

**การออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความเข้าใจ เรื่องทักษะ
กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ และการทำโครงงานวิทยาศาสตร์
ของนักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์**

**THE DESIGN OF INSTRUCTION AND STUDY SUITABLE FOR
THE UNDERSTANDING OF INTEGRATED SCIENCE PROCESS SKILLS
AND SCIENCE PROJECTS FOR PROFESSIONAL SCIENCE TEACHERS**

**จิรวรรณ เกิดร่วม
ธวรรณรัตน์ นาคเครือ
น้ำเพชร นาสารีย์**

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: jeerawan-aob@hotmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ให้มีคุณภาพพร้อมสำหรับออกไปปฏิบัติหน้าที่สอนจริงได้นั้น นักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ต้องสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอน และถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้กับนักเรียนได้ คณะผู้แต่งได้ร่วมกันออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project - Based Learning : PBL) ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความเข้าใจในทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการและการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งเน้นประสบการณ์ตรงให้นักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ได้ลงมือปฏิบัติ ทดลอง เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ วางแผนการทำงาน ด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์ มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงงานที่จะนำมาสู่การสร้างข้อสรุปความรู้ใหม่ สามารถจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม อีกทั้งสื่อสาร ทำงานร่วมกันกับผู้อื่นและประเมินผลงานของตนเองได้

คำสำคัญ: การออกแบบการเรียนการสอน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ
การทำโครงงานวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

In developing the capabilities of students being trained as science teachers, the quality of their practice teaching must be ensured through the suitable design of instruction and study conducive to transferring knowledge and understanding to them.

To this end, the authors have designed the method of project-based learning (PBL) alongside active learning as suitable to fostering the understanding of integrated science process skills and science projects by the students. The focus falls on direct experience and hands-on experiments. The students learn how to solve problems, develop creative ideas, and to devise work plans using scientific methods. Project processes must be presented in written form in which new knowledge acquired is summarized and how work performance has been organized is concretely expressed. The students must communicate these results to others in addition to evaluating their own work.

KEYWORDS: Instruction and study design, Integrated scientific process skills, Science projects

1. บทนำ

กระบวนการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการต่อยอดคิดค้นในการพัฒนาเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต ศักยภาพและกำลังคนให้ยั่งยืน เพื่อทันต่อการแข่งขันในสังคมโลกปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายแห่งชาติปี 2555 ที่เปลี่ยนจากการเรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive Learning) มาเป็นการเรียนรู้แบบเชิงรุก(Active Learning) โดยเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน (สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย : มปป.)

ในการจัดการเรียนการสอนของครูวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันยังไม่ตอบรับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้วยสาเหตุที่สำคัญคือคุณภาพของครูผู้สอน เทคนิควิธีการสอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ที่ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการกำหนดปัญหา ตั้งคำถาม เพื่อแก้ปัญหาที่นำไปสู่การสำรวจตรวจสอบ และขาดการให้ข้อมูลย้อนกลับ (สำนักงานสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน , 2557) จากรายงานผลการวิจัย พบว่าผู้เรียนขาดทักษะการคำนวณ การตั้งสมมติฐาน การกำหนดและการควบคุมตัวแปร การตีความ หมายและการลงข้อสรุป การทำโครงงานวิทยาศาสตร์ จึงเป็นปัญหาในการทำความเข้าใจแนวคิดวิทยาศาสตร์และขาดการปฏิบัติทดลอง สืบเสาะความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้ (อุษา นาคทอง ,2550; Bülent AYDOĞDU,2015; ณพัชร บัวจัน ,2559) ทั้งนี้คณะผู้แต่งเป็นผู้สอนร่วมกันในรายวิชาพฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ 1 จึงได้ทำการศึกษาสภาพความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ 5 ทักษะ ประกอบด้วย การตั้งสมมติฐาน การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ การควบคุมตัวแปร การทดลอง การตีความและการลงข้อสรุป และการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ จากการสำรวจโดยการทำแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการและการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 24 คน พบว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการและการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ โดยเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ดังนี้ ทักษะการตั้งสมมติฐาน (นศ.ตอบถูกร้อยละ 77.77) ทักษะการควบคุมตัวแปร (นศ.ตอบถูกร้อยละ 67.36) ทักษะการตีความและลงข้อสรุป (นศ.ตอบถูกร้อยละ 62.50) การทำโครงงาน

วิทยาศาสตร์ (นศ.ตอบถูกร้อยละ 56.25) ทักษะการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ (นศ.ตอบถูกร้อยละ 39.58) และ ทักษะการทดลอง (นศ.ตอบถูกร้อยละ 31.66) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการสำรวจสภาพความเข้าใจจากแบบทดสอบ เรื่อง ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
ขั้นบูรณาการและการทำโครงงานวิทยาศาสตร์

ประเด็นที่มุ่งวัด	ตัวอย่างข้อสอบ	จำนวน ข้อ คำถาม	ร้อยละของจำนวนนักศึกษา	
			ตอบถูก	ตอบผิด
1.ทักษะการตั้งสมมติฐาน	ในการแข่งขันเคลื่อนย้ายสิ่งของผู้ชายสามารถเคลื่อนย้ายสิ่งของได้จำนวนมากขึ้นกว่าผู้หญิง ในเวลาที่เท่ากันดังนั้นควรจะตั้งสมมติฐานว่าอย่างไร ก.เพศต่างกันมีผลต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อร่างกายในการย้ายสิ่งของ ข. นักเรียนหญิงอาจเคลื่อนย้ายสิ่งของได้ดีกว่านักเรียนชาย ค. ผู้ชายเคลื่อนย้ายสิ่งของได้เร็วกว่าผู้หญิงเสมอ ง. การเคลื่อนย้ายสิ่งของไม่เกี่ยวข้องกับเพศ เฉลยคำตอบ ข้อ ก	12 , 18, 19 (3 ข้อ)	77.77	22.22
2.ทักษะการควบคุมตัวแปร	แมวที่กินอาหารที่ไม่มีโปรตีนจะมีอัตราการเจริญเติบโตแตกต่างจากแมวที่กินอาหารที่มีโปรตีน ข้อใดต่อไปนี้เป็นตัวแปรตาม ก. ชนิดของอาหาร ข. อัตราการเจริญเติบโตของแมว ค. ปริมาณอาหารที่ให้กับแมว ง. ช่วงระยะเวลาที่ทดลองเลี้ยงแมว เฉลยคำตอบ ข้อ ข	13 , 14 , 15 , 16 , 17, 20 (6 ข้อ)	67.36	32.63
3.ทักษะการตีความและลงข้อสรุป	นิดและหน้อยปลูกต้นกุหลาบในกระถางคนละต้น โดยทั้งสองคนรดน้ำใส่ปุ๋ยคนละชนิดกัน เมื่อเวลาผ่านไป 1 เดือน กุหลาบของนิดออกดอกแต่กุหลาบของหน้อยไม่ออกดอก ข้อใดแสดงการลงความคิดเห็นข้อมูลได้ดีที่สุด ก. น้ำมีส่วนให้กุหลาบออกดอก ข. แสงแดดมีส่วนให้กุหลาบออกดอก ค. ปุ๋ยที่ใส่กุหลาบของนิดเร่งการออกดอก ง. ปุ๋ยที่ใส่ในต้นกุหลาบของหน้อยช่วยเร่งการออกดอก เฉลยคำตอบ ข้อ ก	24 , 27 , 32 , 33 , 34, 35 , 36 , 38 , 39 ,40	62.50	37.50

ประเด็นที่มุ่งวัด	ตัวอย่างข้อสอบ	จำนวนข้อ คำถาม	ร้อยละของจำนวนนักศึกษา	
			ตอบถูก	ตอบผิด
4.โครงการวิทยาศาสตร์ (ขั้นตอน)	ในการเขียนเค้าโครงของโครงการวิทยาศาสตร์ ส่วนที่เป็นทฤษฎี หลักการและเทคโนโลยีที่ใช้ ควรกล่าวถึงเรื่องใด ก.กลุ่มผู้ใช้หรือผู้ทดลองโครงการ ข.ผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ ค.ที่มาและความสำคัญของโครงการ ง.เทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการจัดทำ โครงการ เฉลยคำตอบ ข้อ ง	1 , 2 , 3 , 4, 5 , 6 , 7 , 8 , 9 , 10 , 11 , 25 (12 ข้อ)	56.25	43.75
5. ทักษะการกำหนดนิยามเชิง ปฏิบัติการ	ทักษะการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการการให้ ความหมายของคำว่า“รอบเอว “ ในข้อใดชัดเจน ที่สุด ก. ระยะทางที่วัดรอบลำตัว ข. ส่วนที่เล็กที่สุดของร่างกายที่ อยู่ระหว่างหน้าอกกับสะโพก ค.ความกว้างของลำตัวในช่วงหน้าท้อง ง. ส่วนของร่างกายที่อยู่ต่อกัน ระหว่างท้องน้อยกับสะโพก เฉลยคำตอบ ข้อ ง	26 ,28 , 29 , 30 (4 ข้อ)	39.58	60.41
6.ทักษะการทดลอง	วิธีทำการทดลองการดูดน้ำจากต้นกระดังงาที่มี ลำต้นลักษณะใส ในแก้วและมีขนาดต่างกัน โดยเขาใช้น้ำสีแทนน้ำธรรมดา วิธีใดที่ เหมาะสมในการวัดอัตราเร็วของการดูดน้ำของ ต้นกระดังงาได้ถูกต้องที่สุด ก.ปริมาณน้ำที่หายไปต่อเวลา ข.ปริมาณน้ำที่รากดูดต่อเวลา ค.ระยะทางของน้ำที่รากดูดต่อเวลา ง.ระยะเวลาที่ใช้ดูดน้ำ เฉลยคำตอบ ข้อ ข	21 , 22 , 23 ,31 ,37 (5 ข้อ)	31.66	68.33

แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 (พ.ศ. 2552-2561) จะมุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากร
วิทยาศาสตร์และกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ควบคู่ไปกับการให้เนื้อหาสาระความรู้ เพราะมีบทบาทต่อการ
พัฒนาความคิด และศักยภาพของบุคคลด้านความมีเหตุผล ความมีระบบระเบียบ การสื่อสาร การเลือกสารสนเทศ
และแก้ปัญหาชีวิต การออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project - Based Learning : PBL)
เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอน ในแบบ โครงงานตามแนวปรัชญากลุ่มประสบการณ์นิยม
(Experimentalism) ซึ่งมีจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เป็นผู้ริเริ่มและผลักดันในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นที่การ

เรียนรู้จากการกระทำจริง (Learning by Doing) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์และปฏิบัติจริง ได้กล่าวว่า “Education is a process of living and not a preparation for future living.” (Dewey John, 1897: 79 , อ้างอิงใน : ดุษฎี โยเหลาและคณะ ,2557) เพื่อให้ได้พัฒนาทักษะต่างๆ สอดคล้องกับหลักพัฒนาการคิดของ Bloom ทั้ง 6 ขั้น คือ ความรู้ความจำ (Remembering) ความเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analyzing) การประเมินค่า (Evaluating) และ การคิดสร้างสรรค์ (Creating) ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างคงทน ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานว่าเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child- centered Approach) โดยเน้นประสบการณ์ตรงในการวางแผนปฏิบัติงาน เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ สื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่ ประเมินผลงานและการทำงานของตนเองได้ ซึ่งเป็นกลยุทธ์เสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการส่งเสริมทักษะการคิดด้วยกระบวนการทำโครงงานให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แก้ไขปัญหา และสร้างแรงจูงใจ ให้แก่ผู้เรียน (McDonnell, 2007; ดุษฎี โยเหลาและคณะ , 2557 ; พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ , 2557 ; ชมรมปฏิรูปการศึกษา , 2558 ; ชลัช กลิ่นแก้วจันทร์ และคณะ , 2558)

จากความสำคัญและความเป็นมาข้างต้น คณะผู้แต่งได้ร่วมกันออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project - Based Learning : PBL) ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ให้เหมาะสมกับสภาพความเข้าใจในทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการและการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอน และถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจไปใช้ในการสอนกับนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความเข้าใจ เรื่อง ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ และการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์

3. รูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project - Based Learning : PBL)

คณะผู้เขียนได้ศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานของนักวิชาการไทยและต่างประเทศ สามารถนำเอาหลักการและวิธีการมาวิเคราะห์เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานได้ทั้งหมด 8 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การวางแผน 3) การศึกษาความเป็นไปได้ 4) การกำหนดหัวข้อ 5) การดำเนินการสร้างแบบทดสอบ 6) การวิเคราะห์และสื่อความหมายข้อมูล 7) การนำเสนอผลงาน และ 8) การประเมินผล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้แบบ โครงงานเป็นฐาน (Project – Based Learning : PBL)

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบ โครงงานเป็นฐาน	ชมรมปฏิรูป การศึกษา (2558)	ชัช และคณะ (2558)	คุณ และคณะ (2557)	พิมพ์นธ์ และคณะ (2557)	ไพฑูรย์ และคณะ (2557)	Mc Donell (2007)
1.การเตรียมความพร้อม		✓	✓		✓	✓
2.การวางแผน	✓		✓	✓		✓
3. การศึกษาความเป็นไปได้			✓		✓	✓
4.การกำหนดหัวข้อ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5.การดำเนินการสร้างแบบทดสอบ		✓		✓	✓	
6.การวิเคราะห์และสื่อความหมาย ข้อมูล	✓		✓	✓		✓
7.การนำเสนอผลงาน	✓	✓	✓		✓	✓
8.การประเมินผล	✓	✓		✓	✓	

ความหมายถึง ✓ หมายถึง ปฏิบัติ

ทั้งนี้คณะผู้แต่งจึงบูรณาการวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ โครงงานเป็นฐานเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นให้ความรู้พื้นฐาน ผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทำโครงงาน เนื่องจากมีรูปแบบและขั้นตอนที่ชัดเจนและรัดกุม เพื่อใช้ในการปฏิบัติทำงานโครงงานจริง ในขั้นแสวงหาความรู้ (สอดคล้องกับขั้นตอนเตรียมความพร้อม)
2. ขั้นกระตุ้นความสนใจ ผู้สอนเตรียมกิจกรรมกระตุ้นความสนใจผู้เรียน ที่ดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจ การทำโครงงาน ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเสนอจากกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน (สอดคล้องกับขั้นตอนเตรียมความพร้อม)
3. ขั้นจัดกลุ่มร่วมมือ ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มกันแสวงหาความรู้ วางแผนดำเนิน กิจกรรม โดยผู้เรียนระดมความคิดและหารือ แบ่งหน้าที่เพื่อเป็น แนวทางปฏิบัติร่วมกัน (สอดคล้องกับขั้นตอนการวางแผนการศึกษาความเป็นไปได้และการกำหนดหัวข้อ)
4. ขั้นแสวงหาความรู้ ผู้เรียน ลงมือปฏิบัติกิจกรรมโครงงาน โดยขอคำปรึกษาจากผู้สอนเป็นระยะเมื่อมีข้อสงสัยหรือปัญหาเกิดขึ้น ผู้เรียนร่วมกันเขียนรูปเล่ม สรุปรายงานจากโครงงานที่ตนปฏิบัติ (สอดคล้องกับขั้นตอนการดำเนินการสร้างแบบทดสอบ)
5. ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ ผู้สอนให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่เรียนรู้จากการทำกิจกรรม โดยผู้สอนใช้คำถาม ถามผู้เรียน นำไปสู่การสรุปสิ่งที่เรียนรู้ (สอดคล้องกับขั้นตอนการวิเคราะห์และสื่อความหมายข้อมูล)
6. ขั้นนำเสนอผลงานและประเมินผล ผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ โดยออกแบบกิจกรรม หรือจัดเวลาให้ผู้เรียนได้เสนอสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ในการทำโครงงาน และมีการประเมินผล (สอดคล้องกับขั้นตอนการนำเสนอผลงานและการประเมินผล)

โดยบทบาทครูในขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) คือ ครูจะเป็นผู้สังเกต การทำงานของผู้เรียน สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ โดยใช้คำถามปลายเปิด

กระตุ้นการเรียนรู้แทนการบอกกล่าว ต้องศึกษาและรู้จักข้อมูลผู้เรียนเพื่อทำให้เกิด Active Learning กับผู้เรียน ซึ่งบทบาทที่ครูแสดงออก มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (คุณธิ โยเหลาและคณะ ,2557)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นนั้นคณะผู้แต่งได้นำการออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความเข้าใจ เรื่อง ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการและการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ ของ นักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2/2559 ในวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ 1 โดยนำเสนอ รูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนแบ่งเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ภาพรวมแสดงการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน เรื่อง ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการและการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยบทบาทของผู้เรียนและผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ โครงงานเป็นฐาน (Project – Based Learning : PBL) ที่สามารถพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และการทำโครงงาน วิทยาศาสตร์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน เรื่อง ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ และการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์

กิจกรรมการเรียน การสอนแบบ Active learning	กิจกรรมที่ผู้สอนปฏิบัติ	การจัดการเรียนรู้ แบบโครงงานเป็น ฐาน (PBL)	กิจกรรมที่ผู้เรียน ปฏิบัติ	ทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์
1.การเก็บรวบรวม ข้อมูล และ วิเคราะห์ข้อมูล	1.ปฐมนิเทศการเรียนรู้แบบ โครงงานวิทยาศาสตร์ และ ทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ 2.แนะนำสาระการเรียนรู้ แกนกลางช่วงชั้นที่ 2 (ม.1-ม.3) 3. กำหนดขอบเขตของโครงงาน ให้สอดคล้องกับรายวิชา หรือ ความถนัดของนักศึกษา	1.ขั้นให้ความรู้ พื้นฐาน	1. ศึกษาค้นคว้าแหล่ง เรียนรู้/ข้อมูลตัวอย่าง 2.วิเคราะห์หลักสูตร และคำอธิบายรายวิชา 3.อภิปรายผลการศึกษา จากการวิเคราะห์ตาม ความสนใจ 4. นำเสนอสาระการ เรียนรู้ที่สนใจในการทำ โครงงานวิทยาศาสตร์	-ทักษะศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล -ทักษะการสังเกต -ทักษะการจำแนก ประเภท -ทักษะการจัดการ กระทำและสื่อ ความหมายของข้อมูล -ทักษะการสื่อสาร

กิจกรรมการเรียนรู้ การสอนแบบ Active learning	กิจกรรมที่ผู้สอนปฏิบัติ	การจัดการเรียนรู้ แบบโครงงานเป็น ฐาน (PBL)	กิจกรรมที่ผู้เรียน ปฏิบัติ	ทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์
2.การค้นคว้าและ สร้างสรรค์ความรู้ เชิงนวัตกรรม	1.ให้สถานการณ์จำลอง เช่น -พืชที่ใช้ปลูกต้นไม้แทนดิน -ชนิดอาหารต่างกันมีผลต่อการ เจริญเติบโตของไก่ -ความเร็วของรถยนต์มีผลต่อการ สิ้นเปลืองน้ำมัน 2.แนะนำและให้ตัวอย่าง โครงงานที่อยู่ใกล้ตัวที่เน้นใน เรื่องของ STEM	2.ขั้นกระตุ้นความ สนใจ	1.ศึกษาสถานการณ์และ ฝึกการวางแผนจาก สถานการณ์ที่กำหนดให้ 2.ฝึกการตั้งประเด็น คำถาม/สมมติฐาน / วัตถุประสงค์จากสาระ การเรียนรู้ที่สนใจ 3.นำเสนอแนวคิดหัวข้อ โครงงานที่สนใจจาก ปัญหา	-ทักษะศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล -ทักษะการ ตั้งสมมติฐาน -ทักษะการลง ความเห็นจากข้อมูล - ทักษะการตั้งปัญหา - ทักษะการสื่อสาร -ทักษะการคิดเชิง วิพากษ์
3.การคิดเชิง วิพากษ์และ แก้ปัญหาจากการ ทำงานเป็นทีม	1.ให้นักศึกษาจัดกลุ่มและฝึก ทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ และ การทำโครงงานวิทยาศาสตร์ 2.ให้คำปรึกษาในการเขียนเค้า โครงงานวิทยาศาสตร์ 3. จัดแหล่งเรียนรู้	3.ขั้นจัดกลุ่มร่วมมือ	1.ฝึกทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ขั้น บูรณาการ และการทำ โครงงาน 2.เลือกหัวข้อการทำ โครงงาน 3.ทบทวนวรรณกรรมที่ เกี่ยวข้อง	-ทักษะศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล -ทักษะการ ตั้งสมมติฐาน -ทักษะการพยากรณ์ -ทักษะการลง ความเห็นจากข้อมูล
			4.กำหนดวิธีการศึกษา และแหล่งความรู้ 5.เขียนและนำเสนอเค้า โครงของโครงงาน	-ทักษะกำหนดและ ควบคุมตัวแปร --ทักษะการกำหนด นิยามเชิงปฏิบัติการ -ทักษะการคิดเชิง วิพากษ์ - ทักษะการสื่อสาร และทักษะการสร้าง ความร่วมมือ

กิจกรรมการเรียนรู้ การสอนแบบ Active learning	กิจกรรมที่ผู้สอนปฏิบัติ	การจัดการเรียนรู้ แบบโครงงานเป็น ฐาน (PBL)	กิจกรรมที่ผู้เรียน ปฏิบัติ	ทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์
4.การสร้างความรู้ ร่วมมือและการ เรียนรู้ผ่านการ ทำงาน	1.ติดตามความก้าวหน้าและให้ คำปรึกษาในการทำโครงงานของ นักศึกษา	4.ขั้นแสวงหาความรู้	1.ลงมือปฏิบัติโครงงาน ตามขั้นตอนที่วางแผน ไว้ในเค้าโครงโครงงาน 2. หาวิธีการแก้ปัญหาที่ เกิดจากการทำโครงงาน 3.เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลการทำ โครงงาน 4.อภิปรายกลุ่มย่อย เกี่ยวกับผลการ ดำเนินงาน	-ทักษะการกำหนด และควบคุมตัวแปร -ทักษะการกำหนด นิยามเชิงปฏิบัติการ -ทักษะการทดลอง -ทักษะการจัดกระทำ และสื่อความหมาย ข้อมูล -ทักษะการตีความ หมายและการลง ข้อสรุป -ทักษะการแก้ปัญหา -ทักษะการคิดเชิง วิพากษ์
5. การสร้างองค์ ความรู้และ จัดระบบการ เรียนรู้	1.ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มสรุปและ อภิปรายผลงานโครงงาน 2.ให้นักศึกษาวิเคราะห์ทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์จาก การทำโครงงาน 3. ให้ข้อเสนอแนะ	5.ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้	1.สรุปผลโดยการเขียน รายงานโครงงาน/แผ่น พับ โปสเตอร์ ผ่านทาง E-mail 2.วิเคราะห์ทักษะ กระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ที่เกิดจาก การทำโครงงาน 3.เสนอแนวทางการ นำไปใช้/ปรับปรุงแก้ไข โครงงานในครั้งต่อไป	-ทักษะการ ตีความหมายและการ ลงข้อสรุป -ทักษะการจัดกระทำ และสื่อความหมาย ข้อมูล -ทักษะการคิดเชิง วิพากษ์ -ทักษะการสื่อสาร และทักษะการสร้าง ความร่วมมือ
6.การบูรณาการ ข้อมูลข่าวสารหรือ สารสนเทศและ สะท้อนผลการ เรียนรู้	1.ประเมินผลการเรียนรู้ หลากหลาย เช่น 1.1 ผลงาน 1.2 นักศึกษาประเมินตนเอง 1.3 นักศึกษาประเมินซึ่งกันและ กัน 1.4 ประเมินจากบุคคลภายนอก	6.ขั้นนำเสนอผลงาน และการประเมิน	1.จัดแสดงนิทรรศการ โครงงานวิทยาศาสตร์ โดยใช้เครื่องมือสื่อสาร เชื่อมโยงเครือข่ายsocial network 2.ประเมินตนเอง และ นักศึกษาประเมินซึ่งกัน และกันภายในกลุ่ม	-ทักษะการจัด กระทำและสื่อ ความหมายข้อมูล -ทักษะการสื่อสาร และการใช้ เทคโนโลยี -ทักษะการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ตอนที่ 2 ตัวอย่างกิจกรรม เรื่อง ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการและการทำโครงการ

วิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยตัวอย่างกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ คือ ทักษะการตั้งสมมติฐาน ทักษะการควบคุมตัวแปร ทักษะการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ ทักษะการทดลอง ทักษะการตีความและลงข้อสรุป ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงตัวอย่างกิจกรรมการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ และการทำโครงการ วิทยาศาสตร์

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ขั้นบูรณาการ และการทำโครงการ วิทยาศาสตร์	ตัวอย่างกิจกรรม
1.ทักษะการตั้งสมมติฐาน (ใช้เวลา 90 นาที)	1.การฝึกตั้งสมมติฐานจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ นางสมหวังเลี้ยงเปิดเพื่อนำไข่ไปขาย นางสมหวังคิดว่าอาหารน่าจะมีผลต่อจำนวนการออกไข่ของเปิด จึงทำการทดลองเลี้ยงแม่เปิด 3 ตัว แม่เปิดตัวที่ 1 เลี้ยงด้วยอาหารเม็ด แม่เปิดตัวที่ 2 เลี้ยงด้วยข้าวเปลือก แม่เปิดตัวที่ 3 เลี้ยงด้วยเมล็ดข้าวโพด ตั้งสมมติฐาน:.....
2.ทักษะการควบคุมตัวแปร (ใช้เวลา 90 นาที)	2.ฝึกระบุตัวแปรจากสถานการณ์ที่กำหนดโดยให้มีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งขึ้น ตัวแปรต้น : ตัวแปรตาม : ตัวแปรควบคุม :
3.ทักษะการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ (120 ใช้เวลา)	3.ให้นักศึกษาระบุนิยามเชิงปฏิบัติการ ให้เหมาะสมในการศึกษาการทดลองครั้งนี้ อาหาร : :.....
4.ทักษะการทดลอง (ใช้เวลา 330 นาที) ** เนื่องจากเป็นทักษะที่นักศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจมากที่สุด	4.ให้นักศึกษาพิจารณาสถานการณ์ต่อไปนี้แล้วออกแบบการทดลอง “โรงงานทำหม้อแห่งหนึ่งต้องการตรวจสอบวัสดุที่มีผู้นำมาเสนอขายจำนวน 3 ชนิด ว่าชนิดใดเหมาะในการทำหม้อที่สุด จึงให้พนักงานมาทดสอบแล้วรายงานผลให้ทราบ “ กำหนดปัญหา : การตั้งสมมติฐาน : ตัวแปรต้น : ตัวแปรตาม :

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ขั้นบูรณาการ และการทำโครงการ วิทยาศาสตร์	ตัวอย่างกิจกรรม
	 ตัวแปรควบคุม : นิยามเชิงปฏิบัติการ : วิธีการทดลอง

จากการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานดังในตารางที่ 3 และ ตารางที่ 4 เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครูใช้ในการฝึกฝนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้เกิดความชำนาญ โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจในสภาพความรู้ ความต้องการและความสามารถของผู้เรียน เลือกใช้วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เข้าใจ จดจำ นำไปใช้ ทำได้ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ต่อไป

5.สรุปผล

วิธีการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันครูวิทยาศาสตร์จะต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียนในรูปแบบที่เน้นพัฒนาทักษะมากกว่าความรู้ โดยเฉพาะทักษะกระบวนการทาง

วิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการ ครูวิทยาศาสตร์จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีจากการฝึกฝนการออกแบบการเรียนการสอน โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project - Based Learning : PBL) ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความเข้าใจในทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการและการทำโครงงานวิทยาศาสตร์โดยมุ่งเน้นประสบการณ์ตรง ซึ่งจะสอดคล้องกับการเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อมของครูผู้เรียน วัสดุอุปกรณ์ และโครงสร้างพื้นฐาน จากนั้นเลือกปัญหาที่จะศึกษา โดยมีครูเป็นผู้จุดประกายและให้คำปรึกษา ผู้เรียนและครูร่วมกันวางแผนการทำโครงงานในรูปแบบของแผนปฏิบัติการหรือเค้าโครงโครงงาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ สมมติฐาน ขอบเขตการศึกษา และวิธีการศึกษา ศึกษาหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ลงมือปฏิบัติตามแผน โดยเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม เขียนรายงานเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ และประเมินโครงงาน จะเห็นได้ว่าการออกแบบการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนแรกก่อนลงมือปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญต่อครูผู้สอนและผู้เรียนที่เป็นผู้รับการถ่ายทอดความรู้ การเลือกรูปแบบการสอนให้เหมาะสมต่อผู้เรียนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะจะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

6.ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project- Based Learning : PBL) เน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้นจึงต้องเตรียมความพร้อมของผู้เรียนด้านการสร้างความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกทำโครงงานตามความสนใจ ความถนัด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการและนำความรู้ที่ได้รับเชื่อมโยงไปสู่การใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงอย่างเหมาะสม

2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการเป็นทักษะขั้นสูง ครูจะต้องฝึกฝนตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบโครงงานวิทยาศาสตร์เป็นประจำ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญซึ่งจะเป็นผลดีต่อทั้งตัวครูผู้สอนและนักเรียน

7. เอกสารอ้างอิง

ชมรมปฏิรูปการศึกษาไทย.2558.การปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ:ม.ป.พ. ชลัช กลิ่นแก่นจันทร์ และคณะ.2558.“ครูอาชีพะแห่งศตวรรษที่ 21”.กรุงเทพฯ. แม็คเอ็ดดูเคชันจำกัด. บริษัทฐานการพิมพ์จำกัด.

ณพัชร บัวฉุน. 2559. “สภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิตหมวดวิชาศึกษาทั่วไป”. วารสารวิจัยและพัฒนาโลยลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, หน้า 97. ฉบับที่ 11 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม –สิงหาคม พ.ศ. 2559.

คุณฤทัย โยเหลา และ คณะ.2557. “การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน: จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย”. กรุงเทพฯ : หจก. ทิพย์วิสุทธิ.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ.2557. “กลยุทธ์แบบยลเสริมสร้างทักษะศตวรรษที่ 21”.งานมหกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพผู้สอน ครั้งที่ 7, วันที่ 15-17 ตุลาคมพ.ศ. 2557.(EDUCA 2014) อิมแพค เมืองทองธานี.

ไพฑูรย์ นันตะสูคนธ์ และคณะ. 2557. “การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน”. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.).2557. “อภิวัดการเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย, การยกระดับคุณภาพ ครูไทยในศตวรรษที่ 21”. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ, หน้า 6-9,6-8 พ.ศ. 2557.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ.มปป. “แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถภาพทางสาขาวิชาชีพ”(ออนไลน์).สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2560, จาก <https://www.slideshare.net/kruduangnapa/21-54899672>.

อุษา นาคทอง.2550. “ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเรื่องเซลล์และกระบวนการเซลล์”. วารสารสงขลานครินทร์ 13, กรกฎาคม – กันยายน 2550:หน้า 383-393.

BülentAYDOĞDU.2015. “The investigation of science process skills of Science teachers in term of some variables”. Department of Science Education, Afyonkarahisar University/Turkey [Online]. Retrieved September 24, 2017, from http://www.academicjournals.org/article/article1425291655_Aydogdu.pdf

MacDonell C.2007. “Project-based inquiry units for young children” . First steps to research for grade pre-K-2. Worthington,OH: Linworth[Online]. Retrieved September 24,2017, from https://www.researchgate.net/profile/Iltar_Ilhan/publication/_

การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการแสดงกล่อม สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนตุมพิตายานุสรณ์ จังหวัดศรีสะเกษ
DEVELOPMENT OF LOCAL LEARNING GROUP IN GALLMOR
PERFORMANCES FOR MATHAYOM 1 STUDENTS
TUMPITAYANUSORN SCHOOL SRISAKET PROVINCE

อัมรา บุญประเสริฐ

สาขาศิลปศึกษา : ศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

E-mail: puy_ammara@hotmail.com

ปรวัน แพทยานนท์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

E-mail: parn101@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการแสดงกล่อมที่ส่งเสริมความตระหนักคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งเสริมความตระหนักคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นก่อนและหลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การแสดงกล่อม ขั้นตอนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการแสดงพื้นบ้านกล่อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยมีวิธีการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1)การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2)การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 3)การทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตุมพิตายานุสรณ์ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การแสดงกล่อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความเหมาะสมและสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยได้ค่าเฉลี่ย 4.54 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งเสริมความตระหนักคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นก่อนและหลังเรียน หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การแสดงกล่อม ผลปรากฏว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

คำสำคัญ: สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ,การแสดงกล่อม

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to develop local learning group of Gallmor performances which encourage a local cultural awareness, and 2) to compare a pre-consequence and post-consequence of learning achievement which encourage a local cultural awareness of the local curriculum on Gallmor performances. Research methodologies of the local curriculum development are aimed to the folk show, Gallmor performances which are presented by Matthayom 1 students. The researcher has three ways to develop local learning curriculum, such as 1) basic information, 2) development of the local learning group, and 3) experimental use of local learning group. The sample consist of the Matthayom 1 students, Tumpitayanusorn School, Prang Ku district, Srisaket province. The results show that the development of local learning group on Gallmor performances which are presented by the Matthayom 1 students is appropriate and consistent at the highest level. The mean score is 4.54 and the learning achievement which is aimed to promote a pre-consequence and a post-consequence of local cultural awareness. The local curriculum of Gallmor performances shows the results of teaching and learning with statistical significance at .01

KEYWORDS: Local Learning Group, Gallmor Show

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

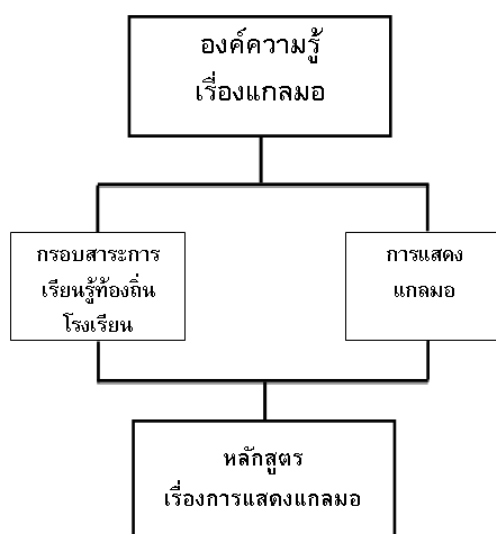
การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลดีและผลเสียต่อวงการนาฏศิลป์ไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี วัฒนธรรม ค่านิยม ล้วนแล้วแต่เป็นระบอบทางสังคมที่เป็นกระแสนิยมทางด้านการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงค่านิยมของคนในชาติไทยที่ละเอียดและมองข้ามความสำคัญ ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยได้รับผลกระทบ รวมไปถึงการขาดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของวัฒนธรรมและรากเหง้าของตนเองซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ จังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติจึงทำให้มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายโดยเฉพาะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไทยภูเขาที่โดดเด่นไม่ว่าจะเป็น ภาษา การแต่งกาย วิถีชีวิต รวมไปถึงการแสดงพื้นบ้านที่บ่งบอกถึงวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวไทยภูเขาคือการเล่นมอหรือการแสดง “แกลมอ” การแสดงแกลมอ เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีอัตลักษณ์ เป็นแบบเฉพาะของชาวไทยภูเขาในจังหวัดศรีสะเกษที่ได้แสดงถึงตัวตนและสะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยภูเขาในจังหวัดศรีสะเกษ การลงพื้นที่ศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัยพบว่าโรงเรียนดุมพิทยานุสรณ์ เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัล ขกของเชิดชูเกียรติเป็นสถานศึกษาดีเด่นด้านวัฒนธรรม ดนตรีและนาฏศิลป์ แต่ผู้เรียนกลับได้เรียนแค่เนื้อหาทั่วไป โดยมีครูดนตรีเป็นผู้สอน ดังนั้นจึงทำให้ผู้เรียนยังไม่รู้สึกตระหนักรู้ถึงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 อันจะก่อให้เกิดการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านแก่เยาวชน เพื่อให้เข้าใจความเป็นมา และความสำคัญ รวมทั้งอนุรักษ์ และเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน แกลมอ ที่มีแนวโน้มการสืบทอดที่ลดลงไป วิธีการสำคัญที่จะทำให้การแสดงพื้นบ้านแกลมอยังคงอยู่อย่างมีคุณค่า คือการนำมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนผ่านกระบวนการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการแสดงพื้นบ้าน แกลมอ

โดยจัดทำเป็นรายวิชาในสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่ ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง ดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล โดยได้บูรณาการกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่ ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง นาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่า ของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 18) เพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีความรู้เรื่อง การแสดงพื้นบ้านแกลมอ อันจะเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความตระหนักรู้คุณค่า ความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการแสดงแกลมอที่ส่งเสริมความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น
- (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งเสริมความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นก่อน และหลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การแสดงแกลมอ

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม (One group pretest – posttest design)

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตุมพิทยานุสรณ์ อำเภอปรังคัง จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2560 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 35 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการแสดงกลมอ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการแสดงพื้นบ้านกลมอ ประกอบด้วย ฟังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นการแสดงพื้นบ้านกลมอ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้
2. แบบประเมินสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
3. แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับข้อสอบ
4. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งเสริมความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น เรื่อง การแสดงกลมอ

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2560 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงพื้นบ้านกลมอ จากเอกสารต่างๆ และเก็บรวบรวมภาคสนามโดยวิธีการสัมภาษณ์ สังเกต ถ่าย ภาพ บันทึกเสียงและจดบันทึก
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการประเมินสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นก่อนนำไปใช้ โดยใช้ แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เก็บรวบรวมโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ในภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2560 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นก่อนนำไปใช้ โดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน ที่ส่งเสริมความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น เรื่อง การแสดงกลมอ โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent และค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การแสดงแกมมอ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยจัดทำเป็นรายวิชาใหม่ ที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 หน่วยการเรียนรู้เรื่องการแสดงพื้นบ้านแกมมอ

หน่วยการเรียนรู้	หน่วยการเรียนรู้	เวลา
	ก่อนเรียน	
1	ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของการแสดงแกมมอ	3
2	รูปแบบการแสดง เครื่องแต่งกาย	
	- ขั้นตอนการไหว้ครู และเชิญวิญญาณบรรพบุรุษ เข้าร่างทรง	2
	- ขั้นตอนการเล่นช้างเล่นม้า	2
	- ขั้นตอนการแห่ดอกไม้	2
	- ขั้นตอนการตัดแพและการอาบน้ำผู้เจ็บป่วย	2
	- ขั้นตอนการเชิญวิญญาณบรรพบุรุษเข้าบ้าน	2
	- ขั้นตอนการบายศรีสู่ขวัญผู้เจ็บป่วยและการออกจากร่างทรง	2
	- การแต่งกาย/การทรงเจ้าของผู้ประกอบพิธี	1
3	ดนตรีและโอกาสที่ใช้ในการแสดง	3
4	การนำเสนอผลงาน	1
	หลังเรียน	
	รวม	20

จากตารางที่ 1 มีหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วย ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของการแสดงแกมมอ รูปแบบการแสดง เครื่องแต่งกาย ดนตรีและโอกาสที่ใช้ในการแสดง การนำเสนอผลงาน รวมเวลา 20 ชั่วโมง

จากการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านประเมินสาระ การเรียนรู้ท้องถิ่น ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
	ตัวชี้วัด			
1	กำหนดตัวชี้วัดชัดเจน	4.8	0.40	มากที่สุด
2	สอดคล้องกับเนื้อหา	4.4	0.50	มาก
3	ระบุพฤติกรรมได้ชัดเจน	4.4	0.50	มาก
	เนื้อหา			
4	สอดคล้องกับตัวชี้วัด	5.0	0.00	มากที่สุด
5	เนื้อหาเหมาะสมและส่งเสริมความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.3	0.51	มาก
6	เนื้อเรื่องให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน	3.8	0.65	มาก
7	ตรงตามเนื้อหาวิชา	4.4	0.50	มาก
8	สาระการเรียนรู้เหมาะสมกับตัวชี้วัด	4.6	0.49	มากที่สุด
9	สาระการเรียนรู้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.8	0.40	มากที่สุด
10	สาระของเรื่องมีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.8	0.40	มากที่สุด
11	เรียบเรียงเนื้อหาได้ดี	4.6	0.49	มากที่สุด
12	สำนวนภาษาเหมาะสมกับผู้เรียน	4.0	0.63	มาก
13	มีความยากง่ายพอเหมาะ	4.4	0.50	มาก
14	มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.8	0.40	มากที่สุด
15	เนื้อหามีความถูกต้องและเป็นจริง	5.0	0.00	มากที่สุด
	การนำเสนอกระบวนการเรียนรู้			
16	สอดคล้องกับเนื้อหา	4.6	0.49	มากที่สุด
17	จัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับตัวชี้วัด	4.8	0.40	มากที่สุด
18	กิจกรรมเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.0	0.63	มาก
19	กิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอน	4.4	0.50	มาก
20	เร้าความสนใจของผู้เรียน	4.6	0.49	มากที่สุด
21	เหมาะสมกับเวลา	4.8	0.40	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.54	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การแสดงพื้นบ้านแกมมอ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผลปรากฏว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุดโดยได้ค่าเฉลี่ย 4.54

2. ผลการทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้ทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การแสดงกลมอ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งเสริมความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นก่อนและหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 35 คน ผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนของนักเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนที่ส่งเสริมความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น เรื่อง การแสดงกลมอ

การประเมิน	ผลการวิเคราะห์คะแนน			
	N	$\bar{X}$	S.D.	t-test
ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน (20 คะแนน)	35	9.71	1.58	43.62
ผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (20 คะแนน)	35	18.74	1.01	

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนที่ส่งเสริมความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น เรื่อง การแสดงกลมอ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิจัยเพื่อพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง การแสดงกลมอ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน จำนวน 3 ขั้นตอนดังนี้ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และการทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามลำดับซึ่ง ในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนผู้วิจัยได้นำประเด็นที่สำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 พบว่า มีการกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาและการแสดงพื้นบ้านกลมออยู่ในกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และสามารถนำการแสดงพื้นบ้านกลมอมมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ และผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงพื้นบ้านกลมอ และจากการสังเกต สัมภาษณ์ วิทยากรท้องถิ่นคือ นางบำเพ็ญ คำมา พบว่า การแสดงกลมอเป็นพิธีกรรมของชาวไทยภูเขาเรียกตามภาษาถิ่นว่า กลมอ มีมาตั้งแต่เมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด ซึ่งชาวไทยภูเขา ได้รับถ่ายทอดกันมาอย่างต่อเนื่องและปฏิบัติมาโดยตลอดจนถึงทุกวันนี้โดยจัดขึ้นเนื่องใน 3 โอกาสคือ 1) เพื่อเป็นการเคารพ ครูอาจารย์ ปู่ย่า ตายาย เมื่อถึงวันสำคัญในรอบปีก็ดำเนินพิธีกรรมขึ้นปีละ 1 ครั้ง ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วง 8 หรือ 15 ค่ำเดือนยี่ของทุกปี 2) เพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถบันดาลความสุข เชื่อว่าผู้ที่เคารพกราบไหว้จะทำให้ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อเกิดเหตุไม่ดีกับสมาชิกในครอบครัว หรือญาติมีการ

เจ็บป่วยจะมีการบนบาน เมื่อได้ตามที่บนบานไว้ จึงจัดพิธีแก้บนโดยใช้ การแสดงแกลมอ 3)เป็นการประกอบ พิธีกรรมเพื่อรักษาผู้ป่วยซึ่งเป็นการอัญเชิญดวงวิญญาณของบรรพบุรุษมาให้ความช่วยเหลือขอคำแนะนำผ่านล่ำม หรือคนทรง เพื่อหาสาเหตุของการเจ็บป่วยและหาทางรักษาตามความเชื่อ ทั้งนี้การแสดงทั้ง 3 โอกาส ใช้รูปแบบ ของการแสดงและองค์ประกอบเดียวกัน ซึ่งมีองค์ประกอบในการแสดงแกลมอดังนี้ 1)เครื่องเซ่นไหว้พิธี กรรมการเล่นแกลมอ 2)เครื่องดนตรีที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม 3)ประรำประกอบพิธีกรรม 4)การแต่งกาย/การ ทรงเจ้าของแม่แกลมและมอ (ผู้ประกอบพิธีกรรม) 5)รูปแบบการแสดงขั้นตอนการรำรำ และผู้วิจัยพบว่าลำดับ ขั้นตอนและการแสดงแกลมอมีด้วยกันทั้งสิ้น 6 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นตอนการไหว้ครู และเชิญวิญญาณบรรพ บุรุษเข้าร่างทรง ขั้นที่ 2 ขั้นตอนการเล่นช้างเล่นม้า ขั้นที่ 3 ขั้นตอนการแห่ดอกไม้ ขั้นที่ 4 ขั้นตอนการตัดแพ และการอาบน้ำผู้เจ็บป่วย ขั้นที่ 5 ขั้นตอนการเชิญวิญญาณของบรรพบุรุษเข้าบ้าน ขั้นที่ 6 ขั้นตอนการบายศรีสู่ ขวัญผู้เจ็บป่วยและการออกจากร่างทรง

ขั้นที่ 2 การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องการแสดงพื้นบ้านแกลมอ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตูมวิทยานุสรณ์ อำเภอปรังค์ภู จังหวัดศรีสะเกษ โดยจัดทำเป็นรายวิชาใหม่ที่เป็นสาระการเรียนรู้ เพิ่มเติมของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คำอธิบาย รายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ประกอบไปด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ เวลา 20 ชั่วโมง ประกอบด้วย หน่วยที่ 1)ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของการแสดงแกลมอ เวลา 3 ชั่วโมง 2) รูปแบบการแสดง เครื่องแต่งกาย เวลา 13 ชั่วโมง 3)ดนตรีและโอกาสที่ใช้ในการแสดง เวลา 3 ชั่วโมง 4)การ นำเสนอผลงาน เวลา 1 ชั่วโมง ผู้วิจัยพบว่าการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การแสดงแกลมอ มีความ สอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในการจัดการเรียนการสอนและความสนใจของผู้เรียนในท้องถิ่นนั้นๆ อีกทั้งหน่วยการเรียนรู้ ในแต่ละหน่วยผู้วิจัยได้ทำการวิพากษ์ร่วมกับวิทยากรท้องถิ่นและคณะครู โรงเรียนตูมพิทยานุสรณ์ ซึ่งมีความ เชี่ยวชาญในเรื่องการแสดงแกลมอ

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ขั้นตอนนี้เป็นการดำเนินการทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การแสดงแกลมอไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตูมพิทยานุสรณ์ จังหวัด ศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2560 จำนวน 35 คน พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง การแสดง แกลมอ โดยผู้วิจัยได้ทำการสอนด้วยตนเองร่วมกับวิทยากรท้องถิ่น นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการ สอน ความคิดเห็นนักเรียนให้ความสนใจซักถามและร่วมแสดงความคิดเห็น อีกทั้งนักเรียนสามารถ ทำงานที่ ได้รับมอบหมายร่วมกันด้วยความตั้งใจ เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 35 คน สามารถผ่านเกณฑ์ของการเรียนสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การแสดงแกลมอ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้โดยแบ่งเป็นลำดับดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เฉลี่ยร้อยละ 82.30 หน่วย การเรียนรู้ที่ 2 เฉลี่ยร้อยละ 83.00 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เฉลี่ยร้อยละ 83.40 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เฉลี่ยร้อยละ 85.14 โดยคะแนนที่ถือว่าผ่านเกณฑ์ คือ นักเรียนต้องทำได้คะแนนร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จากการทำแบบฝึกหัด หรือแบบทดสอบแต่ละครั้ง มีนักเรียน ผ่านเกณฑ์ทุกหน่วยการเรียนรู้ และจากการเปรียบเทียบความแตกต่าง

ระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งเสริมความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น เรื่อง การแสดงแกลมของนักเรียน ก่อนเรียนกับหลังเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งเสริมความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น เรื่อง การแสดงแกลม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยก่อนเรียน นักเรียนมีผลการเรียนที่ ร้อยละ 48.57 และหลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 93.71 ผู้วิจัยพบว่าการจัดการเรียนการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งเสริมความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น เรื่อง การแสดงพื้นบ้านแกลม เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหาของบทเรียน และระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่เกิดความสับสนในการเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนรู้ผู้สอนควรบอกวัตถุประสงค์ให้กับผู้เรียนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อที่ผู้เรียนจะเกิดความสนใจในบทเรียน และเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบว่า บทเรียนที่ผู้สอนจะดำเนินการสอนนั้นเกี่ยวกับเรื่องอะไร ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ และเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้อย่างดี อีกทั้งผู้วิจัยยังได้มีการเลือกใช้สื่อการสอนให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบทเรียนเพื่อที่ผู้เรียนจะได้มีความสนใจ ในกระบวนการเรียนรู้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย โดยในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้งผู้วิจัยได้มีการมีการนำเข้าสู่บทเรียนที่มีการอธิบายถึงกระบวนการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้น และมีการนำวิทยากรท้องถิ่นมาร่วมในการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ และได้มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งผู้เรียนยังได้มีการซักถาม จากประสบการณ์ตรงของวิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ไม่เพียงแต่อ่านจากในตารางเท่านั้น จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกเป็นคนหัดสังเกต และหัดซักถามในหัวข้อที่ตนสงสัยอีก โดยมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของไทเลอร์ที่กล่าวว่า การบูรณาการ คือ การจัดประสบการณ์ควรเป็นในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความคิดเห็น และได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน เป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ในสถานการณ์ต่างๆ กัน ประสบการณ์การเรียนรู้ จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ที่แวดล้อม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการแสดงพื้นบ้านแกลมให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน อีกทั้งตามทฤษฎีการเรียนรู้ของไทเลอร์ยังกล่าวไว้ว่าในวิชาทักษะ ผู้สอน ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการฝึกทักษะในกิจกรรมและประสบการณ์บ่อยๆ และต่อเนื่องกัน ผู้วิจัยพบว่าจากทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าวจะทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนได้อย่างดีอีกด้วย

7.ข้อเสนอแนะ

- (1) โรงเรียนสามารถพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การแสดงแกลม ไปเป็นส่วนหนึ่ง ของหลักสูตรสถานศึกษาที่อยู่ในสาระการเรียนรู้ศิลปะ เพื่อให้นักเรียนได้เลือกตามความสนใจและความถนัด หรืออาจไปใช้ในการเรียนการสอนแบบโครงงานได้
- (2) การทำวิจัยกับโรงเรียนและผู้เรียนควรมีจำนวนชั่วโมงที่สอดคล้องกับหน่วยกิตของรายวิชานั้นๆ
- (3) สามารถนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การแสดงแกลม ไปบูรณาการร่วมกับสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้

8. กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาแนะนำและให้คำปรึกษา ความใส่ใจอย่างดียิ่งจาก ดร.ปรวัน แพทยานนท์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวีวรรณ วรรณวิไลย รศ. จันทนา เอี่ยมสกุล กรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน และวิทยากรท้องถิ่น ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือที่ถูกต้อง รวมถึงทั้งบุคคล ที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทาง วิชาการในปริญญานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงเรียนคูมพิทยานุสรณ์ คณะครู และนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ตลอดจนผู้ปกครองของนักเรียนทุกท่าน ที่เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัย ครั้งนี้ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคุณบิดา มารดาและญาติพี่น้องทุกท่านที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนในทุกๆด้านให้กำลังใจ ด้วยดีตลอดมา นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลืออีกหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนาม ในที่นี้ได้ หมด จึงขอขอบคุณทุกท่านเหล่านั้นไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

คุณค่าทั้งหลายที่ได้รับจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแด่บิดา มารดา และ บุรพจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). เอกสารทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์

กระทรวงศึกษาธิการ "2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน" แนวทางจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น.

กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551, 2551

นางเรวดี หมายกล้า. สำนักวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์. การแสดงแกลมอ.

พัฒนจิตา เดชกรฐ. (2558). การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการแสดงพื้นบ้านเพลงโคราชสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนวัดพรหมราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.

พัฒนจิตา เดชกรฐ. (2558). การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการแสดงพื้นบ้านเพลงโคราชสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนวัดพรหมราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.
(ศิลปศึกษา : ศิลปะการแสดงศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ยุภาพร สารจันทร์. (2548). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการซ่อมเสื้อผ้าใหม่แพรวาด้วยวัสดุ ธรรมชาติ กลุ่ม
สาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน).

ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.ถ่ายเอกสาร.

ศศิธร วิสพันธุ์. (2551). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หัตถกรรมกรงนกเขาขาว. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.
(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

ศิริพงษ์ ปุณประเสริฐ. 2555: ออนไลน์

สมจิตร จันทรน้อย. (2557). การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน. ตำราประกอบการสอน. นครปฐม:

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. (2551). กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น. ศรีสะเกษ.

สินีนากู ทองวัฒนา. (2555). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง หางหงส์ ชงตะขาบ สำหรับนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่าย
เอกสาร.

สุเทพ อ่วมเจริญ. (2557). การพัฒนาหลักสูตร: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

**การเปรียบเทียบทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนา
กระบวนการคิดของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ**
**A COMPARISON OF THAI LANGUAGE WRITING SKILLS LEARNT
THROUGH THINKING PROCESS DEVELOPMENT-BASED TEACHING
FOR BANGKOK UNIVERSITY STUDENTS**

ดร.ประภาศรี พรหมประกาย
ฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
E-mail: prapasri.p@bu.ac.th.
รองศาสตราจารย์วัฒนา สุนทรชัย
นักวิจัยอิสระและอาจารย์ที่ปรึกษา
E-mail: wathna.s@bu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดของนักศึกษาคณะวิชาบริหารธุรกิจ นิเทศศาสตร์และมนุษยศาสตร์และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังต่อเกรดของนักศึกษาคณะวิชาบริหารธุรกิจ นิเทศศาสตร์และมนุษยศาสตร์ด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษากลุ่มคณะวิชาบริหารธุรกิจ นิเทศศาสตร์และมนุษยศาสตร์ต่างชั้นปีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ศป.105: ทักษะการศึกษา ซึ่งเป็นวิชาเลือกเสรีในภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 110 คน โดยสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two-Way MANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า (1) คณะวิชามนุษยศาสตร์มีค่าเฉลี่ยของทักษะการเขียนภาษาไทยจากการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเกรดคาดหวังในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเกรดคาดหวังในระดับสูง (2) คะแนนการพัฒนากการเขียนภาษาไทยจากการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิด ประเด็น “ทักษะการเขียนสร้างสรรค์” มีคะแนนสูงสุด โดยคณะวิชานิเทศศาสตร์ได้พัฒนาทักษะการเขียนจนได้คะแนนมากที่สุดในการทดสอบครั้งสุดท้ายของประเด็น “ทักษะการเขียนรายงาน” และ (3) คะแนนเฉลี่ยการพัฒนากการเขียนภาษาไทยโดยรวมของผู้มีเกรดคาดหวังในระดับสูง มีแนวโน้มจะได้คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าผู้ที่มีเกรดคาดหวังในระดับปานกลาง ทั้งนี้ โดยตัวแปรกลุ่มคณะวิชามีผลกระทบต่อการพัฒนากการเขียนภาษาไทยในประเด็น “ทักษะการเขียนรายงาน” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 และตัวแปรเกรดคาดหวังมีผลกระทบต่อการพัฒนากการเขียนภาษาไทยในประเด็น “ทักษะการเขียนวิเคราะห์” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

คำสำคัญ: ทักษะการเขียนภาษาไทย การสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิด

ABSTRACT

The objectives of this research are: (1) to compare Thai language writing skills learnt through thinking process development-based teaching for Bangkok University students, and (2) to compare grade expectations of the students who have been instructed through thinking process development-based teaching. The sample consists of 110 students from Business Administration, Communicative Arts, and Humanities Faculties in various academic years. All of them were enrolled in LB105: Study Skills, a summer term elective subject in academic year 2016. The subjects were recruited through cluster sampling. Both descriptive statistics (frequency, percentage, average, and standard deviation) and inferential statistics (two-way MANOVA) were employed in this study.

The study shows that that: 1) students from Humanities Faculty exhibit the highest average score in Thai language writing skill learnt through thinking process development-based teaching, and their intermediate level grade expectations have higher average score than high level grade expectations do; 2) in the comparison of scores across Thai language writing skills learnt in thinking process development-based teaching, creative writing skill has the highest score. Students from Communicative Arts Faculty have developed their writing skills and scored the highest in report writing skill assessment. Students with high grade expectations have a tendency to exhibit lower average score in overall writing skill development than those with intermediate grade expectations. The faculty variables significantly affect the report writing skill development at 0.10. Similarly, the grade expectation variables significantly affect the critical writing skill development at 0.10.

KEYWORDS: Thai language writing skill, thinking process development-based teaching

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การคิดเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์และผลิตภาพที่มีคุณค่าซึ่งเป็นที่ต้องการของสังคมในการพัฒนาประเทศชาติมากที่สุด การคิดเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการจัดระบบความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งเป็นประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ทำให้เกิดผลจากการจัดระบบความรู้ ข้อมูลแปรผลการคิดและแสดงพฤติกรรมออกมาหลายลักษณะ การคิดจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคล และเป็นสิ่งที่ท้าทายที่สถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดให้แก่ผู้เรียน

เนื่องจากการคิดเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออก หรือพฤติกรรมของบุคคล การพัฒนาการคิดจึงเป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาทุกระดับที่พยายามจะพัฒนาตลอดมา ดังจะเห็นจากการอุดมศึกษาไทย 4.0 การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดที่สำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่กำหนดแนวทางให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ฝึกทักษะกระบวนการคิดให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาได้ โดยสามารถสื่อความคิดผ่านการพูดหรือการเขียนได้อย่างมี

คุณภาพ จึงเป็นไปตามหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ได้เน้นการให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดและมุมมองค่านิยมต่างๆ แก่ผู้เรียนในยุคนี้ (วิจารณ์ พานิช, 2555 ; ไพฑูรย์ สินดารัตน์และคณะ, 2559 และ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

ในความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการคิดจะเห็นว่า ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ในการคิดและการถ่ายทอดความคิดนั้นให้ผู้อื่นทราบ และในกระบวนการสื่อสาร คือ ฟัง พูด อ่านและเขียน พบว่า ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ยากที่สุดและจะพัฒนาได้ช้ากว่าทักษะด้านอื่น (Leki, I., 1991) เพราะต้องถ่ายทอดความคิดออกมาให้ตรงกับ ความมุ่งหมายที่ต้องการจะสื่อ โดยต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะเขียนดี มีการจัดระเบียบหรือลำดับความคิดดี มีความกระชับในเรื่องที่คิด และสามารถนำเสนอความคิดด้วยวิธีการเขียนแบบต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2560 ; ดวงใจ ไทยอุบล, 2556. และยุคติ มุกดาวิจิตร, 2558) ปัญหาการเขียนเรียงเรียงความคิดจึงนับเป็นปัญหาที่สำคัญ โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลด้วยการเขียนตอบข้อสอบอัตนัยของผู้เรียนทุกคณะ ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับความสามารถในการเขียนถ่ายทอดความรู้และความคิดได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้เน้นความสำคัญของทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่ทุกคนต้องเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านนี้ ให้แก่ผู้เรียนโดยแทรกไปพร้อมๆ กับการเรียนเนื้อหาวิชา ซึ่งจะส่งผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้สูงกว่า ทั้งนี้ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้ออกไปเป็นคนที่ทำงานที่ใช้ความรู้และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ โดยใช้ทักษะดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ในระดับสูง และการปรับตัว ซึ่งจะช่วยให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อนในยุคดิจิทัลนี้ได้อย่างมีความสุข

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของกระบวนการคิดทั้ง 3 ด้านดังกล่าว จึงสนใจนำการสอนที่มุ่งเน้นกระบวนการคิดมาใช้ในการสอนวิชา สป.105: ทักษะการศึกษา ซึ่งเป็นวิชาเลือกเสรีในระดับปริญญาตรีของคณะมนุษยศาสตร์ และการจัดการการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาด้านทักษะการเขียนภาษาไทยซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้เรียนในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เลือกและประเมินผลข้อมูลและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถเลือกใช้รูปแบบและวิธีการเขียนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการสื่อสารของทุกรายวิชา และทุกคณะวิชา ประกอบกับรายวิชานี้มีกิจกรรมการสอนที่หลากหลายและนักศึกษาเห็นว่า เป็นวิชาที่ไม่ยากเกินไปที่จะสามารถทำให้ได้เกรดในระดับที่สูง จึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้นักศึกษาจากหลากหลายคณะวิชาจำนวนมากมาลงเรียนวิชานี้ในแต่ละปีการศึกษา

จากประสบการณ์ในการสอนรายวิชานี้ ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาที่สนใจลงเรียนวิชานี้ของแต่ละคณะวิชาจะมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน เช่น นักศึกษากลุ่มคณะวิชาบริหารธุรกิจจะมีลักษณะชอบวางแผน กล้าแสดงออก มีความเป็นผู้นำและชอบจัดเก็บข้อมูล ในขณะที่กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์จะชอบแสดงออก รักอิสระ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีอารมณ์ศิลปิน ส่วนกลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์จะชอบพบปะผู้อื่น ชอบและสนใจการอ่าน เขียนค้นคว้า และชอบช่วยเหลือผู้อื่น จึงสอดคล้องกับศาสตร์ของแต่ละคณะวิชาและการสังเกตบุคลิกภาพตามทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Holland, John L. (2560: ออนไลน์) ซึ่งส่งผลให้ลักษณะการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละคณะวิชามีความแตกต่างกันด้วย

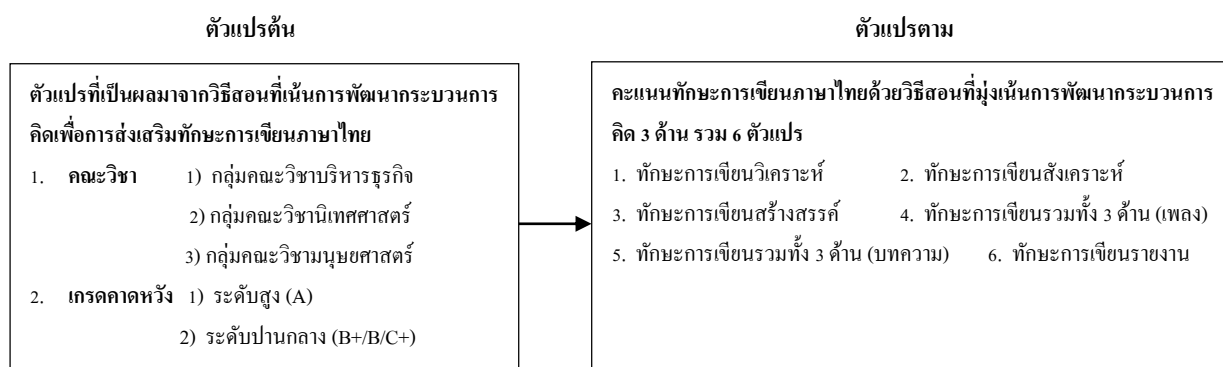
นอกจากนั้น ในรายวิชานี้มีกิจกรรมที่เน้นการใช้ทีมและกระบวนการร่วมมือประสานใจเป็นฐานการเรียนรู้ โดยนักศึกษาต้องทำกิจกรรมรายบุคคล กิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่มใหญ่ (7-10 คน) ในการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้สร้างแรงจูงใจในการเรียน โดยในช่วงแรกของเรียนได้ให้นักศึกษาเขียนข้อมูลส่วนตัว พร้อมให้ระบุเกรดคาดหวังในวิชานี้และระบุวิธีการของตนที่คาดว่าจะช่วยให้ได้รับเกรดสูงตามความคาดหวัง จากนั้นได้ให้ศึกษาแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้ได้ผล A หรือ B+ ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนตามทฤษฎีความคาดหวังของ Victor Vroom (2560: ออนไลน์) ที่เชื่อว่าความคาดหวังที่จะสามารถทำงานสำเร็จหรือไม่เป็นตัวกำหนดความพยายามและความเชื่อมั่นว่า ผลของความพยายามจะนำไปสู่เกรดที่ต้องการจะได้ รวมทั้ง แรงจูงใจจะสูงขึ้นเมื่อเห็นว่า มีโอกาสที่จะได้เกรดตามความคาดหวังจึงสอดคล้องกับความพยายามของผู้สอนในการกระตุ้นแรงจูงใจนี้ โดยเน้นเกรดคาดหวังของผู้เรียนจากคะแนนของกิจกรรมที่ได้รับเป็นระยะในระหว่างการเรียนรู้การสอน

อย่างไรก็ตาม จากหลักสูตรของศาสตร์ที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคณะวิชาบริหารธุรกิจ นิเทศศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ รวมทั้ง การกำหนดเป้าหมายหรือเกรดคาดหวังที่แตกต่างกันของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่มคณะวิชาในการเรียนรายวิชานี้ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะตรวจสอบผลการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดในการส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาไทยที่จะส่งผลต่อนักศึกษาในคณะวิชาและเกรดที่คาดหวัง โดยการเปรียบเทียบทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดของนักศึกษาที่มีคณะวิชาและความคาดหวังต่อเกรดที่แตกต่างกัน ในการเรียนรายวิชา สป.105: ทักษะการศึกษา Section 9600 ในภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2559 อันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนของรายวิชานี้ และในการส่งเสริมการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาแต่ละกลุ่มคณะวิชาให้สามารถพัฒนากระบวนการคิดและการเขียนสื่อความคิดได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดของนักศึกษาคณะวิชาบริหารธุรกิจ นิเทศศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- (2) เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังต่อเกรดของนักศึกษาคณะวิชาบริหารธุรกิจ นิเทศศาสตร์และมนุษยศาสตร์ด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิด

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) เป็นการศึกษากลุ่มเดียวที่วัดเฉพาะหลังการทดลอง (one-group posttest only design) เนื่องจากเป็นการทดลองกับภาคเรียนภาคฤดูร้อนที่มีช่วงเวลาระยะเวลาจำกัด จึงไม่สามารถเก็บคะแนนก่อนเรียน (pretest) ได้ ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร ดำரா บทความ งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจาก 2 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพบัณฑิต เช่น คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบ TQF และทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

2) กลุ่มข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ (1) องค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ (2) หลักการเขียน กระบวนการเขียน และหลักการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทย (3) ทฤษฎีการเรียนรู้ของไทเลอร์ (Tyler, 1969) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (2560: ออนไลน์) หลักการใช้ทีมเป็นฐานการเรียนรู้ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2553) พีรามิดการเรียนรู้ (2560: ออนไลน์) และ Mind Map (2560: ออนไลน์)

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบการเรียนการสอน ดังนี้

1) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กำหนดแนวทางพัฒนาและรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะให้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ รวมทั้ง หลักการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทย

2) ออกแบบการเรียนการสอนวิชา สป.105: ทักษะการศึกษา โดยจัดรวมเนื้อหาเฉพาะด้านการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทย ได้แก่ การจับใจความสำคัญ การย่อความ การสรุปความ การเขียนเพื่ออธิบายความและเพื่อแสดงความคิดเห็นและการเขียนตอบข้อสอบ รวมทั้ง แนวทางการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ โดยการใช้ทีมเป็นฐานการเรียนรู้การใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ประสานใจ และการใช้แผนผังความคิด

ขั้นตอนที่ 3 การจัดกระบวนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

1) จัดแผนการเรียนรู้ โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประกอบการเสริมสร้างทักษะการเขียน ผ่านกระบวนการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ รวมทั้ง ใช้แผนผังความคิดเป็นตัวช่วยในการจัดระเบียบความคิด

2) แบ่งกลุ่มนักศึกษาเป็น 12 กลุ่มๆ ละ 7-10 คน จับคู่เลือกกลุ่มโดยใช้ทีมเป็นฐานการเรียนรู้ผ่านกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มทางไลน์กลุ่ม ซึ่งจะมีคะแนนการมีส่วนร่วมทั้งส่วนบุคคลและกลุ่ม

3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของไทเลอร์และพีรามิดการเรียนรู้ โดยใช้ความต่อเนื่องเพื่อฝึกทักษะการคิดและการเขียนแต่ละด้าน ใช้การจัดช่วงลำดับจากทักษะการคิดที่ง่ายไปสู่การคิดที่ซับซ้อนขึ้น และใช้การบูรณาการประสบการณ์ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความคิดเห็นและสามารถเขียนตอบได้ตรงตามประเด็นที่ต้องการ

4) จัดการประเมินผลโดยการทดสอบหลังกิจกรรมการเรียนรู้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ทดสอบการเขียนเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์และสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมรายคู่ 2-3 คน (3 ครั้ง) ช่วงที่ 2 เป็นการบูรณาการความคิดทั้ง 3 ด้านจากการทดสอบด้วยบทเพลง และบทความทางประวัติศาสตร์ด้วยกิจกรรมรายบุคคล (2 ครั้ง) และช่วงที่ 3 เป็นการบูรณาการกระบวนการคิดและการเขียนทั้ง 3 ด้านด้วยกิจกรรมกลุ่มใหญ่ (1 ครั้ง) โดยให้บูรณาการเนื้อหาซึ่งเป็นผลการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์จากสื่อ 5 ประเภทมาสร้างสรรค์เป็นไฟล์กลุ่มประกอบคลิปก่อนเพื่อนำเสนอรายงานหน้าชั้น จากนั้น จึงให้นำผลงานทั้งหมดของกลุ่มมาเขียนในรูปแบบของรายงานวิชาการ

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา สป.105: ทักษะการศึกษา เป็นวิชาเลือกเสรี ตลอดปีการศึกษา 2559 จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 330 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาทุกชั้นปีจากกลุ่มคณะวิชาบริหารธุรกิจ 59 คน กลุ่มคณะวิชานิติศาสตร์ 30 คน และกลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์ 21 คน รวม 110 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา สป.105: ทักษะการศึกษา Section 9600 เป็นวิชาเลือกเสรีในภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2559 โดยใช้ นักศึกษาจำนวน 110 คน ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1) ตัวแปรอิสระซึ่งเป็นผลมาจากการสอนที่เน้นการพัฒนากระบวนการคิดเพื่อการส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาไทยโดยมี 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรคณะวิชา 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคณะวิชาบริหารธุรกิจ นิเทศศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และตัวแปรเกรดคาดหวัง ได้แก่ เกรดคาดหวังในระดับสูง (A) และในระดับปานกลาง (B+/B/C+) และ 2) ตัวแปรตาม มี 3 ด้าน 6 ตัวแปร คือ คะแนนทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิด ได้แก่ ทักษะการเขียนวิเคราะห์ ทักษะการเขียนสังเคราะห์ ทักษะการเขียนสร้างสรรค์ ทักษะการเขียนรวมทั้ง 3 ด้าน และทักษะการเขียนรายงานของนักศึกษาต่างคณะวิชาและชั้นปีที่ลงทะเบียนวิชา สป.105: ทักษะการศึกษา Section 9600 เป็นวิชาเลือกเสรีในภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2559

4.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 3 เดือน (มีนาคม-พฤษภาคม 2560) แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาและออกแบบการเรียนการสอน ระยะที่ 2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ในการส่งเสริมทักษะการเขียนภาษาไทย และระยะที่ 3 วัดผลการเรียนรู้ด้วยการจัดทดสอบภายหลังการสอนและการจัดกิจกรรมแต่ละด้าน

4.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาเพื่อบันทึกคณะวิชาและความคาดหวังต่อเกรด พร้อมแนวทางที่จะทำให้ได้เกรดดังกล่าว และเกณฑ์ประกอบการพิจารณาให้เกรด A และ B+ ของผู้สอน 2) แผนการจัดการเรียนรู้ โดยประกอบด้วย บทความและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เน้นประเด็นการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสร้างสรรค์ในการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ และ 3) แบบทดสอบผลการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการเขียนภายหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาทักษะการคิด 3 ด้าน คือ แบบทดสอบรายคู่ แบบทดสอบรายบุคคลและแบบทดสอบกลุ่มใหญ่

ทั้งนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบรายคู่และแบบทดสอบรายบุคคลทั้งหมดนี้ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านซึ่งมีคุณวุฒิปริญญาโท มีประสบการณ์การสอนและเคยร่วมสอนเป็นทีม

ในวิชา สป.105 : ทักษะการศึกษา กับผู้วิจัยมานานกว่า 5 ปีการศึกษา ก่อนที่วิชานี้จะถูกปรับจากวิชาพื้นฐานของหลายคณะวิชาให้มาเป็นวิชาเลือกเสรี

4.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักศึกษา ระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนในกลุ่มวิชาเลือกเสรีรายวิชา สป.105: ทักษะการศึกษาของภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 110 คน

4.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ทั้งสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน โดยสถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติเชิงอนุมาน ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two-Way MANOVA) เพื่อตรวจสอบค่าเฉลี่ยของทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ จำแนกตามกลุ่มคณะวิชา 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มคณะวิชาบริหารธุรกิจ กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์ และกลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์ และจำแนกตามเกรดคาดหวัง 2 ระดับ ประกอบด้วย เกรดคาดหวังระดับสูง (A) และระดับปานกลาง (B+/B/C+)

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปเป็น 3 ข้อ ดังนี้

5.1 การศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา พบว่าในจำนวน 110 คน มีนักศึกษาเพศชาย 55 คน (ร้อยละ 50.0) และเพศหญิง 55 คน (ร้อยละ 50.0) มาจากกลุ่มคณะวิชาบริหารธุรกิจ 59 คน (ร้อยละ 53.6) นิเทศศาสตร์ 30 คน (ร้อยละ 27.3) และมนุษยศาสตร์ 21 คน (ร้อยละ 19.1) โดยมีเกรดคาดหวังในระดับสูง 61 คน (ร้อยละ 55.5) และในระดับปานกลาง 49 คน (ร้อยละ 44.5)

5.2 การศึกษาทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดของนักศึกษาที่มีคณะวิชาและความคาดหวังต่อเกรดที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 ขนาดของกลุ่มย่อย (n) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ จำแนกตามคณะวิชา และเกรดคาดหวัง (คะแนนเต็ม 10)

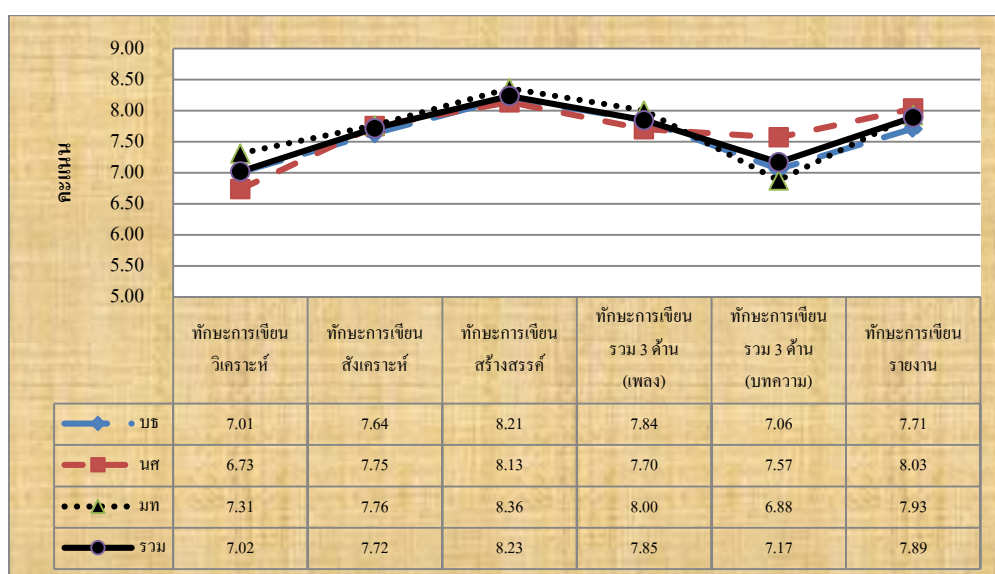
คณะวิชา	เกรดคาดหวังระดับสูง			เกรดคาดหวังระดับปานกลาง			รวม		
	n	$\bar{X}$	SD	n	$\bar{X}$	SD	n	$\bar{X}$	SD
กลุ่มคณะวิชาบริหารธุรกิจ	35	7.57	0.53	24	7.59	0.48	59	7.58	0.51
กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์	14	7.54	0.53	16	7.75	0.39	30	7.65	0.46
กลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์	12	7.58	0.53	9	7.87	0.21	21	7.73	0.37
รวม	61	7.57	0.52	49	7.69	0.42	110	7.62	0.48

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าเฉลี่ยในภาพรวม คือ 7.62 คะแนน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 คะแนน เมื่อจำแนกตามคณะวิชาและเกรดคาดหวังแล้วปรากฏผลดังนี้

1. การจำแนกค่าเฉลี่ยตามคณะวิชา คณะวิชาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์ (7.73) รองลงมา คือ กลุ่มคณะวิชานิติศาสตร์ (7.65) และกลุ่มคณะวิชาบริหารธุรกิจ (7.58) ตามลำดับ โดยคะแนนของกลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์มีการกระจายน้อยที่สุด (0.37)

2. การจำแนกค่าเฉลี่ยตามเกรดคาดหวัง เกรดคาดหวังในระดับปานกลาง (7.69) มีค่าเฉลี่ยมากกว่าเกรดคาดหวังในระดับสูง (7.57) และคะแนนของเกรดคาดหวังระดับปานกลางมีการกระจายน้อยกว่าเกรดคาดหวังในระดับสูง (0.42)

5.3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ของนักศึกษาที่มีคณะวิชาและความคาดหวังต่อเกรดที่แตกต่างกัน

แผนภาพที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนทักษะการเขียนภาษาไทยของกลุ่มคณะวิชา จำแนกตามประเด็นการศึกษาทั้ง 6 ประเด็น

จากการศึกษาโดยภาพรวม (ดังแผนภาพที่ 2) พบว่า ทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ เมื่อนับจากคะแนนเริ่มต้นในครั้งที่ 1 แล้ว (7.02) พบว่า ครั้งที่ 2 (7.72) และครั้งที่ 3 (8.23) มีคะแนนเพิ่มขึ้นตามลำดับ และสองครั้งต่อมามีคะแนนลดลงจากครั้งที่สามตามลำดับ (7.85, 7.17) แต่ก็เพิ่มขึ้นในครั้งสุดท้าย (7.89) ทั้งนี้ โดยมีคะแนนสูงสุดในครั้งที่สามในประเด็น “ทักษะการเขียนสร้างสรรค์” และมีคะแนนต่ำสุดในครั้งที่หนึ่งในประเด็น “ทักษะการเขียนวิเคราะห์”

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาการเขียนภาษาไทย โดยจำแนกตามคณะวิชาแล้วพบว่า ในครั้งที่หนึ่ง กลุ่มคณะวิชานิติศาสตร์ (นศ.) มีคะแนนน้อยที่สุด (6.73) และกลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์ (มท.) มีคะแนนมากที่สุด (7.31) ต่อมาในครั้งที่สองและสามมีคะแนนเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันตามลำดับ ส่วนในครั้งที่สี่ ซึ่งเป็นทักษะการเขียนรวม 3 ทักษะ (เพลง) มีคะแนนลดลงอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันจากครั้งที่ 3 ซึ่งไม่แตกต่างกันมากนัก (7.70 - 8.00) แต่ในครั้งที่ห้าซึ่งเป็นทักษะการเขียนทักษะรวม 3 ด้าน (บทความ) มีคะแนนลดลงอยู่ในระดับที่ค่อนข้างจะแตกต่างกันมาก (6.88 - 7.57) โดยครั้งที่ห้านี้ กลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์ (มท.) มีคะแนนน้อย

ที่สุด (6.88) และกลุ่มคณะวิชานิติศาสตร์ (นศ.) มีคะแนนมากที่สุด (7.57) อย่างไรก็ตาม ในครั้งสุดท้าย “ทักษะการเขียนรายงาน” นักศึกษาทุกกลุ่มมีคะแนนเพิ่มขึ้นจากครั้งที่ 5 แต่ก็ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก (7.71- 8.03)

นอกจากนี้ จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two-Way MANOVA) ของทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการตรวจสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของความสัมพันธ์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ด้วยสถิติเชิงอนุมาน โดยดูจากค่าเฉลี่ยของทักษะการเขียนภาษาไทยที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามคณะวิชาและเกรดคาดหวังพบว่า ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 จึงพิจารณาผลกระทบหลัก (Main Effect) ต่อไป ซึ่งพบว่า ตัวแปรคณะวิชามีผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะการเขียนในประเด็น “ทักษะการเขียนรายงาน” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสถิติ $F(2,104) = 2.693, P < 0.10$ และตัวแปรเกรดคาดหวังมีผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะการเขียนในประเด็น “ทักษะการเขียนเชิงวิเคราะห์” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสถิติ $F(1,104) = 4.532, p < 0.10$

6. อภิปรายผล

6.1 จากภาพรวมของการศึกษาทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดระหว่างนักศึกษาที่มีคณะวิชา และความคาดหวังต่อเกรดที่แตกต่างกันพบว่า คณะวิชาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์โดยมีนิติศาสตร์และบริหารธุรกิจ รองลงมาตามลำดับ จึงสอดคล้องกับศาสตร์ของแต่ละคณะวิชาตามทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Holland, John L. (2560: ออนไลน์) ซึ่งระบุว่า นักศึกษาในกลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์จะมุ่งพัฒนาความคิดและปัญญา ชอบและสนใจการอ่าน เขียน และค้นคว้า ในขณะที่คณะวิชานิติศาสตร์มีความคิดริเริ่มสูง และคณะวิชาบริหารธุรกิจชอบวางแผน ชอบการคำนวณและมีความเป็นผู้นำ โดยจะส่งผลต่อลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน

6.2 จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของไทเลอร์ (Tyler, 1969) ซึ่งใช้ความต่อเนื่องในการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ ผ่านการฝึกเขียนในแต่ละด้าน ใช้การจัดช่วงลำดับจากทักษะการเขียนที่ง่ายไปสู่ทักษะที่ซับซ้อนขึ้น และใช้การบูรณาการทักษะทั้ง 3 ด้าน เพื่อเพิ่มพูนการคิดและความสามารถในการเขียนสื่อสารมาประกอบกับการจัดประเมินผลหลังการเรียนรู้ทักษะแต่ละด้าน ได้พบว่า เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่เน้นการพัฒนากระบวนการคิดของทั้ง 3 กลุ่มคณะวิชา แม้ว่าจะเริ่มต้นด้วยคะแนนพัฒนาทักษะการเขียนที่แตกต่างกัน แต่กิจกรรมรายคู่ทำให้ทุกกลุ่มคณะวิชา มีคะแนนเฉลี่ยที่สูงขึ้นและใกล้เคียงกันในการทดสอบครั้งที่ 2 และ 3 ต่อมา ทั้งนี้ เพราะการทำงานด้วยกันเป็นทีม 2-3 คน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ในเชิงลึก (บุญศรี วงศ์พิพัฒน์กุล, 2550) และมีความพร้อมในการพัฒนาทักษะการคิดและการเขียนสื่อสารที่ชัดเจน ครบคลุมและครบถ้วนยิ่งขึ้น

หลังจากนั้น เมื่อให้ทดสอบกิจกรรมรายบุคคลในการพัฒนาทักษะการเขียนทั้ง 3 ด้านร่วมกัน เพื่อตรวจสอบความสามารถในการเขียนเป็นรายบุคคลพบว่า ทุกคณะวิชา มีคะแนนลดลงและแตกต่างกันจากช่วงแรก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะต้องใช้ทักษะในการเขียนตอบที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยกลุ่มคณะวิชานิติศาสตร์มีคะแนนสูงสุดในการทดสอบครั้งที่ 5 นี้ ส่วนในช่วงกิจกรรมกลุ่มใหญ่ครั้งสุดท้าย ซึ่งมีการเขียนร่วมกันในรูปแบบของ

รายงานทางวิชาการ ทุกกลุ่มคณะวิชาได้มีคะแนนสูงขึ้นอย่างใกล้เคียงกัน จึงสอดคล้องกับการศึกษาของบุญศรี วงศ์พัฒนกุล (2550) ที่เห็นว่า หัวใจของความสำเร็จในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม คือ การสร้างความเหนียวแน่น และผูกพันในการทำงานร่วมกันของทีม โดยนักศึกษาได้รับผิดชอบงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดมาก่อน ตั้งแต่การทำกิจกรรมเล็กถือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ผลงานด้วยการนำเสนอรายงานหน้าชั้นก่อนการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ แล้วจึงนำมาเขียนเป็นรายงานวิชาการซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและเรียบร้อยของงานกลุ่มนี้ร่วมกันเป็นอย่างดีก่อนการส่งผลงานชิ้นสำคัญนี้

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อได้รับการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยจากการพัฒนากระบวนการคิดทั้ง 3 ด้านแล้ว กลุ่มคณะวิชานิติศาสตร์ได้มีการพัฒนาทักษะการเขียน โดยมีคะแนนมากที่สุด ในการทดสอบครั้งสุดท้าย “ทักษะการเขียนรายงาน” จึงกล่าวได้ว่า จากศาสตร์ของกลุ่มคณะวิชานิติศาสตร์ซึ่งในหลักสูตรได้เน้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผ่านการพัฒนาทักษะทั้งการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนจากวิชาต่างๆ เป็นส่วนใหญ่ จึงช่วยให้นักศึกษาในกลุ่มคณะวิชานิติศาสตร์สามารถพัฒนาทักษะการเขียนทั้ง 3 ด้าน ให้มีคะแนนที่สูงขึ้นได้มากกว่ากลุ่มคณะวิชาอื่น

6.3 ผลของการวิจัยพบว่า คะแนนการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดของนักศึกษาที่มีเกรดคาดหวังระดับปานกลาง (B+/B/C+) มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่มีเกรดคาดหวังในระดับสูง แม้ว่าจะแตกต่างกันไม่มากนัก แต่ก็สอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวังของ Victor Vroom (2560: ออนไลน์) โดยนักศึกษามั่นใจว่า เกรดคาดหวังในระดับปานกลางนั้นตนสามารถทำได้ จึงเป็นแรงจูงใจให้พัฒนาทักษะในการเขียนให้สูงขึ้น เพราะรู้สึกว่ามีโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และระดับแรงจูงใจจะสูงขึ้นอีกเมื่อได้เชื่อมโยงกิจกรรมการพัฒนาทักษะการเขียนของตนเข้ากับเกณฑ์ที่ผู้สอนได้ตั้งไว้สำหรับผู้ที่จะได้เกรด A หรือ B+ ซึ่งนับเป็นแรงผลักดันให้นักศึกษาใช้ความพยายามให้มากขึ้นอีกทางหนึ่งเช่นกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการเปรียบเทียบของคะแนนการพัฒนาทักษะภาษาไทยของงานวิจัยทั้งสามช่วงนี้ ได้แสดงให้เห็นว่า การทำงานร่วมกันจะประสบความสำเร็จมากกว่าการทำงานเป็นรายบุคคลในการพัฒนาทักษะภาษาไทย จึงเป็นการเน้นความสำคัญของการใช้ทีมเป็นฐานการเรียนรู้ว่าเป็น Active Learning ที่น่าสนใจอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 ด้วยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกแสดงกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ฝึกความรับผิดชอบและเรียนรู้บทบาทของตนและผู้อื่นร่วมกัน โดยมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมเป็นสำคัญ อันจะเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การออกแบบการวิจัยเชิงทดลองครั้งต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการพัฒนากระบวนการคิดผ่านทักษะการเขียนภาษาไทยระหว่างกลุ่มควบคุม (ไม่ได้รับการจัดกระบวนการคิด) และกลุ่มทดลอง (ได้รับการจัดกระบวนการคิด) หรือมีการใช้แบบแผนทดสอบก่อน-หลัง และมีกลุ่มควบคุม (pretest-posttest control group design) เพื่อให้ได้แนวทางในการนำไปพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. 2560. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร. ดวงใจ ไทยอุบล. 2556. ทักษะการเขียนภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ. 2560. สืบค้น 16 กันยายน 2560, จาก
[https://niramol2244.blogspot.com/2015/07/theory of cooperative or collaborative.html](https://niramol2244.blogspot.com/2015/07/theory%20of%20cooperative%20or%20collaborative.html)
- ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Holland, John L. 2560. สืบค้น 16 กันยายน 2560, จาก
<https://www.dekd.com/admission/32263>
- ทฤษฎีความคาดหวังของ Victor Vroom. 2560. สืบค้น 16 กันยายน 2560, จาก
<https://sites.google.com/site/natclub999/serim-srang-phlang-ehe-ngkar-reign/ereng-cu>
- บุญศรี วงศ์พัฒนกุล. 2550. “การเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน”. อาจารย์มืออาชีพ แนวคิด เครื่องมือและการพัฒนา. ไพฑูรย์ สินลารัตน์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริมิตการเรียนรู้. 2560. สืบค้น 15 พฤศจิกายน 2560, จาก [https://www.google.co.th/search?tbm=isch&q=](https://www.google.co.th/search?tbm=isch&q=แผนผังความคิด)
แผนผังความคิด. 2560. สืบค้น 16 กันยายน 2560, จาก <https://sites.google.com/.../mind-map-kar-kheiy-phaenphang-khw>
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. 2559. การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2553. กลยุทธ์การสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุกติ มุกดาวิจิตร. 2558. ปัญหาในการเขียนของนักศึกษา. สืบค้น 14 กันยายน 2560, จาก
<https://blogazine.pub/blogs/yukti-mukdawytira/post/5561>.
- วิจารณ์ พานิช. 2555. วิธีสร้างความรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. เอกสารประกอบการอบรมของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. วันที่ 15 กรกฎาคม 2552.
- Leki, I. 1991. Twenty-five years of contrastive rhetoric: Text analysis and writing pedagogies. *TESOL Quarterly*. 25: 123-143.
- Tyler, Ralph W. 1969. *Basic Principle of Curriculum and Instruction*. Chicago: The University of Chicago Press.

**การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน
กับความสามารถในการบริหารงานบุคคล โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร
สังกัดกรุงเทพมหานคร**

**A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL ADMINISTRATORS
LEADERSHIP AND HUMAN RESOURCES MANAGEMENT ABILITIES OF
NORTH KRUNGTHON GROUP UNDER THE BANGKOK METROPOLITAN
ADMINISTRATION**

สิริพร แวนแก้ว

**ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม**

E-mail: siriporn25052533@gmail.com

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สินจินดาวงศ์
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม**

E-mail: sirinthorn.si@spu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัด กรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาความสามารถของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความสามารถในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ข้าราชการครู กลุ่มกรุงเทพมหานคร โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานครทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความสามารถในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน และภาวะผู้นำแบบมุ่งคนสูง มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในทิศทางตรงกันข้าม ส่วนภาวะแบบมุ่งคนต่ำมุ่งงานต่ำ และภาวะผู้นำแบบทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในทิศทางบวก นอกจากนี้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารมี

ความสัมพันธ์การบริหารงานบุคคลในด้านความสัมพันธ์กับครูในทิศทางบวก และสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลด้านการติดต่อสื่อสารในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การบริหารงานบุคคล ความสัมพันธ์

ABSTRACT

This research aimed 1) to study the School Administrators Leadership in the RBH. Bangkok Metropolitan 2) to study the Human Resources Management Abilities of school administrators in the RBH. Bangkok Metropolitan and 3) to study the relationship between the School Administrators Leadership and the Human Resources Management Abilities of school administrators in the RBH. Bangkok Metropolitan. The samples were used 360 teachers, Academic Year 2560 in the RBH. Bangkok Metropolitan. A questionnaire was used collecting data. Data Analysed were using by frequency percentage, mean, standard deviation and correlation coefficient.

The Results of research found that 1) The school administrators leadership in the RBH. Bangkok Metropolitan overall and each aspect at the high level. 2) The human resources management abilities of school administrators in the RBH. Bangkok Metropolitan overall and each aspect in the high level. 3) The relationship between the school administrators leadership in and the human resources management abilities of school administrators in the RBH. Bangkok Metropolitan found that task - oriented and Country Club Management Leadership were related high level in the opposite direction. But Impoverished and Team Management Leadership were related with the human resources management abilities in positive. In addition, The School Administrators Leadership was related with the relationship of teacher in a positive direction, and related to the human resources management abilities in communications in the opposite direction.

KEYWORDS : Administers Leadership, Human Resources Management, Relationship

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่สำคัญในการบริหารงานในสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาคือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่จะต้องเป็นตัวอย่างของการปฏิรูปปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้และการบริหารให้กับครู นักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชน ถ้าผู้บริหารไม่เอาจริง ไม่ตั้งใจบริหาร ไม่มีทักษะการบริหาร ทำงานไม่มีระบบ ขาดศีลธรรม รวมถึงการครองตนที่เป็นตัวอย่างคนอื่นได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จทั้งสิ้น สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา โดยมีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับ ประถมศึกษา มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 437 โรงเรียน มีโรงเรียนประถมศึกษาตั้งกระจายทั่วพื้นที่ทั้ง 50 เขต แบ่งการบริหารออกเป็น 6 กลุ่มเขตได้แก่ 1) กลุ่มเขตกรุงธนเหนือ 2) กลุ่มเขตกรุงเทพกลาง 3) กลุ่มเขตกรุงธนใต้

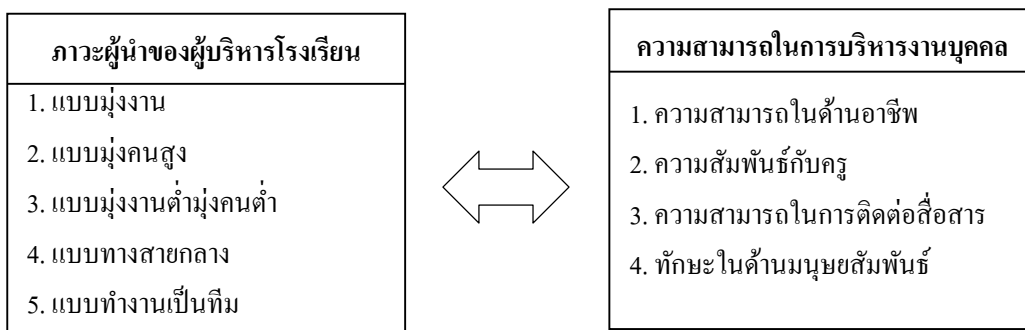
4) กลุ่มเขตกรุงเทพตะวันออก 5) กลุ่มเขตกรุงเทพใต้ 6) กลุ่มเขตกรุงเทพเหนือ ข้อมูลจากแผนการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556-2560 กองวิชาการ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (สำนักการศึกษา, 2560) ได้วิเคราะห์สถานการณ์การจัด การศึกษาของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครพบปัญหาว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการในงานบุคคลค่อนข้างน้อย การที่ผู้บริหารมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา และการบริหารงานบุคคล จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การบริหารสถานศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

จากการที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะสถานศึกษานั้น ปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การบริหารประสบความสำเร็จในการดำเนินงานภายในองค์กร คือ การมีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะสามารถนำพาองค์กรให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพื่อที่ปฏิบัติงานเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันได้ ดังนั้น จากปัญหาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนกับความสามารถในการบริหารงานบุคคล ตามความคิดเห็นของครูในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อสนองนโยบายทางการศึกษาในด้านการบริหาร อีกทั้ง ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร โรงเรียนในการใช้บทบาทภาวะผู้นำกับความสามารถในการบริหารงานบุคคลได้อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสามารถของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความสามารถในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

ขั้นที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ซึ่งเป็นการศึกษาเอกสารตำรา ข้อมูล สถิติ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ปัญหา เพื่อจัดทำโครงการและเสนอข้อคิดเห็นของโครงการวิจัย

ขั้นที่ 2 การดำเนินการวิจัย เป็นการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล ปรับปรุงเครื่องมือให้มีคุณภาพ นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 3 รายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนที่นำเสนอรายงานผลการวิจัยต่อกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับแก้ไข ปรับปรุงตามที่คณะกรรมการแนะนำ แล้วจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูสายผู้สอน กลุ่มกรุงเทพมหานคร โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1,998 คน จากจำนวน 8 เขต และ 91 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู กลุ่มกรุงเทพมหานคร โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 360 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเทียบตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie ; & Morgan, 1970)

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มี 5 รูปแบบ

1. แบบมุ่งงาน
2. แบบมุ่งคนสูง
3. แบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ
4. แบบทางสายกลาง
5. แบบทำงานเป็นทีม

ตัวแปรตาม ความสามารถในการบริหารงานบุคคล 4 รูปแบบ ได้แก่

1. ความสามารถในการด้านอาชีพ
2. ความสัมพันธ์กับครู
3. ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร
4. ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม 1 ชุดมีจำนวน 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เกี่ยวกับความสามารถในการบริหารงานบุคคล

คุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าเท่ากับ 0.87 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าเท่ากับ 0.89

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามถึงข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้จัดส่งที่ผู้รับหนังสือของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบแบบสอบถามและรับแบบสอบถามคืนตามที่กำหนดไว้

3. เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างข้าราชการครูโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 360 คน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล พบว่าได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 360 ฉบับ จากจำนวนทั้งหมด 460 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.26

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการทางสถิติ มีขั้นตอนดังนี้

โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลข้อมูลใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	แปลความว่า	อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	แปลความว่า	อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	แปลความว่า	อยู่ในปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	แปลความว่า	อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	แปลความว่า	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. สรุปผลการวิจัย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการเสนอผลออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างผู้แบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายเท่ากับเพศหญิง มีจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมาอายุ 20-30 ปี จำนวน

134 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 75.8 ตำแหน่งครู ก.ศ. 1 จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมาครูผู้ช่วย จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 ประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 รองลงมา 1-5 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร
สังกัดกรุงเทพมหานครภาพรวม

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. แบบมุ่งงาน	4.34	.21	มาก	2
2. แบบมุ่งคนสูง	4.20	.27	มาก	4
3. แบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ	1.28	.20	น้อยที่สุด	5
4. แบบทางสายกลาง	4.37	.19	มาก	1
5. แบบทำงานเป็นทีม	4.32	.22	มาก	3
รวม	3.70	.11	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .11 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยลำดับที่ 1 คือ แบบทางสายกลาง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .19) ลำดับที่ 2 คือ แบบมุ่งงานอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .21) ลำดับที่ 3 คือ แบบทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .22) ลำดับที่ 4 คือ แบบมุ่งคนสูง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .27) ลำดับที่ 5 คือ แบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ อยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .20)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความสามารถในการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงานบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ความสามารถในการด้านอาชีพ	4.30	.22	มาก	2
2. ความสัมพันธ์กับครู	4.30	.24	มาก	2
3. ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร	4.42	.22	มาก	1
4. ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์	4.30	.25	มาก	2
รวม	4.33	.14	มาก	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มกรุงธนเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .14) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ความสามารถในการบริหารงานบุคคลที่มีค่าเฉลี่ยลำดับที่ 1 คือ ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .22) ลำดับที่ 2 มี 3 ด้าน คือ ความสามารถในการด้านอาชีพ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .22) และ ความสัมพันธ์กับครู (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .24) และทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .25)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความสามารถในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงธนเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคล

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	X	Y1	Y2	Y3	Y4	Y
มุงงานX1	1										
มุงคนสูงX2	.186**	1									
มุงงานต่ำมุงคนต่ำ X3	.082	.034	1								
ทางสายกลาง X4	-.275**	.081	-.205**	1							
ทำงานเป็นทีม X5	.128*	.323**	.276**	.055	1						
ภาวะผู้นำ X	.507**	.683**	.299**	.307**	.681**	1					
ด้านอาชีพ Y1	-.045	-.221**	.212**	-.022	.084	-.043	1				
สัมพันธ์กับครู Y2	.003	.031	.204**	-.098	.221**	.106*	.326**	1			
ติดต่อสื่อสาร Y3	-.304**	-.029	-.148**	.045	-.061	-.195**	.171**	.445**	1		
มนุษยสัมพันธ์ Y4	-.217**	.021	.017	.231**	.042	.025	.037	-.311**	-.037	1	
บริหารงานบุคคลY	-.186**	-.119*	.179**	.034	.144**	-.027	.799**	.657**	.574**	.210**	1
$\bar{X}$	4.34	4.20	1.28	4.37	4.32	3.94	4.30	4.30	4.42	4.30	4.32
S.D.	.21	.27	.20	.19	.22	.11	.22	.23	.21	.25	.14

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำแบบมุงงาน และภาวะผู้นำแบบมุงคนสูง มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ($r = -.186, -.119$) ตามลำดับ ส่วนภาวะแบบมุงคนมุงงานต่ำ และภาวะผู้นำแบบทำงานเป็นทีม มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .179, .144$) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในด้านความสัมพันธ์กับครูในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ($r = .106$) และสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลด้านการติดต่อสื่อสารในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.195$)

6. อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ แบบทางสายกลาง อยู่ในระดับมาก แบบมุ่งงาน อยู่ในระดับมาก แบบทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก แบบมุ่งคนสูง อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ย น้อยสุด คือแบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ อยู่ในระดับน้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของณฤมล โยคานุกุล (2556) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาโดยรวมและรายด้านมีพฤติกรรมในระดับมาก โดยด้านที่มีพฤติกรรมสูงสุดคือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา

2. ความสามารถในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัด กรุงเทพมหานคร ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ความสามารถในการด้านอาชีพ ความสัมพันธ์กับครู และทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนธิ คงภักดี (2557) ที่ได้ศึกษา การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความสามารถในการบริหารงานบุคคล พบว่า ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน และภาวะผู้นำแบบมุ่งคนสูง มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในทางลบ ส่วนภาวะแบบ มุ่งคนต่ำมุ่งงานต่ำ และภาวะผู้นำแบบทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในทางบวก นอกจากนี้ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในด้านความสัมพันธ์กับครูในทางบวก และสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลด้านการติดต่อสื่อสารในทางลบ สอดคล้องกับงานวิจัยของโสภณ สวยขุน ทด (2557) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการกับสมรรถนะ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต พบว่า 1) การบริหารงานบุคคลด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน 2) สมรรถนะของผู้ประกอบการวิชาชีพครูอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการกับสมรรถนะของผู้ประกอบการวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

เพื่อให้การบริหารงาน โดยใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัด กรุงเทพมหานคร อันจะส่งผลถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัด กรุงเทพมหานคร ภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แบบทางสายกลาง รองลงมาคือ แบบมุ่งงาน แบบทำงานเป็นทีม และแบบมุ่งคนสูง ส่วนแบบมุ่งงานต่ำสุดอยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัด ควรพิจารณาพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ผู้บริหารสามารถสร้างความร่วมมือให้บุคลากรทำงานด้วยความสมัครใจ โดยคอยตรวจสอบการทำงานของผู้นำได้บังคับบัญชาและแนะนำอย่างใกล้ชิด

2. ผู้บริหารที่มุ่งเน้นผลงาน ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาไว้อย่างชัดเจน และสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถทำงานได้บรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายขององค์กร

3. หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมความสามารถในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียน โดยเฉพาะความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ความสามารถในการด้านอาชีพ และความสัมพันธ์กับครู และทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามลำดับ โดยมุ่งเน้นความสามารถสื่อสารกับครูเพื่อวางแผน การจัดการ โรงเรียนในการดำเนินงานได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

4. ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการบริหารแบบทำงานเป็นทีม เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลสูง ด้วยการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาร่วมมือกันทำงานเป็นทีม เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างกันในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรดำเนินการวิจัยศึกษา การพัฒนาภาวะผู้นำ เพื่อส่งเสริมการบริหารบุคคลอย่างมีมนุษยสัมพันธ์ และความสัมพันธ์กับครู และการติดต่อสื่อสาร โดยสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรศึกษาวิจัยแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาผู้บริหารที่มุ่งพัฒนาบุคลากรให้ดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอบพระคุณ คุณครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานครทุกท่าน ที่ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถามเพื่อการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

9. เอกสารอ้างอิง.

นฤมล โยคานุกุล.(2556). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. สารนิพนธ์ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .

โสภณ สวขุณฑ. (2557). ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการกับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สำนักงานการศึกษา. (2559). แผนบริหารกรุงเทพมหานคร. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2559.

จาก <http://www.bangkok.go.th>

**การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน
ของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร**
**THE UTILIZATION OF EXTERNAL EVALUATION
TO DEVELOP CLUSTER 35 SCHOOLS UNDER LAT KRABANG DISTRICT
IN BANGKOK METROPOLIS**

ปนัดดา สุดาทิพย์

นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: panatda6734@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยูระรัช

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: subin.yu@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับของการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนด้านการพัฒนาคุณภาพการบริหาร ด้านการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน และด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน ของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 140 คน จาก 5 โรงเรียน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) t-test for independent samples และ F-test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. เครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผน (D) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A) ด้านการตรวจสอบประเมินผล (C) และด้านการวางแผน (P) ตามลำดับ 2. ผู้บริหารและครูที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความ

คิดเห็นเกี่ยวกับการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนด้านการพัฒนาคุณภาพการบริหาร ด้านการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน และด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารควรนำผลการประเมินภายนอกมาทำความเข้าใจร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อที่จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเน้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

คำสำคัญ: การประเมินภายนอก, การพัฒนาโรงเรียน, การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้

ABSTRACT

This research had three objectives. 1 . To study the level of implementation of external evaluation results in school, 35 Group Ladkrabang Bangkok, development. 2. To compare the use of external evaluation results in school development, which is classified by personal factors. 3. To present management guidelines for applying external evaluations results to school development the quality of teachers, and the quality of students 140 sample consisted are administrators and teachers from 5 schools in 35 group of Ladkrabang Bangkok. Quantitative data analysis was used for descriptive statistics such as Frequency, Percentage, Mean ($\bar{X}$), Standard Deviation (S.D.), T-test and F-test.

The research found that 1. The results of external evaluation were used in the overall school that be very good level. On the other hand, it was found that the implementation of the plan (Do) was the highest value level. Next, the results of the evaluation to be used for improvement (Act), checking of evaluation (Check), and planning (Plan) respectively. 2. Respondents who have personal factors, such as education level, work experience had a difference in opinions on the use of external evaluations in school development. The overall and individual differences were statistically significant at the 0.05 level. Although the level of educations are diffent but the opinions about using the external evaluations in school developments are not different. 3. For guidelines in management for applying external evaluation result in school development in the term of quality management, teacher development, and quality development. Executives should consult with the school staff about the implementation of external evaluation result in the condition of the school. Furthermore, in order to continue to improve and provide training to educate teachers in teaching activities. The executive should focus on the learner to learn by themself from the media and learning resources.

KEYWORDS : External evaluation, School development, The Utilization of External Evaluation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

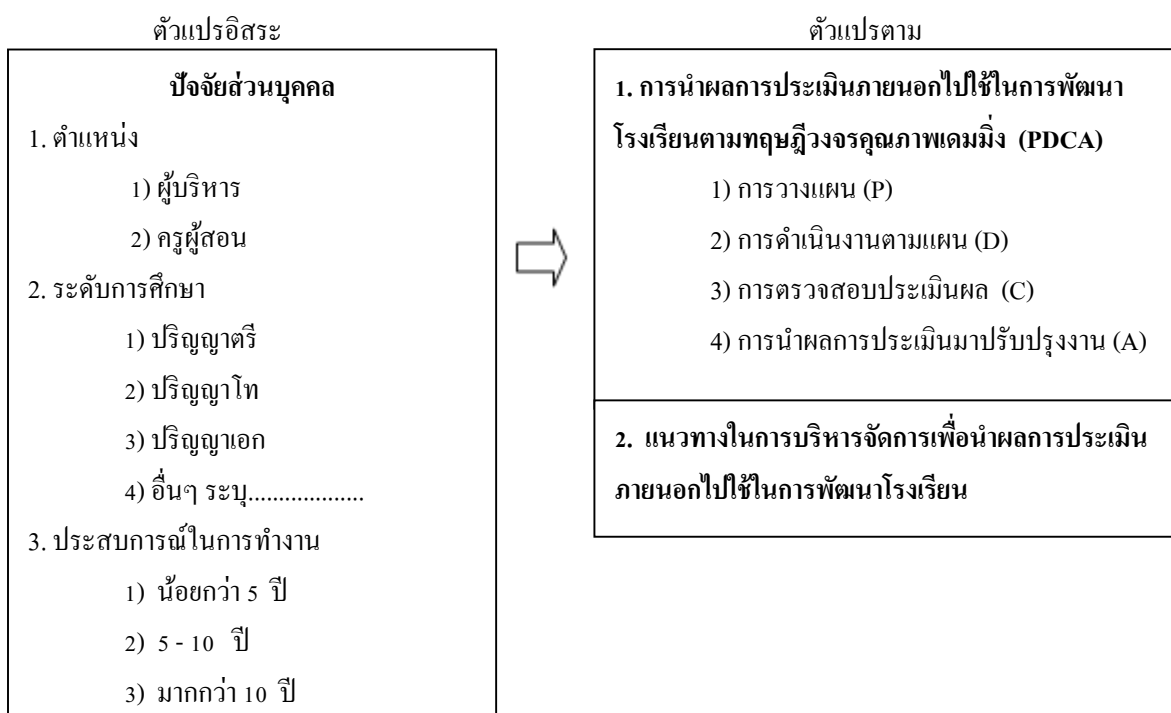
กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ รับผิดชอบการจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 มาตรา 89 (21) โดยมีสำนักงานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งกระจายอยู่ทั่ว 50 สำนักงานเขต กรุงเทพมหานครได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานศึกษาจึงได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นประจำทุกปี อันจะเป็นข้อมูลสำคัญทั้งด้านการประกันคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2559)

เครือข่ายโรงเรียนที่ 35 เป็นเครือข่ายของโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ของสำนักงานเขตลาดกระบัง และทุกโรงเรียนได้ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ครบถ้วนแล้วในปีการศึกษา 2559 พบว่าบางสถานศึกษายังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานในการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจัยที่สำคัญ คือ การไม่จริงจังและไม่ต่อเนื่องในการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุง พัฒนาสถานศึกษา ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 จึงมีความสนใจศึกษาการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาระดับการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน และศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนด้านการบริหาร ด้านครูผู้สอน และด้านผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอก และเตรียมความพร้อมรับการประเมินครั้งต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนด้านการพัฒนาคุณภาพการบริหาร ด้านการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน และด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

ขั้นที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ซึ่งเป็นการศึกษาเอกสารตำรา ข้อมูล สถิติ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ปัญหาในการบริหารงานโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เพื่อจัดทำโครงการและเสนอข้อคิดเห็นของโครงการวิจัย

ขั้นที่ 2 การดำเนินการวิจัย เป็นการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล ปรับปรุงเครื่องมือให้มีคุณภาพ นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารและครูของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 จำนวน 206 คน (สำนักงานเขตลาดกระบัง, 2559)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อน 0.05

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างมาจากประชากร โดยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

1) ตำแหน่ง	2) ระดับการศึกษา	3) ประสบการณ์ในการทำงาน
➢ ผู้บริหาร	➢ปริญญาตรี	➢ น้อยกว่า 5 ปี
➢ ครูผู้สอน	➢ ปริญญาโท	➢ 5 - 10 ปี
	➢ ปริญญาเอก	➢ มากกว่า 10 ปี
	➢ อื่นๆ ระบุ...	

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ดังนี้ ด้านการวางแผน (P) ด้านการดำเนินงานตามแผน (D) ด้านการตรวจสอบประเมินผล (C) ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A)

2. แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาคุณภาพการบริหาร ด้านการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1967) ซึ่งครอบคลุมการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน 4 ด้าน กำหนดค่าเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านการพัฒนาคุณภาพการบริหาร ด้านการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน และด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องในแต่ละฉบับแล้ว นำคะแนนที่ได้จัดพิมพ์ลงเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

3. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มิถุนายน – ตุลาคม 2560

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 140 คน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน (P) ด้านการดำเนินงานตามแผน (D) ด้านการตรวจสอบประเมินผล (C) และด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A) ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test for independent samples และ F-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

4.1 แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ด้านการพัฒนาคุณภาพการบริหาร เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของแนวทางในการบริหารจัดการ ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้ (Content Analysis) นำเสนอในรูปแบบของการบรรยายเป็นความเรียง

4.2 แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ด้านการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของแนวทางในการบริหารจัดการ ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้ (Content Analysis) นำเสนอในรูปแบบของการบรรยายเป็นความเรียง

4.3 แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของแนวทางในการบริหารจัดการ ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้ (Content Analysis) นำเสนอในรูปแบบของการบรรยายเป็นความเรียง

5. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ตำแหน่งครูผู้สอน มีจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 96.43 ตำแหน่งผู้บริหารมี 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.57 ของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 67.86 และปริญญาโท จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 32.14 ของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี มีมากที่สุด

จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 36.43 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 32.14 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 11 ปี ขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 31.43 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. ผลการวิเคราะห์การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เมื่อทำการวิเคราะห์ พบว่า เครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผน (D) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A) ด้านการตรวจสอบประเมินผล (C) และด้านการวางแผน (P) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เมื่อทำการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาคุณภาพการบริหาร ด้านการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน และด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เมื่อทำการวิเคราะห์ พบว่า ผู้บริหารควรนำผลการประเมินภายนอกมาทำความเข้าใจร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อที่จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไข โดยเน้นเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมศักยภาพ ควรมีการพัฒนาครูผู้สอนในด้านการส่งเสริมการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู ครูต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงโลก ควรเน้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยโรงเรียนควรดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ตัวจักรสำคัญในการที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนก็คือ ครู ครูต้องมีความมุ่งมั่นเสียสละรักและศรัทธาในอาชีพ ทำงานยึดมั่นในอุดมคติ ผลผลิตที่ได้คือ ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามต้องการ

5. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เมื่อทำการวิเคราะห์ พบว่า ควรนำผลการประเมินมาทบทวนการทำงานขององค์กร มีการพูดคุยเพื่อหาข้อยุติ และความเป็นไปได้ที่จะนำมาใช้ให้เกิดผลสำเร็จ การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงแนวคิดน้อยกว่าการนำไปใช้ในด้านอื่นๆ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วและเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และควรนำผลการประเมินภายนอกมาประชุม อภิปรายทำความเข้าใจร่วมกัน

ก่อน เพื่อให้ทุกคนเข้าใจสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการบริหารงานของโรงเรียนก่อนดำเนินการวางแผนพัฒนาต่อไป

6. อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พบว่า มีการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผน (D) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A) ด้านการตรวจสอบประเมินผล (C) และด้านการวางแผน (P) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วินัย หิริมเทศ (2550) ที่ได้ศึกษาการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยภาพรวม พบว่ามีการปฏิบัติตามอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติตามในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านที่ 1 ร่วมกันการวางแผน (Planning) ด้านที่ 2 ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Doing) ด้านที่ 3 ร่วมกันตรวจสอบ (Checking) และด้านที่ 4 ร่วมกันปรับปรุง (Action) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีชา รอดมณี (2550) ที่ได้ศึกษาการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 40 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับกระบวนการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 40 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงสัญลักษณ์ การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงปฏิบัติและการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในเชิงแนวคิด

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เมื่อทำการวิเคราะห์พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วินัย หิริมเทศ (2550) ได้ศึกษา การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า การเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามวงจร PDCA ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาคุณภาพการ

บริหาร ด้านการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน และด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เมื่อทำการวิเคราะห์ พบว่า ผู้บริหารควรนำผลการประเมินภายนอกมาทำความเข้าใจร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อที่จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไข โดยเน้นเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมศักยภาพ ควรมีการพัฒนาครูผู้สอนในด้านการส่งเสริมการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู ครูต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงโลก ควรเน้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยโรงเรียนควรดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ ตัวจักรสำคัญในการที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนก็คือ ครู ครูต้องมีความมุ่งมั่นเสียสละรักและศรัทธาในอาชีพ ทำงานซื่อสัตย์ในอุดมคติ ผลผลิตที่ได้คือ ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามต้องการ สอดคล้องกับแนวคิดของ นิธิธร ปิลวาสน์ (2556) ที่กล่าวว่า การทำกิจกรรมหรือการปฏิบัติการหลักอย่างเป็นระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้ โดยมีการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) และการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพ และมาตรฐานของดัชนีชี้วัดระบบและกระบวนการผลิต ผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการวางแผน และกระบวนการจัดการของผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่า จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงตามความมุ่งหวังของสังคม

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เมื่อทำการวิเคราะห์ พบว่า ควรนำผลการประเมินมาทบทวนการทำงานขององค์กร มีการพูดคุยเพื่อหาข้อยุติ และความเป็นไปได้ที่จะนำมาใช้ให้เกิดผลสำเร็จ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วและเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และควรนำผลการประเมินภายนอกมาประชุมอภิปรายทำความเข้าใจร่วมกันก่อน เพื่อให้ทุกคนเข้าใจสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการบริหารงานของโรงเรียนก่อนดำเนินการวางแผนพัฒนา สอดคล้องกับแนวคิดของ สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (2556) ที่กล่าวว่า การประเมินคุณภาพสถานศึกษาจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อได้นำผลการประเมินนั้นไปใช้ในการพัฒนา แต่ถ้าประเมินเสร็จและทราบผลการประเมินแล้วไม่ได้ใช้ผลการประเมินนั้นไปปรับเปลี่ยนการดำเนินงานของสถานศึกษา การประเมินนั้นก็ไม่ใช่ประโยชน์ ซึ่งในระดับของสถานศึกษาที่ถูกประเมินนั้นเมื่อได้รับรายงานอย่างเป็นทางการแล้วก็จะทราบว่าผลการดำเนินงานของสถานศึกษา จากหลักฐานข้อมูลและร่องรอยต่าง ๆ ที่ผู้ประเมินพบเห็นเป็นอย่างไร มีเรื่องไหนที่สถานศึกษาทำอยู่ในระดับดี ระดับพอใช้ หรือระดับที่ปรับปรุงแก้ไข ผู้ประเมินเสนอแนะให้สถานศึกษาปรับแก้ในเรื่องไหน อย่างไรบ้าง สถานศึกษาก็ใช้ผลจากรายงานนี้มาใช้เพื่อวางแผนปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้บริหารควรนำผลการประเมินภายนอกมาทำความเข้าใจร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อที่จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเน้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

8. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยการให้ความช่วยเหลือแนะนำของรองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ชูระรัช ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำข้อคิดเห็นตรวจสอบ และแก้ไขร่างวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านไว้ ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ ที่รองศาสตราจารย์ ชารี มณีศรี กรุณารับเป็นประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด รวมถึงผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบทั้ง 3 ท่านที่ให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข คณะอาจารย์ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาทุกท่าน ตลอดจนผู้บริหารและครูโรงเรียนเครือข่ายที่ ๓๕ สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ที่ได้ร่วมมือในการทำแบบสอบถาม นักวิชาการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและหนังสืออ้างอิง จากเอกสารงานเขียนของท่านจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาและขอขอบพระคุณ อย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

9. เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพมหานคร : หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 41 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

นิติธร ปลิวาสน์. (2556). การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance in Education). ค้นวันที่ 9 เมษายน 2560 จาก <http://taamkru.com/th/การประกันคุณภาพการศึกษา>

ปรีชา รอดมณี. (2550). การนำผลการประเมินภายนอกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนของเครือข่ายโรงเรียนที่ 40 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วินัย หิริมเทศ. (2550). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. (2556). แนวทางการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ.

สำนักการศึกษา. (2559). รายงานสรุปผลการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด

กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเขตลาดกระบัง. (2559). รายงานข้อมูลจำนวนครูและจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2559.

Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M (Ed.),
Attitude Theory and Measurement (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics : an introductory analysis**. 3 rd ed. New York: Harper.

**การเตรียมความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 4 ของสถานศึกษา
ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
PREPARATION FOR EXTERNAL QUALITY ASSESSMENT ROUND 4
OF THE SCHOOL IN BASIC EDUCATION**

รัชกร ภูพัฒน์ดล

นักศึกษาลัทธิธรรมปฏิบัติ สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Jewtinty.26180513@gmail.com

ปาริฉัตร หอมศิลป์

นักศึกษาลัทธิธรรมปฏิบัติ สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: parichathomsin@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุธะรัช

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: subin.yu@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การบริหารงานในการพัฒนาสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บุคลากรในสถานศึกษาต้องตระหนักและมีส่วนร่วมในการเตรียมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยต้องศึกษาหลักการและกฎเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อหาแนวทางในการเตรียมความพร้อมรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของสถานศึกษา สำหรับวัตถุประสงค์หลักของรัฐบาลในเรื่องนี้คือต้องการให้สถานศึกษา ได้มีการควบคุมการศึกษาคุณภาพให้อยู่ในระดับมาตรฐาน สถานศึกษาจึงต้องมีการกำหนดมาตรฐานและพัฒนาสถานศึกษาเพื่อมุ่งสู่มาตรฐานนั้น และการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก รอบ 4 นี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้มีการกำหนดกระบวนการประเมินที่มีความแตกต่างไปจากการตรวจประเมินในสามรอบที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้ได้รับผลการตรวจที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

คำสำคัญ: เตรียมความพร้อม, สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), การประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 4, สถานศึกษา

ABSTRACT

Management in the development of educational institutions in the basic education. School personnel must be aware and involved in the preparation of quality assurance work. The Office of Standards and Quality Assessment (Public Organization) to find a way to prepare for quality assessment outside of the school. The main purpose of the government in this regard is to require schools. Quality control is at the standard level. The school needs to set standards and develop schools to meet that standard. And the quality of education outside the fourth round. The Office of Quality Standards and Quality Assessment. (Public Organization) has determined the evaluation process is different from the audit in the past three rounds. This results in the need for schools to adapt and respond to such changes.

KEYWORDS: Prepare, The Office of Standards and Quality Assessment (Public Organization), External Quality Assessment Round 4, School

1. บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายด้านการศึกษาก่อนเป็นครั้งแรกในปี 2542 ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมครั้งใหญ่ของประเทศ นั่นคือการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 โดยในสาระหลักของกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้สถานศึกษา ทั้งในสังกัดกระทรวงศึกษา และสังกัดกระทรวงอื่น ๆ ทั่วทั้งประเทศ ต้องเข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกทุก ๆ 5 ปี โดยมาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกและยังได้มีการกำหนดมาตรการบังคับในกรณีสถานศึกษานั้นไม่ผ่านการรับรองคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และมาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือ สมศ. มีฐานะ เป็นองค์กรมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา สมศ.ได้จัดให้มีการประเมินภายนอกมาแล้ว 3 รอบ ตั้งแต่ปี 2544-2557 พบว่ามีจำนวนโรงเรียนสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ผ่านการประเมิน ทั้งสามรอบจำนวน 1,755 แห่ง ที่มีระดับดีถึงดีมากทั้งสามรอบ มีจำนวน 4,420 แห่ง จากทั้งหมด 31,375 แห่ง และกลุ่มที่ผ่านการประเมิน รอบ 2 แต่รอบสาม ไม่ผ่านการประเมิน มีจำนวนถึง 9,418 แห่ง ซึ่งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกลุ่มที่น่าเป็นห่วงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินแต่ละรอบของสถานศึกษาทุกแห่ง สาเหตุสำคัญคือระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษายังไม่ได้มาตรฐาน และความไม่พร้อมในการรับตรวจประเมินคุณภาพภายนอก สะท้อนให้เห็นว่า

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเหล่านั้นยังต้องการการแก้ไขเพื่อให้ได้มาตรฐาน และต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมประเมินคุณภาพภายนอก

2. วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อศึกษาหลักการและเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก รอบ 4 ของ สมศ.
- (2) เพื่อหาแนวทางในการเตรียมความพร้อมรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก รอบ 4 ของสถานศึกษา

3. ความสำคัญของการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก

การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (External Quality Assurance) เป็นการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง ซึ่งจากการที่สถานศึกษาไม่สามารถเลือกคณะผู้ประเมินได้ ทำให้ผลการตรวจมีความน่าเชื่อถือสูง และผลการตรวจถือว่าเป็นข้อมูลที่มีค่าต่อการนำไปปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาที่รับตรวจนั้น ซึ่งมีผลงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของ สมศ. ดังนี้

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2558) กล่าวว่า "ตลอดระยะเวลา 14 ปีของการจัดตั้ง สมศ. สถานศึกษาเกิดการรับรู้ ผู้บริหาร ครู เริ่มตื่นตัว มีความเข้าใจการประเมินที่ดีขึ้น ได้สะท้อนผลด้าน จุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา เสนอแนะทิศทาง คู่มือเป้าหมายการจัดการศึกษา เพื่อสร้างจุดเปลี่ยนการพัฒนาให้กับสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายสูงสุดในการสร้างคน สร้างคุณภาพเพื่อที่จะเป็นแรงงานที่มีศักยภาพในการแข่งขันให้กับประเทศไทย"

พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2558) กล่าวว่า "การประเมินคุณภาพการศึกษาของประเทศฟินแลนด์ ที่ได้รับการจัดอันดับให้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาที่ดีที่สุดว่า ฟินแลนด์ใช้ระบบการประเมินในลักษณะ ELE (Enhancement-Led Evaluation) คือ การประเมินเพื่อพัฒนา เพื่อให้แต่ละโรงเรียนหาจุดแข็งและแนวทางการปฏิบัติที่ดีควบคู่ไปกับการตั้งเป้าหมายการพัฒนาในอนาคต การประเมินจะต้องมีอยู่ในขั้นตอนปฏิบัติทุกขั้นตอนเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ"

จากเหตุผลดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการตื่นตัวของสถานศึกษาทั่วประเทศ มีการดำเนินการเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของสถานศึกษา ตามความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะสามารถส่งต่อไปยังการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยมีเป้าหมายสุดท้ายคือสถานศึกษาของตนต้องผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกและได้รับการรับรองคุณภาพจาก สมศ. ตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แต่สิ่งที่มีเกิดขึ้นเมื่อใกล้ถึงเวลาในการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษา ก็คือมหกรรมการจัดทำเอกสาร (จัดทำขึ้นมาทีหลัง) เพื่อรับตรวจโดยเฉพาะ เมื่อการประเมินคุณภาพผ่านพ้นไป ทุกอย่างก็จะกลับมาคืนสู่ปกติ เอกสารที่รับตรวจถูกเก็บ สถานศึกษากลับเข้าสู่สภาพของการทำงานเช่นเดิม ดังนั้นตลอดห้วงเวลาตั้งแต่ 2543-2560 เป็นเวลาเกือบสองทศวรรษครั้งที่มีการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาแทบจะทุกแห่งไม่ได้มีการนำเอาเทคนิคการบริหารที่เรียกว่าระบบการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้จริง มีแต่การเตรียมเอกสารเพื่อรับตรวจเป็นครั้งคราว หากย้อนดู

ประวัติการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า ลักษณะสำคัญของการตรวจประเมินแต่ละครั้งมีดังนี้

รอบที่ 1 (2544-2548) เริ่มในปี 2544 มีลักษณะเป็นการเยี่ยมชมเยือน (Site Visit) เป็นการแนะนำให้ความรู้ในรูปแบบกัลยาณมิตร โดยมีจุดประสงค์คือให้สถานศึกษาได้เข้าใจถูกต้องตรงกันเพราะเป็นหัวขั้วเริ่มแรกของการมีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการแจ้งเตือนให้กับสถานศึกษา

รอบที่ 2 (2549-2553) ดำเนินการในปี 2549 ในรอบนี้ สมศ. ได้เริ่มกำหนดให้มีกรอบการประเมิน โดยกรอบนั้น สมศ. มีการกำหนดตัวชี้วัด มีการจัดทำกรรับฟังความเห็นจากสาธารณชนและเริ่มให้การรับรองมาตรฐานและในรอบนี้ เริ่มมีสถานศึกษาจำนวนมากที่ไม่ผ่านการตรวจประเมินคุณภาพภายนอก

รอบที่ 3 (2554-2558) ดำเนินการในปี 2554 ในครั้งนี้จะเป็นครั้งแรกที่ สมศ. ได้มีการประเมินที่เข้มข้นมากที่สุด โดยมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา 5 ด้าน 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ ทำให้สถานศึกษาหลายแห่งไม่ผ่านการตรวจประเมินคุณภาพภายนอก

จากข้อมูลของ สมศ. ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 4 ของสถานศึกษา หวังให้สถานศึกษาได้รับรองมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เด็กไทยทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกันทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังได้พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ “Automated QA” สนับสนุนการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาเพื่อปรับระบบจัดเก็บข้อมูลจากรูปแบบระบบกระดาษ (Paper-based EQA) ไปสู่ระบบไอที (IT-based EQA) และระบบบริหารจัดการภายในสำนักงาน โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อลดภาระของสถานศึกษา ผู้ประเมิน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลดีต่อการจัดทำรายงานด้านต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเชิงนโยบายสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะสามารถดูข้อมูลได้แบบ Real-time ระบบนี้ยังช่วยให้สถานศึกษาสามารถตรวจสอบรายชื่อและคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ประเมินภายนอกผ่านทางระบบได้อีกด้วย ซึ่งจะยกระดับกระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกให้สูงกว่ามาตรฐานการปฏิบัติงานทั่วไป ภายใต้การรักษาระดับชั้นความลับของข้อมูลอย่างเคร่งครัด ซึ่ง สมศ. มีบทบาทหลักในการสะท้อนคุณภาพเพื่อให้สถานศึกษาได้นำข้อเสนอแนะไปดำเนินการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งให้ข้อเสนอเชิงนโยบายการศึกษาต่อรัฐบาลเพื่อนำไปกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาต่อไป

4. การเตรียมความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 4

การประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 4 ของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะเป็นอย่างไร คำถามนี้น่าจะอยู่ในใจของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากตามกำหนดเวลาเดิมแล้วการตรวจประเมินรอบ 4 จะต้องเริ่มในปี 2558 แต่ก็ยังติดขัดและไม่สามารถดำเนินการได้ มาจนถึงปัจจุบัน 2560 ซึ่งล่าช้ากว่ากำหนดถึง 2 ปี และในที่สุดเมื่อต้นเดือนกรกฎาคม 2560 สมศ. ได้ประกาศเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 4 (พ.ศ. 2559-2563) ประกอบด้วย 7 ด้าน 20 ตัวบ่งชี้คะแนนของตัวบ่งชี้ละ 5 คะแนน คะแนนรวม 100 คะแนน มีรายละเอียดเกี่ยวกับ เกณฑ์การให้คะแนน และเกณฑ์ตัดสิน ดังนี้

ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	คะแนน	เงื่อนไข
ด้านที่ 1 ด้านคุณภาพศิษย์ (20 คะแนน)			
1 ผู้เรียนเป็นคนดี	1. ประเด็นการพิจารณา : กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ (นอกหลักสูตร) ไม่น้อยกว่า 50 ชั่วโมง/ปี/คน ต่อจำนวนผู้เรียนทั้งหมด	2	คะแนนลดลง 1 คะแนน หากพบว่าผู้เรียนทำร้าย
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์: ผู้ประเมินสุ่มตรวจผู้เรียนที่ปฏิบัติตามหลักฐานของ สถานศึกษา เช่น สมุดบันทึกความดี	3	ร่างกายผู้อื่นลักทรัพย์ ล้วงละเมิดทางเพศ ฯลฯ
2 ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร	ประเด็นการพิจารณา : ร้อยละของผู้เรียนมีผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) มีค่า T-Score≥40.00 ทุกช่วงชั้นที่จัดการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้	5 (0.63*8)	คะแนนที่ได้จะลดลง 1 คะแนน หากพบว่าผู้เรียนอ่านและเขียนภาษาไทยไม่ได้ตามเกณฑ์
3 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด	ประเด็นการพิจารณา : ร้อยละของผู้เรียนระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ที่มีผลการทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์ มีค่า T-Score≥40.00	5 ม.3 = 2 ม.6 = 3	-
4 ผู้เรียนมีทักษะชีวิต	1. ประเด็นการพิจารณา 1.1 ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์	1	-
	1.2 ร้อยละของผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต	1	
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์: 2.1 สุขภาพกายของผู้เรียน	1	
	2.2 พัฒนาการสุขภาพของผู้เรียน	1	
	2.3 สุ่มตรวจทักษะของผู้เรียนตามที่โรงเรียนส่งเสริม	1	
ด้านที่ 2 ด้านคุณภาพครู/อาจารย์ (20 คะแนน)			
5 ครู/อาจารย์เป็นคนดีมีความสามารถ	1. ประเด็นการพิจารณา : 1.1 มีการระบุคุณธรรมที่โดดเด่น 1.2 ระดับความสำเร็จของเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 1.3 มีการดำเนินงานที่ชัดเจน ต่อเนื่อง 1.4 มีการส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นคนดีจนเป็นวิถีชีวิต 1.5 มีผลการประเมินความสำเร็จ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	2	คะแนนที่ได้ในตัวบ่งชี้นี้จะลดลง 1 คะแนน หากพบว่า มีครู/อาจารย์ทำผิดจรรยาบรรณ โดยผู้บริหาร/ต้นสังกัดมิได้ดำเนินการลงโทษ
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์: พัฒนาการของคะแนน O-NET ทุกช่วงชั้นที่เปิดสอนสูงขึ้นอย่างน้อย 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้	3	
6 ครู/อาจารย์สร้างสรรค์ห้องเรียน/แหล่งเรียนรู้คุณภาพ	1. ร้อยละของห้องเรียนที่สะอาด สุขลักษณะ สวยงาม	2	คะแนนที่ได้ในตัวบ่งชี้นี้จะลดลง 1 คะแนน หากพบว่า มีห้องเรียน/แหล่งเรียนรู้คุณภาพ มิได้เกิดจากการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของครู/อาจารย์
	2. ห้องเรียนเป็นต้นแบบ อย่างน้อย 1 ห้อง	3	
	2.1 ผู้เรียนสามารถเข้าใช้ได้จริง		
	2.2 ประหยัด คุ้มค่ามีปัญญาท้องถิ่น คุ้มค่า		
	2.3 ประโยชน์ผู้เรียนได้รับความรู้		
	2.4 แปลกใหม่ ประยุกต์หรือริเริ่ม		
2.5 ปลอดภัยต่อตนเอง และผู้อื่น			
7 ครู/อาจารย์มีผลงานที่นำไปใช้ประโยชน์	1. ประเด็นการพิจารณา : ร้อยละของครู/อาจารย์ประจำที่มีผลงาน ซึ่งได้รับการรับรองจากสถานศึกษาและ/หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2	คะแนนที่ได้ในตัวบ่งชี้นี้จะลดลง 1 คะแนน หากพบว่า คัดลอกผลงานแทนเพื่อขอวิทยฐานะ
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์: ผู้ประเมินตรวจสอบผลงานกับการปฏิบัติงานจริงของครู/อาจารย์	3	
8 ครู/อาจารย์ได้รับการเพิ่มพูน	1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ : มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเปิดภาคเรียน (นอกเวลาเรียน) อย่างน้อย 50 ชั่วโมง/ปี/คน	2	คะแนนที่ได้ในตัวบ่งชี้นี้จะลดลง 1 คะแนน หากพบว่า มีครู/อาจารย์ละทิ้งการสอน
	2. เพิ่มพูนความรู้/ประสบการณ์ : ได้รับการเพิ่มพูนความรู้/	3	

ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	คะแนน	เงื่อนไข
ความรู้/ ประสบการณ์	ประสบการณ์ระหว่างปิดภาคเรียนอย่างน้อย 50 ชั่วโมง/ปี/คน		
ด้านที่ 3 ด้านการบริหารและธรรมาภิบาลของสถานศึกษา (20 คะแนน)			
9 การ ดำเนินงาน ของคณะ กรรม การสถาน ศึกษา	1. ประเด็นการพิจารณา : 1.1 กำหนดนโยบายการดำเนินงาน 1.2 มีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น 1.3 มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ 1.4 มีการบริหารจัดการประชุมที่ดี 1.5 มีการนำผลประเมินตนเองของสถานศึกษาไปใช้ปรับปรุง	2	คะแนนที่ได้ในตัวบ่งชี้นี้จะ ลดลง 1 คะแนน หากพบว่า มีการจัดทำรายงานการ ประชุมคณะกรรมการ สถานศึกษาโดยไม่มีการจัด ประชุมจริง
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์: สัมภาษณ์บุคคลต่อไปนี้		
	1. ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา	1	
	2. ผู้แทนกรรมการ 1-2 คน	1	
	3. ครู/อาจารย์ 3 – 4 คน	1	
10 การ ดำเนินงาน ของผู้บริหาร สถานศึกษา	ผู้ประเมินตรวจหลักฐาน ในประเด็นต่อไปนี้		คะแนนที่ได้ในตัวบ่งชี้นี้จะ ลดลง 1 คะแนน หากพบว่า 1. มีการกระทำการทุจริต 2. มีคะแนน O-NET ของ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำ กว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ
	1. มีระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันและตรวจสอบได้	1	
	2. ผลการประเมินการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	1	
	3. ร้อยละการอ่านออกเขียนได้ของผู้เรียน(ประถมศึกษา)	1	
	4. การนำผลการประเมินภายในและภายนอกมาพัฒนา	1	
	5. ผู้ประเมินสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา	1	
11 การบริหาร ความเสี่ยง	1. ประเด็นการพิจารณา : 1.1 มีการระบุและจัดอันดับความเสี่ยง ภายใน/ภายนอก ทั้งเชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ 1.2 มีการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายในการบริหารความเสี่ยง 1.3 มีการประเมินโอกาสในการเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยง 1.4 มีการกำหนดวิธีการ มาตรการ กลไกการควบคุมไม่ให้เกิด 1.5 มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารความเสี่ยง	2	คะแนนที่ได้ในตัวบ่งชี้นี้จะ ลดลง 1 คะแนน หากพบว่า มีเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ เกิดขึ้น โดยพิจารณาจาก ความรุนแรง ความถี่ และ ละเลย โดยไม่มีการแก้ไข ป้องกัน
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์: หลักฐานการบริหารจัดการความเสี่ยง		
	2.1 สามารถควบคุมความเสี่ยงลำดับที่ 1-5 จากที่กำหนด	1	
	2.2 สามารถลดความเสี่ยงได้ทุกเรื่อง	1	
	2.3 ไม่ปรากฏเหตุการณ์ที่อยู่นอกเหนือประเภทที่กำหนด	1	
12 การพัฒนา บุคลากรสาย สนับสนุน	1. ประเด็นการพิจารณา : 1. มีบุคลากรสายสนับสนุนอย่างน้อย 1 คน	1	-
	2. มีการดำเนินงานให้บุคลากรสายสนับสนุนได้รับการพัฒนาอย่างน้อย 50 ชั่วโมง/ปี/คน	1	
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์: ผู้ประเมินสุ่มสัมภาษณ์บุคลากรสาย สนับสนุนใน ประเด็นต่อไปนี้		
	1. มีการพัฒนา	1	
	2. มีการพัฒนาตรงกับงานที่เกี่ยวข้อง	1	
	3. มีการแบ่งเบาภาระงานธุรการ	1	
4. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน/สังคม (10 คะแนน)			
13 การให้	1. ประเด็นการพิจารณา : 1.1 มีเหตุผลในการกำหนดแผนงานการ	2	-

ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	คะแนน	เงื่อนไข
ความร่วมมือกับชุมชน/สังคม	นำความรู้และประสบการณ์เพื่อประโยชน์ต่อชุมชน/สังคม 1.2 กำหนดตัวบ่งชี้และระดับความสำเร็จไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 1.3 มีระบบและกลไกขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน 1.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 1.5 ความพึงพอใจของชุมชน/สังคมต่อสถานศึกษาได้คะแนนประเมิน ไม่น้อยกว่า 80 จาก 100 คะแนน		
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์: ผู้ประเมินตรวจหลักฐานโครงการที่ประสบความสำเร็จที่สุด อย่างน้อย 1 โครงการ ในประเด็นต่อไปนี้ 2.1 มีความต่อเนื่องในการดำเนินงานไม่น้อยกว่า 3 ปี	1	
	2.2 มีความยั่งยืน พึ่งพาตนเองได้โดยไม่ใช้งบประมาณสถานศึกษา	1	
	2.3 มีรางวัล/ได้รับการยอมรับ/ยกย่อง จากชุมชน/สังคม	1	
14 การให้ความร่วมมือกับชุมชน/สังคมที่ส่งผลต่อสถานศึกษา	1. ประเด็นการพิจารณา : 1.1 มีเหตุผลในการกำหนดแผนดำเนินการความร่วมมือกับชุมชน/สังคมในด้านต่าง ๆ 1.2 กำหนดตัวบ่งชี้และระดับความสำเร็จไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 1.3 มีระบบและกลไกขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน 1.4 มีส่วนร่วมของผู้เรียน ครู/อาจารย์และบุคลากร 1.5 มีการประเมินผลความพึงพอใจของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อความร่วมมือกับชุมชน/สังคม ได้คะแนนผลประเมินไม่น้อยกว่า 80 จาก 100 คะแนน	2	-
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์: หลักฐานโครงการที่ประสบความสำเร็จที่สุด อย่างน้อย 1 โครงการ ในประเด็นต่อไปนี้ 2.1 มีผลการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ	1	
	2.2 มีการขยายผลในสถานศึกษาอื่น อย่างน้อย 9 แห่ง	1	
	2.3 มีรางวัล/ได้รับการยอมรับ/ยกย่องจากชุมชน/สังคม	1	
	5. ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม (10 คะแนน)		
15 การส่งเสริมสนับสนุนศิลปะและวัฒนธรรม	1. ประเด็นการพิจารณา : 1.1 มีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นไทย 1.2 มีกิจกรรมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะฝีมือ 1.3 มีการจัดหางบประมาณหรือทรัพยากรสนับสนุน 1.4 มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน 1.5 มีการจัดให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้	2	คะแนนที่ได้ในตัวบ่งชี้นี้จะลดลง 1 คะแนน หากพบว่ามีการดำเนินการเฉพาะกิจเพื่อรองรับการประเมินภายนอกเท่านั้น
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์: หลักฐานในประเด็นต่อไปนี้ 2.1 มีการจัดพื้นที่เพื่อการดำเนินกิจกรรม	1	
	2.2 มีความร่วมมือในการจัดกิจกรรม	1	
	2.3 มีรางวัล/ได้รับการยอมรับ/ยกย่องจากชุมชน/สังคม	1	
	16 การพัฒนาสุนทรียภาพ		
1. ประเด็นการพิจารณา : 1.1 มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและบุคลากร 1.2 มีกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน 1.3 มีกิจกรรมสืบสานประเพณี	2	คะแนนที่ได้ในตัวบ่งชี้นี้จะลดลง 1 คะแนน หากพบว่ามีการดำเนินการเฉพาะกิจเพื่อรองรับการประเมิน	

ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	คะแนน	เงื่อนไข
	1.4 มีกิจกรรมพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน		ภายนอกเท่านั้น
	1.5 มีการประมวลความรู้ ประสพการณ์		
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์ : ตรวจสอบภาพจริง	1	
	2.1 อาคารสถานที่เป็นระเบียบเรียบร้อย		
	2.2 คู่มือสตาปัดย์ สอดคล้องกับธรรมชาติ	1	
	2.3 สภาพแวดล้อมสะอาด สุขลักษณะ และสวยงาม	1	
6. ด้านอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ (10 คะแนน)			
17 อัตลักษณ์ ผู้เรียน	1. ประเด็นการพิจารณา : 1.1 มีเหตุผลในการกำหนดอัตลักษณ์ผู้เรียน 1.2 ความสำเร็จของเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 1.3 มีระบบและกลไกขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน 1.4 การมีส่วนร่วมของผู้เรียน 1.5 ผลประเมินไม่น้อยกว่า 80 จาก 100 คะแนน	2	-
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์ : สุ่มตรวจเพื่อยืนยันอัตลักษณ์ของผู้เรียนตามหลักการสุ่มตัวอย่าง	3	
18 เอกลักษณ์ สถานศึกษา	1. ประเด็นการพิจารณา : 1.1 กำหนดเอกลักษณ์สถานศึกษาที่เหมาะสม 1.2 ความสำเร็จของเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 1.3 มีระบบและกลไกขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน 1.4 มีการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด 1.5 มีผลการประเมินไม่น้อยกว่า 80 จาก 100 คะแนน	2	-
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์ : หลักฐาน ประเด็นต่อไปนี้ 2.1 เป็นแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาดูงาน	1	
	2.2 มีรางวัล/ได้รับการยอมรับ/ยกย่องในมิติต่าง ๆ	1	
	2.3 มีความเป็น“ต้นแบบ”วิธีดำเนินการสู่ความสำเร็จ	1	
7. ด้านมาตรการส่งเสริม (10 คะแนน)			
19 มาตรการ ส่งเสริม (ภายใน สถานศึกษา)	1. ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ พิจารณาจากใช้หลักฐานแรกเข้าและ/หรือสำเร็จการศึกษา หรือใช้คะแนนจากคะแนนทดสอบภาษาอังกฤษ	2	-
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์ : ทดสอบผู้เรียนก่อนสำเร็จการศึกษา ตามกลุ่มตัวอย่างที่เกณฑ์ที่กำหนด	3	
20 มาตรการ ส่งเสริม (ภายนอก สถานศึกษา)	1. ประเด็นการพิจารณา : 1.1 มีเหตุผลในการกำหนดความร่วมมือ 1.2 ความสำเร็จของเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 1.3 มีแนวปฏิบัติและกระบวนการที่ชัดเจนและต่อเนื่อง 1.4 มีระบบและกลไกขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ 1.5 มีผลการประเมินที่มีสัมฤทธิ์ผลตรงตามความต้องการของชุมชน ผลการประเมินไม่น้อยกว่า 80 จาก 100 คะแนน	2	-
	2. หลักฐานเชิงประจักษ์ : 2.1 มีผลการช่วยเหลือ/ความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นในการพัฒนาวิชาการอย่างน้อย 9 แห่ง	1	

ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	คะแนน	เงื่อนไข
	2.2 มีผลความร่วมมือกับท้องถิ่นในการป้องกัน แก้ปัญหา และ/หรือการพัฒนาตามบริบทของพื้นที่ อย่างน้อย 3 ประเด็น	1	
	2.3 ได้รับการยอมรับ/ยกย่องระดับชาติ/นานาชาติ	1	

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หากกฎหมายการศึกษาฉบับนี้ยังบังคับใช้ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเตรียมความพร้อมและวางแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. จากบทบาทของผู้ประเมินคุณภาพภายนอกจะเพิ่มขึ้นในการสุ่มตรวจหลักฐาน/ผู้เรียน/ผู้สอน ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษาและชุมชน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องเน้นการเตรียมหลักฐาน เอกสาร ตัวผู้สอน และผู้เรียนเพิ่มขึ้น

2. คณะกรรมการสถานศึกษาต้องเพิ่มบทบาทให้ชัดเจนในการสนับสนุน ส่งเสริม การดำเนินงานทุกด้านของโรงเรียนให้เป็นรูปธรรม

3. ผู้บริหารต้องมุ่งมั่นให้ชุมชนโดยรอบโรงเรียนต้องมีส่วนร่วมในการโครงการแก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อนักเรียนและโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

4. เพิ่มการส่งเสริมนักเรียนให้เป็นพลโลก (Global Citizen) ด้วยการสอนและการสอบภาษาอังกฤษ ด้วยรูปแบบที่จัดให้นักเรียนได้รับการทดสอบ โดยสำนักทดสอบด้านภาษาตามมาตรฐาน CEFR (The Common European Framework of Reference for Languages) ที่กระทรวงศึกษาธิการ หรือ สมศ. ยอมรับ/รับรอง 5. ครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนทุกคน ต้องได้รับการพัฒนาฝึกอบรมระหว่างปีภาคเรียน ไม่น้อยกว่า 50 ชั่วโมง/ปี/คน ทั้งนี้ให้ลดภาระงานธุรการของครู/อาจารย์

6. ครู/อาจารย์ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างปีภาคเรียน ไม่น้อยกว่า 50 ชั่วโมง/ปี/คน

7. ครู/อาจารย์ต้องมีการผลิตผลงานที่นำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้

8. เพิ่มการวางระบบบริหารความเสี่ยงในโรงเรียน เพื่อลดสาเหตุและโอกาสที่จะเกิดความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน ชื่อเสียง และสังคม

สิ่งสำคัญที่สุดที่สถานศึกษาต้องทำให้ได้คือการทำให้การบริหารงานการศึกษาของทุกระดับในสถานศึกษามีกระบวนการประกันคุณภาพคือ PDCA หรือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมิน และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน จึงมั่นใจได้เลยว่าสถานศึกษาจะสามารถผ่านการตรวจประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 4 และผ่านการรับรองคุณภาพและมาตรฐานอย่างแน่นอน

5. สรุป

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์และความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มติของคณะรัฐมนตรีและสาระสำคัญของกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ซึ่งได้กำหนดเป็นแนวทางในการปฏิรูประบบ แบ่งออกเป็น 2 วัตถุประสงค์คือการประเมินเพื่อพัฒนาและการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานในการประเมินคุณภาพภายนอกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือติดตาม และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการ

ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศ หน่วยงานต้นสังกัดต้องรับผิดชอบให้บรรลุถึงเป้าหมาย มาตรฐานที่กำหนดและร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น ให้เกิดการส่งเสริมการยกระดับคุณภาพ ของสถานศึกษาสู่สากลตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาล เพื่อการบรรลุเป้าหมายทั้งในระดับชาติและระดับ นานาชาติ ในส่วนของสถานศึกษาเมื่อได้รับทราบถึงเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 4 (พ.ศ. 2559-2563) แล้วสิ่งที่ควรต้องรับดำเนินการก็คือควรจัดวางระบบดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของตนให้มีความพร้อม รับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 4 ตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด เพื่อให้ได้รับผลการตรวจที่ดีที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

การประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 4 ของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีรายละเอียดที่ต้อง ศึกษาเรียนรู้ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญ ทำความเข้าใจรูปแบบและเตรียมการตาม กฎเกณฑ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อมูลนี้ไปจัดทำแผนกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาด้านการประเมิน คุณภาพและทำให้บุคคลากรในสถานศึกษามีความมั่นใจในทิศทางของการพัฒนาการเรียนการสอนที่ถูกต้อง ซึ่งจะทำให้ มีการดำเนินงานประเมินคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล และผลการตรวจจะเป็นประโยชน์ทั้ง สมศ. และ สถานศึกษา สามารถนำข้อเสนอแนะและผลการประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานของ สถานศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

“การปฏิรูประบบการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 4 สมศ. (พ.ศ.2559-2563)” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ต.ค. 2560, จาก

<http://www.rtafaqa.org/index.php?lay=show&ac=article&Id=539885636&Ntype=5>

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

(ร.ส.พ.).

คมสร วงษ์รักษา. (2559). การประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 4 และการประกันคุณภาพการศึกษาแนวใหม่. สืบค้น

เมื่อวันที่ 18 ต.ค. 2560, จาก <http://bslt.ac.th/UserFiles/File/Quality%202559/ppt%20rob4.pdf>

“ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน สมศ. รอบ 4 (2559-2563).” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ต.ค. 2560, จาก

<https://www.kathu.ac.th/images/stories/.../59/3-2ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน-สมศ.รอบ4.pdf>

พระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ.2542, 2542, กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.

“สมศ.ประเมินรอบ 4 ก.ค.นี้ เร่งพัฒนาคุณภาพ-สถานศึกษา.” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ต.ค. 2560, จาก

https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1466659755

“สมศ.สร้าง "Automated QA" เปลี่ยนผ่านการประเมินจากกระดาษสู่ไอที.” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ต.ค. 2560, จาก

https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1395890504

“สรุปผลประเมินมาตรฐานการศึกษา 3 รอบ คาดหวังการประเมินในรอบที่ 4 จะมีการพัฒนาขึ้น” สืบค้นเมื่อวันที่

18 ต.ค. 2560, จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news>

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) 2556. **คุณภาพศิษย์สะท้อนคุณภาพ**

ครู. กรุงเทพฯ: แม็กซ์พอยท์

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) 2557. **ร่างตัวบ่งชี้และเกณฑ์การ**

ประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ ปี 2559-2563 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

“หลักการ แนวทาง การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ (สมศ.)” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ต.ค. 2560, จาก

<http://www.rtafqa.org/.../หลักการ%20แนวทาง%20การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่.pdf>

**การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจของครู
โรงเรียนเครือข่ายที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร
GOOD GOVERNANCE IN SCHOOL ADMINISTRATION AND TEACHERS
SATISFACTION OF SCHOOL GROUP NETWORK 35th UNDER
LADKRABANG DISTRICT OFFICE BANGKOK METROPOLIS**

พรพรรณ สันทาลุนัย

**หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม**

E-mail: tair_took@live.com

สุพรรณี สมานญาติ

**อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม**

Email: supannee.sa@spu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของครูและ 3) ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยเลือกกลุ่มประชากรทั้งหมด ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 206 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมไม่แตกต่างกันแต่มีความคิดเห็นในด้านการบริหารโดยใช้หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: การใช้หลักธรรมาภิบาล การบริหารสถานศึกษา ความพึงพอใจของครู

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the teachers' opinion on the school administration applied with good governance principle in School Group Network 35th under Ladkrabang District Office Bangkok Metropolis. 2) compare the opinion among teachers with the different educational background and work experience on the school administration applied with good governance principle and 3) to study the teachers' satisfaction toward the school administration applied with good governance principle. The population of this research were 206 teachers in School Group Network 35th in the 2017 academic year. The research instrument was questionnaires. The statistics used in analyzing data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t- test and F-test.

The research findings were as follows: 1) The opinions of teachers on the school administration applied with good governance principle in School Group Network 35th under Ladkrabang District Office, Bangkok Metropolis in overall was found at the highest level. 2) There was no significant difference in the opinion among teachers with the different educational background towards education management of schools applied with good governance principle, except the responsibility principles, and worthiness principles, were different significantly at .05 level, and 3) The teachers' satisfaction toward the school administration applied with good governance principle in overall and separately were found at the highest level.

KEYWORDS: Good governance School administration Teacher satisfaction

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การบริหารจัดการด้านการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนองค์กรทางการศึกษาให้เกิดการพัฒนาและส่งผลให้คนในองค์กรเป็นบุคคลที่สมบูรณ์มีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารจัดการที่ดีนั้นต้องมีการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ(2551) มีนโยบายให้มีการปฏิรูปการศึกษารับรู้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีความคล่องตัวมากขึ้น การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด คือ ผู้บริหารซึ่งนับได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญ ในการจัดระบบบริหารทั้งในงานวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี (Good governance) หรือหลักธรรมาภิบาล ที่ยึดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์และนโยบายสู่การปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ.2546)

จากผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนจากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ และจากการรายงานของกลุ่มวินัยและนิติกร สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ก.ค.ศ. (พ.ศ.2549 – 2553) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมในการบริหารที่ไม่เหมาะสมไม่ถูกต้องตาม

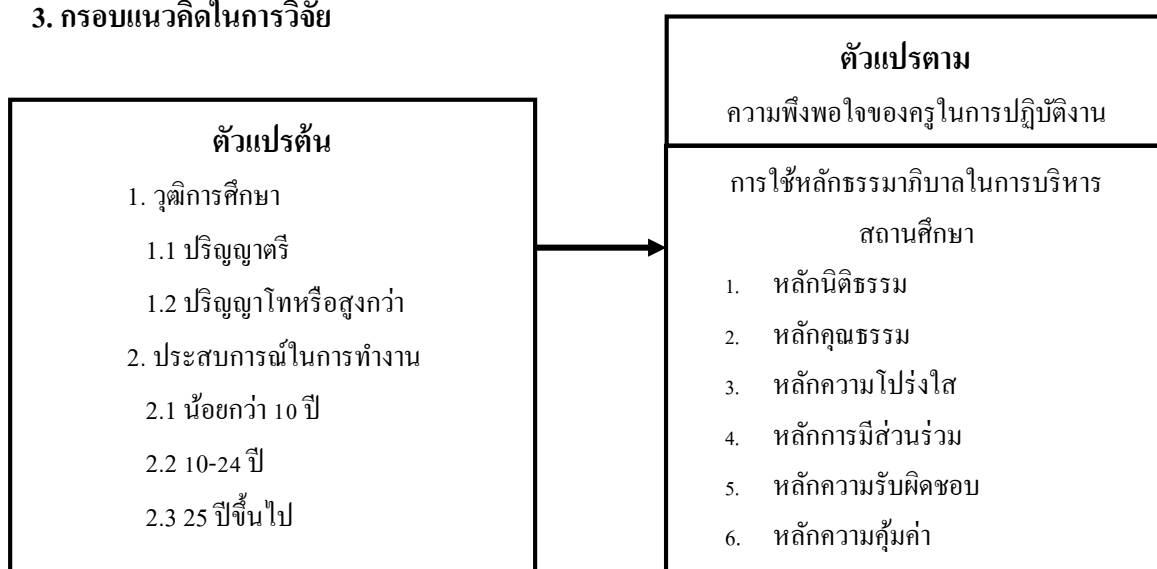
จรรยาบรรณวิชาชีพครู จนกระทั่งถึงผิวนัยของข้าราชการครูจำนวนไม่น้อย และถ้าพิจารณาจากการที่ข้าราชการครูขอเข้าโครงการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด (Early Retired) ซึ่งอาจจะด้วยเหตุผลต่าง ๆ ทั้งปัญหาสุขภาพไม่แข็งแรง ออกไปประกอบอาชีพอื่น รวมทั้งไม่พึงพอใจกับสภาพการทำงานในองค์กรที่ทำอยู่หรือสภาพการบริหารของผู้บริหารองค์กร มีจำนวน 12,032 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.34 และการขอย้ายของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้อัตรากำลังครูในกรุงเทพมหานครไม่เพียงพอและการจัดการเรียนการสอนไม่เต็มประสิทธิภาพ (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2555) จึงมีการปรับเกณฑ์และวิธีการโอนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรุงเทพมหานคร ไปรับราชการสังกัดหน่วยงานอื่นของรัฐ “ผู้ที่ขอโอนไปรับราชการสังกัดหน่วยงานอื่นของรัฐนอกสังกัดกรุงเทพมหานครต้องเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรุงเทพมหานครมาแล้วไม่น้อยกว่า 8 ปี นับจากวันขอโอนย้าย” (สำนักงานการศึกษา กท.0802/4641 วันที่ 11 พฤษภาคม 2560)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของครู
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธื่อดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

ขั้นที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ซึ่งเป็นการศึกษาเอกสารตำรา ข้อมูล สถิติ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ปัญหาในการบริหารงานโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เพื่อจัดทำโครงการและเสนอข้อคิดเห็นของโครงการวิจัย

ขั้นที่ 2 การดำเนินการวิจัย เป็นการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล ปรับปรุงเครื่องมือให้มีคุณภาพ นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 3 รายงานผลการวิจัย ต่อกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับเพื่อดำเนิน ขอสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนแก้ไข ปรับปรุงตามที่คณะกรรมการแนะนำ แล้วจัดส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอจบการศึกษาตามหลักสูตร

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 206 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น 1.ด้านวุฒิการศึกษาจำแนกเป็น 1.1 ปริญญาตรี 1.2 ปริญญาโทหรือสูงกว่าและ 2. ประสบการณ์ในการทำงาน 2.1 น้อยกว่า 10 ปี 2.2 ระหว่าง 11 – 24 ปี 2.3 25 ปีขึ้นไป

ตัวแปรตาม 1. การบริหารสถานศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และ 2.ความพึงพอใจของครูในการปฏิบัติงาน

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานในการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียน เครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติม

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้มีความรู้

2. กำหนดแนวคิดและกรอบการทำงานวิจัย เพื่อนำไปสู่การกำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม คือความคิดเห็นและความพึงพอใจครูที่มีต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง

สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และ หลักความคุ้มค่า

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละด้าน รวมทั้งหมดจำนวน 80 ข้อ

4. นำแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) นำไปปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองใช้กับครูในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนเพื่อหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .986 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มากกว่า 0.70 (บุญชม ศรีสะอาด, 2546)

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม และ การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า t-test และ F-test จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อเสนอเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม และการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร

1.1 ครูมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดร้อยละ 77.2 และมีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11 – 24 ปี มากที่สุดร้อยละ 40.8 และมีประสบการณ์ 25 ปีขึ้นไปน้อยที่สุดร้อยละ 22.8

1.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา
ของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร
สถานศึกษาของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู

ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลัก ธรรมาภิบาล	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน SD	แปลผล	ลำดับ
1. การบริหารโดยใช้หลักนิติธรรม	4.416	.477	มากที่สุด	1
2. การบริหารโดยใช้หลักคุณธรรม	4.382	.587	มากที่สุด	3
3. การบริหารโดยใช้หลักความโปร่งใส	4.362	.501	มากที่สุด	4
4. การบริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม	4.345	.527	มากที่สุด	6
5. การบริหารโดยใช้หลักความรับผิดชอบ	4.358	.532	มากที่สุด	5
6. การบริหารโดยใช้หลักความคุ้มค่า	4.402	.570	มากที่สุด	2
รวม	4.377	.532		

จากตารางที่ 1 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของ
ผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูมีความเห็นว่าผู้บริหาร
สถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน โดยมีการปฏิบัติในด้านการบริหาร
โดยใช้หลักนิติธรรมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาเป็นด้านการบริหารโดยใช้หลักความคุ้มค่า
($\bar{X} = 4.40$) ด้านการบริหารโดยใช้หลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.38$) ด้านการบริหารโดยใช้หลักความโปร่งใส
($\bar{X} = 4.36$) ด้านการบริหารโดยใช้หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.35$) และด้านการบริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม
มีการปฏิบัติในลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.34$)

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของ
ผู้บริหาร จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของครู โรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง
สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร
สถานศึกษาของผู้บริหาร จำแนกตามวุฒิการศึกษา ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาล

ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การบริหารตาม หลักธรรมาภิบาล	วุฒิการศึกษา	จำนวนทั้งหมด	Mean	S.D.	t	p
การบริหารโดยใช้ หลักนิติธรรม	ตรี	159	4.385	0.571	-2.197	- 0.020
	โทหรือสูงกว่า	47	4.588	0.498		
การบริหารโดยใช้ หลักคุณธรรม	ตรี	159	4.355	0.599	-2.663	- 0.067
	โทหรือสูงกว่า	47	4.610	0.563		
การบริหารโดยใช้ หลักความโปร่งใส	ตรี	159	4.417	0.554	-2.470	- 0.043
	โทหรือสูงกว่า	47	4.635	0.437		
การบริหารโดยใช้ หลักการมีส่วนร่วม	ตรี	159	4.354	0.537	-2.182	- 0.019
	โทหรือสูงกว่า	47	4.553	0.583		
การบริหารตาม หลักธรรมาภิบาล	วุฒิการศึกษา	จำนวนทั้งหมด	Mean	S.D.	t	p
การบริหารโดยใช้ หลักความรับผิดชอบ	ตรี	159	4.347	0.600	-	- 0.257
	โทหรือสูงกว่า	47	4.744	0.359		
การบริหารโดยใช้ หลักความคุ้มค่า	ตรี	159	4.342	0.575	-	- 0.516
	โทหรือสูงกว่า	47	4.717	0.378		
ภาพรวมความคิดเห็น ต่อการบริหาร	ตรี	159	4.327	0.490	-2.679	0.008
	โทหรือสูงกว่า					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิกศศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ครูที่มีวุฒิกศศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้หลักความรับผิดชอบต่อ และหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการบริหารโดยใช้หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานของครู พบว่าความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อ และ หลักความคุ้มค่า มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ส่วนการบริหารในหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วม มีความคิดเห็น ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลัก ธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร

ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาล	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล	ลำดับ
1. การบริหารโดยใช้หลักนิติธรรม	4.432	.561	มากที่สุด	3
2. การบริหารโดยใช้หลักคุณธรรม	4.415	.600	มากที่สุด	5
3. การบริหารโดยใช้หลักความโปร่งใส	4.467	.536	มากที่สุด	1
4. การบริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม	4.399	.553	มากที่สุด	6
5. การบริหารโดยใช้หลักความรับผิดชอบ	4.437	.578	มากที่สุด	2
6. การบริหารโดยใช้หลักความคุ้มค่า	4.427	.558	มากที่สุด	4
รวม	4.429	.564	-	-

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีความพึงพอใจในด้านการบริหารโดยใช้หลักความโปร่งใสมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมาเป็นด้านการบริหารโดยใช้หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.43$) ด้านการบริหารโดยใช้หลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.43$) ด้านการบริหารโดยใช้หลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.42$) และด้านการบริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.39$) ตามลำดับ

6. อภิปรายผล

1. ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 77.2 มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 – 24 ปี ร้อยละ 40.8 ครูมีความเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้านสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรัชชัย นิลประดับ ณัฐพล หุมวราธิ และวัชรพงษ์ แพร่หลาย (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการบริหารโดยใช้หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วม

มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชญาบุญ ศรีรัตนภรณ์ (2557) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ .05

3. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของปิยะพงษ์ โพธิ์มี และสำเริง อ่อนสัมพันธุ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูมีความเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมากที่สุดทุกด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาทุกสังกัด ควรใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

(2) จากการศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายที่ 35 เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายรวมทั้งชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการดำเนินการต่างๆของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ มีการกำหนด วางแผนพัฒนาตามแผนและประเมินผลการดำเนินการ อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ และด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย ทั้งบุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาความพึงพอใจต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ

(2) ควรศึกษาปัจจัยเสริมสร้างการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร

8. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ สุพรรณิ สมานญาติ อาจารย์ที่ปรึกษา
งานวิจัย ที่ได้ให้คำแนะนำ แนวคิด ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอด จนงานวิจัยเล่มนี้เสร็จ
สมบูรณ์ ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และเพื่อนๆ ที่ให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ รวมทั้งเป็นกำลังใจที่ดี
เสมอมา

สุดท้ายขอขอบคุณกลุ่มประชากร คือ ครู โรงเรียนเครือข่ายที่ 35 สำนักงานเขตลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร ที่ได้ให้ความร่วมมือในการทำแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่สำคัญครบถ้วนสมบูรณ์

9. เอกสารอ้างอิง

กรณีการ ธรรมมิกัตติ (2553) การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชนจังหวัดบุรีรัมย์ คุรุศาสตร์
มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560. “ระเบียบว่าด้วยการ
บริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542.” **ราชกิจจานุเบกษา** ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม133, ตอน
ที่ 115 ก (30 ธันวาคม 2559)

จิตภา รัตนอุบล (2551) ความพึงพอใจในการทำงานของข้าราชการและลูกจ้างในสำนักโยธาธิการและผังเมือง
จังหวัดพะเยา และจังหวัดเชียงราย บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต การจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงราย

จุฑา จิตใจ และประเสริฐ อินทร์รักษ์ (2554) การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลใน
สถานศึกษาสังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5

นภาพร ไทยเหนือ (2552) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในหน่วยงานกับความพึงพอใจในการ
ปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต การจัดการทั่วไป
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

บุญชม ศรีสะอาด. 2545. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

ปิยพงษ์ โพธิ์มี (2554) การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ
ครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปริญญาดา กาพย์คุ้ม (2555) การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ท่าผา-เทพพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ศึกษาสาตรมหาบัณฑิต
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มิชัช ไสกันทด (2552) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความ
ผูกพันต่อสถานศึกษาของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต1ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

- รัชนี อ่อนแก้ว (2555) การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เขตภาคใต้
ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- วิไลพร จันเสงี่ยม (2555) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการบริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ศุภลักษณ์ ประทุมมี (2556) การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
อำเภอคลองหาดตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต
1 การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
- สมลักษณ์ สังคสิน (2553) ความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการทำงาน
ของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสระบุรี ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- สามารถ อภิสนธิ์ (2553) “การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ช่วงชั้น
ที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2” ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- เสวี สาลี (2556) การใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ

การบริหารบุคลากรครูตามแนวคิดการพัฒนามนุษย์ของฉือจี้
กรณีศึกษา : โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
TEACHER PERSONNEL ADMINISTRATION BASED ON
TZU CHI'S HUMANITIES APPROACHES: A CASE STUDY OF CHIANGMAI
TZU CHI SCHOOL, FANG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

นนทภัทร ประวิณชัยกุล

สาขาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail: Koy_nontaphat@hotmail.com

ดร.รัตนา ดวงแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail: ratadaung@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากระบวนการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ตามแนวคิดการพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ (2) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ และ (3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่

กรณีศึกษาครั้งนี้ คือ โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนกรรมการมูลนิธิฉือจี้ ครู และผู้ปกครอง จำนวนทั้งสิ้น 19 คน และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจำนวน 3 ฉบับ ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ครู นักเรียน และผู้ปกครอง จำนวน 395 คน เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง แนวคำถามการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามครู นักเรียน และผู้ปกครองเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารบุคลากรครู ซึ่งค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.954 0.949 และ 0.952 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) กระบวนการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ตามแนวคิด การพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ คือ เมตตา กรุณา มุทิตาและ อุเบกขา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนบุคลากร ขั้นตอนการสรรหาและการคัดเลือก ขั้นตอนการพัฒนา ขั้นตอนการประเมินผล และขั้นตอนการบำรุงรักษา (2) ประสิทธิผลการบริหารบุคลากรครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ (3) ปัญหาการบริหารบุคลากรครู ได้แก่ การสอบบรรจุครูของภาครัฐส่งผลให้ครูเอกชนมีการเคลื่อนไหวกว่าในทศวรรษที่ผ่านมา สถานที่ตั้งของโรงเรียนค่อนข้างไกลจากตัวเมือง ทำให้ผู้ที่มาสมัครเป็นครูมีค่อนข้างน้อย การพัฒนาบุคลากรครูตามปรัชญาของโรงเรียนนั้นต้องใช้เวลา การ

ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูขาดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่สำคัญของครู และสวัสดิการของครูเอกชนต่ำกว่าครูของรัฐ ส่วนข้อเสนอแนะ ได้แก่ โรงเรียนควรทำความเข้าใจกับครูเกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียนก่อนปฏิบัติงาน ควรสร้างความศรัทธาให้บุคลากรครูรักองค์กรเหมือนบ้านของตัวเอง ควรประชุมชี้แจงให้ครูทุกคนเข้าใจการประเมินเพื่อการพัฒนาครู และควรชี้แจงสวัสดิการของโรงเรียนให้ครูทุกคนเข้าใจ

คำสำคัญ: การบริหารบุคลากรครู แนวคิดการพัฒนามนุษยธรรมของฉือจี้ โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to study the teacher personnel administration process of Chiang Mai Tzu Chi School based on Tzu Chi's Humanities Approach; (2) to study the effectiveness of the school's teacher personnel administration; and (3) to study the problems and suggestions for teacher personnel administration of the school.

This research was a case study of Chiang Mai Tzu Chi School. The mixed- method research methodology was employed in this study. The qualitative data collecting method comprised document study, interviews, and focus group discussion. The key research informants totaling 19 persons consisted of school administrators, representatives of Tzu Chi Foundation Board, teachers, and parents. For the quantitative data collecting method, three questionnaires were employed to collect data from 395 teachers, students, and parents. The research instruments consisted of a semi-structured interview form, a question guideline for focus group discussion, and three rating-scale questionnaires on the effectiveness of the school's teacher personnel administration for teachers, students, and parents, with the reliability coefficients of 0.954, 0.949 and 0.952, respectively. The research data were analyzed using content analysis, frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research findings were as follows: (1) the teacher personnel administration process of the school under Tzu Chi's Humanities Approach, which included loving-kindness, compassion, sympathetic-joy, and equanimity, comprised 5 steps, namely, the personnel planning step, the recruitment and selection step, the staff development step, the assessment step, and the nourishment step; (2) the overall effectiveness of the teacher personnel administration was at the highest level; and (3) the problems of teacher personnel administration were the following: the government's examination for recruiting teachers causing the turnover of private school teachers every year; the school's location being quite far from the city causing the low number of applicants for teaching posts at the school; the staff development under Tzu Chi's Humanities Approach being time-consuming; the teacher performance assessment lacking important factual information of teachers; and private school teacher welfare being lower than that of the government teachers; while suggestions for solving the problems were the following: the school should inform new teachers about school policies in a teacher orientation prior to the start of working; it should build faith among teachers to love the school like their own

home; it should organize a meeting to inform teachers about the performance assessment for teacher development; and it should explain to the teachers to understand about the school welfare program.

KEYWORDS : Teacher personnel administration, Tzu Chi's humanities approaches, Chiang Mai Tzu Chi School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อทุกองค์กร โดยเฉพาะองค์การทางการศึกษาที่ต้องการบุคลากรครูที่มีความเป็นมืออาชีพ เนื่องจากวิชาชีพครูถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม 2545) ให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง (ราชกิจจานุเบกษา, 2545) อีกทั้งการศึกษามีความสำคัญยิ่งกับทุกคนเพราะการศึกษาคือกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติ ปัญญา จิตใจ และสังคม อีกทั้งเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณภาพของประชากรและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและเจริญอย่างยั่งยืน (กิตตินารถ เพ็ญพุ่ม, 2548; สุรศักดิ์ ปาเส, 2556) ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องอาศัยปัจจัยจากรัฐที่สำคัญ คือ ครู ดังเช่น เกษม วัฒนชัย (2557, น.31) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครู ว่า “ครูเป็นผู้ที่มีจิตแห่งโพธิสัตว์... เนื่องจาก ครูคือ ผู้สร้างโลกและเป็นผู้นำจิตวิญญาณของนักเรียนให้ได้รับสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตที่มนุษย์ควรได้รับ...” อย่างไรก็ตาม สังคมโลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในทุกด้าน ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาทั้งทางบวกและทางลบ โดยเฉพาะในทางลบนั้น ปัญหาใดก็ไม่เท่ากับวิกฤติศรัทธาในวิชาชีพครู (รุ่ง แก้วแดง, 2543) เพราะครูเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ดังนั้น เพื่อให้ครูมีการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับปฏิรูปการศึกษาของนโยบายการศึกษาปัจจุบัน การพัฒนาครูจึงเป็นงานที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต (กิตตินารถ เพ็ญพุ่ม, 2548; สุรศักดิ์ ปาเส, 2556) สำหรับโรงเรียนนอจี้เชียงใหม่มีปรัชญาการจัดการศึกษา คือ หลักพรหมวิหารสี่ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ซึ่งเป็นหัวใจของการสอนของท่านธรรมาจารย์เจิ้งเอี้ยน ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะถอดบทเรียนเกี่ยวกับกระบวนการบริหารบุคลากรครูตามแนวความคิดพัฒนามนุษย์ของนอจี้ โดยมุ่งหวังว่า ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จะนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการวางแผนการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนนอจี้เชียงใหม่ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและจะสามารถใช้เป็นต้นแบบในการบริหารบุคลากรครู ของโรงเรียนอื่นๆ ที่สนใจได้

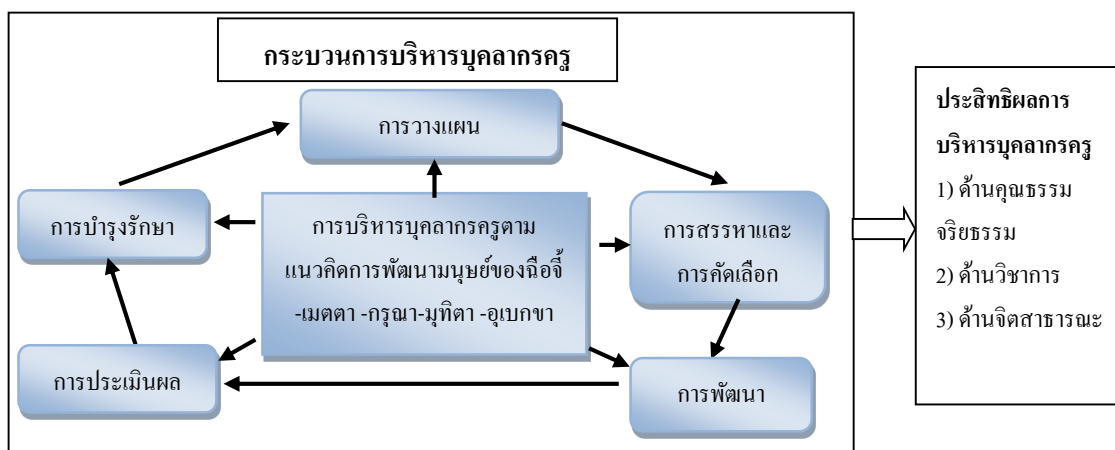
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษากระบวนการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนนอจี้เชียงใหม่ตามแนวความคิดพัฒนามนุษย์ของนอจี้
- 2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนนอจี้เชียงใหม่ตามแนวความคิดพัฒนามนุษย์ของนอจี้
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนนอจี้เชียงใหม่ตามแนวความคิดพัฒนามนุษย์ของนอจี้

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักปรัชญาการศึกษาของนัถือจี คือ หลักพรหมวิหารสี่ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา” (จำเริญหมิง, มปป) และได้วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงานบุคลากร และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (สมศักดิ์ คงเที่ยง และ อัญชลี โพธิ์ทอง, 2542; ปรีชา คัมภีร์ปกรณ , 2551) เพื่อเป็นแนวทางการศึกษากระบวนการบริหารบุคลากรครูตามแนวคิด การพัฒนามนุษย์ของนัถือจี ซึ่งสรุปได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การสรรหาและการคัดเลือก 3) การพัฒนา 4) การประเมินผล และ 5) การบำรุงรักษา

สำหรับการศึกษาประสิทธิผลของการบริหารบุคลากรครูนั้น ผู้วิจัยได้ใช้ศึกษาจากเอกสารเรื่อง วิถีครู ผู้ประเสริฐ ซึ่งเป็น วาทีธรรมด้านการศึกษ ของธรรมจารย์เจ้งเหยียน (มหาวิทยาลัยนัถือจี, 2555) และพบว่า เป้าหมายของการบริหารบุคลากรครูตามแนวคิดการพัฒนามนุษย์ของนัถือจีครอบคลุมใน 3 ด้าน ดังนี้ 1) ครูเป็น แบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ครูมีความพร้อมด้านวิชาการ และ 3) ครูมีจิตสาธารณะ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาประสิทธิผลของการบริหารบุคลากรครูตามหลักปรัชญาการศึกษาของนัถือจี (ชาญ รัตนประกอบ, 2555) ดังแสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 กรณีศึกษา

กรณีศึกษา คือ โรงเรียนนัถือจีเชียงใหม่ซึ่งเป็นโรงเรียนแห่งแรกของมูลนิธิพุทธนัถือจีได้หวัน ที่สร้างในต่างแดนและบริหารโดยมูลนิธินัถือจี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3 เปิดสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-methods research) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งครอบคลุม 3 วิธีการ ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม และการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการสำรวจความคิดเห็นของ ครู นักเรียน และผู้ปกครองด้วยแบบสอบถาม

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งดำเนินการเป็นระยะดังนี้

ระยะที่หนึ่ง ศึกษาเอกสาร และหลักฐานต่างๆ ของโรงเรียนเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาครูตามขั้นตอนทั้ง 5 ได้แก่ การวางแผน การสรรหาและการคัดเลือกครู การพัฒนาครู การประเมินผล และการคัดเลือกครู การพัฒนาครู การประเมินผล และการบำรุงรักษาครู จากนั้นใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์ ผู้แทนกรรมการมูลนิธิพุทธรณีนี้อัจฉริยะและอดีตผู้อำนวยการและผู้จัดการ โรงเรียน เกี่ยวกับกระบวนการบริหารบุคลากรครูโรงเรียนน็อกซ์เชียงใหม่

ระยะที่สอง ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ฉบับ เกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารบุคลากรครูตามแนวคิดการพัฒนามนุษย์ ของน็อกซ์ใน 3 ด้าน 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านวิชาการ และ 3) ด้านจิตสาธารณะ โดยสอบถามความคิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครองในประเด็นที่สอดคล้องกันทุกรายการ

ระยะที่สาม ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม โดยใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับ ปัญหาและข้อ เสนอแนะในการบริหารบุคลากรครู สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครองและกรรมการมูลนิธิพุทธรณีนี้อัจฉริยะ

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่หนึ่ง ศึกษากระบวนการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนน็อกซ์เชียงใหม่ ตามแนวคิดการพัฒนามนุษย์ของน็อกซ์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร รายงาน และหลักฐานต่างๆ ของโรงเรียน พร้อมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารระดับสูง ของมูลนิธิพุทธรณีนี้อัจฉริยะได้ห้วน จำนวน 2 คน

ระยะที่สอง ศึกษาประสิทธิผลของการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนน็อกซ์เชียงใหม่ โดยผู้วิจัยได้ใช้การสำรวจความคิดเห็นของ ครู นักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารบุคลากรครูตามแนวคิดการพัฒนามนุษย์ของน็อกซ์ ใน 3 ด้าน (1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (2) ด้านวิชาการ และ (3) ด้านจิตสาธารณะ โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ แต่ละฉบับมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.954, 0.949 และ 0.952 ตามลำดับ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ครูจำนวน 33 คน นักเรียนจำนวน 233 คน และ ผู้ปกครองจำนวน 176 คน

ระยะที่สาม ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนน็อกซ์

เชียงใหม่ โดยใช้การสนทนากลุ่ม ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครองและ กรรมการมูลนิธิพุทธรณีนี้อัจฉริยะ รวมทั้งสิ้นจำนวน 17 คน

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

4.4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สรุปผลการวิจัย

1. กระบวนการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนนอจี้เจียงใหม่ตามแนวคิดการพัฒนามนุษย์ของนอจี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ทั้งนี้ในแต่ละขั้นตอนได้เชื่อมโยงกับปรัชญาของนอจี้ คือ หลักพรหมวิหารสี่ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ดังนี้

1.1. การวางแผนบุคลากรครู เป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจจำนวนครูให้เพียงพอกับจำนวนชั้นเรียนและในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ การสำรวจความต้องการของครูที่จะทำงานต่อไปในโรงเรียนแต่ละปีการศึกษา การพิจารณาคุณสมบัติการศึกษาของครูให้ตรงกับรายวิชาที่สอน พร้อมทั้งการกระจายภาระงานการสอนและงานที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักปรัชญาของนอจี้ โดยแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีความเมตตาต่อศิษย์เพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถ และมีจำนวนเพียงพอเหมาะสมในการดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนอย่างเต็มที่ รวมทั้งโรงเรียนได้แสดงออกถึง การวางใจเป็นกลางในการวางแผนการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่มีอคติ

1.2 การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากรครู เป็นการดำเนินงานเพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถสมัครเป็นครูกับโรงเรียน โดยการประชาสัมพันธ์รับสมัครงานในหลากหลายช่องทาง แล้วดำเนินการตัดสินใจเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้และมีคุณสมบัติ เฉพาะที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาของนอจี้ การดำเนินการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนปรารถนาให้ได้ครูที่ดีมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาและมีประสบการณ์การสอน มาถ่ายทอดนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้พ้นจากความไม่รู้ โดยในขั้นตอนการคัดเลือกมีความโปร่งใสและยุติธรรมเนื่องจากโรงเรียนดำเนินการโดยมีคณะกรรมการจากหลายฝ่ายร่วมพิจารณา

1.3 การพัฒนาบุคลากรครู เป็นการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมของครูที่ผ่านการสรรหาและการคัดเลือก ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพตามหลักปรัชญาของนอจี้ โดยมีวิธีการ 3 ลักษณะ ดังนี้

1.3.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนได้เน้นกิจกรรม 10 ประการ ดังนี้ 1) การฟังโอวาทของ ท่านธรรมจารย์ 2) การเรียนภาษาจีน 3) การเรียนการสอนวาทะธรรม(จึงซื่ออวี) 4) การเรียนจริยศิลป์การชงชา 5) การเรียนจริยศิลป์การจัดดอกไม้ 6) การเรียนจริยศิลป์การเขียนพู่กันจีน 7) การดำเนินชีวิต 8) การเรียนภาษามือ เพลงนอจี้ 9) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ 10) การเรียนรู้ภารกิจนอจี้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครู มุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ โดยมุ่งเน้นคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับความรู้ รวมทั้งการ

วางตัวที่เหมาะสมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน เพื่อนครู ผู้ปกครอง และชุมชน

1.3.2 ด้านวิชาการ โรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้พัฒนาตนเองด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง โดยมีกิจกรรมในหลายลักษณะ อาทิ การศึกษาดูงานที่ได้หวั่น การอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อให้ครูกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.3 ด้านจิตสาธารณะ โรงเรียนให้ความสำคัญกับในด้านจิตสาธารณะของครู โดยมี

กิจกรรมสำคัญดังนี้ 1) เรียนรู้ภารกิจของนั้จ 2) กิจกรรมการกุศล 3) กิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัย และ 4) อบรมกรรมการอาสาสมัครมูลนิธินั้จ นอกจากกิจกรรมดังกล่าว ในการปฏิบัติหน้าที่ครูจะไม่หารายได้พิเศษ อีกทั้งครูได้เสียสละเวลา ทูมเท ทั้งร่างกายและแรงใจในการดูแลนักเรียนทุกคนเหมือนกับลูกของตัวเอง

การดำเนินงานทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับหลักปรัชญาของนั้จ โดยแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีความปรารถนาดีต่อครู โดยการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านคุณธรรมจริยธรรม และวิชาการเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และคงไว้ซึ่งความสตัยซ้อต่อจริยธรรมนั้จ อีกทั้งได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปพัฒนานักเรียนให้ประสบความสำเร็จในอนาคต ในขณะที่ตัวกันครูได้รับการปลูกฝังให้มีความรักและห่วงใยต่อศิษย์ด้วยความจริงใจ ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน อันจะส่งผลให้โรงเรียนได้เด็กที่ดีมีคุณธรรม

1.4. การประเมินผลการปฏิบัติงานของครู เป็นการดำเนินงานเพื่อกำกับติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานของครูตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อทราบปัญหาและความต้องการพัฒนาของครู พร้อมทั้งนำผลที่ได้มาใช้พัฒนาและสร้างเสริมขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยมีการประเมินผลครูใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 2) การประเมินความประพฤติในการรักษาวินัย 3) การประเมินคุณธรรม จริยธรรม และ 4) การประเมินจรรยาบรรณวิชาชีพจริยธรรมนั้จ ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับหลักปรัชญาของนั้จ โดยแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีความปรารถนาดีและมีความยุติธรรมในการประเมินผลครูเพื่อช่วยให้บุคลากรมีวินัยในการทำงานอันเป็นผลดีต่อบุคลากรเอง อีกทั้งมีการเสริมสร้างและการป้องกันการกระทำผิดวินัย สำหรับครูที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน โรงเรียนได้ให้โอกาสในการปรับปรุงและพัฒนาตัวเอง

1.5. การบำรุงรักษาบุคลากรครู เป็นการดำเนินงานเพื่อให้ครูมีขวัญและกำลังใจและมีความสุขพ้นต่อองค์กร โดยโรงเรียนได้จัดให้มีสวัสดิการเพื่อให้ครูได้รับสิ่งที่ดี ทั้งปัจจัยพื้นฐานหรือปัจจัยสี่ และปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง อีกทั้งยังมีสวัสดิการจากมูลนิธิพุทธนั้จได้หวั่น และการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจจากบุคคลสำคัญของนั้จ ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับหลักปรัชญาของนั้จ โดยแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนได้มีความห่วงใยต่อครูทุกคน และมีความปรารถนาดีให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ตลอดจนใส่ใจดูแลทุกข์สุขของครูอย่างทั่วถึง

2. ประสิทธิผลการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนนั้จเชียงใหม่ตามแนวคิดการพัฒนามนุษย์ของนั้จ พบว่า โรงเรียนนั้จเชียงใหม่มีประสิทธิผลการบริหารบุคลากรครูตามแนวคิดการพัฒนามนุษย์ของนั้จ ตามความคิดเห็นรวมทั้งของครู นักเรียน และผู้ปกครอง ทั้งในภาพรวมและแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ และด้านจิตสาธารณะ ดังตารางที่ 1

2.1 ด้านคุณธรรม พบว่า รายการที่ครูสามารถปฏิบัติได้ดีมากที่สุด ได้แก่ การร่วมแสดงความยินดีเมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน การรับฟังความคิดเห็นและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเมื่อนักเรียนมีปัญหา และการให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยแก้ปัญหาของนักเรียน ส่วนรายการที่ครูปฏิบัติได้น้อยกว่ารายการอื่น ได้แก่ การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงไม่แข่งขันในเชิงเศรษฐกิจ และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า คุ่มทุน

2.2 ด้านวิชาการ พบว่า รายการที่ครูสามารถปฏิบัติได้ดีมากที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยให้นักเรียนเรียนรู้การดูแลตนเอง มีทักษะการทำงาน การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมการใช้ทักษะชีวิตและคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนโดยสอดแทรกผ่านกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และการพัฒนาความรู้ความสามารถและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ส่วนรายการที่ครูปฏิบัติได้น้อยกว่ารายการอื่น คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และใช้ความคิดเชิงเหตุผลในการเรียนรู้

2.3 ด้านจิตสาธารณะ พบว่า รายการที่ครูสามารถปฏิบัติได้ดีมากที่สุด ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจุดประกายสำนึกคุณให้นักเรียนและสอนให้นักเรียนรู้จักปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ และการร่วมมือกันทำงานเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ส่วนรายการที่ครูปฏิบัติได้น้อยกว่ารายการอื่น คือ การแสดงออกถึงการมีทักษะในการทำงานร่วมกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งกิจกรรมภายในและภายนอกโรงเรียน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของความคิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครอง เกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารบุคลากรครู ตามแนวทางการพัฒนามนุษย์ของฉอจี ในภาพรวม

รายการ	ความคิดเห็นของครู			ความคิดเห็นของนักเรียน			ความคิดเห็นของผู้ปกครอง			ความคิดเห็นรวมเฉลี่ย		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.70	0.47	มากที่สุด	4.55	0.50	มากที่สุด	4.62	0.49	มากที่สุด	4.62	0.50	มากที่สุด
ด้านวิชาการ	4.68	0.49	มากที่สุด	4.58	0.50	มากที่สุด	4.59	0.50	มากที่สุด	4.62	0.50	มากที่สุด
ด้านจิตสาธารณะ	4.69	0.45	มากที่สุด	4.58	0.50	มากที่สุด	4.61	0.50	มากที่สุด	4.62	0.49	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.69	0.48	มากที่สุด	4.57	0.50	มากที่สุด	4.61	0.50	มากที่สุด	4.62	0.49	มากที่สุด

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนฉอจีเชียงใหม่ตามแนวทางการพัฒนามนุษย์ของฉอจี พบว่า มีสาระสำคัญดังนี้

3.1 การวางแผนด้านครู พบว่า การสอบบรรจุข้าราชการของภาครัฐส่งผลให้ครูในโรงเรียนฉอจีเชียงใหม่ มีการเคลื่อนไหวกว้างไกลในทุกปี ดังนั้น โรงเรียนจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับครูเกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียนก่อนปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

3.2 การสรรหาและการคัดเลือก พบว่า ผู้ที่มาสสมัครเป็นครูของโรงเรียนฉอจีเชียงใหม่ มีจำนวนค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องจากมาจากสถานที่ตั้งของโรงเรียนค่อนข้างไกลจากตัวเมือง ดังนั้น โรงเรียนควร

สร้างบุคลากรครูของโรงเรียนเองและพยายามประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงเพื่อสรรหาบุคลากรในท้องถิ่นให้ได้มากที่สุด

3.3 การพัฒนาครู พบว่า การพัฒนาครูของโรงเรียนถือเรื่องใหม่ใช้ระยะเวลานาน ประกอบกับครูที่บรรจุในโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ไม่สามารถทำงานในระยะยาวได้เนื่องจากความไม่มั่นคงในวิชาชีพ ดังนั้นโรงเรียนควรสร้างความศรัทธาให้บุคลากรครูรื้อถอนเครื่องเหมือนบ้านของตัวเอง เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา และเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้ครูมีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

3.4 การประเมินผลการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ประเมินขาดข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับครู ดังนั้น โรงเรียนควรที่จะมีการประชุมชี้แจงให้ครูทุกคนเข้าใจว่า วัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงานก็เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ

3.5 การบำรุงรักษา พบว่า สวัสดิการของครูเอกชนต่ำกว่าครูของรัฐ ดังนั้น โรงเรียนควรชี้แจงสวัสดิการของโรงเรียนที่มีให้ครูทุกคนเข้าใจอย่างชัดเจนซึ่งนอกจากจะเป็นปัจจัยพื้นฐานหรือปัจจัย 4 แล้วโรงเรียนยังจัดหาปัจจัยด้านการพัฒนาตนเองให้กับครูอย่างเหมาะสม

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 กระบวนการบริหารบุคลากรครูตามแนวคิดการพัฒนามนุษย์ของน็อกซ์ ทั้ง 5 ขั้นตอนนั้น ในแต่ละขั้นตอนมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับหลักการพัฒนามนุษย์ของน็อกซ์ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา อย่างเห็นเป็นรูปธรรม ดังนี้

6.1.1 ด้านการวางแผนบุคลากรครู จะเห็นได้ว่า โรงเรียนได้ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรครูที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน โดยได้กำหนดความต้องการอัตรากำลังของกำลังครูในขนาดอย่างเหมาะสม เพื่อจัดทำแผนงานการบริหารบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาสุพจน์ สุเมโธ(พานทอง) (2558) ที่กล่าวว่า การวางแผนถือว่าเป็นภารกิจแรกต้องวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการและควรกำหนดตำแหน่งให้เหมาะสม ได้สะท้อนหลักปรัชญาของน็อกซ์ที่แสดงถึงความมีเมตตาต่อศิษย์เพื่อให้ได้ครูที่ดีมีคุณภาพ มีจำนวนที่เหมาะสมเพื่อถ่ายทอดความรู้และดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง แต่ก็ยังพบปัญหาตรงที่ว่าครูเข้ามาครูจะปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่นาน ก็จะลาออกเพื่อไปสอบบรรจุเพื่อรับราชการครู ดังนั้นโรงเรียนจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับครูถึงนโยบายของโรงเรียนก่อนปฏิบัติงาน หรือมีสัญญาเพื่อความยั่งยืนในการปฏิบัติหน้าที่

6.1.2 ด้านการสรรหาและการคัดเลือกบุคลากรครู จะเห็นได้ว่า โรงเรียนได้ดำเนินการเพื่อค้นหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถสมัครเป็นครู โดยใช้วิธีการโปร่งใสและมีความยุติธรรม โดยผ่านการตรวจสอบวุฒิการศึกษา ประวัติการทำงาน การสัมภาษณ์ การสังเกต และการสอบภาคปฏิบัติด้วยวิธีการสอบสอนจากคณะกรรมการผู้ทรงวุฒิของโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนมีความปรารถนาให้ได้ครูที่มีความรู้และสามารถจัดการเรียนรู้ได้รวมทั้งสามารถเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมกับนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับพรชัย เจดามาน (2556) ที่กล่าวว่า การคัดเลือกเป็นกระบวนการเพื่อให้ได้ครูที่เหมาะสมที่สุด แต่ยังพบปัญหาคือ สถานที่ตั้งของโรงเรียนค่อนข้างไกลจากตัวเมือง ดังนั้นเพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพและเข้าใจน็อกซ์ ก็ควรพัฒนาโดยอาศัยการสรรหาศิษย์เก่าของโรงเรียนโดยการให้ทุนการศึกษาและหรือพิจารณาผู้ที่อยู่ในพื้นที่เป็นอันดับแรก

6.1.3 ด้านการพัฒนานุเคราะห์ จะเห็นได้ว่า เป็นขั้นตอนสำคัญของการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนนอจี้เชียงใหม่ ดังที่ พินสุดา สิริรังษศรี (2557) กล่าวว่า ครูรุ่นใหม่ควรมีความรู้และทักษะวิชาชีพอย่าง ลุ่มลึกและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ ทั้งนี้ครูนอจี้ต้องได้รับการพัฒนาทั้งในช่วงแรกที่เริ่มเข้าสู่ วิชาชีพครูและในระหว่างที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนโดยมีการจัดอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานภายใต้การบริหาร จัดการของมูลนิธิพุทธนอจี้ ได้เห็น ทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งเข้าร่วมพัฒนางานวิชาการกับ หน่วยงานนอกทั้งภาครัฐและเอกชนที่เป็นผู้จัด

เนื้อหาสาระหลักของการพัฒนาครูนอจี้ จะเห็นได้ว่าโรงเรียนนอจี้เชียงใหม่มุ่งเน้น 3 เรื่องได้แก่ คุณธรรม วิชาการ และจิตสาธารณะ ผู้วิจัยจึงขออภิปรายเฉพาะการพัฒนาครูด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านจิต สาธารณะ ซึ่งเป็นมุมมองที่น่าสนใจของโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า ครูนอจี้ได้รับการฝึกปฏิบัติเรื่องคุณธรรม จริยธรรม โดยผ่านกิจกรรม 10 ประการ ได้แก่ 1) การฟังโอวาทของท่านธรรมจารย์ 2) การเรียนภาษาจีน 3) การ เรียนการสอนวาทะธรรม (จี๋ซืออวี่) 4) การเรียนจริยศิลป์การชงชา 5) การเรียนจริยศิลป์การจัดดอกไม้ 6) การ เรียนจริยศิลป์การเขียนพู่กันจีน 7) การดำเนินชีวิต 8) การเรียนภาษามือเพลงนอจี้ 9) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ 10) การเรียนรู้การกิจนอจี้ ซึ่งถือเป็นคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่ครูจะต้องเรียนรู้ ได้เริ่มปฏิบัติกับตนเอง พัฒนาตนเองไปสู่การทำงาน แล้วขยายวงกว้างไปสู่การพัฒนานักเรียน ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคลากร เมื่อนักเรียนมีต้นแบบที่ดีในการประพฤติ นักเรียนก็จะซึมซับจากคุณครู โรงเรียนก็จะได้เด็กที่ดีมีคุณธรรม ดังที่ เติมแท้ ชาวดินฟ้า (2552) ได้ศึกษาและพบว่า การเป็นครูนอจี้ที่สอนโดยการเป็นแบบอย่างได้ส่งผลให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้และปฏิบัติตามอย่างมีคุณภาพ

สำหรับด้านจิตสาธารณะ จะเห็นได้ว่า โรงเรียนนอจี้เชียงใหม่ได้ส่งเสริมการปฏิบัติตนตาม จริยธรรมนอจี้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งครูนอจี้ได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความเสียสละ ความร่วมมือ ร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต พร้อมทั้ง ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม ด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน ดังคำสอนของท่านธรรมจารย์ที่ว่า ในสังคมของเราต้องการครูที่มีจิตอาสา ร่วมปณิธานเดียวกัน (มหาวิทยาลัย นอจี้, 2555) เพื่อให้สังคมมีสันติสุข และธีรศักดิ์ อัครบวร (2542) กล่าวว่า หน้าที่ครูไม่ใช่เพียงแต่สอนเท่านั้น ยังต้องช่วยเหลืออบรมขัดเกลาความประพฤติของนักเรียนให้เป็นคนดีมีความรับผิดชอบต่อสังคม

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาครูของโรงเรียนนอจี้เชียงใหม่ให้มีคุณธรรมจริยธรรมและจิตสาธารณะ ตามแนวทางการพัฒนามนุษย์ของนอจี้ นั้น ยังมีปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาครูใน แต่ละคนต้องใช้เวลาอย่างน้อย 5 ปี เพื่อให้มีความเข้าใจอย่างซาบซึ้งในปรัชญาของนอจี้ ดังนั้นในการพัฒนาครู โรงเรียนควรสร้างความศรัทธา เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษามากขึ้น และเสริมสร้าง วัฒนธรรมองค์กรให้ครูมีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

6.1.4 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน จะเห็นได้ว่า โรงเรียนนอจี้เชียงใหม่มีกระบวนการกำกับ ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานของครู เพื่อทราบปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูอย่างเป็นระบบและ อาศัยการมีส่วนร่วม สะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนยึดปรัชญาของนอจี้ทั้งในเรื่องความมีเมตตาคุณธรรมมีความ ปราศรณาคี มีความโปร่งใส และมีความยุติธรรม และช่วยให้บุคลากรครูมีวินัยในการทำงาน อันเป็นผลดีต่อ บุคลากรเอง สำหรับครูที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน โรงเรียนได้ให้โอกาสในการปรับปรุงและพัฒนาตัวเอง

อย่างไรก็ตาม พบว่า ในขั้นตอนนี้ สิ่งที่เป็นปัญหาคือ ผู้ประเมินขาดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรครู ดังที่พรชัย เจดามาน (มปป.) ได้กล่าวว่า การประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ต้องมีหลักฐานที่เชื่อถือ ดังนั้น สิ่งที่โรงเรียนควรปรับปรุง ได้แก่ ดำเนินการประชุมกับผู้ประเมินก่อน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงาน

6.1.5 ด้านการบำรุงรักษา ได้จัดให้มีสวัสดิการทั่วไปกับครู โดยให้ครูได้รับปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง อีกทั้งโรงเรียนจัดให้มีสวัสดิการจากมูลนิธิพุทธรณีน้อยได้หวัน ค่าลดหย่อนการศึกษานูตรหลาน ที่เรียนในโรงเรียนน้อยจีเชียงใหม่ แสดงให้เห็นว่ามีความคิดปรารถนาดีต่อบุคลากร ในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ จากบุคคลสำคัญของน้อยจี ซึ่งมีความสอดคล้องกับ พิชิต ฤทธิ์จรูญ และคณะ(2554-2555) ที่กล่าวว่า ในนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีการจัดระบบการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ในด้านนี้สิ่งที่ปัญหาเกิดคือการเปรียบสวัสดิการของข้าราชการและเอกชน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาคือ ชี้แจงสวัสดิการของโรงเรียนที่มีให้ครูทุกคนเข้าใจอย่างชัดเจน

6.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนน้อยจีเชียงใหม่มีประสิทธิภาพการบริหารบุคลากรครูตามแนวคิดการพัฒนาคุณธรรมของน้อยจี ตามความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารบุคลากรครู และ ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง ต่อคุณภาพของครู โรงเรียนน้อยจีเชียงใหม่ ตามแนวคิดการพัฒนาคุณธรรมของน้อยจีด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ และด้านจิตสาธารณะ โดยแต่ละด้านจะเห็นได้ว่าซึ่งอภิปรายได้ดังนี้

6.2.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม จะเห็นได้ว่า การพัฒนาครูน้อยจีผ่านกิจกรรม 10 ประการได้ช่วยให้ครูแสดงออกถึงความเป็นผู้มีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะมีความพลอยยินดีเมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน มีความกรุณาในการรับฟังความคิดเห็นและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเมื่อนักเรียนมีปัญหา พร้อมทั้งให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยแก้ปัญหาของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ท่านธรรมจารย์แจ้งเอียน ได้กล่าวว่า “ครู คือ แบบอย่างที่ดีของเด็ก รวมทั้งการบำเพ็ญตนให้อยู่ในศีลธรรมที่ดีงาม การประพฤติในสิ่งที่ดีงาม และการสอนนักเรียนไม่ให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่เลื่อมเสีย” (มหาวิทยาลัยน้อยจี, 2555, น. 173) นอกจากนี้ ผู้ปกครองมีความเห็นว่า ครูรับฟังความคิดเห็นและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเมื่อนักเรียนมีปัญหา ครูมีความเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ซึ่งที่กล่าวมานี้สอดคล้องกับลักษณะของครูที่ดี ได้แก่ ประพฤติดี เว้นจากอบายมุข กระทำแต่สิ่งที่ดีทั้งกาย วาจา และใจ มีจรรยาบรรณและคุณธรรม ซื่อสัตย์ เสียสละ มีเมตตา กรุณา ยุติธรรมและมานะอดทน (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2542, น. 56)

6.2.2 ด้านวิชาการ จะเห็นได้ว่า ครูน้อยจีมีความเข้มแข็งทางวิชาการในระดับที่น่าพอใจ แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้ละเลยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การดูแลตนเอง มีทักษะการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และมีทักษะชีวิต โดยได้สอนสอดแทรกผ่านกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งพฤติกรรมของการแสดงออกของครูดังกล่าว นั้น สอดคล้องกับทัศนะของครู นักเรียน และผู้ปกครองของโรงเรียนน้อยจีเชียงใหม่ และธีรศักดิ์ อัครบวร (2542, น. 56) กล่าวว่า ครูที่ดีนั้นต้องมีทั้งภูมิรู้ ภูมิธรรมและภูมิฐาน ผลจากการพัฒนาครูด้านวิชาการได้ส่งผลให้นักเรียนน้อยจีมีผลสัมฤทธิ์การเรียน จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) พัฒนาขึ้นทุกๆ ปี และในปี

การศึกษา 2556-2559 มีผลคะแนนโดยเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศทุกระดับ (โรงเรียนถือศีลเชียงใหม่, 2558) จึงเห็นได้ว่า พฤติกรรมการแสดงออกของครูโรงเรียนถือศีลเชียงใหม่ สอดคล้องกับพระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะครู นักเรียน โรงเรียนไกลกังวล ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ รับรางวัล ณ พระราชวังไกลกังวล วันพุธที่ 7 มิถุนายน 2521 ว่า “... สำหรับครูนั้น ก็จะต้องทำตัวให้เป็นที่ยรัก เป็นที่เคารพ เป็นที่เชื่อใจของนักเรียนเหมือนกัน ข้อแรก ต้องฝึกฝนตนเองให้แตกฉานและแม่นยำชำนาญทั้งในวิชาความรู้และวิธีสอน เพื่อสามารถสอนวิชาทั้งปวง โดยถูกต้อง กระจ่างชัดและครบถ้วนสมบูรณ์ ... ” (สำเนาเลขที่, 2521, น. 196)

6.2.3 ด้านจิตสาธารณะ จะเห็นได้ว่า การพัฒนาครูของโรงเรียนถือศีลเชียงใหม่ ได้ช่วยให้ครูได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งท่านธรรมจารย์เจ็งเอี้ยน ได้กล่าวว่า “คุณค่าของชีวิตอยู่ที่การทำงาน กล่าวคือสามารถบริการรับใช้ผู้อื่น หรือการทำด้วยความสมัครใจ ซึ่งในสังคมของเราต้องการครูที่มีจิตอาสา ” (มหาวิทยาลัยถือศีล, 2555, น. 175) ได้ช่วยจุดประกายสำนึกคุณให้นักเรียนและสอนให้นักเรียนรู้จักปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ และให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงานเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งครู นักเรียน และผู้ปกครองของโรงเรียนถือศีลเชียงใหม่มีความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกัน ซึ่งท่านธรรมจารย์เจ็งเอี้ยนได้ กล่าวถึง ครูมีจิตสาธารณะว่า “คุณค่าของชีวิตอยู่ที่การให้ คือ ครูต้องอบรมเด็กให้รู้จักการให้ว่าเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ ครูต้องมีจิตใจตั้งคนเป็นแม่ เพื่อคอยอบรมกล่อมเกลานักเรียนให้นักเรียนเข้าใจว่า คุณค่าของชีวิตคือการให้ การให้เป็นสิ่งที่มีความหมายที่สุดของชีวิตมนุษย์” (มหาวิทยาลัยถือศีล, 2555, น. 126)

7. ข้อเสนอแนะ

7.1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) การดำเนินการควรเป็นไปตาม 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนบุคลากรครู การสรรหาและการคัดเลือก การพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการบำรุงรักษา โดยในแต่ละขั้นตอนต้องมีการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาแนวคิดของถือศีล คือ หลักพรหมวิหารสี่ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
- 2) ในการบริหารบุคลากรครูจำเป็นต้องอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนอย่างเหมาะสม
- 3) โรงเรียนอาจสร้างเครือข่ายกับสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นเพื่อขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สำเร็จการศึกษามาสมัครเป็นครู นอกจากนี้ โรงเรียนอาจต้องวางแผนในการสร้างบุคลากรครูของโรงเรียนเองโดยให้ทุนแก่ศิษย์ของโรงเรียนได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา
- 4) โรงเรียนควรสร้างความศรัทธาให้บุคลากรครูรู้สึกเหมือนบ้านของตัวเอง เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา และเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้ครูมีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
- 5) โรงเรียนควรสร้างวัฒนธรรมการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพของครู โดยชี้แจงให้ครูได้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการประเมินผล

7.2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาครูตามแนวคิดการพัฒนามนุษย์ของถือศีลกับความพึงพอใจในวิชาชีพของครู

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารบุคลากรครูของโรงเรียนในประเทศไทยกับประเทศอื่นที่ได้นำหลักปรัชญาของโรงเรียนไปใช้

8. เอกสารอ้างอิง

กิตตินารถ เพื่องฟูง. (2548). ความต้องการและแนวทางการพัฒนาครูคณิตศึกษา: โรงเรียนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.

เกษม วัฒนชัย. (2557). **คุณครูที่รัก บุญแล้วที่เกิดมาเป็นครู**. กรุงเทพฯ: ธนัชนิพนธ์พิมพ์จำกัด.

จำเริญหมิง. (มปป). **ทุกสิ่งสละให้ไม่ขอตอบแทน การให้ที่ยิ่งใหญ่**. มูลนิธิวัฒนธรรมการศึกษากลุ่มนิคมบุคคล เลียนจื่อ. (เอกสารอัดสำเนา).

ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2542). **ความเป็นครู**. กรุงเทพฯ: ก.พลพิมพ์.

นรา สมประสงค์. (2555). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา. ใน **ประมวลสาระชุดวิชา ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา** (หน่วยที่ 8, น. 29-32). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์. (2551). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. ใน **ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารทรัพยากรการศึกษา** (หน่วยที่ 2, น. 119-145). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์. (2551). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. ใน **ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารทรัพยากรการศึกษา** (หน่วยที่ 1, น. 23-24). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

พรชัย เจดามาน. (มปป). กระบวนการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ของกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (HRM). สืบค้นจาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/jedaman/2013/03/29/entry-1>.

"พระบรมราชโองการพระราชนิพนธ์ แก่คณะครู นักเรียน โรงเรียน ไกลกังวล ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ รับรางวัล ณ พระราชวังไกลกังวล วันพุธ ที่ 7 มิถุนายน 2521 " ใน **ประมวลพระราชนิพนธ์และพระบรมราชโองการที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปีพุทธศักราช 2521** (2522) กรุงเทพมหานคร สำนักราชเลขาธิการพระมหาสุพจน์ สุเมธ (พานทอง)(2558). **พรหมวิหาร 4 : แนวคิดเชิงบูรณาการในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา** (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนพิเศษ 79

พระเดิมแท้ ชาวหินฟ้า และคณะ. (2550). **รายงานการศึกษาแนวทางการปลูกจิตสำนึกคุณธรรมผ่านระบบการศึกษา : กรณีศึกษามูลนิธิพุทธฉือจี้ไต้หวัน โดย ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม)**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

พิณสุดา สิริรังศรี. (2557). การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21. **เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ "อภิวิวัฒนาการเรียนรู้...สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย**.

พิชิต ฤทธิรัฐ และคณะ. (2554-2555). การวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา**, 6(1), 117-128.

มหาวิทยาลัยนอจี. (2555). **วิถีครูผู้ประเสริฐวาทะธรรมด้านการศึกษา ธรรมจารย์แจ้งเย็นแปลจาก (Ling shi zhi dao) โดย (ชาญ ธนะประกอบ, ผู้แปล).** กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธนอจีได้วันในประเทศไทย.

รุ่ง แก้วแดง. (2543). **ปฏิวัติการศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ, มติชน.

โรงเรียนนอจีเชียงใหม่. (2556). **สร้างแบบอย่างความเป็นมนุษย์ที่ดีเลิศในโรงเรียนนอจีเชียงใหม่.** (เอกสารอัดสำเนา).

โรงเรียนนอจีเชียงใหม่. (2558). **รายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2559.** (เอกสารอัดสำเนา).

สมศักดิ์ คงเที่ยงและอัญชลี โพธิ์ทอง. (2548). **การบริหารงานบุคคลและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.** กรุงเทพฯ: บริษัท มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดีโอ จำกัด.

สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). **เอกสารประกอบการอบรมสัมมนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างระบบพี่เลี้ยง ณ โรงแรมนครแพร่ทาวเวอร์.เมืองแพร่ จ.แพร่ วันที่ 22-23 เมษายน 2556**

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพัฒนาเว็บเบื้องต้น

EFFECTS OF THE PROBLEM-BASED LEARNING (PBL) ACTIVITIES ON INTRODUCTION TO WEB DEVELOPMENT COURSES

ทัศนันท์ จันทร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

E-mail :thadsanan_ch@cmru.ac.th

สิริกาญจน์ สง่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

E-mail :phs7749@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น และ ศึกษาความพึงพอใจในการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการพัฒนาเว็บเบื้องต้น ปีการศึกษา 2/2557 จำนวน 41 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการสอนที่ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน แบบประเมินคุณภาพการเรียนการสอนสำหรับผู้เชี่ยวชาญ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมกลุ่ม และแบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนด้านเนื้อหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มที่สัมพันธ์กันด้วยค่าที (t-test of dependent groups) ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักศึกษามีผลการปฏิบัติงานระหว่างเรียนโดยรวมตลอดภาคเรียน ในระดับเกรด C จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 68.29 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 60 ขึ้นไป
3. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย 4.18 อยู่ในระดับดี และมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดทุกด้านอยู่ที่ 4.22 ซึ่งอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: การแก้ปัญหาการเรียนการสอน, วิจัยในชั้นเรียน, การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL), การมีส่วนร่วม, การสร้างเว็บไซต์

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the effects of the Problem-Based Learning (PBL) activities being applied on Introduction to Web Development Course (COM 1303) and students' satisfaction of the course's activities. The research consisted of 41 students who registered for Web Development Courses in the second semester of the academic year 2014. Research instruments included a lesson plan that corresponded with the problem-based learning method, teaching assessment for the experts, pre- and post-of learning achievement, satisfaction of group activities and satisfaction of the course content questionnaire. Frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and the dependent t-test were applied for data analysis. Results confirmed the study hypotheses and can be summarized as follows:

1. The students' post-test scores were significantly higher than the pre-test scores ($p < 0.01$).
2. 28 students (68.29%) met the achievement criteria – the scores were higher than 60% (grade C).
3. Students' satisfaction of group activities (4.18) and course content (4.22) were at good level.

KEYWORDS: The solution teaching, Classroom research, Problem-Based Learning, Participatory, Website creation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การสอนในรายวิชา COM 1303 วิชาการพัฒนาเว็บเบื้องต้น (Introduction to Web Development) เป็นรายวิชาที่มุ่งเน้นฝึกให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเทคโนโลยีการสร้างเว็บไซต์ การออกแบบและใช้เครื่องมือเพื่อสร้างเว็บไซต์แบบไม่เคลื่อนไหว (Static Website) เบื้องต้น ซึ่งเว็บไซต์แบบไม่เคลื่อนไหว เป็นเว็บไซต์ที่มุ่งเน้นเผยแพร่ข้อมูล หรือประชาสัมพันธ์ทั่วไป (Information Website) โดยไม่ใช้ฐานข้อมูล แต่เน้นการออกแบบเว็บไซต์ การใช้เครื่องมือในการตกแต่งเว็บไซต์ การใช้ซอฟต์แวร์สำเร็จรูป เช่น AJAX หรือ jQuery เป็นต้น และเข้าใจถึงการเขียนโปรแกรมเว็บไซต์ด้วยภาษา HTML5

จากประสบการณ์ของผู้สอน พบว่า เทคโนโลยีเว็บไซต์ในปัจจุบัน ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การสอนจึงต้องคอยปรับเปลี่ยนเนื้อหาเพื่อให้ทันสมัยอยู่เสมอ ดังนั้นผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีความกระตือรือร้นในการติดตามการพัฒนาของเทคโนโลยีการสร้างเว็บไซต์ และฝึกฝนสร้างเว็บไซต์จากโจทย์ที่หลากหลาย ที่ผ่านมาผู้วิจัยพบว่าการสอนด้วยวิธีการบรรยาย การให้ความรู้ถึงความสำคัญเนื้อหาของเทคโนโลยีเว็บไซต์รวมถึงการฝึกปฏิบัติ แต่ผู้เรียนยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการเรียนเท่าที่ควร ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่เคยมีประสบการณ์จริง ประกอบกับผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน บางส่วนที่มีพื้นฐานไม่เพียงพอ รู้สึกว่าการเรียนในรายวิชานี้ยากเกินความสามารถ และผู้เรียนบางส่วนก็มีความรู้พื้นฐานเดิมมาจากระดับมัธยม เมื่อมาต้องเรียนเนื้อหาที่เลขศึกษามาก่อน ก็เกิดความเบื่อหน่าย เพื่อแก้ไขปัญหาที่ขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนด้วยการบรรยายและฝึกปฏิบัติแบบเดิม ผู้สอนต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ตัวผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem – based Learning : PBL) มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความรู้ มีความสามารถ รู้จักแก้ปัญหาจากการศึกษาด้วยตนเอง ด้วยการ

กำหนดหัวข้อปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งในกลุ่มมีทั้งผู้เรียนที่มีประสบการณ์ทางด้านเว็บไซต์และผู้เรียนที่ไม่มีประสบการณ์ช่วยเหลือกัน โดยในการนำความรู้ด้านการพัฒนาเว็บไซต์ มาฝึกปฏิบัติจริง ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) และศึกษาความพึงพอใจในการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น
2. ศึกษาความพึงพอใจในการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น

3. ทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ให้กับตนเองหรือกลุ่ม ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้วิธีหาคำตอบด้วยตนเองรวมถึงประสานงานกันเป็นกลุ่มเพื่อหาคำตอบที่ยาก ช่วยกันระดมความคิดวิเคราะห์ ปัญหาที่เกินกว่าคนเดียวจะสามารถทำได้ในระยะเวลาที่กำหนด โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ต้องเรียนรู้ผ่านกลไกสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ผู้สอนกำหนดปัญหาเริ่มต้น เพื่อให้ผู้เรียนใช้ความรู้ความสามารถที่ตนเองและกลุ่มมีอยู่ นำมาแก้ปัญหา รวมถึงสามารถหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งต่างๆ โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนในการแก้ปัญหา 2) ผู้เรียนมีเสรีภาพในการใช้ความรู้ความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) 3) การเรียนเป็นกลุ่มย่อย (Small-Grouped Learning) ช่วยให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน โดยให้มีการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการทำงาน (ทองจันทร์ หงส์คารมภ์, การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก, 2554)

จากแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) การจัดการเรียนรู้วิธีการนี้น่าจะช่วยแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้นได้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน จะจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ผู้สอนกำหนดปัญหาให้ผู้เรียนฝึกการวิเคราะห์และแก้ปัญหา โดยผู้เรียนจะแบ่งปันประสบการณ์ความรู้กับเพื่อนที่มีต้นทุนความรู้ไม่เท่ากัน แล้วช่วยกันค้นหาคำตอบเพิ่มเติมจากแหล่งต่างๆด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนที่มีความรู้ต่างกันสามารถเรียนร่วมกันได้ ผู้เรียนมีความรู้ที่ทันสมัยเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเว็บไซต์ อีกทั้งยังได้ฝึกการวิธีการแก้ปัญหาในการสร้างเว็บไซต์จากสถานการณ์จริง ซึ่งน่าจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ และมองเห็นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่นำการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับรายวิชาทางด้านคอมพิวเตอร์และวิทยาศาสตร์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ทวี สว่างวงศ์, 2555; ธิติยา สงวนวงศ์, 2555; ปราโมช แสงจริยะกุล, 2556 และ ปิ่นนภา นวลคล้าย, 2556) อีกทั้งยังพบว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการนี้ยังทำให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้เป็นไปตามเกณฑ์ที่คาดหวัง (ปิ่นนภา นวลคล้าย, 2556 และ ภูวดล บัวบางพูล และ

มีนภา รักษ์หิรัญ,2556) นอกจากนี้งานวิจัยหลายชิ้นมีการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานควบคู่กับการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยพบว่า ผู้เรียนมีพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ในระดับมากถึงมากที่สุด (ปราโมช แสงจริยะกุล,2556 และ อติเรก เขียววงศ์ และ ณมน จิริงสุวรรณ,2555) สอดคล้องกับทวิ สว่างวงษ์ (2555) ที่พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในระดับมากถึงมากที่สุด

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)	ตัวแปรตาม (Dependent Variable)
- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีขั้นตอน ดังนี้ - หาข้อมูลเพื่อเตรียมนำเสนอปัญหาสอบถามผู้ที่ต้องการเว็บไซต์เพื่อใช้เป็นประเด็นปัญหา - ชั้นนำเสนอปัญหานำเสนอปัญหาที่ทำทนายและสอดคล้องกับความเป็นจริง - ขั้นดำเนินการของผู้เรียน โดยให้ทำงานเป็นกลุ่มของผู้เรียน มีขั้นตอนดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลจากปัญหา, 2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องค้นคว้าเพิ่มเติมและแหล่งข้อมูล, 3) กำหนดแนวทางแก้ปัญหา, 4) ดำเนินการแก้ปัญหา และ 5) นำเสนอผลงาน - ขั้นสรุป ผู้สอนและผู้เรียน ร่วมกันสรุปกิจกรรมที่ทำและแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต	- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา - ความพึงพอใจในการเรียนต่อการเรียนการสอนด้านเนื้อหาโดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน - ความพึงพอใจในการเรียนต่อการเรียนการสอนด้านกิจกรรมกลุ่มโดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการรวบรวมแนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงนำมาสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยโดยตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพัฒนาเว็บเบื้องต้น ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษารายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น, ความพึงพอใจในการเรียนต่อการเรียนการสอนด้านเนื้อหาโดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน และความพึงพอใจในการเรียนต่อการเรียนการสอนด้านกิจกรรมกลุ่มโดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

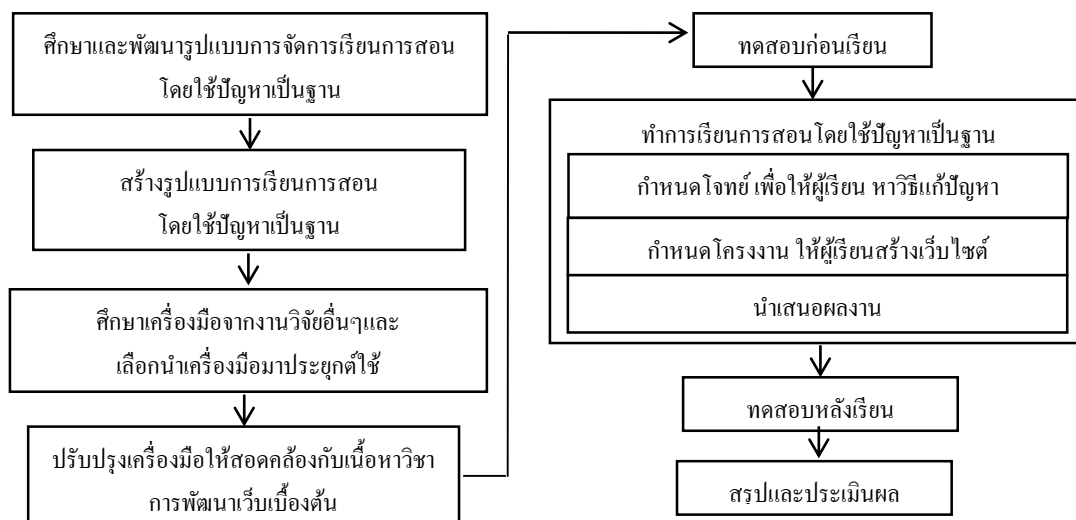
4. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 นักศึกษาที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานที่ 2 นักศึกษาที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น จำนวนร้อยละ 60 ขึ้นไป จะมีผลการปฏิบัติงานระหว่างเรียนโดยรวมตลอดภาคเรียนในระดับเกรด C

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 แบบแผนการวิจัย

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีลำดับการวิเคราะห์ระบบการเรียนการสอนจากเนื้อหา วัตถุประสงค์และการวิเคราะห์โจทย์ ซึ่งกระบวนการทั้งหมดมีการใช้เครื่องมือ 2 ส่วน นั้นคือ

1. โจทย์ปัญหา จำนวน 3 ข้อ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อแก้ปัญหาของโจทย์และการทำโครงการ 1 โครงการ โดยการสร้างเว็บไซต์เพื่อใช้งานจริง
2. แบบประเมิน ซึ่งนำแบบประเมินต้นแบบจากงานวิทยานิพนธ์ของ (ปิ่นนภา นวลคล้าย, 2556) ซึ่งผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจากงานวิทยานิพนธ์ดังกล่าวแล้ว มาปรับให้เข้ากับรายวิชา การพัฒนาเว็บเบื้องต้น ดังนี้
 - แบบประเมินการเรียนการสอนด้านเนื้อหาโดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชา การพัฒนาเว็บเบื้องต้น สำหรับผู้เรียน
 - แบบประเมินความพึงพอใจ ของการจัดกิจกรรมกลุ่มโดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชา การพัฒนาเว็บเบื้องต้น สำหรับผู้เรียน

มีการจัดทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อวัดระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ทราบว่าวิธีการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด จากกระบวนการทั้ง 2 ส่วน มีลำดับขั้นตอนการทำงานโดยรวมโดยได้แสดงไว้ดังภาพที่ 2

5.2 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษา คือ ผู้เรียนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น โดยกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา คือ ผู้เรียนหมู่เรียน 01 ในภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 41 คน

5.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- (1) ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

(2) ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น หมู่เรียน 01 ในภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557, ความพึงพอใจในการเรียนต่อการเรียนการสอนด้านเนื้อหาโดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน และความพึงพอใจในการเรียนต่อการเรียนการสอนด้านกิจกรรมกลุ่มโดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) เครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้ การดำเนินการจัดการเรียนรู้ในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น ซึ่งเป็นรายวิชาที่ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ มีดังนี้

(2.1) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้สอดคล้องกับงานวิจัย และได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนเกี่ยวกับการพัฒนาเว็บไซต์ 3 ท่าน แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบไปด้วย 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพัฒนาเว็บเบื้องต้น เป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 40 ข้อ 2) แบบบันทึกผลการปฏิบัติงานระหว่างเรียน ประกอบไปด้วย เครื่องมือบันทึกการเข้าชั้นเรียน, การสังเกตพฤติกรรม, การตรวจสอบและประเมินผลงานจากการจัดกิจกรรมกลุ่มซึ่งเป็นใบงาน/โจทย์ปัญหา จำนวน 3 ข้อ และโครงการสร้างเว็บไซต์ 4 เว็บไซต์

(2.2) แบบสอบถามเพื่อประเมินการเรียนการสอนและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบประเมินการเรียนการสอนและการนำเสนอของผู้สอน จากผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชาการพัฒนาเว็บเบื้องต้น เป็นการประเมินการเรียนการสอนด้านเนื้อหา จำนวน 6 หัวข้อใหญ่ 31 ข้อย่อย ฉบับที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนด้านเนื้อหาโดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชา การพัฒนาเว็บเบื้องต้น แบ่งเป็น 5 ด้าน 26 ข้อ ฉบับที่ 3 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมกลุ่มโดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชา การพัฒนาเว็บเบื้องต้น แบ่งเป็น 5 ด้าน 27 ข้อ แบบสอบถามฉบับที่ 2 และ 3 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ จากการหาค่าสัมประสิทธิ์ของ ครอนบาค เท่ากับ .933 และ .891 ตามลำดับ

5.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยนี้ เน้นการจัดกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2/2557 ในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ การรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ได้แก่ การรวบรวมแบบฝึกหัด งานที่ได้รับมอบหมายจากกิจกรรมรายบุคคล/กิจกรรมกลุ่ม ผลงานที่ได้จากใบกิจกรรมการเรียนรู้ การตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นของผู้เรียน คะแนนการสอบกลางภาคเรียน คะแนนการสอบปลายภาคเรียน และการบันทึกผลการปฏิบัติงานระหว่างการเรียนการสอน ผลการประเมินแบบสอบถามทั้ง 3 แบบ

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ดังนี้

(1) การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การทดสอบค่าที (t-test for dependent Samples) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test)

(2) การศึกษาความพึงพอใจในการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. สรุปผลการวิจัย

6.1 ผลการพัฒนาผลการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ใน รายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีดังนี้

(1) การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จากอาจารย์ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งผู้วิจัยได้ผลการวิเคราะห์และกำหนดรูปแบบ ได้ 9 ขั้นตอน

(2) ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้กลุ่มผู้เรียนพัฒนาตนเองเพิ่มเติมความรู้ด้วยตนเองและช่วยเหลือกันและกัน ผู้เรียนมีอิสระในการหาข้อมูล ซึ่งผู้สอนได้กำหนด ปัญหาไว้ 3 หัวข้อคือ 1) เรื่อง “Programmer ทำอย่างไรจึงได้เว็บเพจ ขึ้นมา 1 หน้าเว็บ” 2) เรื่อง “CSS มีประโยชน์กับการสร้างเว็บไซค์อย่างไร CSS ทำอะไรได้บ้าง คืออย่างไร เขียนโปรแกรมอย่างไร” 3) เรื่อง “HTML 5 และ CSS 3 คืออะไร แตกต่างจาก HTML และ CSS ที่คุณเคยรู้มาอย่างไร” จากการสังเกตของผู้สอน ในใบงานแรกผู้เรียนยังไม่มีความรู้มากนักทำให้เกิดความวิตกกังวล กลัวที่จะแก้ปัญหาไม่ได้ ผู้สอนจึงแนะนำเพิ่มเติมทำให้ผู้เรียนสนใจในการแก้ปัญหามากยิ่งขึ้น เมื่อผู้เรียนแก้ปัญหาในโจทย์ที่ 1 ได้ ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการแก้โจทย์ข้อที่ 2 และ 3 เพราะโจทย์ในข้อแรกจะเริ่มจากระดับง่ายและยากมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ในข้อถัดไป ทำให้เกิดความท้าทายกับผู้เรียน แต่ผู้เรียนบางคนรู้สึกว่ายากมากเกินไปจึงถอนรายวิชา แต่นักศึกษาส่วนใหญ่สนใจและชอบที่จะศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเอง เมื่อผู้เรียนทำได้แก้ปัญหาได้ เขียนโปรแกรมได้ ผู้เรียนจึงรู้สึกภูมิใจที่เขียนโปรแกรมได้และยังเปิดใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น

(3) ผลการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน กำหนดโครงงานเพื่อให้ผู้เรียนสร้างเว็บไซต์เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศกับภาควิชาคอมพิวเตอร์จำนวน 4 เว็บไซต์ สำหรับ 4 หลักสูตร โดยมีหลักสูตรต่างๆดังนี้ หลักสูตร วิทยาการคอมพิวเตอร์, เทคโนโลยีสารสนเทศ, การโปรแกรมและรักษาความปลอดภัยบนเว็บ และคอมพิวเตอร์ศึกษา

ผู้เรียนสามารถสร้างเว็บไซต์ โดยใช้ความรู้จากการแก้โจทย์ปัญหาจากวิธีการใช้ปัญหาเป็นฐาน ในการเขียนโปรแกรมโดยใช้ภาษา HTML ในการสร้างเว็บไซต์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์ประจำหลักสูตรทั้ง 4 หลักสูตร ของภาควิชาคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

6.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test)

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพัฒนาเว็บเบื้องต้น ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษา 41 คน มาวิเคราะห์ด้วยสถิติการทดสอบค่าที (t-test) ดังตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D	D	S.D _D	t	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	41	18.59	4.83				
หลังเรียน	41	29.93	5.03	11.34	2.27	32.06*	0.0000

หมายเหตุ *มีนัยสำคัญที่ .01

6.3 ผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชา COM1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น มีดังนี้

(1) คะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 29.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.03 (ตารางที่ 1)

(2) คะแนนจากการตรวจสอบการส่งงานและประเมินผลงานการจัดกิจกรรมกลุ่มจากใบงาน/โจทย์ปัญหา 3 ข้อๆ ละ 10 คะแนน รวม 30 คะแนน และการทำโครงงานสร้างเว็บไซต์ จำนวน 4 เว็บไซต์ 10 คะแนน รวมทั้งสิ้น 40 คะแนน พบว่า นักศึกษาได้คะแนนรวมเท่ากับ 29.37 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนจากใบงาน/โจทย์ปัญหาและคะแนนโครงงานสร้างเว็บไซต์

ใบงาน/โจทย์ปัญหา	จำนวนกลุ่ม	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D	ร้อยละ
โจทย์ปัญหาข้อที่ 1	6 กลุ่ม	10	6.57	1.82	65.7
โจทย์ปัญหาข้อที่ 2	6 กลุ่ม	10	8.24	0.50	82.4
โจทย์ปัญหาข้อที่ 3	6 กลุ่ม	10	6.62	0.89	66.2
โครงงานสร้างเว็บไซต์	4 กลุ่ม	10	7.94	1.58	79.4
รวม		40	29.37	1.51	73.43

เมื่อนำคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระยะหลังเรียน(ตารางที่1) คิดเป็นร้อยละ 40, คะแนนจากแบบบันทึกผลการปฏิบัติงานระหว่างเรียน คิดเป็นร้อยละ 60 ซึ่งได้จากคะแนนจากการตรวจสอบการส่งงานและประเมินผลงานจากการจัดกิจกรรมกลุ่ม(ตารางที่ 2), ผลการบันทึกการเข้าชั้นเรียน, การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนตลอดภาคการเรียน มาหาผลรวม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100 พบว่า นักศึกษาได้เกรด A จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.88 ได้เกรด B+ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20 ได้เกรด B จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63 ได้เกรด C+ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 17.07 ได้เกรด C จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 19.51 จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ได้ตั้งแต่เกรด C ขึ้นไป หรือ ได้คะแนนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีทั้งสิ้น 28 คน จึงคิดเป็น ร้อยละ 68.29

6.4 ผลการประเมินคุณภาพแบบประเมินการเรียนการสอนและการนำเสนอของผู้สอน

การประเมินคุณภาพแบบประเมินการเรียนการสอนและการนำเสนอของผู้สอน ผู้วิจัยได้เชิญอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญการสอนรายวิชาเกี่ยวกับการพัฒนาเว็บไซต์ ในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ประเมินการสอนและคุณภาพแบบประเมินฯ โดยใช้แบบประเมินการเรียนการสอนและการนำเสนอของผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการพัฒนาเว็บเบื้องต้น เป็นเครื่องมือ ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชาการพัฒนาเว็บเบื้องต้น โดยรวมมีคุณภาพในระดับดี ($\bar{X}$ =4.20 S.D=0.62) ด้านบทเรียนของผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ =4.27, 4.20 S.D=0.59, 0.56) ซึ่งมีคุณภาพระดับดีมาก

รองลงมาคือ ด้านการออกแบบการสอน และด้านแบบทดสอบผู้เรียน ($\bar{X}=4.45$ S.D=0.62) ตามลำดับ ซึ่งมีคุณภาพในระดับดี โดยด้านคำสอน/อุปกรณ์สนับสนุน ประกอบการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.00$ S.D=0.66) ซึ่งยังคงมีคุณภาพในระดับดี

6.5 ผลการศึกษาความพึงพอใจในการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น

ผู้วิจัยให้นักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย ตอบแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมกลุ่ม และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนด้านเนื้อหา โดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชาการพัฒนาเว็บเบื้องต้น ในช่วงการสอบปลายภาคการศึกษา ผลการวิจัยดังตารางที่ 3 ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

6.5.1 ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมกลุ่ม นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมในระดับดี ($\bar{X}=4.18$ S.D=0.61) นักศึกษามีความพึงพอใจทุกด้านใกล้เคียงกัน ซึ่งอยู่ในระดับดี โดยด้านการประเมินการสนับสนุนด้านต่างๆของผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด($\bar{X}=4.25$ S.D=0.55) รองลงมา คือ ด้านการกำหนดหัวข้อปัญหา และด้านความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามลำดับ ($\bar{X}=4.24, 4.20$ S.D=0.58, 0.61) ทั้งนี้ นักศึกษามีความพึงพอใจด้านการนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่น้อยที่สุด ($\bar{X}=4.09$ S.D=0.67) แต่ก็ยังคงมีความพึงพอใจในระดับดี

6.5.2 ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนด้านเนื้อหา นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมในระดับดี ($\bar{X}=4.22$ S.D=0.65) มีความพึงพอใจทุกด้านในระดับดี โดยด้านการออกแบบการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=4.41$ S.D=0.58) รองลงมาคือด้านงานที่มอบหมาย จากโจทย์/สถานการณ์ปัญหาและด้านการทดสอบ/แบบฝึกหัดและการประเมินผล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}=4.20$ S.D=0.64, 0.66) ลำดับต่อมาคือ ด้านแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ($\bar{X}=4.16$ S.D=0.66) ทั้งนี้ด้านเนื้อหาบทเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.13$ S.D=0.67)

6. อภิปรายผล

6.1 การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บเบื้องต้น พบว่า ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย นั่นคือ นักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย เป็นร้อยละ 68.29 มีผลการปฏิบัติงานระหว่างเรียนโดยรวมตลอดภาคเรียนในระดับเกรด C สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของทวี สว่างวงศ์ (2555) ที่พบว่า ผู้เรียนวิชาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และวงจรซึ่งใช้กระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลัก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ปราโมช แสงจริยะกุล (2556) พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาไมโครคอนโทรลเลอร์ประยุกต์ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับหุ่นยนต์ ROBO-PICA มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01, ภูวดล บัวบางพลู และ มินนภา รักษ์หิรัญ (2556) พบว่า หลังเรียนผู้เรียนรายวิชาโครงสร้างและสถาปัตยกรรมคอมพิวเตอร์ที่มีการสอนแบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน(PBL) มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังสูงขึ้นจากก่อนเรียนและมีผลการเรียนรู้เป็นไปตามเกณฑ์ที่คาดหวัง และยังสอดคล้องกับปิ่นภา นวลคล้าย (2556) พบว่า นักศึกษามีคะแนนทดสอบหลังเรียนด้วยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานใน

วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีผลการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง เป็นไปตามเกณฑ์

การที่ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้และยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชา COM 1303 สอดคล้องกับกลไกการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 3 ประการ (ทองจันทร์ หงส์คารมภ์, 2554) นั่นคือผู้วิจัยมีการออกแบบการให้นักศึกษาทำกิจกรรมกลุ่มย่อย โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดปัญหาเป็นใบงาน/โจทย์ปัญหา 3 ข้อ และโครงการสร้างเว็บไซต์ 4 เว็บไซต์ โดยให้ผู้เรียนการลงมือปฏิบัติหรือแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองและกลุ่มในการแก้โจทย์ ได้แบ่งปันและบูรณาการความรู้เดิมที่มีกับเพื่อนที่อาจจะมีความรู้ต่างกัน ความรู้กับมีอิสระในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา เมื่อพิจารณาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสอน ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับขั้นตอนของการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 8 ขั้นตอน ของทองจันทร์ หงส์คารมภ์ (2554) อีกทั้งผู้วิจัยได้ให้อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญการสอนรายวิชาเกี่ยวกับการพัฒนาเว็บไซต์ จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพแบบประเมินการเรียนการสอนและการนำเสนอของผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งผลการประเมินคุณภาพโดยรวมในระดับดี ด้วยเหตุนี้จึงน่าจะเป็นเหตุผลสนับสนุนให้ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

6.2 การศึกษาความพึงพอใจในการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา COM 1303 การพัฒนาเว็บไซต์ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมกลุ่มโดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้านในระดับดี โดยด้านการประเมินการสนับสนุนด้านต่างๆของผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการกำหนดหัวข้อปัญหา และด้านความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามลำดับ ความพึงพอใจด้านการนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาน้อยที่สุด นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนด้านเนื้อหาโดยรวมและรายด้านทุกด้านในระดับดี โดยด้านการออกแบบการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านงานที่มอบหมายจากโจทย์/สถานการณ์ปัญหาและด้านการทดสอบ/แบบฝึกหัดและการประเมินผล ด้านเนื้อหาบทเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยของธิดา สงวนวงศ์ (2555) พบว่า ผู้เรียนพึงพอใจกระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลักในรายวิชาวงจรไฟฟ้า ระดับมากที่สุด, อติเรก เขาวังค์ และ ฌมณ จีรังสุวรรณ (2555) พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักในระดับมาก, ปราโมช แสงจริยะกุล (2556) พบว่า ผู้เรียนวิชาไมโครคอนโทรลเลอร์ประยุกต์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับหุ่นยนต์ ROBO-PICA มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยที่ค้นพบมีลักษณะสอดคล้องกับผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้วิธีการนี้มีการยกโจทย์ปัญหาที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงซึ่งอาจช่วยให้นักศึกษามองเห็นการประยุกต์ใช้ความรู้ และได้เรียนรู้วิธีการวิเคราะห์และแก้โจทย์ในสถานการณ์จริง ประกอบกับผู้เรียนมีอิสระในแสวงหาความรู้และใช้การคิดได้หลากหลาย พร้อมกับมีเพื่อนช่วยกันระดมความคิดและวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินความพึงพอใจ ที่พบว่านักศึกษามีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจการเรียนการสอนด้านเนื้อหาในด้านการออกแบบการสอนสูงสุด รองลงมา คือ ด้านงานที่มอบหมาย จากโจทย์/สถานการณ์ปัญหาและด้านการทดสอบ/แบบฝึกหัดและการประเมินผล

7. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

7.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

(1) ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีนักศึกษาถึงร้อยละ 68.29 ที่ได้เกรด C ขึ้นไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมรูปแบบนี้สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับผู้เรียนได้ ดังนั้นควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้จัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ ที่เน้นการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ เช่น รายวิชาการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน, การโปรแกรมบนเวปไซต์ได้เว็บ เป็นต้น

(2) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา พบว่า ความพึงพอใจด้านเนื้อหาบทเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ก่อนเริ่มกิจกรรมผู้สอนควรตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะแก้โจทย์ปัญหาหรือไม่ และควรมีการกระตุ้นและให้เวลาผู้เรียนให้การค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองเพื่อให้มีความรู้เพียงพอในการแก้ปัญหา

7.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

แม้ว่าผลสัมฤทธิ์หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานจะสูงกว่าก่อนเรียน และนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับดี อย่างไรก็ตามควรทดลองนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญวิธีการอื่นๆ เช่น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน มาประยุกต์กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อศึกษาว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของผู้เรียนจะแตกต่างจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเพียงอย่างเดียวหรือไม่

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้เพราะความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์อรนุช พันโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรนารัตนชูโชค และ อาจารย์จุฬาวลี มณีเลิศ อาจารย์ทั้ง 3 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพแบบประเมินการเรียนการสอนและการนำเสนอของผู้วิจัย รวมถึงให้คำปรึกษาแนะนำ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่ให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

ทวี สว่างวงศ์. (2555). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลัก วิชาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และวงจร.

ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

ทองจันทร์ หงส์ลดารมภ์. (25-29 กรกฎาคม 2537). ทักษะในการแก้ปัญหากับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก.

การประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, หน้า 8-15.

ทองจันทร์ หงส์ลดารมภ์. (2531). ทักษะการแก้ปัญหากับการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก. ใน หน่วยแพทย์ศาสตร์ศึกษา จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย (หน้า 3-4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.

ธิดิยา สงวนวงษ์. (2555). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลัก วิชาวงจรไฟฟ้า 2. ใน วิทยานิพนธ์
ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

นนภา นวลคล้าย. (2556). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริม
ความสามารถในการแก้ปัญหา วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาชั้น
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชา
เทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อมวลชน. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

ปราโมช แสงจริยะกุล. (2556). การศึกษาผลการเรียนไมโครคอนโทรลเลอร์ประยุกต์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับ
หุ่นยนต์ ROBO-PICA เรื่อง อุปกรณ์เซนเซอร์. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

ภูวดล บัวบางพูล และ มินนภา รักษ์หิรัญ. (2556). การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนแบบการใช้ปัญหา
เป็นฐาน(PBL) วิชาโครงสร้างและสถาปัตยกรรมคอมพิวเตอร์. ใน สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์.
กรุงเทพฯ: คณะเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก.

อดิเรก เขาวังค์ และ ณมน จิรังสุวรรณ. (2555). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก บนการ
ปฏิบัติการทดลองเสมือนจริง โดยใช้โปรแกรมจำลองเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สำหรับวิชาเครือข่าย
คอมพิวเตอร์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยธนบุรี, 37-44.

Tan Oon-Seng. (2003). **Problem-based Learning Innovtion: Using problem to power learning in the 21st
Century.** Singapore: Thomson Learning.

**การศึกษาศาภาพการจัดการความรู้และแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง**
**THE STATE OF KNOWLEDGE MANAGEMENT AND APPROACH OF
SCHOOL DEVELOPMENT TOWARDS LEARNING ORGANIZATION
UNDER THE OFFICE OF ANGTHONG PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA**

สุพัตรา รัตนวรชัย

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: taatra@gmail.cpm

รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: subin.yu@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาศาภาพการจัดการความรู้และแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง และ (2) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ด้านวิสัยทัศน์ความรู้ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และด้านสินทรัพย์ความรู้ อยู่ในระดับมาก (2) แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ความรู้ควรเพิ่มการจัดการความรู้ โดยนำการจัดการความรู้ไปปฏิบัติ จัดทำแผนงาน เพื่อให้กระบวนการจัดการความรู้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรให้ความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ของบุคลากร โดยส่งเสริมให้มีการสับเปลี่ยนงาน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคคล และร่วมกันสร้างวิถีการทำงานที่เหมาะสม ด้านสินทรัพย์ความรู้ ควรดำเนินการจัดทำสื่อมัลติมีเดียให้มีความรู้หลากหลาย ครบถ้วน และส่งเสริมให้บุคลากรสืบค้นความรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้

ABSTRACT

The objectives of this study were (1) to investigate state of knowledge management and Guidelines for the development of the school for achieving a learning organization under the Office of Angthong Primary Educational Service Area and (2) to suggest the approach of school development towards a learning organization under the Office of Angthong Primary Educational Service Area. The questionnaire was used as the research instrument to collect data. Data were analyzed through statistical software. Statistics used in this study included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-Way ANOVA.

The results of this research indicated as follows: (1) The level of knowledge management for achieving a learning organization under the Office of Angthong Primary Educational Service Area, knowledge vision, knowledge exchange, and knowledge asset were at a high level, (2) The approach of school development for achieving a learning organization, it was found that knowledge vision should be supported by adding knowledge management and implementing knowledge management and planning in order that knowledge management is greater clear and tangible. In terms of knowledge exchange, personnel knowledge exchange should be emphasized by supporting job rotation in order to promote knowledge exchange between personnel and to collaboratively create proper work practice. In terms of knowledge asset, multimedia should be used to provide various and complete knowledge and to promote the personnel to retrieve the knowledge through internet.

KEYWORDS: Knowledge Management, Learning Organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ แหล่งความรู้มีมากมายมหาศาลเกินกว่าที่จะเรียนรู้ได้หมด ในปัจจุบันความรู้เป็นข้อมูล ทำให้เกิดความรอบรู้ การตัดสินใจใดๆ ย่อมต้องอาศัยความรอบรู้และประสบการณ์ ดังนั้นองค์กรต้องมีการเก็บรวบรวมประสบการณ์ เก็บความรู้และจัดการความรอบรู้ที่เรียกว่า การจัดการความรู้ โดยมีการจัดการกับฐานความรู้(Knowledge base) นำความรู้มาแบ่งปันให้กับทุกคนในองค์กร (ธีระ รุญเจริญ, 2550) การจัดการความรู้เป็นการสร้างความรู้ และแบ่งปันความรู้จากการดำเนินงานซึ่งจะต้องสร้างและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และบุคลากรได้รับประโยชน์สูงสุดในกรณีการจัดการความรู้ของโรงเรียนจะมีผลดี คือ โรงเรียนจะได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น สามารถดำเนินงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งได้แก่นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งโรงเรียนเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง รวมทั้งมีบรรยากาศที่ดีในการดำเนินงาน ครูได้รับการพัฒนาให้มีความชำนาญและความเชี่ยวชาญเพิ่มสูงขึ้น (จักรพรรดิ วัฒนา, 2550)

ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ได้ดำเนินการส่งเสริมสถานศึกษาให้มีการจัดการความรู้ ดำเนินการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีนโยบายให้ทุกสถานศึกษาดำเนินการจัดการความรู้ตามนโยบายดังกล่าว เนื่องจาก คุณภาพการศึกษาประสบปัญหาด้าน

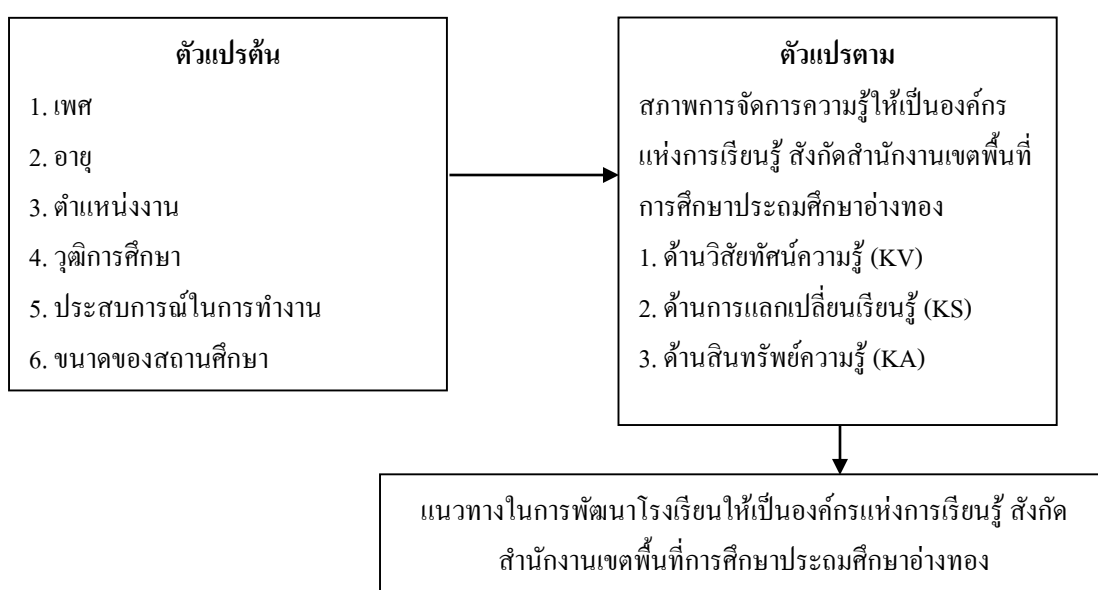
มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ เกิดวัฒนธรรมย่อยในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นอุปสรรคมากกว่าส่งเสริมการทำงาน เช่น การเรียนรู้ร่วมกันของสถานศึกษาหรือบุคลากรในสถานศึกษาหรือมีวัฒนธรรมการทำงานของแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานและประสบการณ์การปฏิบัติที่แตกต่างกัน การไม่ปรับเปลี่ยนวิธีทัศน์ในการทำงานและการกระจายอำนาจการทำงานทำให้มีภาระงานมากขึ้น ซับซ้อนมากขึ้น ในส่วนการจัดการความรู้ เกิดปัญหา ดังนี้ 1) สถานศึกษาขาดความต่อเนื่องในการจัดการความรู้ 2) สถานศึกษาขาดโครงสร้างฐานการจัดการความรู้ 3) ขาดแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าสู่กระบวนการจัดการความรู้ 4) บุคลากรในสถานศึกษาขาดความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ไม่สามารถเชื่อมโยงหรือถ่ายทอดความรู้ลงไปสู่การปฏิบัติได้ และ 5) ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง, 2559 : 3 -4)

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นและตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความรู้ในโรงเรียน จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการจัดการความรู้และแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคน พัฒนางาน การบริหาร การวางแผนและการปรับปรุงพัฒนาการจัดการความรู้ในโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการจัดการความรู้และแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method research)

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง จำนวน 1,342 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนในการศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคำนวณเพื่อหากลุ่มตัวอย่างจากสูตรสูตรการคำนวณของ Taro Yamane กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 308 คน และใช้เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้คือ การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) จากจำนวนประชากรตามตำแหน่งงาน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sampling Random Sampling) สุ่มตัวอย่างให้ได้ตามจำนวนในแต่ละชั้นภูมิ จนครบ 308 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจรายการ (Check list) มีคำถาม 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีจำนวน 30 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วยด้านวิสัยทัศน์ความรู้ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านสินทรัพย์ความรู้

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารตำรา ข้อมูล สถิติ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สภาพการจัดการความรู้และแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2. กำหนดนิยามศัพท์ตามเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นกรอบกำหนดการสร้างแบบสอบถาม

3. การสร้างแบบสอบถามตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยให้ครอบคลุม โดยได้ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนิยามศัพท์เป็นกรอบกำหนด

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และสำนวนภาษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความครอบคลุม และความชัดเจนของเนื้อหาแบบสอบถามตลอดจนการใช้ภาษาในแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการคำนวณค่า IOC มากกว่า 0.67 ทุกข้อ

5. การแก้ไขแบบสอบถามเพื่อให้เกิดความชัดเจนและสามารถใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่แท้จริงได้แล้ว จึงนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

6. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ของ ครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.979

7. นำแบบสอบถามที่สร้าง ตรวจสอบแก้ไขปรับปรุง และนำไปใช้เก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่าง

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม การจัดการความรู้ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง และแนวทางในการพัฒนา โรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ t-test เพื่อใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรตามที่จำแนกเป็น 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทาง เดียว (One-Way ANOVA) เพื่อทดสอบหาค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามที่ตั้งสมมติฐานไว้ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศหญิง	175	56.82
อายุ มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	136	44.16
ตำแหน่งงาน ครูผู้สอน	184	59.74
วุฒิการศึกษา ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	176	57.14
ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	182	59.09
ขนาดของสถานศึกษา	188	61.04

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 56.82 มีอายุ มากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีจำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 44.16 เป็นครูผู้สอน จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 59.74 และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 40.26 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มี

จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 59.09 และปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 188 คนคิดเป็นร้อยละ 61.04

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

การจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
ด้านวิสัยทัศน์ความรู้	4.33	0.67	มาก
ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.81	0.76	มาก
ด้านสินทรัพย์ความรู้	3.97	0.75	มาก
รวม	4.08	0.73	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับรายด้านจากมาก ไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านวิสัยทัศน์ความรู้มีระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ด้านสินทรัพย์ความรู้มีระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

3.1 การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง จำแนกตามเพศ พบว่า เพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง จำแนกตามอายุ พบว่า อายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.3 การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง จำแนกตามตำแหน่งงาน พบว่า ตำแหน่งงานที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทองในภาพรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.4 การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวม พบว่า วุฒิการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.5 การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวม พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.6 การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง จำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวม พบว่า ขนาดสถานศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง ในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 4 แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง

4.1 แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง ด้านวิสัยทัศน์ความรู้ ผู้บริหารควรจะกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการความรู้เป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนต้องให้ความสำคัญเพื่อทำให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ควรจะมีการกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการความรู้ในสถานศึกษา และกำหนดแผนงานที่นำไปปฏิบัติได้จริง ควรให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้อย่างจริงจัง และมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์

4.2 แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สถานศึกษาควรกำหนดช่วงเวลาที่จะให้วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ มาให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ และทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของบุคลากรภายในสถานศึกษา ควรมีการรวมกลุ่มของสถานศึกษาในการจัดฝึกอบรม เพื่อใช้วิทยากรร่วมกันได้ และเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้และการต่อยอดองค์ความรู้ อีกทั้งควรส่งเสริมการจัดทำสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทุกกลุ่ม สามารถเข้าศึกษาเรียนรู้ได้ทุกเวลา

4.3 แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง ด้านสินทรัพย์ความรู้ ควรจะส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อความสะดวกในการนำความรู้ต่าง ๆ มาใช้ และเผยแพร่ต่อไปได้ บุคลากรในสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยี และส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรมในการจัดการความรู้และปฏิบัติให้เกิดความเคยชิน

6. อภิปรายผล

1. การจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อ่างทอง

1.1 ระดับการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอ่างทอง ด้านวิสัยทัศน์ความรู้ โดยภาพรวมและรายชื่อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างวิสัยทัศน์ ใน
การเสริมสร้างให้บุคลากรมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ทำให้บุคลากรรู้สึก
เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้ในทุกขั้นตอน สอดคล้องกับ Peter Senge (1990) ที่กล่าวว่า การกำหนด
วิสัยทัศน์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสนับสนุนให้มีการจัดการความรู้ในองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยทำให้ทุก
คนร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมในสภาพที่เป็นจริง การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันจะต้องมาจากการที่แต่ละคนฟังซึ่งกัน
และกัน โดยที่แต่ละคนจะแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลและให้เหตุผลซึ่งกันและกันเกี่ยวกับสิ่งที่อยากจะทำ
และเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ จึงส่งผลให้การจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ด้านวิสัยทัศน์ความรู้ โดยภาพรวมและรายชื่อ อยู่ในระดับมาก

1.2 ระดับการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอ่างทอง ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่
สถานศึกษาได้ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานตรงตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคล และ
มีการประเมินผลงานตามที่ปรากฏ จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มของบุคลากรในการระดมความคิดเพื่อแก้ไขปัญหาและ
สามารถพัฒนางานที่ได้รับมอบหมายด้วยการทำงานทีมและมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้เกิดการต่อยอดองค์
ความรู้ มีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ กานต์สุดา มาชะสีรานนท์
(2553: 133) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การนำเสนอระบบการจัดการความรู้สำหรับองค์กรภาคเอกชน พบว่า
กระบวนการที่จะทำให้เกิดการกระจายและแลกเปลี่ยนความรู้ในระหว่างบุคลากร ทีมงาน หรือ คณะทำงาน
รวมถึงการถ่ายทอดระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ
บทบาทหน้าที่การงาน และมีการถ่ายทอดความรู้ไปอย่างรวดเร็วและเหมาะสมทั่วทั้งองค์กร ส่งผลให้การจัดการ
ความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ด้านการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 การจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอ่างทอง ด้านสินทรัพย์ความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการ
ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษานำเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา อย่าง
เพียงพอ มีการจัดทำเอกสารให้ความรู้ คู่มือและระเบียบการปฏิบัติงานในทุกกลุ่มงานในสถานศึกษา มีตำราและ
เอกสารวิชาการ เพื่อให้บุคลากรได้ศึกษาค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติม ทำให้บุคลากรพัฒนาความรู้จนเกิดเป็นความรู้
ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ บุญดี บุญญากิจ และคณะ (2550: 54) กล่าวว่า การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ
(knowledge organization) เป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้ อย่างเป็นระบบ
ในอนาคต โดยองค์กรต้องจัดความรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและนำความรู้ดังกล่าวไปใช้
ประโยชน์ได้ ด้วยการจัดทำสารบัญชความรู้ อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้องค์กรต้องมีวิธีการจัดเก็บ และกระจาย

ความรู้เพื่อให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ได้ สามารถเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก จะทำให้นุคลากรเกิดการเรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาและปรับปรุงองค์กร การเรียนรู้ของบุคลากรจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ซึ่งจะไปเพิ่มพูนความรู้ขององค์กรที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ความรู้เหล่านี้จะถูกนำไปใช้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ๆ จนเป็นส่วนหนึ่งของงาน จึงส่งผลให้การจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ด้านสินทรัพย์ความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง

2.1 แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ด้านวิสัยทัศน์ความรู้ ผู้บริหารควรที่จะกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการความรู้เป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนต้องให้ความสำคัญเพื่อทำให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ควรจะมีการกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการความรู้ในสถานศึกษา และกำหนดแผนงานที่นำไปปฏิบัติได้จริง ควรให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้อย่างจริงจัง และมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับ รัชพล กษารุ่งโรจน์(2548: 41-45) ที่กล่าวว่า วิสัยทัศน์ (vision) ของสถานศึกษาคือสิ่งที่รวมเอาความคาดหวัง เป้าหมายและทิศทางในอนาคตของสถานศึกษาเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งเปรียบเสมือนภาพจินตนาการของสถานศึกษาที่ถูกก่อร่างขึ้นภายในสถานศึกษานั้นๆ จากนั้นจะถูกส่งผ่าน ออกไปนอกสถานศึกษา วัฒนธรรมขององค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้จะค้ำจุน วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาส่วนการจัดการความรู้ การเรียนรู้และครู ผู้บริหาร บุคลากรซึ่งเป็นผู้เรียนในสถานศึกษาก็จะเป็นผู้สร้างและปรับปรุงคุณภาพ รวมทั้งผลิตและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ดียิ่งขึ้นตลอดเวลา และยังกล่าวถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาจะสัมพันธ์กับแผนปฏิบัติการ กลวิธี และขั้นตอนที่จะทำให้สถานศึกษาบรรลุวิสัยทัศน์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา กลยุทธ์ต่างๆ จะทำให้เกิดทั้งการเรียนรู้ การถ่ายทอด และการนำการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างดีที่สุดในทุกๆ ปฏิบัติการของ สถานศึกษาหรือในภารกิจต่างๆ ของสถานศึกษา

2.2 แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สถานศึกษาควรกำหนดช่วงเวลาที่จะให้วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ และทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของบุคลากรภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับ Marquardt (2005) ที่กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการในการจัดการความรู้ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่มหรือทีม และระดับองค์กร โดยมีทักษะที่สำคัญๆ เช่น การคิดเชิงระบบ รูปแบบความคิด การมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ การเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง การเสวนา โดยทักษะที่สำคัญเหล่านี้จะเป็นแกนหลักสนับสนุนการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้เกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่ โดยเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศมีส่วนสนับสนุนให้การทำงานของสถานศึกษาต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น การใช้เทคโนโลยีให้เกิดผลสูงสุดจะต้องทำให้กลุ่มเป้าหมายหลักในสถานศึกษาเข้าถึงข้อมูลและเปิดช่องทางให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล

2.3 แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง ด้านสินทรัพย์ความรู้ ควรจะส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บ ข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เพื่อความสะดวกในการนำความรู้ต่าง ๆ มาใช้ และเผยแพร่ต่อไปได้ บุคลากรใน สถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยี และส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรม ในการจัดการความรู้ และปฏิบัติให้เกิดความเคยชิน สอดคล้องกับ บุญดี บุญญากิจ และคณะ (2550: 59 - 62) ซึ่ง กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนสำคัญ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตและอินทราเน็ต ช่วยทำให้การแลกเปลี่ยน เรียนรู้สามารถทำได้ง่ายขึ้น รวมทั้งระบบฐานข้อมูลและ knowledge portal ที่ทันสมัย ก็จะมีส่วนช่วยให้การ จัดการความรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยภาพรวมแล้ว เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนสำคัญในการช่วยให้คน สามารถค้นหาคำความรู้ ดึงเอาความรู้ไปใช้ การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเก็บเป็นระเบียบ แต่อย่างไรก็ตาม การ นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กรจะต้อง มั่นใจว่าระบบเทคโนโลยีนั้น สามารถเชื่อมต่อ หรือ บูรณา การเข้ากับระบบเดิมที่มีอยู่และใช้ได้ง่าย ทำให้การแลกเปลี่ยนความรู้เกิดได้รวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการความรู้ในสถานศึกษาควรเพิ่มการ จัดการความรู้ โดยนำการจัดการความรู้ไปปฏิบัติ จัดทำแผนงาน โครงสร้างและบทบาทของบุคลากรในการ จัดการความรู้ ประเมินกลยุทธ์ในการจัดการความรู้ เพื่อให้กระบวนการจัดการความรู้มีความชัดเจนและเป็น รูปธรรมมากขึ้น

(2) ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการความรู้ในสถานศึกษาควรให้ ความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ของบุคลากร การเรียนรู้ระหว่างกัน สถานศึกษา โดยส่งเสริมให้การ สับเปลี่ยนงาน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคคล และร่วมกันสร้างวิธีการทำงานที่เหมาะสม

(3) ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการความรู้ในสถานศึกษาควรดำเนินการ จัดทำสื่อมัลติมีเดียให้มีความรู้หลากหลาย ครบถ้วน และส่งเสริมให้บุคลากรสืบค้นความรู้ผ่านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคใน การจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ สถานศึกษาเพื่อให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนา และปรับปรุงสถานศึกษาให้มีการจัดการรู้ที่มีประสิทธิภาพและ เกิดประสิทธิผล เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

(2) ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ และนำไปสู่ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

9. เอกสารอ้างอิง

- กานต์สุตา มาฆะศิรินันท์. 2553. วินัยสำหรับการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ธีระ รุญเจริญ. 2550. ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- จักรพรรดิ วัฒนา. 2550. “การจัดการความรู้ของครู”. วารสารวิทยจารย์. 106(4): 18 – 21.
- บุญดี บุญญากิจและคณะ. 2550. ตรวจสอบประเมินความรู้...สู่ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: จีรวัดน์ เอ็กซ์เพรส.
- รัชพล ชาญรุ่งโรจน์. 2548. คิดทำหลากหลาย: กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนทันสมัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ด้านสุทธาการพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. 2559. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. อ่างทอง
: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง.
- Marquardt, M. 1996. **Building the Learning Organization**. New York : McGraw-Hill.
- Senge, P. M. 1990. **The Fifth Discipline Field Book : Strategies and Tools for Building a Learning
Organization**. New York : Doubleday.

ความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน

กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1

**THE RELATIONSHIP OF TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF
SCHOOL ADMINISTRATORS AND THEIR EFFECTIVENESS OF PRIVATE
PRIMARY SCHOOLS FOR KINDERGARTEN LEVEL UNDER THE OFFICE
OF THE PRIVATE EDUCATIONAL COMMISSION, NONG KHAI AREA 1**

วิจิตรา ทิพรมย์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail : koy_wijitar@outlook.com

ดร.จักรพันธ์ จันท์เจริญ

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีปทุม ขอนแก่น

E-mail : chakkaphan.ch@spu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน ของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 รวม 250 คน จำนวน 15 โรงเรียน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก มี

ค่าเฉลี่ย 4.13 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน (T) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน (E) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูงมาก = .836) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหาร โรงเรียน, ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัย

ABSTRACT

This research is the Relationships of transformational leadership of school administrators and their effectiveness of private primary schools for kindergarten level under the Office of the Private Educational Commission, Nongkhai Area 1 had the objectives to 1) study private school administrator transformation leadership of kindergarten level under the Office of the Private Educational Commission, Nongkhai Area 1 2) study private school effectiveness of kindergarten level under the Office of the Private Educational Commission, Nongkhai Area 1 3) study relationships of school administrators transformational leadership and their effectiveness of Private Primary Schools for Kindergarten Level under the Office of the Private Educational Commission, Nongkhai Area 1. The samples were 254 kindergarten teachers from 15 private school under the Office of the Private Educational Commission, Nongkhai Area 1. The instrument used in this research was a rating scale questionnaire. The used statistics were mean and standard deviation. The result of the research were as follows. 1) The results of the data analysis on administrator transformation leadership of kindergarten level under the Office of the Private Educational Commission, Nongkhai Area 1 showed that the teacher's opinions on this point were totally at high level and had average 4.13. 2) The results of the data analysis on private school effectiveness of kindergarten level under the Office of the Private Educational Commission, Nongkhai Area 1 showed that the teacher's opinions on this point were totally at high level and had average 4.14. 3) The results of the data analysis on The Relationships of Transformational Leadership of School Administrators and Their Effectiveness of Private Primary Schools for Kindergarten Level under The Office of The Private Educational Commission, Nongkhai Area 1 showed that the Relationships of transformational leadership of school administrators (T) has a positive correlation with the effectiveness of the private primary schools (E) on this point were totally at high level and had average = .836 with the statistical significance at .01 level.

KEYWORDS : Transformational Leadership, School Administrators, Effectiveness of Private Primary Schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันสภาพปัญหาโรงเรียนเอกชนได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากการลดลงของประชากร นโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาล และการแข่งขันระหว่างโรงเรียนเอกชนด้วยกันเอง ทำให้โรงเรียนเอกชนจำนวนหนึ่งต้องปิดกิจการลง เนื่องจากผู้ปกครองใช้คุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียน ดังนั้นโรงเรียนเอกชนจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นจุดขายและเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนเอกชนยังคงดำเนินกิจการอยู่ได้ (สมศักดิ์ อัมพรวิสิทธิ์โสภณ, 2552)

ประสิทธิผลและคุณภาพของโรงเรียนเป็นองค์ประกอบและเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาโดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายใน ภายนอก และรวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียนดั่งนั้นในการบริหารหรือการจัดการนั้นไม่ว่าภาครัฐหรือเอกชนควรคำนึงถึงประสิทธิผลขององค์กรเป็นสำคัญ

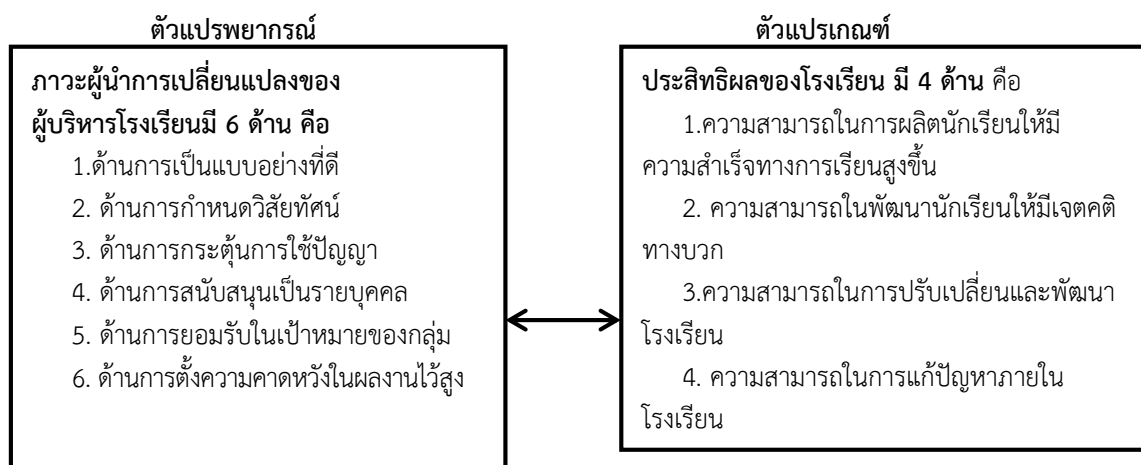
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการสร้างทีมงานได้อาศัยแนวคิด ของ เบลคและมูตัน (Blake & Mouton, 1964) ที่กล่าวถึงผู้นำแบบทำงานเป็นทีม คือ ผู้นำที่ดีควรจะใช้ ทฤษฎีความร่วมมือ (Cooperation Theory) ที่เน้นในการสนับสนุนสมาชิกของทีมให้ปฏิบัติต่อกันเสมือนเพื่อนร่วมงาน ผู้นำควรมีบทบาทในการสร้างความเชื่อถือ และสร้างแรงจูงใจให้แก่ทีมงาน เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงขององค์กรและสถานการณ์ปัจจุบัน โดยสามารถปรับตัวกับทุกสถานการณ์ได้ และใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วย โรงเรียนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้นำและการใช้ภาวะผู้นำในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น (ศิณีย์ สังข์ศรี, 2544)

จากสภาพการบริหารของสถานศึกษาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้บริหารและบุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการบริหารจัดการ ผู้บริหารท่านใดมีพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถสูงย่อมส่งผลให้การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมองเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการวิจัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 เพื่อที่จะนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนเสริมสร้าง ปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลให้ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลให้ประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ

ครูผู้สอน ของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
หนองคาย เขต 1 รวม 250 คน จำนวน 15 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ

ครูผู้สอน 15 โรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
หนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2560 ซึ่งได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเลือกการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random
Sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนจำนวน 153 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ
สอบถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของครู

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ
เลทวูดและเจนซี่ (Leithwood & Jantzi, 1996) มี 6 ด้านคือ

- 1) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี (Modeling)
- 2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision identification)
- 3) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual stimulation)
- 4) ด้านการสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล (Individualized support)
- 5) ด้านการยอมรับในเป้าหมายของกลุ่ม (Goal acceptance)
- 6) ด้านการตั้งความหวังในผลงานไว้สูง (High performance expectations)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนตามกรอบแนวความคิดของ มอทท์ (Mott, 1972) มี 4 ด้าน คือ

- 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
- 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก
- 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน
- 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุมส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน โดยระบุผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างท่านไหนก็ได้ตามจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป เมื่อทำแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยกำหนดการเก็บแบบสอบถามคืนทั้ง 16 โรงเรียนเป็นเวลา 2 สัปดาห์ จนได้แบบสอบถามครบ 100% จำนวน 153 ฉบับ
3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับสังคมศาสตร์ โดยดำเนินการดังนี้ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถาม เกี่ยวกับเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของครูโดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา นำมาวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน หนองคาย เขต 1 นำมาวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน หนองคาย เขต 1 ใช้สถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product – moment Correlation Coefficient)

5. ผลการวิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของครู พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายคิดเป็นร้อยละ 37.91 เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 62.09, ระดับการศึกษาปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 73.20 ระดับการศึกษาปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 26.80 และโดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการทำงาน ระหว่าง 1-5 ปีคิดเป็นร้อยละ 42.48

ตอนที่ 1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 โดยรวม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านที่ 1 การเป็นแบบอย่างที่ดี (Modeling)	4.11	.55	มาก
ด้านที่ 2 การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision identification)	4.03	.57	มาก
ด้านที่ 3 การกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual stimulation)	4.10	.55	มาก
ด้านที่ 4 การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล (Individualized support)	3.97	.43	มาก
ด้านที่ 5 การยอมรับในเป้าหมายของกลุ่ม (Goal acceptance)	4.19	.56	มาก
ด้านที่ 6 การตั้งความหวังในผลงานไว้สูง (High performance expectations)	4.29	.60	มาก
รวม	4.11	.54	มาก

พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 การเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .55), ด้านที่ 2 การกำหนดวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .57), ด้านที่ 3 การกระตุ้นการใช้ปัญญา ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .55), ด้านที่ 4 การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .43) ด้านที่ 5 การยอมรับในเป้าหมายของกลุ่ม ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = .56) และ ด้านที่ 6 การตั้งความหวังในผลงานไว้สูง ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .60)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 โดยรวม

ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย	ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านที่ 1 ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	3.97	.43	มาก
ด้านที่ 2 ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก	4.03	.57	มาก
ด้านที่ 3 ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน	4.28	.60	มาก
ด้านที่ 4 ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน	4.28	.51	มาก
รวม	4.14	.53	มาก

พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .43), ด้านที่ 2 ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .57), ด้านที่ 3 ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .60) และ ด้านที่ 4 ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .51)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แบบสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตัวแปร	E1	E2	E3	E4	E
T1	.545**	.215**	.704**	.378**	.732**
T2	.527**	.651**	.289**	.415**	.635**
T3	.187**	.426**	.218**	.758**	.892**
T4	.393**	.516**	.618**	.521**	.443**
T5	.406**	.215**	.556**	.498**	.561**
T6	.298**	.409**	.285**	.393**	.789**
T	.661**	.697**	.734**	.426**	.836**

** P < .01, * P < .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน (T) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน (E)

โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูงมาก = .836) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนเป็นรายด้านเรียงลำดับความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน ได้ดังนี้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา (T3) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน (E) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูงมาก ($r = .892$)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการตั้งความหวังในผลงานไว้สูง (T6) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน (E) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($r = .789$)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี (T1) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน (E) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($r = .732$)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ (T2) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน (E) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($r = .635$)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการยอมรับในเป้าหมายของกลุ่ม (T5) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน (E) โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .561$)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการยอมรับในเป้าหมายของกลุ่ม (T4) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน (E) โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .443$)

6. สรุปผลการวิจัย

ผลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน เอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 37.91 เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 62.09, ระดับการศึกษาปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 73.20 ระดับการศึกษาปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 26.80 และโดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการทำงาน ระหว่าง 1-5 ปีคิดเป็นร้อยละ 42.48 ผลการวิจัยพบดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 การเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .55), ด้านที่ 2 การกำหนดวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .57), ด้านที่ 3 การกระตุ้นการใช้ปัญญา ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .55), ด้านที่ 4 การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .43) ด้านที่ 5 การยอมรับในเป้าหมายของกลุ่ม ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = .56) และ ด้านที่ 6 การตั้งความหวังในผลงานไว้สูง ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .60)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .43), ด้านที่ 2 ความสามารถในการพัฒนา

นักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .57), ด้านที่ 3 ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .60) และ ด้านที่ 4 ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .51)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน (T) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน (E) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูงมาก = .836) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายในประเด็นจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยและประเด็นอื่นๆ ที่พบจากการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 การเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .55), ด้านที่ 2 การกำหนดวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .57), ด้านที่ 3 การกระตุ้นการใช้ปัญญา ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .55), ด้านที่ 4 การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .43) ด้านที่ 5 การยอมรับในเป้าหมายของกลุ่ม ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = .56) และ ด้านที่ 6 การตั้งความหวังในผลงานไว้สูง ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .60) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับบทบาทและสถานการณ์ผู้บริหารแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ตลอดจนการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูเกิดแรงจูงใจในการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะและความก้าวหน้าในวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จรรยารัตน์ แก้วปันขันธุ์, 2556) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .43), ด้านที่ 2 ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .57), ด้านที่ 3 ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .60) และ ด้านที่ 4 ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .51) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูมีการพัฒนางานด้านต่างๆ เพื่อให้บรรลุผลตรงตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ เป้าประสงค์ของทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุกัลยา ภัคดิกุล, 2557) ได้ศึกษาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษา และศึกษาอิทธิพลของ

ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียน (T) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน (E) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูงมาก = .836) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กอบศักดิ์ มูลมัย, 2554) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครู

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยได้ทราบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน เอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 ควรนำไปพัฒนาเพื่อนำมาเป็นสารสนเทศมาเปรียบเทียบกับระหว่างระดับอำเภอและระดับจังหวัดประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่เพื่อจะได้หาทางพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย เขต 1 ควรได้รับการติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน เพื่อศึกษาข้อจำกัดในการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนเป็นรายกรณีจากผู้ร่วมงานตามสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยมาเผยแพร่และประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

9.เอกสารอ้างอิง

กอบศักดิ์ มูลมัย. 2554. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

จรรยารัตน์ แก้วปิ่นพันธ์, 2556. ภาวะผู้นำ, ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดลำปาง.

บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

- ศิณีย์ สังข์ศรี. 2544. ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานและการลาออกจากงานของคนในภาคอุตสาหกรรม. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สมศักดิ์ อัมพรวิสิทธิ์โสภณ. 2552. **วิกฤตโรงเรียนเอกชน**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=9844&Key=hotnews>. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2559.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2553. **ชุดเครื่องมือการเรียนรู้ เรื่อง การบริหารการเปลี่ยนแปลง**. กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหนองคาย. 2560. **สถิติจำนวนบุคลากรโรงเรียนเอกชน**. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1.
- สุกัลยา ภักดีกุล. 2557. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Blake, R.R. and Mouton.T.S. 1964. **The Managerial Grid**. Houton, Tex : Gulf Publishing Co.
- Leithwood, K & Jantzi, D. 1996. **Toward an explanation of variation in teacher's perceptions of transformational school leadership**. Educational Administration.
- Mott, P.E. 1972. **The Characteristic of Effective Organization**. New York : Harper and Row.

**รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนา
กระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 39**

**A MODEL OF ADMINISTRATOR'S COACHING AND MENTORING FOR
DEVELOPING THE LEARNING PROCESS OF TEACHERS UNDER
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 39**

เบญจมาศ ชาศิตศักดิ์ยุทธ
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
E-mail: krubowww@gmail.com
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมผกา ธรรมสิทธิ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
E-mail: phimphakathamasit@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 39 2) พัฒนารูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 57 คน ครูผู้สอน จำนวน 2,507 คน รวม 2,564 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 57 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ครูผู้สอน จำนวน 333 คน ได้มาโดยใช้ตารางคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างและใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ รวม 390 คน และกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำพื้นฐาน (O-NET) สูง 4 อันดับแรก จำนวน 4 คน รวม 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 สภาพโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และ 2) รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1.หลักการของรูปแบบ 2.วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3. ขั้นตอนการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ของครู ประกอบด้วย 4 ขั้น (CPPE) ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์ (Compliment : C) ขั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินงาน (Preparation : P) ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติงาน (Practice : P) ขั้นที่ 4 การติดตามและประเมินผล (Evaluating and Follow-up : E) และ 4.เงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้

คำสำคัญ: การเป็นพี่เลี้ยง การสอนงาน กระบวนการเรียนรู้

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) to study the current problems as a coach for the school director to develop the learning systems in Secondary Educational Service Area Office 39 :2) to develop the format of being a coach in learning systems for the executive officer to their teachers in Secondary Educational Service Area 39. The questionnaire was given to 57 School Directors, 2,507 teachers, 2,564 in total. The subject consisted of the 57 school director by purposive sampling, 333 teachers by stratified random sampling for 390 teachers and the target group were consisted of the director of Secondary Educational Service area 39, 2 Promotion of Educational Provision Group and supervisor, 8 school directors with the first 4 highest scores at the Ordinary National Educational Test (O-NET) Test. The data collection were conducted by given questionnaire, data analyses, statistic, average, standard deviation and content analyses.

The result of the study were as follow : 1)The current problems as a coach for the school director to develop the learning systems in Secondary Educational Service Area were given highly score for the operations and were given low score for the problem issues. 2)The format of being a coach in learning systems for the school director to their teachers in Secondary Educational Service Area 39 which contained 4 consists, 1.the principle format,2. the objective of the format, 3.the process of being a coach and the teaching development learning methods for school director which were included 4 steps of CCPE, Step 1 Compliment: C, Step 2 Preparation: P. Step 3 Practice: P, Step 4 Evaluating and Follow up: E and 4. the condition of using format.

KEYWORDS : A Coach, Learning systems and teaching methods

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 6 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาโดยสรุปไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 24 กำหนดให้สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ

กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, น. 3-9) ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนจึงเป็นบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาซึ่งในการบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ดังนั้นนักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสม เพื่อที่จะให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553, น. 8) การที่สถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จนั้น ปัจจัยสำคัญในการบริหารการศึกษา คือ ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้นำทางการศึกษามีความรับผิดชอบในการบริหารงานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, น. 4)

ในการบริหารสถานศึกษานั้นพบว่า การบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาโดยการบริหารงานวิชาการนั้นพบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นขอบข่ายหนึ่งของการบริหารงานวิชาการ เป็นหน้าที่หลักและสำคัญยิ่งของบุคลากรทางการศึกษา ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ไม่ได้อยู่ที่เนื้อหา แต่อยู่ที่กระบวนการเรียนรู้ (Process) และคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่เป็นผลผลิตของกระบวนการดังกล่าว คือ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ใฝ่เรียนมีการเรียนรู้ที่เป็นระบบ มีทักษะทางสังคม มีทักษะการสื่อสาร มีทักษะในการแก้ปัญหาได้ ในทุกสถานการณ์และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ธนศ ขำเกิด, 2549, น. 28) ดังนั้นการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จุดเน้นที่สำคัญ คือ การพัฒนางานด้านวิชาการ เพราะงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เพราะมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยและสังคมดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาครูให้สามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษา

การพัฒนาครูของประเทศไทยได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะยุคปฏิรูปการศึกษาซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ต่างก็ให้ความสำคัญและมีการดำเนินการพัฒนาครูมาโดยตลอด แต่การพัฒนาครูดังกล่าวยังประสบกับปัญหาหลายประการ อาทิ การพัฒนาส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการจัดอบรมตามโรงแรม หรือในห้องประชุม ใช้เวลาในการฝึกอบรมเพียงสองถึงสามวัน จำนวนคนเข้าร่วมรับการอบรมมีเป็นจำนวนมาก ขาดการติดตามประเมินผลหลังการอบรมหลักสูตรการฝึกอบรมไม่สอดคล้องกับความต้องการของครูอย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557, น. 42 – 44) ทั้งนี้ Gottesman (2000, น. 303-314) เสนอวิธีพัฒนาครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การให้ความรู้ การเป็นแบบอย่างในการทำงาน การสืบเสาะอย่างมีวิจารณญาณ การเรียนรู้แบบรวมพลัง และการสอนงาน ทั้งนี้จะใช้วิธีการใดในการพัฒนาครูนั้นขึ้นอยู่กับเป้าหมายเพื่อให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการสอนงาน นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรและการจัด

การศึกษาได้ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ สนับสนุน ชี้แนะ และให้ความร่วมมือกับครูเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนที่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ผู้เรียน(วัชร เลาเรียนดี, 2552, น. 5)

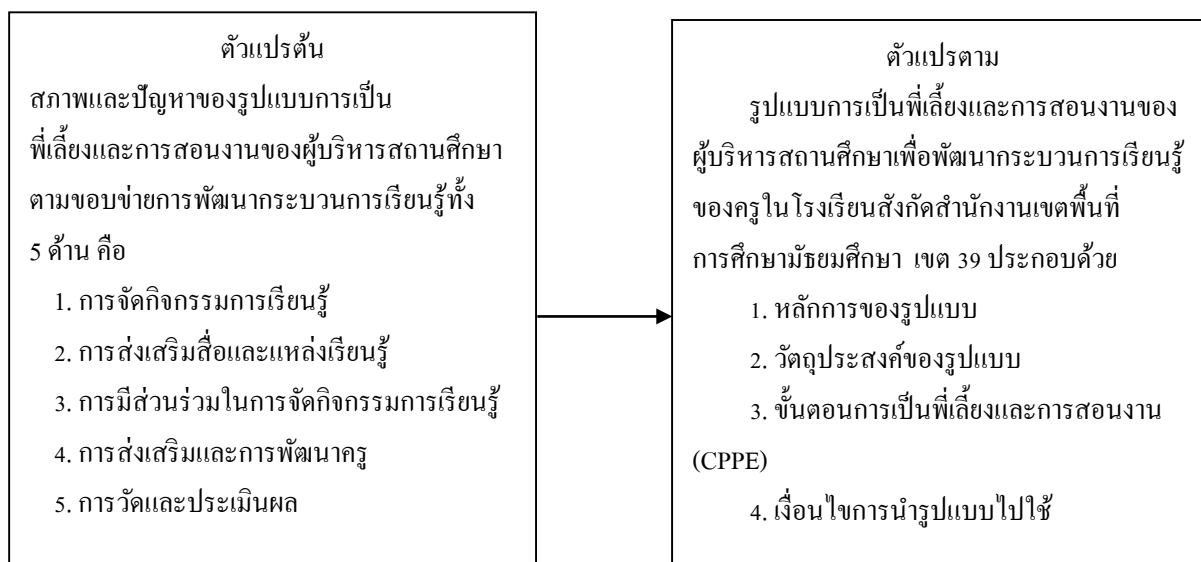
ในการพัฒนาครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นพบว่า มีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์และครูด้วยการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง (สมเกียรติ ทานอก, 2556, น.76) ดังนั้นจากความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 39

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ศึกษาสภาพและปัญหาการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39

2.2 พัฒนารูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ แบ่งวิธีการดำเนินงานดังนี้ (1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

การพัฒนารูปแบบ การสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (2) ศึกษาสภาพและปัญหาการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 39

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 39 โดยดำเนินการดังนี้ (1) วิเคราะห์และสังเคราะห์สภาพและปัญหาการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 39 (2) นำสภาพและปัญหาการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 39 เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ (3) ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อร่วมกันพัฒนารูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 39 (4) นำผลการสนทนากลุ่มเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 57 คน และครูผู้สอนจำนวน 2,507 คน รวมทั้งสิ้น 2,564 คน จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 39

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 57 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และครูผู้สอน จำนวน 333 คน ได้มาโดยใช้ตารางคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกนและใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ รวมทั้งหมด จำนวน 390 คน

กลุ่มเป้าหมายในการจัดสนทนากลุ่ม คือ ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 39 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน(O-NET) สูง 4 อันดับแรก จำนวน 4 คน รวม 8 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพและปัญหา และรูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 39

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 39 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับตำแหน่งการปฏิบัติงานในโรงเรียน ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับสภาพและปัญหาการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 39 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีข้อกำหนดดังนี้ 5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด 4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก 3 หมายถึงระดับการปฏิบัติปานกลาง 2 หมายถึง ระดับการ

ปฏิบัติน้อย และ 1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่น้อยที่สุด และตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เครื่องมือการวิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านใช้วิธีการคำนวณค่า IOC การตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคมีค่าความเชื่อมั่น 0.97 นำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ (1) ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ถึงผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู (2) ผู้วิจัยทำบันทึกข้อความขอความอนุเคราะห์แนบไปพร้อมกับหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู (3) ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 รวบรวมแบบสอบถามส่งมายังผู้ทำการวิจัยโดยใส่ซองที่ผู้วิจัยได้ให้ไว้พร้อมติดแสตมป์และที่อยู่ส่งกลับ (4) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจากแต่ละโรงเรียนมาดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูล และนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ย ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสร้างข้อสรุป

5. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

5.1 ผลการวิเคราะห์ สภาพและปัญหาการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 เมื่อทำการวิเคราะห์ปรากฏผล ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน

ที่	รายการ	สภาพการปฏิบัติ				ปัญหา			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
					ที่				ที่
1	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.16	0.61	มาก	2	2.03	0.75	น้อย	1
2	การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.02	0.67	มาก	5	1.98	0.76	น้อย	2
3	การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้	4.13	0.65	มาก	3	1.95	0.74	น้อย	4
4	การวัดและการประเมินผล	4.34	0.67	มาก	1	1.87	0.77	น้อย	5
5	การพัฒนาครู	4.03	0.69	มาก	4	1.97	0.82	น้อย	3
	รวมเฉลี่ย	4.13	0.59	มาก		1.96	0.71	น้อย	

จากตารางที่ 1 สภาพการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.13$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการวัดและการประเมินผล ($\bar{x}=4.34$) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}=4.16$) และด้านการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{x}=4.13$)

ปัญหาการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=1.96$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}=2.03$) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}=1.98$) และด้านการพัฒนาครู ($\bar{x}=1.97$)

5.2 ผลการพัฒนารูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์จากการสนทนากลุ่ม พบว่า รูปแบบมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่

5.2.1 หลักการของรูปแบบ เป็นการเน้นปฏิสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ ทักษะหรือความสามารถในการทำงานแบบรายบุคคลหรือกลุ่มย่อยให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้บนหลักการของการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ค้นพบวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

5.2.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39

5.2.3 ขั้นตอนการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครู ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (CPPE) ได้แก่

ขั้นที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์ (Compliment : C) เป็นขั้นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้บริหาร (Coach) และครู (Coachee) เพื่อให้เกิดความไว้วางใจในการสอนงาน

ขั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินงาน (Preparation : P) เป็นขั้นวางแผนและกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับหลักการ ความสำคัญแนวคิดทฤษฎีเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติงาน (Practice : P) เป็นขั้นการนำนวัตกรรมจากการออกแบบการเรียนรู้ที่สร้างจากขั้นที่ 2 สู่การลงมือปฏิบัติ โดยมีผู้บริหาร (Coach) เป็นให้การชี้แนะอย่างสร้างสรรค์

ขั้นที่ 4 การติดตามและประเมินผล (Evaluating and Follow-up : E) เป็นขั้นการนำผลจากการลงมือปฏิบัติ ในขั้นที่ 3 มาวิเคราะห์และสะท้อนผลแบบอิสระและรับการชี้แนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอผล

5.2.4 เจาะลึกการนำรูปแบบไปใช้ซึ่งการนำรูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา (CPPT Model) ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น มีเงื่อนไขการนำไปใช้ 2 ประการ คือ

5.2.4.1 ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงาน โดยให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู

5.2.4.2 ครูมีความมุ่งมั่น จริงใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยความเต็มใจ ร่วมมือกัน มีความรับผิดชอบในการทำงานและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปราย ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาสภาพการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้แสดงบทบาทของการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงโดยเต็มใจที่จะให้ความรู้และมุ่งมั่นในการพัฒนาครู (ชนิตว์สรณ์ ตรีวิทย์ภูมิ, 2549, น. 12) ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งของการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาโดยเฉพาะการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนรู้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักว่าถ้าครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับนักเรียนจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและคุณภาพของสถานศึกษาดังนั้นจึงพัฒนาครูด้วยการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงเพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ตรงกับความต้องการของโรงเรียน (ณรงค์วิทย์ แสนทอง, 2547, น. 10) สอดคล้องกับงานวิจัยของสมหมาย เกสร (2552, น.73) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนา Coaching Team โรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบ Coaching Team ผู้ระบบคู่ประเมินแบบมีส่วนร่วมเรียนรู้ (Pair PLA) พบว่าสถานการณ์ที่ใช้ในการโค้ชมากที่สุด คือ ห้องเรียน รองลงมาคือ การขอคำแนะนำ และการมีจิตกำกับอยู่กับสิ่งที่เกี่ยวข้องหลักคิดสำคัญที่ใช้ในการโค้ช คือการสร้างความสัมพันธ์ด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใสด้วยการแนะนำที่เป็นคดีเตือนใจให้ข้อคิด

6.2 ปัญหาการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้

เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครู ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำ ผู้เรียนออกกลางคัน สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่มีคุณภาพ ซึ่งการร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู (อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ, 2558, น.15) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ ธานอกและคณะ (2556, น.76) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) พบว่า หลังจากที่ได้เข้าร่วมโครงการผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์และครู มีความสามารถเกี่ยวกับการสอนงานและให้คำแนะนำและครูส่วนใหญ่มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับดีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่ครูกำหนดและนักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ที่ครูกำหนดไว้ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์และครูมีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงทำให้การสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษามีปัญหาในระดับน้อย

6.3 การพัฒนารูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน คือ 1) หลักการของรูปแบบเป็นกระบวนการเน้นปฏิสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ ทักษะหรือความสามารถในการทำงานแบบรายบุคคลหรือกลุ่มย่อยให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้บนหลักการของการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ค้นพบวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 3) ขั้นตอนการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงาน ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน (CPPE) คือ การสร้างความสัมพันธ์ การวางแผนการดำเนินงาน การลงมือปฏิบัติ และการติดตามและประเมินผล และ 4) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ทั้งนี้เป็นเพราะการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงจะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนดังนั้นจึงต้องกำหนดองค์ประกอบที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องการและองค์ประกอบทั้งหมดนี้ประสานกันด้วยความเข้าใจระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูเนื่องจากการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงเป็นการประสานการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคล ความสำเร็จของการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงจึงต้องอาศัยการสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ (Ibarra, 2005, น.71) ตลอดจนการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงนั้นจะต้องเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยการสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ ขั้นตอนการวางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์ การดำเนินการ Coachingตามแผน การติดตามและประเมินผล (สุกัญญา รัศมิ์ธรรมโชติ, 2548, น.78) สอดคล้องกับงานวิจัยของนลินี ธนสันติ (2557, น.21) ที่ได้ศึกษา รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารด้านการสอนงานและมอบหมายงานของผู้บริหารสายสนับสนุนสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ เป็นโมเดลต้นแบบชื่อ Coaching Model เป็นรูปแบบที่มีรูปแบบ กลไก วิธีการ กิจกรรม และการประเมินผล 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1. C-Collaboration(การพูดคุยหารือร่วมกัน) 2. O-Objective(การกำหนด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กิจกรรม ระยะเวลา ผลผลิตและผลลัพธ์)3. A – Action (ลงมือปฏิบัติ) 4. C-Check (การประเมิน) 5. H-Holism(แนวคิดองค์รวม) 6. I-Innovation (การถอดองค์ความรู้มาเป็นเอกสาร) 7. N- Networking (การจัดตั้ง กลุ่มพี่เลี้ยงด้านต่างๆ) 8. G-Goal for resultant (การพัฒนาตนเองสู่คน สู่องค์กร)ในการนำเข้าสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้บริหารสายสนับสนุน สำนักงานอธิการบดี พัฒนาความรู้ทักษะและคุณลักษณะส่วนบุคคลเป็นต้นแบบของบุคลากรสายสนับสนุนใน

การพัฒนาประสิทธิภาพ สมรรถนะบริหารด้านการสอนงานและมอบหมายงานซึ่งเป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นสูงสุดในจำนวนสมรรถนะบริหารทั้ง 10 ด้านของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยการสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ดังกล่าวไปถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคลากรอื่นๆในสำนักงานอธิการบดี โดยขับเคลื่อนในการสร้างเครือข่ายในการสอนงานและมอบหมายงานให้เป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ที่นำไปสู่บรรยากาศขององค์กรแห่งการเรียนรู้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

7.1.1 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 และสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำรูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการพัฒนาครูในสถานศึกษา

7.1.2 หน่วยงานต้นสังกัดนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 จากการพัฒนารูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 ที่สอดคล้องกับสภาพและปัญหาที่พบจากการวิจัยเท่านั้น ดังนั้นควรมีการวิจัยเชิงทดลองนำรูปแบบไปใช้เพื่อทราบผลสำเร็จในพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูทั้งนี้เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผลได้

7.2.2 จากการพัฒนารูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 ควรมีการพัฒนาคู่มือที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครู

8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ชนิต์วรสณ์ ตรีวิทยาภูมิ. (2549). นิยามธุรกิจ: การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ฌรณคัวิทย์ แสนทอง. (2547). การบริหารงานทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

ชนศ จำเกิด. (2549). ศัพท์ปฏิรูปการศึกษาที่ควรรู้. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของสำนักงานคณะกรรมการสกศ.

นลินี ธนสันติ. (2557). รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารด้านการสอนงานและ มอบหมายงานของผู้บริหารสายสนับสนุนสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี: งานวิจัยสถาบัน.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

- วัชร เว้าเรียนดี. (2552). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมเกียรติ ทานอก และคณะ. (2556). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สมหมาย เกสร. (2552). รายงานการวิจัยพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบ Coaching Team ผู้ระบบคู่ประเมินแบบมีส่วนร่วมเรียนรู้ (Pair PLA) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 1. จาก http://61.19.246.216/_nkedu21?name=webboard&file=read&id187.Becker
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2548). แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency. กรุงเทพฯ: สิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์จำกัด(มหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมผู้ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อัญชลี ธรรมะวิสิฏกุล. (2558). เทคนิคการนิเทศระบบพี่เลี้ยงและการให้คำปรึกษาเป็นวิทยากร. จาก <https://panchalee.wordpress.com/2009/04/04/personalized/>
- Gottesman, B. (2000). **Peer Coaching for Educators**. Lanhan: The Scarecrow.
- Ibarra, H. (2005). **Behind the scenes in the identity**. laboratory : Participants'

มุมมองของครูกับการสร้างสายสัมพันธ์ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์:

กรณีศึกษาของครูมัธยมศึกษาตอนต้น 3 คน

TEACHERS' PERSPECTIVES WITH BUILDING RAPPORT IN THE MATHEMATICS CLASSROOM: THREE CASE STUDIES OF THE LOWER SECONDARY TEACHERS

คทาวุธ ชาติศักดิ์ยุทธ

สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

E-mail: katawut57031009@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการสร้างสายสัมพันธ์ผ่านมุมมองของครูในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งจัดการเรียนการสอนโดยครูคณิตศาสตร์ 3 คน ที่ผ่านการคัดเลือกตามโครงการครูดีเด่นประเทศไทย สาขาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(สสวท.) ดำเนินการเก็บข้อมูล 3 ครั้ง ในช่วงต้นภาคเรียน ระหว่างภาคเรียน และปลายภาคเรียน โดยเข้าสังเกตชั้นเรียนและบันทึกวีดิทัศน์ แล้วสัมภาษณ์ครูแบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า สายสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนคณิตศาสตร์นั้นมี 5 วิธีการ ดังนี้วิธีการที่ 1 การแสดงออกถึงความเป็นมิตรกับนักเรียน วิธีการที่ 2 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น วิธีการที่ 3 การให้การเสริมแรงกับนักเรียน วิธีการที่ 4 ครูให้ความสนใจในตัวนักเรียนอย่างทั่วถึง และวิธีการที่ 5 การเตรียมความพร้อมของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

คำสำคัญ: สายสัมพันธ์ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ และมุมมองของครูคณิตศาสตร์

ABSTRACT

This research study on perspectives of methods by which mathematics teacher used in building rapport with the students at lower secondary level. The research studied 3 teachers who had been selected as to receive an outstanding Thailand STEM Teacher Award. The data were collected for 3 times each of which included classroom observation, video recording, and interview. Analysis of the qualitative data showed that five methods, showing friendliness with the student, giving an opportunity for the students to express, using reinforcement with the students, paying attention to all of the students, and preparing readiness to organize the learning activities.

KEYWORDS: rapport in the mathematics classroom and Teacher' perspectives

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ซึ่งสิ่งสำคัญในการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ และเกิดการเรียนรู้ คือบรรยากาศในชั้นเรียน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง คือสายสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนระหว่างครูกับนักเรียนทำให้เกิดการร่วมมือซึ่งกันและกัน (Frisby & Martin, 2010) โดยที่สายสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสังเกตได้จากการยอมรับในตัวครูของนักเรียน และสายสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โดยการพัฒนาสายสัมพันธ์ที่ดี ขึ้นอยู่กับการกระทำของครูบนพื้นฐาน 3 ประการ คือ ครูแสดงความสนใจ ในพัฒนาการของนักเรียน ครูแสดงความเอาใจใส่การเรียนรู้ของนักเรียน และครูแสดงความเอาใจใส่ตัวนักเรียน (Kyriacou, 2009) ฉะนั้นการสร้างสายสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

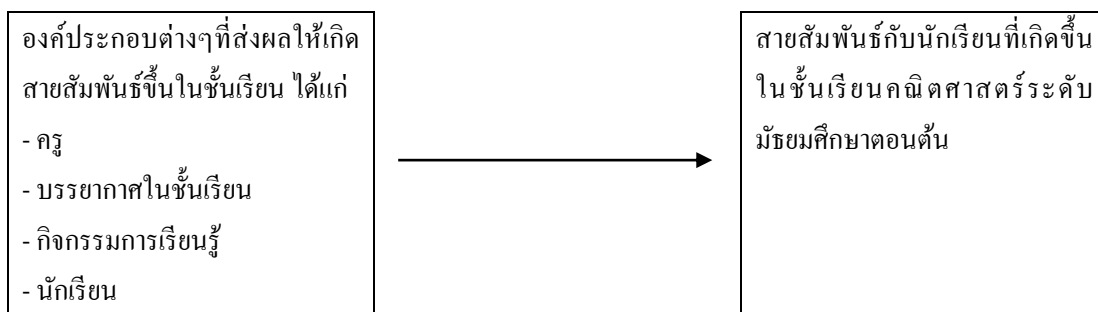
จากที่ Rubenstein (1997) ได้กล่าวถึงทักษะทางสังคมที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู คณิตศาสตร์ให้เหมาะสมกับความหลากหลายของผู้เรียน ได้แนะนำการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ว่า ครูต้องรู้จักนักเรียนของตนเอง ครูต้องช่วยให้นักเรียนรู้จักครูผู้สอน และครูต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ไปพร้อมๆกัน จะพบว่า สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ครูเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการออกแบบ และสร้างสายสัมพันธ์ด้วยวิธีการต่างๆให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน นอกจากนี้ สายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนยังส่งผลต่อการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่มีประสิทธิผลอีกด้วย ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูควรรู้วิธีที่จะสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน (Lim & Tang, 2010) ซึ่งจากงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพของครูเพื่อยกระดับการสอน โดย Lim and Tang (2010) ซึ่งทำการศึกษาจากชั้นเรียนของครู 3 คนที่ได้รับรางวัล “Excellent Mathematics Teacher” ของประเทศมาเลเซีย กับนักเรียนในระดับประถมศึกษา พบว่าเทคนิคการสร้างสายสัมพันธ์กับนักเรียนของครูมีดังนี้ ครูทำหน้าที่เหมือนเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียน ครูให้ความสนใจและดูแลนักเรียนทุกคน ครูมีความเข้าใจในตัวนักเรียน ครูแสดงออกผ่านภาษาท่าทาง ครูรักษาสัญญาอย่างสม่ำเสมอ และครูให้ความรักและความเอาใจใส่ ซึ่งเทคนิคเหล่านี้สามารถช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) (2556) ได้จัดทำโครงการรางวัลครูดีเด่น ประเทศไทย เพื่อค้นหาครูที่จะเป็นแบบอย่างของครูที่จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นเทคนิคต่างๆในการสร้างสายสัมพันธ์กับนักเรียนของครูที่ผ่านการคัดเลือกจากโครงการดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูท่านอื่นๆจะได้นำไปปรับปรุงใช้กับชั้นเรียนของตน ในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาวิธีการที่ครูใช้เป็นในการสร้างสายสัมพันธ์กับนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้กรณีศึกษากับชั้นเรียนของครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ผ่านการคัดเลือกตามโครงการครูดีเด่นประเทศไทย (Thailand STEM Teacher Awards)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการสร้างสายสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนคณิตศาสตร์

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพประเภทกรณีศึกษา โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเบื้องต้น สำหรับเป็นกรอบแนวทางในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ระยะ ได้แก่ ช่วงต้นภาคเรียน ช่วงระหว่างภาคเรียน และช่วงปลายภาคเรียน ด้วยเครื่องมือ 3 ชิ้น ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรม วิดีทัศน์ และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ กับครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 คน แล้วดำเนินการวิเคราะห์แบบสามเส้าเพื่อสรุป และจัดกลุ่มการสร้างสายสัมพันธ์กับนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์

4.2 กลุ่มเป้าหมาย

ประกอบด้วยครูผู้สอนคณิตศาสตร์ 3 คน จาก 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี โรงเรียนสงวนหญิง จังหวัดสุพรรณบุรี และโรงเรียนสุนทรวิจิตร จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งทั้ง 3 คนเป็นครูที่มีประสบการณ์การสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ส่งผลงานเข้าร่วมโครงการครูดีเด่นประเทศไทย สาขาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้วผ่านการคัดเลือกในรอบที่ 1 และรอบที่ 2 ซึ่งเป็นครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 คนสุดท้ายที่ผ่านการคัดเลือกในรอบที่ 2

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเกตชั้นเรียน และบันทึกวีดิทัศน์ ที่ออกแบบสำหรับใช้บันทึกสายสัมพันธ์ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีการบันทึกข้อมูลชั้นเรียน ช่วงเวลา และสายสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ต่อไป
2. แบบบันทึกการสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับสายสัมพันธ์ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ที่ออกแบบเพื่อบันทึกผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการสร้างสายสัมพันธ์กับนักเรียนของครูที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนคณิตศาสตร์
3. เครื่องบันทึกเสียง ขณะทำการสัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 3 ครั้ง เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

4. เครื่องบันทึกวีดิทัศน์ ขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้ง 3 ครั้ง โดยทำการเริ่มบันทึกตั้งแต่นั้นจนจบคาบเรียนนั้น เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการติดต่อครูผู้สอนคณิตศาสตร์และโรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ช่วงเวลา (ต้นภาคเรียน กลางภาคเรียน และปลายภาคเรียน) โดยช่วงละ 1 ครั้ง ต่อครู 1 คน

2. เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 ในช่วงต้นภาคเรียนกับโรงเรียนที่ 1 โดยอธิบายขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูและนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3. บันทึกวีดิทัศน์และสังเกตชั้นเรียนทันทีที่ครูเริ่มจัดการเรียนการสอน เพื่อสังเกตสายสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียนที่เกิดขึ้น

4. สัมภาษณ์ครูกลุ่มเป้าหมาย เกี่ยวกับการสร้างสายสัมพันธ์ในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

5. เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 กับโรงเรียนที่ 2 และโรงเรียนที่ 3 ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการเดียวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 กับโรงเรียนที่ 1

6. เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 ในช่วงระหว่างภาคเรียนกับโรงเรียนที่ 1 โดยบันทึกวีดิทัศน์และสังเกตการสอนทันทีที่ครูเริ่มจัดการเรียนการสอน โดยสังเกตสายสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียน

7. สัมภาษณ์ครูกลุ่มเป้าหมาย เกี่ยวกับการสร้างสายสัมพันธ์ในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

8. เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 กับโรงเรียนที่ 2 และโรงเรียนที่ 3 ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการเดียวกันกับการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 กับโรงเรียนที่ 1

9. เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 3 ในช่วงปลายภาคเรียนกับโรงเรียนที่ 1 และโรงเรียนที่ 2 และโรงเรียนที่ 3 ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการเดียวกันกับการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสังเกตชั้นเรียน การถอดบทสัมภาษณ์ของครูกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 คน และวีดิทัศน์การจัดการเรียนการสอน ทั้ง 3 ครั้ง

2. นำข้อมูลที่ได้นำมาดำเนินการวิเคราะห์ร่วมกันตามกรอบแนวคิดเบื้องต้นที่ผู้วิจัยได้ตั้งทฤษฎีขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์ แล้วทำการเข้ารหัสพฤติกรรมที่ครูใช้ในการสร้างสายสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

3. นำข้อมูลจากแบบบันทึกการสังเกต วีดิทัศน์ และบทสัมภาษณ์ ที่ได้มาวิเคราะห์แบบสามเส้า หารหัสพฤติกรรมที่ตรงกันของครูแต่ละคน แล้วสรุปวิธีการสร้างสายสัมพันธ์ของครูคณิตศาสตร์คนนั้นๆ โดยต้องเกิดพฤติกรรมการสร้างสายสัมพันธ์จากเครื่องมือที่สอดคล้องกันอย่างน้อย 2 เครื่องมือขึ้นไป ตัวอย่างเช่นการแสดงความเป็นมิตรกับนักเรียน ถ้าผู้วิจัยบันทึกการสังเกตชั้นเรียนพบว่าครูแสดงการยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลาที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของครูที่สนับสนุนการแสดงออกโดยการยิ้มแย้มให้กับนักเรียนในชั้นเรียน จะพบว่าข้อมูลจากเครื่องมือ 2 ใน 3 มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน จึงสามารถสรุปได้ว่า ครูใช้วิธีการยิ้มแย้มให้กับนักเรียนในชั้นเรียนเพื่อสร้างความเป็นมิตร

4. นำรหัสที่ได้มาจัดเข้ากลุ่มด้วยกัน ซึ่งดำเนินการวิเคราะห์สามเส้าจากบทสัมภาษณ์ของครูทั้ง 3 คน แล้วสรุปผลการรหัสที่มีความสอดคล้องกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

5. แล้วสรุปรวมเพื่อจัดกลุ่มลักษณะของวิธีการสร้างสายสัมพันธ์ของครูในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ตามมุมมองของครูชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

5. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกตชั้นเรียน การสัมภาษณ์ครู และวิเคราะห์จากวิดีโอ ผลการวิเคราะห์จากการรวบรวมข้อมูลทั้ง 3 ครั้ง ทำให้ได้วิธีการที่ครูใช้ในการสร้างสายสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์จำนวน 5 วิธี ดังต่อไปนี้

วิธีการที่ 1 การแสดงออกถึงความเป็นมิตรกับนักเรียน

ครูมีความเป็นกันเองกับนักเรียนโดยการแสดงความเป็นมิตรกับนักเรียน แสดงความสนิทสนมกับนักเรียน ผ่านท่าทางที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริง พูดคุยกับนักเรียนด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล และบางครั้งสอดแทรกมุขตลก ทำให้นักเรียนเข้าถึงได้ง่าย ไม่แบ่งแยกความเป็นครูกับนักเรียน ดังเช่น ในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ครูจะสอดแทรกมุขตลก เพื่อสร้างความสนุกสนาน และทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนคณิตศาสตร์เต็มไปด้วยเสียงหัวเราะ ส่งผลให้นักเรียนผ่อนคลาย กล้าแสดงความคิดเห็น ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการเรียนคณิตศาสตร์ ดังบทสัมภาษณ์ของครู ดังนี้

ผู้สัมภาษณ์ : ชั้นเรียนวันนี้ดูสนุกสนานมากครับ คุณครูมีแนวคิดอย่างไรเกี่ยวกับการทำให้ชั้นเรียนเป็นเช่นนั้นครับ

ครู : พี่เป็นคนขี้มุกและพี่ค่อนข้างตลก จะหัวเราะ จะหยอก แต่หยอกอยู่ในขอบเขตนะ นักเรียนจะเฮฮา มีเสียงหัวเราะ คือถ้าเราทำหน้าบึ้งเข้าไปหานักเรียน เด็กคิดอะไรไม่ออกหรอก เพราะกลัวตั้งแต่แรก อย่าทำให้เด็กกลัว เป็นมิตร เป็นพี่เป็นน้อง กับนักเรียนมากๆ

วิธีการที่ 2 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ทำให้นักเรียนกล้าพูด กล้าคิด โดยครูจะรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนทุกคนและทุกความคิดเห็น ไม่ว่าความคิดเห็นดังกล่าวจะถูกหรือผิด โดยครูจะพยายามทำความเข้าใจกับสิ่งที่นักเรียนนำเสนอในทุกๆ ครั้ง โดยไม่ตำหนิ แต่ใช้การเสริมแรงโดยการชม ทำให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและได้ตอบกับครู ส่งผลให้ครูสามารถตรวจสอบได้ว่านักเรียนเข้าใจในบทเรียนนั้นๆ หรือไม่ และหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักเรียน ซึ่งจากการสังเกตชั้นเรียนพบว่า นักเรียนหลายคนกล้าแสดงออก และกระตือรือร้นที่จะตอบคำถามของครู สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของครูดังนี้

ผู้สัมภาษณ์ : ในชั้นเรียนวันนี้ ผมสังเกตเห็นว่านักเรียนแข่งกันตอบคำถามใหญ่เลย คุณครูทำอะไรครับ เพื่อให้ชั้นเรียนเกิดบรรยากาศเช่นนั้น

ครู : เด็กมีความรู้ดีกว่า อาจารย์เปิดโอกาสให้เต็มที่เลย ก็อีกอย่างหนึ่งประโยคที่พี่ใช้เสมอก็คือ กล้าให้เด็กตอบ จะไม่มีคำตอบไหนถูกผิด จะไม่มีการตำหนิจากครู พี่จะพูดอย่างนี้ แล้วสิ่งที่เราเรียนมาเราไม่ได้เป็นเจ้าของตำราเป็นเจ้าของคณิตศาสตร์ มันขึ้นอยู่กับว่าใครจะค้นคว้าจนขวยเขินมากน้อย

มีประสบการณ์มากน้อยเพียงใด ทุกคนสามารถเข้าใจผิดได้ เด็กก็จะสบายใจ ตอบผิดแล้วไม่เคียดินคำหนี

วิธีการที่ 3 การให้การเสริมแรงกับนักเรียน

วิธีการหนึ่งที่ทำให้ครูประสบความสำเร็จในการสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียน คือการที่ครูให้การเสริมแรงทางบวกกับนักเรียน โดยการกล่าวชื่นชมข้อดีต่างๆของนักเรียน แสดงความยินดีด้วยการปรบมือทั้งจากครูและเพื่อนร่วมชั้น ตลอดจนการให้รางวัลตอบแทนกับนักเรียนที่กล้าแสดงออก ซึ่งทำให้นักเรียน มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เกิดความมั่นใจที่จะแสดงออก ซึ่งจากการสังเกตชั้นเรียนพบว่า เมื่อนักเรียนได้รับคำชมจากครู หรือการปรบมือแสดงความชื่นชมยินดีจากเพื่อนร่วมชั้น นักเรียนแสดงสีหน้าที่เต็มไปด้วยรอยยิ้ม และมีความสุขในทุกครั้งของการแสดงความคิดเห็น และเปิดใจรับฟังคำแนะนำของครูอย่างตั้งใจ สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของครูเกี่ยวกับการเสริมแรงในการนำเสนอผลงานของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

ครู : ยิงนักเรียนกล้าที่จะตอบ พี่จะบอกให้เพื่อนตบมือให้ เด็กก็จะมีความสุข ก็นักเรียนจะได้กล้าแสดงออก การให้กำลังใจของพี่คือการตบมือ การชื่นชม เช่น ครูชอบนะ อู๋เธอทำดีนะ สังเกตไหม พี่จะมีการเสริมแรงทุกกลุ่มเลย ไม่มากก็น้อย ตรงนี้เป็นเทคนิคอย่างหนึ่ง คือพี่จะชมตลอดนะ หยอดชมก่อนแล้วค่อยแนะนำ เช่น ครูชอบงานเธอนะตรงนี้เธอทำได้ดีมากเลย อันนี้เธอหามาครูชอบมากเลย แต่ตรงนี้เธอลองคิดอีกที่ซึ่งมันควรจะเป็นอย่างไรตรงนี้เธออธิบายให้มันละเอียดกว่านี้ดีไหม เธอลองเชื่อมโยงลงขยายไปซิ ประมาณนี้ เป็นเหมือนให้กำลังใจก่อน เด็กก็จะผ่อนคลาย

วิธีการที่ 4 ครูให้ความสนใจในตัวนักเรียนอย่างทั่วถึง

วิธีการหนึ่งที่ครูใช้ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์คือ ครูให้ความสนใจและดูแลเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง ให้ความสนใจ รับฟังและให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรอบอุ่น รู้สึกดีที่ครูให้ความสนใจเอาใจใส่ ทำให้ครูและนักเรียนเกิดความใกล้ชิด ไว้วางใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้นนำไปสู่ความกล้าของนักเรียนที่จะเข้ามาหาครู เพื่อซักถาม หรือเสนอความคิดเห็นอื่นๆ ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้นักเรียนสนใจบทเรียนและให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ครูต่อไปนี้

ผู้สัมภาษณ์ : ในการสอนวันนี้คุณครูมีความพยายามที่จะสร้างสายสัมพันธ์กับนักเรียนในชั้นเรียนอย่างไรบ้าง

ครู : โดยปกติแล้วผมจะใกล้ชิดกับเด็กทุกคน จะเดินดู จะสังเกต รอบๆชั้นเรียนเป็นปกติ ผมไม่ได้ไปยืนอยู่แต่ด้านหน้า แต่จะดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง จะไม่ไปหยุดอยู่ที่เดียว เพราะถ้าอย่างนั้น เด็กก็จะคิดว่าทำไมครูไปดูแลเฉพาะกลุ่มนั้น ครูพอใจกลุ่มนี้หรือ เป็นไปได้เราจะไปยืนดูแลหมดทุกกลุ่ม เด็กก็จะพูดเลยว่าผมมีความยุติธรรม ทั่วถึงไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งนะที่ผมจะไม่มีเลย

วิธีการที่ 5 การเตรียมความพร้อมของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การที่ครูให้ความสำคัญกับการเตรียมการสอน ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากครูจะต้องเตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์ต่างๆให้เหมาะสมกับ

ความต้องการของนักเรียนและระดับความสามารถของนักเรียน จึงทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ ส่งผลต่อบรรยากาศในชั้นเรียนที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจและอยากเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ดังผลการสังเกตชั้นเรียนเรื่อง เลขยกกำลังที่ครูออกแบบกิจกรรมในรูปของ Walk gallery โคนครูอธิบายขั้นตอนการจัดกิจกรรมและเตรียมสื่อ อุปกรณ์ต่างๆไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้การจัดการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ ดังบทสัมภาษณ์ของครูต่อไปนี้

ผู้สัมภาษณ์ : ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวันนี้ คุณครูคิดว่าอะไรเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสายสัมพันธ์กับนักเรียนที่ดีในชั้นเรียน

ครู : สิ่งแรกก็คือความรู้ของครูต้องชัดเจน แล้วเด็กจะศรัทธามาก ให้อะไรได้หมดเลย เราต้องมีความรู้ครอบคลุมทุกเรื่องหมด และส่วนมากที่สังเกตพี่สอนมากกว่าหนังสือเรียน เด็กจะชอบเด็กเล่าสามารถรู้ได้ว่าครูมีการเตรียมการอย่างไรมาบ้าง ไม่ใช่ว่าครูคิดอยากจะทำอะไรก็คิดสดเลยคิดใหม่เลย อยู่ดีๆจะให้เด็กทำชิ้นงานมาส่งครู ไม่ได้นะ เราก็บอกนักเรียนล่วงหน้าเลย ครูจะสอนอะไร สอนอย่างไร และจะมีอุปกรณ์อะไรให้บ้าง

6. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงวิธีการที่ครูใช้ในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย การแสดงออกถึงความเป็นมิตรกับนักเรียน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น การให้การเสริมแรงกับนักเรียน ครูให้ความสนใจในตัวนักเรียนอย่างทั่วถึง และการเตรียมความพร้อมของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งวิธีการเหล่านี้ส่งผลทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ขึ้นในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ โดยวิธีการที่ 1 การแสดงออกถึงความเป็นมิตรกับนักเรียน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Webb and Barrett (2014) ที่สำรวจมุมมองของนักเรียนระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัย Midwestern ประเทศสหรัฐอเมริกาในประเด็นการเข้าถึงได้ และความเป็นกันเองของครูผู้สอน วิธีการที่ 3 การให้การเสริมแรงกับนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล่าวแสดงออก ในขณะที่เดียวกันครูผู้สอนยังแสดงความใจเย็นและอดทนในการปรับพฤติกรรมของนักเรียนผ่านการเสริมแรงโดยการชมก่อนที่จะเสนอแนะนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเปิดใจยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lim, Tang และ Hum (2013) เกี่ยวกับกลวิธีที่ครูคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมของประเทศมาเลเซียใช้ในการสร้างสายสัมพันธ์กับนักเรียนโดยการแสดงออกถึงความรักและความอดทนในการให้ข้อเสนอแนะกับนักเรียน โดยครูมาเลเซียให้การเสริมแรงทางบวกเพื่อให้นักเรียนมีกำลังใจในการทำงานทางคณิตศาสตร์ และมีความเชื่อมั่นในการเรียนคณิตศาสตร์ เป็นต้น ส่วนวิธีการสร้างสายสัมพันธ์กับนักเรียนโดยวิธีการที่ 4 ครูให้ความสนใจในตัวนักเรียนอย่างทั่วถึง เป็นการแสดงออกถึงความห่วงใย เอาใจใส่ในตัวนักเรียนทั้งในเรื่องส่วนตัวและในด้านการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ Kyriacou (2009) ที่ได้กล่าวว่าการพัฒนาสายสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของครูบนพื้นฐาน 3 ประการ คือ ครูแสดงความห่วงใยในพัฒนาการของนักเรียน ครูแสดงความเอาใจใส่การเรียนรู้ของนักเรียน และครูแสดงความเอาใจใส่ในตัวนักเรียน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าทักษะที่ครูใช้ในการสร้างสายสัมพันธ์กับนักเรียนเหล่านี้ เป็นสิ่งที่สามารถทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และสามารถเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครูคณิตศาสตร์ ที่ต้องการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนในชั้นเรียนของตน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) เป็นแนวทางสำหรับครูเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาชั้นเรียนของตนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(2) สามารถใช้วิธีการสร้างสายสัมพันธ์เหล่านี้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ในทุกๆขั้นตอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษามุมมองของนักเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และจะสามารถช่วยพัฒนารูปแบบการสร้างสายสัมพันธ์ที่มีความสอดคล้องกันทั้งจากมุมมองของครูและนักเรียน

(2) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาให้เกิดเป็นกรอบแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

8. เอกสารอ้างอิง

- Cochran, C. J. (2013). Closeness and conflict in schools: positive behavioral interventions and supports (PBIS) and teacher perception of student behavior and student-teacher rapport. Doctor of Education (EdD). Paper 15.
- Dyrenforth, T. (2014). Classroom Success Through Rapport-Building. Master Teacher Program, a 2-year faculty professional development program, United States Military Academy, West Point, NY.
- Frisby, B. N. & Martin, M. M. (2010). Instructor-Student and Student-Student Rapport in the Classroom. **Communication Education**. Vol. 59, No. 2, April 2010, pp. 146-164.
- Jorgensen, R. (2014). Prioritising Students. Celebrating success: Numerracy in remote Indigenous contexts. University of Canberra.
- Kyriacou, C. (2009). Relationships with pupils. **Effective teaching in schools: Theory and practice**. United Kingdom: Nelson Thornes Ltd.
- Lim, C. S. & Tang, K. N. (2010). Building rapport with pupils to enhance teaching: Three case studies. The 2nd East Asian International Conference on Teacher Education Research: 15-17 Dec 2010. Hong Kong : The Hong Kong Institute of Education.
- Rubenstein, R. N. (1997). Communication Strategies to Support Preservice Mathematics Teachers from Diverse Backgrounds. In *Multicultural and Gender, Equity in the Classroom: The Gift of Diversity*, 1997 Yearbook of the National Council of Teachers of Mathematics, edited by Janet Trentacosta, pp. 214-221.
- Ryan, R. & Wilson, J.H. (2014). Professor-Student Rapport Scale: Psychometric properties of the brief version. **Journal of the Scholarship of Teaching and Learning**, Vol. 14, No. 3, August 2014, pp. 64 – 74.

Webb, N., & Barrett, L. O. (2014). Student views of instructor-student rapport in the college classroom.
Journal of the Scholarship of Teaching and Learning, 14(2), 15-28.

**การศึกษาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง**

**A STUDY OF GUIDELINES FOR KNOWLEDGE MANAGEMENT OF
SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 5, ANG THONG PROVINCE**

เหมื่อนผัน เณิมวัฒน์

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ

E-mail: dreammuanfan@gmail.com

ดร.เกรียงไกร สัจจะหฤทัย

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ

E-mail: kriangkrai.sa@spu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง และ 2.นำเสนอแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพใช้วิธีการถอดบทเรียน และการสัมภาษณ์เชิงลึกจาก 2 โรงเรียนที่มีคะแนนการสอบวัดความรู้พื้นฐาน(O-Net) มากกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศโดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจำนวน 4 คน และเชิงปริมาณใช้วิธีการสอบถามโดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถาม จำนวน 256 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ ในรูปแบบของร้อยแก้ว และบรรยายความเป็นจริงที่ได้รับจากการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย และความ เป็นจริง ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง พบว่า มีการนำเอาองค์ประกอบการจัดการความรู้และขั้นตอนในการจัดการความรู้มาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการโรงเรียน (2) แนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง พบว่า องค์ประกอบ การจัดการความรู้ด้านบุคคล ด้านเทคโนโลยี และด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ขั้นตอนการจัดการความรู้ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้ 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) การนำความรู้ไปใช้ และ 7) การติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ องค์ประกอบการจัดการความรู้ ขั้นตอนการจัดการความรู้

ABSTRACT

The purposes of this research are (1) to study the state of knowledge management of secondary schools under the Secondary Education Service Area Office 5, Ang Thong province; (2) to propose guidelines for knowledge management of secondary schools under the Secondary Education Service Area Office 5, Ang Thong province. This research is a mixed-method research which combines the qualitative and quantitative research methodologies. In the qualitative study, the researcher reiterated the lessons learned by two schools whose O-NET scores were higher than the national mean score. Also, the researcher conducted in-depth interviews of 4 key research informants. Data were analyzed with content analysis. In the quantitative study, a questionnaire was used to collect research data from the research sample consisting of 256 persons. Data were statistically analyzed using the descriptive statistics of frequency, percentage, mean, and standard deviation. Research findings showed that (1) regarding the state of knowledge management of secondary schools under the Secondary Education Service Area Office 5, Ang Thong province, it was found that the schools applied the components and steps of knowledge management as a part of school management and administration; and (2) regarding guidelines for knowledge management of secondary schools under the Secondary Education Service Area Office 5, Ang Thong province, it was found that all components of knowledge management were rated at the high level; the steps of knowledge management were the following: 1) knowledge determination, 2) knowledge searches, 3) knowledge construction, 4) knowledge filing, 5) knowledge sharing, 6) knowledge application, and 7) knowledge evaluation and follow-up; all steps of knowledge management were rated at the high level.

KEYWORDS: Knowledge management, Knowledge management component, Knowledge management steps

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) แหล่งความรู้มีมากมายมหาศาลเกินกว่าที่จะเรียนรู้ได้หมด มนุษย์มีลักษณะพิเศษ คือ ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลาการเรียนรู้และสังคมความรู้ การพัฒนาวิชาการต่าง ๆ ให้ก้าวหน้าทำให้มีการคิดค้นสิ่งต่างๆ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และธรรมชาติ หากคำตอบจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ ทำให้ทราบความจริงต่างๆ มากมายและที่สำคัญ คือ วิชาการที่เป็นความรู้เหล่านั้นมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยทำให้มีชีวิตที่สะดวกสบายและแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยการใช้ความรู้และเก็บสะสมความรู้ รู้จักคิด รู้จักเหตุผลและทำให้การใช้ปัญญาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ในปัจจุบันความรู้เป็นข้อมูลและการประมวลผลเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินการ ซึ่งเรียกว่าสารสนเทศ (Information) และทำให้เกิดความรอบรู้ การตัดสินใจใดๆ ต้องอาศัยความรอบรู้และประสบการณ์ ดังนั้นข้อมูลพื้นฐานของการดำเนินการเป็นข้อเท็จจริง สารสนเทศ คือ ผลของการประมวลผลข้อมูล ข่าวสาร และความรอบรู้ที่ใช้สารสนเทศเป็นฐานในการสร้างให้เกิดการคิดและการตัดสินใจ ดังนั้นองค์กรต้องมีการเก็บรวบรวมประสบการณ์ เก็บความรู้และจัดการความรอบรู้ที่เรียกว่า การจัดการความรู้ (Knowledge management: KM) โดย

มีการจัดการกับฐานความรู้(Knowledge base) สามารถสะสมและรวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ และนำความรู้มาแบ่งปันให้กับทุกคนในองค์กร การจัดการความรู้ในองค์กรและให้องค์กรได้มีองค์ความรู้ที่จะใช้ประโยชน์จึงเป็นศาสตร์ที่มากในปัจจุบัน ชีระ บุญเจริญ (2550)

สำหรับการจัดการความรู้ในองค์กรทางการศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความตระหนักถึงความสำคัญของ “ความรู้” ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรที่เรียกว่า “ทรัพย์สินทางปัญญา” ทั้งนี้เพราะการจัดการความรู้เป็นการเรียนรู้ที่เรียนจากการปฏิบัติเป็นตัวนำ เพราะการปฏิบัติทำให้เกิดประสบการณ์ และเกิดวิธีการที่เป็นตัวอย่างดี (Best-Practice) เพื่อให้ครูรุ่นหลังนำไปศึกษา นำไปใช้ประโยชน์ และนำไปต่อยอดความรู้ที่แตกฉานต่อไป สถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา (2548) เพราะสถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญ คือ การพัฒนาการเรียนรู้ของคนในสังคมทุกระดับ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้นบุคลากรในสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และสามารถจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมได้ทุกเรื่องที่รับผิดชอบ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ โดยจำเป็นต้องนำกระบวนการจัดการความรู้มาใช้ในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาสอดคล้องกับ ชีระ บุญเจริญ (2550) จากการตรวจสอบการนำการจัดการความรู้มาใช้ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดอ่างทองรวมทั้งหมด 14 โรงเรียน ยังไม่พบว่ามีโรงเรียนใดที่นำการจัดการความรู้มาใช้ในการบริหารโรงเรียน และยังพบปัญหาผลคะแนนสอบวัดความรู้พื้นฐานระดับประเทศ (O-Net) โรงเรียนส่วนมากมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการจัดการความรู้เป็นการสร้างความรู้ และแบ่งปันความรู้จากการดำเนินงานซึ่งจะต้องสร้างและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และบุคลากรได้รับประโยชน์สูงสุดในการจัดการความรู้ของโรงเรียนจะมีผลคือ โรงเรียนจะได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น สามารถดำเนินงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งโรงเรียนเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง รวมทั้งมีบรรยากาศที่ดีในการดำเนินงาน ครูได้รับการพัฒนาให้มีความชำนาญและความเชี่ยวชาญเพิ่มสูงขึ้น จักรพรรดิ วัฒนา (2550) ดังนั้นการจัดการความรู้ที่ดี จะช่วยให้โรงเรียนได้ประโยชน์ คือ ลดขั้นตอนในการทำงานได้เพราะสามารถแสวงหาความรู้ แนวทางที่สำเร็จมาแล้ว ได้โดยสะดวก รวดเร็ว ทำให้สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้ ปฏิบัติงานไม่ต้องทำงานด้วยการลองผิดลองถูก ช่วยประหยัดเวลา ประหยัดทรัพยากร ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น วันทนา เมืองจันทร์ (2548)

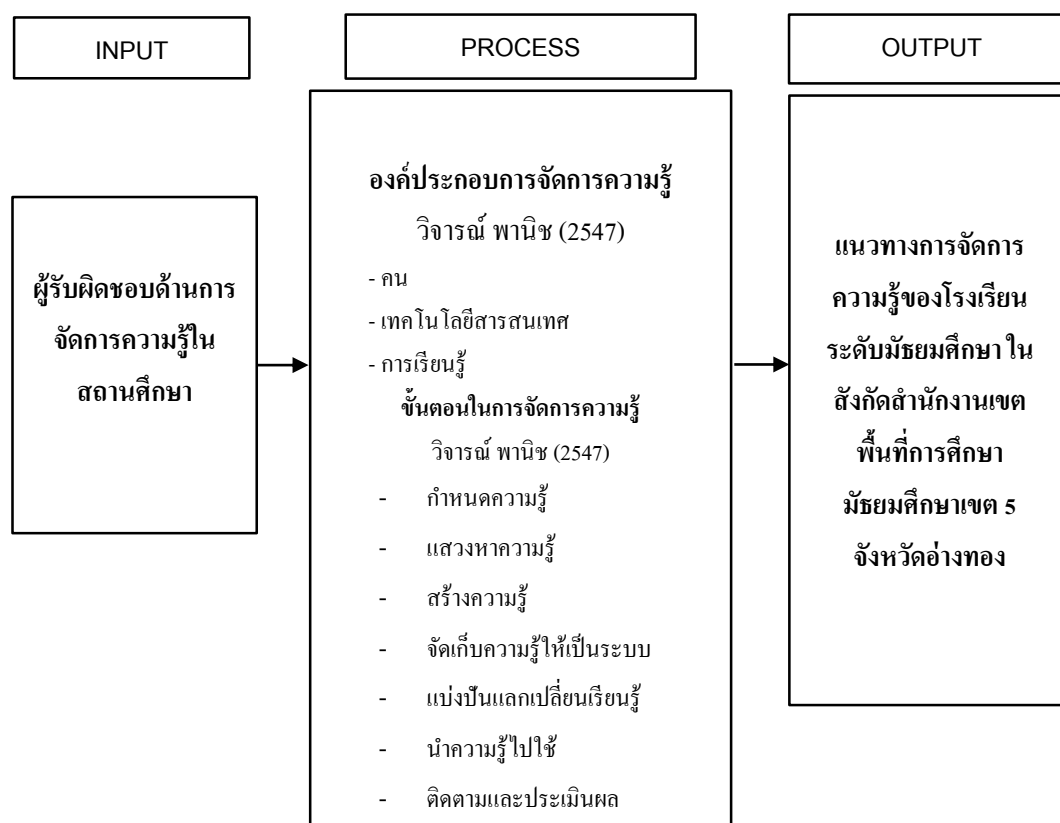
ทั้งนี้การจัดการความรู้ถือเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นโรงเรียนจำเป็นต้องเข้าใจถึงแนวทางการนำการจัดการความรู้ที่เหมาะสมสำหรับองค์กร ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง” เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการความรู้ให้โรงเรียนอื่นๆ นำไปปรับใช้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง

(2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ออกแบบโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methods Research) เป็นการประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงกว้าง โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาแนวทางการจัดการความรู้ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการศึกษา วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการ ทบทวน ที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ในโรงเรียนเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และระยะที่ 2 รวบรวมแนวทางการจัดการความรู้ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จากที่ผู้วิจัยได้ร่างแนวทางการจัดการความรู้ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาแล้วนั้น ขั้นตอนต่อมาผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยการนำข้อมูลจากการสังเคราะห์เชิงคุณภาพร่วมกับการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา

4.2 ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารจำนวน 4 คน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียนรวมทั้งสิ้น 2 โรงเรียน และครูผู้สอน จำนวน 705 คน คือ รวมทั้งสิ้น 14 โรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารจำนวน 4 คน และครูผู้สอนจำนวน 256 คน

สังกัด	ผู้รับผิดชอบด้านการจัดการความรู้ในสถานศึกษา	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
โรงเรียนสตรีอ่างทอง	188	40
โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม	169	40
โรงเรียนโยธินบูรณะ อ่างทอง	10	5
โรงเรียนป่าโมกข์วิทยาคม	30	18
โรงเรียนบางเสด็จวิทยาคม	26	18
โรงเรียนราชสถิตยวิทยา	18	10
โรงเรียนวิเศษไชยชาญ "ตันติวิทยาคม"	85	28
โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม	10	5
โรงเรียนไผ่วงวิทยา	12	6
โรงเรียนโพธิ์ทอง "จินดามณี"	46	20
โรงเรียนสามโก้วิทยาคม	40	20
โรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม	22	18
โรงเรียนแสวงหาวิทยาคม	31	18
โรงเรียนร้วห์ว้าวิทยาคม	18	10
รวม	705	256

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1. องค์ประกอบการจัดการความรู้ 2. ขั้นตอนในการจัดการความรู้

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสอบถาม

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ Google form กับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 256 ชุด เก็บได้จำนวน 256 ชุด คิดเป็น 100%

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ ในรูปแบบของร้อยแก้ว และบรรยายความเป็นจริงที่ได้รับจากการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย และความเป็นจริง

5. สรุปผลการวิจัย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการเสนอผลออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพการจัดการความรู้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง

1.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านบุคคล จากข้อมูลการสัมภาษณ์กับผู้บริหารของโรงเรียนสตรีอ่างทองและโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม พบข้อมูลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารควรมีคุณลักษณะที่ดี อาทิเช่น มีความรักและจิตสำนึกที่ดีต่อหน่วยงาน มีความรับผิดชอบ มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล ใฝ่เรียนรู้ในการศึกษาหาข้อมูลที่ทันสมัย และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน มีกลยุทธ์และเทคนิคที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงาน การเป็นผู้นำที่ดีสามารถจูงใจคนให้เต็มใจร่วมมือหรือให้การสนับสนุน เป็นนักประสานความเข้าใจของทุกฝ่าย มีเมตตาธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาโดยจะต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้อง และที่สำคัญทักษะทางภาษาต่างประเทศยังเป็นอีกทักษะหนึ่งที่สำคัญที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ

1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านเทคโนโลยี จากข้อมูลการสัมภาษณ์กับผู้บริหารของโรงเรียนสตรีอ่างทองและโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม พบข้อมูลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เราควมนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการทำงานของบุคลากร อาทิเช่น มีระบบบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน มีระบบการจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ มีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีระบบการสอนผ่านสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) และเว็บไซต์ของโรงเรียนสำหรับเป็นเครือข่ายสื่อกลาง การแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และรวบรวมความรู้ เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้อย่างสะดวก

1.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ จากข้อมูลการสัมภาษณ์กับผู้บริหารของโรงเรียนสตรีอ่างทองและโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม พบข้อมูลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารควรเปิดกว้างทางความคิดสามารถใช้ความรู้ในศาสตร์อื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน เปิดโอกาสให้ผู้อื่นสอบถาม แสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องในการทำงาน มีการจัดประชุมสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นร่วมกันถึงสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งเรื่องภายในและภายนอกหน่วยงานอยู่เสมอ มีการกระจายความรับผิดชอบหรือมอบหมายงานให้ทุกคนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆร่วมกัน มีการจัดอบรมสัมมนา จัดให้เยี่ยมชมหน่วยงานอื่นๆที่มีความเป็นเลิศด้านต่างๆ และที่สำคัญคือ ควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนได้เรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายตามความแตกต่างและตามความถนัดของแต่ละบุคคล

1.4 ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดการความรู้ด้านการกำหนดความรู้ จากข้อมูลการสัมภาษณ์กับผู้บริหารของโรงเรียนสตรีอ่างทองและโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม พบข้อมูลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบด้านต่างๆในโรงเรียน มีการสำรวจและรวบรวมรายชื่อองค์ความรู้ที่จำเป็นในการดำเนินงานของโรงเรียน มีการจัดลำดับความสำคัญขององค์ความรู้ที่จำเป็นในการดำเนินงาน มีการจัดทำรายชื่อ ฐานความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน

1.5 ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดการความรู้ด้านการแสวงหาความรู้ จากข้อมูลการสัมภาษณ์กับผู้บริหารของโรงเรียนสตรีอ่างทองและโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม พบข้อมูลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ มีการค้นหาและรวบรวมจัดเก็บความรู้จากครูภายในโรงเรียนที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญโดยตรง มีการจ้างผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเข้ามาเป็นที่ปรึกษาในโรงเรียน มีการให้ทุนสนับสนุนให้กับครูเพื่อพัฒนาความรู้ตามความเชี่ยวชาญ มีการสอบถามความรู้โดยใช้กระบวนการสอนงานโดยผู้มีประสบการณ์ มีการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานอื่นภายนอกโรงเรียน

1.6 ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดการความรู้ด้านการสร้างความรู้ จากข้อมูลการสัมภาษณ์กับผู้บริหารของโรงเรียนสตรีอ่างทองและโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม พบข้อมูลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ มีกระบวนการกลั่นกรองและตรวจสอบความถูกต้องที่จะนำไปใช้ในการทำงาน มีการปรับปรุงและจัดทำมาตรฐานของข้อมูลที่ใช้ร่วมกันภายในโรงเรียน มีการพัฒนาและสร้างความรู้ร่วมกันกับโรงเรียนเครือข่าย มีรูปแบบการสร้างความรู้โดยการเขียนแนวทางการทำงานที่เป็นเลิศออกมาเป็นเอกสารเพื่อใช้เป็นคู่มือในการทำงาน

1.7 ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดการความรู้ด้านการจัดเก็บความรู้ให้ระบบ จากข้อมูลการสัมภาษณ์กับผู้บริหารของโรงเรียนสตรีอ่างทองและโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม พบข้อมูลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ มีการกำหนดนโยบายในการจัดเก็บองค์ความรู้เพื่อใช้ในการทำงานและการเรียนรู้อย่างชัดเจน มีการกำหนดให้โรงเรียนวางระบบจัดเก็บข้อมูลข่าวสารที่ง่ายต่อการนำไปใช้ มีการกำหนดให้โรงเรียนมีการจัดเก็บความรู้ที่สร้างใหม่ได้อย่างเป็นหมวดหมู่และเก็บลงในฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ และมีการจัดระบบความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้ครูทุกคนสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ง่าย

1.8 ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดการความรู้ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากข้อมูลการสัมภาษณ์กับผู้บริหารของโรงเรียนสตรีอ่างทองและโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม พบข้อมูลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ มีการจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ครูเข้าถึงและใช้ความรู้ได้อย่างสะดวก มีการจัดตั้งหน่วยงานหรือช่องทางสำหรับการรับข้อซักถามความรู้และมีการตอบกลับโดยผู้เชี่ยวชาญ มีกระบวนการส่งมอบความรู้ที่จำเป็นและสำคัญต่อการทำงานให้ครูภายในโรงเรียน มีการจัดประชุมหรือจัดกิจกรรมเพื่อแบ่งปันความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันภายในและภายนอกโรงเรียน มีการแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้โดยการสอนงานจากผู้บริหาร

1.9 ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดการความรู้ด้านการนำความรู้ไปใช้ จากข้อมูลการสัมภาษณ์กับผู้บริหารของโรงเรียนสตรีอ่างทองและโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม พบข้อมูลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ มีการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงการทำงาน และพัฒนาตนเอง มีการนำความรู้ที่ได้ไปสร้างให้เกิดเป็นนวัตกรรมที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับโรงเรียนจนได้รับการยอมรับหรือรางวัลระดับประเทศ

1.10 ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดการความรู้ด้านการติดตามและประเมินผลจากข้อมูลการสัมภาษณ์กับผู้บริหารของโรงเรียนสตรีอ่างทองและโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม พบข้อมูลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ มีการนำการจัดการความรู้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลงานประจำปี มีการกำหนดตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลด้านการจัดการความรู้ที่ชัดเจน มีการติดตามผลการปฏิบัติงานและนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของการทำงาน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เชื่อมโยงกับกระบวนการจัดการความรู้ มีการประเมินผลงานโดยคำนึงถึง "การใช้ความรู้" ทั้งในระดับหน่วยงานและระดับบุคคล

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์แนวทางการจัดการความรู้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 149 คน (ร้อยละ 58.2) รองลงมาเป็น เพศชาย จำนวน 107 คน (ร้อยละ 41.8) อายุ 26 - 30 ปี จำนวน 118 คน (ร้อยละ 46.1) รองลงมาเป็นอายุ 20 - 25 ปี และอายุ 31 - 35 ปี เท่ากัน จำนวน 50 คน (ร้อยละ 19.5) และน้อยที่สุดคือ อายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน (ร้อยละ 3.1) สถานภาพปัจจุบันเป็นครู จำนวน 229 คน (ร้อยละ 89.5) รองลงมาเป็นครูอัตราจ้าง จำนวน 27 คน (ร้อยละ 10.5) ประสบการณ์ทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน 158 คน (ร้อยละ 61.7) รองลงมาเป็นประสบการณ์ทำงาน 11 - 15 ปี จำนวน 42 คน (ร้อยละ 16.4) และน้อยที่สุดคือ ประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 2 ปี จำนวน 8 คน (ร้อยละ 3.1)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการดำเนินงานการจัดการความรู้ของ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อประเด็นการ จัดการความรู้ด้านองค์ประกอบการจัดการความรู้

องค์ประกอบด้านการจัดการความรู้	ผู้รับผิดชอบด้านการจัดการความรู้ในสถานศึกษา			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านบุคคล	4.11	.767	มาก	3
ด้านเทคโนโลยี	4.29	.768	มาก	1
ด้านการเรียนรู้	4.17	.737	มาก	2
รวม	4.19	.693	มาก	

จากตารางภาพรวมความคิดเห็นด้านองค์ประกอบการจัดการความรู้ภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประเด็นองค์ประกอบการจัดการความรู้อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19 S.D. .693) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมี (ค่าเฉลี่ย 4.29 S.D. .768) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้โดยมี (ค่าเฉลี่ย 4.17 S.D. .737) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านบุคคลโดยมี (ค่าเฉลี่ย 4.11 S.D. .767)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อประเด็นการจัดการความรู้ด้านขั้นตอนการจัดการความรู้

ขั้นตอนการจัดการความรู้	ผู้รับผิดชอบด้านการจัดการความรู้ในสถานศึกษา			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านการกำหนดความรู้	3.99	.828	มาก	7
ด้านการแสวงหาความรู้	4.09	.810	มาก	3
ด้านการสร้างความรู้	4.05	.790	มาก	5
ด้านการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ	4.00	.843	มาก	6
ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.10	.782	มาก	2
การนำความรู้ไปใช้	4.12	.783	มาก	1
การติดตามและประเมินผล	4.09	.774	มาก	4
รวม	4.06	.737	มาก	

จากตารางภาพรวมความคิดเห็นด้านขั้นตอนการจัดการความรู้ภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประเด็นขั้นตอนการจัดการความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06 S.D. .737) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการนำความรู้ไปใช้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมี (ค่าเฉลี่ย 4.12 S.D. .783) รองลงมา คือ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมี (ค่าเฉลี่ย 4.10 S.D. .782) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดความรู้โดยมี (ค่าเฉลี่ย 3.99 S.D. .828)

6. อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง พบว่า โรงเรียนได้มีการนำเอาองค์ประกอบด้านการจัดการความรู้มาใช้ในการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย ด้านบุคคล ด้านเทคโนโลยี และด้านการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ วิจิตรพันธ์ (2547) กล่าวว่า จัดการความรู้ประกอบไปด้วยสามส่วนใหญ่ๆ ที่สำคัญ ส่วนที่สำคัญที่สุดเลยคือ บุคคล ความรู้มักเกิดจากประสบการณ์ในการทำงาน การสะสมประสบการณ์จะอยู่ในตัวคน คนถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการจัดการความรู้ แต่การจัดการความรู้จะเกิดไม่ได้เลยถ้าขาดเทคโนโลยีซึ่งจะเป็นการสื่อสารช่องทางของการเก็บองค์ความรู้ และส่วนที่สามคือตัวกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการความรู้ กระบวนการในการจัดการความรู้มีหลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้การทำงานร่วมกัน การสอนการทำงาน การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการการจัดการความรู้ ฉะนั้นการจัดการความรู้จึงประกอบด้วย 3 ส่วนประกอบ คือ บุคคล เทคโนโลยี และกระบวนการเรียนรู้ นอกจากด้านองค์ประกอบแล้วโรงเรียนยังมีขั้นตอนในการบริหารจัดการโดยนำเอาขั้นตอนการจัดการความรู้มาใช้ในการบริหารจัดการเช่นเดียวกัน ได้แก่ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้ 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) การนำความรู้ไปใช้ และ 7) การติดตามและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ พรพิมล ธรรมภิรมย์โชค (2550) กล่าวว่า ในยุคของสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ได้ให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจที่สามารถขับเคลื่อนด้วยการใช้ความรู้ สำหรับ

ความเจริญต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการใช้นวัตกรรมที่พัฒนาด้วยปัญญาและความรู้เป็นฐานอันสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะองค์กรทางการศึกษาสามารถนำความรู้มาพัฒนาการดำเนินงานหรือนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน สำหรับการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างองค์ความรู้ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้ 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) การนำความรู้ไปใช้ และ 7) การติดตามและประเมินผล

ผลการศึกษาแนวทางการจัดการความรู้ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคคล 2) ด้านเทคโนโลยี และ 3) ด้านการเรียนรู้ จากผลการวิจัย พบว่า ทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก ทำให้ทราบได้ว่า ทุกองค์ประกอบเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการจัดการความรู้ให้ประสบความสำเร็จ

ขั้นตอนการจัดการความรู้สำหรับโรงเรียน สามารถอภิปรายในประเด็นดังต่อไปนี้ กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยได้นำเสนอ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้ 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) การนำความรู้ไปใช้ และ 7) การติดตามและประเมินผล จากผลการวิจัย พบว่า ทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมากทำให้ทราบได้ว่า ทุกขั้นตอนเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการจัดการความรู้ให้ประสบความสำเร็จ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการความรู้ในสถานศึกษาควรเพิ่มการจัดการความรู้ โดยนำการจัดการความรู้ไปปฏิบัติ จัดทำแผนงาน โครงสร้างและบทบาทของบุคลากรในการจัดการความรู้ ประเมินกลยุทธ์ในการจัดการความรู้ เพื่อให้กระบวนการจัดการความรู้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

(2) ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการความรู้ในสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ของบุคลากร การเรียนรู้ระหว่างกันภายในสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้การสับเปลี่ยนงาน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคคล และควรดำเนินการจัดทำสื่อมัลติมีเดียให้มีความรู้หลากหลาย ครบถ้วน และส่งเสริมให้บุคลากรสืบค้นความรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคใน การจัดการความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนา และปรับปรุงสถานศึกษาให้มีการจัดการรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

(2) ควรศึกษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับการจัดการความรู้ของโรงเรียน เช่น การเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) การอบรมผ่านเว็บ (Web-Based Training) ระบบฐานข้อมูล โดยให้มีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ สามารถใช้และเข้าถึงได้ง่าย

9. เอกสารอ้างอิง

จักรพรรดิ วัฒนา. (2550). การจัดการความรู้ของครู. วิทยากรย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไยไหม.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่างจำกัด.

วันทนา เมืองจันทร์. (2548). การจัดการความรู้ในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2548). การจัดการความรู้ในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.

วิจารณ์ พานิช. (2547). การจัดการความรู้. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม(สคส.).

กลยุทธ์การพัฒนากีฬาบาสเกตบอลเพื่อความเป็นเลิศในระดับอุดมศึกษา
STRATEGY FOR EXCELLENCE IN BASKETBALL DEVELOPMENT IN
HIGHER EDUCATION

ธิดาพร ไม้หอม

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Thidamhew@gmail.com

ดร.เกรียงไกร สัจจะหยุดภัย

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Kriangkrai.sa@spu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารทีมกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาตามแนวทางการพัฒนาทีมกีฬาสู่ความเป็นเลิศ 2) เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ของผู้ฝึกสอนในการพัฒนาทีมกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ 3) เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในด้านกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ 1. ผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษา จำนวน 80 คน (จำนวนทั้งหมด) 2. นักกีฬาบาสเกตบอลระดับอุดมศึกษา จำนวน 135 คน ทีมชาย 80 คน ทีมหญิง 55 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1. แบบสอบถามนักกีฬาและผู้ฝึกสอน/ผู้ช่วยผู้ฝึกสอนเกี่ยวกับการบริหารทีมกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษา 2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการทีมของผู้ฝึกสอนกีฬาบาสเกตบอลระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดย ใช้สถิติร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารทีมกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาตามแนวทางการพัฒนาทีมกีฬาสู่ความเป็นเลิศมีดังนี้ 1.1 ความคิดเห็นของนักกีฬาอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามรายด้านดังนี้ ด้านการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB ด้านการจัดสวัสดิการ ด้านการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา และด้านการพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา 1.2 ความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามรายด้านดังนี้ ด้านการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา ด้านการพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา ด้านการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB และด้านการจัดสวัสดิการ

2) ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ของผู้ฝึกสอนตามแนวทางการพัฒนาการบริหารทีมกีฬาบาสเกตบอลในการพัฒนาทีมกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการทีมกีฬาบาสเกตบอลตามทฤษฎี POSDCoRB มีการกำหนดเป้าหมายในการแข่งขันและวางแผนร่วมกันชัดเจนก่อนการ

แข่งขัน รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกให้เข้ามาสนับสนุนทีมกีฬาอย่างต่อเนื่อง ด้านการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา คัดเลือกนักกีฬาจากประสบการณ์ ความสามารถ และโรงเรียนในเครือของสังกัด การพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา ให้มีการส่งเสริมผู้ฝึกสอนไปจัดอบรมการพัฒนา ฝึกทักษะและความสามารถที่จำเป็นสำหรับผู้ฝึกสอนกีฬาบาสเกตบอลและนำวิทยาศาสตร์การกีฬามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากีฬาบาสเกตบอล และด้านการจัดสวัสดิการ มีการสนับสนุนด้านการศึกษา เงินรางวัล และการจัดหางานให้กับนักกีฬา

3) การพัฒนากลยุทธ์ในด้านกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มี 4 ด้าน

1. ด้านการบริหารจัดการด้านกีฬาบาสเกตบอลเพื่อความเป็นเลิศ มีการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายร่วมกันภายในทีมกีฬาบาสเกตบอลว่าทุกรายการที่ส่งเข้าร่วมการแข่งขันจะต้องได้รับรางวัล 1- 3 และมีการประเมินผลแผนงานตลอดทุกครั้งที่มีการแข่งขัน รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกให้เข้ามาสนับสนุนทีมกีฬาเพื่อฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเสนองบประมาณจัดทำแผนระยะสั้นและระยะยาว

2. ด้านการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา คัดเลือกนักกีฬาจากประสบการณ์ ความสามารถตามตำแหน่งการเล่นที่ยังขาดแคลนภายในทีม

3. ด้านการพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา จัดการอบรม ฝึกทักษะ ความสามารถที่จำเป็น และนำวิทยาศาสตร์การกีฬามาประยุกต์ใช้ในกีฬาบาสเกตบอล โดยนำผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาฝึกฝนและให้ความรู้เพิ่มเติมกับผู้ฝึกสอนและนักกีฬา

4. ด้านการจัดสวัสดิการ สนับสนุนเงินรางวัล ที่พัก ชุดแข่งขัน การจัดหางานให้กับนักกีฬา และสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อที่สูงขึ้นให้กับนักกีฬาที่มีผลงานดีเด่น

คำสำคัญ: กลยุทธ์การพัฒนากีฬาบาสเกตบอล, การบริหารทีมของผู้ฝึกสอน, ความเป็นเลิศ

ABSTRACT

The purpose of this research were to propose 1) the study of optimizing the methods of basketball team management in higher education institutions for achieving excellence effects in basketball development 2) the analysis of strategy of the coaching team in higher education for achieving excellence effects in basketball development, and 3) the development of strategy for achieving excellence for basketball in higher education. The sample of this study are 1. 80 coaches and assistant coaches of basketball teams in higher education (total) 2. 135 basketball players in higher education, 80 male players and 55 female players. Tools in this study are 1. Questionnaires for basketball coaches, assistant coaches and players about team management in higher education, and 2 .interview form about the strategy of team management in higher education. The data was analyzed by using statistics, standard deviation and content analysis.

The research finding were as follows:

1 basketball players' opinion for success are as follows; The POSDCoRB theory management, Welfare management, Player selection procedures, players and staff development. 2 Coaching team opinion are

as follows; player selection procedure, players and staff development, The POSDCoRB theory management, welfare management.

The strategy analysis results of excellence basketball team management in higher education are inclusive of having team management according to the POSDCoRB theory, setting clear goal for the competition, planning together among coaching team, athletes and institution, having regular trainings, coordinating with internal and external agencies to support the team continuously and selecting athletes from their experiences and skills from the affiliated school.

KEYWORDS: Strategy for Excellence in Basketball, Staff Management, Excellence

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การกีฬาเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาทุกด้าน การกีฬาช่วยพัฒนาสติปัญญาโดยใช้กระบวนการวางแผนการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การคิดแก้ปัญหาต่างๆอย่างรอบคอบ ตลอดจนความถูกต้องและแม่นยำ การพัฒนาด้านสังคมจะช่วยทำให้รู้จักเคารพในกติกาและความสามัคคีในหมู่คณะ ตลอดจนการเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อสังคม

สมบัติ กาญจนกิจ (2553) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการวางแผนในการส่งเสริมพัฒนาการกีฬาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมเท่ากับนานาชาติประเทศนั้น จะต้องมีการปูพื้นฐานที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ และต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย และมีความสอดคล้องกับแนวทางพัฒนาการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศที่จะต้องมีการพัฒนาและเตรียมการอย่างเป็นระบบ จะเห็นได้ว่า การเล่นกีฬามีความสำคัญสำหรับการพัฒนา นักศึกษาโดยมีหลักในการพัฒนาการกีฬา มหาวิทยาลัย และการส่งเสริมกีฬาไว้ 2 แนวทาง คือ 1. กีฬาเพื่อสุขภาพ (Sports for Health) 2. กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ (Sports for Excellence) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาการกีฬาของสถาบันสู่ความเป็นเลิศในด้านต่างๆ และกีฬาสเกตบอร์ดถือเป็นกีฬานานาชาติหนึ่งที่ได้รับคามนิยมและสนใจเล่นกันมาก เพราะสเกตบอร์ดเป็นกีฬาที่สนุกสนาน สามารถเล่นได้ทุกเพศทุกวัย อีกทั้งสเกตบอร์ดยังเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมเข้าไปในการแข่งขันโอลิมปิกเอเชียนเกมส์ ซีเกมส์ สำหรับประเทศไทยก็มีการจัดให้มีการแข่งขันสเกตบอร์ดกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

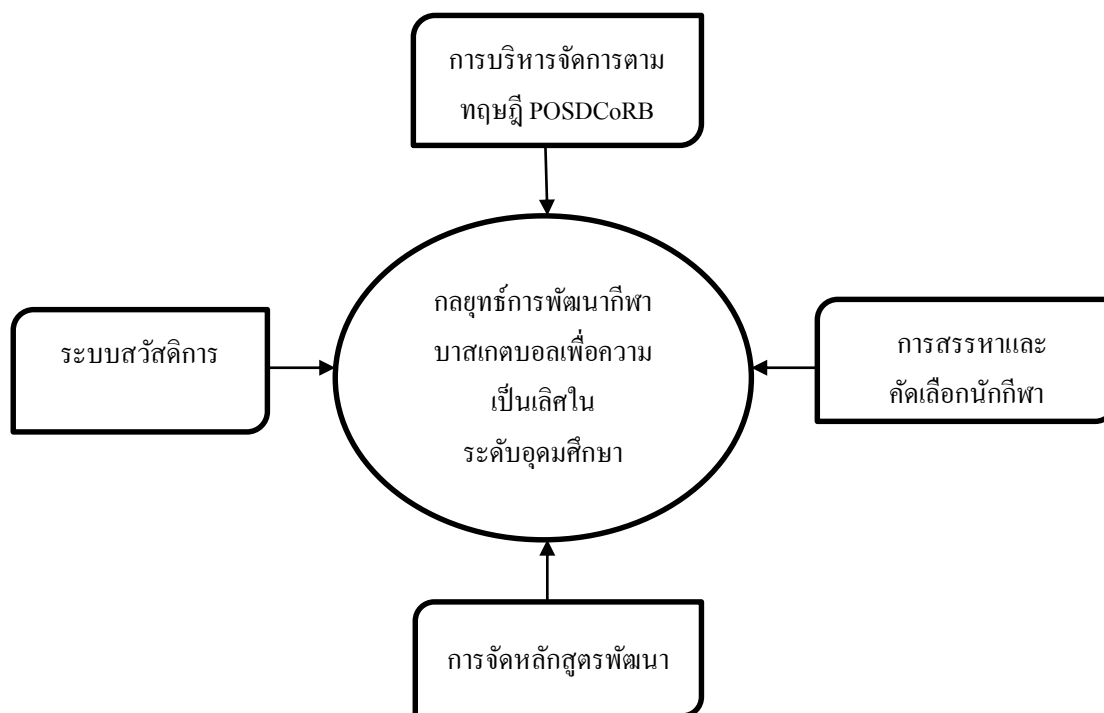
โดยที่การบริหารทีมกีฬานั้นถือเป็นหัวใจสำคัญของการเตรียมทีมนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขัน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและสมรรถภาพให้เกิดความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจของนักกีฬาและมีความสามารถในการเล่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ผู้ปกครอง สิ่งต่างๆเหล่านี้จะส่งเสริมให้นักกีฬาที่มีความสมบูรณ์จนถึงขีดสุดและจะส่งผลให้นักกีฬาเป็นเลิศในการแข่งขันได้จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การพัฒนากีฬาสเกตบอร์ดเพื่อความเป็นเลิศในระดับอุดมศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาทีมกีฬานานาชาติอื่นๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารทีมกีฬาสเกตบอร์ดในระดับอุดมศึกษาตามแนวทางการพัฒนาทีมกีฬาสู่ความเป็นเลิศ

2. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ของผู้ฝึกสอนในการพัฒนากีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในด้านกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาการบริหารทีมกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาตามแนวทางการพัฒนาทีมกีฬาสู่ ความเป็นเลิศ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทีมกีฬาบาสเกตบอลสู่ความเป็นเลิศใน ระดับอุดมศึกษา

2. เก็บข้อมูลกับผู้ฝึกสอนและนักกีฬาในระดับอุดมศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม

ระยะที่ 2 เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ในการพัฒนากีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

1. นำผลที่ได้จากการสอบถามมาทำเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลกับผู้ฝึกสอนกีฬาใน ระดับอุดมศึกษาที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ รองชนะเลิศอันดับ 1 และรองชนะเลิศอันดับ 2

2. เก็บข้อมูลกับผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนโดยการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์กลยุทธ์ของทีมที่ ได้รับรางวัล

ระยะที่ 3 เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในด้านกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

1. นำกลยุทธ์ที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อพัฒนากลยุทธ์ด้านกีฬาบาสเกตบอล

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

กลุ่มที่ 1 ผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษา จาก 40 ทีม ประกอบด้วย ทีมชาย 24 ทีม ทีมหญิง 16 ทีม มีจำนวนทีมละ 2 คน รวม 80 คน

กลุ่มที่ 2 นักกีฬาบาสเกตบอลระดับอุดมศึกษา จำนวน 200 คน จาก 40 ทีม ทีมชาย 24 ทีม ทีมหญิง 16 ทีม จำนวนทีมละ 5 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 1 : กลุ่มที่ 1 ผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษา จาก 40 ทีม ประกอบด้วย ทีมชาย 24 ทีม ทีมหญิง 16 ทีม มีจำนวนทีมละ 2 คน จำนวน 80 คน (จำนวนทั้งหมด)

กลุ่มที่ 2 นักกีฬาบาสเกตบอลระดับอุดมศึกษา จำนวน 135 คน

ส่วนที่ 2 : กลุ่มที่ 3 ผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษา ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ รองชนะเลิศอันดับ 1 และรองชนะเลิศอันดับ 2 ใน 3 ปีซ้อนหลัง จำนวน 8 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1. การบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB ดังนี้

P – (Planning) การวางแผน , O - (Organizing) การจัดการทีม

S - (Staffing) การจัดบุคลากรปฏิบัติงานในที่ , D - (Directing) การอำนวยการ

Co - (Coordinating) การประสานงาน , R – (Reporting) การรายงาน

B - (Budgeting) งบประมาณ

2. การสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา

3. การจัดหลักสูตรพัฒนา

4. ระบบสวัสดิการ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามนักกีฬาและผู้ฝึกสอน/ผู้ช่วยผู้ฝึกสอนเกี่ยวกับการบริหารทีมกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นชนิดเลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์การเป็นผู้ฝึกสอน

ตอนที่ 2 การศึกษาการบริหารทีมกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาตามแนวทางการพัฒนาทีมกีฬาสู่ความเป็นเลิศ เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นชนิดคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaires)

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการทีมของผู้ฝึกสอนกีฬาบาสเกตบอลระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง

คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ด้านความเชื่อมั่น (Reliability) มากกว่า 0.70 ผลคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าเท่ากับ 0.96 โดยด้านการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB มีค่าเท่ากับ 0.95 ด้านการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา มีค่าเท่ากับ 0.76 ด้านการพัฒนานักกีฬาระดับอุดมศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.90 และด้านการจัดสวัสดิการ มีค่าเท่ากับ 0.87

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2. นัดหมายกับกลุ่มตัวอย่างและแจกแบบสอบถามให้กับผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนกีฬาสเกตบอล จำนวน 80 คน และนักกีฬาสเกตบอลระดับอุดมศึกษา จำนวน 130 ชุด ตามกลุ่มตัวอย่างที่ออกแบบไว้

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามโดยผู้วิจัย

4. หลังจากนั้น จึงนำแบบสอบถามที่ได้รับมาบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและทำเป็นแบบสัมภาษณ์กลยุทธ์ของผู้ฝึกสอนในการพัฒนานักกีฬาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

5. นัดหมายกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อขอสัมภาษณ์ ตามวัน เวลา ที่สะดวก และขอบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์

6. ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ตามที่นัดหมายไว้ โดยส่งแบบสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายล่วงหน้า เพื่อจัดเตรียมข้อมูลในการให้สัมภาษณ์

7. หลังจากนั้น จึงนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลยุทธ์ของผู้ฝึกสอนในการพัฒนานักกีฬาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศมารวบรวมจัดพิมพ์

8. สรุปกลยุทธ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ฝึกสอน

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาการบริหารทีมกีฬาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาตามแนวทางการพัฒนาทีมกีฬาสู่ความเป็นเลิศ จากแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้สถิติร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ในการพัฒนานักกีฬาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และ

ระยะที่ 3 เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในด้านกีฬาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์

5. สรุปผลการวิจัย

1) การบริหารทีมกีฬาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาตามแนวทางการพัฒนาทีมกีฬาสู่ความเป็นเลิศมีดังนี้

1.1 ความคิดเห็นของนักกีฬาอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามรายด้านดังนี้ ด้านการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB ด้านการจัดสวัสดิการ ด้านการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา และด้านการพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา

1.2 ความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามรายด้านดังนี้ ด้านการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา ด้านการพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา ด้านการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB และด้านการจัดสวัสดิการ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการบริหารทีมกีฬาเบสบอล

ด้าน	นักกีฬา				ผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอน			
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	ลำดับ
1. การบริหารจัดการตาม ทฤษฎี POSDCoRB	4.05	.583	มาก	1	3.98	.476	มาก	3
2. การสรรหาและคัดเลือก นักกีฬา	3.99	.620	มาก	3	4.18	.537	มาก	1
1. การพัฒนาบุคลากรและ นักกีฬา	3.95	.749	มาก	4	4.06	.719	มาก	2
4. การจัดสวัสดิการ	4.00	.795	มาก	2	3.94	.806	มาก	4
รวม	4.02	.592	มาก		3.98	.490	มาก	

จากตารางพบว่า ความคิดเห็นการบริหารทีมกีฬาเบสบอลของผู้ฝึกสอนในความเห็นของนักกีฬาในระดับอุดมศึกษา พบว่า ผู้ฝึกสอนมีการบริหารทีมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.02 S.D. .592) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมี ($\bar{X}$ 4.05 S.D. .583) รองลงมา คือ ด้านการจัดสวัสดิการ โดยมี ($\bar{X}$ 4.00 S.D. .795) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา โดยมี ($\bar{X}$ 3.95 S.D. .749)

ความคิดเห็นการบริหารทีมกีฬาเบสบอลของผู้ฝึกสอนในความเห็นของผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนในระดับอุดมศึกษา พบว่า ผู้ฝึกสอนมีการบริหารทีมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 3.98 S.D. .490) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมี $\bar{X}$ 4.18 S.D. .537) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา โดยมี ($\bar{X}$ 4.06 S.D. .719) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดสวัสดิการ โดยมี ($\bar{X}$ 3.94 S.D. .806)

2) การวิเคราะห์กลยุทธ์ของผู้ฝึกสอนในการพัฒนากีฬาเบสบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มี 4 กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 การบริหารจัดการด้านกีฬากีฬาบาสเกตบอลเพื่อความเป็นเลิศ มีการกำหนดเป้าหมายในการแข่งขันและวางแผนร่วมกัน ระหว่างผู้ฝึกสอน นักกีฬา และสังกัด ชัดเจนก่อนการแข่งขัน และฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกให้เข้ามาสนับสนุนทีมกีฬาอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ที่ 2 การสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา โดยคัดเลือกนักกีฬาจากประสบการณ์ ความสามารถ และโรงเรียนในเครือของสังกัด ตามตำแหน่งที่ขาดแคลน

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา มีการส่งเสริมให้ผู้ฝึกสอนไปจัดอบรมการพัฒนา ฝึกทักษะและความสามารถที่จำเป็นสำหรับผู้ฝึกสอนกีฬาบาสเกตบอลและนำวิทยาศาสตร์การกีฬามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากีฬาบาสเกตบอล

กลยุทธ์ที่ 4 การจัดสวัสดิการ มีการสนับสนุนด้านการศึกษา เงินรางวัล ที่พัก และการจัดหางานให้กับนักกีฬาในสังกัด

3) การพัฒนากลยุทธ์ในด้านกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ จะประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การบริหารจัดการด้านกีฬากีฬาบาสเกตบอลเพื่อความเป็นเลิศ

มีการตั้งเป้าหมายร่วมกันภายในทีม มีการจัดทำแผนงานประจำปีที่มีความชัดเจน กำหนดแผนการฝึกซ้อมทั้งระยะสั้นและระยะยาวและแบ่งช่วงเวลาการฝึกซ้อมอย่างชัดเจน เพื่อนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกพร้อมเสนองบประมาณในเรื่องของอุปกรณ์การฝึกซ้อมต่างๆ

กลยุทธ์ที่ 2 การสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา

กำหนดเกณฑ์ และกำหนดวันคัดเลือกนักกีฬา โดยมีหลากหลายวิธีที่จะคัดเลือกนักกีฬาที่มีความสามารถและให้โอกาสกับผู้ที่มาคัดเลือกทุกคน รวมไปถึงการใช้ผลงานจากการแข่งขันในรายการต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งในการคัดเลือก โดยแต่ละสังกัดจะมีโรงเรียนในเครือที่สนับสนุนนักกีฬา และทำข้อตกลงกันในด้านผู้ฝึกสอนและนักกีฬาโดยจะวางแผนรับนักกีฬาทุกปี

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา

จัดทำโครงการพัฒนาและสนับสนุนนักกีฬาและผู้ฝึกสอน ส่งเสริมบุคลากรไปอบรมเรื่องการฝึกทักษะความสามารถที่จำเป็นสำหรับผู้ฝึกสอนกีฬาบาสเกตบอล และให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อพัฒนานักกีฬา ส่งเสริมให้นำวิทยาศาสตร์การกีฬามาประยุกต์ใช้กับกีฬาบาสเกตบอลอย่างสม่ำเสมอ

กลยุทธ์ที่ 4 การจัดสวัสดิการ

จัดทำแผนงานประจำปีเสนอกับสังกัดอย่างชัดเจน ของงบประมาณที่ใช้ในการฝึกซ้อมและแข่งขัน รวมถึงอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม มีการจัดทุนการศึกษา และจัดสวัสดิการเพิ่มเติมให้กับนักกีฬา เช่น ค่ารักษาพยาบาล การจัดหางานที่มั่นคง และการยกย่องเชิดชูเกียรติของนักกีฬาและผู้ฝึกสอน รวมถึงเงินรางวัลอัดฉีดเพิ่มให้กับนักกีฬาที่มีผลงานดีเด่น

6. อภิปรายผล

- 1) การบริหารทีมกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาตามแนวทางการพัฒนาทีมกีฬาสู่ความเป็นเลิศมีดังนี้

1.1 การบริหารทีมกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาตามความคิดเห็นของนักกีฬาอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามรายชื่อดังนี้ ด้านการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB ด้านการจัดสวัสดิการ ด้านการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา และด้านการพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา

1.2 การบริหารทีมกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนและผู้ช่วยผู้ฝึกสอนอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามรายชื่อดังนี้ ด้านการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา ด้านการพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา ด้านการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB และด้านการจัดสวัสดิการ

2) ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ของผู้ฝึกสอนในการพัฒนาทีมกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และ 3) การพัฒนากลยุทธ์ในด้านกีฬาบาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มี 4 ด้าน

1. ด้านการบริหารจัดการทีมกีฬาบาสเกตบอลตามทฤษฎี POSDCoRB พบว่า มีการกำหนดเป้าหมาย และมีการวางแผนร่วมกันทุกครั้งก่อนการแข่งขัน และมีการกำหนดระยะเวลาของการฝึกซ้อม รวมถึงมีการประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกให้เข้ามาสนับสนุนทีมกีฬา ซึ่งสอดคล้องกับ พงณา สุจริตวิบูลย์ (2550) กล่าวว่า การทำทีมต้องมีการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของทีมว่าต้องทำอะไร และมีการแบ่งช่วงเวลาการฝึกซ้อม และหาบุคลากรที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในเรื่องของงบประมาณและการเรียน

2. ด้านการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา พบว่า กำหนดเกณฑ์ และกำหนดวันคัดเลือกนักกีฬา โดยมีหลากหลายวิธีที่จะคัดเลือกนักกีฬาที่มีความสามารถและให้โอกาสกับผู้ที่มาคัดเลือกทุกคน รวมไปถึงการใช้ผลงานจากการแข่งขันในรายการต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งในการคัดเลือก โดยแต่ละสังกัดจะมีโรงเรียนในเครือที่สนับสนุนนักกีฬาโดยจะวางแผนรับนักกีฬาทุกปี สอดคล้องกับ ประพันธ์ศิริ สุเสารัง (2540) กล่าวว่า อย่างไรก็ตาม การคัดเลือกนักกีฬาส่วนใหญ่มีหลักการคล้าย ๆ กันและใช้วิธีการคัดเลือกที่หลากหลายและใช้ข้อมูลหลาย ๆ ด้านในการพิจารณาคัดเลือก เพื่อเตรียมนักกีฬาที่สามารถพัฒนาทั้งร่างกายและทักษะมาทดแทน

3. ด้านการพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา พบว่า มีการจัดอบรมสัมมนาโดยทีมผู้ฝึกสอนและนักกีฬาที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย อีกทั้งได้ส่งผู้ฝึกสอนไปอบรมเพื่อพัฒนาความรู้เพิ่มเติม และมีการนำวิทยาศาสตร์การกีฬามาประยุกต์ใช้ในกีฬาบาสเกตบอลเพื่อให้นักกีฬามีความพร้อมในการเข้าร่วมการแข่งขัน สอดคล้องกับ การกีฬาแห่งประเทศไทย (2551) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรกีฬาเป็นกระบวนการปฏิบัติในการพัฒนาบุคลากรทางการกีฬา ประกอบด้วย การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติ การสอบเลื่อนระดับ และการฝึกประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ให้มีจำนวนเพียงพอต่อการพัฒนาความรู้ เพิ่มเติม ของการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ

4. ด้านการจัดสวัสดิการ พบว่า สนับสนุนค่าเบี้ยเลี้ยง เงินรางวัล และสนับสนุนด้านการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นให้กับนักกีฬาที่มีผลงานดีเด่น และเป็นนักกีฬาทีมชาติไทยเยาวชนทีมชาติไทยจะได้รับทุนศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาต่อไปทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับ จรยพร ธรนิทร์ (2550) กล่าวว่า แผนงานส่งเสริมและพัฒนาการกีฬานันทนาการของสำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ และแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการพลศึกษาและกีฬาในระบบการศึกษา ข้อ 4 ที่ว่าจัดทุนการศึกษาให้กับนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีพรสวรรค์ด้านการกีฬา และพัฒนาสู่การเป็นนักกีฬาข้างฟิสิกส์ที่สามารถเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย โดยมีระบบดูแลและสอนเสริมที่ดีเพียงพอที่จะทำให้นักกีฬาทุกคนเรียนสำเร็จ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- (1) ด้านการบริหารทีมกีฬาตามทฤษฎี POSDCoRB ควรมีการพัฒนาการบริหารทีมอย่างต่อเนื่องให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- (2) ด้านการสรรหาและคัดเลือกนักกีฬา ควรมีวิธีการคัดเลือกนักกีฬาหลากหลายวิธี เพื่อให้ได้นักกีฬาที่มีทักษะ และความสามารถที่เหมาะสมกับตำแหน่งที่ขาดแคลน
- (3) ด้านการพัฒนาบุคลากรและนักกีฬา ควรมีการส่งเสริม พัฒนาความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาในกีฬาสเกตบอล
- (4) ด้านการจัดสวัสดิการ ควรมีการสร้างแรงจูงใจในการให้รางวัล ยกย่องเชิดชูเกียรติแก่นักกีฬาและผู้ฝึกสอนที่มีผลงาน และการจัดหางานที่มั่นคงให้กับนักกีฬาในสังกัด

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- (1) ควรมีการศึกษาเกี่ยววิทยาศาสตร์การกีฬา และนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาทีมกีฬาสเกตบอลสู่ความเป็นเลิศในระดับอุดมศึกษาต่อไป
- (2) ควรมีการวิจัยศึกษาการติดตามและประเมินผลการใช้กลยุทธ์การพัฒนากีฬาสเกตบอลในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

8. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งไม่ว่าที่จะกล่าวได้ทั้งหมด ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ ดร. เกรียงไกร สัจจะหฤทัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.สุพรรณิ สมานญาติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ไทยมา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สินจินดาวงศ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ อีกทั้งได้ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์ที่ได้รับ จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ฝึกสอน ผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และนักกีฬาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูล และให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บิดา มารดา คณาจารย์ เพื่อน พี่ น้อง ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ด้วยความรัก ความห่วงใย ความเข้าใจด้วยดีเสมอมา และคอยให้กำลังใจมาโดยตลอด จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

9. เอกสารอ้างอิง

จรวยพร ธรณินทร์.2550. รายงานการประชุม. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.jaruayporntorranin.com>.
พจนา สุจริตวิบูลย์ 2550. แนวทางการจัดทำทีมบาสเกตบอลสู่ความเป็นเลิศ. ถ่ายเอกสาร.

พฤษศาสตร์ ลำพูนทศ.2557. “แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านกีฬาจักรยานเพื่อความเป็นเลิศของสมาคมกีฬาจังหวัดศรีสะเกษ”. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา. คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554)

การกีฬาแห่งประเทศไทย (2551)

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ 2540. การพัฒนากีฬาชาติ. “การศึกษาประสิทธิผลของสมาคมกีฬาสมัครเล่นแห่งประเทศไทยกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง”. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมบัติ กาญจนกิจ. 2553. “การวางแผนในการส่งเสริมพัฒนากีฬาให้เจริญก้าวหน้า”. คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**การศึกษาผลของเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการความรู้
ด้านประกันคุณภาพที่มีต่อคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร**
**THE EFFECTS OF SCHOOL ADMINISTRATORS' ATTITUDE AND
KNOWLEDGE MANAGEMENT ABOUT QUALITY ASSURANCE ON
THE QUALITY OF PRIMARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
THE PRIVATE EDUCATION COMMISSION**

สุภาพร ทูริยานนท์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Email: Supaporn@njchineseschool.net

ดร.สุบิน ยุระรัช

รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Email: subin.yu@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพของเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการความรู้ด้านประกันคุณภาพที่มีต่อคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาและ (2) เพื่อศึกษาผลของเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการความรู้ด้านประกันคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน 600 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้เห็นของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้างานฝ่ายต่างๆ จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการความรู้ด้านประกันคุณภาพ และคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการความรู้ด้านประกันคุณภาพมีผลต่อคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร มีผลต่อคุณภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการความรู้ การประกันคุณภาพ คุณภาพของโรงเรียน
ประถมศึกษา

ABSTRACT

This research aims to (1) study the quality of attitudes of school administrators And (2) to study the effect of school administrators' attitudes and knowledge management on quality assurance in primary schools. The Office of the Private Education Commission Bangkok This research collected data from 600 administrators, teachers and educational personnel of the primary schools under the Office of the Private Education Commission in Bangkok Metropolis. Analysis of data analyzed by computer. Program Statistics used in data analysis are frequency, percentage, mean and standard deviation.

Research Results of the Executive Viewer Head of Learning Group Heads of departments by sex, age, education, work experience in school under the jurisdiction of the Office of the Private Education Commission, Bangkok. 1) Attitude of school administrators. Knowledge management in quality assurance And quality of elementary schools under the Office of the Private Education Commission. Bangkok And 2) the attitudes of the school administrators and the knowledge management on quality assurance affect the quality of the primary schools under the jurisdiction of the Office of the Private Education Commission. Bangkok The quality of the school was at the highest level.

KEYWORDS : The Effects of School Administrators' Attitude and Knowledge Management about Quality Assurance on The Quality of Primary Schools

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 ที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทุกระดับ ประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก (มาตรา 47) สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการวางระบบการประเมินที่มีฐานการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยการแสวงหาแนวทางกำกับ ติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะต้องมีการวางแผนกำหนดตัวบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการจัดเตรียมเอกสาร องค์ความรู้ และวิสัยทัศน์ในการมองประเด็นปัญหาเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัดและสามารถสร้างกิจกรรมต่างๆที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาตนเองให้เติบโตตามเกณฑ์การประเมินหรือตามตัวชี้วัดเพื่อให้ผลการประเมินเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพที่ยั่งยืนและได้พัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงเพราะว่าคุณภาพของเด็กไทยในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า การกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการจะต้องประกอบด้วยบุคลากรทุกกลุ่มสาระ ทุกฝ่าย ทุกหน่วยงาน ทั้งผู้บริหาร ครู-อาจารย์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการการทำงานแบบบูรณาการการ

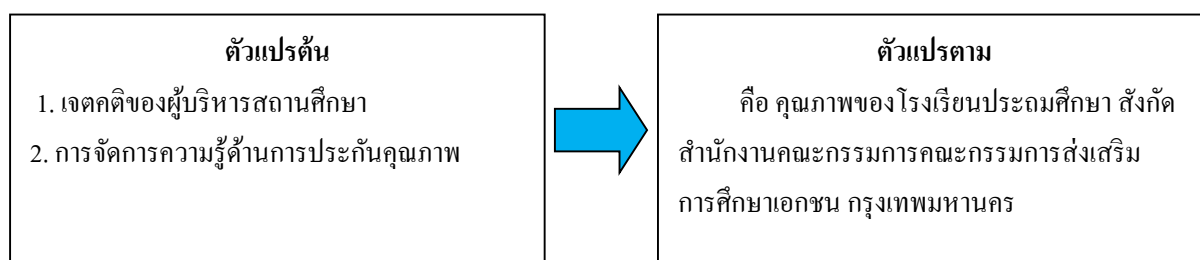
จัดกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ ดังนั้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม (มาตรา 48) ทุกหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจะต้องกำหนดบทบาทและหน้าที่โดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข การกำหนดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการจัดทำรายการประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณะชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมเกิดความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาว่าสามารถที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ดังนั้นทุกสถานศึกษา ต้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ เตรียมพร้อมเพื่อรองรับการประเมินการประกันคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน (สมศ.) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ อาจทำให้ครูซึ่งรวมถึงผู้บริหารสถานศึกษามีภาระงานมากขึ้น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมี ความรู้ ปฏิบัติ และ ความ พร้อมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน และกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงพฤติกรรมออกมาซึ่งอาจจะมีทั้งในด้านบวกและด้านลบ หากผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้สึในด้านบวกต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ก็จะส่งผลให้การดำเนินการสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ นำไปสู่การรับรองมาตรฐานจากองค์กรภายนอก การประกันคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ผลประเมินคุณภาพภายในในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร จากผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญ และการจัดการความรู้เรื่องการประกันคุณภาพในโรงเรียนมีความสำคัญ ถ้าทุกฝ่ายมีเจตคติที่ดี ยอมรับเรื่องประกันคุณภาพยอมทำให้เกิดการพัฒนาในองค์กร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของของเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการความรู้ด้านประกันคุณภาพที่มีต่อคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการความรู้ด้านประกันคุณภาพ และคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาผลของเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการความรู้ด้านประกันคุณภาพที่มีต่อคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระ หัวหน้างาน ฝ่ายต่างๆ จำนวน 600 คน และตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระ หัวหน้างานฝ่ายต่างๆ จำนวน 65 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของยามานะ

4.2 ตัวแปรที่ศึกษามี 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) ตัวแปรต้น ประกอบด้วย เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา และการจัดการความรู้ด้านการประกันคุณภาพ 2) ตัวแปรตาม ประกอบด้วย คุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สังกัด การศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

4.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 8 เดือน (มกราคม-สิงหาคม 2559)

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ตอนที่ 3 เจตคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และ ตอนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพและได้นำผลที่ได้มาหาค่า IOC (0.98)

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองทุกขั้นตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (1) ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากทางวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ให้ออกหนังสือพร้อมแบบสอบถามไปพบผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล (2) ผู้วิจัยนำหนังสือจากทางวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม นำหนังสือพร้อมแบบสอบถามไปพบผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามและดำเนินการในการเก็บข้อมูล

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามรายชื่อแต่ละด้าน

5. สรุปผลการวิจัย

1. เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการความรู้ด้านประกันคุณภาพ และคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สังกัด การศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากที่สุด

2. เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการความรู้ด้านประกันคุณภาพมีผลต่อคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร มีผลต่อคุณภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงร้อยละ 23 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละช่วงอายุพอๆกันและไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดเป็นระดับปริญญาโทร้อยละ 70.8 ประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่มากกว่า 10 ปีขึ้นไปร้อยละ 33 และตำแหน่งงานเป็นผู้บริหารร้อยละ 47.7

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการจัดการความรู้ด้านประกันคุณภาพและคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ยกเว้น 3 ประเด็นที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยเป็นการดำเนินงานจากบุคคลหรือหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น ๆ มาตรฐานที่สามารถประเมินได้โดยใช้เกณฑ์ที่เป็นอัตรัดเป็นลักษณะของการประกันคุณภาพ และสิ่งที่ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาไม่ต้องการรับการประเมิน เนื่องมาจากขาดความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพ

ตอนที่ 3 เจตคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยด้านเจตคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ส่วนในรายข้อๆ มากที่สุดอยู่ทั้งหมด 10 รายการ และในด้านระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ดีไม่ได้มาจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรแต่อยู่ที่การวางนโยบายของผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการจัดการความรู้ด้านประกันคุณภาพและคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ยกเว้น 3 ประเด็นที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยเป็นการดำเนินงานจากบุคคลหรือหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น ๆ มาตรฐานที่สามารถประเมินได้โดยใช้เกณฑ์ที่เป็นอัตรัดเป็นลักษณะของการประกันคุณภาพ และสิ่งที่ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาไม่ต้องการรับการประเมิน เนื่องมาจากขาดความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพ

ตอนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรคด้านความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาคือการประกันคุณภาพภายใน มาตรฐานที่เป็นอัตรัด ไม่ต้องการรับการประเมินเนื่องมาจากขาดความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพ ด้านเจตคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาคือการสร้างความยุ่งยากและ วุ่นวาย เป็นการเพิ่มภาระงานให้มากกว่าเดิม ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ดีไม่ได้มาจากการมีส่วนร่วม

ร่วม ของบุคลากรแต่อยู่ที่การวางแผนนโยบายของผู้บริหาร มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ตัวบ่งชี้ต่างๆ ทำให้ผู้สอนขาดอิสระในการจัดการเรียนการสอน และด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา การมีส่วนร่วมในการวางแผน (P : Plan) ในการกำหนดงบประมาณและใช้งบประมาณอย่างประสิทธิภาพและการจัดทำคู่มือหรือแนวทางการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (D : Do) ในการแลกเปลี่ยนความรู้หรือวิธีการปฏิบัติงานที่ได้จากการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายใน/ภายนอกสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงาน (C : Check) ในการจัดสร้างและใช้เครื่องมือในการตรวจสอบ ประเมินผลตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายใน การกำหนดคณิศรติดตาม การดำเนินงานทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม เพื่อเป็นการกระตุ้น และกระตุ้นให้มีการดำเนินงานตามแผน การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการประเมินแก่ผู้เกี่ยวข้องทราบ การตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการดำเนินงาน (A : Act) สถานศึกษาเปิดโอกาสอย่างเต็มที่ให้ท่านเสนอความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา รักษาคุณภาพในการประกันคุณภาพการศึกษา และมีการพัฒนาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและข้อเสนอแนะในการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา PDCA ในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงาน (C : Check) ในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะได้รับการนำมาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงเพื่อเป็นการพัฒนาเพื่อให้ผลการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. 2544. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ หน้า กระทรวงฯ.ประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษา. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพริ้ว.บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยนเรศวร.

กัญยาพร เทียงศิริตร.2555. การใช้วงจรคอนทราสต์ในมาตรฐานด้านกระบวนการในการประกันคุณภาพ

การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา SDU Res J Special Edition (2): ภายในโรงเรียน ตาม
 ธรรมชาติของครูผู้สอนอำเภอบางสะพานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การสร้างแนวคิดและเจตคติ. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2559, จาก <http://socialscience.igetweb.com/>

กลุ่มวิจัยและพัฒนาสำนักพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1, มหานคร.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ขนิษฐา จงใจพระ. 2555. สรรพความรู้ตามธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : สยามบุ๊คส์.

-----, 2555. การบริหารคุณภาพงานประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยวัฏจักรเดมมิงตามพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของวิทยาลัยเทคโนโลยี ภาคตะวันออก.

ใจชนก ภาคอัด (2557). **การจัดการความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ณัฐพล ชุมวรฐายี. (2545). **บันไดสู่การประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ: นีลพอยท์.

ดวงดาว ทองผ่อง. (2545). สภาพปัญหาและการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดวงใจ สุขสม. (2547). การปฏิบัติของครูในด้านมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

เดือนใจ ทองดี. (2549). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ (e-Learning) กับการเรียนรู้แบบปกติ. ฉะเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

นครินทร์ ขาวผ่อง. (2547). กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเทศบาลจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

นภวรรณ ศรีภูธร. (2544). การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนของโรงเรียนนาร่อง สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, สำนัก. (2546). **รายงานวิจัยปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ.(ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2559, จาก [http:// www.pctc.ac.th/](http://www.pctc.ac.th/)

ประสาน แสงเพชร. (2548). การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ภาณุวัฒน์ กักดวงศ์. 2542. แนวคิดในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา. **วารสารวิชาการ**.4. 34 – 42. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ภาวิณี รัตนวิชัย. (2550). ความรู้และเจตคติที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของ บุคลากรมหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.(2550). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัย รามคำแหง**.สำนักประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.

-----.(2553). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง**. สำนักประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.

- ยุพิน ศิริเรือง. (2547). วรรณคดีของครูต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานการ
ประถมศึกษาอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. 2555. **วงจรคุณภาพในวงจรการบริหารงาน**. กรุงเทพฯ : วรรณสาส์น.
- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. (2549). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ชุมชน
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2534). **การวิจัยเชิงปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิลาวลัย ศรีแผ้ว. (2546). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรีสมร แป้งหอม. (2545). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สถิตย์ ช่าง. (2544). ความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนที่มีต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เสงี่ยม เป้าเล้ง. (2546). การศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานเขตพื้นที่สมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สุจินต์ นิ่มอนงค์. (2543). **องค์ประกอบศักยภาพของสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ
มัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 1 นครปฐม**. นครปฐม:
- อนุศักดิ์ คงทนการ; พันเอก. (2556). พัฒนาระบบบริหารการศึกษาของโรงเรียนทหารปืนใหญ่ ศูนย์การทหาร
ปืนใหญ่ ภายใต้กรอบการประกันคุณภาพการศึกษาของกองทัพบก. สาขาวิชาสังคมจิตวิทยา .
- Bloom , Benjamin S. 2009. **Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning**.
New York: McGraw-Hill.
- Kochendorfer. 2002. **Curriculum Planning for Better Teaching and Learning** 4th ed, New York: Holt
Rinehart and Winston.
- Nevo, D. 2001. School Evaluation : Internal or External ?. **Studies in Educational Evaluation** 27:95-106.
- Roamaes, S. P. 2001. **Organization Behavior : Concept and Controversies, and Application**. New Jersey:
Prentice-Hall International Inc.,.

**การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
THE OPERATION OF THE STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM OF
SCHOOLS UNDER SUPHANBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 1**

ชีวิน พุ่มเพชร

**หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม**

E-mail: cheewin.pumpetch@gmail.com

ดร.สุพรรณิ สมานญาติ

**อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม**

E-mail: supannee.sa@spu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู ประชากรได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2559 รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,303 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเทียบจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) เลือกโดยการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อตามลำดับ และ 2) ปัญหาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณา

เป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับจากปัญหาน้อยไปหามากได้ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ด้านการส่งต่อและด้านการคัดกรองนักเรียนตามลำดับ

คำสำคัญ : ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา

ABSTRACT

The purpose of this research were to study 1) the operation of the student care and support system of schools under Suphanburi Primary Educational Service Area Office and 2) the operating problems of the student care and support system of schools under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1 by the opinions of teachers. The population were 1303 teachers in schools under Suphanburi Primary Educational Service Area Office in academic year 2016 ,sample were 302 teachers obtained by using simple random sampling technique. The instrument was a five – rating – scales questionnaire with constructed by researcher. The data were analyzed by using frequency, percent, mean and standard deviation

The results of the study were as follows: 1) the opinion of teachers toward the operation of the student care and support system of schools under Suphanburi Primary Educational Service Area Office revealed total was at a high level and each aspect were practiced at the high level. Considering the mean score of each aspect, prevention and problems solving, knowing individual student, students promotion and development, student screening and and student transfer were in descending order. 2) the operating problems of the student care and support system of schools under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1 by the opinion of teachers revealed total was at a least level and each aspect were at the least level. Considering the mean score of each aspect, knowing individual student, prevention and problems solving, students promotion and development and student screening were in ascending order.

KEYWORDS: student care and support system Primary Educational Service Area Office Primary School

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดผลกระทบกับเยาวชนไทยเป็นอย่างมาก เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่ต้องการการดูแลช่วยเหลือ และส่งเสริมจากผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องให้เป็นคนดี เก่ง มีความสุข มีความสามารถทางสติปัญญา และพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเด็กแต่ละคนมีความต้องการที่แตกต่างกัน สิ่งที่ผู้ใหญ่ให้กับเด็กเพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับเด็กนั้น อาจไม่ใช่สิ่งที่เขาต้องการ รวมทั้งวิธีการเลี้ยงดูในรูปแบบที่ต่างกัน การเข้มงวดมากเกินไป อาจทำให้เด็กรู้สึกเครียดได้ หรือการตามใจจนเกินไปอาจทำให้เด็กเอาแต่ใจตนเองจนทำให้เกิดปัญหาในสังคมได้ ครูผู้สอนในบางครั้งก็อาจเป็นผู้สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับเด็กและด้วยสถานการณ์ปัจจุบัน สภาพแวดล้อม ความคาดหวังของผู้ปกครองกับตัวเด็ก สิ่งช่วย ตัวแบบที่ไม่เหมาะสม

ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ กับเด็กได้อย่างมากมาย (กรมสุขภาพจิต 2544) ดังนั้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) จะต้องอาศัยการบริหารจัดการให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การทำให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้อยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข ด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพภายใต้บรรยากาศและสภาพแวดล้อม ที่อบอุ่นและปลอดภัย

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกรมสุขภาพจิตได้ตระหนักและให้ความสำคัญที่จะต้องมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบมีความชัดเจน ในการพัฒนาเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหา หรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งในส่วนความสำเร็จของงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นบุคลากร โรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครองหรือชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดให้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างเป็นระบบมีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข 5) การส่งต่อนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี ส่งผลกระทบต่อผู้คนทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ จากสถิติข้อมูลสถานการณ์ ปัญหาด้านพฤติกรรมและสังคม และจากการศึกษาเด็กในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนทั่วประเทศเกือบ 3,000 โรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในกลุ่มเสี่ยงกว่าแสนคนในทั่วประเทศ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนออกกลางคัน เด็ก และเยาวชนบางส่วนมักมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ ตกเป็นทาสของเกมคอมพิวเตอร์ และเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้ง ยกพวกตีกัน มีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น มีการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ เข้าถึงสารเสพติด และสารอันตรายที่แพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิต ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวค่อนข้างประปราย ติดเพื่อน ติดสื่อ และให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าความมีคุณธรรมมีน้ำใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) การดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ถือเป็นงานสำคัญของสถานศึกษาต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยได้รับความร่วมมือจากครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความสุขสมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุข การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) ได้จัดทำคู่มือขั้นตอนการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติด และส่งเสริมป้องกัน แก้ไข และคุ้มครองความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา รวมทั้งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทุกแห่งมีบทบาทการรับผิดชอบการประสาน การป้องกันและแก้ไขปัญหา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี

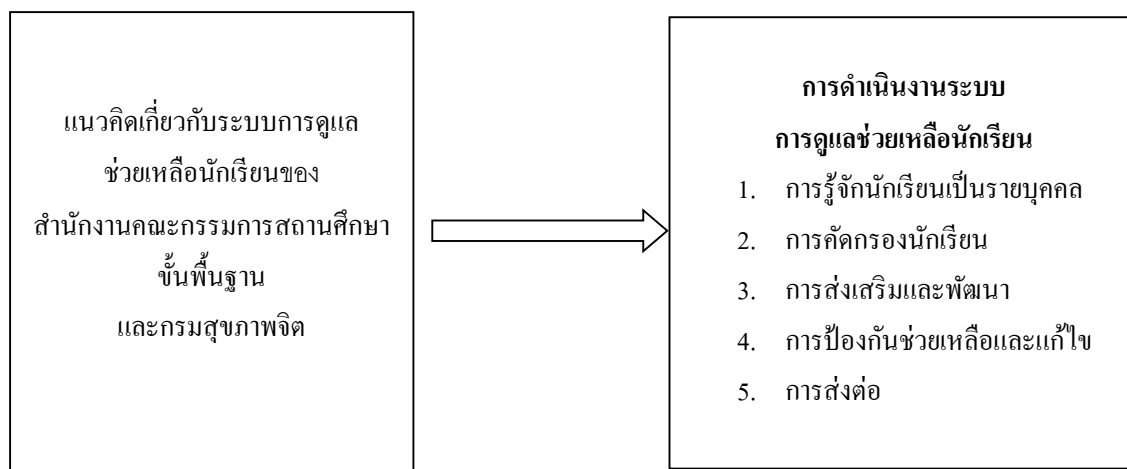
เขต 1 ได้ดำเนินการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน การป้องกัน และแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา ในกลุ่มนักเรียน-นักศึกษา ในพื้นที่ให้บริการทางการศึกษา รวมทั้งในเขตพื้นที่จังหวัด ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู

3. กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2559 รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,303 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเทียบจากตารางของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน (งานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2559)

ขนาดโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
	ครู	ครู
ขนาดเล็ก	466	108
ขนาดกลาง	603	140
ขนาดใหญ่	234	54
รวม	1303	302

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของบุคลากร ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และ ขนาดของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียน ข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Sale) จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนตาม ความคิดเห็นของครู ข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Sale) จำนวน 40 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

ผู้วิจัยดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือโดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม คือ 1) ดร. สกฤพร หศิกภาพ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองมือไทรสว่างไสรราษฎร์ บำรุง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี 2) ดร.สุพพัชรา ชื่นเจริญ ศึกษาานิเทศก์เชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการ กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร และ 3) ดร.มณฑัสสรณ์ เสถียรบุตร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบาเตตุแง อ.เบตง จ.ยะลา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา เขต 3 แล้วหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.5 -1.00

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. ส่งแบบสอบถาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครูตอบแบบสอบถาม และติดตามรวบรวมแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยดำเนินการส่ง และรับแบบสอบถาม จำนวน 302 ชุด ด้วยตนเอง

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบตามจำนวน 302 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3. วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่(Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4. วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยใช้คะแนนเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5. วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยใช้คะแนนเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6. วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 4 เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้เสนอแนะใด ๆ ในแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงไม่ได้วิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 4

5. สรุปผลการวิจัย

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 สรุปได้ดังนี้

5.1 ข้อมูลโรงเรียนที่เป็นกลุ่มประชากร

กลุ่มประชากร ที่เป็นหน่วยโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดกลางมากที่สุดร้อยละ 46.28 รองลงมาเป็นโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 35.76 และเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สุดเพียง 4 โรงเรียน หรือร้อยละ 17.96

5.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

การวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 206 คน ร้อยละ 68.20 และเป็นเพศชายจำนวน 96 คน ร้อยละ 31.80 อยู่ในกลุ่ม Gen-X (Generation X) มีอายุ 38-52 ปีจำนวน 124 คน ร้อยละ 41.10 รองลงมาคือกลุ่ม Gen-Y (Generation Y) อายุต่ำกว่า 37 ปีจำนวน 93 คน ร้อยละ 30.80 และกลุ่ม Gen-B (Baby Boomer Generation) อายุ 53 ปีขึ้นไปจำนวน 85 ร้อยละ 28.10 ตามลำดับ ครูมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดจำนวน 197 ร้อยละ 65.20 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท หรือสูงกว่าจำนวน 105 คน ร้อยละ 34.80 ครูมีประสบการณ์ 11 – 20 ปีมากที่สุดจำนวน 147 คน ร้อยละ 48.70 รองลงมา มีประสบการณ์ 20 ปีขึ้นไปจำนวน 86 คน ร้อยละ 28.50 และน้อยกว่า 10 ปีจำนวน 69 คน ร้อยละ 22.80 ตามลำดับ และครูผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูในโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 140 คน ร้อยละ 46.40 รองลงมาเป็นครูในโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 108 คน ร้อยละ 35.80 และเป็นครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ 54 คน ร้อยละ 17.90 ตามลำดับ

5.3 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.02	0.15	มาก	2
ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.82	0.26	มาก	4
ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	3.89	0.28	มาก	3
ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข	4.04	0.14	มาก	1
ด้านการส่งต่อ	3.80	0.23	มาก	5
รวม	3.91	0.21	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$), (S.D.=0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ($\bar{X} = 4.04$), (S.D.=0.14) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.02$), (S.D.=0.15) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ($\bar{X} = 3.89$), (S.D.=0.28) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 3.82$), (S.D.=0.26) และด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 3.80$), (S.D.=0.23) ตามลำดับ

5.4 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	1.09	0.08	น้อยที่สุด	1
ด้านการคัดกรองนักเรียน	1.12	0.19	น้อยที่สุด	5
ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	1.09	0.15	น้อยที่สุด	3
ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข	1.09	0.08	น้อยที่สุด	1
ด้านการส่งต่อ	1.10	0.15	น้อยที่สุด	4
รวม	1.09	0.13	น้อยที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.09$), (S.D.=0.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากปัญหาน้อยไปหามาก ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 1.09$), (S.D.=0.08) ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ($\bar{X} = 1.09$), (S.D.=0.08) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ($\bar{X} = 1.09$), (S.D.=0.15) ด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 1.10$), (S.D.=0.15) และด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 1.12$), (S.D.=0.19) ตามลำดับ

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยทำให้ทราบสภาพและปัญหาการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับประถมศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

6.1 ผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$), (S.D.=0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ครูผู้ปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 38-52 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงาน และมีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 10-20 ปี ซึ่งทำให้สามารถปฏิบัติงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของรองรัตน์ ทองมาลา(2557) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย

ดังนี้ ด้านการส่งต่อ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการ คัดกรองนักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

6.2 ปัญหาของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.09$), (S.D.=0.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า ครูผู้ปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนส่วนใหญ่เป็นครูใน โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กจึงมีความใกล้ชิดกับนักเรียน สามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเป็นธรรมชาติและทั่วถึง ทำให้มีปัญหาน้อยในระดับน้อยที่สุด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุน และส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดประชุมผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญ ต่อการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง เช่น การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครู การสร้างขวัญกำลังใจครูผู้มีผลงานดีเด่น การจัดทำแผนและคู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ควรให้ความร่วมมือและจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานภายนอก

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ควรกำหนดให้งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นนโยบายสำคัญ ควรจัดกิจกรรมให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในกิจกรรมต่าง ๆ และควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นแบบอย่างและประสบผลสำเร็จ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

2. ควรศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

3. ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

8. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ สุพรรณิ สมานญาติ อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม และคณาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาและแนะนำ ตลอดระยะที่ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

9. เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2544). **คู่มือครูที่ปรึกษาแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต

จิราพัชร เดชวิจิต. (2554). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในจังหวัดปราจีนบุรี.

วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

งานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มนโยบายและแผน สารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี

เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2559 กลุ่มนโยบายและแผน

เพ็ญศรี นิตยา. (2551). สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

มธุรดา ดวงจันทร์. (2553). สภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดไทยวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

รองชิตะ หะยีสามึ่ง. (2554). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านมะนังยง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

รองรัตน์ ทองมาลา. (2557). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

เรืองยศ ครองตรี. (2551). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

วิโรจน์ สุรสาคร. (2550). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). การพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

หลักสูตรผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต. (2547). คู่มือสนับสนุนการดำเนินงานคู่มือการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. นนทบุรี:

ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุชาติ สง่างแสง. (2551). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

Krejcie, Robert. V. & Morgan, Daryle. W. (1970, Autumn). Determining Sampling Size for Research Activities.

Educational and Psychological Measurement. 30(3): 607-610.

**การศึกษาการประกันคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทองสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ที่ผ่านการประเมินคุณภาพ**

ภายนอกกรอบสามระดับดีมาก

**A STUDY OF QUALITY ASSURANCE OF SECONDARY SCHOOLS IN
ANGTHONG PROVINCE UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 5 WITH VERY GOOD RESULTS OF
THE THIRD ROUND EXTERNAL QUALITY ASSESSMENT**

สุรภา สารประดิษฐ์

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Surapla.san@gmail.com

ดร.วรารณ์ ไทยมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: waraporn.th@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพโดยใช้ วงจร PDCA มาใช้ในการบริหารงาน และกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพตามมาตรฐานด้านสถานศึกษา ตามตัวบ่งชี้พื้นฐาน 1-6 (มาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา) ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 7 (มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน) ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 12-13 (มาตรฐานด้านประกันคุณภาพภายใน) ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 8-11 (มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศึกษา) ตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม 15-18 (มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศึกษา) ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการขับเคลื่อนตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานประจำปี ศึกษากระบวนการบริหารงานการดำเนินงานการประกันคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามในระดับดีมาก ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ที่ผ่านผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามในระดับดีมาก จำนวน 2 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 7 คน คือผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน ครู จำนวน 2 คนจาก 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสตรีอ่างทอง และโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการตรวจสอบ และวิเคราะห์เอกสารเพื่อให้ได้ข้อมูลแนวปฏิบัติและสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริง เครื่องมือที่ใช้ใน

การวิจัย เป็นแบบสัมพัทธ์เชิงลึกมีลักษณะแบบไม่มีโครงสร้าง การสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา จากเอกสารการสัมพัทธ์แบบเชิงลึก จากการสังเกตและบันทึกข้อมูล กระบวนการดำเนินงานโดยใช้วงจร PDCA เริ่มต้นด้วยการวางแผน การลงมือทำ การตรวจสอบ การประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพผลในการวิจัยพบว่า กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพ ของโรงเรียนสตรีอ่างทองและโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม โดยใช้วงจร PDCA มีกระบวนการในการดำเนินงานที่ไม่แตกต่างกัน มีการวางแผน การลงมือทำ การติดตามตรวจสอบ การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในกำหนดกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานประจำปีเพื่อบรรลุตามเป้าหมายตามตัวบ่งชี้พื้นฐานในการขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามเป้าหมายและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพ วงจร PDCA ประเมินภายนอก

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the process of quality assurance using PDCA cycle by using quality assurance procedures with school standards. Basic indicator 1-6 (Educational Management Standard), Basic indicator 7 (Teaching Management Standard) ,basic indicators 12-13 (Internal Quality Assurance Standard), Basic Indicators 8-11 (Educational Administration Standard) indicators for Promoting 15-18 (Educational Management Standards). The study group was used in this study as seven key performants were the school administrators and teachers who serve as supervisors of quality assurance of secondary schools in Angthong province under the Secondary Educational Service Area Office 5 with very good results of the third round external quality assessment, There are 7 schools in the school. There are 5 teachers and 2 teachers from 2 schools. And Ang Thong School. Qualitative research was used by examining and analyzing documents to obtain practical data and can examine. Research tools were used in-depth interviews with unstructured, observation, content data analysis, and formal interviews and in-depth interviews by observing and recording data. The PDCA cycle begins with planning, doing, checking, acting and use the results for improvement or set the standard for school work based on basic indicators, the participation of teachers and educational personnel in quality assurance process.

The research results found that quality assurance process of quality assurance of Angthong School and Anythong Pattamaroj School by using PDCA cycle, the process is not different in PDCA cycle. They used Plan, Do, Check, and Act for continuous quality improvement. Strategies and annual action plans to achieve the school goals and standards based on the basic indicators. In addition, the involvement of teachers and educational personnel in determining of annual strategies and action plans to drive efficiency in achieving goals with effectiveness.

KEYWORDS : Quality Assurance/ PDCA Cycle, External Assessment

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาของมนุษยชาติทั้งการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ของทุกประเทศต้องมีการศึกษาที่มีคุณภาพเหมาะสม และ สอดคล้องกับสภาวะการณ์ของโลกในแต่ละยุคสมัยดังนั้นกระบวนการศึกษาจึงจำเป็นต้องได้รับการ พัฒนาตรวจสอบ และประเมินผลผู้เรียน และผู้สอนตลอดเวลา เพื่อให้กระบวนการศึกษานั้นบรรลุผลสำเร็จและเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง (นลินี ทวีสิน, 2555) ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องมีคุณภาพควบคู่ไปกับการประกันคุณภาพเพราะการประกันคุณภาพเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ สังคมในเรื่องคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้มาตรฐานนั้นคือคุณภาพของผู้สำเร็จ การศึกษาต้องตรงตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นการ ดำเนินงานที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ เพื่อเปลี่ยนแปลงให้เป็นสังคมคุณภาพ ดำเนินไปอย่างเป็นระบบไปแนวทางเดียวกัน เพื่อให้การศึกษามุ่งบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาและอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาระบบการดำเนินงานของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอกในระดับดีมากมีขั้นตอนการดำเนินงานโดยใช้ระบบ PDCA เข้ามาช่วยในการบริหารงาน การกำหนดกลยุทธ์ การวางแผนปฏิบัติการประจำปี การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบตามมาตรฐานตัวบ่งชี้ให้ชัดเจนมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและการจัดการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับสร้างความมั่นใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้มีหลักฐานเชิงประจักษ์และความสมเหตุสมผลเป็นสำคัญการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นงานที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายในและเป็นการตรวจสอบผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอกระดับสถานศึกษาเพื่อนำข้อเสนอแนะมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานแก่สถานศึกษาและทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องการประเมินคุณภาพภายนอกและการประกันคุณภาพภายใน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพโดยใช้ วงจร PDCA มาใช้ในการบริหารงาน และกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพตามมาตรฐานด้านสถานศึกษา ตามตัวบ่งชี้พื้นฐาน 1-6 (มาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา) ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 7 (มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน) ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 12-13(มาตรฐานด้านประกันคุณภาพภายใน) ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 8-11(มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศึกษา) ตัวบ่งชี้มาตรฐานส่งเสริม 15-18 (มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศึกษา) ศึกษามีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการขับเคลื่อนตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานประจำปี ศึกษากระบวนการบริหารงานการดำเนินงานการประกันคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามในระดับดีมากเขต 5 ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามในระดับดีมาก

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

Plan	การดำเนินงานประกันคุณภาพตามมาตรฐานด้านการศึกษา สถานศึกษา ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 1-6 (มาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา) ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 7 (มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน) ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 8-11(มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศึกษา) ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 12-13(มาตรฐานด้านประกันคุณภาพภายใน) ตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม 15-18 (มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศึกษา)
Do	
Check	
Act	

สถานศึกษาที่มีผลการประเมินระดับดีมาก

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1แบบแผนการวิจัย

ขั้นที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ซึ่งเป็นการศึกษาเอกสารตำรา ข้อมูล สถิติ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ปัญหา เพื่อจัดทำโครงการและเสนอข้อคิดเห็นของโครงการวิจัย

ขั้นที่ 2 การดำเนินการวิจัย เป็นการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล ปรับปรุงเครื่องมือให้มีคุณภาพ นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ นำมาวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 3 รายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนที่นำเสนอรายงานผลการวิจัยต่อกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับแก้ไข ปรับปรุงตามที่คณะกรรมการแนะนำ แล้วจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

4.2กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสามในระดับดีมาก กลุ่มศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานประกันคุณภาพ จำนวน 7 คน คือ โรงเรียนสตรีอ่างทองและโรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานประกันคุณภาพ จำนวน 2 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

-กระบวนการดำเนินการประเมินคุณภาพตามแนวทาง PDCA

-การดำเนินงานประกันคุณภาพตามมาตรฐานด้านการศึกษาสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 1-6 (มาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา)

ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 7 (มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน)

ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 8-11(มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศึกษา)

ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 12-13(มาตรฐานด้านประกันคุณภาพภายใน)

ตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม 15-18 (มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศึกษา)

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกมีลักษณะแบบไม่มีโครงสร้าง ประกอบด้วย

- กระบวนการดำเนินการประเมินคุณภาพตามแนวทาง PDCA
- การดำเนินงานประกันคุณภาพตามมาตรฐานด้านการศึกษาสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 1-6 (มาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา)

ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 7 (มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน)

ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 8-11(มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศึกษา)

ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 12-13(มาตรฐานด้านประกันคุณภาพภายใน)

การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกมีการบวนการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การสังเกตและการบันทึกผล จากการสัมภาษณ์ ข้อมูลสมุดบันทึกการประชุม

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการมหาวิทยาลัยศรีปทุม เพื่อขอความอนุเคราะห์ใน การเก็บข้อมูล
2. สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา โดยส่งแนวคำถามสัมภาษณ์ล่วงหน้า 5 วัน ก่อนวันที่ นัดสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ตามกรอบแนวคิดใน การวิจัยเป็นเวลา 1 ชั่วโมงด้วยตนเองโดยการจดบันทึก
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางราชการของวิทยาลัย
4. ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เขียนรายงานสรุปผล

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสาร การสังเกตการสัมภาษณ์แบบ เป็นทางการ และการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก

5. สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพโดยใช้ วงจร PDCA มาใช้ในการบริหารงาน

มาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่1-6

การศึกษารายงานการประเมินตนเอง เอกสาร หลักฐาน ตลอดจน การสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ที่ทำหน้าที่การประกันคุณภาพ พบว่าสถานศึกษามีการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามวงจรคุณภาพ PDCA มีการบริหารงานเป็นระบบชัดเจน ตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีตรวจสอบจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตลอดจนผลงานด้านวิชาการ ด้านกีฬา ด้านดนตรี ผลงานโครงการงานคณิตศาสตร์ ผลงาน

โครงการด้านคอมพิวเตอร์ ผลงานการแข่งขันทักษะในด้านต่างๆของนักเรียนในระดับภาคและระดับประเทศ จากตัวบ่งชี้ 1-6 แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษาที่มีกระบวนการได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาได้จัดโครงการ กิจกรรมที่หลากหลายในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรม Open House โดยในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะจัดแสดงผลการดำเนินงานและผลงานที่ได้ในแต่ละรอบปีการศึกษานักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้แสดงผลงานในแต่ละโครงการโดยเปิดบ้านให้กับโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดอ่างทองได้เข้าเยี่ยมชม

มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 7

ผู้บริหารมีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ใน 500 โรงเรียนคุณภาพที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเลือกให้ร่วมโครงการ World Class Standard School มุ่งสร้างคุณภาพระดับโลก การศึกษามีการประเมินตามสภาพจริง ครูทุกท่านมีการวิจัยนักเรียนรายบุคคลเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ นวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนจาก สมาคมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า ภาครัฐและเอกชน เป็นอย่างดี และมีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและการเปลี่ยนของสังคมในประเทศและต่างประเทศสอดคล้องในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกและตระหนักในการดำเนินชีวิตระบบการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และสร้างสรรค์ ครูมีการอบรม พัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ด้านการเรียนการสอน ด้านกีฬาได้รับรางวัลจากในระดับประเทศ

มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศึกษา กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 8-11

มาตรการส่งเสริม ตัวบ่งชี้ที่ 17-18

ผู้บริหารมีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก มีการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม งานวิจัย โครงการ และกิจกรรมจำนวนมากโดยสามารถเผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ด้านการเรียนการสอน และได้รับรางวัลจากการเข้าประกวดแข่งขันในระดับภาคและระดับประเทศความพร้อมในทุกด้าน ทั้งสภาพแวดล้อม บรรยากาศเอื้อต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้มีศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ให้บริการทั้งผู้เรียนและบุคคลภายนอก

มาตรฐานด้านการประกันคุณภาพภายใน กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 12-13

ฝ่ายบริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากำกับติดตาม ตรวจสอบ ตามกระบวนการ PDCA เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ครูผู้รับผิดชอบ รายงานผลการปฏิบัติงานสรุปแต่ละโครงการ แยกเป็นกิจกรรม ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูทุกคนจัดทำรายงานประเมินตนเอง SAR ประจำปี สรุปผลการประเมิน ตามเกณฑ์ตัวชี้วัด จากนั้นคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สถานศึกษามีการจัดทำ รายงานประเมินตนเอง SAR ประจำปี เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน และต้นสังกัดมีการกำหนดแนว ปฏิบัติงาน วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายในชัดเจน มีความพร้อม ครบถ้วนครอบคลุม

6.อภิปรายผล

มาตรฐานด้านผลการจัดการศึกษา โดยจัดให้มีโครงการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา มีการจัดกิจกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดกิจกรรมเป็นศูนย์การเรียนรู้ ให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นได้เรียนรู้อย่างทั่วถึง ทุกคน และจัดระบบดูแลโดยพี่ดูแลน้องในการให้คำแนะนำช่วยเหลือทั้งการทำใบงาน ชิ้นงาน ตามที่ครูมอบหมาย แต่ทั้งนี้ครูต้องควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ เน้นให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกแก้ปัญหาและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีการประเมินผลการเรียนด้วยวิธีการทดสอบ ดู ผลงาน การสังเกต การปฏิบัติจริง ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ นำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยน การเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภกร ศรีอุทัย. (2554) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยโครงการเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบหนึ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้เป็น การสอนแบบโดยใช้โครงการจึงเป็นการสอนให้นักเรียนได้รู้จักวิธีทำโครงการวิจัยเล็ก ซึ่งจะทำให้ผลการเรียนของนักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการจัดบรรยากาศในห้องเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้วัดผลประเมินผลตามสภาพจริงให้มากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ สลิตาริน สิริ (2558) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างจริงจังส่งเสริมให้ครูบุคลากรได้รับการอบรมการวัดผลประเมินผลให้ครูมีวิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายนิเทศกำกับติดตามการเตรียมการสอนของครูนิเทศติดตามการใช้สื่อการสอนของครู

มาตรฐานด้านบริหารการจัดการศึกษา การบริหารการศึกษามีความสำคัญต่อ การประกันคุณภาพ การศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา เพื่อให้เป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของฐานิยาภิญญาสุนันท์ (2558) ข้อเสนอแนะของผู้บริหารต่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดระดับมัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครจากคำถามปลายเปิดพบว่าการบริหารด้านบุคลากรควรวางระบบการบริหารบุคลากรให้มีมาตรฐานควรดูแลช่วยเหลือสนับสนุนและแก้ไขปัญหาการบริหารบุคลากรและปรับปรุงสู่การบริหารที่ยั่งยืน

มาตรฐานด้านการประกันคุณภาพภายใน มีระบบกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษา มีคณะกรรมการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในและคุณภาพภายนอกกรอบสาม โดยกำหนดวิธีการ ขั้นตอน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการมีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เน้นการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ มาลาชาติ (2553) ระดับการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกระบวนการ PDCA ของผู้บริหารสถานศึกษาผลวิจัย พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนไม่แตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน สอดคล้อง กับงานวิจัย ของ สุพนัษ์ จูมสิมมา (2553) ผลการวิจัยพบว่าครู

และผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็กตามวงจร PDCA ไม่แตกต่างกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษสามารถนำข้อค้นพบในครั้งนี้ไปเป็น ข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินงานประกันคุณภาพตามกระบวนการโดยใช้วงจร PDCA โดยปรับตามบริบทของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและบรรลุตามเป้าหมาย

(2) โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ควรนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูล สารสนเทศในการวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการจัดทำการแผนการปฏิบัติงานประจำปี เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานตามกระบวนการที่ชัดเจนสามารถ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามเป้าหมายในการรองรับการประเมิน ภายนอกเพื่อให้การดำเนินงานด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นขั้นตอนการดำเนินงานตามกฎหมายการศึกษาแห่งชาติระยะที่สี่ (พ.ศ. 2559-2563)

(2) ควรมีจัดอบรมพัฒนาศักยภาพให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนให้เข้าใจในกระบวนการในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อวิเคราะห์แนวทางในการดำเนินงานและผลลัพธ์ที่ชัดเจนส่งผลให้น่าเป็นแนวปฏิบัติที่ดีต่อไป

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้บริหาร ครูหัวหน้างานประกันคุณภาพ โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5ทุกท่านที่ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

9. เอกสารอ้างอิง

ชัยพร ชูบัว. 2559. การดำเนินงานเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ฐานิยา ภิญโญสุนันท์. 2558. การศึกษาการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดระดับมัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยสยาม.

ธนวัฒน์ ศรีศิริวัฒน์. 2555. การพัฒนากระบวนการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยการจัดการคุณภาพ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- รัชชัย ศุภดิษฐ์. 2557. การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พัชร พิธิ์. 2555. ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ภายในของสถาบันอุดมศึกษาเขตจังหวัดนนทบุรี. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- ภาพพ แจ่มพลอย. 2556. การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ระวีรัตน์ ชูลินชินภัทร. 2556. ระบบสารสนเทศข้อมูลบุคลากรพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัชรศักดิ์ สงค์ปาน. 2558. การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อบรรลุผลการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ฝั่งอันดามัน. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ศศิธร บัวทอง. 2556. การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กทม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริรัตน์ มาลาชาติ. 2553. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. นุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สินารณ โพธิ์อยู่. 2556. การเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สามของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สลิตารินศิริ. 2558. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพันธ์ จูมลิมา. 2553. การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็กตามวงจร PDCA สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3. วิทยานิพนธ์
- ศุภกร ศรีอุทัย. 2554. การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง มรรยาทชาวพุทธที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เอกพิชัย ชัยทอง. 2558. ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 สุราษฎร์ธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

**การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้
ของผู้เรียน ในรายวิชา ENG213 คำศัพท์และทักษะการอ่าน
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม ปีการศึกษา 2559**

**A STUDY OF THE EFFECT OF LEARNING STYLE-BASED
INSTRUCTIONAL ACTIVITIES ON THE ACHIEVEMENT IN ENG213
VOCABULARY AND READING SKILLS OF SRIPATUM UNIVERSITY
STUDENTS IN THE ACADEMIC YEAR 2016**

สุทธิชา เพชรวิระ
สาขาวิชาภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: sutthicha.ph@spu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ENG213 คำศัพท์และทักษะการอ่าน ตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning Style) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม ปีการศึกษา 2559 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา ENG213 คำศัพท์และทักษะการอ่าน ภาคการศึกษา 1/ 2559 ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style Inventory) ที่ดัดแปลงมาจาก มัทธรา ธรรมนุสย์ (2550) วัดผู้เรียนแยกตามคณะวิชา เพื่อแบ่งกลุ่มคณะวิชาตามรูปแบบการเรียนรู้ 3 รูปแบบ จากนั้นจึงสุ่มเลือกแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ตามกลุ่มเรียน (Section) โดยแต่ละกลุ่มเรียนเป็นนักศึกษาคณะวิชาเดียวกัน ได้กลุ่มตัวอย่างรูปแบบการเรียนรู้ละ 1 กลุ่มเรียน เป็นตัวแทนผู้เรียนในแต่ละรูปแบบการเรียนรู้ โดยได้กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ จำนวน 50 คน เป็นตัวแทนผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจากการฟัง (Auditory Learners) 2) นักศึกษาสาขาวิชาสถาปัตยกรรม จำนวน 50 คน เป็นตัวแทนผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจากการดู (Visual Learners) และ 3) นักศึกษาสาขาศิลปะการแสดงจำนวน 50 คน เป็นตัวแทนผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจากการสัมผัส (Kinesthetic Learners) รวม 150 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ENG213 คำศัพท์และทักษะการอ่าน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ENG213 คำศัพท์และทักษะการอ่าน ผลการวิจัยแสดงว่า การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นในทุกกลุ่มเรียน โดยพบว่า การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามความถนัดและแบบแผนการเรียนรู้ของผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยดูได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกกลุ่มตัวอย่าง

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะการอ่าน, กระบวนการอ่าน, ความเข้าใจในการอ่าน

ABSTRACT

The objectives of this article were 1) to examine the effect of learning style-based instructional activities on the achievement in a course in a course *ENG213 Vocabulary and Reading Skills*’teaching and learning of Sripatum University students in Academic Year 2016, and The sample for this research consisted of 150 students, including students from 3 learning styles: 50 of Visual Learners 50 of Auditory Learners, and 50 of Tactile Learners. They were obtained by cluster random sampling. The instruments used were pre-test and post-test. The research results indicated that the teaching and learning activities based on the students’ learning styles helped students to have better improvement in English reading comprehension skills. It was an effective learning technique which helped the students to learn effectively and helped to improve their learning outcomes. The teaching and learning activities based on the students’ learning styles led to the students’ learning effectiveness in every group which was statistically significant at the level of .05.

KEYWORDS: Learning style, Learning achievement, Reading skills, Reading procedures, Reading Skills for Comprehension

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

วิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ENG213 คำศัพท์และทักษะการอ่าน เป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาพื้นฐาน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม มีจำนวนหน่วยกิต 2 หน่วยกิต เปิดสอนแก่นักศึกษาทุกคณะวิชาในทุกภาคการศึกษา มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาทักษะการอ่านและเพิ่มพูนคำศัพท์ใหม่ๆ ให้แก่ผู้เรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้เพื่อต่อยอดในการเรียนวิชาอื่นๆ ในอนาคตต่อไป แบบเรียนที่ใช้มีเนื้อหาที่น่าสนใจและทันสมัย เน้นกิจกรรมการฝึกอ่านในห้องเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านต่างๆ พร้อมทั้งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อต่อยอดสิ่งที่ได้เรียนรู้ในห้องเรียน

ในฐานะผู้ประสานงานรายวิชา ENG213 คำศัพท์และทักษะการอ่าน ผู้วิจัยได้รวบรวมปัญหาการจัดการเรียนการสอนจากข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่ออาจารย์ผู้สอนหลายๆ กลุ่มเรียนในภาคการศึกษาที่ผ่านมาจากระบบการประเมินการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาจำนวนหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นในเชิงลบต่อวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยสามารถกล่าวในภาพรวมคือ กิจกรรมการเรียนการสอนไม่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ และไม่มีความน่าสนใจ ผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบ ไม่มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุนีย์ สันหมุด (2552) ซึ่งกล่าวว่า ปัญหาหนึ่งของปัญหาการสอนอ่านของมาจากวิธีการสอนที่ไม่เหมาะสมของผู้สอน ซึ่งทำให้การสอนอ่านล้มเหลวและไม่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านอย่างแท้จริง โดยผู้สอนสอนโดยเน้นการแปล การจำศัพท์ กฎไวยากรณ์ ซึ่งไม่ส่งเสริมทักษะการคิด ทำให้ผู้เรียนอ่านไม่เข้าใจ และไม่สามารถสรุปองค์ความรู้จาก

การอ่านได้ ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความถนัดในการเรียน จากปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษากิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชา โดยพิจารณาจากความสนใจ ความถนัด และศักยภาพที่แตกต่างกันของผู้เรียน จึงได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทฤษฎีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียนจากนักการศึกษาหลายๆ ท่าน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดเรื่องรูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) ที่อ้างอิงมาจาก Martin (1991) โดย Martin ได้แบ่งผู้เรียนตามรูปแบบการเรียนรู้เป็น 3 ประเภทหลัก คือ 1) ลักษณะผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจากการฟัง (Auditory Learners) หมายถึง ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจากการฟัง และสามารถจดจำสิ่งที่ฟังได้ ผู้เรียนประเภทนี้จะสนุกกับการพูดคุย สัมภาษณ์ การอ่านออกเสียง สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มนี้ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การอภิปราย การมีส่วนร่วมในกลุ่มอภิปราย การรายงานปากเปล่า การร่วมอภิปรายปากเปล่าตามแบบร่างที่ได้เขียนไว้แล้ว 2) ลักษณะผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจากการดู (Visual learners) หมายถึง ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีจากการดู และสามารถจำสิ่งที่ดูได้ ผู้เรียนประเภทนี้จะการอ่านในใจ และการสังเกต กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มนี้ ได้แก่ การทำคอมพิวเตอร์กราฟิก แผนที่ กราฟ แผนภาพ การ์ตูน โปสเตอร์ แผนภูมิ ผังกราฟิก และข้อความที่มีภาพประกอบจำนวนมาก และ 3) ลักษณะผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจากการสัมผัส (Kinesthetic Learners) หมายถึง ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีจากการสัมผัส พวกเขาจะเข้าใจในสิ่งที่ตนได้ลงมือเขียน และเรียนรู้ได้ดีจากการลงมือทำ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มนี้ ได้แก่ การวาดภาพ การเล่นเกมกระดาน การทำภาพสามมิติ การทำแบบจำลอง การทำตามที่ผู้สอนทำให้อู

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style Inventory) ที่ดัดแปลงมาจาก มัณฑรา ธรรมบุษย์ (2550) วัดผู้เรียนแยกตามคณะวิชา เพื่อแบ่งกลุ่มผู้เรียนและคณะวิชาตามรูปแบบการเรียนรู้ 3 รูปแบบ ได้กลุ่มผู้เรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนี้ 1) ผู้เรียนที่มีความถนัดทางด้านภาษา ได้แก่ ผู้เรียนที่ศึกษาอยู่ในคณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติ วิทยาลัยการบินและคมนาคม และวิทยาลัยการท่องเที่ยวและการบริการ เป็นต้น จัดอยู่ในกลุ่มผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจากการฟัง (Auditory Learners) 2) ผู้เรียนที่มีความถนัดทางด้านกราฟิก การออกแบบ และงานศิลปะประเภทต่างๆ ได้แก่ ผู้เรียนที่ศึกษาอยู่ในคณะดิจิทัลมีเดีย และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ เป็นต้น จัดอยู่ในกลุ่มผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจากการดู (Visual learners) 3) ผู้เรียนที่มีความถนัดทางด้านกีฬา ดนตรี การแสดง และการปฏิบัติการภาคสนาม ได้แก่ ผู้เรียนที่ศึกษาอยู่ในคณะคณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะนิเทศศาสตร์ เป็นต้น จัดอยู่ในกลุ่มผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจากการสัมผัส (Kinesthetic Learners)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้เป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านแก่ผู้เรียน ดังนั้นบทความนี้จะนำเสนอ (1) ลักษณะและจุดเด่น-จุดด้อยของการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (2) ขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (3) กลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนแต่ละรูปแบบการเรียนรู้ (4) วัตถุประสงค์ของการวิจัย (5) คำถามของการวิจัย (6) วิธีดำเนินการวิจัย (7) สรุปผลการวิจัย (8) การอภิปรายผล และ (9) ข้อเสนอแนะ

1. ลักษณะและจุดเด่น-จุดด้อยของการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

นักจิตวิทยาและนักวิชาการการศึกษา (Dunn, 1979; Kolb, D. A. 1984; Ellis, 1985; Honey and Mumford, 1986; Reid, 1995; Fleming, N., and Baume, D. 2006) ได้อธิบายเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) ดังนี้คือ รูปแบบการเรียนรู้เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ซึ่งบูรณาการลักษณะทางกายภาพ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ซึ่งแต่ละคนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดต่างกัน

Martin (1991) และ มัชฌิมา ธรรมนุชย์ (2550) แบ่งผู้เรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ได้ 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. ผู้ที่เรียนรู้ได้ดีทางสายตา (Visual learner) เป็นพวกที่เรียนรู้ได้ดี ถ้าเรียนจากรูปภาพ แผนภูมิ แผนผัง หรือจากเนื้อหาที่เขียนเป็นเรื่องราว ผู้ที่เรียนรู้ได้ดีทางสายตา ควรเลือกเรียนทางด้านสถาปัตยกรรม หรือด้านการออกแบบ และควรประกอบอาชีพมัณฑนากร วิศวกร หรือหมอผ่าตัด เป็นต้น

2. ผู้ที่เรียนรู้ได้ดีทางโสตประสาท (Auditory learner) เป็นพวกที่เรียนรู้ได้ดีที่สุด ถ้าได้ฟังหรือได้พูด ชอบฟังเรื่องราวต่างๆ และชอบเล่าเรื่องราวให้คนอื่นฟัง ผู้ที่เรียนรู้ได้ดีทางการฟัง-พูด มักพบในกลุ่มที่เรียนทางด้านดนตรี กฎหมายหรือการเมือง ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็นนักดนตรี พิธีกรทางวิทยุและโทรทัศน์ นักจัดการเพลง นักจิตวิทยา นักการเมือง เป็นต้น

3. ผู้ที่เรียนรู้ทางร่างกายและความรู้สึก (Kinesthetic perceptrs) เป็นพวกที่เรียนรู้ผ่านการรับรู้ทางความรู้สึก การเคลื่อนไหว และร่างกาย จะสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีหากได้มีการสัมผัสและเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่เรียน ผู้ที่เรียนรู้ได้ดีทางการสัมผัส สาขาวิชาที่เหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มนี้ ได้แก่ วิชาก่อสร้าง วิชาพลศึกษา และควรประกอบอาชีพเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคาร หรืองานด้านกีฬา หรือประเภทงานที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ งานที่ต้องมีการเดินร่ำ และการเคลื่อนไหว เป็นต้น

เนื่องจาก ผู้เรียนแต่ละคนมีรูปแบบหรือลีลาการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน การที่ผู้สอนสามารถรู้ว่าคุณผู้เรียนมีรูปแบบการเรียนรู้เป็นอย่างไร จะประสบความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียน และจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถมากที่สุด

ทั้งนี้ การจัดกลุ่มผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ หรือตามรูปแบบการเรียนรู้ในสถานศึกษาทั่วไปเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ทำให้บางกลุ่มเรียนอาจประกอบไปด้วยผู้เรียนที่มีความหลากหลาย ผู้สอนจึงควรออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อผู้เรียนทุกรูปแบบการเรียนรู้ อาจมีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ และเน้นกิจกรรมกลุ่มที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative) และสามารถแสดงศักยภาพตามรูปแบบการเรียนรู้ของตนเอง

2. ขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนและการประเมินผล

สำหรับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน ในรายวิชา ENG213 Vocabulary and Reading Skills ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การนำเข้าสู่บทเรียน (Warm-up activity) นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการสนทนาโต้ตอบ การถาม-ตอบ หรือการระดมความคิด ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเกี่ยวกับหัวข้อของเนื้อเรื่องที่จะอ่าน ประกอบกับการใช้สื่อที่มีความน่าสนใจ เช่น รูปภาพ วีดีโอ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นก่อนอ่าน (Pre-reading) ผู้เรียนคาดเดาเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านจากการสำรวจ หัวข้อ (Topic) ชื่อเรื่อง (Title) และรูปภาพประกอบ พร้อมทั้งสำรวจโครงสร้างหลักของเรื่อง ว่าประกอบไปด้วยย่อหน้าที่ย่อหน้า ประกอบไปด้วยหัวข้อย่อย กี่หัวข้อย่อย หลังจากนั้น ผู้สอนกำหนดเป้าหมายในการอ่านแก่ผู้เรียน โดยการให้คำถามนำ เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางในการอ่าน และกำหนดคำศัพท์ที่ผู้เรียนควรรู้จากเนื้อเรื่องนั้นๆ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสอนอ่าน (While-reading) ผู้เรียนฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจเนื้อเรื่อง โดยผู้สอนวัดความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนด้วยกิจกรรมการถาม-ตอบ และการเล่าเรื่องย้อนกลับ (Retelling) และการบอกใจความสำคัญ (Main idea) ในแต่ละย่อหน้า ด้วยกิจกรรมที่แตกต่างกันตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นหลังอ่าน (Post-reading) ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับความหมายที่ถูกต้องของคำศัพท์จากบริบทที่อ่าน สรุปโครงสร้างของเนื้อเรื่อง (Content structure) ประเด็นสำคัญ (Supporting details) และใจความสำคัญ (Main idea) ของเนื้อเรื่องที่อ่าน

สำหรับการประเมินความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนในแต่ละรูปแบบการเรียนรู้ ผู้สอนประเมินจากกิจกรรมการเล่าเรื่องย้อนกลับ (Retelling) และการนำเสนอใจความสำคัญ (Main idea) ในแต่ละย่อหน้า ในกิจกรรมการเรียนการสอนขั้นตอนที่ 3 ขั้นสอนอ่าน (While-reading)

3. กลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านแก่ผู้เรียนในแต่ละรูปแบบการเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจตามความสนใจและความถนัดของตนเองได้อย่างเหมาะสม ผู้เขียนได้สอดแทรกกิจกรรมการฝึกอ่านในขั้นตอนที่ 3 ขั้นสอนอ่าน (While-reading) ที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนผู้เรียนที่เรียนรู้ได้จากการฟัง (Auditory Learners) ผู้เรียนจะทำกิจกรรมกลุ่มย่อยในการอ่านเนื้อเรื่องพร้อมกับอภิปรายร่วมกัน และออกมาเสนอความคิดเห็นขึ้นเรียน เพื่อเล่าเรื่องย้อนกลับ (Retelling) และสรุปใจความสำคัญ (Main idea) ของแต่ละย่อหน้า พร้อมกับใช้สื่อประกอบการนำเสนอที่เหมาะสม และมีการถาม-ตอบร่วมกับเพื่อนกลุ่มอื่นๆ หลังการนำเสนอ ซึ่งถือเป็นการแบ่งปันความคิดให้แก่เพื่อนร่วมชั้นเรียนด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนผู้เรียนที่เรียนรู้ได้จากการดู (Visual Learners) ผู้เรียนจะมีโอกาสได้แสดงความคิดทางศิลปะของตนเอง โดยหลังจากที่ผู้เรียนอ่านเรื่องร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ผู้เรียนจะถ่ายทอดความคิดเพื่อเล่าเรื่องย้อนกลับ (Retelling) และสรุปใจความสำคัญ (Main idea) ของแต่ละย่อหน้า โดยการออกแบบและจัดทำแผนที่ความคิด (Mind map) มีการวาดภาพประกอบและการใช้สีกันอย่างอิสระตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนผู้เรียนที่เรียนรู้ได้จากการสัมผัส (Kinesthetic Learners) จะเล่าเรื่องย้อนกลับ (Retelling) และสรุปใจความสำคัญ (Main idea) ของแต่ละย่อหน้าด้วยการทำกิจกรรมกลุ่มย่อย เช่น การเติมคำในเนื้อเรื่องเพื่อสรุปเรื่อง การจับคู่หัวข้อและรายละเอียดเพื่อบอกใจความสำคัญ หรือการแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น

โดยกิจกรรมการเรียนการสอนของทุกกลุ่มรูปแบบการเรียนรู้ จะเน้นกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ และเพื่อให้ผู้เรียนได้เสริมต่อความรู้ให้แก่กันและกัน โดยมีครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ และช่วยสรุปความคิดที่ถูกต้องและเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม

4. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ENG213 คำศัพท์และทักษะการอ่าน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม ปีการศึกษา 2559 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning Style)

5. คำถามของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ENG213 คำศัพท์และทักษะการอ่าน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม ปีการศึกษา 2559 เป็นอย่างไร หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา ENG213 คำศัพท์และทักษะการอ่าน ภาคการศึกษา 1/ 2559 ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style Inventory) ที่ดัดแปลงมาจาก มัณฑรา ธรรมนุส (2550) วัดผู้เรียนแยกตามคณะวิชา เพื่อแบ่งกลุ่มคณะวิชาตามรูปแบบการเรียนรู้ 3 รูปแบบ จากนั้นจึงสุ่มเลือกแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ตามกลุ่มเรียน (Section) โดยแต่ละกลุ่มเรียนเป็นนักศึกษาคณะวิชาเดียวกัน ได้กลุ่มตัวอย่างรูปแบบการเรียนรู้ละ 1 กลุ่มเรียน เป็นตัวแทนผู้เรียนในแต่ละรูปแบบการเรียนรู้ โดยได้กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ จำนวน 50 คน เป็นตัวแทนผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจากการฟัง (Auditory Learners) 2) นักศึกษาสาขาวิชาสถาปัตยกรรม จำนวน 50 คน เป็นตัวแทนผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจากการดู (Visual Learners) และ 3) นักศึกษาสาขาศิลปะการแสดงจำนวน 50 คน เป็นตัวแทนผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีจากการสัมผัส (Kinesthetic Learners) รวม 150 คน

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

6.2.1 แบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style Inventory)

6.2.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ENG213 คำศัพท์และทักษะการอ่าน

6.2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ENG213 คำศัพท์และทักษะการอ่าน (Pre-Test and Post-Test) จำนวน 30 ข้อ แบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ เป็นชุดเดียวกัน มีความเชื่อมั่น 0.91 แสดงว่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบอยู่ในเกณฑ์สูง

6.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ (1) ค่าเฉลี่ย (2) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ (3) การทดสอบสมมุติฐาน โดยใช้ t-test (pair)

7. สรุปผลการวิจัย

ผลจากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน ที่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ENG213

คำศัพท์และทักษะการอ่าน ชุดเดียวกัน จำนวน 30 ข้อ ก่อนการเรียนรู้ (Pre-test) และหลังการเรียนรู้ (Post-test) พบว่าในภาพรวมผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น คุณได้จากค่าเฉลี่ยของ คะแนน Post-test สูงกว่าค่าเฉลี่ยของ คะแนน Pre-Test อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในทุกกลุ่มเรียน แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน มีแนวโน้มทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ดังแสดงในตาราง

ตาราง 1 เปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วัดก่อนและหลังการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning Style)	จำนวน นักศึกษา	คะแนนผลสัมฤทธิ์		คะแนนผลสัมฤทธิ์		t
		ทางการเรียน		ทางการเรียน		
		วัดก่อนเรียน		วัดหลังเรียน		
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้เรียนสาขาวิชาภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ (Auditory Learners)	50	16.91	4.14	21.22	4.18	7.70
2. ผู้เรียนสาขาวิชาสถาปัตยกรรม (Visual Learners)	50	17.90	4.12	22.57	3.90	7.10
3. ผู้เรียนสาขาวิชาศิลปะการแสดง (Tactile Learners)	50	16.58	3.56	20.96	2.34	8.33

8. อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ENG213 คำศัพท์และ ทักษะการอ่าน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม ภาคการศึกษา 1/2559 จากผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถ อภิปรายผล ดังต่อไปนี้

จากการการศึกษาพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ของ ผู้เรียน (Learning Style) ในรายวิชา ENG213 คำศัพท์และทักษะการอ่าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ในทุก กลุ่มเรียน ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจาก ผู้เรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับลักษณะ การเรียนรู้ของตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนคนอื่นในกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจะช่วยในการเสริมต่อความคิดแก่กันและ กัน และได้แสดงศักยภาพในการถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนรู้ตามความถนัดของตนเอง สอดคล้องกับ สิริรักษ์ ศรีมาลา และรุ่งทิพา หวังเรืองสถิตย์ (2558) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล ต่อการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลทารกแรกเกิดแบบ VARK Learning Style โดยผลการวิจัยพบว่า กลุ่ม ตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบ VARK learning style มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการพยาบาลทารก แรกเกิดสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบ VARK learning style มีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมาก (Mean= 4.40, SD=0.56)

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนควรมีการสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนที่จะวางแผนการสอน เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน อันจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนนั้นๆ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มเรียนมีความแตกต่างกัน ผู้สอนควรวัดความเข้าใจของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มรูปแบบการเรียนรู้ ว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการเรียนการสอนครั้งนั้นหรือไม่ หากพบว่า ผู้เรียนไม่เข้าใจหรือเข้าใจไม่ครอบคลุมประเด็นทั้งหมด ผู้สอนควรให้คำแนะนำและเติมเต็มความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เรียนให้สมบูรณ์

9.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning style) ในรายวิชาอื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อไป

2. การศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning style) กับตัวแปรตามอื่นๆ เช่น ความสนใจในการเรียน ความสามารถในการคิดขั้นสูง เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ ต่อไป

10. เอกสารอ้างอิง

มณฑรา ธรรมบุศย์. (2550). **ลีลาการเรียนรู้ Learning Styles and the 4 Mat System: Acycle of Learning.**

(ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://edu.chandra.ac.th/teacher/All/mdr a/data/learningstyle.doc> สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2559

สิริรักษ์ ศรีมณฑา และรุ่งทิพา หวังเรืองสถิตย์ (2558). **ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลทารกแรกเกิดแบบ VARK Learning Style.** (ออนไลน์).

แหล่งที่มา: http://www.kmutt.ac.th/jif/public_html/article_detail.php. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2559.

สุนีย์ สันหมุด. (2552). **ปัญหาด้านการอ่าน.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.gotoknow.org/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2559.

Dunn, R. (1979). Learning –A Matter of Style. **Educational Leadership**. 6 (July 1979): 430-432.

Ellis, R. (1985). **Understanding Second Language Acquisition**. UK: Oxford University Press.

Fleming, N., and Baume, D. (2006) Learning Styles Again: VARKing up the right tree!.

Honey and Mumford (1986) (2nd Edition) **A Manual of Learning Styles**. Maidenhead: Peter Honey Publications.

Kolb, D. A. (1984). Learning Cycle and Learning Style Inventory, in **D. A. Kolb Experiential Learning**. London: Prentice Hall.

Martin, Donal. (1991). **How to be a successful student** 2nd edition. Martin Trails Publishing LCC, San Anselmo. Canada

Ried J. M. (1995). Learning Styles: Issues and Answers. **Learning Styles in the ESL/EFL Classroom**, 3-34.

แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านคอมพิวเตอร์กราฟิกพื้นฐาน ในศตวรรษที่ 21

โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน

มูลนิธิรักไทย

GUIDELINES FOR SELF-DIRECTED LEARNING ON BASIC COMPUTER

GRAPHICS IN THE 21ST CENTURY BASED ON FLIPPED CLASSROOM

CONCEPT UNDER THE CHILD AND YOUTH DEVELOPMENT

PROJECT OF RAKS THAI (A MEMBER OF CARE INTERNATIONAL)

นฤดล จิตสกุล

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: narudon.ji@spu.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นปัทม์ จำดา

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านคอมพิวเตอร์กราฟิกพื้นฐาน ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน มูลนิธิรักไทย โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตการสอนผู้สอนคอมพิวเตอร์กราฟิก จำนวน 12 ท่าน สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านห้องเรียนกลับด้าน จำนวน 8 ท่าน และสำรวจความต้องการของผู้เรียนที่เรียนวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก จากสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 3 สถาบัน จำนวน 180 คน ในหลักสูตรที่มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์กราฟิก ระดับมหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยพบว่า ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านคอมพิวเตอร์กราฟิกพื้นฐาน ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน มูลนิธิรักไทย การเรียนรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์กราฟิก ควรเกิดจากการสอนแบบสาธิตโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีการนำแนวคิดห้องเรียนกลับด้านมาใช้ในการเรียนรู้ ร้อยละ 50 ของการสอน โดยมีลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการใช้เทคโนโลยีที่ตัวของผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถศึกษาเนื้อหาจากสื่อออนไลน์เรียน โดยมีองค์ประกอบตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ผู้เรียนมีความรู้ในหลักการเบื้องต้นของโปรแกรมในการออกแบบ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้ 2) ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาตามความต้องการหรือสิ่งที่ตนเองสนใจ 3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เกิดการฝึกทักษะจากวิธีการปฏิบัติงานจริง ตามความถนัดของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ จากการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ที่ตนเองเลือกตามนวัตกรรมในยุคศตวรรษที่ 21 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน ใช้สื่อ Video Multimedia ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาต่างๆ ได้ล่วงหน้าตามที่ตนเองสนใจ 5) ด้านการวัดผลประเมินผล สามารถวัดได้จากกระบวนการสอบวัดความรู้ทางวิชาการ หรือการทดสอบปฏิบัติ จากผลงานสำเร็จในภาคปฏิบัติ

ผ่านการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้เชี่ยวชาญหรือทรงคุณวุฒิ โดยเป็นลักษณะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อการพัฒนาปรับปรุงผลงาน ซึ่งแนวทางนี้เน้นลักษณะการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกชั้นเรียนอย่างอิสระทั้งด้านความคิดและวิธีการฝึกปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะการวิจัย ควรมีการศึกษาผลของการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ที่มีต่อความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางด้านคอมพิวเตอร์กราฟิก การฝึกให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานของตนเอง สามารถวิเคราะห์ผลงาน และพัฒนาผลงานกราฟิกของตนเองในอนาคต

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน คอมพิวเตอร์กราฟิก ห้องเรียนกลับด้าน ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The objective of this research was to present the guidelines for self-directed learning on basic computer graphics in the 21st century based on flipped classroom concept under the Child and Youth Development Project of RAKS THAI (A Member of CARE International). The study was conducted by in-depth interview and observation of computer graphics teaching subject by 12 teachers. Data were collected by in-depth interviews with 8 flipped classroom experts, and survey of the needs of 180 students who studied computer graphics from 3 educational institutions providing computer graphics instruction at university level.

From the research result, it was found that self-directed learning on basic computer graphics in the 21st century based on flipped classroom concept in the Child and Youth Development Project should start with an instructional demonstration by a experts. Implementing this flipped classroom concept has been used 50 % for teaching in the classroom. The self-directed learning through the use of technology can be used for self-directed learning with the learning curriculum elements as follows: 1) In the aspect of the set objectives, students would gain knowledge of the basic principles of the program to be used, 2) In the aspect of the learning content, students were involved in determining content based on their needs or interest, 3) In the aspect of the learning activities, students practiced their skills from the actual work. This would lead to innovative learning from searching of knowledge through various methods among their choice based on innovation in the 21st century, 4) In the aspect of the video multimedia as a teaching materials, students was able to learn the content in advance based on their own interests, 5) In the aspect of the result measurement and evaluation, it can be measured from the test process of academic knowledge or practice test. From the result of the practice that have gone through criticism of experts by exchanging opinions to improve the work piece, it was found that this approach emphasizes the learning style of independent learning resources both in terms of thinking and practicing to effectively enhance the students learning skills of the 21st century. Suggestions from the research include there should be study conducted on the results of self-directed learning using the flipped classroom concept with the responsibility and achievement in computer graphics, students' practice on the presentation of their work, analyze their work, and develop their own graphics in the future.

KEYWORDS: Teaching management, Computer graphics, Flipped classroom, 21st century

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

สังคมในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่นวัตกรรมและเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งในสังคมเมืองที่เจริญรุ่งเรือง ไปตลอดจนชุมชนชนบทที่ห่างไกลความเจริญ ซึ่งผู้เรียนในยุคนี้ นอกจากจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความรู้เพื่อดำรงชีวิตแล้ว ทักษะเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับด้านการคิด และความสามารถในการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีผ่านระบบอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ และการสื่อสารโทรคมนาคม ก็มีส่วนสำคัญ ที่สังคมหรือหน่วยงานที่มีบทบาทรับผิดชอบ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้สามารถที่สามารถไปทำงานในตำแหน่งต่างๆ ในสังคม ตามยุคศตวรรษที่ 21 ได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องผลักดันส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น (วัฒนา แสงรุ่งเรืองวัฒนา, 2559: 23) ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้อธิบายถึงการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ฝึกกระบวนการคิดหาความรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายด้วยรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อการฝึกปฏิบัติจริง แล้วเกิดการประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์กราฟิก จะเน้นให้ผู้เรียนมีการพัฒนาฝึกทักษะและปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยและโปรแกรมที่มีความเป็นยุคของศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้อยู่ในรูปแบบปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและพัฒนาทุกส่วนอย่างรอบด้าน (สันติ คุณประเสริฐ, 2541) โดยวิธีการบูรณาการแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) ซึ่งเป็นรูปแบบของการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านการเรียนด้วยตนเอง จากสื่ออื่นๆ นอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียนโดยมีครูเป็นผู้สอน ซึ่งการเรียนในชั้นเรียนแบบเดิม จะเน้นการสืบค้นข้อมูลกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน โดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ

โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน มูลนิธิรักไทย (A member of CARE International) เป็นโครงการหนึ่งที่กำลังมีความคิดริเริ่มในการเข้าไปมีบทบาทพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็กและเยาวชน ด้วยการนำวิถีชีวิตการเรียนรู้ ผสมผสานกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมาเป็นตัวสร้างเนื้อหา เพื่อการสร้างอาชีพและการทำสื่อกราฟิกอย่างง่ายในการบอกเล่าเรื่องราวและประชาสัมพันธ์ให้เกิดอาชีพของคนในชุมชน ซึ่งคุณชวลักษณ์ เหมาะวิบูลย์ (สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2560) ได้กล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์ว่า เด็กและเยาวชนที่ร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน มูลนิธิรักไทยจะเป็นเด็กที่มีความสามารถในการช่วยเหลือครอบครัวหรือชุมชน แต่ขาดเพียงโอกาสที่จะได้รับการจัดการเรียนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้การเรียนรู้ด้วยตนเองในบางเรื่องขาดการพัฒนาต่อยอด เช่น เรื่องของการเรียนออกแบบ ที่เด็กในโครงการหลายคนมีความรัก ชอบในสายวิชาศิลปะ จึงต้องอาศัยการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อที่เป็นโทรทัศน์ ครุศิลป์ในท้องถิ่นเป็นหลัก และนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนารูปแบบผลงานตามที่ตนเองถนัด

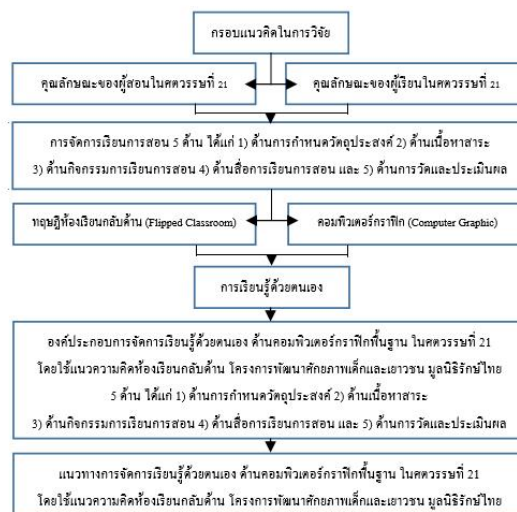
จากความสำคัญและที่มาของวิจัยในข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาต่อยอดความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนที่ร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน มูลนิธิรักไทย โดยการศึกษาวิจัย เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนการออกแบบคอมพิวเตอร์กราฟิก โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ให้มีความเหมาะสมกับบริบทและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์กราฟิก และในรายวิชาที่เกี่ยวข้องที่เป็นเชิงการเรียนรู้ด้วยรูปแบบฝึกปฏิบัติ ที่มีการนำแนวคิดห้องเรียนกลับด้านไปใช้

ประกอบการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ไปพัฒนาเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านคอมพิวเตอร์กราฟิกพื้นฐาน ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โครงการพัฒนาศึกษาศาสนาเด็กและเยาวชน มูลนิธิรักไทย ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านคอมพิวเตอร์กราฟิกพื้นฐาน ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โครงการพัฒนาศึกษาศาสนาเด็กและเยาวชน มูลนิธิรักไทย

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านคอมพิวเตอร์กราฟิกพื้นฐาน ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โครงการพัฒนาศึกษาศาสนาเด็กและเยาวชน มูลนิธิรักไทย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied research)

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้สอนคอมพิวเตอร์กราฟิกและศิลปะ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน และ 3. ผู้เรียนที่เรียนที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชาศิลปะและคอมพิวเตอร์กราฟิก จาก 3 สถาบัน ได้แก่ 1. สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 2. สาขาวิชาโฆษณาประชาสัมพันธ์ยุคดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม 3. สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ 1) ผู้สอน

คอมพิวเตอร์กราฟิกและศิลปะ จำนวน 12 ท่าน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยการเลือกตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จำนวน 8 ท่าน และ 3) ผู้เรียนที่เรียนที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชาศิลปะและคอมพิวเตอร์กราฟิก จากทั้ง 3 สถาบัน รวมจำนวน 180 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ 2) ด้านเนื้อหาสาระ 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน และ 5) ด้านการวัดและประเมินผล และแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านคอมพิวเตอร์กราฟิกพื้นฐาน ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน และตัวแปรตาม คือ วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนที่เลือกด้วยตนเอง

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์กราฟิก เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List) 2) แบบสัมภาษณ์ผู้สอนคอมพิวเตอร์กราฟิก โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยจะใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) 3) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) 4) แบบสังเกตการสอนสำหรับผู้สอนคอมพิวเตอร์กราฟิกโดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้รูปแบบกึ่งมีโครงสร้าง แบบสังเกตมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์กราฟิก โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยการสังเกตจากการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนของผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากการดำเนินการมาวิเคราะห์ตามลักษณะเครื่องมือโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

5. สรุปผลการวิจัย

ด้านองค์ประกอบการเรียนการสอนด้วยตนเอง 5 ด้าน

1) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนสามารถอธิบายถึงทฤษฎีหลักการทำงานของโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกได้ มีความรู้ความเข้าใจในการนำความรู้ทางคอมพิวเตอร์กราฟิกไปประยุกต์ใช้ได้ รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ปัญหา สร้างขั้นตอนการทำงาน ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการฝึกทักษะและการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ เพื่อสามารถที่จะสร้างสรรค์งานออกแบบกราฟิกได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีรูปแบบที่เหมาะสม

2) ด้านเนื้อหาสาระ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเป็นผู้จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพราะผู้เรียนที่มีใจ

รักที่จะศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ จะเกิดการศึกษาต่อเนื่องและมีแรงกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อย่างไม่สิ้นสุด ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

3) **ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน** ควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามที่ผู้เรียนสนใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะจากการปฏิบัติงานด้วยตนเอง ตามความถนัดของแต่ละบุคคล รวมทั้งสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เต็มไปด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ผ่านการมีส่วนร่วมระหว่างกัน

4) **ด้านสื่อการเรียนการสอน** ควรใช้สื่อ Video Multimedia และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่างๆ เช่น สื่อเว็บไซต์ สื่อออนไลน์ Youtube เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง สื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ เช่น Facebook ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน

5) **ด้านการวัดและประเมินผล** ควรวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน โดยการใช้ผู้เรียนเขียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้หลังเรียน โดยการนำเสนอผลงานที่ควรดูโดยรวมทั้งความถูกต้องเหมาะสม ความสวยงามและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานภายในชั้นเรียน และควรประเมิน โดยการให้การตอบกลับแก่ผู้เรียนในทันที (Feedback) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

6. อภิปรายผล

องค์ประกอบการเรียนการสอน 5 ด้าน

1) **ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์** ควรกำหนดเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถอธิบายถึงทฤษฎี หลักการทำงานของโปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกได้ สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาจริง รู้จักการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์กราฟิกในการออกแบบรวมถึงการนำเสนอภาพกราฟิก รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ปัญหา สร้างขั้นตอนการทำงาน ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการฝึกทักษะและการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคล ซึ่งในการกำหนดจุดมุ่งหมายผู้สอนจึงควรคำนึงถึงพื้นฐานของผู้เรียน ต้องการที่จะฝึกทักษะผู้เรียนในด้านใดและมากน้อยเพียงใด (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557: 27) เช่นเดียวกับ Hastert (2010) ซึ่งกล่าวว่า ในศตวรรษที่ 21 เห็นได้ชัดเจนขึ้นว่า การศึกษาทางศิลปะจำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติมนอกจากตำรา หลักสูตรที่เรียน อาจารย์จำเป็นต้องที่จะสอนนักเรียนถึงความสำคัญของเทคโนโลยีในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ การนำมาใช้ในการสื่อสารและการแก้ปัญหา

2) **ด้านเนื้อหาสาระ** ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเป็นผู้จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับ ทิศนา แจมมณี (2555) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดเนื้อหา วิธีการ และสื่อการเรียนการสอนตามความสนใจ โดยมีผู้สอนเป็นผู้สอนจัดเตรียมเนื้อหา วัสดุ สื่อ กิจกรรมตามขอบเขตที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยมีผู้สอนคอยให้คำแนะนำและให้ความรู้ ซึ่งผู้เรียนที่มีใจรักที่จะศึกษาค้นคว้าตามความต้องการจะก่อให้เกิดเกิดการศึกษาต่อเนื่อง และมีแรงกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อย่างไม่สิ้นสุด ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งให้ความสำคัญกับบริบทเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับวัยของการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ยากจนผู้เรียนไม่ยากที่จะปฏิบัติงานหรือไม่ง่ายจนผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญกับเนื้อหา

3) **ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน** การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยตนเองตามที่ผู้เรียนสนใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะจากการปฏิบัติงานด้วยตนเองตามความถนัดของแต่ละบุคคล เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างด้านความสามารถในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และเจตคติ ฯลฯ นำเอาประสบการณ์ของตนเองมาใช้ในการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Miller (2014: 19) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แบบส่วนบุคคลได้ตามความสนใจของตนเอง โดยผู้เรียนสามารถที่จะค้นคว้าหาคำตอบเกี่ยวกับคำถามของตนเอง รวมทั้งสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ผ่านการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน โดยการเรียนรู้ในชั้นเรียนจะเน้นการสืบค้นข้อมูลกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน โดยมีผู้สอนคอยให้คำแนะนำ ควรกำหนดโจทย์ให้มีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญกับการปฏิบัติงาน ฝึกผู้เรียนให้ใช้ประสบการณ์ของผู้เรียนในการสร้างนวัตกรรมผ่านกระบวนการที่หลากหลาย เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (เนาวนิตย์ สงคราม, 2553: 18) นำไปสู่การสร้างนวัตกรรม ตามความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีกระบวนการจากการค้นคว้าเทคนิควิธีการที่แตกต่างหลากหลาย รวมทั้งสามารถนำไปถ่ายทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ กิดานันท์ มลิทอง (2540) ที่กล่าวว่า นวัตกรรมเป็นการแสดงออกถึงความคิด การปฏิบัติหรือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากของเดิมที่มีอยู่ของผู้เรียน ให้สามารถใช้ได้ผลดียิ่งขึ้นและเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานนั้นๆ มีความทันสมัยมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม ในขณะที่พิศวาส ปทุมต์ตรังยี (2556) กล่าวว่า ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ ผลิตความรู้ และพัฒนานวัตกรรมที่เป็นผลิตภัณฑ์และกระบวนการโดยใช้เทคโนโลยี โดยการประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างแนวคิดใหม่ สามารถสร้างงานที่เป็นต้นแบบในการสื่อถึงเอกลักษณ์ความเป็นตัวตน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของวัฒนะ โชติ การเรือง (2559) พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้นวัตกรรมคุณลักษณะด้านการเรียนรู้ จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีทักษะความสามารถในการเรียนรู้ ด้านความคิดสร้างสรรค์และทักษะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับผลศึกษาวิจัยของ นิชาภา บุรีกาญจน์ (2556: 29) พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น

4) **ด้านสื่อการเรียนการสอน** การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่างๆ รวมทั้งสื่อ ICT เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้บทเรียนล่วงหน้า เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สอนและผู้เรียนในการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งการเข้าถึงเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีสิ่งชักจูงเข้ามาสู่บทเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2550) ที่พบว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้สามารถได้รับความรู้ ทักษะต่างๆ ผู้สอนควรใช้สื่อเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ และยังเป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาอย่างแท้จริง และการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่างๆ ยังส่งผลให้ผู้ใช้สามารถเรียนรู้บทเรียนล่วงหน้าและสามารถศึกษาค้นคว้าตามความถนัดของแต่ละบุคคล รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Lisa (2012) พบว่า การใช้วิดีโอที่มีความน่าสนใจในชั้นเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพราะผู้เรียนมีทางเลือกสำหรับการเรียนรู้ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Kelly (2012) พบว่า การเปลี่ยนแผนการเรียนรู้โดยใช้วิดีโอการบรรยายออนไลน์ ส่งเสริมผู้เรียนในด้านการรับรู้มากขึ้น ผู้สอนมีบทบาทในการให้คำแนะนำมากกว่าการบรรยายเนื้อหา ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการเรียนการสอนเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

5) **ด้านการวัดและประเมินผล** ควรวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนโดยการให้ผู้เรียนเขียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้หลังเรียน โดยการนำเสนอผลงานที่ควรดูโดยรวมทั้งความถูกต้องเหมาะสม ความสวยงามและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานภายในชั้นเรียน และควรประเมินโดยการให้การตอบกลับแก่ผู้เรียนในทันที (Feedback) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจได้อย่างถูกต้องและชัดเจน สอดคล้องกับ Arfstrom (2013) ซึ่งกล่าวว่า ผู้สอนใช้ห้องเรียนกลับด้านในการช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน เวลาในห้องเรียน ผู้สอนสังเกตการณ์เรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนมีการจัดเตรียมการให้การตอบกลับในประเด็นสำคัญแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผลสะท้อนกลับในการเรียนรู้ และสามารถเชื่อมโยงกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และยอมรับความคิดเห็นในห้องเรียน เช่นเดียวกับ วิจารณ์ พานิช (2556: 18) ที่กล่าวว่า การประเมินเพื่อยืนยันการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าได้บรรลุการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์นั้นผู้สอนต้องเข้าไปประเมินและต้องหาประเด็นที่เด็กไม่เข้าใจ จัดการเรียนรู้เพื่อซ่อมเสริมความเข้าใจให้แก่ผู้เรียนเป็นรายคน

ความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์กราฟิก โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้านของผู้เรียน 4 ด้าน มีดังนี้ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านวิธีการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน และ 4) ด้านการประเมินผล

1) **ความเห็นของผู้เรียนต่อด้านกิจกรรมการเรียนการสอน** คือ ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับเนาวนิตย์ สงคราม (2553) ซึ่งกล่าวว่า การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำกระบวนการสร้างความรู้จากการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางฝึกผู้เรียนให้ใช้ประสบการณ์ของผู้เรียนในการสร้างนวัตกรรมผ่านกระบวนการที่หลากหลาย เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนให้เข้าสู่สังคมในศตวรรษที่ 21

2) **ความเห็นของผู้เรียนต่อด้านวิธีการสอน** ผู้เรียนต้องการใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งวิจารณ์ พานิช (2556) กล่าวว่า ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่โลกต้องเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้เรียนในยุคปัจจุบันมีความจำเป็นในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ การหาข้อมูลเพิ่มเติมให้กับตนเองเพื่อเกิดการเรียนรู้ตามความสนใจของตนเองและตอบสนองความต้องการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ จันทิมา ปัทมธรรมกุล (2555) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุนในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุดและสามารถช่วยตอบสนองการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

3) **ความเห็นของผู้เรียนต่อด้านสื่อการเรียนการสอน** คือ ผู้เรียนต้องการให้ผู้สอนมีสื่อที่สามารถให้ผู้เรียนดูหรือทบทวนได้ตลอดเวลาที่ต้องการ สอดคล้องผลการวิจัยของ ลัดน์ลิต เอี่ยมอำานวยสุข (2556: 25) ที่ศึกษาการสร้างสื่อบนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพา เรื่องการเคลื่อนไหวในระบบดิจิทัลเบื้องต้น ที่ใช้วิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อบนคอมพิวเตอร์พกพาในการใช้เป็นสื่อที่สามารถนำมาสนับสนุนให้สามารถเรียนรู้ได้สะดวกทุกที่ทุกเวลาที่ต้องการ ซึ่งเช่นเดียวกับผลการวิจัยของ สุกัลยา นิลกระยา (2557) การพัฒนาสื่อการสอนมัลติมีเดียบนเครือข่ายไร้สาย m-learning พบว่า ผู้เรียนสามารถใช้สื่อการสอนบนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพาในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4) ความเห็นของผู้เรียนต่อการวัดและประเมินผล คือ ผู้เรียนต้องการให้ผู้สอนติดตามการทำงาน และส่งงานที่มอบหมายของผู้เรียน สอดคล้องกับ Miller (2014) กล่าวว่า การศึกษาติดตามความคืบหน้าของผู้เรียน จะเป็นการทราบถึงศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งการเรียนการสอนโดยใช้ห้องเรียนกลับด้านเป็นการให้โอกาสที่ดีที่สุด สำหรับความแตกต่างในห้องเรียนที่ผู้สอนสามารถดำเนินการที่แตกต่างกันในแต่ละระดับความแตกต่างของแต่ละ บุคคลเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์

การสังเกตการจัดการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์กราฟิก

1) กิจกรรมการเรียนการสอน การนำเข้าสู่บทเรียนแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือการพูดคุยหัวข้อที่จะใช้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ และการสอบถามถึงงาน ลักษณะวิธีการเครื่องมือเพื่อสร้างสรรค์ ผลงานที่ได้มอบหมายในสัปดาห์ที่ผ่านมา เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และขั้นตอนวิธีการสร้างสรรค์ ผลงานกับเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งสอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2556: 18) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้แนวคิดห้องเรียน กลับด้านสามารถให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้ เฉพาะเรื่องหรือในส่วนที่ไม่เข้าใจ ซึ่งการเรียนรู้แบบช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นการฝึก 21st Century Skills แบบ ไม่รู้ตัวช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างลึกและรู้จริง มีการใช้คำถามในการกระตุ้นผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและการฝึกให้ นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีการนำสื่อการเรียนรู้นามาใช้อย่างหลากหลาย

2) สื่อการเรียนการสอน ใช้ PowerPoint และจอแสดงผลในการสาธิตขั้นตอน การใช้สื่อ video Multimedia ในการศึกษาวิธีการใช้เครื่องมือต่างๆ ในโปรแกรม ใช้ระบบ LMS (Learning Management System) ในการมอบหมายงาน ติดตามการส่งงาน โดยผู้เรียนเป็นผู้บูรณาการสร้างทักษะองค์ความรู้จากสื่อที่ได้รับจากการ เรียนรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างกระดานความรู้อิเล็กทรอนิกส์ (Blogs) การใช้แบบทดสอบ (Tests) การใช้สื่อสังคม ออนไลน์ และกระดานสำหรับอภิปรายแบบออนไลน์ (Social Networking & Discussion Boards) เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ จักรกฤษณ์ กางนาทาส (2554) พบว่า นักศึกษาสามารถเข้าไปสมัครเรียน จัดการข้อมูลส่วนตัวและ ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก ในบทเรียนจะใช้ไฟล์วิดีโอเป็นหลัก

3) การแสดงออกของผู้เรียน ผู้เรียนมีความตั้งใจและสนุกสนาน มีส่วนร่วมในการตั้งคำถามถึงข้อสงสัย และมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม และแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในห้องเรียน สอดคล้องกับ Arfstrom (2013) ซึ่งกล่าวว่า ภายในห้องเรียนกลับด้านผู้สอนมีการให้คำแนะนำในประเด็นที่สำคัญเพื่อให้ผลตอบ กลับในการเรียนรู้ภายในห้องเรียนเพื่อช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เรียน และผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และยอมรับความคิดเห็นกับเพื่อนในห้องเรียน

4) บรรยากาศการเรียนการสอน บรรยากาศในห้องเป็นไปด้วยความอบอุ่นเป็นกันเอง ไม่มีความตึงเครียด ซึ่งผู้เรียนจะมีลักษณะในการเรียนรู้เชิงรุก มีส่วนร่วมในการถาม-ตอบหรือแสดงความคิดเห็นกับผู้สอน มีความสนใจใฝ่ใจในการเรียนรู้ที่มีความหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และภายในห้องผู้สอนจะคอยเดินไปรอบๆ ห้องเพื่อคอยให้คำแนะนำขณะผู้เรียนกำลังปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับสุรศักดิ์ ปาเฮ (2556) ซึ่งกล่าวว่า ผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นโค้ชในการให้คำแนะนำอย่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนเนื้อหาด้วยวิธีที่หลากหลาย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) การจัดการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์กราฟิก โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผู้สอนควรมีการทำความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างมาก เพื่อให้สามารถวางรูปแบบการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมของลักษณะผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เหมาะสม

2) การจัดการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์กราฟิก โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผู้สอนควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการเลือกสื่อการเรียนรู้ การเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ ความพร้อมด้านเทคโนโลยีของผู้เรียนทั้งในห้องเรียน ที่บ้าน และชุมชนของผู้เรียน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ที่มีต่อความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกด้วยตนเอง

8. กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้ไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี หากไม่ได้ได้รับการสนับสนุนทั้งร่างกายและแรงใจจากบุคคลต่อไปนี้ อันดับแรกคุณพ่อคุณแม่ ตลอดจนญาติมิตรสหาย ครูอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และผู้คอยเป็นแรงบันดาลใจ ตลอดระยะเวลาของการดำเนินการวิจัยตลอดระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ขอบคุณที่ปรึกษาวิจัย และคณะที่ปรึกษาในทุกๆ ภาคส่วน ผู้ใหญ่ใจดีจากมูลนิธิรักไทย ที่ให้โอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการทำผลงานวิจัยในครั้งนี้ คุณประ โยชนอันพึงมีจากการทำวิจัยฉบับนี้ ขอบขอบแต่ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ด้วยความรักและเคารพเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

9. เอกสารอ้างอิง

- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2550). การบริการสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- ถาวร สายสืบ. (2546). ความหมายของคอมพิวเตอร์กราฟิกและการออกแบบ. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ทศนา แคมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: คำนสุทธา.
- ปฐมชัย ทองสุนทร. (2555). รายงานการวิจัย “การใช้เรียนการสอนแบบ Flipped Classroom เพื่อย่นระยะเวลาในการเรียนรู้ของผู้เรียน.” โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี
- พิศวาส ปทุมต์ตรังยี. (2556). ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : ที.พี .
- วัฒนา แสงรุ่งเรืองวัฒนา. (2559). ทักษะชีวิตแห่งศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : สนิทวิริยะการพิมพ์. หน้า 25
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง. กรุงเทพ : เอสอาร์พรินต์ติ้งแมสโปรดักส์. หน้า 18
- Fulton, K. (2012). **Upside down and inside out: Flip your classroom to improve student Learning.** Learning & Leading with Technology.
- Kelly E. (2012). Teacher perceptions of the flipped classroom: Using video Lectures online to replace traditional. Thesis Prepared for the Degree of Master of art. University of north Texas.

Lisa W. (2012). Effect of the flipped classroom model on a secondary computer Application course: student and teacher perception, question and student achievement. Faculty of the College of Education and Human Development of the University of Louisville.

**การพัฒนาชุดการสอนแบบสื่อประสม เรื่องท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งาน
สำหรับการศึกษาด้านวิศวกรรมโทรคมนาคม
DEVELOPMENT OF MULTIMEDIA INSTRUCTIONAL MODEL ON
WAVEGUIDE AND APPLICATIONS FOR TELECOMMUNICATION
ENGINEERING EDUCATION**

วิทฤทธิ์ โคตรมณี

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

E-mail: wittarit.k@gmail.com

ดร.อนรรักษ์ เมฆพะโยม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

E-mail: anurak-68@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดการสอนแบบสื่อประสม เรื่องท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งาน สำหรับศึกษาด้านวิศวกรรมโทรคมนาคม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ชุดการสอนเรื่องท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งาน ซึ่งประกอบด้วย คู่มือครู แผนการสอน ใบเนื้อหา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โปรแกรมนำเสนอ PowerPoint โปรแกรมจำลอง CST Microwave Studio® และชุดท่อนำคลื่นและวงจรกรองความถี่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง 20 คน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนและชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก ชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 1.07 ที่สอดคล้องกับเกณฑ์การหาคุณภาพของเมทริกซ์

คำสำคัญ: ชุดการสอนแบบสื่อประสม วิศวกรรมไมโครเวฟ ท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งาน

ABSTRACT

This research aims to development of multimedia instructional model on Waveguide and Applications for telecommunication engineering education. These research tools includes lesson plans, teacher guides the content Achievement Test. PowerPoint presentation program software simulation function (CST Microwave Studio®) and waveguide filter circuits. The sample was implemented using a sample group of 20 undergraduate students of electronic and telecommunication engineering from the Bachelor of Industrial technology program,

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi. This paper results showed that 1) the degree of the opinions on the multimedia instructional model was high level, 2) the degree of the research instrument was high level, 3) the efficiency of the multimedia instructional model was equal to 1.07 that was consistent to the standard criteria of Meguigans's formula.

KEYWORDS: Multimedia Instructional Model, Microwave Engineering, Waveguide and Applications

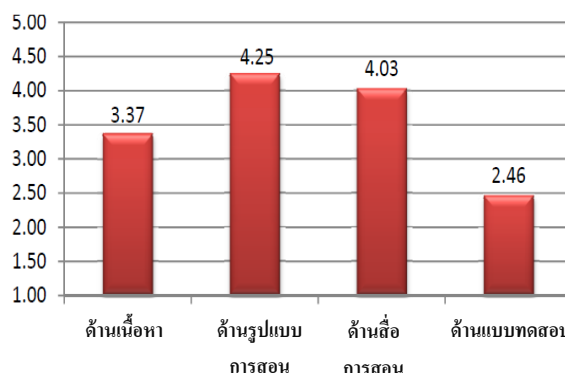
1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 นั้น ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบว่าการกิจกรรมระหว่างการสอนส่วนใหญ่ผู้สอนมีบทบาท ในการดำเนินกิจกรรมภายในห้องเรียนโดยใช้วิธีการสอนบรรยายเป็นหลัก ทำให้ไม่สามารถบรรลุผลในแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด หากปล่อยให้การเรียนการสอนดำเนินไปตามรูปแบบเดิม จะไม่สนับสนุนการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาไทยในยุคปัจจุบัน ดังนั้นผู้สอนจึงต้องมีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนรู้จักการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม และมีการปฏิสัมพันธ์กับสังคมอย่างมีคุณภาพ

จากสภาพการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา สายช่างอุตสาหกรรม (สรณ์ชัย ชูคติ, 2555) พบว่าปัจจุบันผู้เรียน ให้ความสนใจในการศึกษาลดลง ขาดความกระตือรือร้น และไม่ชอบศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอ อีกทั้งกิจกรรมระหว่างการเรียนการสอนส่วนใหญ่ผู้สอนมีบทบาท ในการดำเนินกิจกรรมภายในห้องเรียนโดยใช้วิธีการสอนบรรยายเป็นหลัก ซึ่งไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาด้านความคิดและการวิเคราะห์ การร่วมแสดงความคิดเห็น และการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นเมื่อพิจารณาระบบการศึกษาสายช่างอุตสาหกรรม ซึ่งมีเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว หากผู้เรียนขาดความรู้พื้นฐานที่จำเป็น ไม่ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือไม่มีความพร้อมในการเรียน จะส่งผลกระทบต่อระบบการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

จากผลการสำรวจสภาพการเรียนการสอนด้านวิศวกรรมโทรคมนาคมโดยใช้แบบสอบถามกับผู้เรียนจำนวน 285 คน ของมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 8 แห่ง จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7 แห่ง ทั่วประเทศ (อนุรักษ์ เมฆพะ โยม, 2557) พบว่า ผู้เรียนมีความต้องการให้มีการพัฒนาในด้านรูปแบบการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$) ด้านสื่อการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.37$) และด้านแบบทดสอบอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.26$) แสดงดังภาพที่ 1

คะแนนของระดับความต้องการ

ภาพที่ 1 ค่าเฉลี่ยของระดับความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอน

จากผลการสำรวจ พบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงเป็นแนวทางการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning) การสอนแบบโครงงาน (Project Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เป็นต้น ทั้งนี้ (ทิสนา แคมมณี, 2559) ได้ให้ความหมายของ Cooperative Learning ไว้ว่า “การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม” นอกจากนั้นมีนักการศึกษาหลายคน เช่น สลาวิน (Slavin, 1995) เดวิด จอห์นสัน และรอเจอร์ จอห์นสัน (Johnson & Holibec, 1994) ได้เผยแพร่แนวคิดของการเรียนรู้แบบนี้ไว้ว่า “การจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป มักจะขาดความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่จะมุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่มักจะถูกละเลยหรือมองข้ามไปทั้งๆ ที่มีผลการวิจัยชี้ชัดเจนว่าความรู้สึกรักของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ต่อผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน มีผลต่อการเรียนรู้มาก”

สำหรับการศึกษาหลักสูตรด้านวิศวกรรมโทรคมนาคม ในระดับอุดมศึกษาได้บรรจุรายวิชาวิศวกรรมไมโครเวฟ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของเทคโนโลยีวิศวกรรมไมโครเวฟ ที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน ดังนั้นลักษณะรายวิชาดังกล่าวจึงมุ่งเน้นถึงการออกแบบ การคำนวณและการวิเคราะห์วงจรกรองความถี่ไมโครเวฟ ซึ่งพบว่าการออกแบบและวิเคราะห์วงจรดังกล่าวนี้มีขั้นตอนและการคำนวณที่ซับซ้อน ยุ่งยาก อีกทั้งผู้เรียนไม่สามารถที่จะเห็นพฤติกรรมการแสดงผลตอบสนองของสนามไฟฟ้าที่เกิดจากการคำนวณได้ ประกอบกับปัจจุบันเทคโนโลยีการเรียนการสอนได้ก้าวหน้าไปมาก รูปแบบการสอนสมัยใหม่มีแนวโน้มที่จะผนวกการสอนเชิงทฤษฎีควบคู่กับการทดลองในเชิงปฏิบัติ ได้แก่ การสาธิต การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ๆ ที่มีความสอดคล้องกับรายวิชา ดังนั้นการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มาจำลองผลในการทำงานจึงมีบทบาทสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากที่จะนำมาออกแบบ และวิเคราะห์วงจร เพื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของสนามไฟฟ้าและสนามแม่เหล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยต่างๆ ที่ได้นำโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาช่วยในการเรียนการสอนวิชาทางด้านวิศวกรรมโทรคมนาคม (Hoefler, 1990; & Menzel, 2003)

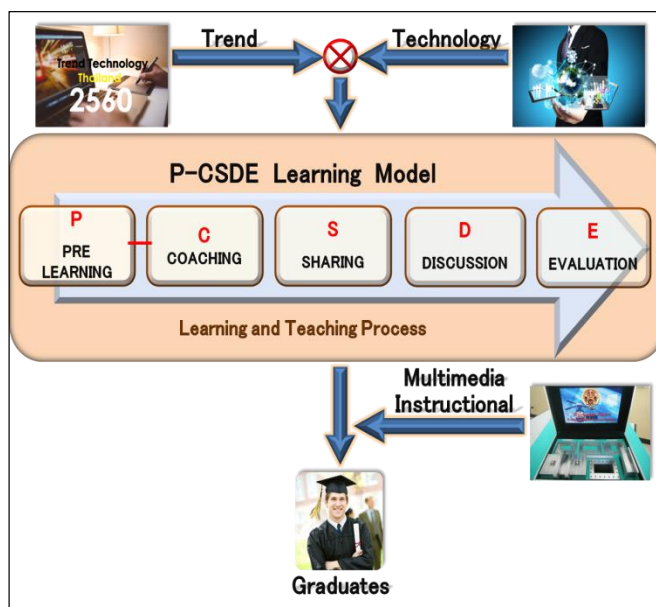
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวเป็นแนวทางให้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและพัฒนาชุดการสอนแบบสื่อประสม สำหรับการศึกษาด้านวิศวกรรมโทรคมนาคม ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบ P-CSDE Model แบบร่วมมือเป็นฐานที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนั้นแล้วคณะผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดการวิจัยที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน โดยผู้สอนควรลดบทบาทจากผู้บรรยายอย่างเดียว มาเป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษาแนะนำ สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้อันเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมกลุ่ม ให้ผู้เรียนได้สามารถแสดงศักยภาพในการแบ่งภาระงานหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกภายในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกการนำเสนอให้เกิดความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ ยอมรับในการเรียนรู้ที่เกิดจากส่วนรวม มีการถามตอบในเนื้อหาวิชา ทำให้ผู้เรียนสามารถสรุปและรวบรวมเนื้อหาในรายวิชาได้ ทั้งนี้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นต้องสะท้อนให้ผู้เรียนได้เห็นผลในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และสามารถนำไปใช้ในการศึกษาขั้นสูงต่อไป โดยคณะผู้วิจัยได้สร้างชุดการสอนที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น เลือกกรณีศึกษาในรายวิชาวิศวกรรมไมโครเวฟ ซึ่งเป็นวิชาที่สำคัญสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านวิศวกรรมโทรคมนาคมอันก่อให้เกิดประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาระดับสูงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อพัฒนาและทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นฐานที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบ P-CSDE Model สำหรับการเรียนการสอน เรื่องท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งาน
- (2) เพื่อสร้างและทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น
- (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนและชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) (อรพินทร์ ชูชม, 2552) โดยมีตัวแปรต้น หรือตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ รูปแบบการเรียนการสอนแบบ P-CSDE Model ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับการศึกษาเรื่องท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งาน ส่วนตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสิทธิภาพของชุดการสอน และระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาวิศวกรรมไมโครเวฟ (Microwave Engineering) ในภาคการศึกษาที่ 1/2559 สำหรับกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 2 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นฐานแบบ P-CSDE Model ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการเตรียมการ (Pre Learning) เป็นการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนนอกเวลาเพื่อให้ผู้เรียนรู้ล่วงหน้าโดยกำหนดสิ่งเร้า และการตอบสนองที่ตามมาจนได้รับความพึงพอใจจะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาและค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นด้วยตนเอง โดยจะสอดคล้องกับเนื้อหาที่จะสอนครั้งต่อไป

2. ขั้นการชี้แนะ (Coaching) กระบวนการของขั้นตอนนี้จะปฏิบัติในห้องเรียนเวลาที่สอนจริงโดยดำเนินการหลังจากที่ผู้เรียนผ่านการทดสอบและตรวจปรับความรู้พื้นฐานนั้นคือผู้เรียนมีความพร้อมแล้วก็จะเข้าใจผลที่จะได้รับ ดังนั้นในขั้นตอนนี้ผู้สอนจะให้ความรู้ (Information) ให้แก่ผู้เรียนโดยมีการกำหนดขั้นตอนการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงจูงใจ ผู้สอนจะต้องจัดเตรียมใบเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎี การวิเคราะห์ การคำนวณหรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการสอน แบบบรรยาย แบบสาธิต หรือแบบอื่นๆ ที่มีการบูรณาการสื่อการสอนตามความเหมาะสมของกิจกรรม

3. ขั้นการแบ่งปันข้อมูล (Sharing) จะเริ่มจากการแบ่งกลุ่มผู้เรียนจะแบ่งกลุ่มย่อย ประมาณ 3-6 คน โดยมีสมาชิกจะแตกต่างกันเป็นแบบเฉพาะเจาะจง คือ มีผู้ที่เรียนเก่ง เรียนอ่อนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน โดยดูจากผลการเรียนที่ผ่านมาจำนวนกลุ่มจะขึ้นอยู่กับหัวข้อที่กำหนด แต่ละกลุ่มจะได้หัวข้อที่ไม่เหมือนกัน เป็นการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ส่วนผู้สอนมีหน้าที่ให้คำปรึกษาและควบคุมกิจกรรม

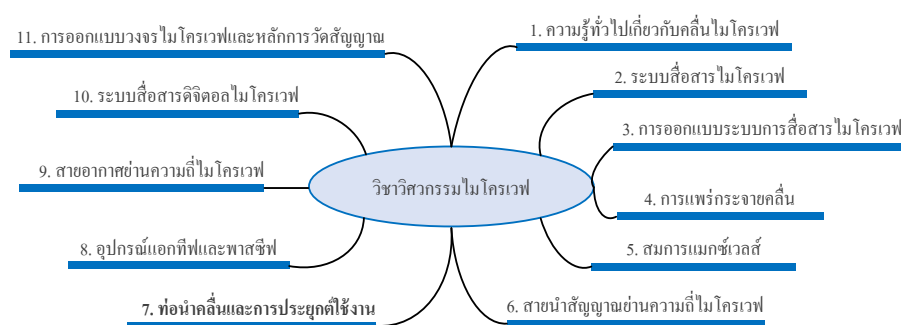
4. ขั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Discussion) ผู้แทนในแต่ละกลุ่มจะนำเสนอสรุปข้อมูล ในแต่ละหัวข้อโดยผู้สอนและผู้เรียนทุกคนจะร่วมกันแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันถามตอบในเนื้อหาวิชาจะทำให้ผู้เรียนสามารถสรุปและรวบรวมเนื้อหาวิชาได้ รวมทั้งทำให้เกิดความรู้ในการนำไปใช้ประโยชน์

5. ขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation) เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการทำแบบฝึกหัดหลังหน่วยเรียนทุกหน่วยเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากเรียนครบทุกหน่วยเรียนแล้ว เพื่อเป็นการประเมินความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนรู้ทั้งกระบวนการ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

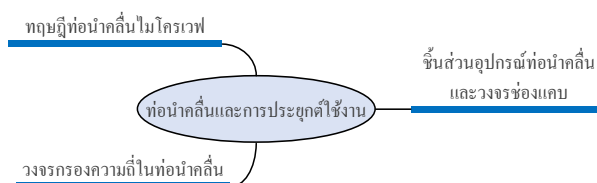
4.1 แบบแผนการวิจัย

ศึกษาสภาพปัญหาในการเรียนการสอนรายวิชาวิศวกรรมไมโครเวฟ และวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชาวิศวกรรมไมโครเวฟ เพื่อกำหนดหัวข้อในการเรียนการสอนได้จำนวน 11 หัวข้อ แสดงดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การวิเคราะห์หัวข้อรายวิชาวิศวกรรมไมโครเวฟ

สำหรับในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมีแนวคิดในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ P-CSDE Model ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงได้กำหนดเลือกหัวข้อของเนื้อหาที่ใช้ในการทดสอบรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวเฉพาะในหัวข้อที่ 7 เรื่องท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งาน โดยได้วิเคราะห์ออกเป็นหัวข้อย่อยจำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังแสดงเป็นแผนภูมิปะการังในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การแบ่งหัวข้อเนื้อหาเรื่องท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งาน

4.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

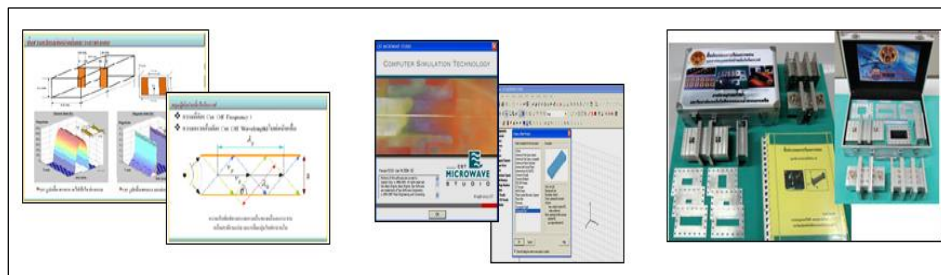
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาวิศวกรรมไมโครเวฟ ในภาคการศึกษาที่ 1/2559 จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการเรียนการสอนแบบ P-CSDE Model ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับการศึกษารื่องท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งาน ส่วนตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสิทธิภาพของชุด การสอน และระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ของนักศึกษาหลักสูตรครู ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา วิศวกรรมไมโครเวฟ ในภาคการศึกษาที่ 1/2559

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วยชุดการสอนเรื่องท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งาน ได้แก่ ใบเนื้อหา โปรแกรมนำเสนอ PowerPoint สื่อโปรแกรมจำลอง CST Microwave Studio® ชุดท่อนำคลื่นและวงจรกรองความถี่ แสดงดังภาพที่ 5 ชุดการสอนที่สร้างขึ้นนั้นได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ผลการประเมินความเหมาะสม แสดงดังตารางที่ 1 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อน-หลังเรียน ที่ผ่านการประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม พบว่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.93

ภาพที่ 5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัยของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	ข้อคำถาม	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
1.	ด้านแผนการสอน	4.16	0.55	มาก
2.	ด้านใบเนื้อหา	4.04	0.84	มาก
3.	ด้านสื่อการเรียนการสอน (โปรแกรมนำเสนอ PowerPoint)	4.12	0.60	มาก
4.	สื่อโปรแกรมจำลอง (CST Microwave Studio®)	4.16	0.55	มาก
5.	ชุดท่อนำคลื่นและวงจรกรองความถี่	4.20	0.58	มาก
6.	ด้านการวัดและประเมินผล	4.16	0.69	มาก
รวมเฉลี่ย		4.14	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าผลประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมที่ 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 ซึ่งถือว่าการสอนที่พัฒนาขึ้นผ่านเกณฑ์การประเมินความเหมาะสมที่ระดับมาก

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำชุดการสอนเรื่องท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งาน ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคมที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาวิศวกรรมไมโครเวฟ ในภาคการศึกษาที่ 1/2559 จำนวน 20 คน ระหว่างวันที่ 14 และ 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2559 โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบ P-CSDE Model ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมซึ่งประกอบไปด้วย ผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อน-หลังเรียนมาวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานเมกุยแกนส์ และผลที่ได้จากการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนและชุดการสอนที่พัฒนาขึ้นมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สรุปผลการวิจัย

ผลที่นำเสนอในบทความวิจัยนี้ เป็นการนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบ P-CSDE Model ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่พัฒนาขึ้น นำมาทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ มีผลเป็นดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	ข้อคำถาม	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
1.	ด้านรูปแบบการเรียนการสอน แบบ P-CSDE Model	4.20	0.65	มาก
2.	ด้านการเรียนการสอน	4.12	0.53	มาก
3.	ด้านสื่อสนับสนุนการเรียนการสอน	4.28	0.54	มาก
4.	ด้านการวัดและประเมินผล	4.08	0.70	มาก
รวมเฉลี่ย		4.17	0.60	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมที่ 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ การประเมินที่ระดับมาก

ตารางที่ 3 ผลประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

รายการ	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละคะแนนที่ได้	ค่าประสิทธิภาพของเมกุแกนส์ (Meguigans)
คะแนนก่อนเรียน (Pretest)	10	2.4	24	1.07
คะแนนหลังเรียน (Posttest)	10	7.00	70	

จากตารางที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีค่าเท่ากับ 1.07 ซึ่งสูงกว่า 1.00 ตามเกณฑ์มาตรฐานของเมกุแกนส์

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน

ข้อที่	ข้อความถาม	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
1.	ด้านรูปแบบการเรียนการสอน	4.20	0.84	มาก
2.	ด้านเนื้อหา	4.34	0.82	มาก
3.	ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.24	0.78	มาก
4.	ด้านการวัดและประเมินผล	4.20	0.60	มาก
รวมเฉลี่ย		4.25	0.77	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนและชุดการสอน มีระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยโดยรวมที่ 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77

6. อภิปรายผล

การพัฒนาชุดการสอนแบบสื่อประสม เรื่องท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งาน สำหรับการศึกษาด้านวิศวกรรมโทรคมนาคม ซึ่งผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนและชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า

6.1 ด้านการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบสื่อประสม เรื่องท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งาน สำหรับการศึกษาด้านวิศวกรรมโทรคมนาคม ที่พัฒนาขึ้นตามหลักการออกแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบ P-CSDE Model ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ผ่านการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ โดยการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับดี และการออกแบบชุดการสอนแบบสื่อประสมต้องมีการคำนึงถึงความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน ปริมาณของเนื้อหา จำนวนของแบบทดสอบ ความถูกต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ในส่วนของหัวข้อท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งานนั้นเนื้อหาค่อนข้างยาก ชุดการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้นสามารถทำให้ผู้เรียนมองเห็นถึงกระบวนการทำงาน การออกแบบอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบกับรูปแบบการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างดียิ่งขึ้น จึงทำให้ประสิทธิภาพของชุดการสอนมีค่าเท่ากับ 1.07 ซึ่งสูงกว่า 1.00 ตามเกณฑ์มาตรฐานเมกุแกนส์ ดังนั้นสรุปได้ว่าชุดการสอนแบบสื่อประสม เรื่องท่อนำคลื่นและการประยุกต์ใช้งานสำหรับการศึกษาด้านวิศวกรรมโทรคมนาคม โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ P-CSDE Model ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่พัฒนาขึ้น

สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิเรก มณีวรรณ และคณะ (2558) เรื่องการพัฒนาชุดการสอนเรื่องวงจรช่องแคบในท่อนำคลื่น ที่ประกอบด้วยโปรแกรมจำลอง และชุดสาธิตมีประสิทธิภาพ 1.14 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานเมกุแกนส์ เหมาะสำหรับนำไปใช้พัฒนาการเรียน การสอนทางด้านวิศวกรรมโทรคมนาคมอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้แล้วรูปแบบการเรียนการสอนแบบ GIPPA Model ของ จงรัก สามารถ และคณะ (2554) ที่พัฒนาขึ้นโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสื่อการเรียน การสอนเรื่องวงจรกรองความถี่ พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนและสื่อที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในการเรียน การสอนได้เป็นอย่างดี

6.2 ด้านความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน และชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า โดยรวมระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการสอนเพราะเนื้อหา ครอบคลุมวัตถุประสงค์และมีการจัดลำดับเนื้อหาเหมาะสม ตลอดจนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ สื่อโปรแกรม นำเสนอ PowerPoint มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสื่อโปรแกรมจำลอง CST Microwave Studio® และชุดท่อนำคลื่น และวงจรกรองความถี่ มีความเป็นรูปธรรมที่ทำให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นกระบวนการทำงานได้อย่างถูกต้อง แบบทดสอบครอบคลุมวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม จำนวนแบบทดสอบมีความเหมาะสมและสามารถวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) กระบวนการของ P-CSDE Model ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของ กระบวนการ P-CSDE Model เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ และสร้าง ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ที่เป็นไปตามมาตรฐานของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

(2) ควรนำผลการวิจัยไปสู่การจัดการองค์ความรู้ระหว่างอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่ การปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

(3) การพัฒนาโปรแกรมจำลองการออกแบบวงจรช่องแคบภายในท่อนำคลื่น จะมีปัญหาเรื่องการ คำนวณที่ช้าเนื่องจากต้องใช้หน่วยความจำมาก และการเชื่อมโยงฟังก์ชันย่อยจะซับซ้อนมากดังนั้นควรศึกษาหา โปรแกรมอื่นๆ เช่น โปรแกรม C++, และ Visual basic มาใช้ร่วมกับโปรแกรม CST Microwave Studio® เพื่อ ชดเชยปัญหาต่างๆ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำกระบวนการของ P-CSDE Model ไปทดลองใช้กับหัวข้อในรายวิชาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับทางด้าน การศึกษาวิศวกรรมโทรคมนาคม

8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- จรงค์ สามารถ และคณะ. 2554. “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ GIPPA และสื่อการเรียนการสอนเรื่องวงจรกรองความถี่ สำหรับประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิศวกรรมโทรคมนาคม”. **งานประชุมวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 4**. วันที่ 7-8 กรกฎาคม 2554 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, หน้า 221-226.
- ดิเรก มณีวรรณ และคณะ. 2558. “การพัฒนาชุดการสอนเรื่องวงจรช่องแคบในท่อนำคลื่น”. **งานประชุมวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 8**. วันที่ 26 พฤศจิกายน 2558 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, หน้า 121-126.
- ทิสนา แฉมมณี. 2559. **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 20 : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัณย์ ชูคดี. 2555. การพัฒนารูปแบบการคำนวณวงจรไมโครเวฟในท่อนำคลื่นสี่เหลี่ยมสำหรับประยุกต์ใช้ในการศึกษาด้านวิศวกรรมไมโครเวฟ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาไฟฟ้าศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- อนุรักษ์ เมฆพะโยม. 2557. สภาพการเรียนการสอนด้านวิศวกรรมโทรคมนาคม กรณีศึกษาเรื่องระบบการสื่อสารดิจิทัลหลักสูตรระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาไฟฟ้าศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- อรพินทร์ ชูชม. 2552. การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research). **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**, 15 (1), 1-15.
- Hoefler, W. J. R. 1990. “A Visual Electromagnetics Laboratory for Microwave Education Using TLM.” **Microwave Conference**, 20th European. : 279-283.
- Johnson D.W. Johnson R.T. & Holibec, E.J. 1994. **The Nuts and Bolts of Cooperative Learning**. Edina, Minnesota: Interaction Book Company.
- Menzel, W. 2003. “Microwave education supported by animations of wave propagation effects”: **Microwave Theory and Techniques, IEEE Transactions on** .51(4): 1312-1317.
- Slavin, R. E. 1995. **Cooperative learning (2nd Ed.)** London: Allyn and Bacon.

**การส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร**
**THE PROMOTION OF THE 21st CENTURY TEACHING SKILLS OF
TEACHERS UNDER THE OFFICE OF BANGKOK PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA**

อঞ্জรา สารคำ

**หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม**

E-mail: sarakham_a@hotmail.com

สุพรรณิ สมานญาติ

**อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการมหาวิทยาลัยศรีปทุม**

E-mail: Supanee.sa@spu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาปัญหาและการแก้ปัญหาทักษะการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มเป็นระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วนคือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 340 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ครูทุกกลุ่มประสบการณ์ มีการปฏิบัติเป็นประจำในเรื่องด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดการบรรยากาศในชั้นเรียน ด้านการจัดการจัดการเรียนรู้ ครูทุกกลุ่มประสบการณ์ มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง ในเรื่องด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยี ครูทุกกลุ่มประสบการณ์ มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง ในเรื่องด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน เป็นปัญหาน้อยของครูทุกกลุ่มประสบการณ์ในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ด้านการจัดการบรรยากาศในชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นปัญหาน้อยของครูทุกกลุ่มประสบการณ์ในด้านการวางแผนการเรียนรู้ ด้านการสื่อสารและการใช้ภาษากับผู้เรียน ด้านเทคโนโลยี เป็นปัญหาปานกลางของครูทุกกลุ่ม

ประสบการณ์ในการจัดการเตรียมอุปกรณ์ในชั้นเรียน ด้านการจัดหาแหล่งเรียนรู้เทคโนโลยี ด้านการออกแบบสื่อการเรียนรู้

คำสำคัญ: การส่งเสริม ทักษะการจัดการเรียนการสอน ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The purpose of this research was to 1) to study the 21st century teaching and learning skills of teachers under the office of the Bangkok Metropolitan Educational Service Area 2) to study problems and solve problems in teaching and learning skills in the 21st century. of the teachers under the Office of the Office of Primary Education, Bangkok

The results of this study were as follows: 1) teachers all experience groups regular practice in classroom management. Classroom management management of learning. Teachers all experience groups frequent practice. In terms of planning, learning management. Technology teachers all experience groups frequent practice. 2) classroom management; less problem for all teachers in environmental management learning. The classroom management learning management less problem for all teachers in learning planning. Communicate and use language with learners. Technology this is a moderate problem for all teachers in the classroom. The supply of learning resources.

KEYWORDS: PROMOTION, THE 21st CENTURY, TEACHING SKILLS

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

สัมพันธ์ พันธุ์พุกษ์ (2560) ผู้อำนวยการสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(สทศ.) ได้ให้ข้อมูลว่า สทศ.ได้จัดทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั่นพื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2559 ได้วิเคราะห์ผลสอบ จำแนกตามสังกัด ขนาดโรงเรียน ที่ตั้ง ภูมิภาค และรายละเอียดการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ปรากฏผลดังนี้ โอนัด ชั้น ม.3 วิชาภาษาไทย ผู้เข้าสอบ 637,491 คน คะแนนเฉลี่ยทั่วประเทศ 46.36, วิชาสังคมศึกษาฯ ผู้เข้าสอบ 637,245 คน คะแนนเฉลี่ย 49.00, วิชาภาษาอังกฤษ ผู้เข้าสอบ 637,406 คน คะแนนเฉลี่ย 31.80, วิชาคณิตศาสตร์ ผู้เข้าสอบ 637,256 คน คะแนนเฉลี่ย 29.31 , วิชาวิทยาศาสตร์ ผู้เข้าสอบ 637,047 คน คะแนนเฉลี่ย 34.99 โรงเรียนที่อยู่ใน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดทุกวิชา และเมื่อจำแนกตามขนาด โรงเรียน ที่ตั้ง และภูมิภาค พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในการสอบทุกวิชา โรงเรียนที่ตั้ง ในเมืองมีคะแนนสูงกว่าโรงเรียนที่ตั้งนอกเมืองทุกวิชา และโรงเรียนในกรุงเทพมหานครมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และมีคะแนนสูงกว่าโรงเรียนที่ตั้งในภูมิภาคอื่นๆ ทุกวิชา ทั้งนี้ โรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพฯ ภาคตะวันออก และ ภาคเหนือ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศทุกวิชา และเมื่อจำแนกตามรายละเอียดการเรียนรู้ พบว่า รายละเอียดการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละวิชาดังนี้ วิชาภาษาไทย คือ สารการฟัง การดู และการพูด วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือ สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม วิชาภาษาอังกฤษ คือ สาร

ภาษาเพื่อการสื่อสาร วิชาคณิตศาสตร์ คือ สารเรขาคณิตและวิชาวิทยาศาสตร์ คือ สารสิ่งมีชีวิตกับการดำรงชีวิต ภาพรวมผลสอบโอเน็ตชั้นม.3 ปีการศึกษา 2559 มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผลสอบปีการศึกษา 2558 จำนวน 3 วิชา คือ ภาษาไทย สังคมศึกษาฯ และภาษาอังกฤษ ส่วนวิชาที่เหลือ คือ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมาภาพรวมผลสอบ โอเน็ตชั้นป.6 ปีการศึกษา 2559 มีดังนี้ วิชาภาษาไทย ผู้เข้าสอบ 724,347 คน คะแนนเฉลี่ยทั่วประเทศ 52.98 วิชาสังคมศึกษาฯ ผู้เข้าสอบ 724,342 คน คะแนนเฉลี่ย 46.68 วิชาภาษาอังกฤษ ผู้เข้าสอบ 724,336 คน คะแนนเฉลี่ย 34.59 วิชาคณิตศาสตร์ ผู้เข้าสอบ 724,285 คน คะแนนเฉลี่ย 40.47 และวิชาวิทยาศาสตร์ ผู้เข้าสอบ 724,349 คน คะแนนเฉลี่ย 41.22 เมื่อจำแนกตามสังกัด พบว่า โรงเรียนที่อยู่ในสังกัด สกอ. มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดทุกวิชา คือ วิชาภาษาไทย 65.06 วิชาสังคมศึกษาฯ 64.02 วิชาภาษาอังกฤษ 63.36 วิชาคณิตศาสตร์ 64.02 และวิชาวิทยาศาสตร์ 53.71 และผลสอบของปี2559 มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 วิชา คือ ภาษาไทย ส่วนวิชาที่เหลือ คือ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).2560)

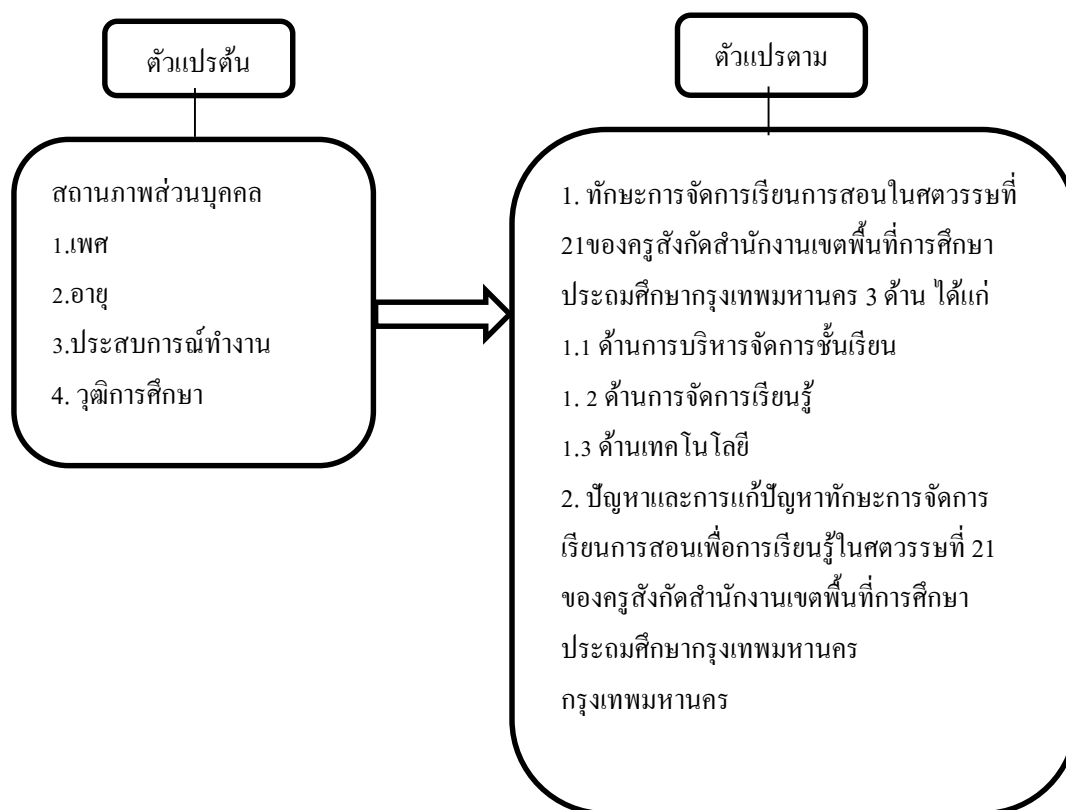
ในส่วน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O - Net) ในปีการศึกษา 2559 คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สูงกว่าโรงเรียนที่ตั้งในภูมิภาคอื่นๆ แต่ยังคงพบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างประเทศ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 46.63 และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47.50 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 (งานวัดผลและประเมินผลกลุ่มนิเทศสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. 2560)

จากความสำคัญของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครยังพบข้อมูลเกี่ยวกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O - Net) ที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการศึกษายังมีผลที่ไม่น่าพึงพอใจและจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่21ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่21ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมทักษะการจัดการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับนักเรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่21ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและการแก้ปัญหาทักษะการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

ขั้นที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ซึ่งเป็นการศึกษาเอกสารตำรา ข้อมูล สถิติ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ปัญหา เพื่อจัดทำโครงการและเสนอข้อคิดเห็นของโครงการวิจัย

ขั้นที่ 2 การดำเนินการวิจัย เป็นการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล ปรับปรุงเครื่องมือให้มีคุณภาพ นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 3 รายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนที่นำเสนอรายงานผลการวิจัยต่อกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับแก้ไข ปรับปรุงตามที่คณะกรรมการแนะนำ แล้วจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2,013 คน จากจำนวน 37 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 340 คน สุ่มแบบเป็นระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่

- 1.เพศ
- 2.อายุ
- 3.ประสบการณ์ทำงาน
4. วุฒิการศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ทักษะการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่21ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 3 ด้าน ได้แก่

- 1.1 ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน
- 1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้
- 1.3 ด้านเทคโนโลยี

2. ปัญหาและการแก้ปัญหาทักษะการจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม 1 ชุดมีจำนวน 4 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ทักษะการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

- 2.1 ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน
- 2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้
- 2.3 ด้านเทคโนโลยี

ตอนที่ 3 ปัญหาและการแก้ปัญหาทักษะการจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) IOC ระหว่าง 0.50-1.00 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่า 0.95

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กรุงเทพมหานครเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามถึงครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้จัดส่งที่ได้รับหนังสือของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบแบบสอบถามและรับแบบสอบถามคืนตามที่กำหนดไว้

3. เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 340 คน จากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โรงเรียน ปีการศึกษา 2560 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการทางสถิติ มีขั้นตอนดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครที่มีการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน

โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังนี้

4.56-5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติเป็นประจำ
3.56-4.55	หมายถึง	มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง
2.56-3.55	หมายถึง	มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง
1.56-2.55	หมายถึง	มีการปฏิบัตินานๆ ครั้ง
1.00-1.55	หมายถึง	ไม่มีการปฏิบัติเลย

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ปัญหาทักษะการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครที่มีปัญหาต่อการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน

โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังนี้

4.56-5.00	หมายถึง	เป็นปัญหามากที่สุด
3.56-4.55	หมายถึง	เป็นปัญหามาก
2.56-3.55	หมายถึง	เป็นปัญหามากกลาง
1.56-2.55	หมายถึง	เป็นปัญหาน้อย
1.00-1.55	หมายถึง	เป็นปัญหาน้อยที่สุด

5. สรุปผลการวิจัย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการเสนอผลออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 83.5 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมาอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 ระดับการศึกษาปริญญาตรี 308 คน คิดเป็นร้อยละ 90.6 ประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมา 11 ปีขึ้นไป จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครต่อการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ทั้ง ภาพรวมและรายด้าน

รายการพฤติกรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	4.55	.19	เป็น ประจำ	1
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.40	.23	บ่อยครั้ง	2
3. ด้านเทคโนโลยี	4.37	.21	บ่อยครั้ง	3
รวม	4.44	.13	บ่อยครั้ง	-

ตารางที่ 1 พบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ใน มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง(มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .13) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทักษะการจัดการเรียนการสอนใน ศตวรรษที่ 21 ที่มีค่าเฉลี่ยลำดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน อยู่ในระดับมีการปฏิบัติเป็นประจำ(ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .19) ลำดับที่ 2 คือ อยู่ในระดับมีการปฏิบัติบ่อยครั้ง(ค่าเฉลี่ย 4.40 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน .23) และลำดับที่ 3 คือ ด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมีการปฏิบัติบ่อยครั้ง (ค่าเฉลี่ย 4.37 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน .21)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)ของความคิดเห็นของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานครเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ปัญหาการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียน การสอนในศตวรรษที่ 21 ทั้งภาพรวมและรายด้าน

รายการพฤติกรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	2.39	.34	น้อย	2
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	2.17	.23	น้อย	3
3. ด้านเทคโนโลยี	2.59	.34	ปานกลาง	1
รวม	2.38	.19	น้อย	-

ตารางที่ 2.1 พบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นต่อปัญหาและการแก้ปัญหาการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยคือเห็นว่าเป็นปัญหาน้อย (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .19) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัญหาอันดับ 1 คือ ด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับเป็นปัญหามาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .34) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน อยู่ในระดับปัญหาน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .34) และลำดับที่ 3 คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับเป็นปัญหาน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .23)

6. อภิปรายผล

1. ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนจากผลการวิจัยพบว่าครูทุกกลุ่มประสบการณ์ อยู่ในระดับมีการปฏิบัติเป็นประจำโดยใช้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการบริหารจัดการชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิชาญประเสริฐ (2557) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จได้ทั้งด้วยการจัดการการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติของนักเรียนทั้งเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่าครูทุกกลุ่มประสบการณ์ อยู่ในระดับมีการปฏิบัติบ่อยครั้งพบว่าการจัดการเรียนรู้ให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยเน้นการอภิปรายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในประเด็นต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์สัมฤทธิ์ ดิสุสานุดโร (ดิสุสา) (2559) ที่พบว่าครูจะเป็นผู้สอนไม่ได้ แต่ต้องให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based Learning) ของนักเรียน

3. ด้านเทคโนโลยี จากผลการวิจัยพบว่าครูทุกกลุ่มประสบการณ์อยู่ในระดับมีการปฏิบัติบ่อยครั้งโดยใช้ข้อมูลจากการค้นคว้าในแหล่งข้อมูลออนไลน์ (Search engine) สอดคล้องกับงานวิจัยของชนาพร แสนสมบัติ (2558) ที่พบว่า ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะที่จำเป็นอย่างมากต่อการดำรงชีพอยู่ในสังคมของคนในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเร่งรีบ สังคมแห่งการแข่งขันทางเทคโนโลยี ใครมีทักษะในการดำรงชีพที่ดีกว่าย่อมมีความได้เปรียบในทุกๆ ด้าน ส่วนคนที่ขาดทักษะในการดำรงชีพ ก็จะกลายเป็นบุคคลที่ล้าหลัง ถูกเอาเปรียบ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

1. ครูควรนำทักษะการสอนในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในชั้นเรียนและปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง
2. ครูควรได้รับการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตรงตามจุดประสงค์และจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดการคิดขั้นสูงหรือคิดอย่างมีวิจารณญาณ
3. ครูควรเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ โดยการเข้ารับการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีเพื่อนำไปใช้ในชั้นเรียนอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรดำเนินการวิจัยศึกษา การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนของครู

8. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จด้วยความกรุณาของ ดร.สุพรรณิ สมานญาติ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ตั้งแต่ศึกษาค้นคว้าจนกระทั่งสำเร็จเป็นบทความวิจัยที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

9. เอกสารอ้างอิง

กวิภัทร ฉาวชานา และปกรณ์ ประจัญบาน. 2559. องค์ประกอบที่เหมาะสมในการชี้วัดทักษะการจัดการ

ห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 ของครู. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ. 2555. จริยธรรมกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชนาพร แสนสมบัติ. 2558. การสอนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อการดำรงชีพในศตวรรษที่ 21.

มหาวิทยาลัยพะเยา.

ศิริวิษฐ์ ทินประภา. 2557. การรู้เรื่องทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

พระสมุห์สัมฤทธิ์ ดิสุสานุดโร (ดิสสา). 2559. ครูดีในมุมมองศตวรรษที่ ๒๑. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศศิเทพ ปิติพรเทพิน. 2559. การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับสังคมแห่งศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: เนว่าเอ็ดดูเคชั่น

สุพรรณิ ชาญประเสริฐ. 2557. Active Learning: การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

Krejcie, Robert. V. & Morgan, Daryle. W. (1970, Autumm). Determining Sampling Size for Research

Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

**การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา**

**A STUDY OF CREATIVE THINKING IN SCIENCE OF STUDENTS IN
MATTHAYOM SUEKSA 2 WHO PARTICIPATED IN STEM EDUCATION
LEARNING ACTIVITIES**

ศุภนันต์ หลัดจัน

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: munality@hotmail.com

เสรี คำอ้น

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อรุณรัตน์ ทวีกุล

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

น้ำเพชร นาสารีย์

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์โดยรวมและแยกตามองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน คือ ความอยากรู้อยากเห็น จินตนาการประสานความคิด ชอบแก้ปัญหาและความมุ่งมั่นพยายาม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์โดยรวม และแยกตามองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน คือ ความอยากรู้อยากเห็น จินตนาการประสานความคิด ชอบแก้ปัญหาและความมุ่งมั่นพยายาม ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2560 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 20 คน แบบแผนการทดลองเป็นแบบ One Group 1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา จำนวน 3 กิจกรรม ใช้เวลา 16 ชั่วโมง 2) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ของกรมสุขภาพจิต จำนวน 77 ข้อมีความเชื่อมั่น 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าเฉลี่ยด้วยสถิติ paired t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1 .ความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์โดยรวมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต

มหาวิทยาลัยรามคำแหง อยู่ในระดับดี และแยกเมื่อตามองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน คือ ความอยากรู้อยากเห็น จินตนาการประสานความคิด ชอบแก้ปัญหาและความมุ่งมั่นพยายาม อยู่ในระดับสูง เมื่อเทียบกับเกณฑ์ปกติ ในช่วงอายุกลุ่มตัวอย่าง 15 – 25 ปี

2. หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา พบว่าค่าเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ด้าน วิทยาศาสตร์โดยรวม จินตนาการประสานความคิดและความมุ่งมั่นพยายาม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.05

คำสำคัญ: สะเต็มศึกษา, ความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research to study (1) overall creative thinking in science and its four components—viz., curiosity, imagination and ideation, problem-solving, and determination—in the case of selected students in Matthayom Sueksa 2 who had participated in science-technology-engineering-mathematics (STEM) education. The researchers also compare (2) the overall creative thinking in science and in its four components of these students prior to the commencement of STEM education learning activities and after their completion.

The sample population consisted of 20 students in Matthayom Sueksa 2 enrolled in the first semester of the academic year 2017 at the Demonstration School of Ramkhamhaeng University. Experimental design involved the one-group pretest posttest design method. The instruments of research for the experiment consisted of (1) three STEM education learning activities carried out over a duration of sixteen hours; and (2) a 77-item creative thinking test devised by the Department of Mental Health, which was established as having a reliability level of 0.91. Using techniques of descriptive statistics, the researchers analyzed the data collected in terms of mean and standard deviation. The researchers also employed the paired t-test technique

Findings are as follows:

1. The creative thinking in science of the students was overall evinced at a good level. Insofar as concerns the aforementioned four components, they were found to be at a high level as compared with the standard for members of a normal sample population between 15-25 years of age.

2. In the experiment, after the students participated in STEM education learning activities, it was found that the overall means for creative thinking in science and for the components of imagination and ideation and determination exhibited differences with the overall means for creative thinking in science and for the components of imagination and ideation and determination prior to the commencement of the experiment at the statistically significant level of .05

KEY WORDS: STEM education, creative thinking in science

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันการศึกษาไทยได้มีการเน้นให้นักเรียนรู้จักค้นหา และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมากกว่าที่จะเรียนรู้ในห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กนักเรียนมีสมรรถนะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จากผลการประเมินที่ปรากฏในรายงานประจำปีของ World Economic Forum ต่างก็พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไทยส่วนใหญ่ โดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ยังไม่ดีเท่าที่ควร ผู้เรียนขาดทักษะการคิด (พรทิพย์ ศิริภัทราชัย, 2556)

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นผลผลิตของความคิดที่แปลกใหม่และมีคุณค่าซึ่งได้มาจากผู้คิดเอง โดยความคิดนี้ไม่เป็นไปตามแบบแผน มีแรงจูงใจสูงและมีความมุ่งมั่นในการที่จะกระทำให้สำเร็จอย่างแท้จริง ความคิดนั้นจะเกิดขึ้นถ้าเข้าใจประเด็นของปัญหาอย่างชัดเจน เป็นความสามารถด้านสมองที่จะคิดได้หลายแนวทางหรือคิดได้หลายคำตอบ เรียกว่า การคิดแบบอนกนัย (Divergent Thinking) คือความคิดหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุมคิดได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมถึงการพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จอีกด้วย (Guilford, 1956; Nichols and Mark, 1971) ความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่เราสามารถปลูกฝังและส่งเสริมได้ด้วยวิธีต่างๆ ที่เหมาะสม ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจึงควรจัดเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิดและนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ (อาทิตยา ภูมิคอนสาร, กมล พลคำและนุกุล กุลแดง, 2559)

การจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เฉพาะในตำราเรียนเพียงอย่างเดียว จึงไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญคือการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาที่พบและสามารถคิดสังเคราะห์ถึงสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ STEM Education เป็นการสอนแบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระวิชา (Interdisciplinary Integration) ระหว่าง วิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science: S) เทคโนโลยี (Technology: T) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineer: E) และ คณิตศาสตร์ (Mathematics: M) โดยนำจุดเด่นของธรรมชาติ ตลอดจนวิธีการสอนของแต่ละสาขาวิชามาผสมผสานกันอย่างลงตัว เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ทุกแขนงมาใช้ในการแก้ปัญหา การค้นคว้า และการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ในสถานการณ์โลกปัจจุบัน ซึ่งอาศัยการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนหลายสาขาร่วมมือกัน (Dejarnette, 2012; Wayne. 2012; Breiner, Harkness, Johnson, & Koehler, 2012).

การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มมีลักษณะ 5 ประการได้แก่ (1) เป็นการสอนที่เน้นการบูรณาการ (2) ช่วยนักเรียนสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาวิชาทั้ง 4 กับชีวิตประจำวันและการทำอาชีพ (3) เน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 (4) ทำทลายความคิดของนักเรียนและ (5) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และความเข้าใจที่สอดคล้องกับเนื้อหาทั้ง 4 วิชา จุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักและเห็นคุณค่าของการเรียนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และ คณิตศาสตร์ และเห็นว่าวิชาเหล่านั้นเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถนำมาใช้ได้ทุกวัน มีงานวิจัยหลายชิ้นที่สนับสนุนว่าการจัดการเรียนการสอนแบบสะเต็มศึกษาช่วยพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะการคิดด้านต่างๆรวมถึงความคิด

สร้างสรรค์ (ภัตสร ติดมา, มลิวรรณ นาคขุนทด และสิรินภา กิจเกื้อกูล, 2558; บุญลอย มลุน้อยและคณะ, 2559; อรชิตา สว่าง และอุทิศ อินทร์ประสิทธิ์, 2560)

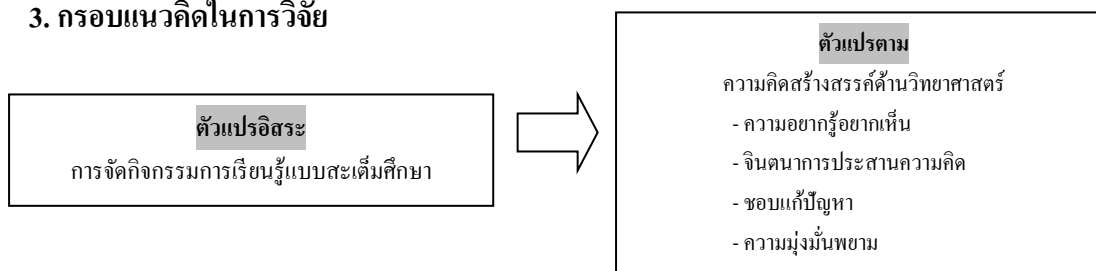
จากความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าวทำให้คณะผู้วิจัยสนใจศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ สะเต็มศึกษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึก กระบวนการคิด แก้ปัญหา ได้สร้างชิ้นงานและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และเป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อ เตรียมพร้อมผู้เรียนให้มีความทันยุคในศตวรรษที่ 21

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์โดยรวม และแยกตามองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน คือ ความอยากรู้อยากเห็น จินตนาการประสานความคิด ชอบแก้ปัญหาและความมุ่งมั่นพยายาม ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา

2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์โดยรวม และแยกตามองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน คือ ความอยากรู้อยากเห็น จินตนาการประสานความคิด ชอบแก้ปัญหาและความมุ่งมั่นพยายาม ก่อนและ หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

แบบแผนการทดลองเป็นแบบ One Group Pretest Posttest Design เป็นการทดลองที่มีการวัดก่อนการทดลอง 1 ครั้ง หลังการทดลอง 1 ครั้ง มีลักษณะดังนี้

O_1	X	O_2
-------	---	-------

O_1 คือการวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ก่อนที่จะทำการทดลอง (pretest)

X คือการใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา

O_2 คือการวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์หลังจากที่ทำการทดลอง (Posttest)

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง แผนการเรียน เน้นวิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2560 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 5 ห้อง รวมทั้งสิ้น 168 คน

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 20 คน ด้วยการใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา

ตัวแปรตาม คือ ความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์โดยรวม และองค์ประกอบย่อยทั้ง 4 ด้าน คือ ความอยากรู้อยากเห็น จินตนาการประสานความคิด ชอบแก้ปัญหาและความมุ่งมั่นพยายาม

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา รวม 16 ชั่วโมง ดังต่อไปนี้ กิจกรรมที่ 1 Boat Challenge กิจกรรมที่ 2 Eco Friendly House กิจกรรมที่ 3 Popsicle Stick โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา

กิจกรรม	กระบวนการ
1. Boat Challenge	1. ในทุกกิจกรรม ให้นักเรียนร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการสื่อสาร การแสดงความคิด จนได้ข้อสรุป จากนั้นส่งตัวแทนมาอภิปรายหน้าห้อง โดยครูเป็นผู้กระตุ้นและให้รางวัล เช่น กลุ่มใดที่คิดต่างและสร้างสรรค์จากกลุ่มอื่นก็จะมีคะแนนพิเศษให้ 2. ครูอภิปรายร่วมกับนักเรียนในหัวข้อ ปัญหาและอุปสรรคที่มากับน้ำท่วม มีอะไรบ้าง พร้อมร่วมกันอภิปรายแนวทางแก้ไข จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปสิ่งที่ได้ พร้อมส่งตัวแทนมานำเสนอ 3. ครูเปิดวิดีโอเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์ที่สร้างขึ้นโดยคนไทยในช่วงเหตุการณ์มหาอุทกภัยในประเทศไทย ที่เกิดขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2554 พร้อมทั้งให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายว่า สิ่งประดิษฐ์ฟาวกิดูถูกภัยที่ปรากฏในวิดีโอมีอะไรบ้าง 4. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายว่า ถ้าต้องการให้การออกแบบและสร้างแพสำหรับการบรรทุกสิ่งของเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องทำการศึกษาปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแพ จากนั้นครูนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ 4 กิจกรรม โดยชี้แจงให้นักเรียนทราบว่า เพื่อให้การออกแบบและสร้างแพสำหรับการบรรทุกสิ่งของเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนจะต้องทำการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแพจากกิจกรรม 4 กิจกรรม ดังต่อไปนี้ กิจกรรมที่ 1 ทำดินน้ำมันให้ลอยน้ำได้อย่างไร กิจกรรมที่ 2 วัดอุณหภูมิหรือค่ามีผลต่อการทรงตัวของเรืออย่างไร กิจกรรมที่ 3 บรรทุกสิ่งของได้เท่าใด กิจกรรมที่ 4 วางวัตถุอย่างไรให้เรือสามารถทรงตัวอยู่ได้ 5. ครูทบทวนสถานการณ์ปัญหาในกิจกรรมว่า นักเรียนจะต้องสร้างเรือที่สามารถบรรทุกสิ่งของได้มากที่สุดและใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าที่สุด โดยเชื่อมโยงความรู้ที่นักเรียนได้รับจากการทำกิจกรรมที่ 1-4 กับการออกแบบและสร้างเรือ โดยครูกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเรือ โดยวัสดุที่ใช้ในการสร้างเรือ คือ แผ่นพลาสติกถูกฟูก ไม้ไอศกรีม และขวดพลาสติก 6. นักเรียนวางแผนการทำงานร่วมกันแล้วลงมือสร้างเรือตามรูปแบบและวัสดุอุปกรณ์ของแต่ละกลุ่ม ออกแบบไว้ จากนั้นทำการทดสอบเรือที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งสังเกตและบันทึกผลการทดสอบ 7. นักเรียนนำเสนอแนวคิดในการออกแบบและสร้างเรือ และผลการทดสอบเรือ จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปเกี่ยวกับการทำกิจกรรม เพื่อทำการสรุปความคิดรอบยอด
2. Eco Friendly House	1. นักเรียนแต่ละกลุ่มปรึกษากันเพื่อร่างแบบจำลองบ้านที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 2. นำแบบร่างมานำเสนอต่อครู จากนั้นอภิปรายหน้าห้องเรียน 3. ครูมีบทบาทสนับสนุน โดยแนะนำนักเรียน เกี่ยวกับปัจจัยต่างๆที่จะส่งผลต่อบ้านที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ พลังงานไฟฟ้าได้จากแหล่งใด วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างบ้าน แบบแปลนการติดตั้งไฟฟ้า เป็นต้น และชมเชยกลุ่มที่คิดต่างและสามารถให้ความรู้ใหม่ๆแก่เพื่อน 4. นักเรียนสรุปแบบบ้านที่ต้องการจะสร้างแบบจำลองจริงออกมา และบันทึกการทำงานเพื่อเตรียมสร้างแบบจำลองบ้านที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 5. นักเรียนสร้างแบบจำลองบ้านที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำเสนอครู จากนั้นร่วมกันอภิปรายหน้าชั้นเรียนเพื่อทำการสรุปความคิดรอบยอด
3. Popsicle Stick	1. นักเรียนแต่ละกลุ่มปรึกษากันเพื่อระบุตัวแปรต้น และตัวแปรควบคุม อีกทั้งวางแผน ร่างแบบ และวางแผนทำการทดลอง การสร้าง Popsicle Stick 2. นำแผนการทดลองมาเสนอต่อครู จากนั้นอภิปรายหน้าห้องเรียน

กิจกรรม	กระบวนการ
3. Popsicle Stick	3. ครูมีบทบาทสนับสนุน โดยแนะนำนักเรียนให้เลือกตัวแปรที่ศึกษาที่แตกต่างกัน และชมเชยกลุ่มที่คิดต่างและสามารถให้ความรู้ใหม่ๆแก่เพื่อน 4. นักเรียนทำการสร้าง Popsicle Stick จากนั้นทำการทดลอง บันทึกถ่ายภาพและภาพเคลื่อนไหวขณะทำการทดลอง จากนั้นระดมความคิดเพื่อแก้ไขชิ้นงานให้ดีขึ้น 5. ทำการปรับปรุงแก้ไข Popsicle และทดลองซ้ำ บันทึกถ่ายภาพและภาพเคลื่อนไหวขณะทำการทดลอง 6. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายเพื่อทำการสรุปความคิดรอบข้อ

2) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 77 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.91 ถือว่าเป็นค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้

ในการแปลผลคะแนนมาตรฐาน T (T-Score) สำหรับความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์โดยรวม อาจกำหนดระดับคุณภาพเป็น 5 ระดับดังนี้

ตั้งแต่ T 67 ขึ้นไป แปลว่า มีความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดีเยี่ยม

ตั้งแต่ T 53 – 66 แปลว่า มีความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดี

ตั้งแต่ T 39 – 52 แปลว่า มีความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง

ตั้งแต่ T 25 – 38 แปลว่า มีความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

ต่ำกว่า T 25 แปลว่า มีความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับน้อย

คนที่มีความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ จะมีคุณลักษณะเด่น คือ เป็นคนที่มีจินตนาการ และสนุกกับการคิด มีความคิดริเริ่ม คิดเชื่อมโยง ต่อข้อคิดหลากหลาย และคิดนอกกรอบสูง

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ ดำเนินการทดสอบก่อนการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง และผู้วิจัยเป็นผู้ควบคุมการทดสอบด้วยตนเอง

2. ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง ดังนี้ ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองกระทำในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โดยใช้เวลาในการทดลอง 16 คาบ คาบละ 50 นาที เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม

3. นำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ มาทดสอบหลังการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คณะผู้วิจัยเป็นผู้ควบคุมการทดสอบ

4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณตามวิธีการทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) ดังนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหา จากเอกสารการประชุมและบันทึกหลังการสอน
2. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แบบสะสมเต็มศึกษาโดยใช้สถิติ paired t-test

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา ความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะสมเต็มศึกษาเป็นดังนี้

1) ความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์โดยรวม และแยกตามองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน คือ ความอยากรู้อยากเห็น จินตนาการประสานความคิด ชอบแก้ปัญหาและความมุ่งมั่นพยายามของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จัดอยู่ในระดับสูงกว่าปกติ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ปกติในช่วงอายุกลุ่มตัวอย่าง 12 – 17 ปี ความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 289.45 คะแนนมาตรฐาน T (T-Score) เท่ากับ 61 เมื่อคะแนนเทียบกับเกณฑ์ปกติของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ ช่วงอายุกลุ่มตัวอย่าง 15 - 25 ปี ที่มีคะแนน ตั้งแต่ T 53 – 66 แปลความหมายได้ว่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดี

องค์ประกอบด้านความอยากรู้อยากเห็น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 65.25 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ปกติพบว่าที่คะแนนขึ้นไป นักเรียนเป็นคนที่มีความอยากรู้อยากเห็นสูง ซึ่งนำไปสู่การสังเกต ค้นหาและทดลองเพื่อหาคำตอบที่สงสัย

องค์ประกอบด้านจินตนาการประสานความคิด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 70.55 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ปกติพบว่าที่คะแนนขึ้นไป 58 คะแนนขึ้นไป นักเรียนเป็นคนที่จินตนาการและมีความคิดริเริ่ม คิดเชื่อมโยง ต่อยอด คิดหลากหลาย และคิดนอกกรอบสูง

องค์ประกอบด้านชอบแก้ปัญหา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.95 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ปกติพบว่าที่คะแนนขึ้นไป 40 คะแนนขึ้นไป นักเรียนเป็นคนที่มองปัญหาเป็นเรื่องท้าทาย ชอบและสนุกกับการแก้ปัญหา

องค์ประกอบด้านความมุ่งมั่นพยายาม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 108.70 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ปกติพบว่าที่คะแนนขึ้นไป 92 คะแนนขึ้นไป นักเรียนเป็นคนที่มีความมุ่งมั่นพยายามสูง แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ภาพรวมของความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ และแยกตามองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน คือ ความอยากรู้อยากเห็น จินตนาการประสานความคิด ชอบแก้ปัญหาและความมุ่งมั่นพยายาม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เทียบกับกับเกณฑ์ปกติตามช่วงอายุกลุ่มตัวอย่าง 12 – 17 ปี

องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์	คะแนนของกลุ่มตัวอย่าง	คะแนนมาตรฐาน T (T- Score)	การแปลผล
1. ความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์	289.45	61	ระดับดี
2. องค์ประกอบด้านความอยากรู้อยากเห็น	65.25	60	นักเรียนเป็นคนที่มีความอยากรู้อยากเห็นสูง ซึ่งนำไปสู่การสังเกต ค้นหา แสวงหาและทดลองเพื่อหาคำตอบที่สงสัย
3. องค์ประกอบด้าน จินตนาการ ประสานความคิด	70.55	58	นักเรียนเป็นคนที่จินตนาการและมีความคิดริเริ่ม คิดเชื่อมโยง ต่อ ยอด คิดหลากหลาย และคิดนอกกรอบสูง
4. องค์ประกอบด้านชอบแก้ปัญหา	44.95	40	นักเรียนเป็นคนที่มองปัญหาเป็นเรื่องท้าทาย ชอบและสนุกกับการแก้ปัญหา
5. องค์ประกอบด้านความมุ่งมั่น พยายาม	108.70	92	นักเรียนเป็นคนที่มีความมุ่งมั่นพยายามสูง

2) ค่าเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์โดยรวม และแยกตามองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน คือ ความอยากรู้อยากเห็น จินตนาการประสานความคิด ชอบแก้ปัญหาและความมุ่งมั่นพยายาม ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ด้วยวิธีการวิเคราะห์ t-test พบว่า ค่าเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์โดยรวม และความมุ่งมั่นพยายาม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านจินตนาการประสานความคิด แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์โดยรวม และแยกตามองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน คือ ความอยากรู้อยากเห็น จินตนาการประสานความคิด ชอบแก้ปัญหาและความมุ่งมั่นพยายาม ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา

ความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์	ก่อน / หลัง การจัดการเรียนรู้	N	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
1. ความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์	ก่อน	20	275.8	39.13	-2.97	.01
	หลัง	20	289.45	36.04		
2. องค์ประกอบด้านความอยากรู้อยากเห็น	ก่อน	20	64.55	10.83	-4.420	.68
	หลัง	20	65.25	10.45		
3. องค์ประกอบด้านจินตนาการประสานความคิด	ก่อน	20	65.25	15.34	-3.45	.00
	หลัง	20	70.55	12.54		
4. องค์ประกอบด้านชอบแก้ปัญหา	ก่อน	20	43.85	5.83	-.91	.37
	หลัง	20	44.95	5.52		
5. องค์ประกอบด้านความมุ่งมั่นพยายาม	ก่อน	20	102.20	13.80	-2.53	.02
	หลัง	20	108.70	12.77		

6. อภิปรายผล

1. ความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เมื่อแยกตามองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน คือ ความอยากรู้อยากเห็น จินตนาการประสานความคิด ชอบแก้ปัญหาและความมุ่งมั่นพยายาม อยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับเกณฑ์ปกติหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงแบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระวิชา (Interdisciplinary Integration) นักเรียนนำความรู้ทุกแขนงมาใช้ในการแก้ปัญหา การค้นคว้า ตลอดจนประดิษฐ์ชิ้นงานชิ้นใหม่

2. บทบาทของครูคือกระตุ้นให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงการให้กำลังใจ ส่งเสริม สนับสนุนแนวคิดของนักเรียนด้วย โดยกอบวิทย์ พิริยะวัฒน์ (2554) ได้กล่าวว่าครูสามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบตามความพร้อมของคุณครู นักเรียนและโรงเรียน กล่าวคือ Structured Inquiry คุณครูมีบทบาทมาก โดยเป็นผู้กำหนดประเด็นปัญหาที่ให้นักเรียนศึกษา วัสดุอุปกรณ์และวิธีการให้นักเรียนดำเนินการตามที่ครูวางแผนและออกแบบไว้ Guided Inquiry คุณครูมีบทบาทลดลง โดยเป็นผู้กำหนดประเด็นให้นักเรียนไว้กว้างๆ แล้วให้นักเรียนทำการออกแบบวิธีการ กำหนดวัสดุอุปกรณ์ด้วยตนเอง นักเรียนจะมีบทบาทมากขึ้น Open Inquiry คุณครูมีบทบาทน้อยมาก เป็นเพียงผู้คอยช่วยเหลือและสนับสนุน โดยให้อิสระนักเรียนในการกำหนดปัญหาที่สนใจ ตั้งคำถาม วางแผนและออกแบบวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องการ และวิธีการได้อย่างเต็มที่ นักเรียนจะมีบทบาทเป็นอย่างมาก

4. ผู้เรียนสนุกที่ได้เรียนรู้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ STEM ศึกษาเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมโดยที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการสร้างสรรค์ผลงาน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรวลักษ์ ผ่องบุรุษ (2560) ซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียนมากกว่าร้อยละ 90 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้แบบ STEM ศึกษา

5. สภาพปัญหาและวิธีการแก้ไขขณะดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา มีประเด็นหลักทั้งหมด 2 ประเด็นคือ (1) ปัญหาการทำงานร่วมกันเป็นทีม การระดมความคิดเห็นและการสืบเสาะข้อมูลเพื่อจุดประกายความคิดจนได้แนวคิดใหม่ (2) ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การคิดเชิงวิศวกรรมและการคำนวณ ทั้งนี้เมื่อนักเรียนเกิดปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยหรือทีมผู้สอนทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและระดมความคิดเห็นภายในทีมเพื่อจัดการแก้ปัญหาอย่างทันทีทันใด โดยใช้วิธีการสร้างคำถามแล้วให้นักเรียนช่วยกันสืบค้น เน้นให้นักเรียนเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สภาพปัญหาและวิธีการแก้ไขขณะดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา

กิจกรรม	ปัญหาและวิธีแก้ไข
1. Boat Challenge	1. นักเรียนในกลุ่มมีความคิดไม่ตรงกัน ต่างคนต่างอยากให้ความคิดตนเป็นที่ยอมรับ ครูจึงแก้ปัญหาโดยให้ทุกคนช่วยกันแชร์ความคิดเห็น แล้วนำความคิดที่ดีที่สุดของแต่ละคนมาผสมผสานกัน แต่ละกลุ่มจึงร่วมกันคิดจนสำเร็จ 2. ในช่วงแรกนักเรียนบางกลุ่มคิดการออกแบบแพโดยจะเน้นที่ความสวยงามมากกว่า การเน้นให้แพแข็งแรงพอที่จะไม่จม แต่เมื่อครูตั้งคำถาม และให้นักเรียนทำการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแพจากกิจกรรม 4 กิจกรรม ดังต่อไปนี้ 1) ทำดินน้ำมันให้ลอยน้ำได้อย่างไร 2) วัตถุผู้สูงหรือต่ำมีผลต่อการทรงตัวของเรืออย่างไร 3) บรรทุก สิ่งของได้เท่าใด และ 4) วางวัตถุอย่างไรให้เรือสามารถทรงตัวอยู่ได้ปรากฏว่านักเรียนมีการออกแบบแพได้โดยเน้นความแข็งแรงมากขึ้น
2. Eco Friendly House	1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำแบบร่างบ้านมานำเสนอหน้าชั้นเรียน แต่การออกแบบบ้านส่วนใหญ่ยังไม่ได้ออกแบบโดยใช้หลักความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสักเท่าไร ออกแบบโดยเน้นความชอบส่วนตัวและความสวยงามเป็นหลักมากกว่า ครูจึงให้ความรู้เกี่ยวกับการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่ม ว่ามีอะไรบ้างที่ไม่ใช้พลังงานจากการทำลายสิ่งแวดล้อม แต่เป็นการใช้พลังงานจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแทน นักเรียนจึงร่วมกันปรับปรุงแบบบ้านอีกครั้ง 2. ช่วงแรกนักเรียนบางคนอาจยังไม่เข้าใจเรื่องพลังงานทดแทนจากสิ่งแวดล้อม แต่เมื่อครูให้ความรู้กับนักเรียนเรื่องพลังงาน นักเรียนสามารถทราบได้ว่าพลังงานไฟฟ้าสามารถสร้างมาจากพลังงานทางธรรมชาติ เช่น ไฟฟ้ามาจากพลังงานจากแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำ นักเรียนจึงมีการออกแบบบ้านเพื่อได้ใช้พลังงานจากสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ และพลังงานจากลมเป็นส่วนใหญ่ และวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างบ้านที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นความคิดสร้างสรรค์ที่นักเรียนออกแบบขึ้นมาเอง และแต่ละกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการออกแบบบ้านที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมระหว่างกัน
3. Popsicle Stick	1. นักเรียนบางคนยังระงับตัวแปรไม่ถูกต้อง เนื่องจากยังสับสนระหว่างตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ครูจึงสอนเรื่องตัวแปรเพิ่มเมื่อนักเรียนเข้าใจจึงร่วมกันวางแผน ออกแบบ เพื่อสร้าง Popsicle Stick 2. เมื่อนักเรียนร่วมกันออกแบบเสร็จ แต่ละกลุ่มนำแบบมาเสนอต่อครูหน้าชั้นเรียน โดยนักเรียนส่วนใหญ่ออกแบบด้วยความคิดสร้างสรรค์ แต่เน้นเครื่องอิงที่เน้นความสวยงาม ความแปลก มากกว่าการได้ระยะยิงที่ไกล เนื่องจากนักเรียนยังไม่เข้าใจในสิ่งที่โจทย์ต้องการ ครูจึงย้ำเรื่องผลการทดลองว่าต้องการการยิงระยะไกล นักเรียนจึงปรับเปลี่ยนวัสดุบางอย่างเพื่อให้ได้เครื่องอิงที่ไ้ระยะไกลขึ้น จากนั้นนักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสร้างเครื่อง Popsicle Stick 3. นักเรียนบางกลุ่มยังไม่เข้าใจหลักการที่ทำให้ได้การยิงที่ระยะไกล โดยการไม่ทำให้อุปกรณ์ที่ยิงมีความยืดหยุ่นมาก ๆ และเนื่องจากการยิงแล้ววัตถุที่ใช้เป็นกระสุนจะเคลื่อนที่แบบ โปรเจกไทล์ ดังนั้นมุมที่อิงได้ไกลที่สุดคือมุม 45 องศา ครูจึงให้หลักการไปแล้วแต่ละกลุ่มนำหลักการที่ได้ไปแก้ไขเครื่องอิงของกลุ่มตนเองให้ดีขึ้น 4. เมื่อนักเรียนทำการทดลองโดยยิงกระสุนที่มีมวลเท่ากันทุกกลุ่ม แต่ละกลุ่มทำการทดลองกลุ่มละ 3 ครั้ง ปรากฏว่าระยะทางไม่ใกล้เคียงกันเป็นส่วนมาก เนื่องมาจากตัวนักเรียนขณะทำการทดลองมีการจับ และใช้กระสุนไม่ถูกวิธี ทำให้ผลการทดลองไม่ดีเท่าที่ควร ครูจึงเสนอให้นักเรียนพยายามอย่าเอาแรงอื่น ๆ มาด้านการเคลื่อนที่ของกระสุน ต้องระวังคอนปล่อยกระสุนให้มากขึ้น พยายามให้กระสุนเป็นอิสระขณะปล่อยให้เคลื่อนที่ เมื่อนักเรียนนำไปปรับปรุงปรากฏว่าผลการทดลองดีขึ้น และทำการทดลองแต่ละครั้ง ทุกกลุ่มก็ไ้ระยะการยิงที่ใกล้เคียงกันมากขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

เมื่อนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา พบว่าความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับสูง ดังนั้นผู้บริหารและคณาจารย์ควรร่วมปรึกษานหาแนวทางบูรณาการร่วมในรายวิชาต่างๆให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน คือ 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักและเห็นคุณค่าของการเรียนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดในสาระวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจ มโนทัศน์และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบ

กระตือรือร้น(Active Learning) 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 6) ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา และ 7) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจประกอบอาชีพด้านสะเต็มมากขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

- กอบวิทย์ พิริยะวัฒน์. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กลวิธีเมตาคอนิคชันในการแก้โจทย์ปัญหาวิทยาศาสตร์. ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาสาขาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญลอย มลุน้อยและคณะ. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ที่เพิ่มทักษะการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์เรื่อง วงจรไฟฟ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 3**. 287-298
- พรทิพย์ ศิริภัทรราชย์. (2556,). STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. **วารสารนักบริหาร Executive Journal**. 3(2): 49-56. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2560, จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/april_june_13/pdf/aw07.pdf
- ภัตสร ดิธมา, มลิวรรณ นาคขุนทด และสิรินภา กิจเกื้อกูล. (2558). การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง STEM Education เรื่องระบบของร่างกายมนุษย์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. **วารสารราชพฤกษ์**, 13(3); 71-76.
- อรธิดา สว่าง และอุทิศ อินทร์ประสิทธิ์. (2560). การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ด้านความคิดริเริ่มด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเชื่อมโยง กับแนวคิดของสะเต็มศึกษา. The 22nd Annual Meeting in Mathematics (AMM 2017). Department of Mathematics, Faculty of Science Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand.
- อรรถกฤษ ฝ่องบุรุษ. (2560). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสมบัติบางประการของของเหลวและสารละลายโดยวิธีการสอนแบบ STEM ศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. The 4th International Conference on Education (ICE 2017) and The 13th national Conference “Moving Forward into the Digital Learning and Teaching Era”. **การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร ครั้งที่ 13**.
- อาทิตย์ ภูมิคอนสาร, กมล พลคำและนุกุล กุดแกลง. (2560). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แนวคิดสะเต็มศึกษา. **การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ครั้งที่ 1 “นวัตกรรมสร้างสรรค์ ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ไทยแลนด์ 4.0”**. หน้า 857-863.
- Breiner, J. M., Carla, C. J., Harkness, S. S., & Koehler, C. M.. (2012). What is STEM? A discussion about conceptions of STEM in education and Shelly Sheats Harkness Partnerships. **School Science and Mathematics**, 112 (1), 3-11.

Dejarnette. (2012). America's children: providing early exposure to STEM (science, technology, engineering and math) initiatives. **Education**, 133 (1), 77–84.

Guilford, J.P. (1956). **Structure of Intellect Psychological**. New York : McGraw-Hill Book Co.

Nichols, Mark. (1971). Community Resources for School. **Encyclopedia of Education**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice - Hall.

การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ THE RECOGNITION OF PRIOR LEARNING (RPL) MANAGEMENT

จิรพัศ บทมมัตย์

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

E-mail : onreda_spb@hotmail.com

ดร.ณัฐกานต์ อุกกฤษณ์

E-mail: nattakant.u@fte.kmutnb.ac.th

อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา

คณะครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เป็นการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างกับการจัดการเรียนแบบเดิมเวลา (ภาคปกติ) เนื่องจากการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับกลุ่มผู้ที่ทำงานที่มีพื้นฐานความรู้และมีประสบการณ์จากการทำงาน ที่เข้าศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยเรียนแบบไม่เต็มเวลาและมีระยะเวลาการศึกษาตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาอาชีวศึกษากำหนด มีความแตกต่างด้านพื้นฐานความรู้และคุณสมบัติผู้เข้าศึกษาและด้านการลงทะเบียนเรียน ซึ่งได้มีการระบุประเภทการมีความรู้และประสบการณ์ที่จะนำเข้าสู่การประเมินเกณฑ์การประเมินตามลักษณะของประเภทประสบการณ์ ประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ทั้งต่อผู้เรียน สถานศึกษา สถานประกอบการ และชุมชน สังคม ประเทศชาติ ตลอดจนความสนใจของประชาชนที่สมัครเข้าศึกษาในสาขาวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ โดยในปีการศึกษา 2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 16,679 คน มีสาขาวิชาที่ประชาชนให้ความสนใจเข้าศึกษาอย่างต่อเนื่องในช่วงปีการศึกษา 2558 – 2560 เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การบัญชี เทคนิคเครื่องกล การจัดการทั่วไป การตลาด อิเล็กทรอนิกส์ ช่างก่อสร้าง การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เทคนิคการผลิต โยธา เกษตรศาสตร์การจัดการโลจิสติกส์ การโรงแรม-การท่องเที่ยวและพาณิชยกรรม

คำสำคัญ : การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์, การจัดการเรียนแบบเดิมเวลา

ABSTRACT

The recognition of prior learning (RPL) management is different from the fulltime learning because this vocational education and training management system is suitable for the persons who have skilled work experience relating to a Certificate and a Diploma levels as determined by the Ministry of Education. The study is a parttime learning and has a duration study based on the program of an individual vocational school setting. The requirement of each program differs in the basic knowledge, application's qualification, and subject enrolment. The prerequisite condition is needed prior assessment of the skilled work experience into the grading system. The RPL is the benefit for student, school, company, community, and country. In 2017, there are 16,679 applicants. The programs that many people are interested, prioritizing from the highest transferred to the lowest transferred, are Electricity, Business Computer, Accounting, Mechanical Technician, General Management, Marketing, Electronics, Building Construction, Human Resource Management, Production Technician, Agriculture, Logistics, Hospitality-Tourism and Aquaculture

KEYWORDS : Learning Management System, Recognition of Prior Learning, fulltime study

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 กำหนดให้การศึกษาที่มี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 10 (4) ได้กำหนดให้จัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพต้องคำนึงถึงการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย และมีระบบเทียบโอนผลการเรียนและระบบเทียบประสบการณ์การทำงานของบุคคลเพื่อเข้ารับการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่องให้โอกาสประชาชนวัยแรงงานมีคู่ทางการศึกษาและการเรียนรู้เพิ่มเติม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มุ่งหวังให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างคุณวุฒิการศึกษาและความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตามแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เป็นนโยบายการจัดการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อสนับสนุนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 10 (4) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้และประสบการณ์จากโลกอาชีพนำความรู้เหล่านั้นมาประเมินเทียบโอนสู่รายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตรในแต่ละระดับ ซึ่งสามารถเทียบโอนได้ 2 ใน 3 โดยมีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติกำหนดไว้ชัดเจน

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์
2. เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์กับการจัดการเรียนแบบเต็มเวลา (ภาคปกติ)

3. การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เป็นอย่างไร

การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ คือ การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มผู้ที่ทำงานที่มีพื้นฐานความรู้และมีประสบการณ์จากการทำงาน ที่เข้าศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยเรียนแบบไม่เต็มเวลาและมีระยะเวลาการศึกษาตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาอาชีพศึกษากำหนด (<http://bsq.vec.go.th/>) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์สามารถดำเนินการได้ทุกรายวิชาในทุกหมวดวิชา โดยจำนวนหน่วยกิตที่ขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนของหลักสูตรในแต่ละระดับ

3.2 การขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชาเพื่อบันทึกจำนวนหน่วยกิตสะสมต้องเป็นความสมัครใจของผู้เรียน โดยต้องมีหลักฐานที่เชื่อถือได้มาแสดงต่อสถานศึกษาว่าเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์ ที่ตรงหรือสอดคล้องกับสมรรถนะของรายวิชาที่ขอเทียบโอน ตามเกณฑ์ดังนี้

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ต้องตรงหรือสอดคล้องไม่ต่ำกว่าร้อยละหกสิบ

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ต้องตรงหรือสอดคล้องไม่ต่ำกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้า

3.3 มีคณะกรรมการดำเนินการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2 ชุด คือ

(1) คณะกรรมการตรวจสอบการมีความรู้และประสบการณ์รายวิชา

(2) คณะกรรมการประเมินความรู้และประสบการณ์รายวิชา

3.4 มีคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบผลการตรวจสอบเพื่อรับรองการมีความรู้และประสบการณ์รายวิชาของผู้เรียน ตามที่คณะกรรมการตรวจสอบการมีความรู้และประสบการณ์รายวิชาเสนอ

3.5 มีหัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการประเมินความรู้และประสบการณ์รายวิชาโดยให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการประเมินตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนของหลักสูตรในแต่ละระดับ

3.6 ผู้เรียนที่มีผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ (ตก) จะขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชานั้นใหม่ในภาคเรียนต่อไปก็ได้ หรือจะขอลงทะเบียนเรียนรายวิชานั้นก็ได้

3.7 ผู้เรียนต้องนำหลักฐานการมีความรู้และประสบการณ์รายวิชามาแสดงต่อคณะกรรมการตรวจสอบการมีความรู้และประสบการณ์รายวิชาจากกรณีใดกรณีหนึ่งหรือหลายกรณีต่อไปนี้

(1) ได้เคยเรียนรายวิชาที่ขอเทียบโอนโดยไม่ผ่านหน่วยกิตรวมเพื่อการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรและมีผลการประเมินผ่าน โดยมีหลักฐานจากสถานศึกษาที่เรียนรายวิชานั้น

(2) ได้เรียนรายวิชาหรือกลุ่มวิชาจากหลักสูตรอื่นที่ไม่ต่ำกว่าหลักสูตรของรายวิชาที่ขอเทียบโอน โดยมี จุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกัน โดยมีหลักฐานจากสถานศึกษาที่เรียนรายวิชาหรือกลุ่มวิชานั้นตามเกณฑ์ดังนี้

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ต้องมีจุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกันไม่ต่ำกว่าร้อยละหกสิบ
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ต้องมีจุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกัน ไม่ต่ำกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้า

(3) ได้ฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หรือฝึกอาชีพตามมาตรฐานฝีมือแรงงาน หรือฝึกอบรมตามมาตรฐาน อาชีพ หรือฝึกอาชีพต่างๆ ตามที่สถานศึกษา หน่วยงานของรัฐ ได้จัดขึ้นจำนวนหนึ่งหลักสูตรหรือหลายหลักสูตร รวมกัน โดยมีหลักฐานจากสถานศึกษา หน่วยงานของรัฐที่จัดการฝึกอบรมที่แสดงว่าเป็นผู้ที่มีสมรรถนะที่ตรงหรือ สอดคล้องกับสมรรถนะของรายวิชาที่ขอเทียบโอน ตามเกณฑ์ดังนี้

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ต้องตรงหรือสอดคล้องไม่ต่ำกว่าร้อยละหกสิบ

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ต้องตรงหรือสอดคล้องไม่ต่ำกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้า

(4) ได้ฝึกงาน โดยมีหลักฐานจากสถานประกอบการ หน่วยงานที่เป็นสถานที่ฝึกงานที่แสดงว่ามีจำนวน ชั่วโมงการฝึกงาน ไม่น้อยกว่าจำนวน ชั่วโมงการเรียน ตามหลักสูตรใน หนึ่งภาคเรียนของรายวิชา ที่ขอเทียบ โอนและเป็นผู้ที่มีสมรรถนะที่ตรงหรือสอดคล้องกับสมรรถนะของรายวิชาที่ขอเทียบ โอน ตามเกณฑ์ดังนี้

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ต้องตรงหรือสอดคล้องไม่ต่ำกว่าร้อยละหกสิบ

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ต้องตรงหรือสอดคล้องไม่ต่ำกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้า

(5) ได้ทำงาน โดยมีหลักฐานจากสถานประกอบการ หน่วยงานที่เป็นสถานที่ทำงาน ที่แสดงว่ามีจำนวน ชั่วโมงการทำงาน ไม่น้อยกว่าจำนวน ชั่วโมงการเรียน ตามหลักสูตรใน หนึ่งภาคเรียนของรายวิชา ที่ขอเทียบ โอนและเป็นผู้ที่มีสมรรถนะที่ตรงหรือสอดคล้องกับสมรรถนะของรายวิชาที่ขอเทียบ โอน ตามเกณฑ์ดังนี้

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ต้องตรงหรือสอดคล้องไม่ต่ำกว่าร้อยละหกสิบ

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ต้องตรงหรือสอดคล้องไม่ต่ำกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้า

3.8 ผู้เรียนที่ได้รับการรับรองการมีความรู้และประสบการณ์รายวิชาลงทะเบียนเพื่อขอรับ การประเมินความรู้และประสบการณ์ และชำระเงินค่าลงทะเบียนตามวัน เวลา ที่สถานศึกษากำหนด และให้ สถานศึกษากำหนดวัน เวลา สถานที่ประเมิน ให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าก่อนการประเมินไม่น้อยกว่า 2 สัปดาห์

ในแต่ละภาคเรียน ผู้เรียนจะลงทะเบียน รายวิชา โดยมีจำนวน หน่วยกิตของรายวิชา ที่ผู้เรียนลงทะเบียนขอรับการประเมินความรู้และประสบการณ์รวมกับจำนวนหน่วยกิตของรายวิชาที่ผู้เรียนลงทะเบียน เรียน ไม่เกินจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการ เรียนของหลักสูตรแต่ละระดับ

3.9 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินความรู้และประสบการณ์รายวิชาทำหน้าที่ประเมินความรู้ และประสบการณ์รายวิชา ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

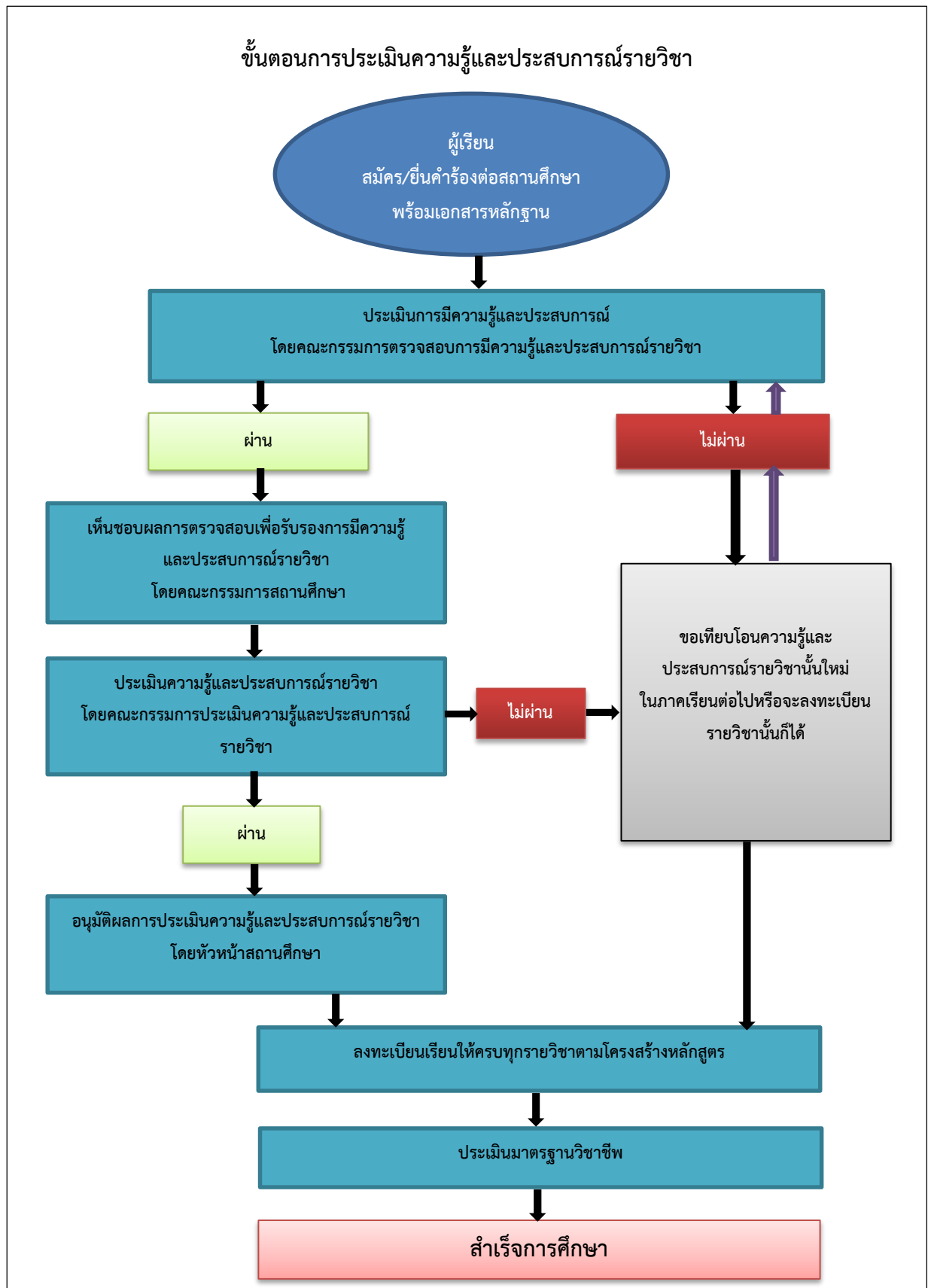
(1) ประเมินความรู้และประสบการณ์ตามสมรรถนะรายวิชาของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

(2) จัดทำเครื่องมือประเมินที่ครอบคลุมเนื้อหาและสมรรถนะทั้งหมดของรายวิชาที่ขอเทียบโอน รายวิชาที่มีเฉพาะภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติเพียงอย่างเดียวให้ประเมินเฉพาะภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติแล้วแต่กรณีเพียงอย่างเดียว ถ้ามีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้ประเมินทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามผังการสร้างแบบทดสอบและแนวปฏิบัติที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

(3) จำนวนชั่วโมงในการประเมินต้องไม่น้อยกว่าจำนวนชั่วโมงการเรียนต่อสัปดาห์ของรายวิชานั้น

(4) เกณฑ์การตัดสินผลการประเมินให้อุปบัติตามเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรายวิชานั้น

การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์มีขั้นตอนประเมินความรู้และประสบการณ์รายวิชา ดังนี้

4. ความแตกต่างระหว่างการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์กับการจัดการสอนแบบเต็มเวลา (ภาคปกติ)

1. ด้านพินความรู้และคุณสมบัติผู้เข้าศึกษา

1.1 กลุ่มเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชา ดังนี้

(1) ผู้เข้าศึกษากลุ่มเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ต้องเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าและมีประสบการณ์จากการทำงานในสาขาที่เกี่ยวข้องหลังจากสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

(2) ผู้เข้าศึกษากลุ่มเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ต้องเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือเทียบเท่าหรือสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าและมีประสบการณ์จากการทำงานในสาขาที่เกี่ยวข้องหลังจากสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือเทียบเท่าหรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือมีประสบการณ์จากการทำงานในสาขาที่เกี่ยวข้องหลังจากสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่า 6 ปี

1.2 ผู้เรียนแบบเต็มเวลา (ภาคปกติ) ดังนี้

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผู้เข้าเรียนต้องมีพินความรู้ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผู้เข้าเรียนต้องมีพินความรู้ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือเทียบเท่าหรือสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า สำหรับผู้เข้าเรียนที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพในประเภทวิชา และสาขาวิชาที่กำหนดหรือสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าต้องเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพและประเมินผ่านให้ครบตามที่กำหนดในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา

2. ด้านการลงทะเบียนรายวิชา นักเรียนลงทะเบียนรายวิชาได้ไม่เกินภาคเรียนละ 22 หน่วยกิต สำหรับการเรียนแบบเต็มเวลา (ภาคปกติ) และได้ไม่เกินภาคเรียนละ 12 หน่วยกิต สำหรับการเรียนแบบไม่เต็มเวลา เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากหัวหน้าสถานศึกษา

5. ประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์

5.1 ด้านผู้เรียน

- (1) สามารถนำความรู้และประสบการณ์เทียบโอนเข้าสู่ระบบการศึกษา
- (2) เพิ่มวุฒิการศึกษาและความก้าวหน้าในงานอาชีพ
- (3) ลดการเรียนซ้ำในรายวิชา กลุ่มวิชาที่มีความรู้และประสบการณ์
- (4) ลดค่าใช้จ่ายในการศึกษา
- (5) มีสมรรถนะตามหลักสูตรแต่ละประเภทวิชา สาขาวิชา และสาขางาน

5.2 ด้านสถานศึกษา

(1) เป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนวัยแรงงานที่ต้องการคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพไปยกระดับตำแหน่งหน้าที่

(2) ส่งเสริมการศึกษาตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 10 (4)

(3) เน้นการบูรณาการการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง

(4) พัฒนา ยกระดับทักษะฝีมือกำลังคนด้านวิชาชีพของประเทศให้มีคุณภาพ มาตรฐาน

5.3 ด้านสถานประกอบการ

(1) สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

(2) เพิ่มความรู้ ทักษะ สมรรถนะวิชาชีพให้กับบุคลากรในสถานประกอบการอย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน

(3) ลดค่าใช้จ่ายในการพัฒนากำลังคนในสถานประกอบการ

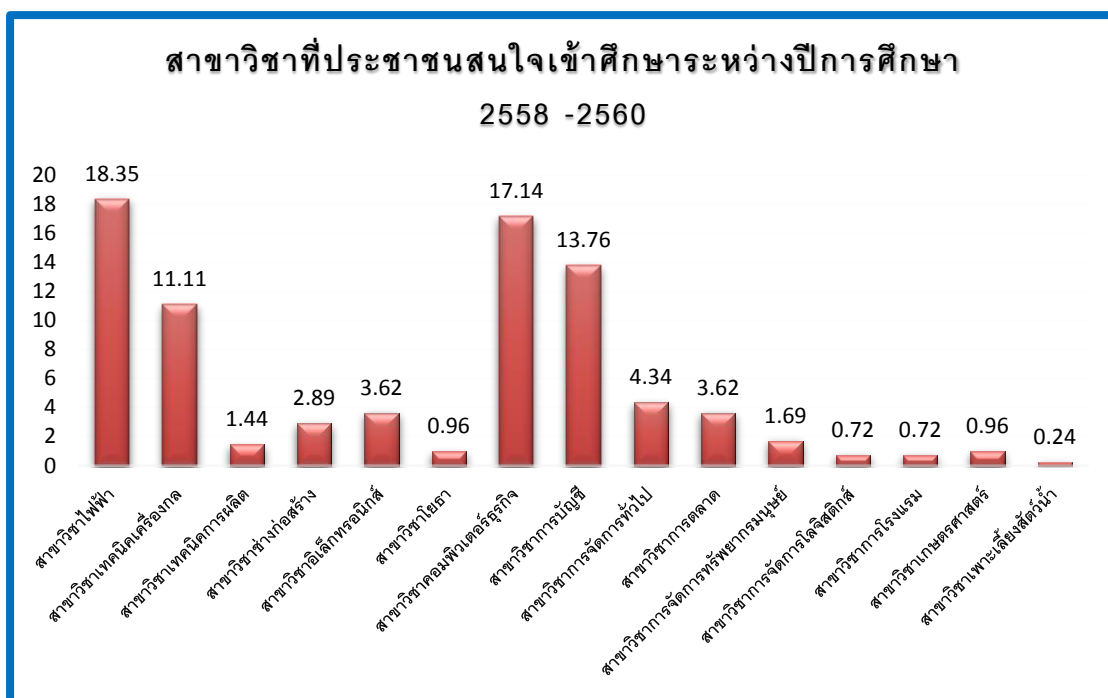
5.4 ด้านชุมชน สังคม ประเทศ

(1) ชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ

(2) การเชื่อมโยงคนกับโลกเศรษฐกิจ และตลาดแรงงานเข้าด้วยกันเป็นฐานในการสร้างคนที่มี ความรู้ มีทักษะตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศมีความเข้มแข็ง มีกำลังคนที่มี ศักยภาพ

6. ความสนใจของประชาชนต่อการศึกษาด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์

การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เป็นการจัดการศึกษา อีกรูปแบบหนึ่งที่ประชาชนให้ความสนใจมากโดยมีประโยชน์หลายด้าน ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งมีข้อมูลจากการรายงานของสถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐ ปีการศึกษา 2560 มีจำนวนผู้เรียนกลุ่มเทียบโอนความรู้และ ประสบการณ์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 4,106 คน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 12,573 คน รวมทั้งสิ้น 16,679 คน โดยมีสาขาวิชาที่ประชาชนให้ความสนใจตามแผนภูมิด้านล่าง ทุกสาขาถือเป็นสาขาที่มีความสนใจอย่าง ต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2558

(ข้อมูล ณ วันที่ 20 มีนาคม 2560)

7. สรุป

การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เป็นการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลายด้วยวิธีการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มผู้ที่ทำงานที่มีพื้นฐานความรู้และมีประสบการณ์จากการทำงาน ที่เข้าศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยเป็นการเรียนแบบไม่เต็มเวลาและมีระยะเวลาการศึกษาตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาอาชีพศึกษากำหนด ซึ่งสามารถเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ได้ ถึง 2 ใน 3 ตามโครงสร้างหลักสูตร เหมาะสำหรับผู้ประกอบอาชีพที่ต้องการพัฒนาและยกระดับทักษะฝีมือด้านวิชาชีพให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และต้องการคุณวุฒิการศึกษาเพื่อยกระดับตำแหน่งหน้าที่

8. ข้อเสนอแนะ

การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เป็นการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น แต่อย่างไรก็ตามต้องคำนึงถึงคุณภาพ มาตรฐานของการจัดการศึกษา และสถานศึกษาควรมีการประเมินความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อเป็นเสียงสะท้อนในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

“การพัฒนาคู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษา” สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2560 จาก

<http://www.kmutt.ac.th>

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2560 จาก

http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=9319&Key=news_research

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2560 จาก

http://www.vec.go.th/Portals/0/Doc/Low/vec_law_2.pdf

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตร

วิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2560 จาก bsq/crouse_manage/0606-6579.pdf

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตร

วิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557 สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2560 จาก

<http://202.29.244.161/bsq/rule.html>

หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชา สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2560 จาก

<http://bsq.vec.go.th/>

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการอาชีวศึกษากลุ่มเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชาของสถานศึกษา สืบค้น

เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2560 จาก <http://bsq.vec.go.th/>

ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปในมุมมองของผู้ปกครอง
THE IMAGE OF THE SCHOOLS IN THARNPANYA EDUCATION GROUP
IN PARENTS' VIEW

ธงชัย กุฑัณย์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: thongchaicdx@gmail.com

ดร.วรารณ ไทยมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: waraporn.th@spu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปในมุมมองของผู้ปกครอง 2) เพื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปตามคุณลักษณะส่วนบุคคลและสาเหตุที่ส่งบุตรหลานมาเรียน และ 3) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปตามสาเหตุที่ส่งบุตรหลานมาเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้ผู้ปกครองของนักเรียน โรงเรียนฐานปัญญากรุปโรงเรียนนานาชาติบริติชโคลัมเบียและวิทยาลัยเทคโนโลยีฐานเทคโนโลยีจำนวน 438 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic sampling) เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถามการวิเคราะห์ข้อมูล ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลวิจัย พบว่า 1) ผลการรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุป ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุป โดยรวมจำแนกตามอายุ ด้านการผลิตรายการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปตามสาเหตุที่ส่งบุตรหลานมาเรียนพบว่า ผู้ปกครองที่มีสาเหตุการส่งบุตรหลานมาเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในภาพรวมและด้านความชื่อเสียง ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและ 3) ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางวิชาการและการบริการสนับสนุนส่วนด้านการบริหารจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์, โรงเรียน, มุมมอง, ผู้ปกครอง

ABSTRACT

The purpose of this research were to 1) study the image of schools in Tharnpanya Education Group as perceived by parents' view, 2) to compare the image of schools in Tharnpanya Education Group separated by personal characteristics and the reason of school selection and 3) to compare the education quality among schools in Tharnpanya Group based on the reason of school selection. The sample in this study were 438 parents in Tharnpanya school, British Columbia International School and Tharn Technological College by using systematic sample. Questionnaire was used as a research tool. Data was analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and analysis of variance

The results of this research revealed that 1) parents' view of the schools in Thanpanya Education Group, the overall aspect and each aspect are at a high level, 2) The results of the comparative analysis of the image of the schools in Thanpanya Education Group by age and students' production were significantly different at a .05 level and results of the comparative analysis of schools' image that parents who have different reasons for sending their children have different perception in the schools' image in Thanpanya Education Group was significantly different at a .01 level in overall, reputation and the arts and culture aspect, and 3) the results of the comparison of educational quality of the schools in Tharnpanya Education Group and reputation are statistically significant at a .01 level in terms of academic facilities and support services. Management was significantly different at a .05 level.

KEYWORDS: Image, School, View, Parent

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนเอกชนจัดเป็นองค์กรที่ให้บริการบริการสังคมดำเนินการโดยภาคเอกชนที่มีวัตถุประสงค์คือต้องการกำไรหรือผลตอบแทนจากการลงทุนเพื่อเป็นปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนเอกชนดำรงอยู่ได้ โดยมีการจัดสรรที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนเอกชนจึงเปรียบเสมือนกระบอกน้ำที่สะท้อนภาพความรู้สึกที่อยู่ในจิตใจคนให้บุคคลเกิดความประทับใจในองค์กร โดยเน้นการสร้างภาพความดี และมีคุณลักษณะเด่นเฉพาะตัวขององค์กรให้ปรากฏแก่สาธารณชน ดังนั้นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรจึงมีความสำคัญเพราะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพการบริการขององค์กรซึ่งส่งผลต่อความเชื่อถือ ศรัทธา และการได้รับการสนับสนุนการดำเนินการของประชาชน

ในปัจจุบันสถานศึกษาภาคเอกชนจำนวนไม่น้อยที่มีปัญหาในเรื่องคุณภาพการจัดการศึกษา ขาดการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพโรงเรียน ปลดปล่อยให้โรงเรียนมีสภาพและบรรยากาศที่ไม่เหมาะสมทำให้ภาพลักษณ์โดยรวมของโรงเรียนเอกชนเป็นไปในทางเสื่อมเสียผู้ปกครองขาดความศรัทธาและในขณะเดียวกันรัฐบาลก็ขาดความมั่นใจในการมอบหมายให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการแบ่งเบาภาระในการจัดการศึกษาของชาติ (สุภาพิชญ์ ปังกระโทก, 2559) ดังนั้นการสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดขึ้นกับโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุ๊ป จึงมี

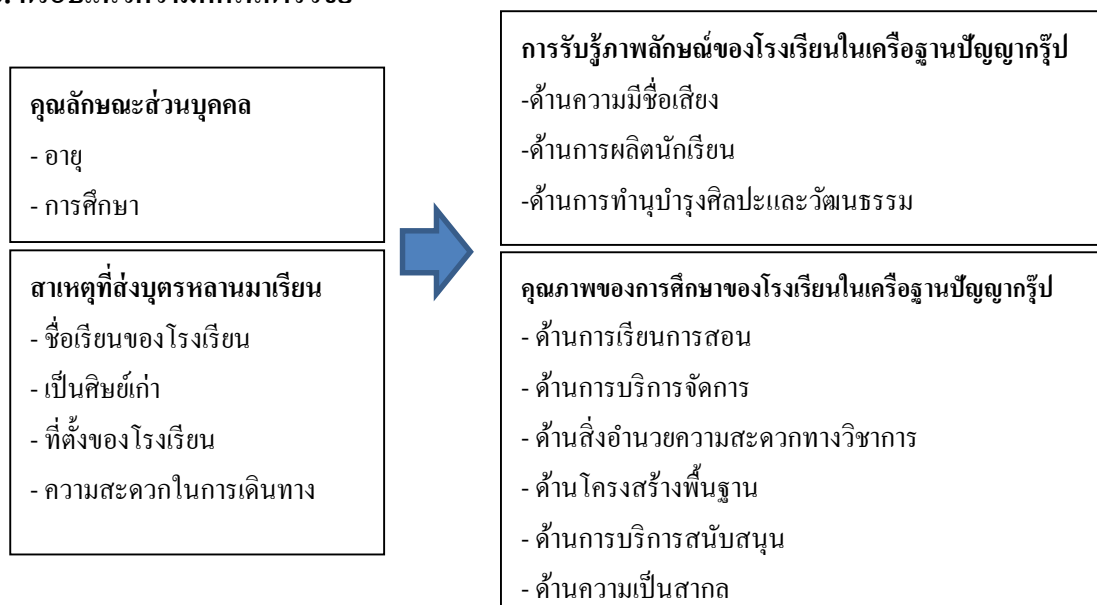
ความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานโรงเรียน เพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็นที่ยอมรับ ศรัทธา เชื่อถือ และสร้างความรู้สึที่ดีแก่ผู้ปกครองและสาธารณชน

จากความสำคัญที่กล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษางานวิจัยเรื่องภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปในมุมมองของผู้ปกครองซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในเครือฐานปัญญากรุปให้เป็นที่เชื่อถือ ได้รับการยอมรับ และศรัทธาจากผู้ปกครองและสาธารณชนในแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน อีกทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่โรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปในมุมมองของผู้ปกครอง
2. เพื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปตามคุณลักษณะส่วนบุคคลและสาเหตุที่ส่งบุตรหลานมาเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปตามสาเหตุที่ส่งบุตรหลานมาเรียน

3. กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปในมุมมองของผู้ปกครอง

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนฐานปัญญาโรงเรียนนานาชาติบริติชโคลัมเบีย และวิทยาลัยเทคโนโลยีฐานเทคโนโลยี โดยกำหนดให้นักเรียน 1 คน มีผู้ปกครองได้ 1 คน รวมทั้ง 3 แห่ง ในปีการศึกษา 2559 มีผู้ปกครองทั้งสิ้นจำนวน 3,532 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane (1973) ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 438 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มเป็นระบบ (Systematic Sampling) สำหรับการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 แสดงขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สถานศึกษาหรือฐานปัญญากรุป	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	คน	คน
โรงเรียนฐานปัญญา	1,290	162
โรงเรียนนานาชาติบริติชโคลัมเบีย	152	18
วิทยาลัยเทคโนโลยีฐานเทคโนโลยี	2,090	258
รวม	3,532	438

ที่มา: ของข้อมูล จากข้อมูลสถิติประจำปีการศึกษา 2559 สถานศึกษาหรือฐานปัญญากรุป

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

4.3.1 ตัวแปรต้น

- คุณลักษณะส่วนบุคคล ที่มีผลต่อคุณภาพของการศึกษาและการรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุป
- สาเหตุที่ส่งบุตรหลานมาเรียนที่โรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุป

4.3.2 ตัวแปรตาม

- คุณภาพของการศึกษาของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุป
- การรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุป

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามคุณภาพของการศึกษาของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปจำนวน 6 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางวิชาการ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการบริการสนับสนุน และด้านความเป็นสากล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุป จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านความมีชื่อเสียง ด้านการผลิตนักเรียน และด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaires) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอความคิดเห็นประเด็นอื่นๆ ที่นอกเหนือจากข้อคำถามที่ได้กำหนด

ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งได้ทำการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามจำนวน 2 ส่วน ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแสดงรายละเอียดดังนี้

- ส่วนที่ 1 ค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามในส่วนของการวัดการรับรู้คุณภาพฯ ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.745 จากการประเมินทั้งหมด 6 รายการ พบว่าทุกรายการผ่านเกณฑ์การประเมิน (ผลการประเมินอยู่ในช่วง 0.50 -1.00)

- ส่วนที่ 2 ค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามในส่วนของการวัดการรับรู้ภาพลักษณ์ฯ ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.795 จากการประเมินทั้งหมด 3 รายการ พบว่าทุกรายการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

- ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำโดยการปรับแก้ข้อคำถามในรายการประเมิน โดยใช้ภาษาให้กระชับตรงประเด็นคำถาม และหลีกเลี่ยงการใช้ประโยคปฏิเสธ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น ตัวอย่างเช่น “เจ้าหน้าที่ทำงานโดยไม่มีข้อผิดพลาด” แก้ไขเป็น “เจ้าหน้าที่แจ้งข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนถูกต้อง” เป็นต้น

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอหนังสือจากวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุมเพื่อขออนุญาตกับโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปทั้ง 3 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 438 คน

3. ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือผู้ปกครองในการกรอกแบบสอบถามในวันที่มีการประชุมผู้ปกครอง ก่อนเปิดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ทั้ง 3 โรงเรียน

4.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้ขั้นตอนต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองนำมาหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

3. ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุป นำมาแปลความหมายตามเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน ใช้วิธีการให้ค่าน้ำหนักคะแนนของแบบสอบถามแต่ละข้อ และนำคะแนนที่ได้ไปหาค่าสถิติ โดยใช้

3.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) บรรยายลักษณะของข้อมูลพื้นฐาน

- ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) เพื่อใช้อธิบายลักษณะโดยรวมของข้อมูลทั้งหมดตามเกณฑ์การประเมิน ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง ภาพลักษณ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง ภาพลักษณ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง ภาพลักษณ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง ภาพลักษณ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง ภาพลักษณ์ของโรงเรียนอยู่ในระดับควรปรับปรุง

- ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.2 สถิติทดสอบ (Test Statistics) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน

- ค่านัยสำคัญ กำหนดไว้ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($\alpha = 0.05$)

- ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One Way Analysis of Variance) หรือ F-test หากพบว่า

มีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คู่ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแล้ว จะทำการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยรายคู่โดยทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคของ LSD ต่อไป

5. สรุปผลการวิจัย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการเสนอผลออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 55.30 อายุ 30 -39 ปี จำนวน 221 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 61.60 สาเหตุที่ท่านส่งบุตรหลานมาเรียน โรงเรียนในเครือฐานปัญญากรู๊ปส่วนใหญ่คือ ชื่อเสียง จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรู๊ป

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรู๊ป

การรับรู้ภาพลักษณ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านความมีชื่อเสียง	3.82	0.307	มาก	2
2. ด้านการผลิตนักเรียน	3.80	0.477	มาก	3
3. ด้านการดำเนินงานบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม	3.88	0.487	มาก	1
รวม	3.83	0.220	มาก	-

จากตารางที่ 2 พบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรู๊ป ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.220 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ลำดับที่ 1 คือด้านการดำเนินงานบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.487 ลำดับที่ 2 คือ ด้านความมีชื่อเสียง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.307 คือด้านการผลิตนักเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.477 และระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปจำแนกตามอายุ

การรับรู้ภาพลักษณ์	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านความมีชื่อเสียง	ภายในกลุ่ม	.684	3	.228	2.438	.064
	ระหว่างกลุ่ม	40.616	434	.094		
	รวม	41.300	437			
ด้านการผลิตนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2.433	3	.811	3.629*	.013
	ภายในกลุ่ม	96.997	434	.223		
	รวม	99.431	437			
ด้านการทำนุบำรุงศิลป และวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.265	3	.088	.372	.773
	ภายในกลุ่ม	103.203	434	.238		
	รวม	103.469	437			

*มีนัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 3 ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปด้านการผลิตนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอายุ ต่ำกว่า 30 ปี 30-39 ปี 40-49 ปี มีการรับรู้ภาพลักษณ์ต่างกับอายุ 50 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปจำแนกตามสาเหตุการส่งบุตรหลานมาเรียน

การรับรู้ภาพลักษณ์	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านความมีชื่อเสียง	ภายในกลุ่ม	3.131	3	1.044	11.868**	.000
	ระหว่างกลุ่ม	38.169	434	.088		
	รวม	41.300	437			
ด้านการผลิตนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	1.153	3	.384	1.698	.167
	ภายในกลุ่ม	98.277	434	.226		
	รวม	99.431	437			
ด้านการทำนุบำรุงศิลป และวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	5.353	3	1.784	7.893**	.000
	ภายในกลุ่ม	98.116	434	.226		
	รวม	103.469	437			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.626	3	.542	11.995**	.000
	ภายในกลุ่ม	19.609	434	.045		
	รวม	21.234	437			

*มีนัยสำคัญ .05

**มีนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 4 ผู้ปกครองที่มีสาเหตุการส่งบุตรหลานมาเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในภาพรวมและด้านความชื่อเสียง ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมโดยสาเหตุของการส่งบุตรหลานมาเรียนด้านชื่อเสียงแตกต่างจากเคยเป็นศิษย์เก่า ที่ตั้งของโรงเรียน และความสะดวกในการเดินทาง

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปจำแนกตามสาเหตุการส่งบุตรหลานมาเรียน

คุณภาพของการศึกษาของโรงเรียน		SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	.560	3	.187	1.168	.322
	ภายในกลุ่ม	69.331	434	.160		
	รวม	69.891	437			
ด้านบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	4.977	3	1.659	3.148*	.025
	ภายในกลุ่ม	228.672	434	.527		
	รวม	233.649	437			
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	6.042	3	2.014	6.612**	.000
	ภายในกลุ่ม	132.196	434	.305		
	รวม	138.239	437			
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่ม	.956	3	.319	1.807	.145
	ภายในกลุ่ม	76.550	434	.176		
	รวม	77.506	437			
ด้านการบริการสนับสนุน	ระหว่างกลุ่ม	3.269	3	1.090	3.957**	.008
	ภายในกลุ่ม	119.523	434	.275		
	รวม	122.793	437			
ด้านความเป็นสากล	ระหว่างกลุ่ม	2.443	3	.814	2.406	.067
	ภายในกลุ่ม	146.877	434	.338		
	รวม	149.320	437			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.680	3	.227	2.549	.055
	ภายในกลุ่ม	38.561	434	.089		
	รวม	39.240	437			

* มีนัยสำคัญ .05

** มีนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 5 ผู้ปกครองที่มีสาเหตุการส่งบุตรหลานมาเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกทางวิชาการและ ด้านการบริการสนับสนุน ส่วนด้านการบริหารจัดการแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสาเหตุของการส่งบุตรหลานมาเรียนด้านชื่อเสียงแตกต่างจากที่ตั้งของโรงเรียน

6.อภิปรายผล

1. การรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุป ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ลำดับที่ 2 คือ ด้านความมีชื่อเสียง และระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการผลิตนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริธัญญา โกษะ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษภาพลักษณ์ของโรงเรียนที่จัดการศึกษาปฐมวัยตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีทัศนคติต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียนที่จัดการศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับสูง โดยมีทัศนคติต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียนในด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครูเป็นลำดับสูงสุด

2. ผลเปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุป

- จำแนกตามสาเหตุการส่งบุตรหลานมาเรียนผู้ปกครองที่มีสาเหตุการส่งบุตรหลานมาเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในภาพรวมและด้านความชื่อเสียง ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมโดยสาเหตุของการส่งบุตรหลานมาเรียนด้านชื่อเสียงแตกต่างจากเคยเป็นศิษย์เก่า ที่ตั้งของโรงเรียน และความสะดวกในการเดินทาง

- จำแนกตามสาเหตุการส่งบุตรหลานมาเรียนผู้ปกครองที่มีสาเหตุการส่งบุตรหลานมาเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางวิชาการและ ด้านการบริการสนับสนุน ส่วนด้านการบริหารจัดการแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสาเหตุของการส่งบุตรหลานมาเรียนด้านชื่อเสียงแตกต่างจากที่ตั้งของโรงเรียน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพิษฐ์ บึงกระโทก (2559), เปรียบเทียบภาพลักษณ์ของโรงเรียนพลุดาหลวงวิทยา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำแนกตามอาชีพ จำแนกตามรายได้เฉลี่ย/ เดือน และจำแนกตามวิถีทางการศึกษาของผู้ปกครอง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามระดับชั้นของนักเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านความมีชื่อเสียง โรงเรียนควรสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาและสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักทั้งกับชุมชนและบุคคลอื่น โดยโรงเรียนควรจัดทำวารสารของโรงเรียนรายเดือน หรือรายทอม เพื่อให้ผู้ปกครองได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการภายในโรงเรียนและผลงานนักเรียนที่สร้างชื่อเสียงในแต่ละภาคเรียน นำมาซึ่งความมั่นใจของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

2. ด้านการผลิตนักเรียน โรงเรียนควรมีการสนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม และการประกวดภายใน เพื่อฝึกให้นักเรียนได้กล้าแสดงออก และผลิตนักเรียนให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ โดย

โรงเรียนควรมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายกิจกรรมนักเรียนหาสนามแข่งขันทักษะทางวิชาการและศิลปหัตถกรรม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองผ่านการแข่งขันภายนอกสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

3. ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม โรงเรียนควรจัดกิจกรรมในการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนโดยโรงเรียนควรเพิ่ม ฝ่ายทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมให้อยู่ในส่วนหนึ่งของสถานนักเรียนของโรงเรียน เพื่อเป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรมประจำปีของโรงเรียนเกี่ยวกับศาสนพิธี และวันสำคัญทางศาสนา เช่น กิจกรรมตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมนี้ร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนทุกปีในช่วงวันวิสาขบูชา เป็นต้น

4. ด้านคุณภาพของการจัดการศึกษา ฝ่ายบุคลากรของโรงเรียนควรส่งครูผู้สอนและบุคลากร เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้มากขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ประสบการณ์ก้าวหน้าทันต่อโลกในศตวรรษที่ 21 รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับโรงเรียนผ่านวารสารในหัวข้อที่ 1 จะทำให้ผู้ปกครองเข้าใจและเข้าถึงเป้าประสงค์ของการดำเนินกิจการภายในโรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค จากภาพลักษณ์ของโรงเรียนในเครือฐานปัญญากรุปเพื่อวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาโรงเรียนให้สู่ความเป็นเลิศ

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพของระบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของนักเรียนเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองและสถาบันอื่นๆ

3. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผลการประเมินโดยผู้ปกครองต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียนฯ อยู่ใน “ระดับมาก”ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก ผู้ปกครองรับรู้ข่าวสารของทางโรงเรียนน้อยเกินไป โรงเรียนควรมีระบบการจัดส่งข้อมูลหรือเข้าถึงข้อมูลสำหรับผู้ปกครองให้ดียิ่งขึ้นเพื่อยกระดับคุณภาพการประเมินภาพลักษณ์ให้เป็น “ระดับดีมาก” ในการวิจัยครั้งต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

จันทร์ จันทรสุขสวัสดิ์. (2550). ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนอนุบาลจันทร์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

เจด โฉม บุญยโหดระ. (2550). ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของ โรงเรียนก่อนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สิริธัญญา โกษะ. (2558).การศึกษาภาพลักษณ์ของโรงเรียนที่จัดการศึกษาปฐมวัยตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. สาขาการบริหารการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ศุภาพิชญ์ ปังกระโทก (2559).เปรียบเทียบภาพลักษณ์ของโรงเรียนพลุดาหลวงวิทยา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

จินตวิทย์ เกษมสุข. (2560). การสร้างภาพลักษณ์องค์กร. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อาการ “ปลาน็อกน้ำ” ในระบบอาชีวศึกษาแบบทวิภาคี
THE SYMPTOMS OF "FISH KILL " IN DUAL VOCATIONAL
EDUCATION SYSTEM

กิตติภพ อุดมปัญญาโชติ
ภาควิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
E-mail : nmee4@hotmail.com
ดร.ณัฐกานต์ อุกกฤษฎ์
อาจารย์ประจำ ภาควิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
E-mail : nattakant.u@fte.kmutnb.ac.th

บทคัดย่อ

การเรียนการสอนในระบบอาชีวศึกษารูปแบบทวิภาคี คือความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและสถานประกอบการ โดยที่นักเรียนจะเรียนทฤษฎีในโรงเรียนและฝึกประสบการณ์อาชีพด้วยการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาจึงต้องอาศัยทั้งครูในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ ในการร่วมมือกันสร้างพนักงานในอนาคต ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตรงต่อความต้องการของสถานประกอบการ และยังหมายถึงการได้ให้โอกาสนักเรียนในการมีอาชีพได้สร้างอนาคตตนเอง และยังเป็นอีกหนึ่งกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต แต่ถ้าสถานประกอบการไม่ให้ความสำคัญในการฝึกอาชีพอย่างเป็นระบบ และมอบหมายครูฝึกที่ไม่มีคุณภาพมาทำหน้าที่สอนงานแบบไร้ทิศทาง หรือใช้การสอนงานตามอัธยาศัยของครูฝึกเอง จะเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมและเจตคติที่ไม่ดีในโลกแห่งการทำงาน เพราะการที่ไม่เข้าใจพัฒนาการทางอารมณ์และพฤติกรรมวัยรุ่นของนักเรียนรวมถึงการไม่มีเทคนิคและวิธีการสอนงานที่ถูกต้องแล้วนั้น ย่อมก่อให้เกิดปัญหานักเรียนไม่สามารถปรับตัวเรื่องสภาพแวดล้อมใหม่ของการทำงานจริงในสถานประกอบการได้ นำไปสู่การต่อต้าน หดห่อกำลังใจ และออกจากระบบการเรียนในที่สุด เปรียบเสมือนการเปลี่ยนถ่ายน้ำเลี้ยงปลาใหม่อย่างผิดวิธี โดยไม่สนใจบริบทในตู้ปลา ซึ่งจะส่งผลให้ปลาตายจากการเกิดอาการ “ปลาน็อกน้ำ” นั่นเอง

คำสำคัญ: อาชีวศึกษา, ทวิภาคี, ครูฝึกในสถานประกอบการ, ปลาน็อกน้ำ

ABSTRACT

Teaching and learning in the dual vocational education system is a bilateral cooperation between schools and companies. Students learn a theory in school and get a practical experience in a company based on the study period of the curriculum. Thus, the study achievement requires both teachers in school and in-company trainers to work cooperatively in establishing the future employees with desirable performance to meet the needs of the companies. Also, it includes the opportunity for youths to seek their future profession, and reinforce them to be one of the important manpower in the development of the nation. However, if the companies are neglected in the systematic professional training, and assign the inappropriate trainers to coach the student trainees, and providing the job training without direction or at leisure, that will create an unproductive work environment and negative attitude in the world of work to students. Because of that, to understand the emotional development of students and the adolescent behavior includes no techniques and methods of teaching work correctly. Would cause the problems students can't adapt the new environment of real work in establishments have led to opposition, depressed. And out of the learning system finally. As the transformation of nutrient fish new illegal ways, regardless of the context in the fish, which result in the dead of the symptoms. "Fish kill." itself.

KEYWORDS: vocational education, dual education, in-company trainer, Fish Kill

1. บทนำ

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในระบบการศึกษาแบบทวิภาคีคือ ครูฝึกในสถานประกอบการ ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่สอนและอบรมวิชาชีพให้นักเรียนในช่วงเวลาที่นักเรียนต้องลงมือปฏิบัติงานเพื่อฝึกอาชีพในแต่ละสาขาตามที่ได้เรียน รวมถึงการจัดเตรียมแผนการสอน อุปกรณ์ จัดทำขั้นตอนการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางวิชาชีพ การติดต่อประสานงานกับสถานศึกษา หรือแม้กระทั่งผู้ปกครองในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาส่วนตัวก็ตาม เมธี ปิณฑานนท์ (2530 :149) ได้กล่าวว่า การฝึกอาชีพ จะมีประสิทธิผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับครูฝึกประจำสถานประกอบการ ซึ่งจะต้องมีประสบการณ์วิชาชีพในการประยุกต์ทักษะความรู้ในการฝึกอาชีพและกระบวนการทำงานในสิ่งที่ตนสอน และการสร้างนิสัยการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลดีต่อเมื่อครูฝึกประจำสถานประกอบการได้ให้นักเรียนในระบบทวิภาคีได้ทำงานจริง ไม่ใช่ทำแบบฝึกหัดหรือทำงานปลอม ขณะเดียวกัน แหล่งของเนื้อหาสาระที่เชื่อถือได้ของการฝึกอาชีพเฉพาะแต่ละสาขาวิชาชีพมาจากแหล่งเดียวเท่านั้น คือ ประสบการณ์ของผู้ชำนาญงานในอาชีพนั้น ๆ วิทยา งานทวี (2543:33) กล่าวถึงครูฝึกประจำสถานประกอบการว่า ครูฝึกจะต้องรู้ฐานะของตนเองว่าเป็นครูคนหนึ่ง ต้องมีการหมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ และเข้าใจในเนื้อหาและ หลักสูตรที่สอน และสิ่งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน และพัฒนาการด้านทักษะวิชาชีพของนักเรียน คือการที่ครูฝึกต้องเป็นผู้ปลูกฝังเจตคติที่ดีในการทำงาน เป็นผู้คอยให้กำลังใจกับนักเรียน มีจิตใจที่เป็นผู้ให้ มีจิตวิทยาในการถ่ายทอดและมีความเมตตาปรารถนา อยากรู้ให้ลูกศิษย์ได้ก้าวไปในทิศทางที่ถูกที่ควร แต่ในทางกลับกัน ถ้ามีครูในสถานประกอบการ ที่ถูกแต่งตั้งโดยมิได้มีความสนใจ หรือ

ปฏิบัติงานผ่านไปโดยไม่ระเบียบแบบแผนที่ชัดเจน รวมถึงการเป็นผู้ที่ไม่มีจิตวิญญาณของผู้ให้ ขาดความใส่ใจ ละเลยเพิกเฉย หรือแม้กระทั่งในบางสถานประกอบการ ไม่มีแม้ครูฝึกวิชาชีพที่ได้มาตรฐาน แต่ใช้การสอนงานตามอหิชาศัยเพราะด้วยความจำเป็น หรือจะด้วยความจำยอมตามนโยบายของบริษัท ย่อมก่อเกิดปัญหาด้านทัศนคติที่ค้านกับพฤติกรรมของนักเรียนในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ในสัปดาห์แรกของการฝึกอาชีพ เพราะนักเรียนเหล่านี้ยังขาดความมั่นใจในตัวเอง รู้สึกประหม่า สับสนกับระบบงานและการวางตัวในสังคมใหม่ ซึ่งเป็นสังคมของการทำงานแบบจริงจัง ไม่สามารถจัดลำดับความคิดหรือมองภาพกระบวนการขั้นตอนในการทำงานได้ อาจเปรียบเทียบได้กับอาการช็อคของปลา กรณีที่ได้รับการเปลี่ยนถ่ายน้ำในตู้เลี้ยงใหม่แบบผิดวิธี หรือที่เรียกว่าอาการ “ปลาน็อคน้ำ” ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อด้านจิตใจของผู้เรียน ปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา คือ การส่งผลกระทบต่อคนนักเรียนออกกลางคัน (Drop out) ของนักเรียน ปัญหาดังกล่าวมักพบได้กับนักเรียนใหม่ในระดับ ปวช.1 เนื่องจากยังเป็นผู้ที่มีวุฒิอ่อนและมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ไม่คงที่ พวกเขาต้องการที่จะได้รับการดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิดเป็นพิเศษ และต้องคอยกระตุ้นจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบในหน้าที่การงานค่อนข้างมาก เนื่องจากนักเรียน ปวช.1 เพิ่งผ่านพ้นจากการสภาพแวดล้อมและบริบทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มักมีปัญหาเรื่องการปรับตัวในสภาวะงานที่เป็นจริง เมื่อถึงช่วงเวลาที่ต้องลงปฏิบัติงานฝึกอาชีพ จึงต้องการการดูแลเอาใจใส่จากครูในสถานประกอบที่มีมาตรฐานและเป็นผู้กำหนดขอบเขตงานที่ ชัดเจน มีจิตวิทยาในการถ่ายทอด และไล่เรียงแนวทางการทำงานโดยเริ่มต้นจากภาระงานที่ง่ายขึ้นไปเป็นลำดับ รวมถึงได้รับการประเมินในแต่ละทุกๆ สมรรถนะ เพื่อเป็นตัวชี้วัดด้านการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนอย่างมีระบบแบบแผนและมีมาตรฐานที่ชัดเจนที่แท้จริง

2. วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อศึกษาสาเหตุอาการ “ปลาน็อคน้ำ” ในระบบอาชีวศึกษาแบบทวิภาคี
- (2) เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหา “ปลาน็อคน้ำ” ในระบบอาชีวศึกษาแบบทวิภาคี

3. ความสำคัญของครูฝึกในสถานประกอบการ

ประเทศที่เป็นต้นแบบและประสบความสำเร็จในการสร้างชาติด้วยการเรียนระบบอาชีวศึกษาแบบทวิภาคี (Dual System) คือประเทศเยอรมนี ซึ่งระบบทวิภาคีนี้เปรียบเสมือนกระดูกสันหลังของชาติในการสร้างคน สร้างงาน สร้างอาชีพ จนสามารถพัฒนาประเทศและเกิดการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศหนึ่งของโลก ในประเทศไทยนั้น เมื่อกล่าวถึงคำว่า “ทวิภาคี” จะหมายถึง ทั้ง 2 ฝ่าย ได้แก่ โรงเรียนและสถานประกอบการภายใต้ความร่วมมือเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ นักเรียนที่เข้ามาเรียนในหลักสูตรจึงมี 2 สถานะ ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียน และ พนักงานฝึกหัดในสถานประกอบการนั้น ๆ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐภายในหลักสูตรทวิภาคี ที่จะต้องมีการฝึกอาชีพในสถานประกอบการไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด เมื่อพิจารณาในข้อเท็จจริงแล้วจะพบว่า นอกจากนักเรียนจะได้รับการศึกษาภาคทฤษฎีจากครูในโรงเรียน และยังต้องได้รับการฝึกภาคปฏิบัติด้านวิชาชีพจากครูฝึกในสถานประกอบการอีกด้วย

ดังนั้น ครูฝึกในสถานประกอบการ ไม่ว่าจะถูกเรียกชื่อเป็นอย่างเป็นอื่น เช่น พี่เลี้ยง หัวหน้า ผู้ช่วยฯ ผู้จัดการ แต่ถ้าบุคคลนั้นต้องมีหน้าที่สอนงานภาคปฏิบัติให้กับนักเรียนทวิภาคีในสถานประกอบการก็ควรหลีกเลี่ยงสถานะของคำว่า “ครู” หรือ “ครูฝึก” ไม่พ้น แม้ว่าบุคคลที่เป็นพนักงานผู้นั้นจะได้รับมอบหมายจากสถานประกอบการด้วยความยินดีหรือไม่ก็ตาม สิ่งสำคัญของการฝึกอาชีพในสถานประกอบการที่จะประสบความสำเร็จและได้พนักงานที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ขององค์กรควรประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักสูตรการฝึกงานในสถานประกอบการที่ได้มาตรฐาน มีการกำหนดสมรรถนะของผู้ฝึกไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่สมรรถนะขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นสูงสุดอย่างมีระบบ ตั้งแต่สัปดาห์แรกที่นักเรียนเข้ารับการฝึกจนถึงระยะเวลาสิ้นสุดการฝึกงานของแต่ละช่วง ในเรื่องนี้ อูโร สุทธิชัย (2556:197) ได้ให้รายละเอียดการกำหนดสมรรถนะในแต่ละชั้นปีของแผนการเรียนแต่ละระดับ ดังนี้

สมรรถนะของนักเรียนระดับ ปวช. ปี 1 สามารถปฏิบัติงานในขอบเขตที่กำหนด โดยใช้ทักษะ พื้นฐาน หรือทักษะเฉพาะ

สมรรถนะของนักเรียนระดับ ปวช. ปี 2 สามารถปฏิบัติงานในขอบเขตที่หลากหลายและบริบทต่างๆ ที่กำหนดให้

สมรรถนะของนักเรียนระดับ ปวช. ปี 3 สามารถปฏิบัติงานในขอบเขตสำคัญและบริบทต่างๆ ที่สัมพันธ์ รวมถึงสามารถประยุกต์ทักษะและความรู้ไปสู่บริบทใหม่ๆ ได้

จะเห็นได้ว่า หากมีการเขียนหลักสูตรการฝึกงานโดยแบ่งพัฒนาการด้านสมรรถนะของ นักเรียนอย่างเป็นระบบแล้ว จะทำให้การฝึกงานในสถานประกอบการเป็นไปในรูปแบบการเรียนรู้ แบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน และทำให้นักเรียนไม่เกิดความสับสน สามารถมองภาพการทำงานของตนเองออก ดังนั้น หลักสูตรที่กำหนดขึ้นควรมีรูปแบบการประเมินสมรรถนะรายบุคคลตามระยะเวลาอย่างเป็นระบบและเหมาะสม รวมถึงสามารถค้นหาข้อด้อยในการฝึกอาชีพของนักเรียนเพื่อนำมาปรับปรุงให้เป็นรูปธรรมได้ ไม่ควรยึดเพียงสมรรถนะการทำงานแบบข้ามสายไม่เป็นระบบให้นักเรียน โดยอาศัยความเชื่อหรือทัศนคติความรู้สึกล้วนตัวของครูฝึก เพียงเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์จากการทำงานหรือผลกำไรในสถานประกอบการมาเป็นเกณฑ์ในการฝึกอาชีพ โดยที่ลืมไปว่าผู้ฝึกยังไม่บรรลุนิติภาวะยังมีสถานะเป็นนักเรียนฝึกงาน และไม่ใช่งานเต็มเวลา

2. การกำหนดคุณสมบัติ สมรรถนะ ความเหมาะสมในการแต่งตั้งครูฝึกในสถานประกอบการ เป็นส่วนสำคัญที่สถานประกอบการควรให้ความสำคัญ เพราะนอกจากครูฝึกจะเป็นพนักงานที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการทำงานสาขานั้น ๆ แม้ไม่ใช่ผู้ที่มิใช่ประกอบวิชาชีพครูของคุรุสภาอันเป็นที่ประจักษ์ในคุณสมบัติครูก็ตาม แต่บุคคลนั้นก็ควรเป็นผู้ที่พอจะมีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นผู้ที่มีอุปนิสัยของการให้อยู่เป็นทุนเดิมต้องเป็นผู้ที่มีจิตวิทยา การถ่ายทอดที่ดี มีความสุขุมรอบคอบ และคิดอย่างเป็นระบบ เพราะครูฝึกในสถานประกอบการนอกจากเป็นพนักงานประจำแล้ว อีกมิติหนึ่ง คือการมีหน้าที่สอนงานตามแผนการสอน ต้องกำกับ ดูแลให้คำปรึกษานักเรียนในช่วงฝึกงาน และที่สำคัญคือ ต้องเป็นผู้ที่สร้างเจตคติที่ดีใน โลกของการทำงานให้นักเรียนด้วย

การสร้างครูฝึกที่ดีได้นั้นจึงอยู่ที่นโยบายของสถานประกอบการที่จะให้ความสำคัญและสนับสนุนอย่างจริงจัง โดยมีระบบการคัดเลือกและส่งไปเข้ารับการอบรมครูฝึกในสถานประกอบการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อสร้างความมีมาตรฐานในตำแหน่งครูฝึกในสถานประกอบการ หรือในบางสาขาอาชีพที่ยังไม่มีการเปิดอบรมครูฝึกในสถานประกอบการในสาขานั้น ๆ สถานประกอบการควรจัดทำหลักสูตร

อบรมครูฝึกให้สอดคล้องกับสมรรถนะหลักสูตร เพื่อให้ได้ครูฝึกที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อการปฏิบัติงานในนามของสถานประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพ และเนื่องจากครูฝึกในสถานประกอบการต้องเป็นผู้ที่เสียสละและมีการงานเพิ่มมากกว่าพนักงานคนอื่น สถานประกอบการอาจพิจารณาในเรื่องขวัญกำลังใจ โดยอาจใช้การจูงใจด้วยอัตราความเจริญก้าวหน้าของตำแหน่งงาน การให้สิทธิประโยชน์ หรือค่าตอบแทนพิเศษตามสมควร เป็นต้น

4. สถานะด้านอารมณ์และความคิดของวัยรุ่นตอนกลาง

ในการศึกษาระบบอาชีวศึกษาแบบทวิภาคีนั้น นักเรียนระดับ ปวช. 1 ถูกจัดอยู่ในระยะวัยรุ่นตอนกลาง ที่มีช่วงอายุ 14 – 17 ปีโดยเฉลี่ย จากข้อมูลที่ปรากฏในบทความเรื่อง “พัฒนาการทางด้านสังคมจิตวิทยาของวัยรุ่น” ของนพ. วิโรจน์ อารีรักษ์ กล่าวว่า พัฒนาการทางด้านสังคมจิตวิทยาในวัยรุ่น แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะวัยรุ่นตอนต้น ได้แก่ ช่วงอายุประมาณ 10 – 13 ปี
2. ระยะวัยรุ่นตอนกลาง ได้แก่ ช่วงอายุประมาณ 14 – 17 ปี
3. ระยะวัยรุ่นตอนปลาย ได้แก่ ช่วงอายุประมาณ 17 – 21 ปี

จะเห็นได้ว่า วัยรุ่นเป็นช่วงที่อยู่ระหว่างระยะรอยต่อความเป็นเด็กกับวัยผู้ใหญ่ จะมีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และด้านสภาวะทางอารมณ์ แต่พัฒนาการสภาวะทางอารมณ์กลับมีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สอดคล้องรวดเร็วตามร่างกายไปด้วย วัยรุ่นจึงมักขาดความมั่นใจในตัวเอง เกิดความสับสน ขาดความยังคิดขาดประสบการณ์ในการใช้ชีวิต บางครั้งมีการตัดสินใจในด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยไม่ได้นิ่งถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมา และช่วงวัยรุ่นถือว่าเป็นช่วงระยะเวลาที่มีปัญหาทางด้านจิตใจ สังคม อารมณ์และพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่าช่วงอายุอื่น ซึ่งอาจมีผลกระทบได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และเนื่องจากพัฒนาการทางด้านสังคมจิตวิทยาของวัยรุ่นมีลักษณะเฉพาะเพื่อให้เข้าใจสภาวะดังกล่าว ควรต้องคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้

1. เนื่องจากพื้นฐานทางด้านครอบครัว สังคม สภาพแวดล้อมของวัยรุ่นแต่ละคนมีที่มาแตกต่างกัน จึงไม่มีแผนสำเร็จรูปที่จะใช้ในการจัดการความเปลี่ยนแปลงเรื่องสภาวะอารมณ์ได้
2. ปัจจุบัน พัฒนาการทางร่างกายของวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงเร็วว่าในอดีตที่ผ่านมา แต่พัฒนาการทางความคิดและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลต้องใช้เวลา หรือยังต้องการได้รับการปลูกฝังทางเจตคติเชิงบวกอยู่เสมอ
3. วัยรุ่นเป็นช่วงระยะเวลาที่ไม่มั่นคง มีความอ่อนไหวทางด้านจิตใจและอารมณ์ค่อนข้างมาก หรือเรียกว่า ช่วง Normal Psychosis บางคนอาจมีพัฒนาการทางร่างกายเป็นผู้ใหญ่แต่ก็ยังมีความพัฒนาการทางด้านการตัดสินใจแบบเด็กอยู่ ในการดูแลให้คำปรึกษาวัยรุ่น ควรใช้ตัวบ่งชี้หลากหลายมาประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาการด้านอายุ พัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์ จิตใจ สังคม ทักษะคิด ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจในตัวตนของคนกลุ่มนี้และสามารถประเมินได้ว่าอยู่ในระยะวัยรุ่นช่วงใด เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการดูแลให้คำปรึกษาได้อย่างเหมาะสม

พฤติกรรมที่มักส่งผลต่อช่วงของการฝึกอาชีพในสถานประกอบการคือ พฤติกรรมที่รักอิสระ มักไม่ชอบอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ หรือกฎระเบียบต่าง ๆ ที่วางไว้ และมีการฝ่าฝืนเพื่อทำตามใจตัวเองหรือเพื่อความท้าทาย อยากรู้ยากลอง ไม่ชอบให้ใครมาบังคับ เนื่องจากมีความหมกมุ่นอ่อนไหว หลงใหลบรรยากาสนานทรียในโลกของตนเอง แต่ในขณะเดียวกัน ช่วงนี้ก็เป็นช่วงที่วัยรุ่นเริ่มมีความคิดสร้างสรรค์ และมีทักษะความสามารถต่าง ๆ

ในตัวเอง ซึ่งต้องการได้รับโอกาสในการแสดงออก และต้องการแรงกระตุ้นอย่างถูกทิศทางซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์อย่างมาก

ในเรื่องแนวโน้มปัญหาด้านการปรับตัวที่อาจส่งผลต่อการฝึกอาชีพในสถานประกอบการนั้น เฮิร์ลล็อก (Hurlock) (1949 อ้างถึงในเพ็ญรัตน์ เพชรภาพ 2524 :3) กล่าวถึงวัยรุ่น เป็นระยะที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับการพัฒนาในด้านร่างกายและจิตใจ เป็นช่วงเวลาของการเจริญงอกงามและการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน คือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เป็นช่วงเวลาที่รับสิ่งใหม่ ๆ ทั้งทางด้านประสบการณ์ ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมักจะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัว การเปลี่ยนแปลงจากวัยรุ่นไปสู่ผู้ใหญ่ในระยะแรก จึงดูเหมือนว่าปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นพร้อมกันในตัวเด็ก ด้วยเหตุนี้เด็กวัยรุ่นจึงไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อปัญหาเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสม จิราภรณ์ อารยะรังสฤษฎ์ (2526: 65) กล่าวว่า วัยรุ่นคือวัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็กและกำลังจะพัฒนาไปสู่ผู้ใหญ่ ในช่วงอายุประมาณ 13-20 ปี หรืออาจกล่าวได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสำคัญช่วงหนึ่งในชีวิตมนุษย์ ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก็มีผลทำให้วัยรุ่นขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และประสบปัญหาในการปรับตัว จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากวัยอื่น ๆ

ในขณะที่เดียวกัน Stangley Hall ได้ให้ทัศนคติในเรื่องความเปลี่ยนแปลงทางสภาวะอารมณ์ในระยะวัยรุ่นว่าเป็นวัยพายุพายุ (Storm and Stress) นั่นก็คือ เด็กวัยรุ่นจะไม่มี ความมั่นคงทางอารมณ์ มีความขวัญพว ของอารมณ์ และมักจะเป็นอารมณ์ที่รุนแรง มีความกดดันสูง และในสายตาของคนโดยทั่วไปก็เรียกปัญหายุว รุณว่าเป็นปัญหายวอลวน เพราะฉะนั้นวัยรุ่นจึงจัดเป็นวัยหนึ่งที่บุคคลในสังคมควรให้ความสนใจ

สุชา จันทน์เอม (2533 : 30) กล่าวถึงวัยรุ่นไว้ว่า เป็นวัยที่มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ความเชื่อมั่น ความต้องการ ตลอดจนความปรารถนาต่าง ๆ เป็นไปอย่างรุนแรง ปราศจากความยั้งคิด ชอบทำ อะไรตามใจหรือตามความนึกคิดของตน ต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือในหมู่เพื่อนฝูง โดยพยายามทำอะไรให้คล้าย ๆ กัน เลียนแบบตามกัน จึงมีวัยรุ่นเป็นจำนวนไม่น้อยที่มีปัญหาและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย ได้ตกเป็นทาสของยาเสพติด จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า วัยรุ่น เป็นวัยที่เริ่มตั้งแต่อายุ 12-20 ปี มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา จากการเปลี่ยนแปลงแบบพายุพายุเช่นนี้ได้ส่งผลต่อการปรับตัว ความวิตกกังวล ความเครียดทางอารมณ์ ทำให้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาโดยไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบน นั้นเอง

อาการ “ปลาน็อกน้ำ” หมายถึงอะไร

ปลาน็อกน้ำ หรือปลาช็อคน้ำ คือ การตายของปลาอันเนื่องมาจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของ สภาพแวดล้อมในน้ำอย่างกะทันหัน จากสภาพของน้ำเก่าที่ปลาเคยอยู่เดิม อาจหมายถึงน้ำเดิมที่อยู่ในตู้ปลา ก่อนมี การล้างทำความสะอาดตู้ปลาตามวาระและเปลี่ยนถ่ายน้ำใหม่ หรือน้ำในถุงที่ใส่ปลามากับน้ำใหม่ที่ปลาถูกปล่อย ลงไป ซึ่งเป็นปัจจัยที่ควบคุมได้จากผู้เลี้ยงเอง ค่าของสภาพน้ำที่มีผลมากกับการดำรงชีวิตของปลา ถ้ามีความ แตกต่างกันมาก ปลา ก็อาจจะเกิดอาการน็อก หรือ ช็อคตายได้ สำหรับความแตกต่างของสภาพน้ำที่มากเพียงใดที่ จะทำให้เกิดอาการ ปลาน็อกน้ำ หรือ ความแตกต่างที่หลังเปลี่ยนถ่ายน้ำแล้วจะทำให้ปลามีชีวิตรอดปลอดภัย คง ยากที่จะกำหนดออกมาเป็นตัวเลขชัดเจนได้ เพราะการที่ปลาแต่ละชนิดจะมีความอดทนต่อสภาพความ

เปลี่ยนแปลงของน้ำนั้นมีหลากหลายตัวแปร เช่น ความสมบูรณ์แข็งแรงของปลา ชนิดของปลา ขนาดของปลา ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาเรื่องของการปลาน้ำจืด ระหว่างขั้นตอนการเปลี่ยนถ่ายน้ำเก่าและน้ำใหม่ ต้องมีกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไป ควรให้ความสำคัญเรื่องการรักษาค่าความแตกต่างในเรื่องอุณหภูมิ ค่าความเป็นกรดค่า หรือปริมาณคลอรีนให้เท่าของเดิม หรือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อให้ตัวปลาสามารถปรับสภาพตัวเองในน้ำใหม่และมีชีวิตรอดปลอดภัยต่อไปได้นั่นเอง

จากหลักการข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า อาการปลาน้ำจืดในการศึกษาระบบทวิภาคีจึงสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาจากการฝึกอาชีพในอีกแง่มุมหนึ่งของนักเรียนระดับ ปวช.ปี 1 ที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมการทำงานจริงในสถานประกอบการได้ เนื่องจากมีความแตกต่างจากสภาพการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบเดิมโดยสิ้นเชิง และในบางสถานประกอบการก็ไม่มีหลักเกณฑ์การฝึกหรือหลักสูตรในช่วงการฝึกอาชีพที่เป็นระบบและมีมาตรฐาน รวมถึงการไม่ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกคุณสมบัติผู้ที่จะมาทำหน้าที่ครูฝึกที่ดีพอ การฝึกอาชีพจึงเปรียบเสมือนการเสี่ยงดวงเพราะใช้หลักเกณฑ์การสอนงานแบบหลายมาตรฐานตามอัธยาศัย และไม่มีเทคนิคในการถ่ายทอดที่ดี ทำให้นักเรียนเกิดความประหม่าไม่กล้าตัดสินใจ ย้ำคิดย้ำทำ มองภาพการทำงานไม่ออก วางตัวไม่ถูก เกิดเจตคติเชิงลบในการทำงาน ทำให้หมดกำลังใจ ท้อแท้ รู้สึกว่าตนเองไม่ได้การยอมรับ และในที่สุดก็นำพามาสู่ปัญหาการลาออกกลางคัน (Drop out) ทำให้สถานศึกษาเกิดการสูญเสียของนักเรียน สถานประกอบการเองก็สูญเสียโอกาสที่จะได้พนักงานที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักเรียนก็สูญเสียโอกาสทางการศึกษาและต้องเสียเวลานับถือนานาคตัวเองใหม่ถึงแม้ว่าจะเป็นผู้มีความตั้งใจอยู่เป็นทุนเดิมก็ตาม

5. สรุปอภิปรายผล

จากกรณีศึกษาข้อมูลวิจัยด้านปัญหาในการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ดำรง สีลา (2547) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาการฝึกอาชีพของนักศึกษาระบบทวิภาคีด้านการแบ่งสรรงานในสถานประกอบการโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) ซึ่งเมื่อแยกพิจารณารายชื่อที่เกี่ยวข้องกับครูฝึกในสถานประกอบการ พบว่าปัญหาด้านความรู้ความสามารถของผู้ควบคุมในแผนกที่นักศึกษาฝึกอาชีพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) ปัญหาด้านนักศึกษาได้นำเทคนิคความรู้และวิธีการที่ถูกต้องมาใช้ในการฝึกอาชีพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) ปัญหาด้านนักศึกษาต้องมารับภาระงานแทนในกรณีที่พนักงานในแผนกอื่นๆลาออกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) ในขณะที่ปัญหาด้านผู้ควบคุมงานถ่ายทอดความรู้และทักษะได้ตรงกับงานที่ทำอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$) ปัญหาด้านการให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหาขณะปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) และปัญหาด้านความชัดเจนการชี้แจงภาระงานที่นักศึกษาต้องปฏิบัติตั้งแต่เริ่มฝึกอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$)

จะพบว่าปัญหาดังกล่าวจะมาจากสาเหตุการถ่ายทอดความรู้และทักษะของผู้ควบคุมงาน หรือครูฝึกในสถานประกอบการ รวมถึงในด้านของการมอบหมายงานให้สอดคล้องกับรายวิชาที่เรียน ตลอดจนการชี้แจงขอบเขตความรับผิดชอบภาระงานที่ชัดเจน และการให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหาในขณะที่นักเรียนปฏิบัติงาน จากประสบการณ์ผู้เขียนซึ่งทำงานในตำแหน่งอาจารย์ที่ปรึกษาและแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนทวิภาคีโดยตรง จะพบปัญหาในลักษณะอาการ “ปลาน้ำจืด” ปรากฏอยู่ในทุกภาคการศึกษาเสมอ ซึ่งเป็นปัจจัย

ที่ควบคุมได้ โดยการที่สถานประกอบการหันกลับมาให้ความสำคัญกับการคัดเลือกครูฝึกที่มีประสิทธิภาพมีทักษะในการสอนงานและมีหลักสูตรการฝึกอย่างเป็นระบบมีทิศทางที่ชัดเจน จะสามารถช่วยให้นักเรียนกลุ่มที่ประสบปัญหานี้มีเจตคติที่ดีในการทำงานและประสบความสำเร็จในการเรียนแบบทวิภาคีในที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้ที่เป็นครูฝึกในสถานประกอบการแม้จะเป็นผู้มีสมรรถนะด้านการทำงานสูงเนื่องจากประสบการณ์แล้ว ยังต้องมีสมรรถนะในการสอนงาน และต้องมีจิตวิทยาในการสร้างแรงจูงใจและสร้างเจตคติที่ดีในโลกแห่งการทำงานได้ด้วย สถานประกอบการควรมีหลักสูตรการฝึกอาชีพในสถานประกอบการที่เป็นมาตรฐาน สามารถไล่เรียงพัฒนาการด้านสมรรถนะให้นักเรียนผู้ฝึกอาชีพอย่างเป็นขั้นตอน รวมถึงควรให้ความสำคัญในการคัดเลือกคุณสมบัติครูฝึกที่ผ่านการพิจารณาผ่านการจากสถานประกอบการแล้ว หลังจากนั้นควรส่งเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะครูฝึกของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกรณีที่หลักสูตรในสาขาวิชานั้นยังไม่มีเปิดฝึกอบรม หรือเป็นสาขาวิชาชีพที่สถานประกอบการมีสถานศึกษาเป็นของตัวเอง ผู้บริหารที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการศึกษาแบบทวิภาคีของสถานประกอบการนั้นๆ ควรจะมีการประชุมวางแผนกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรการฝึกอาชีพอย่างเป็นระบบร่วมกัน และจัดทำสมรรถนะของครูฝึกในสถานประกอบการโดยใช้การบริหารจัดการเรื่องการจัดฝึกอบรมครูฝึกภายในสถานประกอบการเอง เพื่อแก้ปัญหาปลาต้อคนน้ำและเพิ่มมาตรฐานการฝึกอาชีพให้เป็นระบบมากขึ้น อันจะส่งผลถึงการได้มาซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพของสถานประกอบการต่อไปในอนาคต

7. เอกสารอ้างอิง

วิโรจน์ อริย์กุล “พัฒนาการทางด้านสังคมจิตวิทยาของวัยรุ่น” สืบค้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2560 จาก

http://www.teenrama.com/dad_mam/old_dad_mam24.htm

“กิจกรรมผู้เรียน จิตวิทยาวัยรุ่น การศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาวัยรุ่น” สืบค้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2560 จาก

http://saw01.blogspot.com/2008/07/blog-post_9143.html

“การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี บทบาทของครูฝึกในสถานประกอบการ” สืบค้นเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2560 จาก

<http://pimporn.nsdv.go.th/pr/dvt/dutytrainer.htm>

อุไร สุทธิแย้ม. 2556. การพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

“เทคนิคง่ายๆแก้ปัญหาลาตายในหน้าฝน” สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2560 จาก

<http://www.rakbankerd.com/agriculture/page.php?id=4974&s=tblanimal>

“ปล่อยปลาลงตู้ เรื่องง่ายๆที่อาจไม่ง่าย” สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2560 จาก

<http://www.arohouse.com/article/?action=view&catID=0000120&pid=0000250>

ดำรง สีลา. “ปัญหาการฝึกอาชีพในสถานประกอบการของนักศึกษาแบบทวิภาคีสถาบันการอาชีวศึกษา

กรุงเทพมหานคร 1 วิทยาเขตคลองสามวา” สารนิพนธ์กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา), กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547

**การศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21
ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง
STUDY OF CURRENT STATE OF MATHEMATICAL LEARNING
PROVISION IN 21st CENTURY IN THE DEMONSTRATION SCHOOL
OF RAMKHAMHAENG UNIVERSITY**

ธวัชวินทร์ ยิ้มละมัย

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: tussawin2527@gmail.com

จันทิมา พร่องครบุรี

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: Jantima.p@ds.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันและเปรียบเทียบของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำแนกตามเพศและระดับชั้นการเรียนรู้ 2) ความต้องการของนักเรียนในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1,710 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งช่วงชั้น และคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรตามเน่ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 162 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 162 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Anova) ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 มีระดับคุณภาพสูงโดยสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการนำเข้าสู่บทเรียนของครู ด้านการวัดผลและประเมินผลของครู ด้านสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมประกอบการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนและด้านการนำเข้าสู่บทเรียนของครู

2) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกนักเรียนตามเพศและระดับชั้นการเรียนรู้

3) ความต้องการของนักเรียนในการเรียนรู้คณิตศาสตร์อยู่ในระดับสูง สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ การจัดกิจกรรมการแข่งขันคณิตศาสตร์ การจัดตั้งชมรมคณิตศาสตร์ การเชิญครูคณิตศาสตร์ที่มีชื่อเสียงมาสอนสรุปการจัดกิจกรรมทัศนศึกษา การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษและการจัดค่ายคณิตศาสตร์

คำสำคัญ: ศตวรรษที่ 21 คณิตศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the current state of mathematical learning provision in 21st century of the students in The Demonstration School of Ramkhamhaeng, classified by sex, class level and program. 2) The students' preference in term of learning mathematics provision. The populations in this research were 1,710 students of The Demonstration School of Ramkhamhaeng in the 1st semester of academic year 2017 . By using stratified sampling of Yamane Method, the sample was 324. The research tool was questionnaire with 0.89 accuracy. The statistics used to analyze data were percentage, mean, and standard deviation. Hypothesis was tested by using One-Way Anova. The findings shown that

1) The current state of Mathematical Learning Provision in 21st was in high score in different aspects: the introduction to the Mathematics class of the teachers, the evaluation and assessment, the students' learning state, the use of media and innovation in teaching and learning process, the learning climate in the classroom accordingly.

2) The current state of Mathematical Learning Provision in 21st had the statistical significant difference in terms of students' sex and class level.

3) The students' preference in term of learning mathematics provision was in high score in different aspects: the mathematics competitions, mathematics club, the external lecturer invitation into the review class, the educational field trip, the learning and teaching in English and mathematics camp activities accordingly.

KEYWORDS: 21st Century Mathematical

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านต่างๆ ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ระบบข้อมูลข่าวสารที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วมีอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในหลายๆ ด้าน ซึ่งทางด้านการศึกษานั้นเป็นสิ่งสำคัญมากในการวางรากฐานการพัฒนาประเทศ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2558, หน้า 7) จากพัฒนาการของการจัดการเรียนรู้ทางการศึกษาจากยุคอดีตจนถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ยุค ประกอบด้วย ยุคเกษตรกรรม เป็นการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นการเรียนวิชาพื้นฐานเป็นสำคัญ ยุคอุตสาหกรรม เน้นการเรียนรู้ให้ อ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น และยุคปัจจุบันเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีโดยใช้เครื่องมือเพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ การศึกษาสำหรับโลกในแต่ละยุคจึงมีความแตกต่างกันมาก หากเราต้องการให้สังคมไทยทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว และสามารถอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข การศึกษาไทยต้องก้าวไปสู่เป้าหมายในยุคความรู้ ซึ่งเป็นความท้าทายของครูผู้สอน (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 11-14)

จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา ครูจึงต้องมีวิธีการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้จากรูปแบบเดิมโดยการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดในแต่ละยุค เพื่อให้สอดคล้องและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่นับวันจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนวิธีคิดถือว่าเป็นเรื่อง

ที่จะต้องอยู่คู่กันซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เมื่อมีการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ มีคำที่สำคัญที่น่าสนใจคือ คำว่า “Teach Less” และ “Learn More” โดยความหมายแล้วหมายถึงการเปลี่ยนวิธีการศึกษาด้วยการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายจาก “ความรู้(knowledge) ไปสู่ทักษะ(skill or practices)” (สุปรียา สิริพัฒนกุลขจร, 2555)

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในด้านการงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ การมีทักษะชีวิตที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ประกอบด้วย การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ การคิดสร้างสรรค์ การรับรู้ในตนเอง การเห็นใจผู้อื่น การจัดการกับอารมณ์ การจัดการกับความเครียด การสร้างสัมพันธภาพ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก (อัมพร ม้าคอง, 2554, หน้า 8)

วิชาคณิตศาสตร์นั้นเป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีระบบแบบแผน ช่วยคาดการณ์วางแผนตัดสินใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีบทบาทที่สำคัญโดยตรงในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยการศึกษาทักษะที่จำเป็น เช่น รูปแบบการสอน วิธีการสอน เทคนิค กระบวนการจัดการเรียนรู้ ชุดฝึกทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรมต่างๆ (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2558, หน้า 34) จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2559 พบว่าค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ของคะแนนวิชาคณิตศาสตร์ระดับ ม.3 และ ม.6 คือ 29.31 และ 24.88 ตามลำดับ ส่วนผลคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงของระดับ ม.3 และ ม.6 คือ 41.41 และ 28.97 ซึ่งผลคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศทั้งสองระดับชั้น แต่ยังไม่สามารถทำคะแนนเฉลี่ยได้ถึงคะแนนเฉลี่ยในระดับสังกัดซึ่งค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ของคะแนนวิชาคณิตศาสตร์ระดับ ม.3 และ ม.6 คือ 56.58 และ 43.97 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน, 2560)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าประเด็นปัญหาในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ได้มีผู้ศึกษา ซึ่งมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ พบว่ามีสภาพปัญหาทั้งหมด 6 ด้าน (วัชรวิ กาญจน์กิริติ, 2554; เวชฤทธิ์ อังคนะภัทรขจร, 2554; พิมพ์พร ทองหล้า, 2555) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จากผู้ทำการศึกษา

การจัดการเรียนการสอน	พิมพ์พร ทองหล้า 2555	เวชฤทธิ์ อังคนะภัทรขจร 2554	วัชรวิ กาญจน์กิริติ 2554
1. ด้านการนำเข้าสู่บทเรียนของครู	✓	✓	✓
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู	✓	✓	✓
3. ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรม ประกอบการเรียนการสอน	✓		✓
4. ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนของครู		✓	✓
5. ด้านสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน	✓		
6. ด้านการวัดผลและการประเมินผลของครู	✓	✓	✓

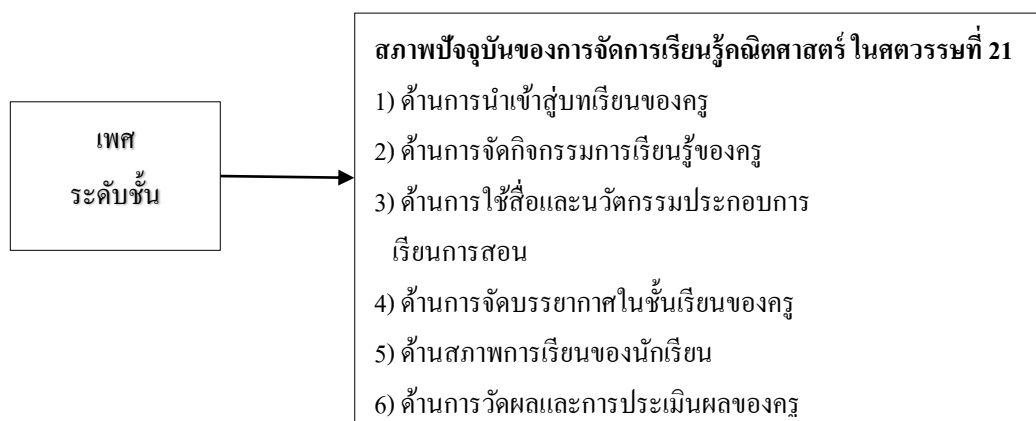
จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ได้เริ่มดำเนินการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นทักษะของผู้เรียน และเป็นห้องปฏิบัติการที่สำคัญของคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในลำดับขั้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง
- (2) เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามเพศ และระดับชั้น
- (3) ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ โดยตัวแปรต้นที่ศึกษาสภาพสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21 คือ เพศ ระดับชั้น และแผนการเรียน ส่วนตัวแปรตาม มีทั้งหมด 6 ด้าน คือ ด้านการนำเข้าสู่บทเรียนของครู ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมประกอบการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนของครู ด้านสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านการวัดผลและการประเมินผลของครูสำหรับกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงบรรยาย (Description Research) โดยใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21 มี ตัวแปรต้นประกอบด้วย เพศ ระดับชั้น และแผนการเรียน ส่วนตัวแปรตาม มีทั้งหมด 6 ด้าน คือ ด้านการนำเข้าสู่บทเรียนของครู ด้านการจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้ของครู ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมประกอบการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนของครู ด้านสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านการวัดผลและการประเมินผลของครู

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงจำนวน 1,710 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ประกอบด้วย นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 860 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 850 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงจำนวน 324 คน โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรโดยสูตรการคำนวณยามานะ (ยูกิโก ยามานะ, 2545 ; Taro Yamane, 1973 อ้างถึงใน ศศิธร แม้นสงวน, 2555, หน้า 225) สุ่มตัวอย่างแบบช่วงชั้น (Stratified Sampling) ประกอบด้วย นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 162 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 162 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรต้นที่ศึกษามี 3 ตัวแปร คือ เพศ ระดับชั้น และแผนการเรียน ส่วนตัวแปรตามที่ศึกษามี 6 ตัวแปร คือ ด้านการนำเข้าสู่บทเรียนของครู ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมประกอบการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนของครู ด้านสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านการวัดผลและการประเมินผลของครู

4.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 5 เดือน (พฤษภาคม 2560 – กันยายน 2560) โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในปัจจุบัน จากนั้นก็ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แล้วสร้างแบบสอบถามเพื่อถามนักเรียนทั้ง 5 ด้าน

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนมีลักษณะเป็นสำรวจรายการ (Checklist) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ เพศ และระดับชั้น

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียน เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ทั้ง 6 ด้าน จำนวน 58 ข้อ

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักเรียนในการเรียนรู้คณิตศาสตร์(เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมทางการเรียน)เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 6 ข้อ

ทั้งนี้ได้ทำการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการของคอนบาค พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่น .89

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเองทุกขั้นตอน
2. นำผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อนำผลที่ได้มาสรุปและอภิปรายผล

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)
3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบสมมติฐานของ 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่าที

3.2 ทดสอบสมมติฐานที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One- Way ANOVA) หากพบว่าคะแนนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison)

5. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสรุปผลการวิจัยโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการนำเข้าสู่บทเรียนของครู ($\bar{X} = 3.84$) รองลงมาคือ ด้านการวัดผลและการประเมินผลของครู ($\bar{X} = 3.83$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ($\bar{X} = 3.56$) ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม

การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์	$\bar{X}$	SD.	ระดับคุณภาพ
1) ด้านการนำเข้าสู่บทเรียนของครู	3.84	1.26	มาก
2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู	3.72	1.17	มาก
3) ด้านการใช้สื่อและนวัตกรรมประกอบการเรียนการสอน	3.77	1.20	มาก
4) ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนของครู	3.73	1.28	มาก
5) ด้านสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน	3.80	1.29	มาก
6) ด้านการวัดผลและการประเมินผลของครู	3.83	1.23	มาก
ภาพรวม	3.78	1.19	มาก

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21 โดยจำแนกตามเพศ และระดับชั้นการเรียนรู้

นักเรียนที่มีเพศต่างกัน เห็นว่าการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำแนกตามเพศ

	เพศ	n	$\bar{X}$	SD.	t	Sig
การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์	ชาย	148	3.90	1.15	2.346*	.020
	หญิง	171	3.59	1.21		

*p<.05

นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน เห็นว่าการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจะเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของ Scheffe' ดังตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำแนกตามระดับชั้น

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์					
ระหว่างกลุ่ม	129.86	5			
ภายในกลุ่ม	323.40	313	25.973		
ภาพรวม	453.26	318	1.033	25.137*	.000

*p<.05

นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในภาพรวมเป็นรายคู่แตกต่างกันดังนี้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับ มัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับ มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับ มัธยมศึกษาปีที่ 4-5 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับ มัธยมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับ มัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เป็นรายคู่ ในภาพรวม จำแนกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	$\bar{X}$	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6
ม.1	4.14	-	-	*	-	-	*
ม.2	3.62		-	-	*	*	*
ม.3	3.20			-	*	*	-
ม.4	4.51				-	-	*
ม.5	4.31					-	*
ม.6	2.71						-

*p<.05

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักเรียนในการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ความต้องการของนักเรียนในการเรียนรู้คณิตศาสตร์อยู่ในระดับสูง สามารถเรียงลำดับจากสูงไปต่ำได้ ดังนี้ การจัดกิจกรรมการแข่งขันทางคณิตศาสตร์ จัดตั้งชมรมคณิตศาสตร์ การเชิญครูคณิตศาสตร์ที่มีชื่อเสียงมา สอนสรุปทบทวนอีกครั้งก่อนการสอบ จัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงานทางด้านคณิตศาสตร์นอกสถานที่ การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ และการจัดค่ายคณิตศาสตร์ โดยเน้นกิจกรรมที่สนุกสนาน ดังแสดงตาราง 6

ตาราง 6 ความต้องการของนักเรียนในการเรียนคณิตศาสตร์

ความต้องการของนักเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1) การจัดกิจกรรมการแข่งขันทางคณิตศาสตร์ เช่น ตอบปัญหาทางคณิตศาสตร์ โครงงาน คณิตศาสตร์ เป็นต้น	3.76	1.24	สูง
2) จัดตั้งชมรมคณิตศาสตร์	3.715	1.28	สูง
3) การเชิญครูคณิตศาสตร์ที่มีชื่อเสียงมาสอน สรุปทบทวนอีกครั้งก่อนการสอบ	3.705	1.26	สูง
4) จัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงานทางด้าน คณิตศาสตร์นอกสถานที่	3.703	1.23	สูง
5) การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ	3.69	1.22	สูง
6) การจัดค่ายคณิตศาสตร์ โดยเน้นกิจกรรมที่ สนุกสนาน	3.62	1.25	สูง

6. อภิปรายผล

จากการวิจัยการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับสูง เพราะจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในวิชาคณิตศาสตร์ในปัจจุบันเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปเดิมไปอย่างมาก เช่น การใช้สื่อเรียนการสอนที่ทันสมัย การฝึกให้นักเรียนให้รู้จักคิด วิเคราะห์ หรือฝึกให้นักเรียนรู้จักการสร้างผลงานใหม่ๆ ผ่านโครงงานคณิตศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะปลูกฝังวัฒนธรรมการสร้างในตัวเองคือ รู้จักคิด วิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในตนเอง แสวงหาความรู้ รู้เท่าทันสารสนเทศในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง คิดสร้างสรรค์ (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2559, หน้า 8) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดเจลิ้ม ศัสตราพุกษ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม พบว่า ระดับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบห้องเรียนกลับด้าน อยู่ในระดับสูง คือ ด้านการร่วมมือสำหรับปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบห้องเรียนกลับด้าน พบว่า การศึกษาด้วยตนเองทำให้ได้รับความรู้ที่ไม่เพียงพอต่อการศึกษา ในส่วนของข้อเสนอแนะ พบว่า ควรมีการส่งเสริมความพร้อมในด้านเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้

2. นักเรียนที่มีเพศและระดับชั้นต่างกัน เห็นว่าการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะเป็นไปได้ว่าการจัดการเรียนสอนคณิตศาสตร์ในทุกระดับชั้นยังมีปัญหาอยู่นั่นก็เป็นเพราะอาจเป็นที่เนื้อหาในแต่ละระดับชั้นที่แตกต่างกัน วิธีการจัดการเรียนสอนของครูผู้สอน รวมถึงการใช้สื่อการเรียนการสอนยังไม่ทันสมัย และส่วนหนึ่งยังอาจเกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเองเพราะยังมองว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ยากเพราะจะต้องจำสูตรในการคำนวณ หรือจะต้องมีการเขียนขั้นตอนแสดงวิธีทำให้ละเอียดถึงแม้ครูผู้สอน

จะพยายามหาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างจากเดิมหรือการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อดึงดูดความสนใจของตัวนักเรียนเอง เพราะฉะนั้นในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนจึงต้องใช้วิธีการสอนคณิตศาสตร์ที่หลากหลาย ซึ่งในอดีตจะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูจึงต้องเลือกใช้วิธีการสอนที่มีความน่าสนใจ และสามารถกระตุ้นและดึงความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความสนุกสนานได้ การปรับเนื้อหาให้สอดคล้องเหมาะสมกับท้องถิ่น ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมการสอน กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ พื้นฐานด้านต่างๆ ทางคณิตศาสตร์ ลำดับชั้นการสอนคณิตศาสตร์ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ หลักการจัดการจัดกิจกรรมการสอนคณิตศาสตร์ และทักษะกระบวนการสร้างความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ ในด้านสื่อ นวัตกรรมการสอน ครูมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อ นวัตกรรมด้วยตัวเอง เช่น ใบงาน/ใบกิจกรรม/ใบความรู้ เข้าใจคำแนะนำเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนตามที่เสนอแนะในคู่มือครู ในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนสมศรรายงานประจำตัวนักเรียน มีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจนครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลตามสภาพจริง ดังนั้นถ้าครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปในแบบศตวรรษที่ 21 ได้ย่อมจะทำให้ นักเรียนสามารถเรียนคณิตศาสตร์ได้ผลดียิ่งขึ้นพร้อมส่งผลให้การเรียนดีตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญดาว แจ่มแจ้ง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนรายวิชาเคมีอินทรีย์และปฏิบัติการ 2 พบว่า ผลการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนรายวิชาเคมีอินทรีย์และปฏิบัติการ 2 โดยผู้เรียนจำแนกตามรายการประเมิน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนทุกรายการ โดยภาพรวมก่อนเรียนผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง หลังจากเรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก

7. ข้อเสนอแนะ

นำผลข้อมูลที่ได้อาจงานวิจัยนี้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อเข้าสู่การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาจารย์ และนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ช่วยทำแบบสอบถามและทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ
- ขวัญดาว แจ่มแจ้ง. (2558). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนรายวิชาเคมีอินทรีย์และปฏิบัติการ 2. กำแพงเพชร : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ชัยศักดิ์ ลีลาจรัสกุล (2542) **โครงการคณิตศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2545). **พื้นฐานการวิจัยพิมพ์ครั้งที่ 4**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วัชรวิทย์ กาญจนเกียรติ. (2554). **การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์**. เพชรบุรี : สาขาคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- เวชฤทธิ์ อังคนะภัทรขจร. (2554). การศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการเพิ่มสมรรถภาพความรู้และการจัดการเรียนรู้ของครูคณิตศาสตร์ จังหวัดชลบุรี ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิมพ์พร ฟองหล้า. (2555). สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาคณิตศาสตร์ทั่วไป สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีปทุม. สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุดเฉลิม ศัสตราฤกษ์. (2560). **การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม**. สุราษฎร์ธานี : สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
- สุปรียา ศิริพัฒนกุลขจร. (2555). **การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The 21st Century Learning)**. The NAS Magazine. มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี. 2, (18-20).
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). **การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : เทคนิคพรินต์.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน. (2560). **รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน**. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2560, จาก <http://www.niets.or.th/th/catalog/view/280>
- อัมพร ม้าคอง. (2554). **ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Yamane, Taro. 1973. **Statistics: An Introductory Analysis**. Third editio. Newyork : Harper and Row Publication.

ตักบาตรเป็งปู้ด: มรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย

PENG PUD TRADITION: THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE IN CHIANGRAI, THAILAND

ภีราวิชญ์ ชัยมาลา และคณะ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

E-mail: Aj.peravit@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อรวบรวมเรื่องราวประเพณีตักบาตรเป็งปู้ดและเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย ด้วยการค้นหาวรรณคดีและเรื่องราวความเป็นมาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ และประชาชน การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบว่าเป็นประเพณีที่ยังคงมีการสืบสานเป็นมรดกทางวัฒนธรรม มีการรักษาเอกลักษณ์ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เกิดขึ้นโดยได้รับอิทธิพลมาจากพม่าในยุคที่อาณาจักรล้านนาเป็นเมืองขึ้น ได้หล่อหลอมจากวัฒนธรรมไทลื้อผสมผสานกับวัฒนธรรมล้านนาและวัฒนธรรมไทใหญ่ในรัฐฉานที่ชาวล้านนาได้อพยพปฏิบัติสืบต่อกันมา ถือเป็น การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางหนึ่งและอีกประการคือเพื่อจัดระเบียบพระสงฆ์สามเณรในการออกบิณฑบาตค่ากินเวลาสุดท้ายของวันอังคาร ชาวล้านนาเรียกว่าวันเป็งปู้ด คำว่า “เป็ง” ในภาษาล้านนาหมายถึงวันที่มีพระจันทร์เต็มดวงซึ่งตรงกับวันพระ ส่วนคำว่า “ปู้ด” หรือพุธ คือวันพุธตรงกับวันพระ ขึ้น 15 ค่ำ ตามความเชื่อที่สืบทอดกันมาในวันเป็งปู้ด คือวันที่พระอุปคุตสาวกของพระพุทธเจ้าที่ทรงมีอิทธิฤทธิ์ ได้ไปบำเพ็ญภาวนาได้ห้องมหาสมุทรจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ และเสด็จขึ้นมาโปรดชาวเมือง ณ เวลาเช้ามืดของวันพุธขึ้น 15 ค่ำเท่านั้น การทำบุญตักบาตรกับพระอุปคุตจะได้รับอานิสงส์แรงกล้ามีความเป็นสิริมงคลต่อชีวิต แคล้วคลาดจากอุบัติเหตุทั้งปวง เพราะเหตุนี้ชาวล้านนาทั้งหลาย จึงมีศรัทธาแรงกล้าที่จะมาทำบุญตอนเที่ยงคืน ทั้งนี้การสนับสนุนให้วัดมีเมืองเป็นศูนย์กลางการจัดงานประเพณีตักบาตรเป็งปู้ด ทุกวันเพ็ญ 15 ค่ำที่ตรงกับวันพุธของทุกปีจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสืบทอดประเพณีนี้ได้ต่อไป

คำสำคัญ: ตักบาตรเป็งปู้ด, มรดกทางวัฒนธรรม, เชียงราย

ABSTRACT

The qualitative research aims to compile the history of PengPud tradition and also promote understanding for cultural tourism in Chiangrai province by exploring the historical background, document, research, and interview that completely responded by monks, learned man, scholars, focus group discussion, and participant observation. Therefore, the study found that Peng Pud or Midnight Alms Offering tradition has been remained to be the intangible cultural heritage and preserved identity by ancestors. This tradition is influenced by

Burmese culture since Lanna (North Thailand) was once vassal state to Burma in the last period. PengPud tradition is derived from Tai Leu that integrated with Lanna and Thai Yai cultures in Shan state that was inherited by Lanna-Thai people. Moreover, Peng Pud tradition is defined to promote travel and tourism, and also to organize the monks in order to receive food offering on Tuesday midnight orderly. According to PengPud meaning, “Peng”, in terms of Lanna definition refers to full moon, and “Pud” refers to Wednesday is the 15th day of the waxing moon occurs on the Buddhist holy day. In Thailand, the belief of PengPud tradition refers to the day of PhraUpakut performs his meritorious acts from the centre of the ocean in order to be the Buddhist saint and comes to the earth only on the 15th day of the waxing moon occurs on Wednesday. Moreover, Lanna–Thai people believe that giving alms to PhraUpakut will bring success and fortune for their life. For this reason, they believe and show a willingness to give alms to a Buddhist monk on the 15th day of the waxing moon. In order that, the Ming Muang Temple is selected to be a center in order to construct the traditional event is held annually on the 15th Wednesday for promoting Cultural Tourism, and maintaining Lanna cultural heritage.

KEYWORDS: Peng Pud Tradition, Intangible Cultural Heritage, Chiangrai

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาสะท้อนถึงภูมิปัญญาและศักยภาพของมนุษย์ในการจัดการกับความสัมพันธ์ระหว่างคนกับอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ นิยมการทำบุญให้ทานเพื่อเป็นการสร้างกุศลและมีความเชื่อในกฎแห่งกรรม ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยให้มีความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นแนวทางให้คนประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม หนึ่งการทำบุญตามประเพณีและวัฒนธรรม อันมีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนาจะต้องประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจถึงเป้าหมายที่แท้จริงของพุทธศาสนาและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องจึงจะเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ตลอดจนจรรโลงรักษาพุทธศาสนาให้ยั่งยืนสืบต่อไปได้ การทำบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนามีรากฐานมาจากความเชื่อในการตรัสรู้ของพุทธเจ้าการเวียนว่ายตายเกิดหรือกฎแห่งกรรม (พวงผกา ประเสริฐศิลป์, 2542, น. 127) สังคมไทยเป็นสังคมหนึ่งที่สอดแทรกความเชื่อและความศรัทธาโดยผสมผสานกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งความเชื่อของคนไทยในอดีตเกิดจากสภาพที่บุคคลให้ความมั่นใจ เห็นคล้อยตามและพร้อมที่จะปฏิบัติตามสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วนำไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้ทราบ เพื่อต้องการให้เกิดความมั่นใจเห็นคล้อยตามและปฏิบัติโดยไม่คำนึงว่าความเชื่อนั้นๆ มีเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้หรือไม่ก็ตาม (दनัย ไชยโยชา, 2538, น. 65) สำหรับประเพณีของชาวล้านน่านนั้น คนส่วนใหญ่มักมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับการประกอบพิธีกรรมอยู่เสมอด้วยขนบธรรมเนียมประเพณีเก่าแก่ของตนเอง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ประเพณีตักบาตรเที่ยงคืนหรือประเพณีตักบาตรเพ็ญพุธหรือเป็งปู้ดถือเป็นประเพณีของล้านนาอีกประเพณีหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากพม่า และจังหวัดเชียงรายหนึ่งในจังหวัดทางภาคเหนือก็มีประเพณีตักบาตรเที่ยงคืนด้วยเช่นเดียวกัน โดยเชื่อกันว่าพระอุปัชฌาย์ซึ่งเป็นพระอรหันตสาวกซึ่งมีอิทธิฤทธิ์มากจะขึ้นมาจากทะเล โดยแปลงกายมาเป็นสามเณรออกมาโปรดสัตว์ในช่วงวันย่างเข้าวันพุธซึ่งตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 นอกจากนี้พุทธศาสนิกชนชาวล้านน่ายังมีความเชื่อว่า หากได้มีโอกาสได้บาตรกับ

พระอุปคุตก็จะได้รับอานิสงส์แรงจะทำให้ชีวิตรุ่งเรืองด้วยโชคลาภแคล้วคลาดจากอุบัติเหตุทั้งปวง (เอกพงศ์ ประดิษฐ์พงษ์, 2553)

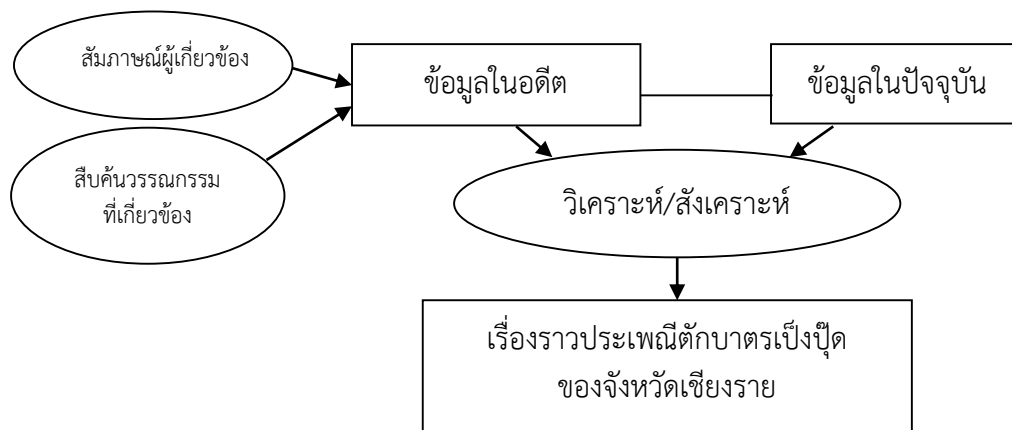
การสืบสานประเพณีตักบาตรเป็งปูดตามความเชื่อที่สืบทอดกันมาแต่โบราณของชาวล้านนา เป็น ประเพณีของเชียงรายซึ่งพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมากและมีจำนวนผู้เข้าร่วม งานเพิ่มมากขึ้นทุกปี อีกทั้งการประชาสัมพันธ์ประเพณีตักบาตรเที่ยงคืนผ่านสื่อต่างๆ ยิ่งทำให้เป็นที่รู้จักและเพิ่ม ความสนใจกลุ่มผู้ศรัทธามากขึ้นตามลำดับ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย, 2559) จากข้อมูลดังกล่าว ข้างต้น จะเห็นได้ว่าประเพณีตักบาตรเที่ยงคืนหรือเป็งปูด ได้รับความสนใจจากผู้คนหลายฝ่ายเพิ่มมากขึ้น จากการ สอบถามข้อมูลเบื้องต้นกับพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งพบว่ามีความต้องการทราบถึงข้อมูล ประวัติ ความเป็นมาและกิจกรรมของประเพณีตักบาตรเที่ยงคืน แต่กลับ ไม่สามารถหาแหล่งที่มาของประวัติความเป็นมา ได้อย่างที่ชัดเจน เพราะความเชื่อและการปฏิบัติตามกระบวนการขั้นตอนของแต่ละพื้นที่ที่มีความเหมือนและ ความแตกต่างกันไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงปัญหาความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจจะศึกษาถึงบริบท ประวัติความเป็นมาของประเพณีตักบาตรเป็งปูด เพื่อนำข้อมูลที่ได้รวบรวมเป็นเนื้อหาที่เป็นประโยชน์มีแหล่ง อ้างอิงที่น่าเชื่อถือได้ เพื่อเป็นข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจได้ศึกษาและสืบทอดประเพณีตักบาตร เที่ยงคืนให้แก่คนรุ่นหลัง อีกทั้งข้อมูลที่ได้ยังอาจสามารถนำไปพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในจังหวัดเชียงรายได้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบริบท ประวัติความเป็นมา และรวบรวมเรื่องราวของประเพณีตักบาตรเป็งปูดของจังหวัด เชียงรายและเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมเรื่องราวของประเพณีตักบาตรเป็งปูดของจังหวัด เชียงราย โดยเชื่อว่าข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลประเภทต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์ผู้รู้ การสืบค้นจากวรรณกรรมที่ เกี่ยวข้องจะทำให้ทราบข้อมูลประวัติความเป็นมาตั้งแต่อดีต รวมถึงการประเพณีปฏิบัติหรือการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นในบริบทปัจจุบัน ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ของผู้วิจัย ดังภาพกรอบแนวคิดในการวิจัยต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

แบบแผนการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary search) เช่น หนังสือพระอุปคุต อรหัดสาวกผู้ยังมีชีวิตอยู่ ณ ท้องมหาสมุทร , หนังสือพระมหาอุปคุต พระอรหันต์ผู้ปราบมาร บันดาลโชคลาภ , พระบัวเข็ม พระอรหันต์พิชิตมาร ให้ลากร่ำรวย ,งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อใช้ในกระบวนการทำความเข้าใจ และสร้างพื้นฐานขององค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรเป็งปูดโดยเบื้องต้นก่อน นอกจากนั้นใช้กระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key informants) เช่น พระครูโสภณ ศิลปาคม เจ้าหน้าที่เทศบาลนครเชียงราย ปราชญ์ชาวบ้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อเป็นการสร้างและยืนยันข้อมูลที่เป็นไปตามบริบทที่แท้จริง นอกจากนั้นผู้วิจัยยังใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงโดยธรรมชาติใช้การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านผู้วิจัย (investigator triangulation)

4.2 ผู้รู้หรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มพระสงฆ์ จำนวน 3 รูป ได้แก่ พระสงฆ์วัดมิ่งเมือง ซึ่งเป็นวัดที่รับผิดชอบหลักของประเพณีตักบาตรเป็งปูด จำนวน 1 รูป และพระสงฆ์ในเทศบาลนครเชียงราย 2 รูป 2) กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 6 คน ได้แก่ นักพัฒนาการท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่เทศบาลนครเชียงราย และ 3) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 14 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structured Interview) เพราะเป็นการสัมภาษณ์ที่มีหัวข้อคำถามที่ชัดเจนและความยืดหยุ่นให้กับผู้ตอบ ครอบคลุมถึงเรื่องการตักบาตรเป็งปูด และแบบการสังเกต โดยมีการสังเกตในการจัดเสวนาระดมความคิดเห็นเรื่องประเพณีตักบาตรเป็งปูด และรวมทั้งผู้วิจัยได้ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในประเพณีตักบาตรเป็งปูดทุกขั้นตอน เพื่อรวบรวมสืบค้นเรื่องราวประเพณีตักบาตรเป็งปูด อดีตและปัจจุบัน ตลอดจนบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) การสนทนากลุ่ม(Focus Group) โดยมีการจัดเสวนาระดมความคิดเห็นเรื่องประเพณีตักบาตรเป็งปูด ในวัดมิ่งเมือง เทศบาลนครเชียงราย และการสังเกต ใช้การบันทึกภาพและการบันทึกเสียงข้อมูล ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถค้นหารายละเอียดของประเด็นงานวิจัยได้อย่างชัดเจน

วิธีการเก็บข้อมูล/แหล่งข้อมูล

1) วิเคราะห์เอกสารทางวิชาการ ตำรา งานวิจัยประเภทต่างๆ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อทำความเข้าใจและสร้างพื้นฐานขององค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรเป็งปูดโดยเบื้องต้น เช่น หนังสือพระอุปคุต อรหัดสาวกผู้ยังมีชีวิตอยู่ ณ ท้องมหาสมุทร , หนังสือพระมหาอุปคุต พระอรหันต์ผู้ปราบมาร บันดาลโชคลาภ, พระบัวเข็ม: พระอรหันต์พิชิตมาร ให้ลากร่ำรวย ,งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตักบาตรเป็งปูด ความเชื่อเรื่องพระอุปคุต ฯลฯ

2) สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้รู้หลัก เช่น พระสงฆ์ นักวิชาการ และปราชญ์ชาวบ้าน

3) จัดเสวนากลุ่ม (Focus group) ระดมความคิด เรื่องประเพณีตักบาตรเป็งปูด ซึ่งจัดในวัดมิ่งเมือง เขตเทศบาลนครเชียงราย การเสวนาระดมความคิดและเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมเสวนา ได้เปิดเผย สอบถามเรื่อง ประเพณีตักบาตรเป็งปูดได้อย่างอิสระ เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุด การจัดเสวนาครั้งนี้ได้เชิญบุคคลที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรเป็งปูด ของเทศบาลนครเชียงราย ได้แก่ พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ เจ้าหน้าที่เทศบาล ชาวบ้านที่อยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงราย โดยมีบุคคลที่สนใจอื่นๆเข้าร่วมรับฟัง

4) การลงพื้นที่เข้าร่วมในประเพณีตักบาตรเป็งปูด มีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและเก็บข้อมูล ทุกขั้นตอน โดยการถ่ายภาพ บันทึกเสียงและจดบันทึก เพื่อให้ทราบถึงวิธีการรูปแบบของประเพณีตักบาตรเป็งปูดได้อย่างแท้จริง

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จัดหมวดหมู่ของ ข้อมูลวิเคราะห์ตามประเด็นคำถามการวิจัย เป็นการวิเคราะห์ตีความหมายของข้อมูลที่ได้อาจการศึกษาภาคสนาม โดยจัดทำอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่แรกเริ่มเข้าสู่ภาคสนาม การถามคำถาม การนำข้อมูลมาเชื่อมโยงกันซึ่งการวิจัยนี้ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบเชิงคุณภาพ โดยผ่านการมีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่คณะผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมใน สถานการณ์ ซึ่งคณะผู้วิจัยทำกิจกรรมเสมือนเป็นสมาชิกผู้หนึ่งของกลุ่ม โดยมีวิธีการศึกษา 4 ขั้นตอนคือ การ ชักถาม สังเกต ลงมือปฏิบัติ และการจดบันทึก ซึ่งนอกเหนือจากการเฝ้าดูแล้ว คณะผู้วิจัยซักถามบางสิ่งที่ไม่เข้าใจ จากการสังเกต จากนั้นจึงทำการจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยได้ศึกษาและสรุปออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1.1 ตั้งแต่อดีต – พ.ศ. 2550 ประเพณีตักบาตรเป็งปูดในเขตเทศบาลนครเชียงรายเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อใด นั้นไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน ตามความเชื่อของประชาชนในจังหวัดเชียงรายว่าในอดีตมีพระอรหันต์องค์หนึ่งชื่อ พระมหาอุปคุต เป็นพระอรหันต์เจ้าที่มีอิทธิฤทธิ์สามารถดลบันดาลโชคลาภวาสนา ได้ออกจากการเข้ามาน สมบัติได้เสด็จทะเลในลำคิ่นย่างเข้าวันพุธซึ่งตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เณรมีร่างเป็นสามเณรน้อยขึ้นมาโปรด สัตว์โลก และเชื่อกันว่าหากผู้ใดได้ทำบุญตักบาตรกับพระมหาอุปคุต จะบังเกิดให้ผู้นั้นเป็นผู้มีบุญ มีโชคลาภ วาสนาร่ำรวยเงินทอง และสร้างความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตอย่างที่สุด (พระครูโสภณศิลปาคม, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2560) ดังนั้นตามความเชื่อและสืบทอดกันมาแต่โบราณของชาวล้านนา ที่มีความเชื่อว่าเป็นทุกวันหลัง เที่ยงคืนที่ย่างเข้าสู่วันขึ้น 15 ค่ำ หรือวันเพ็ญที่ตรงกับวันพุธจะมีพระอุปคุตที่จำพรรษาอยู่ใต้เสด็จทะเลแปลงร่าง เป็นสามเณรน้อยขึ้นมาโปรดสัตว์ผู้ตกทุกข์ได้ยากบน โลกมนุษย์ หากใครได้ใส่บาตรพระอุปคุตในวันเป็งปูด ชีวิต จะมีแต่ความเจริญรุ่งเรือง ร่ำรวย ชีวิตจะประสบพบแต่โชคลาภตลอดไป ทำให้ชาวล้านนาปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน ซึ่งแต่ละปีจะมีวันขึ้น 15 ค่ำ ตรงกับวันพุธไม่เท่ากัน บางปีมี 1 วัน 2 หรือ 3 วัน (รัชพล งามกระบวน, 2560) โดยเฉพาะถนนรัตนาลักษณ์จะมีพระสงฆ์สามเณรออกมารับบิณฑบาตเป็นจำนวนมากและมีคณะศรัทธาที่อาศัยอยู่ใน เขตเทศบาลหรือบริเวณใกล้เคียงที่ทราบข่าวพากันหลังไหลออกมาทำบุญตักบาตรในช่วงเวลากลางคืน แต่การ ออกรับบิณฑบาตของพระภิกษุสามเณรในสมัยนั้นยังไม่เป็นที่ยอมรับเนื่องจากว่าเป็นการผิดวินัยสงฆ์ เพราะ พระสงฆ์จะออกมาบิณฑบาตได้นั้นจะต้องเริ่มเวลาประมาณตีห้า หรือ ภาษาเหนือเรียกว่า “ตื่นฟ้ายก” หรือแบบมือ

จนเห็นเส้นลายมือแล้ว จึงจะสามารถออกไปบิณฑบาตได้ ทำให้ประชาชนที่ยังไม่เข้าใจหรือประชาชนที่มาจากต่างจังหวัดพบเห็นเกิดเป็นคำครหา เช่น มีการออกรับบิณฑบาตก่อนเวลาที่ยังคืน หรือในบางครั้งมีผู้พบเห็นว่าพระภิกษุสามเณรไม่ได้อยู่ในอาการสำรวม มีคณะศรัทธาบางกลุ่มที่เห็นต่างนำเรื่องเข้าไปปรึกษาพระราชสิทธินายก ซึ่งปัจจุบันเป็นพระเทพสิทธินายก เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์ ท่านจึงนำเรื่องดังกล่าวเข้าปรึกษากับคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย ในที่ประชุมจึงมีมติห้ามไม่ให้พระภิกษุสามเณรออกบิณฑบาตในเวลากลางคืน (พระครูโสภณศีลปาคม, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2560) ก่อนหน้านี้นางมดคณะสงฆ์หลายจังหวัดในภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงราย ได้มีการสั่งห้ามแต่เนื่องจากประเพณีดังกล่าวเป็นประเพณีความเชื่อที่สืบทอดกันมานาน การห้ามความเชื่อแรงศรัทธาถือได้ว่าเป็นเรื่องยาก (เอกพงศ์ ประดิษฐ์พงษ์, 2553) ประกอบกับผู้บริหารเทศบาลนครเชียงรายในขณะนั้นมีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกทั้งให้ความสำคัญกับประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยเฉพาะประเพณีตักบาตรเป็งปูดที่อยู่กับชาวเชียงรายมาช้านาน (พระครูโสภณศีลปาคม, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2560)

1.2 พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2560 นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2551 เป็นต้นมา ในสมัยที่นายสมพงษ์ กุลวงศ์ ดำรงตำแหน่งผู้บริหารเทศบาลนครเชียงราย และได้เล็งเห็นถึงปัญหา โอกาส และความสำคัญของประเพณีตักบาตรเป็งปูด จึงได้เข้ามาจัดการแก้ไขและส่งเสริมให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยร่วมกับวัดมิ่งเมืองให้วัดมิ่งเมืองเป็นศูนย์กลางในการจัดงานประเพณีตักบาตรเป็งปูด เนื่องจากสถานที่ตั้งในการจัดงานซึ่งอยู่บริเวณกลางเมือง ถือเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยว (พระครูโสภณศีลปาคม, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2560) อีกทั้งยังเป็นวัดที่ได้รับถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมจากไทยใหญ่ (อภิชาติ ศิริชัย, 2559) จึงเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางของการจัดงานดังกล่าว หลังจากทีคณะผู้บริหารเทศบาลนครเชียงราย นำโดยนายสมพงษ์ กุลวงศ์ นายกเทศมนตรีนครเชียงราย ในขณะนั้น พร้อมท่านพระครูโสภณศีลปาคม ได้นำแนวทางการแก้ไขปัญหาลงไปปรึกษาพระเดชพระคุณพระธรรมราชานุวัตร เจ้าคณะภาค 6 และเจ้าอาวาสวัดพระแก้ว จึงเกิดข้อสรุปในทิศทางเดียวกันให้วัดมิ่งเมืองเป็นศูนย์กลางการจัดงานประเพณีตักบาตรเป็งปูด โดยจัดทุกปีในวันเพ็ญ 15 ค่ำที่ตรงกับวันพุทธเจดีย์เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาและเกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจนถึงปัจจุบัน (ธวัช หล้านามวงศ์, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2560)

6. อภิปรายผล

บริบทความเป็นมาของประเพณีตักบาตรเป็งปูดของจังหวัดเชียงรายไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจน ข้อมูลที่พบโดยส่วนมากเป็นประวัติความเป็นมาและความเชื่อที่เล่าสืบทอดกันมา และเป็นการสืบทอดประเพณีการตักบาตรเวลากลางคืน จนเกิดเป็นประเพณีตักบาตรเป็งปูดที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (พระพรศักดิ์ สภิตโน, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2560) และจากการศึกษาเอกสารหนังสือประวัติ พบว่าพระอุปคุตเถระเกิดในตระกูลพ่อค้าที่เมืองมธูรา(ซึ่งเป็นเมืองหลวงของแคว้นสุรเสนะ) ตั้งอยู่บนแม่น้ำยมนา มีพี่น้องครุฑมารดาเดียวกัน 3 คน คือมีพี่ชาย 2 คน ส่วนตัวท่านเป็นลูกชายคนที่ 3 (คนสุดท้าย) พ่อของท่านเป็นพ่อค้าเครื่องหอมในเมืองมธูรา เดิมพ่อของท่าน(พระอุปคุต)ได้ให้คำสัญญาแก่ พระสาณวาสีเถระ (พระสาณสัมภูตะ) ไว้ว่า หากมีบุตรชายจะให้อุปสมบทในพุทธศาสนา ในเวลาต่อมาภรรยาคลอดลูกคนแรกเป็นชาย แต่กลับไม่ยอมถวายแก่พระสาณวาสีเถระ โดยอ้างว่าต้องเอาไว้ช่วยดูแลทรัพย์สินในกิจการ และพูดผลัดว่าถ้ามีลูกชายคนที่ 2 จะถวายแทน ต่อมาภรรยาคลอดลูกชายคนที่ 2 พ่อของท่านได้พูดผลัดอีกว่า ต้องการเอาลูกชายคนที่ 2 ไว้ใช้งานสำหรับวิ่งเดินเก็บหนี้สิน

ตามหัวเมืองจึงขอให้รอก่อน จนกระทั่งมีลูกชายคนที่ 3 ปรากฏว่าเป็นเด็กที่มีลักษณะงดงามยิ่ง พ่อของท่านจึงตั้งชื่อว่า “อุปคุตหรืออุปคุตต์” รจนกระทั่งอุปคุตต์เติบโตเป็นหนุ่มพ่อของท่านให้ช่วยดูแลขายเครื่องหอมที่ร้านในตลาดเมืองมฤดา นับเป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์มาก ตั้งแต่อุปคุตต์มาช่วยค้าขายที่ร้านปรากฏว่าเครื่องหอมขายดีมาก วันหนึ่งพระสาณวาสีเถระได้แวะมาที่ร้าน ได้กล่าวธรรมิกถากับอุปคุตต์ อุปคุตต์เกิดดวงตาเห็นธรรม บรรลุโสดาปัตติผล ประสงค์จะอุปสมบทในที่สุด พระสาณวาสีเถระจึงได้กล่าวถึงสัญญาที่เคยให้ไว้พ่อท่านจึงต้องตัดสินใจอนุญาตให้อุปคุตต์ออกบวช เมื่อพระอุปคุตต์บวชแล้ว ก็ได้เจริญวิปัสสนาญาณโดยลำดับ จนบรรลุพระอรหันต์ผล และได้เป็นอาจารย์สั่งสอนทางสมถกัมมัฏฐาน และวิปัสสนากัมมัฏฐาน เป็นพระภิกษุที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากที่สุด ในคัมภีร์โอสกอรทาน บันทึกไว้ว่าพระอุปคุตต์มีพระอรหันต์ผู้เป็นศิษย์อยู่ถึง 18,000 รูป (พ.สุวรรณ, 2559, น. 41-42) นอกจากนี้แล้ว พระอุปคุตต์ยังสำเร็จอภิญญาต่างๆ จนสามารถแสดงอภินิหารเป็นที่เลื่อมใสจนทุกวันนี้ มีปฏิปทาดำเนินไปในทางสันโดษ มักน้อย นัยว่าท่านเนรมิตเรือนแก้ว (กุฎีแก้ว) ขึ้นในท้องทะเลหลวง (สะดือทะเล) แล้วก็ลงไปอยู่ประจำที่กุฎีแก้วตลอดเวลา เมื่อมีเหตุเภทภัยเกิดขึ้นในพระศาสนา หรือเมื่อมีพิธีกรรมใหญ่ๆ หรือมีผู้มนต์ท่านก็จะขึ้นมาช่วยเหลือ พระอุปคุตต์เป็นพระที่มีบทบาทสำคัญต่อความเชื่อในประเพณีดักบาตรเบ็งปู้ด ซึ่งตรงกับแนวคิดด้านตำนานและความเชื่อล้านนา โดยอานันท์ กาญจนพันธ์ (อ้างถึงในเอกวิทย์ ณ ถลาง, 2554, น. 55-64) ได้เขียนไว้ในหนังสือภูมิปัญญาล้านนาว่า คนล้านนามีคติความเชื่อโดยได้รับอิทธิพลมาจากพุทธศาสนา มีความคิด ความเชื่อ ภูมิปัญญาที่สั่งสมและก่อตัวเรียกว่า “ระบบศีลธรรม หรือ ภูมิปัญญาแห่งล้านนา” ซึ่งยังคงปรากฏให้เห็นในหลายท้องถิ่นของจังหวัดภาคเหนือ และในงานวิจัยต่างๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อและความเป็นมาเรื่องพระอุปคุตต์ พบว่าพระพุทธรูปองค์ได้ทรงพยากรณ์ไว้ว่าพระอุปคุตต์จะทำหน้าที่ประกาศพระศาสนา ได้ดีหลังพุทธปรินิพพานประมาณ 218 ปี พระอุปคุตต์อยู่คุ้มครองศาสนาต่อไปด้วยอานุภาพแห่งอิทธิบาทภาวนาของท่าน มีบทบาทในการใช้อิทธิฤทธิ์ในการปราบพญามาร และมีบทบาทในด้านการคุ้มครองรักษางานพิธี บทบาททั้งสองก่อให้เกิดความเชื่อ ความศรัทธาต่อพระอุปคุตต์ จากความเชื่อที่เป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นได้ (พระบุญนาท อติพล (กิจเกษม), 2556; พระประพันธ์ สุทฺธจิตฺโต(กาวาสืบสาม), 2548)

ในส่วนข้อมูลจากการจัดเสวนาและการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและปราชญ์ชาวบ้าน กล่าวถึงการดักบาตรเบ็งปู้ดว่าแท้จริงแล้วมีคู่แผ่นดินล้านนามาช้านาน หลายคนมีความเชื่อว่าได้รับอิทธิพลมาจากพม่าบ้าง ไทยใหญ่บ้าง แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่ แต่มีอยู่และแทรกซึมอยู่แล้วในชาวพุทธทางเหนือล้านนามาตั้งแต่ดั้งเดิมโบราณ โดยเฉพาะทางเหนือ ตามตำนานว่ามีพระอรหันต์องค์หนึ่งคือพระอุปคุตต์ท่านจะออกมารับบิณฑบาต บางทีบางครั้งก็เนรมิตเป็นสามเณรออกบิณฑบาตโดยที่ไม่บอกให้ใครรู้ ถ้าใครมีโอกาสได้สบตาตรงกับสามเณรตนนั้นก็จะมีความโชคดีตลอดปี เพราะพระอุปคุตต์มีอิทธิฤทธิ์ปกป้องคุ้มครองและให้โชคลาภให้ลาภ ซึ่งจะตรงตามตำนานที่เล่าสืบต่อกันมา (พระครูโสภณศีลปาคม, สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2560) ทั้งนี้อธิบายได้ว่าเมื่อระบบความเชื่อต่างๆ ที่รวมถึงศาสนาถูกนำมายึดถือและปฏิบัติก่อให้เกิดคุณค่า จนกลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือปฏิบัติ จะแสดงให้เห็นได้ทางหนึ่งจากการบวงสรวงบูชาหรือการสร้างสัมพันธ์ทางจิตระหว่างมนุษย์กับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ซึ่งมนุษย์เชื่อว่าสามารถควบคุมหรือมีอิทธิพลเหนือวิถีทางของธรรมชาติและวิถีชีวิตของมนุษย์เอง ศาสนาตามทัศนะทางมนุษยวิทยาจึงบ่งบอกนัยถึงการขยายความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ออกไปสู่ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์และธรรมชาติ ดังนั้นศาสนาและความเชื่อทางศาสนาจึงเป็นสิ่งที่สากลที่เราพบเห็นได้ในทุกสังคมตลอดมาทุกยุคทุกสมัย (มณี พยอมยงค์, 2529, น. 5 -23)

ศาสนาจัดว่าเป็นวัฒนธรรมทางนามธรรมที่มีผลต่อการสร้างวัฒนธรรมทางรูปธรรม จึงควรทำความเข้าใจศาสนา โดยเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม แรกเริ่มศาสนาและความเชื่อถือกำเนิดจากความกลัว ความต้องการความมั่นคงทางจิตใจ และความสงสัยในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของมนุษย์ มนุษย์จึงพยายามหาวิธีการอ่อนน้อมเอาใจหรือต่อรองกับอำนาจลึกลับของธรรมชาติด้วยการบูชา บันบัน หรือเซ่นไหว้ (ยศ สันตสมบัติ, 2537, น.214) ดังข้อมูลเรื่องราวที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ในการศึกษาครั้งนี้ว่า คนล้านนาเชื่อในเรื่องเล่าตามตำนานว่ามีครอบครัวยากจน ครอบครัวหนึ่งขาดสันทนาการเงินเพราะไม่ได้ทำบุญสุนทาน ครอบครัวนี้จึงอยากจะทำบุญเพื่อให้เกิดกุศลแก่ชีวิต อยู่มาวันหนึ่งครอบครัวนี้จึงตื่นมาทำบุญตักบาตรตอนเช้ามืด มารออยู่หน้าบ้านของตน จึงนำของที่อยู่ในบ้านที่พอจะใส่บาตรได้ให้แก่สามเณรองค์หนึ่งซึ่งนั่นก็คือพระอุปคุต ครอบครัวนี้จึงได้รับบุญกุศล มีจิตใจมั่นคง ทำให้ครอบครัวนี้มั่นคง ร่ำรวย ประกอบอาชีพอะไรก็ได้เป็นไปได้ด้วยดี อีกทั้งประเพณีตักบาตรเป็งปูดนั้นถือเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยใหญ่ ซึ่งเชียงรายเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ (พระครูสาทรวรการ, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2560) ซึ่งตรงกับแนวคิดของไกรศรี นิมนานเหมินทร์ (2525, น. 55-63) ที่เขียนไว้ว่าวัฒนธรรมของล้านนา เป็นวัฒนธรรมที่ประกอบไปด้วยวัฒนธรรมของนานากลุ่มชาติพันธุ์ที่ผสมผสานปะปนกันของล้านนาในอดีต ถึงแม้ว่าจะถูกทำลายลงเนื่องจากภัยสงคราม ประชาชนถูกกวาดต้อน แต่ก็มีประชาชนจากที่ต่างๆ ถูกกวาดต้อนมาแทนหรือการเปลี่ยนแปลงความเจริญโดยรับเอาวัฒนธรรมของชาวไทยที่เจริญกว่ามาเป็นของตนเอง แต่ล้านนาก็ยังเป็นเผ่าไทยเผ่าใหญ่ในขณะเดียวกันซึ่งไม่ได้ต่อต้านในสิ่งใหม่แต่ก็ยังรักษาในวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ให้คงอยู่สืบไป นอกจากนั้นมีการศึกษาที่พบว่า (สุภารัตน์ บัวศรี, 2557; วัชรภรณ์ ดิษฐป่าน, 2556, น.219-258) ประเพณีตักบาตรเป็งปูดหรือตักบาตรเที่ยงคืนนั้นได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมพม่าผสมผสานกับชาวไทยเชื้อสายจีนตอนใต้ที่ได้อพยพมาอาศัยอยู่ทางภาคเหนือของไทย การสืบทอดคติความเชื่อเรื่องพระอุปคุตปราบมารปรากฏในพิธีกรรมอัญเชิญพระอุปคุตมาคุ้มครองงานพิธีทางพุทธศาสนา พิธีกรรมดังกล่าวยังคงมีการสืบทอดอย่างต่อเนื่องในวัฒนธรรมของคนไทยภาคเหนือและภาคอีสานในปัจจุบัน มีการผลิตซ้ำผ่านพิธีกรรมการอัญเชิญพระอุปคุตไปใช้ในบริบทอื่นที่มีงานพิธีทางพุทธศาสนารูปแบบเดิม ปรากฏการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นพลวัตของความเชื่อ ตำนานและพิธีกรรมเรื่องพระอุปคุตที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน อันมีทั้งรูปแบบที่มีการสืบทอดและการผลิตซ้ำในบริบทใหม่ที่แตกต่างจากเดิมนั่นเอง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยได้จัดหาบริบทประวัติความเป็นมาของประเพณีตักบาตรเป็งปูดของจังหวัดเชียงราย ทำให้ผู้สนใจสามารถศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ รวมไปถึงจนถึงการมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการนำไปเสนอเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม เช่น ข้อมูลประชาสัมพันธ์การจัดงาน ข้อมูลประวัติความเป็นมา รูปภาพเพื่อดึงดูดความสนใจ การจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ขึ้นตอนและพิธีการสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เอกสารประชาสัมพันธ์การจัดงานเพื่อมอบให้กับองค์กรด้านการบริการนักท่องเที่ยว โรงแรม สถาบันการศึกษา เป็นต้น และการร่วมกันผลักดันส่งเสริมให้ประเพณีตักบาตรเป็งปูด เป็นประเพณีที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ด้านวัฒนธรรมความเชื่อ และส่งเสริมให้เป็นอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทำงานร่วมกัน เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด คณะสงฆ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น ที่สำคัญประชาชนในจังหวัด เชียงรายควรเรียนรู้เรื่องประเพณีตักบาตรเป็งปูด เพื่อเป็นกระบอกเสียงในการประชาสัมพันธ์และเชิญชวน นักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดมากขึ้น เมื่อนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนมากจะส่งผลกระทบต่อทางบวกหลายด้าน โดยเฉพาะเรื่องของเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย การสร้างภาพลักษณ์การเป็นเมืองวัฒนธรรม และยังเป็นแนวทางของการบริหารจัดการวิธีการจัดงานประเพณีตักบาตรเป็งปูด

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการส่งเสริมเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่นในภูมิภาคให้ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว การสร้างการรับรู้ของนักท่องเที่ยวและประชาชนผู้ร่วมงาน การสร้างแนวทางการ บริหารจัดการประเพณีตักบาตรเป็งปูด ซึ่งรวมไปถึงวิธีการแก้ไขปัญหา การกำหนดเส้นทางในการทำกิจกรรมตัก บาตรเป็งปูดให้ที่มีคุณภาพเพื่อส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของล้านนา

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา สำหรับทุนอุดหนุนการวิจัย กราบขอบพระคุณท่าน พระครูโสภณศีลปาคม เจ้าอาวาสวัดมิ่งเมือง ขอคุณเทศบาลนครเชียงราย ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ผู้ร่วมเสวนา และ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยสำเร็จ

9. เอกสารอ้างอิง

ไกรศรี นิมมานเหมินทร์. 2525. “ความรู้พื้นฐานด้านล้านนาคดี: ศาสนาและวัฒนธรรม,” ใน *ล้านนาปริทัศน์*.

เชียงใหม่.

ณัย ไชยโยธา. 2538. *มนุษย์กับอารยธรรมในเอเชียใต้*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ธนพร แดงขาว. 2548. “การศึกษาวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวล้านนาจากจารึกล้านนา”. *วิทยานิพนธ์ปริญญา*

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

ธวัช หล้านามวงศ์. 2560, 3 พฤษภาคม. *สมาชิกรัฐสภาเทศบาลนครเชียงราย*. [บทสัมภาษณ์].

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548. *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปิยะพงศ์ เชื้อเจ็ดตน. 2560, 3 พฤษภาคม. [บทสัมภาษณ์].

พระครูโสภณศีลปาคม. 2560, 3 พฤษภาคม. *เจ้าอาวาสวัดมิ่งเมือง จังหวัดเชียงราย*. [บทสัมภาษณ์].

พระบุญนาถ อติพโล (กิจเกษม). 2556. “ศึกษาความเชื่อเรื่องพระอุปคุตต์ในสังคมไทย”. *วิทยานิพนธ์ปริญญา*

พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.

พระประพันธ์ สุพุทธจิตโต (กาวาสืบสาม). 2548. “อิทธิพลความเชื่อเรื่องพระอุปคุตต์ที่มีต่อพิธีกรรมชาวพุทธ

ล้านนา”. *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

กรุงเทพฯ.

พระพรศักดิ์ สภิตโน. 2560, 14 พฤษภาคม. *ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง จังหวัดเชียงราย*. [บทสัมภาษณ์].

พวงผกา ประเสริฐศิลป์. 2542. “ประเพณีไทยกับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสวัฒนธรรมของโลก”. โครงการตำรา
วิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ.

กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พ.สุวรรณ. 2559. **พระบัวเข็ม: พระอรหันต์พิชิตมารให้ลาภร่ำรวย** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: บ้านมงคล

มณี พยอมยงค์. 2548. **ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย**. กรุงเทพฯ: ส.ทรัพย์การพิมพ์.

ยศ สันตสมบัติ. 2537. **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัชพล งามกระบวน. 2560. “พุทธศาสนิกชนชาวเชียงรายนับหมื่น ร่วมตักบาตรพระอุปคุตสืบสานประเพณีตัก
บาตรเป็งปู่”. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2560, จาก

<http://prcr.prdnorth.in.th/newsdetail.php?type=1&id=103>.

วัชรภรณ์ ดิษฐป้าน. 2556. “ความเชื่อเรื่องพระอุปคุตปราบมาร: การสืบทอดและการผลิตซ้ำในสังคมไทย
ปัจจุบัน”. วารสารอักษรศาสตร์, 42(2), 219-258.

สุดารัตน์ บัวศรี. 2557. “งานประเพณีพื้นฮีตฮอยเป็งปู่ไหว้สาอุปคุตเจ้า”. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2560, จาก

<http://www.stou.ac.th/study/projects/training/culture/content/2558/12.pdf>.

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย. 2560. “เชียงรายอัญเชิญพระอุปคุตขึ้นจากลำน้ำแม่กก ประกอบพิธีตัก
บาตรเทียงคืนในวัน “เป็งปู่””. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2560, จาก

<http://prcr.prdnorth.in.th/newsdetail.php?type=1&id=103>.

อภิชาติ ศิริชัย. 2559. **รู้เรื่องเมืองเชียงราย: เรื่องราวที่เคยรับรู้กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏ**. เชียงใหม่:
ลือล้านนา.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2540. **ภูมิปัญญาล้านนา**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด มหาชน.

เอกพงศ์ ประดิษฐ์พงษ์. 2553, 24 สิงหาคม. ประเพณีเป็งปู่ ตักบาตรเทียงคืน “วันพุธขึ้น 15 ค่ำ”. คม ชัด ลึก.

สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.komchadluek.net/news/lifestyle/70840>.

**การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง
อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช**

**CULTURAL TOURISM MANAGEMENT FOLLOWING THE PHA YOK
MUANG NAKHON AT BAN NOEN THAMMANG ART AND CRAFTS
TRAINING CENTER IN CHIAN YAI DISTRICT, NAKHON SI
THAMMARAT**

พัทธนันท์ อธิตั้ง

สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

E-mail: boss_ac0007@hotmail.com

วชิรวิทย์ บัวขาว

สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

E-mail: ome7065@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาประวัติและลักษณะของผ้ายกเมืองนคร (2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร (3) เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสานวิธี พื้นที่วิจัย คือ ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ จำนวน 30 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง และนักท่องเที่ยว จำนวน 150 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ชนิด คือ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนาผลการวิจัยพบว่า

1. ผ้ายกเมืองนคร เป็นผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทอยกเพิ่มลวดลายด้วยเส้นพุ่งพิเศษทำให้เกิดลายบนพื้นผ้า เป็นผ้ายกดอกที่มีลวดลายสีสันวิจิตรงดงาม เริ่มทำในสมัยอยุธยาตอนปลาย ได้รับเอาวิธีการทอยกดอกของชาวมลายูเมืองไทรบุรีผสมผสานกับความรู้เดิมของท้องถิ่น

2. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านธัมมังตามความเห็นของนักท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สิ่งดึงดูดใจและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีศักยภาพระดับมาก ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยวและที่พักมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ศักยภาพที่เป็นจุดเด่น คือ อัตลักษณ์ ความงาม และลวดลายของผ้ายกเมืองนคร

3. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมังต้องให้ความสำคัญ 4 ประการ คือ 1) อัตลักษณ์และความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองนักท่องเที่ยว 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวพระราชรัฐ 3) การประชาสัมพันธ์ และ 4) การบริหารจัดการ

คำสำคัญ: การจัดการแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผ้ายกเมืองนคร

ABSTRACT

The purpose of this study were: 1) to study the history and characteristics of the Pha Yok Muang Nakhon, 2) to analyze the potential of cultural tourist attraction follow the Pha Yok Muang Nakhon, and 3) to study the management of cultural tourist attraction follow the Pha Yok Muang Nakhon. This study assesses the utility of mixed methods designs that integrate qualitative and quantitative data through a transformative process. The research area was Ban Noen Thammang at Chian Yai district in Nakhon Si Thammarat. Research tools was comprised a set of questionnaires, observation form, interview form, and group discussion were used for data collection administered with sample group of 180 people. Divided into two groups i.e. 1) The sample group by purposive sampling of this study was 30 people consists of local wisdom elites, community leaders, villager and Ban Noen Thammang art and crafts training center staffs. 2) A total of 150 people consists of Thai tourists that were chosen by using an accidental sampling method. Obtained data were analyzed by using descriptive statistics i.e. percentage, mean, and standard deviation including to descriptive research. The research found that:

1) Pha Yok Muang Nakhon is a local weaving fabric of Nakhon Si Thammarat that weave the pattern with special strands thread, which cause the embossing on the fabric. It is a brocade weaving with beautifully colored patterns, starting in the late Ayutthaya period and receiving the brocade weaving from the Malay people of Kedah combined with local knowledge.

2) The potential of cultural tourist attraction follow the Pha Yok Muang Nakhon at Ban Noen Thammang art and crafts training center, finding showed that the opinion of tourists is at a moderate level. Considering individuality, the findings suggest that attraction and access to tourist attractions at a high level and access to tourist attractions facilities, travel activities and residence at a moderate level. The prominent point of tourism potential is the identity, beauty and pattern or weaving design of Pha Yok Muang Nakhon.

3) Cultural tourism management follow the Pha Yok Muang Nakhon at Ban Noen Thammang art and crafts training center should focus on 4 aspects: 1) the identity and the difference of products that serve tourists, 2) public participation, 3) public relations, and 4) management.

KEYWORDS: Tourist attraction management, Cultural Tourism, Pha Yok Muang Nakhon

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การนำเอาสินค้าเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาหนุนเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจนเกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism) เป็นการนำเสนอการท่องเที่ยวในลักษณะการเรียนรู้ร่วมกันด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา งานฝีมือ การปรุงอาหาร ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ตลอดจนการติดต่อกับคนในท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ โดยทั่วไปการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ในแต่ละสถานที่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะรวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวในการให้ความรู้ ความเข้าใจ การให้การศึกษา การสร้างอารมณ์สุนทรี การสร้างสรรค์สังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิต ตลอดจนความรู้สึกที่เปรียบเสมือนเป็นคนในท้องถิ่นนั้น และต้องได้รับการวางแผนและการร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ตลอดจนทั้งตัวนักท่องเที่ยวเองด้วย ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายดังกล่าวควรต้องมีกลยุทธ์หรือการจัดการการท่องเที่ยวที่ดี

ฝ่ายกเมืองนครจัดเป็นผ้าพื้นเมืองที่มีเอกลักษณ์ มีคุณภาพดี และเป็นที่ต้องการอย่างกว้างขวาง ดังปรากฏในเพลงร้องเรือที่ว่า “...ไปเมืองคอนเหอ ไปซื้อผ้าลายทองสลับ ซ้อมมาทั้งพับ สลับทองห่าห่า หีบนุ่งหีบห่ม ให้สมขุนนาง สลับทองห่า ห่า ห่า ห่มขุนนางนุ่ง เหอ...” จากข้อความในบทเพลงนี้ ส่อให้เห็นว่า เมืองนครศรีธรรมราชมีฝ่ายกทอง ซึ่งเป็นผ้าที่มีคุณภาพดี หายาก เป็นผ้าที่ใช้สำหรับบุคคลชั้นสูง นอกจากนั้นในวรรณคดีเรื่องขุนช้าง ขุนแผนก็ยังได้กล่าวถึงฝ่ายกเมืองนครไว้เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าเมืองนครศรีธรรมราชมีฝีมือทางการทอผ้ามาก และเป็นฝ่ายกที่จัดได้ว่ามีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เป็นงานฝีมือช่างชั้นสูง (สายฝน จิตนุพงศ์, 2558) ปัจจุบัน ฝ่ายกเมืองนครยังมีการผลิตและจำหน่ายหลายแห่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดขึ้นเนื่องมาจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงเสด็จ เยี่ยมราษฎรในพื้นที่บ้านเนินธัมมัง หมู่ 5 ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2536 ทรงทราบถึงปัญหาความทุกข์ยากของราษฎรในพื้นที่ ซึ่งมีฐานะยากจน การประกอบอาชีพหลัก คือ การทำนา ผลผลิตที่ได้รับอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทำให้หัวหน้าครอบครัวต้องออกไปหางานทำต่างถิ่นเหลือแต่แม่บ้าน เด็ก และคนชรา พระองค์จึงได้ทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อให้ก่อสร้างศาลาศิลปาชีพขึ้น เพื่อช่วยเหลือราษฎรให้สามารถประกอบอาชีพได้ โดยทรงส่งเสริมงานด้านศิลปาชีพให้แก่ราษฎรในพื้นที่และหมู่บ้านใกล้เคียง โดยดำเนินกิจกรรมใน 3 กลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มทอผ้า กลุ่มแปรรูปกระจุต และกลุ่มปักผ้าด้วยมือ ซึ่งสมาชิกกลุ่มนี้จะนำผ้าไปทอที่บ้านเมื่อเสร็จแล้ว ก็ส่งกองศิลปาชีพเพื่อจำหน่ายต่อไป ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมังนี้เองเป็นแหล่งสืบสานและอนุรักษ์การทอผ้ากเมืองนครที่มีชื่อเสียง เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ งดงามและรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมของฝ่ายกเมืองนครไว้ได้อย่างดี สถานที่แห่งนี้สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยฝ่ายกเมืองนครเพื่อหนุนเสริมให้เกิดการจับจ่ายสินค้าที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนได้

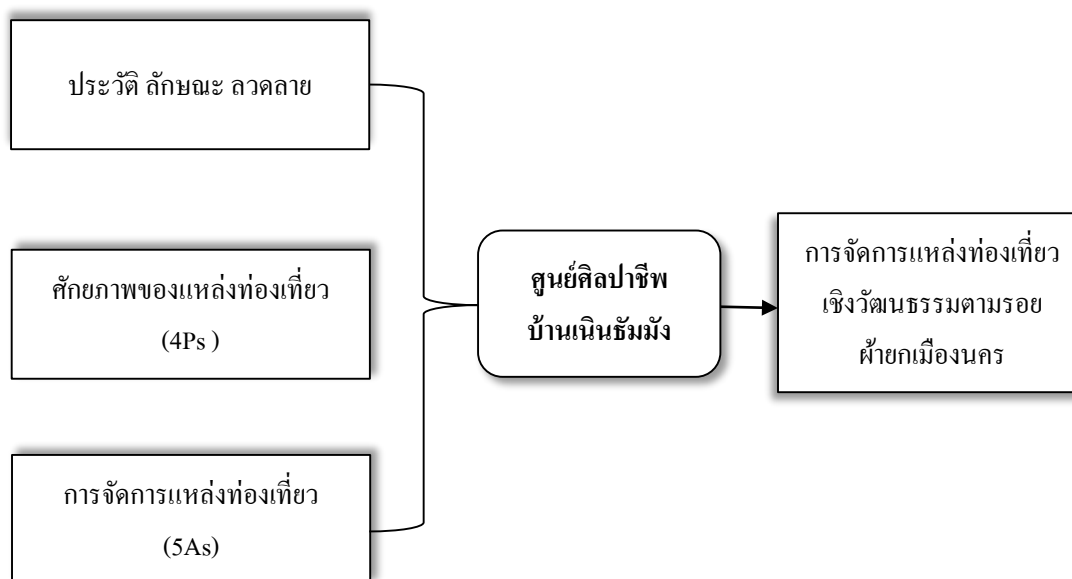
การศึกษาประวัติและลักษณะของฝ่ายกเมืองนคร ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมังครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่า จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลสำคัญ และแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยฝ่ายกเมืองนครให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วไป อีกทั้งจะเป็นการหนุนเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานราก สร้างงาน สร้าง

รายได้ สร้างชีวิตของคนในชุมชนบ้านเนินธัมมังและพื้นที่ใกล้เคียงให้มีแรงพลังในการอนุรักษ์ สืบทอดการทอผ้า ยกเมืองนครให้คงอยู่สืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาประวัติและลักษณะของผ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- (2) เพื่อวิเคราะห์สภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- (3) เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้ข้อมูลจากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มย่อย พื้นที่วิจัย คือ ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง หมู่ที่ 5 ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ศูนย์ศิลปาชีพฯ และนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่าง คือ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ จำนวน 30 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง สำหรับการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพ และแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร และนักท่องเที่ยว จำนวน 150 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบบังเอิญ เนื่องจากเป็นฤดูที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อสอบถามความคิดเห็นต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) เครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความคิดเห็นต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 3) ความคิดเห็นเพิ่มเติม นำไปทดลองใช้ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (1990) มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability: R) = .9416 (2) เครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ มี 3 ชนิด คือ 1) แบบสังเกต 2) แบบสัมภาษณ์ และ 3) ประเด็นในการสนทนากลุ่มย่อย

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์คำถามปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปจากแบบสังเกต และการสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 5 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 2 คน มัคคุเทศก์ 5 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน 3 คน ประชาชนในพื้นที่ 10 คน เจ้าหน้าที่ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง 5 คน รวม 30 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ประวัติและลักษณะของผ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติของผ้ายกเมืองนคร

ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่นพบว่า ผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ทอดีต่อกันมาแต่โบราณ คือ ผ้ายกเมืองนคร เป็นผ้าที่ได้รับการยกย่องมาแต่โบราณว่าสวยงามแบบอย่างผ้าขึ้นดี สันนิษฐานว่า มีการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้ามาตั้งแต่ในสมัยอาณาจักรตามพรลิงก์ หรือตัมพะลิงก์ ซึ่งเป็นอาณาจักรโบราณที่มีมาตั้งแต่ก่อน สมัยพุทธศตวรรษที่ 7 และมีศูนย์กลางอยู่ที่นครศรีธรรมราชในปัจจุบัน เป็นเมืองท่าศูนย์กลางการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า และการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม จึงมีการแลกเปลี่ยนรับเอาศิลปวัฒนธรรมจากจีน อินเดีย และอาหรับ ซึ่งชาติต่างๆ เหล่านี้ ได้นำเอาวิชาการทอผ้ามาถ่ายทอดไว้ ซึ่งทำให้ชาวพื้นเมืองรู้จักการทอผ้าทั้งผืนเรียบและผ้ายกดอก ส่วนการทอผ้ายกที่มีลวดลวดลาย

สี่สันวิจิตรงดงาม คงเพิ่งจะเริ่มทำกันในสมัยอยุธยาตอนปลาย หรือรัตนโกสินทร์ตอนต้น กล่าวกันว่า ชาวเมือง นครศรีธรรมราชได้แบบอย่างการทอผ้ามาจากแขกเมืองไทรบุรี โดยในปี พ.ศ. 2354 เมื่อครั้งเจ้าเมือง นครศรีธรรมราช ยกกองทัพไปปราบกบฏ จากกลับได้กวาดต้อนครอบครัวเชลย ได้นำช่างทอผ้ายกมาด้วย เหตุนี้เองจึงเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับความรู้ดั้งเดิมโดยใช้กรรมวิธีการทอที่สลับซับซ้อนด้วยความพิถีพิถัน ประกอบกับวัสดุที่นำมาทอเป็นสิ่งที่สูงค่า มีราคา จึงถือได้ว่าผ้ายกเมืองนครเป็นงานประณีตศิลป์ชั้นเยี่ยมตั้งแต่ รัชกาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จนเป็นเอกลักษณ์ของการทอผ้ายกเมืองนครที่ขึ้นชื่อ ผ้ายกเมืองนครเป็น ของที่พระมหากษัตริย์พระราชทานให้กับบุคคลสำคัญ เจ้านายและข้าราชการชั้นสูง ใช้สวมใส่เวลาเข้าเฝ้าเป็น การแสดงสถานะของบุคคลนั้นๆ

ลักษณะของผ้ายกเมืองนคร

การทอผ้ายกมีกระบวนการทอโดยเพิ่มลวดลายผ้าให้เป็นพิเศษขึ้น มีขั้นตอนและวิธีการทอ คล้ายการทอ ผ้าจิดหรือผ้าจก แต่ต่างกันที่บางครั้งผ้ายกจะทอเป็นลายพิเศษ มีตะกอเขาลอยยกดอกแยกเส้นยืนต่างหาก จะยก ครั้งละกี่เส้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับการออกแบบลายทอต้องการลวดลายอย่างไร มีลายมีเชิงที่แปลกออกไป การทอจึงต้องใช้ ขั้นตอนและวิธีการเก็บลายด้วยไม้เรียวปลายแหลม ตามลวดลายที่กำหนดจนครบ ถัดยกเส้นยืนขึ้นเป็นจังหวะ มีลวดลายเฉพาะส่วนสอดเส้นพุ่งไปสานขัดตามลายที่ทอไว้ การเก็บตะกอเขาลอยยกดอกเพื่อผู้ทอจะได้สะดวกไม่ ต้องคัดเก็บลายทีละเส้น เป็นความสามารถและเทคนิคเฉพาะตัวของช่างแกะดอกผูกลาย ซึ่งการร้อยตะกอเขาลาย นี้ใช้เวลามาก เพราะต้องทำด้วยมือทั้งหมด บางลายเสียเวลาหลายเดือนกว่าจะมัดเขาเสร็จ และเมื่อร้อยตะกอเสร็จ แล้ว ถ้าเป็นกี่กระตุกก็จะทอได้รวดเร็วแต่ถ้าเป็นกี่โบราณก็จะทอได้ช้า การทอผ้ายกดอกนี้สามารถตกแต่งลวดลาย ให้สวยงาม และทอออกมาได้หลายสี ลักษณะผ้ายกเมืองนครมี 3 ลักษณะ แตกต่างกันในการทอและการนำไปใช้ งานดังนี้

ลักษณะที่ 1 กรวยเชิงซ้อนหลายชั้น เป็นผ้าสำหรับเจ้าเมือง ขุนนางชั้นสูงและพระบรมวงศานุวงศ์ นิยม ทอผ้าด้วยเส้นทอง ลักษณะกรวยเชิงจะมีความละเอียดอ่อนซ้อ ลวดลายหลายลักษณะประกอบกัน ริมผ้าจะมีลาย ขอบผ้าเป็นแนวขาดตลอดทั้งผืน กรวยเชิงส่วนใหญ่มีตั้งแต่ 2 ชั้นและ 3 ชั้น ลักษณะพิเศษของกรวยเชิงรูปแบบนี้ คือ พื้นผ้าจะมีการทอสลับสีด้วยเทคนิคการมัดหมี่เป็นสีต่างๆ เช่น แดง น้ำเงิน ม่วง ส้ม น้ำตาล ลายทองผ้าพบนิยม ทอผ้าพื้นและยกดอก เช่น ยกดอกลายเกร็ดพิมเสน ลายดอกพิกุล เป็นต้น

ลักษณะที่ 2 กรวยเชิงชั้นเดียว นิยมทอผ้าด้วยเส้นทองหรือเส้นเงิน จะพบในผ้ายกเมืองนครซึ่งเป็นผ้า สำหรับคบหบดีและเจ้านายลูกหลานเจ้าเมือง ลักษณะกรวยเชิงจะสั้น ทอด้วยลายประจำยามก้ามปู ลายประจำ ยามเกลียวใบเทศ ไม่มีลายขอบในส่วนกลางของลายทองผ้าพบนิยมทอด้วยเส้นไหมเป็นลวดลายต่างๆ เช่น ลายดอกพิกุล ลายก้านแย่ง ลายดอกเขมร ลายลูกแก้วฝูง เป็นต้น

ลักษณะที่ 3 กรวยเชิงขนานกับริมผ้า ผ้ายกเมืองนครลักษณะนี้เป็นผ้าสำหรับสามัญชนทั่วไปใช้นุ่ง ลวดลายกรวยเชิงถูกดัดแปลงมาไว้ที่ริมผ้าด้านใดด้านหนึ่ง โดยผสมดัดแปลงนำลายอื่นมาเป็นลายกรวยเชิงเพื่อให้ สะดวกในการทอและการเก็บลายสามารถทอได้เร็วขึ้น ผ้าลักษณะนี้มีทั้งทอด้วยไหม ทอด้วยฝ้ายหรือทอผสมฝ้าย แกมไหม ที่พบจะเป็นผ้านุ่ง สำหรับสตรี หรือใช้เป็นผ้านุ่งสำหรับเจ้านายในพิธีอุปสมบท

สำหรับลวดลายผ้ายกเมืองนครที่ทอกันมาแต่โบราณ มักเป็นลวดลายที่พบเห็นได้รอบตัวของช่างทอผ้า ลวดลายเหล่านี้ถูกถ่ายทอดต่อกันมา ด้วยวิธีการจดจำหรือถอดลอกเลียนแบบอย่างไว้นับเป็นภูมิปัญญาและฝีมือของช่างทอผ้าอย่างแท้จริง ลวดลายผ้ายกเมืองนครแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

(1) กลุ่มลายพันธุ์ไม้ เป็นลวดลายจากดอกไม้และต้นไม้ ได้แก่ ลายดอกพิกุล ลายดอกพิกุลแก้ว ลายดอกพิกุลเดือน ลายดอกพิกุลล้อม ลายดอกพิกุลก้านแย่ง ลายดอกพิกุลสลับลายลูกแก้ว ลายดอกมะลิร่วง ลายดอกมะลิตูมก้านแย่ง ลายดอกเขมร ลายดอกไม้ ลายใบไม้ ลายตาข่าย ลายหัวพลู เม็ดพริกไทย ลายเครือเถา

(2) กลุ่มลายสัตว์ ได้แก่ ลายม้า ลายหางกระรอก ลายหิ้งห้อยขมสวน ลายแมงมุมก้านแย่ง

(3) กลุ่มลายเรขาคณิต ได้แก่ ลายเกล็ดพิมเสนทรงสี่เหลี่ยม ลายเกล็ดพิมเสนรูปเพชรเจียรไน ลายก้านแย่ง ลายราชวัตร ลายเก๊ก ลายคาสมุก ลายตาราง ลายลูกโซ่ ลายลูกแก้ว ลายลูกแก้วคู่

(4) กลุ่มลายเบ็ดเตล็ด ได้แก่ ลายไทยประยุกต์ ลายไทยประยุกต์ผสม ลายพิมพ์ทอง และลายอื่นๆ อีกที่ไม่ทราบชื่อลาย

สำหรับลายผ้ายกเมืองนครที่เป็นที่นิยมมาก และถือว่าเป็นลวดลายที่สวยงาม ได้แก่ ลายเกล็ดพิมเสนเป็นลายโบราณที่มีความสวยงามมาก ทอเป็นลายอยู่บริเวณท้องผ้า ลักษณะลวดลายเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดเล็ก และผลิกรูปเพชรเจียรไน ผ้ายกเมืองนครลายเกล็ดพิมเสนที่พบมีทั้ง ผ้ายกทองและผ้ายกไหม ส่วนลายราชวัตร เป็นชื่อลายผ้าที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จ นิวัติเมืองสงขลาเมื่อปี 2475 เป็นผ้า "ลายยกดอกก้านแย่ง" หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า "ลายหลังนกเขา" เนื่องจากว่ามีลายคล้ายลายขนบนหลังนกเขา

สำหรับผ้ายกเมืองนครนั้น ผ้ายกเมืองนครถือเป็นผ้าสำหรับเจ้าเมือง ชูนางขึ้นสูงและพระบรมวงศานุวงศ์ ในสมัยก่อนเป็นของที่พระมหากษัตริย์พระราชทานให้กับบุคคลสำคัญ เจ้านายและข้าราชการชั้นสูง ใช้สวมใส่เวลาเข้าเฝ้าเป็นการแสดงสถานะของบุคคล ต่อมามีการดัดแปลงเป็นผ้าสำหรับคบหบดี เจ้านายลูกหลานเจ้าเมือง และสามัญชนทั่วไปใช้นุ่งสำหรับงานพิธีสำคัญ

5.2 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินขัมมัง อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว จำนวน 150 คน ต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินขัมมัง อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามกรอบ 5As ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินขัมมัง อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช (n=150)

ข้อที่	ข้อความถาม	μ	σ	แปลผล
1	สิ่งดึงดูดใจ (Attraction)	3.89	0.77	มาก
2	การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	3.66	0.73	มาก
3	สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)	3.47	0.69	ปานกลาง
4	ที่พัก (Accommodation)	3.38	0.67	ปานกลาง
5	กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity)	3.38	0.67	ปานกลาง
รวม		3.55	0.71	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 สักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง ตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านสิ่งดึงดูดใจและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีคะแนนอยู่ในระดับมาก ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และกิจกรรมการท่องเที่ยว มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

นอกจากนั้น ผลจากการให้ข้อมูลเพิ่มเติมของนักท่องเที่ยว การสังเกตของคณะผู้วิจัย การสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มย่อย ยังได้แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเสริมที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะชวนตา ชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัวเพิ่มเติม นอกจากผลิตภัณฑ์ผ้ายกเมืองนคร การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่นในชุมชน เช่น วัด สวนสาธารณะ สวนผลไม้ สวนเกษตร เป็นต้น เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) การเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง สามารถเดินทางเข้าถึงได้หลายเส้นทาง แต่ยังขาดป้ายบอกทาง หรือป้ายแสดงแผนที่หรือจุดหมายแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเห็นได้ในระยะไกลในขณะขับรถ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างถิ่น หรือนักท่องเที่ยวผ่านทางสามารถแวะมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวได้

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการได้รับ คือ ความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง ควรมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก โครงสร้างพื้นฐานขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน ระบบการสื่อสารต่างๆ เพื่อให้บริการประชาชนและนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

4. ที่พัก (Accommodation) การเดินทางท่องเที่ยวนั้น สิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการ คือ ที่พักแรม เนื่องจากในการเดินทางไปท่องเที่ยวนั้นบางครั้งอาจมีการนอนพักค้างภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ควรมีการจัดบริการที่พักแรมภายในแหล่งท่องเที่ยวด้วย หรือควรสร้างที่นั่งพัก ศาลาสำหรับนั่งพักผ่อน ทำกิจกรรมหรือรับประทานอาหารเพิ่มเติม

5. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) ควรจัดกิจกรรมเพิ่มเติมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ฝึกหัดการทอผ้า หรือปักกระเป๋า หรือปักผ้าชิ้น มีการสาธิตอธิบาย หรือจัดฝึกอบรม เป็นต้น

5.3 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยผ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมจากแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว การสังเกตจากคณะผู้วิจัย การสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มย่อยกับประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ข้อมูลและแนวทางสำคัญโดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

1. อัตลักษณ์และความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองนักท่องเที่ยว ควรมีการจัดการอัตลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณีที่มีอยู่ในชุมชน ประสานให้มาอยู่แนวเดียวกันกับเส้นทางท่องเที่ยว เพราะว่าแหล่ง

ท่องเที่ยวที่มีจุดขาย หรือจุดดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวหลากหลาย ก็จะสามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวได้ การนำฝ่ายการเมืองนครมาเชื่อมประสานกับวัฒนธรรมอื่นๆ ควรมีการจัดการให้เหมาะสมโดยไม่สูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวพระราชรัฐ ปัจจัยสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งคนภายในและคนภายนอก หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน รวมถึงประชาชนในชุมชนทุกคนที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยฝ้ายกเมืองนครดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความยั่งยืน จนสามารถสร้างงาน สร้างรายได้และสร้างชีวิตจากวัฒนธรรมผ้าทอที่เป็นสายใยของชุมชนบ้านเนินธัมมังได้

3. การประชาสัมพันธ์ สังคมสมัยใหม่เชื่อมต่อสื่อสารกันผ่านโลกออนไลน์เป็นส่วนมาก การเข้าถึงทราบข่าว การแชร์ผ่านโลกโซเชียลทำได้ง่าย ดังนั้น การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ สื่อดิจิทัลต้องมีผู้จัดการดูแลอย่างเป็นระบบ การแบ่งหน้าที่ให้เยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ช่วยจัดการในส่วนนี้จะเพิ่มนักท่องเที่ยวเข้ามาสู่ชุมชนได้มาก

4. การจัดการแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างจากการท่องเที่ยวประเภทอื่น เพราะการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด เพราะนักท่องเที่ยวต้องการเสพความแท้ ความดั้งเดิมของวัฒนธรรมนั้น การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวนั้นจึงไม่ใช่แนวทางที่ถูกต้อง และจะไม่สามารถสร้างความยั่งยืนของการท่องเที่ยวได้ในระยะยาว

สรุปแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยฝ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 4 ประการ คือ 1) อัตลักษณ์และความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองนักท่องเที่ยว 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวพระราชรัฐ 3) การประชาสัมพันธ์ และ 4) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน

6. อภิปรายผล

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยฝ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง อำเภอเชียรใหญ่จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแห่งใหม่ ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก แต่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น และเป็นความภาคภูมิใจของชุมชน คือ ฝ้ายกเมืองนคร การพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยฝ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญ สอดคล้องกับรัฐันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภักวิภาส (2555) ที่ค้นพบว่าแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ ควรมุ่งเน้น 1) การบริหารจัดการระบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดประสิทธิภาพในมิติต่างๆ โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมและระบบนิเวศของชุมชน 2) ต้องให้ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อผลในมิติของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 3) การกำหนดคคิกและการจัดการร่วมกันในด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลเพื่อดำรงไว้ของวัฒนธรรมที่ดีของชุมชน 4) การจัดการด้านการตลาด ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัลต่างๆ และสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเพิ่มเติม สอดคล้องกับงานวิจัยของนพพล เจริญสุข (2557) ที่พูดถึงพลวัตของผ้าทอภาคใต้ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงในการใช้เครื่องมือที่ช่วยให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งนำไปสู่

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจจากการผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือนไปสู่การผลิตเพื่อขาย เปลี่ยนจากฝ้ายนำไปผลิตในรูปแบบอื่นๆ เช่น กระเป๋า ยาม เสื้อสุท เป็นต้น โดยประยุกต์ ปรับปรุงภูมิปัญญาทอผ้าดั้งเดิมไปสู่ภูมิปัญญาวิวัฒน์เพื่อเป็นจุดขายที่สำคัญในธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการ เช่น การผลิตเครื่องประดับตกแต่งในงานสถาปัตยกรรมต่างๆ และเผยแพร่ผ่านพิพิธภัณฑ์ในฐานะแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาฝ้ายกเมืองนครของศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมังได้ สรุปได้ว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยฝ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมังต้องให้ความสำคัญ 4 ประการ คือ 1) อัตลักษณ์และความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองนักท่องเที่ยว 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวประชารัฐ 3) การประชาสัมพันธ์ และ 4) การบริหารจัดการ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเน้นการสร้างเรื่องราว บอกกล่าวถึงที่มา ความสำคัญของฝ้ายกเมืองนคร จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการสร้างความดึงดูดใจ และเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมพื้นถิ่นของตนเองได้

(2) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยฝ้ายกเมืองนคร ศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมังยังขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อให้ประชาชนหรือนักท่องเที่ยวได้ทราบ ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รู้จักกันในวงแคบ ดังนั้น ควรพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการประชาสัมพันธ์ เช่น เว็บไซต์ แฟนเพจ แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ตามถนน เป็นต้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ฝ้ายกเมืองนครสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

(2) ควรทำวิจัยเพื่อขยายประเด็นในเรื่องผ้าทอในวิถีชีวิตคนภาคใต้ ความงาม คุณค่า และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับผ้าทอ

8. เอกสารอ้างอิง

กรมหม่อมไหม. ฝ้ายกเมืองนคร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (ออนไลน์).

http://www.qsds.go.th/silkcotton/k_15.php (16 ตุลาคม 2560).

นพพล เจริญสุข. 2557. ผ้าทอภาคใต้: ความหมายและพลวัตของผ้าทอในมิติของเจ้าของวัฒนธรรม. วารสาร

มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 9(1), 147-165.

รัฐนันท์ พงษ์วิวิธธีธร และภาณุภูมิ ภักวิภาส. 2555. แนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อความยั่งยืน.

วารสารการวิจัยและพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยนเรศวร. 6(1), 42-60.

วาลิกา แสนคำ. 2545. การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่.

การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สายฝน จิตนุพงศ์. 2558. “ฝ้ายกกับวิถีชีวิตคนใต้” สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

14 (2), 157-171.

- Cronbach, L. J. 1990. **Essentials of psychological testing** (5th ed.). New York : Harper Collins Publishers.
- McCarthy, E.J., Perreault, W.D., Jr. 1996. **Basic marketing: A global managerial approach** (12th ed).
Chicago: Irwin.

ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

BUDDHISM PROPAGATION STRATEGIES OF SANGHA IN NORTHERN REGION OF THAILAND

กรศิริ คตภูธร

เกษมชาติ นเรศเสนีย์

บุญเลิศ ไพรินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง และ 2) เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 รูป เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.81 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากพระสังฆาธิการระดับ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส และผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด จำนวน 30 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยการแปลความ และการตีความ

ผลการวิจัย พบว่า 1) หลักพุทธธรรมในการสอนของพระสงฆ์ และวิธีการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้ง 2 ตัวแปรสามารถทำนายการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ได้ร้อยละ 55.50 ($R^2 = 0.555$) และจากการสัมภาษณ์พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส และผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด มีความคิดเห็นว่ายุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์โดยภาพรวมมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด 2) นำเสนอยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วยยุทธศาสตร์สำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์ธำรงรักษาแก่นพุทธธรรม 2) ยุทธศาสตร์เสริมสร้างศรัทธาที่มั่นคงในพระพุทธศาสนา 3) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเชิงรุก และ 5) ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายพุทธศาสนิกสัมพันธ์

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การเผยแผ่, พุทธธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) to study the factors affecting the Buddhism propagation strategies of sangha in northern region of Thailand 2) to propose the strategies for Buddhism propagation of sangha in northern region of Thailand. The mixed research methods was quantitatively and qualitatively applied. The quantitative research was conducted by using a questionnaire with the 0.81 reliability for data collection from 360 samples. The statistical data analysis was done by using percentage, average, standard deviation, and stepwise regression analysis. The qualitative research was conducted by using structurally interviewing from 30 purposive samples. The data analysis was the content interpretation.

The results revealed that was 1) Buddhism propagation of sangha and propagation methods, these two variables having the predicted the strategies for Buddhism propagation of sangha in northern region of Thailand capability 55.50 ($R^2 = 0.555$) at the .05 level of the statistical significance; in addition from the interviews, central ecclesiastical officials who were ecclesiastical provincial governor, ecclesiastical district officer, ecclesiastical commune-chief and abbot and some executives and officers of National Office of Buddhism overall agree with the Buddhism propagation strategies of sangha at the highest level and 2) propose the strategies for Buddhism propagation strategies of sangha in northern region of Thailand consisted of fifth importance strategies were (1) The strategy for maintain Buddhism, (2) The strategy for strengthen faith security in Buddhism, (3) The strategy for Buddhism reform, (4) The development strategies for proactive Buddhism propagation and (5) The fellowship of Buddhists networking strategies.

KEYWORDS: Propagation strategies, Buddhism

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยยึดถือรูปแบบวิธีการเผยแผ่ และหลักพุทธธรรมในการเผยแผ่ตามพุทธวิธีที่เริ่มต้นจากยุคมุขปาฐะ ในสมัยพุทธกาล ยุคพระเจ้าอโศกมหาราช ยุคสมัยสุโขทัย ยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา ยุคกรุงธนบุรี และตราบเท่าปัจจุบัน ในแต่ละยุคสมัยล้วนแต่ยึดถือแนวทางเดียวกันคือ แนวทางแห่งเถรวาท ที่ยึดรูปแบบขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแนวทางหลักไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด หรือเรียกว่านิกายพุทธธรรมเดิม ยึดถือขนบธรรมเนียมดั้งเดิมจึงทำให้พระพุทธศาสนาเจริญสืบเนื่องมาเป็นเวลากว่า 2500 ปี ตราบจนปัจจุบันนี้ ซึ่งทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยในทางพฤตินัย (คณินันต์ จันทบุตร. 2532 : 217) “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ดำรงฐานะเป็นกลางและเป็นศูนย์รวมของจิตใจประชาชน หลักธรรมของพระพุทธศาสนาพัฒนาคุณภาพของประชาชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย รับผิดชอบ สัมผัสความสามัคคี ส่งเสริมความมั่นคงของชาติทั้ง 3 ด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง กล่าวได้ว่าศาสนาเป็นรากเหง้าแห่งความเป็นชาติ และความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมแห่งชาติไทย ทั้งทางสังคม วัฒนธรรม”

การเผยแผ่หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ณ ปัจจุบัน ประสบปัญหาอย่างมากทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายในองค์กร และเกิดจากปัจจัยภายนอกองค์กรด้วย (จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร. 2540) ความต้องการ

ทางวัดอุดาโถมเข้ามาสู่สังคมไทย ส่งผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติซึ่งถือเป็นความไม่มั่นคงแห่งสังคมไทยในหลายๆ ด้าน กล่าวคือ 1) วิกฤติการเมือง 2) วิกฤติด้านเศรษฐกิจ 3) วิกฤติด้านสังคม และ 4) วิกฤติด้านสิ่งแวดล้อม วิกฤติเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นจากผลที่พระพุทธศาสนาถูกกลืนไปจากจิตใจของผู้คนสมัยใหม่ที่ทำให้ความสำคัญกับยุคสมัยนาโนเทคโนโลยี ซึ่งทำให้เป็นความท้าทายที่สำคัญยิ่งต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (รศ.ดร.จันทน์ อธิวัฒน์สิทธิ์, 2545) 1) ปัญหาที่เกิดจากองค์กรภายในพระพุทธศาสนา 2) ปัญหาการรุกรานของลัทธิความเชื่อและองค์กรศาสนาอื่น 3) ความเชื่อและค่านิยมใหม่ๆ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยสามารถสรุปออกมาได้เป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดังนี้ 1) ปัญหาระดับศาสนา คือ มีการบิดเบือนพระธรรมคำสอน 2) ปัญหาระดับหลักพระธรรมวินัย คือ มีการตีความหลักพระธรรมวินัยผิดพลาดคลาดเคลื่อน 3) ปัญหาระดับองค์กรปกครองกำกับดูแล ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรกำกับดูแลภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ. คณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ คำสั่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 4) ปัญหาระดับองค์กร คือ วัด และ 5) ปัญหาระดับบุคคล คือ พระภิกษุ สามเณร พุทธศาสนิกชนทั่วไป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554)

การบริหารกิจการงานคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง คือ จังหวัดพิษณุโลก ตาก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และอุทัยธานี ยึดหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ใน 6 ด้านที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยได้ดำเนินกิจการงานคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามหลักแห่งพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน การระงับข้อพิพาท การวินิจฉัย การลงโทษกรรม การวินิจฉัยข้ออุทธรณ์ต่างๆ ตลอดจนการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ในการบริหารงานด้านการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสังฆาธิการในเขตภาคเหนือตอนล่างนั้น ได้ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานเชิงโครงสร้างของการบริหาร คือ 1) ขาดยุทธศาสตร์ด้านการเผยแผ่หลักพุทธธรรมที่ชัดเจน 2) ขาดนโยบายด้านการเผยแผ่หลักพุทธธรรมที่ชัดเจน 3) ขาดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการเผยแผ่ 4) ขาดบุคลากรที่มีบุคลิกภาพที่ชัดเจนในงานด้านการเผยแผ่ 5) ขาดหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนงานด้านการเผยแผ่ 6) ขาดการนำหลักธรรมคำสอนที่เป็นแก่นแท้มาจัดทำหลักสูตรการสอนที่เป็นเอกภาพ 7) โครงสร้างการบริหารงานด้านการเผยแผ่หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาไม่ทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, 2535)

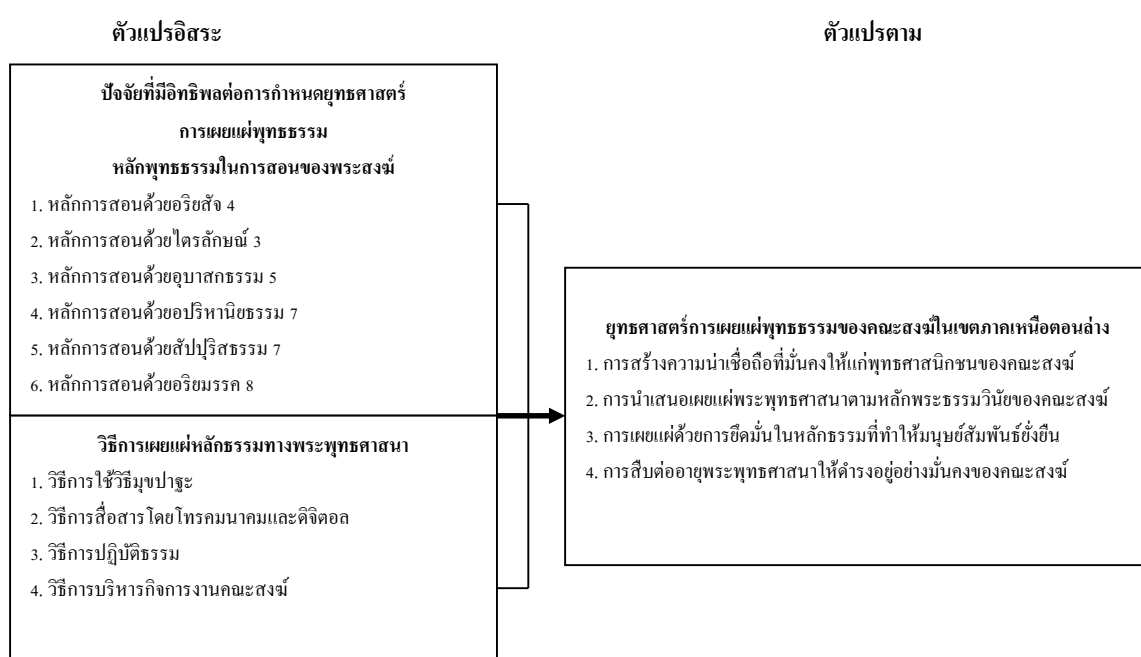
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อหารูปแบบยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ในปัจจัยด้านต่างๆ คือ ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่างว่าจะส่งเสริมการเผยแผ่หลักพุทธธรรมที่มีประสิทธิภาพของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่างอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง
- (2) เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยศึกษาจากแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิด ประกอบด้วย 1) หลักธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากหนังสือต่างๆ คือ นวโกวาท. (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. 2551). 2) วิธีการเผยแผ่หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา จากหนังสือต่างๆ คือ หลักปฏิบัติสมณะ-วิปัสสนากรรมฐาน. (พระธรรมธราชมุนี. 2531). พุทธวิธีในการสอน. (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2532). พุทธวิธีการบริหาร. (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). 2549). และ 3) ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง จากหนังสือ ต่างๆ คือ (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์. 2535). และพระไตรปิฎกภาษาไทย ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดทิศทางการวิจัยไว้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ประกอบด้วย การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิเคราะห์ให้ทราบถึงเหตุผลที่มีส่วนสัมพันธ์กันกับข้อมูลในเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล (นิสา ชูโต. 2551 : 24-25) ส่วนที่สอง การวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) กับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึก (In-Depth) ผู้วิจัยจะนำเสนอวิธีการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง

ประชากร ได้แก่ พระสังฆาธิการ ระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ในเขตภาคเหนือตอนล่าง คือ จังหวัดพิษณุโลก ตาก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และอุทัยธานี รวมประชากร 4,200 รูป

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมด ในการตอบแบบสอบถาม กำหนดด้วยวิธีของ Taro Yamane โดยใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% โดยกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 41-42) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิจากจำนวนประชากรทั้งหมด 4,200 รูป รวมจำนวนทั้งสิ้น 360 รูป

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้วิจัยได้กำหนดคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 พระสังฆาธิการในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 20 รูป

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 10 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดคุณธรรมศาสตร์ คือ หลักพุทธธรรมในการสอนของพระสงฆ์ ได้แก่ 1) หลักการสอนด้วยอริยสัจ 4 2) หลักการสอนด้วยไตรลักษณ์ 3 3) หลักการสอนด้วยอุपाสิกขธรรม 5 4) หลักการสอนด้วยอปริหานิยธรรม 7 5) หลักการสอนด้วยสัปปริสธรรม 7 และ 6) หลักการสอนด้วยอริยมรรค 8

1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดคุณธรรมศาสตร์ คือ วิธีการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ 1) วิธีการใช้วิมุขปาฐะ 2) วิธีการสื่อสารโดยการพิมพ์ 3) วิธีการสื่อสารโดยโทรคมนาคมและดิจิทัล 4) วิธีการปฏิบัติธรรม และ 5) วิธีการบริหารกิจการงานคณะสงฆ์

2. ตัวแปรตาม คือ ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 1) การสร้างความน่าเชื่อถือที่มั่นคงให้แก่พุทธศาสนิกชนของคณะสงฆ์ 2) การนำเสนอเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักพระธรรมวินัยของคณะสงฆ์ 3) การเผยแผ่ด้วยการยึดมั่นในหลักธรรมที่ทำให้มนุษย์สัมพันธยั่งยืน และ 4) การสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงของคณะสงฆ์

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีทั้งแบบการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กัน ประกอบด้วย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยนำไปใช้กับพระสังฆาธิการในเขตภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมในการสอนของพระสงฆ์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง คือ จังหวัดพิษณุโลก ตาก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และอุทัยธานี ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 พระสังฆาธิการในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 20 รูป กลุ่มที่ 2 ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่างจำนวน 10 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 รูป/คน โดยการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรอบแนวคิดในการวิจัย เป็นหลักในการกำหนดประเด็นคำถามในการวิจัย เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำจากบัณฑิตวิทยาลัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงสำนักงานเจ้าคณะพระสังฆาธิการ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 แจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดด้วยตัวเอง

1.3 ผู้วิจัยอธิบายการกรอกข้อมูลแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างและนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไป

2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อแจ้งความประสงค์ในการสัมภาษณ์กับกลุ่มที่ 1 โดยการสัมภาษณ์เจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส จำนวน 20 รูป และกลุ่มที่ 2 โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด จำนวน 10 คน

2.2 นัดหมายวัน เวลา และสถานที่สำหรับการสัมภาษณ์ทั้งเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น

2.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ ตามที่นัดหมาย

2.4 ถอดเทปบันทึกการสัมภาษณ์พร้อมทั้งวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำมาประกอบการสรุปผลการวิจัย

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและเก็บข้อมูลที่ได้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 360 ชุด นำมาวิเคราะห์

1.1 ใช้สถิติค่าร้อยละ และการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวัดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น

1.3 ใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) เพื่อเลือกตัวแปรต้นที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

2. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยนำมาจัดกลุ่มคำตอบวิเคราะห์รายข้อ และวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) โดยสรุปการสังเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอข้อมูลแต่ละประเด็นต่อไป

5. สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยโดยรวมดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 2 ปัจจัย โดยพิจารณาตามสมการพยากรณ์ซึ่งลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ หลักพุทธธรรมในการสอนของพระสงฆ์ ($\beta = 0.469$) และวิธีการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ($\beta = 0.359$) โดยปัจจัยดังกล่าวสามารถทำนายความผันแปรของสภาพและปัญหาของการเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ได้ร้อยละ 54.50 ($R^2 = 0.545$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ยังมีปัจจัยที่สำคัญอื่นอีกสองประการ คือ ปัจจัยด้านหลักพุทธธรรมในการสอนของพระสงฆ์ ที่คณะสงฆ์ต้องยึดถือหลักพุทธธรรมที่เป็นหัวใจแห่งพระพุทธศาสนาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงประกาศให้เป็นอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการ มาอย่างได้ผลในอดีต และอีกปัจจัยหนึ่งปัจจัยด้านวิธีการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และควรเพิ่มความแปลกใหม่ในรูปแบบ เทคนิค วิธีการเผยแผ่เพื่อให้พุทธศาสนิกชนเกิดความสนใจ และควรสร้างเครือข่ายในการเผยแผ่กับกลุ่มศาสนาต่างๆ ทั่วโลกด้วย

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า สภาพปัญหาโดยรวมของยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 1) ปัญหาภายในการบริหารจัดการกิจการงานคณะสงฆ์ 2) ปัญหาภายนอกจากต่างศาสนาที่มุ่งจะทำลายความน่าเชื่อถือของคณะสงฆ์ 3) ปัญหาในการจัดระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย 4) ปัญหาด้านความประพฤติของพระสงฆ์ และ 5) ปัญหาพื้นฐานความรู้และเข้าใจในพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชน ส่วนข้อเสนอแนะในการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่างประกอบด้วย 1) ควรปฏิรูประบบการบริหารจัดการกิจการงานของคณะสงฆ์ 2) ควรสานความสัมพันธ์กับศาสนาต่างๆ 3) ควรปฏิรูประบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ 4) ควรมีมาตรการควบคุมพฤติกรรมของพระสงฆ์ด้วยการบังคับใช้พระธรรมวินัยให้เข้มแข็ง และ 5) ควรสร้างความน่าเชื่อถือและนำเคารพให้เกิดแก่พุทธศาสนิกชน

6. อภิปรายผล

การอภิปรายผลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้อภิปรายผลโดยรวมดังนี้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่างพบว่า ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พุทธธรรมของคณะสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเห็นด้วยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสร้างความน่าเชื่อถือที่มั่นคงให้แก่พุทธศาสนิกชนของคณะสงฆ์ พระสงฆ์มีรูปแบบที่ยึดถืออย่างมั่นคงมาจากสมัยพุทธกาลเป็นแบบแผนในการประพฤติ การนำเสนอเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักพระธรรมวินัยของคณะสงฆ์ การนำเสนอหลักธรรมของพระสงฆ์มีรูปแบบวิธีการที่หลากหลายและมีความทันสมัยตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเหมาะสม การเผยแผ่ด้วยการยึดมั่นในหลักธรรมที่ทำให้มนุษย์สัมพันธ์ยั่งยืน พระสงฆ์สามารถนำหลักธรรมไปเผยแผ่ด้วยยึดถือความหวังดีต่อสรรพสัตว์ที่เน้นถึงประโยชน์สูงสุดคือพระนิพพานที่ทำให้สัตว์ทั้งหลายหลุดพ้นจากความทุกข์ได้อย่างถาวร การสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงของคณะสงฆ์ คณะสงฆ์มีความประพฤติที่ยึดถือเอากรอบแห่งพระธรรมวินัยเป็นแนวทางอันงดงามแห่งข้อวัตรปฏิบัติตนถึงแม้จะมีจุดด้อยบ้างแต่จุดดีก็คือวิถีทางแห่งเถรวาทที่ยังมั่นคงอย่างไม่มีสั่นคลอน การบริหารกิจการงานคณะสงฆ์ก็เป็นที่ไปเพื่อประโยชน์ทั้งสองด้านคือ แก่พระสงฆ์และประโยชน์สุขแก่สังคมไทย กฎระเบียบ คำสั่ง ต่างๆ ที่คณะสงฆ์กำหนดขึ้นมาล้วนเป็นความปรารถนาดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น รูปแบบการนำเสนอหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ การเทศนาธรรม การปาฐกถาธรรม การอภิปรายธรรม การบรรยายธรรม และการสนทนาธรรม ที่มีการประยุกต์ให้เหมาะกับยุคสมัยอยู่เสมอทำให้พระพุทธศาสนาเป็นที่รู้จักไปทั่วโลกอย่างรวดเร็วในเวลาอันสั้นรวมถึงวิธีการปฏิบัติทั้งสมถะและวิปัสสนาที่เป็นจุดแข็งล้วนทำให้ชาวโลกหันมาสนใจพระพุทธศาสนามากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กรกต ชาบั่นจิต, 2556) ทำการศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกผลการวิจัย พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีตด้วยรูปแบบการเผยแผ่รูปแบบเก่า มีเป้าหมายที่ชัดเจนคือเพื่อประโยชน์สุขแก่เวไนยสัตว์ทั้งหลาย และเพื่อให้เวไนยสัตว์ทั้งหลายได้บรรลุมรรคผลและนิพพาน สำหรับรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีตนั้น มีทั้งเชิงรับและเชิงรุกส่วนวิธีการเผยแผ่ของพระพุทธองค์ทรงมีพุทธวิธีการเผยแผ่หลายแบบ ซึ่งพระองค์ทรงประยุกต์วิธีการเผยแผ่ให้เข้ากับบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งรูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีตล้วนมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จทั้งสิ้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน มีเป้าหมายการเผยแผ่เพื่อมุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องและสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น สำหรับรูปแบบการเผยแผ่นั้นในปัจจุบันเป็นแบบเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ ส่วนวิธีการเผยแผ่นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถและเชี่ยวชาญของผู้เผยแผ่ ซึ่งมีวิธีการเทศนาธรรมปาฐกถาธรรม อภิปรายธรรม สนทนาธรรม การสอนกรรมฐาน และการสอนแบบประยุกต์ ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสงฆ์ไทย มีเป้าหมาย 3 ด้านคือ 1) ด้านการศึกษา เป็นการศึกษาเรื่องไตรสิกขา 2) ด้านศาสนา คือ การเรียนรู้ และเข้าใจศาสนพิธีต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา และ 3) ด้านวัฒนธรรม คือ การตระหนักถึงคุณค่าทางประเพณีและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับรูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระศาสนานั้นต้องเป็นแบบเชิงรุกโดยผู้เผยแผ่พระศาสนา แต่ละท่านต้องประยุกต์ความถนัดของตนให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ตามยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกที่นำเสนอประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 4 ด้าน คือ 1) ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่าย โดยใช้ความร่วมมือจากทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง 2) ยุทธศาสตร์การขยายพลัง โดยสนธิความสามารถของกลุ่มศาสนิกชนต่างๆ ให้เกิดพลัง 3) ยุทธศาสตร์การปลูกฝังศรัทธา กระทำโดยพัฒนาแบบการปฏิบัติในการเข้าถึงหลักธรรมอย่างถูกต้อง และ 4) ยุทธศาสตร์การแสวงหา

ความหลุดพ้นกระทำโดยมุ่งเน้นปฏิบัติต่อกลุ่มพุทธศาสนิกชนที่เหมาะสม เพื่อการหลุดพ้นทุกข์อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นพุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของคณะสงฆ์ เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อุทิศ จิตเงิน, 2542) ศึกษา เรื่องพุทธปรัชญาเพื่อพลังชุมชน ผลการศึกษาพบว่า พระพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนต่างๆ มากมายหลายหมวดแต่ละหมวดมีระดับความลึกซึ้งที่แตกต่างกันทั้งทางในทางโลกิยธรรมและโลกุตตรธรรม และภายในหลักธรรมแต่ละหมวดก็มีข้อปลีกย่อยหรือองค์ประกอบต่างๆ ที่เชื่อมโยงกันส่งเสริมสนับสนุนเกื้อกูลกันทั้งภายในหมวดเดียวกันและระหว่างหมวดเป็นดังโครงข่ายใยแมงมุมหลักการของพุทธปรัชญาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ พุทธปรัชญาเป็นกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนามนุษย์ให้รู้ เข้าใจ และมีทำที่ถูกต้องต่อสิ่งต่างๆ และสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงรวมทั้งรู้และเข้าใจผลการปฏิบัตินั้นด้วยไม่ใช่เพียงแค่วิธีคิด รู้ เข้าใจเฉพาะแต่ในทฤษฎีเท่านั้นเพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการกระทำ (กรรมวาจาและกิริยาวาจา) เป็นศาสนาแห่งความเพียรพยายามไม่ใช่ศาสนาแห่งการอ่อนน้อมร้องขอแต่ลงมือทำด้วยตนเองจากแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้สร้างพลังชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งได้โดยลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ 1) การสร้างพลังความคิดหรือสัมมาทิฐิร่วม 2) การสร้างพลังแห่งการกระทำ 3) การสร้างคามมีระเบียบวินัยและการป้องกันความสลายของชุมชน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- (1) คณะสงฆ์ควรกำหนดคฤหัสถ์โดยยึดหลักพุทธธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหลัก
- (2) คณะสงฆ์ควรยึดรูปแบบวิธีการเผยแผ่ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแบบแผนในการดำเนินงานกิจการงานศาสนาด้านการเผยแผ่

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- (1) คณะสงฆ์ควรกำหนดคฤหัสถ์ที่ชัดเจนเพื่อที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (2) คณะสงฆ์ควรสร้างเครือข่ายร่วมมือกันในการดำเนินงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันเป็นการสร้างศาสนิกสัมพันธ์

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และคณาจารย์ทุกท่าน ขอขอบคุณประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พลเอกดร. เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และดร.บุญเลิศ ไพรินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ทุกท่าน ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของคณมมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้จนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

9. เอกสารอ้างอิง

- กรกต ชำบัณจิต. 2556. ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- คณินันต์ จันทบุตร. 2532. สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร. 2540. สถิติการสังคมทางแก๊วกฤตสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทฟ้าออกย์.
- จำนงค์ อธิวัฒน์สิทธิ์. 2545. สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำนักอธิการบดี.
- นิศา ชูโต. 2551. การวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: พรินโพร.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. วิธีสร้างสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระวิสุทธิกัทรธาดา (ประสิทธิ์ พุทธิมรรฐ์). 2547. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎหมายมหาเถรสมาคม. ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) หมวด 1 บททั่วไป ข้อ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2532. พุทธวิธีในการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). 2549. พุทธวิธีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมธรรมาภิมุข. 2531. หลักปฏิบัติสมณะ-วิปัสสนากรรมฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ส่วนการศึกษาสงเคราะห์ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2554. แผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ.2554-2559. พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร:
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. 2551. นวโกวาท. นครปฐม: พิมพ์ครั้งที่ 5. โรงพิมพ์มูลนิธิมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อุทิศ จิตเงิน. 2542. แนวคิดการสร้างพลังชุมชนในพุทธปรัชญา. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

**พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
: นวมราชอัจฉริยลักษณ์**

**THE STORY OF MAHAJANAKA BY HIS MAJESTY THE LATE KING
BHUMIBOL ADULYADEJ: THE PRODIGIOUS ABILITY OF KING RAMA IX**

คณิตา หอมทรัพย์

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

E-mail: kui-kanitah@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพระราชอัจฉริยลักษณ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชในหนังสือพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกวี วรรณกรรม และสังคม การศึกษาวรรณกรรมแนวชีวประวัติ พระราชสมัญญาและพระเกียรติคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกสะท้อนพระราชอัจฉริยลักษณ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่สอดคล้องกับพระราชสมัญญาและพระเกียรติคุณที่ประชาชนชาวไทยและนานาชาติถวายแด่พระองค์ทั้งหมด 9 ด้าน ได้แก่ จอมปราชญ์แห่งแผ่นดิน อัครศิลปิน กษัตริย์เกษตร พระบิดาแห่งเทคโนโลยีของไทย พระมหากษัตริย์นักพัฒนา พ่อแห่งแผ่นดิน พระผู้เป็นครูแห่งแผ่นดิน พระบิดาแห่งการประดิษฐ์โลก และพระภัทรมหาราช นอกจากพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกมีคุณค่าในการให้คติเรื่องความวิริยะจากเรื่องราวของพระมหาชนกผู้เป็นพระโพธิสัตว์ตามความเชื่อของพระพุทธศาสนาแล้ว ผู้อ่านยังได้ทราบและเรียนรู้พระราชอัจฉริยลักษณ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชผ่านกลวิธีทางวรรณศิลป์และองค์ประกอบต่างๆ ในการสร้างสรรค์รูปแบบหนังสือ พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกเป็นวรรณกรรมล้ำค่าหรือหนังสือที่ศักดิ์สิทธิ์ของสังคมไทยจากการสะท้อนและบันทึกเรื่องราวของพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานหนักที่สุดในโลก “ผู้ทรงปรารถนาเรื่องในศาสตร์และศิลป์” ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดไป

คำสำคัญ: พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช,
พระราชอัจฉริยลักษณ์

ABSTRACT

This study aims at analyzing the prodigious ability of His Majesty the Late King Bhumibol Adulyadej, through one of his literary works-the story of Mahajanaka. This documentary research employs the

framework of the relationships among the writer, literary work and society. The background knowledge of autobiographical literary works, the royal designations and virtue of His Majesty the late King Bhumibol Adulyadej are also beneficial for the descriptive analysis of the study's results.

It was found that the story of Mahajanaka reflects the prodigious ability of His Majesty the late King Bhumibol Adulyadej which is in line with His royal designations and praise from both Thais and foreigners. The late King was known as the country's Sage, the Maestro, the King of agriculture, the Father of Thailand's technology, the King Developer, the country's Father, the country's Teacher, the Father of the world's inventions, and the glorious King. These royal designations embody His ability in 9 aspects. The didactic story of Mahajanaka not only portrays the perseverance of Prince Mahajanaka as a Bodhisattva but also reflects the prodigious ability of His Majesty the late King Bhumibol Adulyadej through several literary devices. His Majesty's story of Mahajanaka is considered a seminal work or a sacred book of the country, which reflects and records the life of the great King, who worked the hardest in the world, and who is the Sage of "art and science." All Thais can forever learn about Him from this book.

KEYWORDS: The King's story of Mahajanaka, His Majesty the late King Bhumibol Adulyadej, prodigious ability

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

พระมหากษัตริย์เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่สังคมไทยรู้จักอย่างแพร่หลายและเป็นที่ยกย่อง เนื้อเรื่องแสดงคุณธรรมเรื่องความเพียรแท้ที่จะนำบุคคลไปสู่ความสำเร็จในชีวิตผ่านเรื่องราวของพระมหากษัตริย์ผู้ไม่ละความเพียร วัยเยาว์อยู่ในมหาสมุทรด้วยความมุ่งมั่นเป็นเวลาถึง 7 วัน 7 คืน จนนางมณีเมขลาเหาะมาอุ้มพาไปขึ้นฝั่ง ต่อมาพระมหากษัตริย์ได้เป็นกษัตริย์ครองเมืองมิลิตาตามความประสงค์พระองค์ได้ฟื้นฟูต้นมะม่วงที่ชาวเมืองทำลายเพราะขาดสติปัญญา และก่อตั้งปูทะเลียมหาวิทยาลัยหรือโพธิyalั ให้เป็นสถาบันทางการศึกษา

การพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์ทำให้ความนิยมชาดกในสังคมไทยฟื้นกลับมาอีกครั้ง นอกเหนือจากความนิยมเรื่องเวสสันดรชาดกที่มีมาแต่โบราณ รื่นฤทัย สัจจพันธ์ (2552: 75-85) กล่าวถึงที่มาของพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์ สรุปได้ว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงนำเนื้อเรื่องมาจากวรรณคดีของพระมหากษัตริย์ พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ในพระไตรปิฎก แต่ทรงดัดแปลงเนื้อเรื่องให้แตกต่างออกไปเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและแสดงถึงพระราชดำริของผู้ทรงพระราชนิพนธ์ พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์ตีพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2539 รวมระยะเวลาที่ทรงพระราชนิพนธ์ทั้งสิ้น 19 ปี (พ.ศ. 2520-2539) พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์ว่า ทรงรักพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ยิ่งกว่าพระราชนิพนธ์เรื่องอื่น พระราชนิพนธ์เรื่องอื่นไม่อาจเทียบกับพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์ได้ และการพระราชนิพนธ์เรื่องนี้เป็นการทำงานที่คุ้มค่า อีกทั้งมีผู้เห็นว่า พระราชนิพนธ์เรื่องนี้ นับว่าเป็นหนังสือศักดิ์สิทธิ์ของสังคมไทย

นับตั้งแต่พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์พิมพ์เผยแพร่ มีนักวิชาการให้ความสนใจศึกษาพระราชนิพนธ์เรื่องนี้เป็นจำนวนมาก ทั้งในด้านคุณธรรม ภาษาวรรณศิลป์ และการนำแนวคิดจากพระราชนิพนธ์ไปใช้พัฒนาสังคม มีนักวิชาการบางท่าน มองเห็นว่า พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์ได้สะท้อนพระราชอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช แต่ไม่ได้มุ่งศึกษาประเด็นดังกล่าวเป็นหลักอย่างจริงจัง เช่น วนิดา บำรุงไทย (2542: 1-12) เขียนบทความเรื่อง “พระมหากษัตริย์ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ความงดงามแห่งวรรณกรรมสยาม ความงดงามแห่งน้ำพระราชหฤทัย” สรุปได้ว่า องค์ประกอบและเรื่องราวของพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์สะท้อนพระอารมณ์ขัน พระปรีชาสามารถในเชิงภาษา ความใฝ่พระทัยในการฟื้นฟู บูรณะ และสร้างสรรค์งานเกษตรกรรมของชาติตลอดมา ทรงโปรดงานแผนที่และการพยากรณ์อากาศ ความสนพระทัยและทรงมีพระปรีชาสามารถในเชิงประดิษฐ์ และความสนพระทัยด้านการศึกษา ชำนาญ รอดเหตุภัย (2545: 286-317) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง “พระราชอัจฉริยภาพแห่งพระมหากษัตริย์ในการสร้างสรรค์ภาษาและวรรณกรรม” สรุปได้ว่า พระราชอัจฉริยภาพทางด้านวรรณศิลป์ในพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์ ได้แก่ ศิลปะการเลือกสรร แนวคิด ศิลปะการสร้างสรรค์สำนวน ศิลปะการดำเนินเรื่อง และศิลปะการใช้ภาษา และรัตนฤทัย สัจพันธ์ (2557: 73-109) เขียนบทความเรื่อง “พระมหากษัตริย์ คำสอนจากพ่อ” สรุปได้ว่า พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์แสดงให้เห็นถึงพระลักษณะของผู้ทรงพระราชนิพนธ์ คือ การศึกษาค้นคว้าความรู้แขนงต่างๆ ทรงทดลองกระทำเป็นแบบอย่าง แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชน การนำเสนออุทธาสาสตร์สำคัญแห่งการพัฒนาคนและสังคมไทยตามพระราชปณิธาน คือ การบูรณาการอุทธาสาสตร์แห่งการพัฒนาและสูตรแห่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ความเพียร ปัญญา และกำลัง

ผู้วิจัยสนใจวิเคราะห์พระราชอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์ให้ชัดเจน การศึกษาครั้งนี้จะทำให้เห็นคุณค่าของพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์ที่แฝงตัวตนของผู้แต่ง โดยเฉพาะพระราชอัจฉริยภาพของผู้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ด้วย อันแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกวี วรรณกรรม และสังคมอย่างเด่นชัด รวมถึงการขยายแนวทางการศึกษาวรรณกรรมเรื่องนี้ให้กว้างขวางและดำรงอยู่ในสังคมไทยตามที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระวิริยอุตสาหะอย่างยิ่งยวดในการพระราชนิพนธ์วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นระยะเวลายาวนานถึง 19 ปี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพระราชอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่สะท้อนจากพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวคิดทางวรรณกรรมเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกวี วรรณกรรม และสังคม การศึกษาวรรณกรรมแนวชีวประวัติ พระราชสมัญญาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และพระเกียรติคุณที่ประชาชนชาวไทยและนานาชาติถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง กวี วรรณกรรม และสังคม จากความคิดของวิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2544: 196-235) สรุปได้ว่า วรรณกรรมเป็นแสงสะท้อนหรือเป็นฉายาของชีวิต ทุกแง่มุมของชีวิตจะปรากฏในวรรณกรรม ทั้งชีวิตของมนุษย์ทั่วไปและชีวิตของกวีด้วย กวีเป็นทั้งนักประพันธ์ เป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้น และเป็นพลเมืองของสังคม กวีสร้างสรรค์ศิลปะของตนให้เลิกลอยเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึก อุดมคติของตน ที่ตนมีส่วนร่วมกับการร่วมสมัยออกมาผ่านวรรณกรรม วรรณกรรมจึงเป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้แต่งกับผู้อ่าน วรรณกรรมกับตัวตนและความรู้สึกนึกคิดของกวีจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

3.2 การศึกษาวรรณกรรมแนวชีวประวัติ จากความคิดของประคอง เจริญจิตรกรรม (2551: 116-120) สรุปได้ว่า การศึกษาวรรณกรรมแนวชีวประวัติจะเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้แต่งและความคิดของผู้แต่งที่ปรากฏในงานวรรณกรรม บางครั้งชีวิตของผู้แต่งเป็นข้อมูลสำคัญในการแต่งเรื่อง บางครั้งความคิดของผู้แต่งก็มีอิทธิพลต่อยุคสมัยของผู้แต่ง บางครั้งสามารถชี้นำผู้อ่านไปสู่ความคิดที่กว้างไกลในโลกอนาคต ชีวประวัติของผู้แต่งจึงเปรียบเสมือนเงาที่แฝงอยู่ในผลงานของผู้แต่งแต่ละคนเสมอ การศึกษาวรรณกรรมแนวชีวประวัติในประเทศไทย มี 2 แนวทาง คือ การนำชีวประวัติของผู้แต่งมาประกอบการศึกษาวรรณกรรม เพื่อให้เข้าใจวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ กระจำชัดขึ้น และ การนำวรรณกรรมมาวิเคราะห์เพื่อทราบความเป็นไปของชีวิตและความคิดของผู้แต่ง การศึกษาวรรณกรรมแนวชีวประวัติเพื่อให้ทราบความเป็นไปของชีวิตและความคิดของผู้แต่ง เช่น ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต (2559: 8-60) เขียนบทความวิจัยเรื่อง “สหวิทยาการในงานของสุนทรภู่” พบว่างานวรรณกรรมของสุนทรภู่ โดยเฉพาะเรื่องพระอภัยมณี แสดงให้เห็นว่า สุนทรภู่มีความรู้เรื่องต่างๆ อย่างหลากหลาย มีความรู้ลึกในเรื่องต่างๆ ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งรู้พงศาวดารจีนแปลเป็นไทยอย่างลึกซึ้ง สุกัญญา สุจฉายา (2545: 109-113) เขียนบทความเรื่อง “พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในฐานะนักคิดชน” กล่าวว่า จากการรวบรวมพระราชนิพนธ์เรื่องต่างๆ พบว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักคิดชน ทรงสนพระราชหฤทัยในอาชีพราษฎร แผนที่ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม นิทาน วรรณกรรม ความเชื่อ มนุษย์ ตลอดจนรัชกาลที่พระองค์เสด็จประพาสยังท้องถิ่นต่างๆ ทรงบันทึกคลังข้อมูลท้องถิ่นที่สำคัญยิ่ง หากจัดประเภทมีทั้งนิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน การละเล่น การแสดง ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และหัตถกรรมพื้นบ้าน และทรงเก็บข้อมูลลักษณะเดียวกับนักคิดชน

3.3 พระราชสมัญญาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชสมัญญาที่จะนำมาใช้ในการศึกษา ได้แก่ อัครศิลปิน พระบิดาแห่งเทคโนโลยีของไทย พระมหากษัตริย์นักพัฒนา พระผู้เป็นครูแห่งแผ่นดิน และพระบิดาแห่งการประดิษฐ์โลก

3.4 พระเกียรติคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระเกียรติคุณที่จะนำมาเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ จอมปราชญ์แห่งแผ่นดิน กษัตริย์เกษตร พ่อแห่งแผ่นดิน และพระภัทรมหाराช

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร (Documentary research) จะแสดงผลการศึกษาวิจัยที่มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การศึกษา และในการรายงานผลการวิจัยใช้แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
2. ศึกษาพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชจากเอกสารต่างๆ
3. ศึกษาแนวคิดทางวรรณกรรมเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับผู้แต่ง พระราชสมัญญาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และพระเกียรติคุณที่ประชาชนชาวไทยและนานาชาติถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชจากเอกสารและงานวิจัย
4. วิเคราะห์พระราชอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชจากพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกที่สอดคล้องกับพระราชสมัญญา และพระเกียรติคุณที่ทรงได้รับการยกย่องพระเกียรติคุณทั้งจากประชาชนชาวไทยและนานาชาติ
5. สรุปและอภิปรายผล

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ดัชนีฉบับพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก ใช้ดัชนีฉบับตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ.2557 โดยบริษัทอัมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด จำนวน 162 หน้า

5.2 ศึกษาพระราชอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชจากพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกที่ปรากฏชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับพระราชสมัญญาและพระเกียรติคุณทั้งหมด 9 ด้าน ได้แก่ จอมปราชญ์แห่งแผ่นดิน อัครศิลปิน กษัตริย์เกษตร พระบิดาแห่งเทคโนโลยีของไทย พระมหากษัตริย์นักพัฒนา พ่อแห่งแผ่นดิน พระผู้เป็นครูแห่งแผ่นดิน พระบิดาแห่งการประดิษฐ์โลก และพระภัทรมหाराช

6. สรุปผลการวิจัย

พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกสะท้อนพระราชอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทั้งหมด 9 ด้าน ได้แก่ จอมปราชญ์แห่งแผ่นดิน อัครศิลปิน กษัตริย์เกษตร พระบิดาแห่งเทคโนโลยีของไทย พระมหากษัตริย์นักพัฒนา พ่อแห่งแผ่นดิน พระผู้เป็นครูแห่งแผ่นดิน พระบิดาแห่งการประดิษฐ์โลก และพระภัทรมหाराช พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกได้สะท้อน บันทึบพระราชประวัติและพระปรีชาสามารถของผู้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้อย่างแยบยล ดังนี้

6.1 จอมปราชญ์แห่งแผ่นดิน ประชาชนชาวไทยน้อมเกล้าฯ ถวายพระเกียรติคุณแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชว่า “จอมปราชญ์แห่งแผ่นดิน” เนื่องจากทรงมีความรู้ความชำนาญในศาสตร์และศิลป์หลากหลายแขนง ดังเห็นเป็นประจักษ์จากการดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่พสกนิกรไทยมาตลอดระยะเวลาแห่งการครองสิริราชสมบัติ 70 ปี พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกแสดงถึงพระราชอัจฉริยภาพในฐานะจอมปราชญ์ผู้รู้ธรรมและจอมปราชญ์นานาศาสตร์

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงแตกฉานในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ทรงนำเสนอแนวคิดเรื่องความเพียรและปัญญาผ่านตัวละครพระมหาชนกโพธิสัตว์ที่เปี่ยมด้วยวิริยะและปัญญา หลังจากที่ได้ไตร่ตรองด้วยพระปัญญาอันเฉียบแหลม กำหนดเป้าหมายที่จะเดินทางไปถึงเมืองมิลินา แล้วจึงทรง

มีพระวิริยะวายน้ำในมหาสมุทรอย่างมุ่งมั่น และในตอนพระมหากษัตริย์กับนางมณีเมขลา (พระมหากษัตริย์, 2557: 69) ความว่า “ดูก่อนเทวดา เราได้ตรองเห็นปฏิปทาแห่งโลก และอันสงฆ์แห่งความเพียร เพราะฉะนั้น ถึงจะมองไม่เห็นสิ่ง เราก็ต้องพยายามว่ายอยู่ท่ามกลางมหาสมุทร ” สะท้อนถึงผู้ทรงพระราชนิพนธ์ว่า ทรงตระหนักในอันสงฆ์แห่งความเพียรอย่างแท้จริงและการตระหนักดังกล่าวนี้นี้เกิดจากการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน มีเหตุผล เมื่อตระหนักแล้วจึงลงมือกระทำความเพียรด้วยความกล้าหาญ เป็นการใช้ปัญญานำวิริยะเพื่อไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จที่บุคคลปรารถนา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชยังทรงนำเสนอพระราชดำริผ่านความคิดของพระมหากษัตริย์ว่า ความสำเร็จของบุคคลมิได้สำเร็จด้วยเพียงความคิด จะต้องลงมือทำ ซึ่งต้องอาศัยความเพียร จึงจะทำให้บรรลุ “โศกะ” ทั้งปวงที่ปรารถนา

เหตุการณ์ตอนพระมหากษัตริย์นําน้ำอยู่ในมหาสมุทรและสนทนารื้อเรื่องความเพียรกับนางมณีเมขลา จนนางมณีเมขลาสรรเสริญพระมหากษัตริย์เป็นบัณฑิตผู้มีความบากบั่นมากและจะนำพระมหากษัตริย์ไปในที่ที่ใจของพระองค์ปรารถนา การที่นางมณีเมขลาผู้เป็นตัวแทนของความสูงส่งและความศักดิ์สิทธิ์ยอมรับความรู้แจ้งและรู้จริงของพระมหากษัตริย์ดังกล่าวนี้นี้ แสดงถึงการยอมรับและสรรเสริญพระมหากษัตริย์และผู้ทรงพระราชนิพนธ์ในฐานะจอมปราชญ์ผู้รู้ธรรมอย่างชัดเจน

ผู้ทรงพระราชนิพนธ์ยังสอดแทรกพระราชวิสัยทัศน์เรื่องการสร้างปัญญาจากการรู้จักสังเกต สะท้อนผ่านเหตุการณ์พระมหากษัตริย์สังเกตว่าน่าจะเกิดพายุและเรือต้องล่มเป็นแน่ จึงทรงเตรียมตัวรับมือ โดยการนำน้ำตาลกรวด เอาผ้าชุบน้ำมันมาพันรอบกาย และปีนขึ้นไปบนเสากระโดงเรือ และเหตุการณ์ที่ประชาชนทำลายต้นมะม่วง (พระมหากษัตริย์: 124) พระมหากษัตริย์ทรงดำริว่า “ต้นนี้มีวรรณะสดเขียวตั้งอยู่แล้ว เพราะไม่มีผล แต่ต้นนี้ถูกหักโค่นลงเพราะมีผล...ก็เราจักไม่เป็นเหมือนต้นไม่มีผล จักเป็นเหมือนต้นไม้หาผลมิได้” ต่อมา หลังการก่อตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พระมหากษัตริย์ได้รับการยกย่องจากอุทิศพราหมณ์มหาศาล (พระมหากษัตริย์: 140) ว่า “พระราช ผู้เป็นบัณฑิต” และ “มิตลาไม่สิ้นคนดี” แสดงให้เห็นว่ามหาชนยอมรับพระราชดำริเกี่ยวกับการสร้างปัญญาจากการรู้จักสังเกตเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ผู้มีปัญหาจากการสังเกตของพระมหากษัตริย์สอดคล้องกับพระราชอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ดังเช่น ทรงสังเกตเห็นก้อนเมฆรวมตัวกันบนท้องฟ้า แล้วทรงมีพระราชดำริให้เมฆตกลงมาเป็นฝน เป็นที่มาของการคิดค้นและพัฒนาจนเกิดโครงการฝนหลวง เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง หรือ ทรงสังเกตการกินอาหารของลิงเป็นที่มาของโครงการแก้มลิงเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

พระราชอัจฉริยภาพความเป็นจอมปราชญ์ผู้รู้ธรรมในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชยังสะท้อนผ่านภาพวาดประกอบหนังสือพระราชนิพนธ์ที่แสดงให้เห็นว่าวิชาเป็นสิ่งที่น่ากลัว ได้ทรงแจกแจงว่าวิชาที่คนในสังคมไทยกำลังเผชิญอยู่ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีอย่างไม่ถูกต้อง การทำลายสิ่งแวดล้อม การมัวเมาในอบายมุขทั้งยาเสพติด การพนัน และกามารมณ์ ในภาพวาดดังกล่าวนี้ ยังได้ทรงพระราชทานศาสตร์แห่งการพัฒนาสู่ความสุขยั่งยืน ได้แก่ อนุรักษ์ วิริยะ และพัฒนา และบุคคลทุกคน ทุกอาชีพ ต้องมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานชีวิตอันจะล้ำชีวิตให้พบความสุข ความเจริญ เมื่อมิตลาไม่สิ้นคนดีแล้ว วิชาทั้งหลายจะหมดไป

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชยังทรงมีพระราชอัจฉริยภาพแห่งจอมปราชญ์นาฏศาสตร์ที่คนไทยและนานาชาติยอมรับ พิจารณาได้จากพระมหากษัตริย์ทรงรำเรียนโขนและศิลปศาสตร์ทั้งปวงสำเร็จเมื่อทรงมีพระชนมายุเพียง 16 พรรษา สอดคล้องกับที่ผู้ทรงพระราชนิพนธ์ทรงให้ความสำคัญกับการศึกษา ทรงสอดแทรกพระราชวิสัยทัศน์ผ่านเหตุการณ์ดังกล่าวไว้ด้วยว่า การศึกษาหาความรู้ทั้งปวงเป็นหน้าที่หลักของ

เขาวชน ในพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกยังแสดงถึงพระราชอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชในเรื่องแผนที่ อดุณิคมวิทยา และโหราศาสตร์ พิจารณาได้จากภาพฝีพระหัตถ์แผนที่แสดงสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเมืองโบราณบางแห่งที่กล่าวถึงในพระราชนิพนธ์ คือ เมืองมิลลา ข้อมูลทางอดุณิคมวิทยาเกี่ยวกับทิศทางลม ระยะเวลาในการเดินทางทางทะเล ตลอดจนจุดอับปางของเรืออัปปางโชค ทรงคาดคะเนโดยอาศัยข้อมูลทางโหราศาสตร์

6.2 อัครศิลปิน ปวงชนชาวไทยน้อมเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญาแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชว่า อัครศิลปิน หมายถึง ผู้ทรงเป็นศิลปินที่ยิ่งใหญ่ เมื่อ พ.ศ.2529 เนื่องจากทรงเปี่ยมด้วยพระปรีชาสามารถด้านการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมหลายแขนง พระราชอัจฉริยภาพด้านศิลปกรรมที่สะท้อนจากพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก ได้แก่ การเลือกและดัดแปลงเรื่องพระมหาชนกจากต้นเรื่องภาษาบาลีโดยเฉพาะทรงดัดแปลงตอนจบของเรื่อง คือ พระมหาชนกไม่ได้ออกบวชตามอย่างมหาชนกชาดกที่ได้สื่อถึงแนวคิดเรื่องความวิริยะอย่างเด่นชัดตามพระราชปณิธานของผู้ทรงพระราชนิพนธ์ การใช้ภาษาที่มีศิลปะทั้งการเลือกใช้คำง่าย มีความทันสมัย แสดงถึงอารมณ์ขัน แสดงอารมณ์จินตภาพ การใช้ความเปรียบ และพระปรีชาสามารถด้านการแปลภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศิลปินที่มีชื่อเสียงของเมืองไทยวาดภาพสีน้ำมันสวยงามประกอบตามพระราชดำริที่แสดงถึงทรงนำศิลปะมาใช้เพื่อการสั่งสอนธรรมะให้เกิดประสิทธิภาพและทำให้พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกมีฐานะเป็นวรรณกรรมชาดกร่วมสมัยที่น่าสนใจและได้รับความนิยมจากคนไทยในปัจจุบัน สมดังพระราชประสงค์ อีกทั้งการตีพิมพ์หนังสือพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกครั้งแรก เมื่อปี 2539 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ศิลปินไทยสร้างเหรียญพระมหาชนกจัดจำหน่ายพร้อมหนังสือ ด้านหนึ่งเป็นภาพปูนต่ำตอนทรงงาน อีกด้านหนึ่งเป็นภาพปูนต่ำตอนพระมหาชนกกำลังว่ายน้ำอยู่ในมหาสมุทร ทรงมีพระวินิจฉัยหลายครั้งกว่าจะได้เหรียญที่มีคุณค่าทางจิตใจและมีความหมายที่ลึกงาม

6.3 กษัตริย์เกษตร พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงฟื้นฟูเกษตรกรรมไทยให้ก้าวหน้า เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงทรงได้รับการยกย่องเป็นกษัตริย์เกษตร ดังเช่น โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการที่ดินและปลูกพืชหมุนเวียน การแก้ปัญหาเรื่องดิน น้ำ และป่าไม้ อย่างถูกวิธี พระราชอัจฉริยภาพแห่งความเป็นกษัตริย์เกษตรดังกล่าวสะท้อนจากเหตุการณ์ที่พระมหากษัตริย์ทรงฟื้นฟูต้นมะม่วง 9 วิธีที่ถูกชาวเมืองทำลายเพราะขาดปัญญา ได้แก่ เพาะเมล็ด ถนอมรากในไหออกใหม่ ปักชำกิ่ง เอากิ่งดีมาเสียบยอด เอาตามาคอกิ่ง ทาบกิ่ง ตอนกิ่ง ให้ออกราก รมควันที่ต้นไม่มีผล และทำชีวาลูบงเคราะห์หรือการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ แสดงถึงการทำเกษตรกรรมสมัยใหม่ผสมผสานกับการทำเกษตรกรรมแบบเดิมที่ได้แก้ไขปัญหาซึ่งเกิดจากการทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมเพียงอย่างเดียวของคนไทย

6.4 พระบิดาแห่งเทคโนโลยีของไทย ปวงชนชาวไทยน้อมเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญาแด่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชว่า พระบิดาแห่งเทคโนโลยีของไทย เมื่อ พ.ศ. 2543 จากการที่ ทรงนำเทคโนโลยีมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้แก่พสกนิกรไทย เช่น เทคโนโลยีการทำฝนหลวง เทคโนโลยี การสื่อสารทางไกลผ่านดาวเทียมและวิทยุสื่อสาร เทคโนโลยีการผลิตพลังงานทดแทน พระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหาชนกสะท้อนพระราชอัจฉริยภาพดังกล่าวนี้ผ่านเหตุการณ์ที่พระมหาชนกพระราชทานแนวทางการฟื้นฟูต้นมะม่วงด้วยการทำ “ชีวฉางสูงกระชัง” หรือ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ เนื้อหาส่วนนี้มีความทันสมัย น่าสนใจ และแปลกใหม่สำหรับผู้อ่านในยุคปัจจุบัน ซึ่งไม่ปรากฏในอรรถกถาหาชนกชาดก

6.5 พระมหากษัตริย์นักพัฒนา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพัฒนาคนและสังคมไทยอย่างไพศาลมาตลอดระยะเวลาแห่งการครองสิริราชสมบัติ 70 ปี ผ่านการดำเนินโครงการในพระราชดำริต่างๆ กว่า 4,000 โครงการทั่วประเทศ ปวงชนชาวไทยและองค์กรยูเนสโกจึงน้อมเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญาว่า พระมหากษัตริย์นักพัฒนา เมื่อ พ.ศ. 2549 พระราชอัญจริยลักษณ์ดังกล่าวนี้ สะท้อนผ่านการเล่าเรื่องโครงการในพระราชดำริต่างๆ ด้วยภาพวาดประกอบพระราชนิพนธ์ เช่น การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายตามแนวพระราชดำริ การปลูกป่า การอนุรักษ์ พัฒนา บนพื้นฐานของคุณธรรมและความวิริยะ ในพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกยังสะท้อนถึงแนวพระราชดำริการพัฒนา “คน” ทรงเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ ดังตอนที่เรือโดยสารเผชิญกับพายุ พระมหาชนกไม่ทรงกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหมือนคนอื่น แต่ทรงพึ่งตนเองด้วยการใช้ปัญญา อีกทั้งเหตุการณ์นางมณีเมขลาละเลงน้ำที่ มัวแต่เข้าทวงถาม หากพระมหาชนกไม่พึ่งตนเอง ย่อมมีชะตากรรมไม่ต่างจากคนอื่น ส่วนเหตุการณ์ที่พระมหาชนกทรงยกย่องนายอุทยานบาลที่นำผลไม้ น้อยใหญ่ต่างๆ และดอกไม้ต่างๆ มาถวาย สะท้อนแนวพระราชดำริการพัฒนาบ้านเมืองต้องอาศัยความร่วมมือของคนหลายคนและผู้นำจะต้องฉลาดในการผูกใจคน นอกจากนี้ ภาพวาดแสดงความอุดมสมบูรณ์ของบ้านเมืองและประชาชนมีความสุขในตอนท้ายเรื่องแสดงถึงพระบรมโพธิสมภารแห่งนักพัฒนา อันถือคุณูปการเป็นความสุขสานต์ของราษฎร

6.6 พ่อแห่งแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเปี่ยมด้วยภาวะผู้นำ ผู้ดูแลทุกข์สุขของราษฎร ทรงให้ความใกล้ชิด ปราศจากการถือพระองค์กับราษฎรมาตลอดรัชสมัยแห่งการครองสิริราชสมบัติ อีกทั้งยังทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่พสกนิกรโดยไม่แบ่งชนชั้นวรรณะ ทรงให้ความสำคัญกับความสุขของประชาชนผู้เปรียบเสมือน “ลูก” ยิ่งกว่าความสุขส่วนพระองค์ แสดงถึงพระลักษณะของความเป็นพ่อแห่งแผ่นดิน อันเป็นภาวะของผู้นำที่ให้ความใกล้ชิดกับประชาชน และเปี่ยมด้วยความเสียสละอย่างยิ่งใหญ่เพื่อคนทั้งแผ่นดินจำนวนมาก พระราชอัญจริยลักษณ์ดังกล่าวนี้ เห็นได้จากพระมหาชนกเป็นผู้นำในการฟื้นฟูต้นมะม่วงและการเสียสละไม่ออกผนวชเพื่อดูแลประชาชน สะท้อนพระราชดำริของผู้ทรงพระราชนิพนธ์ที่ให้ความสำคัญและยึดมั่นในการทำหน้าที่พ่อผู้เสียสละ

6.7 พระผู้เป็นครูแห่งแผ่นดิน กระทรวงศึกษาธิการน้อมเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญาแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชว่า “พระผู้เป็นครูแห่งแผ่นดิน” เมื่อ พ.ศ. 2554 เนื่องด้วยทรงเป็นผู้ที่มีความรอบรู้และทรงมีพระคุณสมบัติของความเป็นครู คือ การสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้และเป็นคนดีด้วยความรักและเมตตา ดังการพระราชทานพระบรมราโชวาทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมแก่ประชาชนเสมอมาด้วยพระเมตตา สอดคล้องกับการทำกิจที่แท้จริงของพระมหาชนกตามพรของนางมณีเมขลาที่ว่าต้องให้สาธุชนได้สดับพรแห่งโพธิญาณจากโอรส และเหตุการณ์พระมหาชนกไม่ทรงโกรธนางมณีเมขลาที่กล่าวดูถูกพระองค์ ในขณะที่กำลังกระทำความเพียรอยู่ แต่ทรงชักชวนให้นางเห็นคล้อยตามด้วยการแสดงเหตุผล (พระมหาชนก: 86) ความว่า “ดูก่อนเทวดา ท่านก็เห็นผลแห่งกรรมประจักษ์แก่ตนแล้วมิใช่หรือ คนอื่นๆ จมในมหาสมุทรหมด เราคนเดียวยังว่ายข้ามอยู่ และได้เห็นท่าน มาสถิตอยู่ใกล้ๆ เรา” รวมถึงพระราชกรณียกิจด้านการศึกษา ได้แก่ การก่อตั้งโรงเรียน การพระราชทานทุนการศึกษา การก่อตั้งศูนย์ศึกษาและพัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 6 ศูนย์ทั่วประเทศไทยที่มีลักษณะเช่นเดียวกับการก่อตั้งปูทะเลย์มหาวิทยาลัยเพื่อทำให้คนมีปัญญา

6.8 พระบิดาแห่งการประดิษฐ์โลก องค์การการประดิษฐ์นานาชาติมอบเกลาฯ ถวายพระราชสมัญญาแด่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชว่า “พระบิดาแห่งการประดิษฐ์โลก” เมื่อ พ.ศ. 2559 เนื่องจาก ทรงประดิษฐ์ผลงานที่มีประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ ถือเป็นพระมหากษัตริย์เพียงองค์เดียวของโลกและเป็น การมอบพระเกียรติยศนี้ครั้งแรกของโลก เช่น กังหันน้ำชัยพัฒนา ที่สามารถแก้ไขปัญหาน้ำเสียด้วยวิธีการเพิ่ม ออกซิเจนในน้ำและทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่ได้รับการจดสิทธิบัตร พระราชานิพนธ์เรื่อง พระมหาชนกสะท้อนพระราชอัจฉริยภาพในการเป็นพระบิดาแห่งการประดิษฐ์โลกผ่านเหตุการณ์ที่พราหมณ์ ใช้เครื่อง “ขันทกล” มาใช้ในการบูรณะต้นมะม่วงที่ถูกชาวเมืองทำลาย พวกรพราหมณ์ได้นำเครื่องขันทกลมาใช้ โคนต้นมะม่วง แต่ภายหลังได้ใช้เครื่องขันทกลนี้ในการบูรณะต้นมะม่วงที่ถูกทำลายในคราวแรก แสดงถึง พระราชวิสัยทัศน์ว่า เทคโนโลยีเกี่ยวกับการประดิษฐ์สามารถให้ทั้งโทษและคุณ ต้องใช้อย่างเหมาะสมและต้อง ระวังด้วย จึงจะเกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ได้อย่างแท้จริง

6.9 พระภัทรมหาราช พระราชสมัญญา “พระภัทรมหาราช” หมายถึง พระมหากษัตริย์ผู้ประเสริฐอย่าง ยิ่ง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองแผ่นดินโดยธรรมสมดังพระราชสัตยาธิฐานเมื่อ ครั้งเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติว่า “เราจะครองแผ่นดิน โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ” (ปิยนาด บุนนาคและคณะ, 2554: 4) ตลอดระยะเวลา 70 ปีแห่งการครองสิริราชสมบัติ ทรงคำนึงถึงประโยชน์สุข ของประชาชนเหนือความสุขสบายส่วนพระองค์ ทรงมีพระวิริยอุตสาหะบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่พสกนิกรด้วย การทรงงานต่างๆ อย่างมากมาย สมดังที่นานาชาติได้นามพระนามว่า กษัตริย์ที่ทรงงานหนักที่สุดในโลก กล่าวได้ว่า ทรงเป็นพระมหาชนกแห่งแผ่นดินผู้เปี่ยมด้วยพระเมตตาและพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเป็นพระภัทรมหาราชผู้ทรงตระหนักในหน้าที่ ของความเป็นพระมหากษัตริย์ คือ การช่วยเหลือและบำบัดทุกข์บำรุงสุขนานาประการให้แก่พสกนิกร สะท้อน ผ่านความคิดของพระมหาชนก (พระมหาชนก: 129) ว่า “ทุกบุคคลจะเป็นพ่อค้าวาณิช เกษตรกร กษัตริย์ หรือ สมณะ ต้องทำหน้าที่ทั้งนั้น” นอกจากนี้ การดัดแปลงตอนจบของพระราชนิพนธ์ให้ พระมหาชนกไม่ได้ออกบวช ตามเนื้อเรื่องในอรรถกถาพราหมณ์ชาดก แสดงให้เห็นว่า ทรงให้ความสำคัญกับหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ในการ ช่วยเหลือประชาชนที่ยังมีความเดือดร้อนในชีวิตและลุ่มหลงในโมหภูมิ อีกทั้งเหตุการณ์พระโปชชนกหลุดจาก เครื่องจองจำด้วยอำนาจสัจจจริยฐาน พระมหาชนกทรงครองราชสมบัติ 7,000 ปีด้วยทศพิชราชธรรม และ พระอิริยชนกเชื่อคำยุยงของอำมาตย์ ต้องทำศึกกับพระอนุชาและสิ้นพระชนม์ในที่สุด สะท้อนว่า พระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงยึดมั่นในทศพิชราชธรรม โดยเฉพาะเรื่องปัญญาและความเที่ยงตรงตาม พระราชสัตยาธิฐานตลอดมา

7. อภิปรายผล

7.1 พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกกับการบันทึกพระราชประวัติและพระราชอัจฉริยภาพใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกได้สะท้อนและบันทึก พระราชประวัติและพระราชอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สอดคล้องกับ การศึกษาของวนิดา บำรุงไทย และรินฤทัย สัจจพันธุ์ การอ่านพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ยิ่งลึกซึ้ง จะเห็นความ ยิ่งใหญ่และคุณค่าในการเป็นมรดกทางวรรณกรรมที่ได้บันทึกเรื่องราวของพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ไว้ได้อย่าง

น่าสนใจอันจะอยู่คู่กับสังคมและความเป็นไทยสืบไป พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกจึงมีเพียงเป็นพระราชนิพนธ์ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงรักมากที่สุด แต่ยังเป็นหนังสือที่คนไทยทั้งประเทศควรรักมากที่สุดเช่นกัน

7.2 พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกกับความสัมพันธ์ระหว่างกวี วรรณกรรม และสังคม พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกวี วรรณกรรม และสังคมอย่างชัดเจน เห็นได้ว่าตัวตนของกวีได้ปรากฏอยู่ในพระราชนิพนธ์เรื่องนี้เป็นจำนวนมาก การศึกษาวรรณกรรมอย่างลึกซึ้งจึงทำให้เข้าใจผู้แต่งได้มากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่า กวีและเนื้อหาของวรรณกรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และเนื้อหาของวรรณกรรมย่อมเป็นกระจกส่องให้เห็นตัวตนของกวีด้วย สอดคล้องกับความคิดของวิทย์ ศิวะศรียานนท์

7.3 การนำผลวิจัยไปใช้ ด้านการเรียนการสอน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นคุณค่าของพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกนอกเหนือจากคุณค่าด้านการเป็นวรรณกรรมคำสอน คือ คุณค่าในการสะท้อนตัวตนของผู้แต่ง ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาวรรณกรรมได้ และเนื่องจากพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกได้บันทึกพระราชประวัติและพระราชอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชไว้ด้วย จึงมีบทบาทสร้างสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยให้คงอยู่จากการเทิดทูนพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์ผ่านวรรณกรรม นอกจากนี้ ความเพียรของผู้ทรงพระราชนิพนธ์ตั้งสะท้อนผ่านการพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกด้วยพระวิริยะอุตสาหะเป็นแบบอย่างที่คนไทยควรน้อมนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

8. ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกกับเรื่องเล่าพระมหาชนกในรูปแบบอื่นๆ เช่น หนังสือการ์ตูน การ์ตูนแอนิเมชัน ละครเวที บทเพลง จิตรกรรม เพื่อให้เห็นคุณค่า ความสำคัญ ความนิยม และความแพร่หลายของพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกในสังคมไทย

9. เอกสารอ้างอิง

ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต. 2559. “สหวิทยาการในงานของสุนทรภู่.” ใน สหวิทยาการวิศาลศิลป์. กรุงเทพฯ: สายรุ้งกิจโรงพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ชำนาญ รอดเหตุภัย. 2545. รายงานการวิจัยเรื่อง พระราชอัจฉริยภาพแห่งพระมหากษัตริย์ในการสร้างสรรค์ภาษาและวรรณกรรม. นครปฐม: สถาบันราชภัฏนครปฐม.

ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระ. 2557. พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ เรื่องพระมหาชนก. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

ประคอง เจริญจิตรกรรม. 2551. หลักการเขียนวิจารณ์วรรณกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปิยนดา บุนนาคและคณะ. 2549. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว: พระอัจฉริยภาพในการบริหารจัดการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

รินทร์ทัย สัจจพันธุ์. 2552. “พระมหาชนก: คำสอนจากพ่อ.” ใน จากเก้าอี้ใหม่ วรรณศิลป์ไทยไม่ลืมนูญ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วนิดา บำรุงไทย. 2542. พระมหากษัตริย์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ความงดงามแห่งวรรณกรรมสยาม ความงดงามแห่งน้ำพระราชหฤทัย. ใน วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2542: 1-12.

วิทย์ ศิวะศรียานนท์. 2544. วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมชาติ.

สุกัญญา สุขฉายา. 2545. “พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในฐานะนักกวี.” ใน ปิยราชกวินทร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

**ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง ชุมชนบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
จากเครื่องมือสื่อความคิดการศึกษาชุมชน**

**THE POTENTIAL OF KAREN WOVEN TEXTILE PRODUCTS IN BONGTI
COMMUNITY, SAIYOK DISTRICT, KANCHANABURI FROM THE IDEAS
FOR COMMUNITY STUDIES CONCEPT**

คมสัน ศรีบุญเรือง

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

E-mail: puylpn053@gmail.com

มาลินี คำเครือ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ปรเมศร์ กลิ่นหอม

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนและศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้องตี้ โดยใช้กระบวนการแนวคิดเรื่อง เครื่องมือสื่อความคิดการศึกษาชุมชน เพื่อทำความเข้าใจเรื่อง ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง พบข้อมูลที่เกี่ยวข้องถึงศักยภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง ได้แก่ ศักยภาพเชิงพื้นที่ ปฏิทินการผลิตและการใช้แรงงานของครัวเรือนผู้ผลิต แผนผังความสัมพันธ์การผลิต ทุนการดำรงชีพ 5 รูปแบบ ได้แก่ ทุนทางมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางกายภาพ ทุนทางการเงิน และจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด

คำสำคัญ: ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง, ผ้าทอกะเหรี่ยง และเครื่องมือสื่อความคิดการศึกษาชุมชน

ABSTRACT

This Article had the objectives to study the potential of Community and the potential of Bongti Products. Used the Ideas for Community Studies Conceptual process to understanding the Potential of Karen Woven Textile Products found the data to reflects the potential of Karen Woven Textile Products including; The Spatial potential, Production and labor calendar of Karen Woven Fabric production households, The Relationship diagram, The Livelihood Capital such as Human Capital, Social Capital, Natural Capital, Physical Capital, Financial Capital and The SWOT analysis.

KEYWORDS: The Potential of Karen Woven Textile Products, Karen Woven Textile Products and the Ideas for Community Studies Concept.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การดำรงอยู่ของชุมชนท้องถิ่น มีความเกี่ยวข้องกับระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งทางด้านการเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระดับสังคมโลกกับชุมชนท้องถิ่น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ เกิดการเชื่อมโยงระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์มาสู่ชุมชนท้องถิ่นสู่การผลิตเพื่อการค้าและอุตสาหกรรม ทั้งนี้ก็เพื่อสนองความต้องการในการบริโภคของโลก ชุมชนท้องถิ่นจึงได้ใช้ยุทธวิธีของตนเอง เพื่อปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว (Robinson, 2004) ด้วยการนำกลยุทธ์วิธีการใหม่เพื่อความอยู่รอดของชุมชน อาทิ การใช้ระบบสารสนเทศเข้ามาจัดการวิสาหกิจชุมชนของตนเอง เพื่อการบริหารจัดการได้รวดเร็ว และเข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์สินค้าชุมชนท้องถิ่น ให้สามารถอยู่รอดท่ามกลางการแข่งขันในระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์

ชุมชนท้องถิ่นของประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจมาจากระดับโลก และนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่มุ่งสู่การแข่งขันให้ทัดเทียมต่อกันนานาประเทศ แต่ในหลายๆชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้นก็มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาไปสู่ความทันสมัยทางเศรษฐกิจ แต่ขณะเดียวกันหลายๆชุมชนก็ไม่สามารถทัดทานต่อการแข่งขันนี้ได้ จึงทำให้ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจต่อไป ด้วยเงื่อนไขทางด้านทุนของตนเอง (Frank Ellis, 2000) ในปัจจุบันภาครัฐของประเทศไทยปัจจุบัน ได้มีการส่งเสริมและผลักดันนโยบายดิจิทัลด้านเศรษฐกิจและสังคม (Digital Economy) ที่จะนำระบบสารสนเทศเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในรอบด้าน (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558) และนโยบาย Thailand 4.0 (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ทางด้านเศรษฐกิจบนฐานทางภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันโดดเด่นของตนเองได้อย่างยั่งยืน

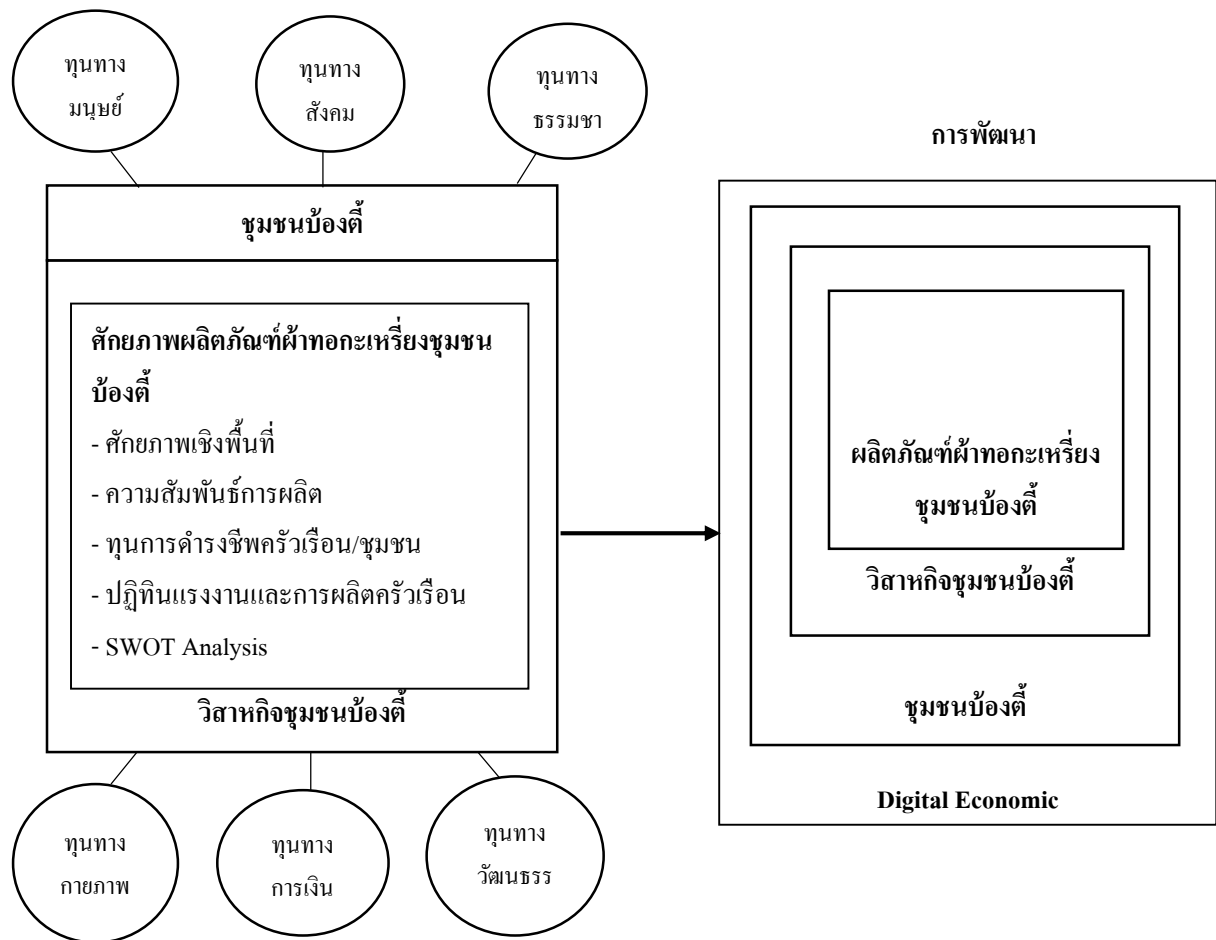
ชุมชนบ้องตี้ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นหมู่บ้านชายแดนที่มีพรมแดนติดต่อกับเขตทวาย ประเทศเมียนมาร์ เป็นชุมชนที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาทิ กระเหรี่ยง ไทย และพม่า มีลักษณะพิเศษที่เด่นชัด คือ วัฒนธรรมกระเหรี่ยง โดยเป็นชุมชนที่มีศักยภาพทางด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ที่สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีทุนทางสังคมและวัฒนธรรม สามารถพัฒนาสินค้าของชาวกระเหรี่ยงให้เป็นสินค้าที่มีศักยภาพในตลาดได้ เช่น ผ้าทอกระเหรี่ยง ย่ามกระเหรี่ยง และสินค้าแปรรูปจากผ้าทอกระเหรี่ยง เป็นต้น (คมลักษณ์ ไชยยะ, 2550)

จากความเป็นมาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาศักยภาพของชุมชนและศักยภาพผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยง ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน และยังคงมีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนได้และมีศักยภาพสู่การพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบทางด้านเศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรมที่สามารถนำระบบดิจิทัลมาบริหารจัดการทุนทางสังคมและวัฒนธรรมกระเหรี่ยง ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าว ไปตอบโจทยวิจัยในประเด็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และพัฒนาฐานข้อมูลชุมชนบ้องตี้จากชุดโครงการวิจัย “การเสริมสร้างศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่เศรษฐกิจดิจิทัล กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้องตี้ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์” และการพัฒนาชุมชนบ้องตี้ต่อไปได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชน
- 2) เพื่อศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้กระบวนการแนวคิดเรื่อง เครื่องมือสื่อความคิดการศึกษาชุมชนเพื่อทำความเข้าใจเรื่อง ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงชุมชนบึงตี้ โดยแบบแผนการวิจัย มีหน่วยการวิเคราะห์ได้แก่ ระดับชุมชน (Community) และ ระดับครัวเรือน (Household) โดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบกรณีศึกษา (Case Study) ได้แก่ ชุมชนบึงตี้และกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงของชุมชนบึงตี้

4.2 ผู้รู้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก

โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนจำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านบึงดืบน หมู่ที่ 2 บ้านบึงดีล่าง หมู่ที่ 3 บ้านท้ายเหมือง และหมู่ที่ 4 บ้านทุ่งมะเขือยอ กลุ่มผ้าทอกะเหรี่ยงและกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงบึงดี ปราชญ์ชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบึงดี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเรื่อง ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงบึงดี 4 ราย ได้แก่ คุณเพ็ญ โคม (ไม่มีนามสกุล) คุณจันทร์ โคม (ไม่มีนามสกุล) คุณตาล (ไม่มีนามสกุล) และคุณไผทอง (ไม่มีนามสกุล)

และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านบริบทของชุมชน ได้แก่ นายวิกรม แก้วเพชร ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบึงดี และนายอดิษฐ์ ดันประเสริฐ นักพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบึงดี

4.3 ประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นที่ 1 ศักยภาพของชุมชน

และประเด็นที่ 2 ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงชุมชน โดยใช้แนวคิดเครื่องมือสื่อความคิด การศึกษาชุมชน และแนวคิด SWOT Analysis ในการศึกษาประเด็นด้านศักยภาพเชิงพื้นที่ ปฏิทินการผลิตและการใช้แรงงานของครัวเรือนผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยง แผนผังความสัมพันธ์การผลิต ทุนการดำรงชีพ 5 รูปแบบ และจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด เพื่อศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์ เพื่อสอบถามและสัมภาษณ์ใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน และ 2) ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงชุมชน

2) แบบสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล เป็นแบบบันทึกข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ เรื่องศักยภาพของชุมชน บึงดีด้านสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญา เศรษฐกิจ และประชากร และศักยภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงและกลุ่มผู้ผลิต โดยบันทึกในระหว่างการสำรวจ สังเกต และสัมภาษณ์ โดยสามารถแบ่งประเด็นได้ดังนี้ 1) ศักยภาพเชิงพื้นที่ 2) ปฏิทินการผลิตครัวเรือน 3) แผนผังความสัมพันธ์ด้านการผลิต 4) ทุนการดำรงชีพ และ 5) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยง

3) ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อใช้ในการจัดทำแผนที่ข้อมูลพื้นฐานชุมชนบึงดีและแผนที่ที่ตั้งกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อวิเคราะห์ประเด็นศักยภาพเชิงพื้นที่ที่ส่งผลต่อศักยภาพของผลิตภัณฑ์

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ในลักษณะแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) เพื่อสอบถามและสัมภาษณ์ใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน และ 2) ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงชุมชน

2) การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล เป็นแบบบันทึกข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ เรื่องศักยภาพของชุมชน และศักยภาพของผลิตภัณฑ์และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยบันทึกในระหว่างการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ และการถอดบทเรียนชุมชน โดยสามารถแบ่งประเด็นได้ ดังนี้ 1) ศักยภาพเชิงพื้นที่ 2) ปฏิทินการผลิต 3) แผนผังความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยง 4) ทุนการดำรงชีพ และ 5) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด

3) การสนทนากลุ่มย่อย เป็นการประชุมกลุ่มย่อยของชาวบ้าน, ปราชญ์ชุมชน, กลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยง, ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบบันทึก แบบสอบถามและการสังเกตมาสรุปร่วมกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและได้รับการยอมรับของชุมชน

4) การสำรวจพื้นที่ เพื่อสำรวจลักษณะการประกอบอาชีพ ลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของชุมชน

5) การสังเกต ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ โดยการสังเกตจะทำไปพร้อมกับการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้วิธีอื่นควบคู่ไปด้วย

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์สองระดับคือ ระดับชุมชนและระดับครัวเรือน ทั้งนี้การวิเคราะห์ในระดับชุมชนจะมีหน่วยการวิเคราะห์ คือ ระดับครัวเรือน สามารถแบ่งวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เป็นการจัดการข้อมูลโดยการจัดกลุ่ม การตีความและหาคำอธิบายคำตอบมาจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การบันทึก ขั้นตอนแรกคือ การวิเคราะห์ความหมายเชิงตีความจากการสอบถาม การสัมภาษณ์ การสำรวจและการสังเกต จากสิ่งที่ได้พบเห็นปรากฏการณ์ในพื้นที่ศึกษา และทำการแยกข้อมูลออกเป็นกรณีศึกษาครัวเรือน ขั้นตอนที่สองคือ การตรวจสอบข้อมูล เพื่อหาความน่าเชื่อถือด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าในพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ แล้วทำการวิเคราะห์กับแนวคิดทฤษฎี ขั้นตอนที่สาม คือ การทำข้อสรุปชั่วคราวโดยการลงมือเขียนเป็นประโยค เชิงแนวคิดและทฤษฎี ประกอบกับคำถามวิจัยและกรอบแนวคิดเพื่อสามารถแสดงข้อมูลที่มาจากภาคสนามมาวิเคราะห์ ว่าสอดคล้องกับคำถามวิจัยที่ตั้งขึ้นหรือไม่ และการสรุปตีความ คือการสรุปข้อค้นพบและสาระสำคัญ สุดท้ายคือการตรวจสอบให้มีความน่าเชื่อถือร่วมกับชุมชน โดยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ ได้ดังนี้ 1) ศักยภาพเชิงพื้นที่ 2) ปฏิทินการผลิต 3) แผนผังความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยง 4) ทุนการดำรงชีพ และ 5) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด

2. การทำแผนที่ข้อมูลพื้นฐานชุมชน เรื่อง 1) แผนที่ทั่วไปของตำบล และ 2) แผนที่ที่ตั้งแหล่งผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงบ้องดี ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ภาพถ่ายดาวเทียมและภาพถ่ายทางอากาศ

5. สรุปผลการวิจัย

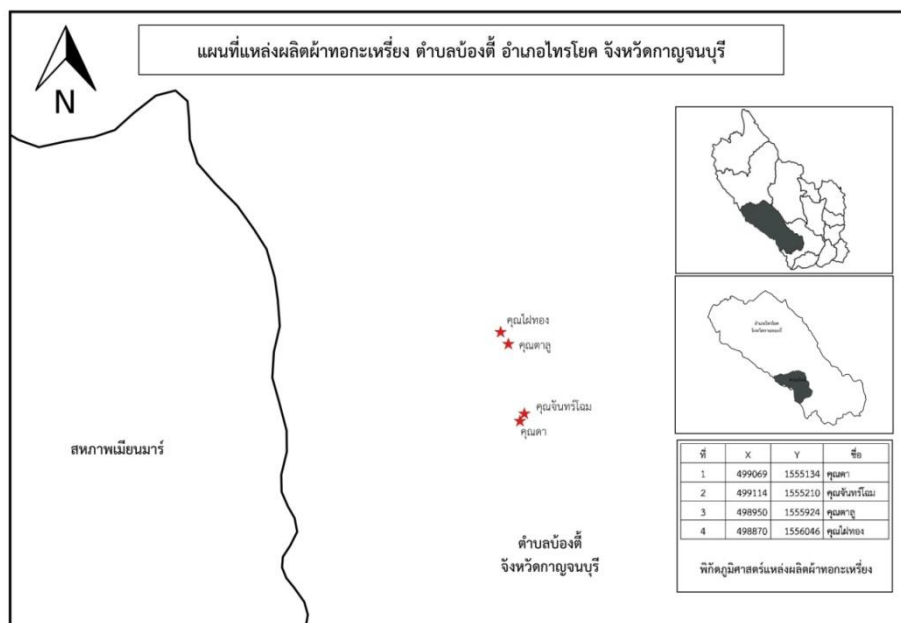
ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นผลการศึกษาที่จะสะท้อนถึงศักยภาพผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงชุมชนได้ 5 ประเด็น ดังนี้

5.1 ศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เอื้อต่อศักยภาพผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงชุมชน

ชุมชนบ้องดี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองกาญจนบุรี มีระยะทางห่างจากตัวเมืองจังหวัดกาญจนบุรีประมาณ 60 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง สำหรับเส้นทางเดินทางเริ่มจากตัวอำเภอเมืองกาญจนบุรีที่ถนนแสงชูโต ทางหลวงหมายเลข 323 มุ่งขึ้นเหนือสู่อำเภอไทรโยคประมาณ 25 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าแยกมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี แล้วเลี้ยวเข้าสู่ถนนหมายเลข 6018 มุ่งหน้าสู่ตำบลไทรโยค ประมาณ 35 กิโลเมตร โดยถนนมีลักษณะ 2 เลน และขึ้นลงเขาไม่ลาดชันมาก แต่ถนนมีขนาดที่เล็กจึงทำให้การขับขี่ยานพาหนะต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวัง

ที่ตั้งของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงตำบลบ้องตี้

ที่ตั้งและแหล่งผลิตของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงทั้ง 4 ราย ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 1 บ้านบ้องตี้บน โดยมีนางเพ็ญโฉม (ไม่มีนามสกุล) เป็นผู้นำกลุ่มในด้านการผลิตและการขาย โดยแหล่งที่ตั้งของทั้ง 4 ราย อยู่ห่างกันไม่เกินรัศมี 5 กิโลเมตรของพื้นที่ โดยแหล่งผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงของนางเพ็ญโฉม และ นางจันทร์โฉมอยู่ในละแวกบ้านเดียวกัน และ แหล่งผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงของนางคาตู และ นางไผ่ทองก็อยู่ในละแวกบ้านเดียวกัน ซึ่งห่างจากแหล่งผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงของนางเพ็ญโฉมประมาณ 3 กิโลเมตร สำหรับรายละเอียดของแผนที่ที่ตั้งของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงทั้ง 4 ราย จะแสดงข้อมูลแผนที่ในรูปแบบเชิงพื้นที่และที่ตั้งของแหล่งผลิตผ้าทอกะเหรี่ยง และมีรายละเอียดพิกัดทางภูมิศาสตร์ที่ทางคณะผู้สนใจจะเดินทางเข้ามายังร้านค้าของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงทั้ง 4 ราย ในรูปแบบพิกัดทางภูมิศาสตร์ในตาราง ซึ่งสามารถดาวน์โหลดเส้นทางในการเดินทางได้ทางโปรแกรม Google Map และ Google Earth ได้ทางโทรศัพท์สมาร์ตโฟนและคอมพิวเตอร์ได้

รูปที่ 1 แผนที่ที่ตั้งและแหล่งผลิตของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยง ตำบลบ้องตี้

5.2 ปฏิทินการผลิตและการใช้แรงงานที่เอื้อต่อศักยภาพผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงชุมชนบ้องตี้

ตารางที่ 1 ปฏิทินการผลิตและปฏิทินการใช้แรงงาน ครั้วเรือนผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยง

ที่	รายการผลิตและการใช้แรงงาน	เวลา					หมายเหตุ
		เช้า	สาย	บ่าย	เย็น	กลางคืน	
1.	ทอผ้าจากออคเคอร์	←			→		ช่วงรับออคเคอร์
2.	ลูกจ้าง (อบต.)	←			→		ตลอดปี
3.	รับจ้าง	←			→		เสาร์และอาทิตย์
4.	ปลูกมันสำปะหลัง	←		→			ฤดูเพาะปลูก เดือนพฤษภาคม – พฤศจิกายน
5.	หาของป่า	←	→			←	ทุกครั้วเรือน
6.	รับจ้างขับรถ	←			→		ครั้วเรือนคุณจันทร์โฉม
7.	ขายหน่อไม้ต้ม	←		→			ครั้วเรือนคุณตาตุ

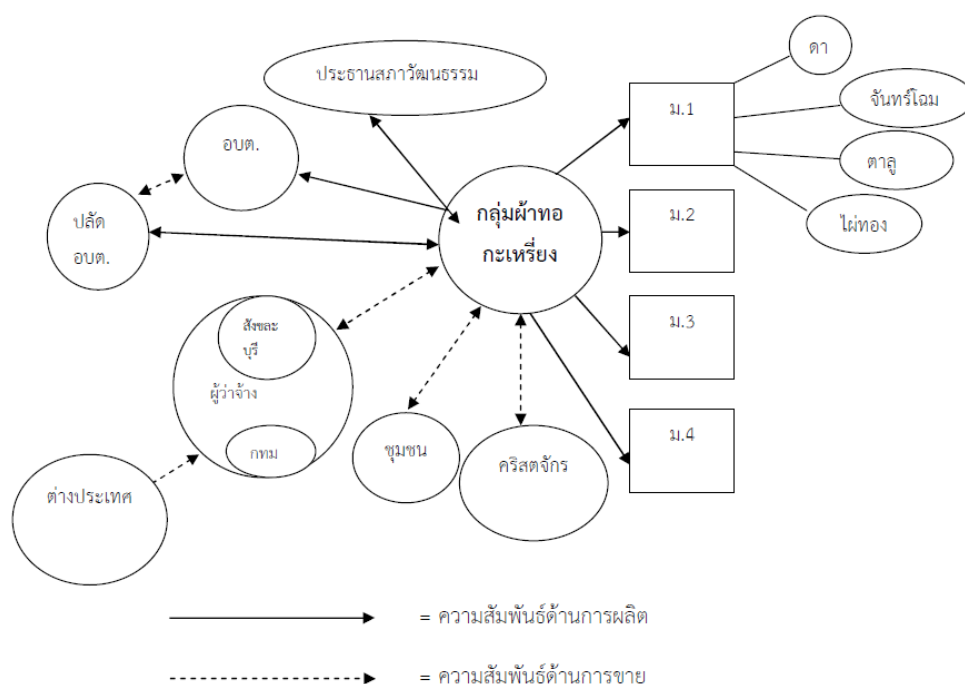
จากข้อมูลปฏิทินการผลิต พบว่า ครั้วเรือนผู้ทอผ้าทอกะเหรี่ยง ไม่ได้ทอผ้าเป็นอาชีพหลักเหมือนในอดีต แต่จะเป็นการทอเพื่อเป็นรายได้เสริม เนื่องจากความไม่แน่นอนด้านการส่งสินค้าที่มีเฉพาะบางช่วงที่มีความต้องการมาก บางช่วงมีความต้องการน้อย จึงทำให้รายได้ไม่เพียงพอ จึงต้องมีอาชีพหลักจำพวกการรับจ้าง การปลูกมันสำปะหลัง การหาของป่า การค้าขาย และการขายหน่อไม้ต้ม อันเป็นวิธีการปรับตัว (Adaptation) และยุทธวิธีการดำรงชีพ (Livelihood Strategies) เพื่อความอยู่รอดของครั้วเรือนผู้ผลิต จนกลายเป็นผู้ผลิตที่ยืดหยุ่น (Flexible Producer) ที่มีการปรับตัวตามตลาดที่ไม่แน่นอน แต่ยังคงมีการอนุรักษ์การทอผ้าเพื่อรักษาตัวตนของกลุ่ม และโอกาสการเสริมสร้างความมั่นคงของครั้วเรือนที่มีความหลากหลายทางวิชาชีพบนโลกแห่งการแข่งขัน

5.3 แผนผังความสัมพันธ์การผลิตเอื้อต่อศักยภาพผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงชุมชนบ้องตี้

จากข้อมูลเชิงศักยภาพความสัมพันธ์ของผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงกับกลุ่มความสัมพันธ์อื่นๆ สามารถสรุปปัจจัยต่อศักยภาพของกลุ่มทอผ้าทอกะเหรี่ยง 2 ประเด็น ได้แก่

1) ความสัมพันธ์ด้านการผลิต เป็นปัจจัยที่นำมาสู่การก่อตั้งกลุ่มผ้าทอกะเหรี่ยง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้องตี้ ที่เป็นส่วนราชการในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอกะเหรี่ยงของตำบลบ้องตี้ ด้วยการจัดสรรงบประมาณในการสร้างกลุ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 โดยมีนางอินทรา พรหมรัตน์ และนางอุไร ไกรหอม ประธานสภาวัฒนธรรมบ้องตี้เป็นผู้ริเริ่ม จนนำไปสู่การเรียนรู้การสอนการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงซึ่งมีนางดิก่อ (มารดาของคุณเพ็ญโฉมหรือดา) เป็นครูผู้สอนทอผ้า จนกระทั่งได้ถ่ายทอดความรู้แก่ คุณเพ็ญโฉม คุณจันทร์โฉม คุณตาตุ และคุณไผทองที่เป็นรุ่นต่อมาในการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงขึ้น

2) ความสัมพันธ์ด้านการขาย เป็นปัจจัยที่จะส่งผลผลิตหรือการผลิตแก่ผู้ต้องการรับซื้อผ้าทอกะเหรี่ยง โดยกลุ่มที่เป็นลูกค้าหลักของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงบ้องตี้ ได้แก่ กลุ่มลูกค้าจากอำเภอสังขละบุรี กรุงเทพมหานคร คริสตจักรบ้องตี้ ออร์เดอร์จากต่างประเทศ เช่น ประเทศออสเตรเลียและสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

แผนภาพที่ 2 แผนผังความสัมพันธ์การผลิตเอื้อต่อศักยภาพผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงชุมชนบ้องตี้

5.4 ทุนการดำรงชีพ กลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงชุมชน

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดห้าเหลี่ยมการดำรงชีพ (DFID, 2002) เพื่อวิเคราะห์ทุนการดำรงชีพของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงชุมชนบ้องตี้ เพื่อวิเคราะห์ถึงลักษณะการดำรงชีพจากทุนการดำรงชีพ 5 รูปแบบ ผู้วิจัยพบว่าทุนการดำรงชีพทำให้ครัวเรือนของผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงมีศักยภาพในการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงต่อประชาคมภายนอกหมู่บ้านได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าหากมีการส่งเสริมและการพัฒนาภายในกลุ่มผู้ผลิตได้จะส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งของกลุ่มได้ โดยทุนการดำรงชีพครัวเรือนผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงชุมชนบ้องตี้ มีดังนี้

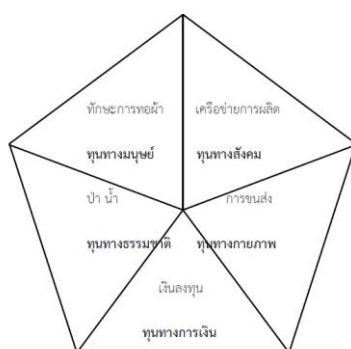
1. **ทุนทางมนุษย์ (Human Capital)** ได้แก่ ทักษะ ความรู้ ความสามารถในการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงมืออยู่ในระดับดี และสามารถคิดสร้างสรรค์ลวดลายผ้าที่มีความทันสมัย และมีความกระตือรือร้นต่อการหาแหล่งรับซื้อภายนอก เช่น ในตัวเมืองกาญจนบุรี กรุงเทพมหานคร ตลาด กลุ่มหน่วยงานราชการ และต่างประเทศ เป็นต้น

2. **ทุนทางสังคม (Social Capital)** ได้แก่ ทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคม ที่นำมาใช้ในการบรรลุเป้าหมายในการทำกิจกรรมการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยง ซึ่งได้แก่ เครือข่ายและความสัมพันธ์ ช่วยเพิ่มโอกาสในการขายสินค้า เช่น เครือข่ายแม่ค้าอำเภอสังขละบุรี เครือข่ายแม่ค้าตัวเมืองกาญจนบุรี คริสตจักรศรีมงคลและบ้องตี้ กลุ่มต่างประเทศและสถานการศึกษาในพื้นที่ ตลอดจนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้องตี้ที่สนับสนุนกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยง

3. **ทุนทางธรรมชาติ (Natural Capital)** ได้แก่ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นที่พึ่งในการดำรงชีพ เช่น ป่าและน้ำ ซึ่งอาจไม่ได้สนับสนุนต่อการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงโดยตรงแต่เป็นทุนที่นำมาซึ่งความมั่นคงการดำรงชีพและอาหารของครัวเรือนผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยง ดังจะเห็นได้จากข้อมูลปฏิบัติการผลิต

4. ทุนทางกายภาพ (Physical Capital) ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงและการดำรงชีพ เช่น การคมนาคมขนส่ง ที่อยู่อาศัย การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ ซึ่งอาจเป็นทุนที่สร้างศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงไม่มาก เช่น เรื่องการขนส่งสินค้าที่มีระยะทางไกลต่อพื้นที่ในเมืองและพื้นที่อื่นๆ

5. ทุนทางการเงิน (Financial Capital) ได้แก่ ทรัพย์สินทางการเงิน ซึ่งเป็นทุนที่จำเป็นต่อการผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงและการดำรงชีพ ถือว่าเป็นจุดอ่อนที่ทำให้ผู้ผลิตมีศักยภาพในการผลิตสินค้าผ้าทอกระเหรี่ยงได้น้อย เนื่องจากการมีทุนการลงทุนที่น้อยและไม่สามารถลงทุนล่วงหน้าได้

แผนภาพที่ 3 การวิเคราะห์ศักยภาพผู้ผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงผ่านทุนการดำรงชีพ

5.5 การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด ของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงชุมชน

จากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย ได้แก่ ชาวบ้าน, ปราชญ์ชุมชน, กลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกระเหรี่ยง, ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้องตี้ พบว่า จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด ของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงชุมชนบ้องตี้ ได้ข้อสรุปดังแผนภาพนี้

S - คุณภาพของผ้าทอกระเหรี่ยงสูง ด้วยการใช้ความประณีตและระยะเวลาในการผลิตนานและความละเอียดในการผลิตผ้าทอกระเหรี่ยง - การแปรรูปสินค้าจากผ้าทอกระเหรี่ยงมีความหลากหลาย เช่น เสื้อกระเหรี่ยง(หญิงและชาย) โสร่ง ช่อมกระเหรี่ยง ผ้าโพกหัว ผ้าพันคอ ผ้าถุง กระเป๋าสาตงค์ และสินค้าที่ทันสมัยประยุกต์ใช้ได้ - ผู้ผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงมีความรับผิดชอบต่องานผลิตและมีฝีมือในระดับดี	W - แหล่งผลิตสินค้ามีระยะทางไกลจากตัวอำเภอไทรโยค อำเภอเมืองกาญจนบุรี และกรุงเทพมหานคร ขาดต่อการขนส่ง - เป็นชุมชนชายขอบ ไม่ได้ได้รับการพัฒนาจากส่วนกลางมาก โดยเฉพาะการไปรโมทสินค้าให้บุคคลภายนอกหรือนักท่องเที่ยวไม่เป็นผลมาก - ไม่มีการผลิตวัตถุดิบเองเช่น ฟ้าย และสีย้อมผ้า - ลายผ้าไม่มีเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของตนเอง - ขาดการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของสินค้า - ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตลายผ้าในรูปแบบใหม่ๆ - การขาดการเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์กระเหรี่ยงใส่ลงไปในสินค้าผ้า
O - มีหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุนต่อการพัฒนาภูมิวิสาหกิจชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลบึงตี้ที่พยายามพัฒนาและผลักดันมาตลอด 20 ปี - มีโอกาสในการขายผ้าทอกระเหรี่ยงจากกลุ่มภายนอก ได้แก่ ผู้ขายผ้ากระเหรี่ยงจากอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร และจากต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศออสเตรเลียและสหรัฐอเมริกา - มีโอกาสในการขายผ้าทอกระเหรี่ยงจากกลุ่มภายในชุมชน ได้แก่ โรงเรียนบ้านบึงตี้บนที่มีนโยบายให้นักเรียนสวมผ้าทอกระเหรี่ยงทุกวันศุกร์ คริสต์จักรบึงตี้และศรีมงคล และกลุ่มชาวบ้านที่สวมใส่ในชีวิตประจำวัน - กลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงมีความต้องการผลิตต่อไป ถึงแม้ปัจจุบันจะเป็นแค่เพียงรายได้เสริมก็ตาม	T - การไม่มีแรงงานในการผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงมากพอ - ไม่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงต่อคนรุ่นใหม่ - การขาดการสนับสนุนในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง - การดำเนินการกลุ่มการผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงไม่มีความต่อเนื่องและเข้มแข็งต่อการดำเนินงานต่อไปได้และครัวเรือนที่ผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงต่างคนต่างทำ ไม่มีการรวมกลุ่มกัน - ปัจจุบันอาชีพการทอผ้าไม่ใช่อาชีพหลักของกลุ่มผู้ทอผ้า เนื่องจากการขาดรายได้อย่างต่อเนื่อง กลุ่มจึงไปประกอบอาชีพอื่นๆแทน เช่น การรับจ้างและการทำเกษตรกรรม - การเปลี่ยนสถานะจากผู้ประกอบการ เป็น ผู้รับจ้าง ทอผ้า หมายความว่า ไม่ได้ผลิตเพื่อขาย แต่มีผู้ว่าจ้างจากสังขละบุรี อำเภอเมือง กรุงเทพมหานคร และต่างประเทศ - การเปลี่ยนประธานสภาวัฒนธรรมเป็นคนใหม่ ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาสินค้าและกลุ่มผ้าทอกระเหรี่ยง

แผนภาพที่ 4 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด ของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงชุมชนบึงตี้

6.อภิปรายผล

เนื้อหาและรูปแบบการแสดงผลการศึกษาที่ผู้วิจัยที่ศึกษาเรื่อง ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงชุมชนบึงตี้ จากเครื่องมือสื่อความคิดการศึกษาชุมชน ได้แก่ 1) ศักยภาพเชิงพื้นที่ พบว่า ข้อมูลศักยภาพเชิงพื้นที่ประกอบด้วย ข้อมูลที่ตั้งและแหล่งผลิตของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงชุมชนบึงตี้ เส้นทางที่เอื้อต่อการตลาดและการขนส่งผลิตภัณฑ์ผ้าทอ 2) ปฏิทินการผลิตและการใช้แรงงานของครัวเรือนผู้ผลิตผ้าทอกระเหรี่ยง พบว่า ในภาพรวมของครัวเรือนผู้ผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงไม่ได้ทอผ้าเป็นอาชีพหลักเหมือนในอดีตแล้ว แต่จะเป็นการทอเพื่อเป็นรายได้เสริม มีรูปแบบการดำรงชีพที่เป็นไปแบบยืดหยุ่น (Flexible Producer) ที่ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่และทำอาชีพอื่นๆ ควบคู่กับการผลิตผ้าทอกระเหรี่ยง 3) แผนผังความสัมพันธ์การผลิต พบรูปแบบความสัมพันธ์ 2 รูปแบบ ได้แก่ ความสัมพันธ์ด้านการผลิต และความสัมพันธ์ด้านการขายที่เป็นตัวเสริมสร้างให้กลุ่มผู้ผลิตมีความเข้มแข็งในการผลิตเพื่อขายผ่านเครือข่ายของตนเอง 4) ทุนการดำรงชีพ พบว่า มีทุนการดำรงชีพจากทุนการดำรงชีพ 5 รูปแบบ ได้แก่ ทุนทางมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางกายภาพและทุนทางการเงินที่คอยตอบสนองศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงให้สามารถดำรงอยู่ได้ตามสถานการณ์และความเปราะบางของครัวเรือน และ 5) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด ที่จะสะท้อนศักยภาพของกลุ่มที่ผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงของชุมชน โดยข้อมูลวิจัยไม่ได้สะท้อนถึงข้อมูลด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด (SWOT) เพียงอย่างเดียว แต่จะถ่ายทอดเรื่องราวศักยภาพเชิงพื้นที่ ปฏิทินการผลิตและแรงงานของครัวเรือน แผนผังความสัมพันธ์การผลิต และทุนการดำรงชีพควบคู่ไปด้วย จากการวิเคราะห์ดังกล่าวทำให้พบว่า ชุมชนท้องถิ่น

ถึงแม้จะอยู่ในพื้นที่ชายแดน ชุมชนหรือกลุ่มผู้ผลิตจะมียุทธวิธีการดำรงชีพ (Livelihood Strategies) เครือข่ายทางสังคม และทุนการดำรงชีพ (Livelihood Capitals) ที่จะเป็นตัวกำหนดศักยภาพของชุมชนและกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงให้มีรูปแบบการดำรงชีพที่เป็นไปแบบยืดหยุ่น (Flexible Producer) ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและบริบทความเปราะบาง (Vulnerability Context) เป็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทที่ไม่ได้เป็นสังคมชนบทแบบเดิม แต่เป็นสังคมชนบทที่ยืดหยุ่นสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและความเปราะบางได้ และเป็นสังคมผู้ประกอบการ (Entrepreneur Society) ที่สามารถจัดการตนเองได้อย่างเข้มแข็ง (อรรถจักร สัตยานุรักษ์, 2559)

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การศึกษาศักยภาพของภาคเอกชน เช่น ห้าง ร้าน บริษัทและองค์กรภาคธุรกิจที่เอื้อต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อทำแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่ทันสมัย

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาศักยภาพของชุมชนและผลิตภัณฑ์เรื่องผ้าทอพื้นเมืองภาพรวมของกลุ่มชาติพันธุ์ในระดับจังหวัด เช่น กะเหรี่ยงและมอญของจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อพัฒนาข้อมูลเป็นรูปแบบของผังและรายชุมชนได้

8. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, (2558). “นโยบายดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม”. (ระบบออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://www.mict.go.th/view/1/Digital%20Economy> (13 กันยายน 2558)

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์และคณะ. (2545). *วิถีชุมชน คู่มือการเรียนรู้ที่ทำงานชุมชนง่าย ได้ผล และสนุก*.

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. นนทบุรี.

คมลักษณ์ ไชยยะ. (2550). *อัตลักษณ์ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ในหมู่บ้านชายแดนไทย-พม่า จังหวัดกาญจนบุรี :*

กรณีศึกษาบ้านบ้องดึ้น. พระนครศรีอยุธยา, ภาควิชาการพัฒนารัฐบาล คณะมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

มูลนิธิมั่นพัฒนา. (2559). *เทคนิคและเครื่องมือ สื่อความคิดในการศึกษาชุมชน (เอกสารประกอบการเสวนา)*.

มูลนิธิมั่นพัฒนา. กรุงเทพฯ.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). “แนวคิดเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0”. (ระบบออนไลน์) แหล่งที่มา:

http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6087&filename=index. (13 กันยายน 2559)

อรรถจักร สัตยานุรักษ์. (2559). *ลืมนตาอำปากจากชาวนาผู้ประกอบการ*. สำนักพิมพ์มติชน. กรุงเทพฯ.

Department for International Development. (2002). **Sustainable Livelihoods Guidance Sheets**. London:

Department for International Development.

Ellis, Frank. (1998). “Survey Article: Household Strategies and Rural Livelihood Diversification”. **Journal of Development Studies** 35(1): 1-38.

Robinson, Guy M. (2004). **Geographies of Agriculture: Globalisation, Restructuring, and Sustainability**. New York: Prentice Hall.

**ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุไทย ใน
เขตกรุงเทพฯและปริมณฑล**

**FACTORS DETERMINING DECISION MAKING IN TOURISM PATTERNS
OF THAI ELDERLY PEOPLE IN BANGKOK AND SUBURBS**

วสวัตต์ สุติญญามณี

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาธุรกิจการบิน วิทยาลัยการท่องเที่ยวและการบริการ
มหาวิทยาลัยศรีปทุม**

E-mail: vasavat.su@spu.ac.th

บทคัดย่อ

จากการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยของไทยที่สัดส่วนของผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งประเทศมีสัดส่วนที่สูงขึ้น ดังนั้นแนวโน้มของผู้บริโภคจึงมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสของสังคม ผู้สูงอายุจึงมีบทบาทสำคัญและกำลังเป็นฐานผู้บริโภคใหม่ที่หลายองค์กรธุรกิจกำลังให้ความสนใจ เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวจะมีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้น อีกทั้งในแหล่งท่องเที่ยวก็ตามก็ต้องทำการรักษานักท่องเที่ยวและสร้างความพึงพอใจในการให้บริการของนักท่องเที่ยว ดังนั้นการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเกี่ยวกับเพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล โดยตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามาจากประชากรผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก จำนวน 500 คน วิเคราะห์ผลใช้สถิติเชิงพรรณนา และการใช้สถิติขั้นสูง Ordered Logistic Regression ในการวิเคราะห์ถึงเพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลใน 3 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยพบว่า อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ ข้อจำกัดทางกายภาพของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ซึ่งเป็นสิ่งที่แหล่งท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงปัจจัยดังกล่าวเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, การตัดสินใจ, รูปแบบการท่องเที่ยว

ABSTRACT

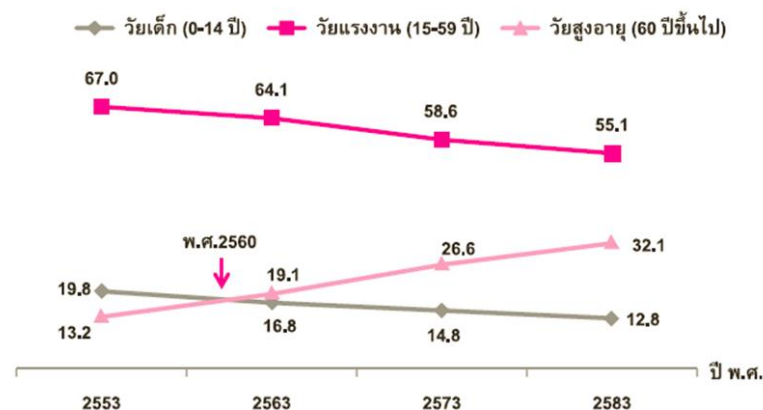
Thailand is stepping into the Ageing Society which the proportion of the elderly population in the country is getting higher. Consequently, consumer trends are changing with the social flow. Elderly people are important and new consumer bases which many businesses have to pay attention to them. As with the tourism industry, tourists have a higher proportion with elderly tourists. As tourism attractions, they also have to

maintain their tourist bases and satisfy their tourists. Therefore, this research aims to study on Factors Determining Decision Making in Tourism Patterns of Thai Elderly People in Bangkok and Suburbs. The samples used were 500 elderly people in Bangkok and suburb areas. This study use advanced statistics Ordered Logistic Regression for the analysis of the factors affecting the decision making of the tourism patterns in three aspects which are Cultural Tourism, Health Tourism, and Natural Tourism. The results were found that age, average monthly incomes and physical limitations of the elderly tourists are correlated with the decision making of the tourism patterns. This is what tourism attractions need to take into consideration in order to improve their services to sustainable tourism attraction.

KEYWORDS: Ageing, Decision Making , Tourism Pattern

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยเฉพาะในสาขาการแพทย์ และสาธารณสุขส่งผลให้การรักษาพยาบาล การบริโภคอาหาร การดำเนินชีวิตได้รับความสนใจและให้ความสำคัญมากขึ้น ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้นขณะที่ อัตราการเกิดลดน้อยลง เพราะสภาวะทางเศรษฐกิจ วิถีชีวิต และทัศนคติของคนในยุคปัจจุบันที่มีแนวโน้มที่จะมีคนโสดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมี การแต่งงานช้าลง และนิยมมี บุตรน้อยลง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) ดังนั้นจึงส่งผลต่อสัดส่วนของผู้สูงอายุที่กำลังขยับตัวเพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้คาดการณ์ไว้ว่า ประชากรของประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นจาก 66.48 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2551 เป็น 70.65 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2568 แล้วจะเริ่มลดลงเป็น 70.63 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2573 โดยมีสัดส่วนที่ประเมินได้จากประชากรวัยเด็ก อายุ 0-14 ปี จะลดลงจาก 15.95 ล้านคนในปี พ.ศ. 2533 เป็น 9.54 ล้านคนในปี พ.ศ. 2573 ขณะที่ประชากรวัยสูงอายุ คือ ประชากรที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป จะเพิ่มขึ้นจาก 4.02 ล้านคนเป็น 17.74 ล้านคน ในช่วงเดียวกันจากจำนวนประชากรแต่ละช่วงวัย ประเทศไทยเริ่มก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society)” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในปี พ.ศ. 2567

แผนภาพที่ 1 จำนวนสัดส่วนผู้สูงอายุเมื่อเปรียบเทียบกับวัยเด็กและวัยแรงงานของไทย
ที่มา:คำนวณจาก สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2553

ตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นตลาดใหญ่ที่มีศักยภาพและน่าสนใจมากขึ้น เนื่องจากโครงสร้างของสังคมกำลังจะก้าวสู่สังคมของผู้สูงอายุ สหประชาชาติคาดการณ์ว่าจะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น (Sangpikul, 2007) จาก 687.9 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 1,968 ล้านคนในปี พ.ศ. 2593 ซึ่งคนในทวีปเอเชียจะมีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด แนวโน้มการขยายตัวของตลาดผู้สูงอายุในประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2603 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นกว่า 2 เท่าตัว ในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ คาดการณ์ว่าในอีก 10 ปีข้างหน้า หรือในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนมากถึง 7 ล้านคนในหนึ่งปี (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557)

สำหรับการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จะทำให้เข้าใจถึงรูปแบบการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งเน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี กลุ่มค่า เน้นการซื้อด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก พักนาน ใช้จ่ายสูง มีความสามารถในการซื้อบริการในราคาสูง เนื่องจากมีเงินเก็บจากการทำงานหนักมาทั้งชีวิต จึงมีศักยภาพสูงในการบริโภค ขณะเดียวกันคำนึงถึงความมั่นใจด้านความปลอดภัย ความมั่นใจด้านบริการ ใส่ใจดูแลสุขภาพที่ดี เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย และสุขภาพ อีกทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่ต้องกังวลต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต จึงมีความละเอียดรอบคอบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการต่างๆ มากยิ่งขึ้น

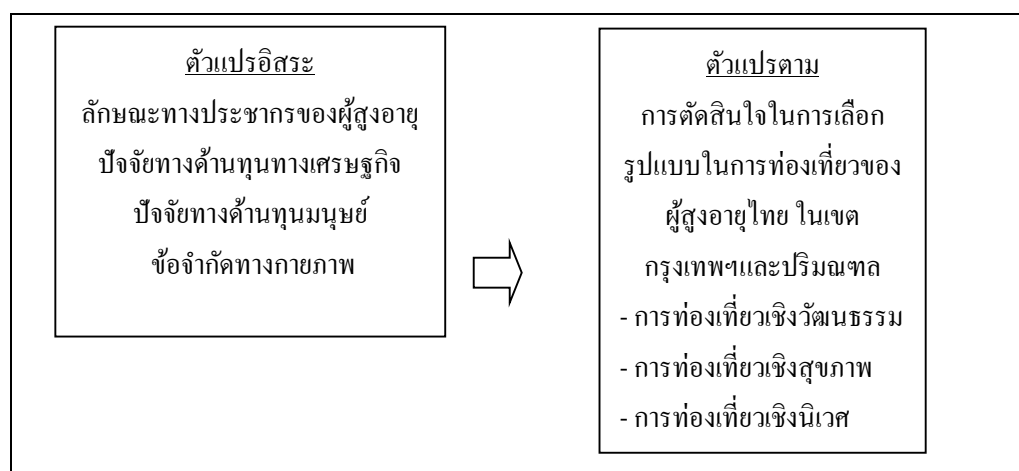
ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และปริมณฑล เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล

(2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลเป็นการศึกษาโดยการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในช่วงเดือน มีนาคม 2560 ถึง พฤษภาคม 2560

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ใช้การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการหาขนาดตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากรของ Roscoe แทนค่าโดยใช้สูตรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน 5% โดยจะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็น 500 ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ชาวไทยที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลโดยใช้วิธีทำการสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) วิธี Cluster Sampling เพื่อเลือกเขตที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ได้จำนวน 8 เขตของกรุงเทพมหานคร(บางนา สาทร ดอนเมือง บางเขน บางคอแหลม ธนบุรี วัฒนา บางแค) อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ และ อำเภอเมืองนนทบุรี

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุ ปัจจัยทางด้านทุนทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านทุนมนุษย์ และข้อจำกัดทางกายภาพ

ตัวแปรตาม การตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลบางส่วนจากแบบสอบถามเรื่อง “การตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวและการเดินทางทางอากาศของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล” ของผู้วิจัย ซึ่งผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยได้ค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha ที่ 0.812 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยกลุ่มตัวอย่างกรอกคำตอบเอง (Self-Administered) ซึ่งแบบสอบถามในส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และข้อจำกัดทางกายภาพ ลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ส่วนแบบสอบถามในส่วนที่ 2 เป็นแบบคำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเป็นลักษณะคำถามเป็นแบบ Likert Scale 5 ระดับ แต่ถ้าในกรณีกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถกรอกแบบสอบถามได้ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีสอบถามในแบบสอบถามและบันทึกข้อมูลลงในแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่ได้มาทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ จากนั้นจึงนำผลคำนวณทางสถิติที่ได้ มาเขียนการวิเคราะห์โดยวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติสหสัมพันธ์แบบพหุด้วยวิธี Ordered Logistic Regression วิเคราะห์ รวมทั้งนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 สถิติเชิงพรรณนา

1. ข้อมูลลักษณะทั่วไปทางประชากรศาสตร์ โดยด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง โดยมีเพศชาย จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 และเพศหญิง จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 ด้านอายุ พบว่า อายุเฉลี่ย 63.78 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60 – 64 ปี จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 น้อยที่สุดคือ อายุระหว่าง 80 – 84 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 ด้านการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 54.6 น้อยที่สุดคือ ระดับปริญญาเอก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2 ด้านอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ทำอาชีพค้าขาย/อาชีพอิสระ จำนวน 196 คน น้อยที่สุด คือ พนักงานมหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.2 ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 18,567.78 บาท ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 0 – 20,000 บาท จำนวน 263 คน น้อยที่สุดคือ รายได้ระหว่าง 200,001 – 300,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.2 ด้านสถานะภาพ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในสถานะภาพ สมรส/อยู่ด้วยกัน จำนวน 336 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2 น้อยที่สุดคือ สถานะภาพ หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8 ด้านข้อจำกัดทางกายภาพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรคกระดูก จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 51.4 น้อยที่สุดคือ สุขภาพแข็งแรงดี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0

2.) ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุชาวไทยในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ค่าเฉลี่ยโดยรวมทั้ง 3 รูปแบบ พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมค่าเฉลี่ยรวมจัดอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 2.93, รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ มีคะแนนเฉลี่ยรวมที่ 3.12 จัดอยู่ในระดับมาก และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีค่าเฉลี่ยรวม 2.73 จัดอยู่ในระดับมาก

5.2 สถิติสหสัมพันธ์แบบพหุ ด้วยวิธี Ordered Logistic Regression

ตารางที่ 1 แสดงการประมาณค่า Ordered Logistic Regression ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล

	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ตัวแปรอิสระ	Odd Ratio	Odd Ratio	Odd Ratio
ปัจจัยทางด้านประชากร			
เพศ หญิง (กลุ่มอ้างอิง) ชาย	0.9876	0.9526	0.9413
อายุ	1.0176***	1.0231***	1.0145***
สถานภาพสมรส โสด (กลุ่มอ้างอิง) สมรส/อยู่ด้วยกัน หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่	1.7601 4.1232	1.4565 4.8142	1.6458 4.7654
ปัจจัยด้านทุนทางเศรษฐกิจ			
อาชีพ ว่างงาน (กลุ่มอ้างอิง) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน ค้าขาย/อาชีพอิสระ รับจ้าง เกษตรกร/ประมง	13.4156** 8.4677** 3.1245 5.1456 1.4534	14.0745** 9.6511** 2.4589 4.9878 1.5673	12.0563** 7.4579** 4.6579** 6.1456 1.4564
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	1.0000***	1.0000***	1.0000***
ปัจจัยด้านทุนมนุษย์			
ระดับการศึกษา ปริญญาเอก (กลุ่มอ้างอิง) ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท	- 1.1453 1.0876 1.0055	- 1.1263 1.0659 1.0042	- 1.1432 1.0843 1.0062
	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ตัวแปรอิสระ	Odd Ratio	Odd Ratio	Odd Ratio

	การท้องที่เขวเชิง วัฒนธรรม	การท้องที่เขวเพื่อ สุขภาพ	การท้องที่เขวเชิง นิเวศ
ตัวแปรอิสระ	Odd Ratio	Odd Ratio	Odd Ratio
ปัจจัยด้านข้อจำกัดทางกายภาพ			
ข้อจำกัดทางกายภาพ แข็งแรงดี (กลุ่มอ้างอิง)			
โรคปวดกระดูก	0.8756**	1.4154**	0.8323**
โรคประจำตัว	0.9152**	1.3232**	0.9563**
ต้องได้รับยาจากแพทย์เพื่อรักษา	0.9332**	2.1155**	0.9576**
Sample size	500	500	500
Prob>chi2	0.0000	0.0000	0.0000
Pseudo-R2	0.3153	0.3262	0.3075
Log likelihood	-452.14324	-467.18765	-449.13423
p-value=.05 *pvalue=.01			

จากตารางที่ 1 ซึ่งเป็นตารางสถิติสหสัมพันธ์แบบพหุ ด้วยวิธี Ordered Logistic Regression แสดงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท้องที่เขวของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ในรูปแบบการท้องที่เขวเชิงวัฒนธรรม รูปแบบการท้องที่เขวเพื่อสุขภาพ และรูปแบบการท้องที่เขวเชิงนิเวศ พบว่า ปัจจัยทางด้านประชากรในเรื่องของอายุที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นทุกปีจะมีโอกาสทำให้มีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท้องที่เขวเพิ่มขึ้นในทุกด้าน โดยในด้านรูปแบบการท้องที่เขวเพื่อสุขภาพจะมีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจเพิ่มขึ้นมากที่สุดที่ 1.0231 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.01) รองลงมาคือด้านรูปแบบการเดินทางเชิงวัฒนธรรมโดยจะมีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจเพิ่มขึ้น 1.0176 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.01) และ ด้านรูปแบบการท้องที่เขวเชิงนิเวศโดยจะมีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจเพิ่มขึ้น 1.0145 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.01)

ปัจจัยทางด้านทุนทางเศรษฐกิจในเรื่องของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นทุกบาทจะมีโอกาสทำให้มีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท้องที่เขวเพิ่มขึ้นในทุกด้านเพิ่มขึ้นในทุกด้าน 1.000 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.01) เรื่องของสถานภาพการทำงานหรืออาชีพพบว่าผู้สูงอายุที่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน และค้าขาย/อาชีพอิสระ เมื่อเทียบกับผู้สูงอายุที่ว่างงานจะมีโอกาสที่มีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจเพิ่มขึ้น โดยผู้สูงอายุที่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจจะมีสัดส่วนระดับความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้นในทุกๆด้านโดยสัดส่วนของระดับการตัดสินใจในด้านรูปแบบการท้องที่เขวเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้นมากที่สุดที่ระดับ 14.0745 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.05) รองลงมาในด้านการท้องที่เขวเชิงวัฒนธรรมมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น 13.4156 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.05) และ ในด้านรูปแบบการท้องที่เขวเชิงนิเวศรวมมีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจเพิ่มขึ้น 12.0563 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.05) ตามลำดับ ผู้สูงอายุที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จะมีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจเพิ่มมากขึ้นในทุกๆด้านโดยสัดส่วนของระดับการตัดสินใจในด้านรูปแบบการท้องที่เขวเพื่อสุขภาพ

เพิ่มขึ้นมากที่สุดที่ระดับ 9.6511 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.05) รองลงมาในด้านรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น 8.4677 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.05) และ ในด้านรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีสัดส่วนของการตัดสินใจเพิ่มขึ้น 7.4579 เท่า (ระดับนัยสำคัญ 0.05) ตามลำดับ ส่วนอาชีพที่เหลื่อมเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพจะมีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยทางด้านทุนมนุษย์ในเรื่องของระดับการศึกษาโดยพบว่าไม่มีสัดส่วนของระดับการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และในด้านของปัจจัยทางด้านข้อจำกัดทางกายภาพพบว่าผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางกายภาพทุกประเภทจะทำให้ระดับการตัดสินใจในทุกรูปแบบลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพที่มีสัดส่วนระดับการตัดสินใจที่เพิ่มมากขึ้น

6. อภิปรายผล

จากการศึกษาสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ได้แก่ อายุของผู้สูงอายุ โดยเมื่ออายุที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีจะมีโอกาสที่จะมีระดับในการตัดสินใจในรูปบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพิ่มขึ้น ปัจจัยต่อมาคือ สถานภาพการทำงาน/อาชีพ โดยพบว่าผู้สูงอายุที่ยังคงประกอบอาชีพรับราชการ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน และค้าขาย/อาชีพอิสระ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพจะมีโอกาสที่จะมีระดับการตัดสินใจในรูปบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพิ่มขึ้น มากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ประกอบอาชีพ ซึ่งผลของปัจจัยในด้านของระดับการศึกษาและสถานภาพการทำงาน/อาชีพสอดคล้องกับการศึกษาของ วิทวัส(2549) และ กิตติชัย ธนทรัพย์สิน และ สุรพันธ์ ไชยชนะ. (2550) ที่ศึกษาถึงการตัดสินใจในการเดินทางทางอากาศเพื่อการท่องเที่ยวโดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอาชีพที่เป็นพนักงานบริษัทจะมีระดับความพึงพอใจในการใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำมากที่สุดน่าจะเป็นเพราะในการเดินทางหากเป็นการเดินทางเพื่อธุรกิจของบริษัทออกค่าใช้จ่ายให้ หรือการเดินทางท่องเที่ยวที่ทางผู้เดินทางเป็นคนออกค่าใช้จ่ายเอง บริษัทหรือผู้เดินทางจะมี กระบวนการในการตัดสินใจมากขึ้นกล่าวคือมีการคิดประเมินค่าทางเลือกก่อนการซื้อ ไม่ว่าจะเป็นด้านราคาการบริการ ชื่อเสียงสายการบิน ก่อนที่จะตัดสินใจซื้อมากกว่าคนเดินทางที่เป็นข้าราชการ ที่ส่วนหนึ่งคือระเบียบการเบิกจ่ายการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวจะต้องเลือกสถานที่ และบรรยากาศการท่องเที่ยว และรูปแบบการเดินทางเป็นอันดับแรกอีกด้วย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุไทย ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล นั้นรวมไปถึงทุนทางเศรษฐกิจในด้านของรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นในทุกๆบาทก็จะทำให้มีโอกาสมีการตัดสินใจในการท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ และ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพิ่มขึ้น ซึ่งคล้อยกับการศึกษาของ จุฑาทิพย์ สุจริตกุล (2558) ที่ศึกษาถึงรายได้ต่อรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย ในทางกลับกัน ปัจจัยในด้านข้อจำกัดทางกายภาพของผู้สูงอายุนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางกายภาพกับผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรงแล้วนั้นผู้ที่มีข้อจำกัดทางด้านกายภาพจะมีโอกาสในการตัดสินใจเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มมากขึ้นมากกว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lohmann (2001) ที่ศึกษาถึงการพยากรณ์รูปแบบการ

ท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในอนาคต อีกทั้งผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางกายภาพจะมีการตัดสินใจท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศลดลงอีกด้วย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) จากการศึกษาที่ว่าอายุของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นจะมีระดับของการตัดสินใจเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวทุกรูปแบบเพิ่มขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษานักท่องเที่ยวในกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งเป็นกระแสหลักของแหล่งท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นสถานที่ท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่อายุเพิ่มมากขึ้นที่ต้องมีการบริการและให้การช่วยเหลือในการท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวดังกล่าวที่มีความต้องการในสิ่งอำนวยความสะดวกที่มากกว่าผู้นักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ เพื่อสร้างความประทับใจและความพึงพอใจในการให้บริการของนักท่องเที่ยวได้ต่อเนื่อง

(2) จากการศึกษาพบว่ารายได้ต่อเดือนเฉลี่ยที่เพิ่มมากขึ้นรวมทั้งผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานจะมีระดับของการตัดสินใจเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวทุกรูปแบบเพิ่มขึ้น ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวควรคำนึงถึงอำนาจในการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจ มีกำลังในการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวจึงควรให้ความสำคัญกับกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักของแหล่งท่องเที่ยวที่จะเป็นผลต่อผลประโยชน์ของแหล่งท่องเที่ยวและเป็นตัวชี้วัดถึงการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

(3) จากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางกายภาพในทุกด้านนั้นจะมีระดับการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งสวนทางกับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ ที่มีระดับการตัดสินใจที่ลดลง อันเนื่องมาจากผู้สูงอายุมีการคำนึงถึงสภาพร่างกายของตนเองที่มีความต้องการในการรักษาสุขภาพให้มีความแข็งแรงเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุขทั้งกายและใจ ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพควรคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุดังกล่าวที่จะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลัก รวมไปถึงรูปแบบการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ ควรมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเอื้ออำนวยต่อการรักษานักท่องเที่ยวและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับคนทุกวัยต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้เป็นเพียงการศึกษากลุ่มของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล เท่านั้นยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวในวัยอื่นๆ เพื่อเป็นการศึกษาวิจัยรูปแบบการท่องเที่ยวของคนทุกวัยการศึกษาครั้งต่อไปน่าจะมีการศึกษาให้ครบทุกวัยเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีการปรับปรุงเพื่อความยั่งยืนสำหรับทุกเพศ ทุกวัย รวมทั้งศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาถึงสาเหตุในการตัดสินใจในการเลือกแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงศึกษาเจาะลึกถึงพฤติกรรม และปัจจัยในการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ของผู้สูงอายุเพื่อได้ข้อมูลที่เจาะลึกมากยิ่งขึ้นต่อไป

8. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชฎานิสวรรค์ โคนะ อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำหรับคำปรึกษาในการวิจัยนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

9. เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย ธนทรัพย์สิน และ สุรพันธ์ ไชยชนะ. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการเดินทางของสายการบิน
ต้นทุนต่ำและสายการบินไทย. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- เคย์, เอส. จี. 2546. การสร้างสัมพันธภาพอันยาวนานกับลูกค้า [Financial Times: Mastering Complete MBA
Companion in Marketing] (ชินจิตต์แจ้งเจนกิจ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: เอ อาร์ บิสิเนส เพรส. (ต้นฉบับ
พิมพ์ปี ค.ศ. 1999)
- จุฑาทิพย์ สุจริตกุล. 2558. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต. วารสาร
รัชดาภิเษก ฉบับพิเศษ 23 ปี รัชดาภิเษก หน้า 236-248
- ฉัตรยาพร เสมอใจ และ มัทนียา สมมิ. 2548. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร, เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ปัญญา พงษ์ยี่หวา. 2548. ความพึงพอใจโดยรวมและแนวโน้มการซื้อซ้ำของลูกค้า, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิวัฒน์ อุดมกิตติ. 2549. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อบริการสายการบินต้นทุนต่ำใน
ประเทศไทย. โครงการวิจัยปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- สถาบันวิจัยสังคม. 2557. นักท่องเที่ยวสูงวัย: อนาคตใหม่ การท่องเที่ยวไทยพร้อมหรือยัง?,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สถาบันวิจัยสังคม. 2556. ชุมชนท่องเที่ยวกับการรองรับ การท่องเที่ยวเพื่อผู้สูงอายุ กรณี ศึกษาแหล่งท่องเที่ยว,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2553. สัมมะโนประชากรและเคหะ ปี 2523-2553. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- Lohmann, M. 2001. Predicting Travel Patterns of Senior Citizens: How The Past May Provide a Key to The
Future. **Journal of Vacation Marketing** Vol.7, No.4, 357-366. NIT: The Institute of Tourism and
Recreational Research in North Europe.
- Sangpikul, A. 2007. Travel Motivations of Japanese Senior Travellers to Thailand. **International Journal of
Tourism Research**. Vol. 10, Issue 1, 81-94

**ความรู้และพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต
ของข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์**

**THE KNOWLEDGE AND BEHAVIOR IN USING SUFFICIENCY ECONOMY
PHILOSOPHY FOR APPLICATION IN LIFE OF GOVERNMENT OFFICER
THE DEPARTMENT OF INTERNAL TRADE
MINISTRY OF COMMERCE**

ปวีศ เมตตา

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

E-mail: Pavarichmetta@hotmail.com

ดร. เมทินทร์ เมธาวิกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม

E-mail: mekin991@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ตามวิธีการของยามานะ ผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 215 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova)

ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.870) การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ความเข้าใจ พฤติกรรมการดำเนินชีวิต

ABSTRACT

This research is Quantitative Research that has 3 objective: 1) to study the knowledge and the understand in using Sufficiency Economy Philosophy for application in life of Government Officer the Department of Internal Trade Ministry of Commerce. 2) to study behavior in using Sufficiency Economy Philosophy for application in life of Government Officer the Department of Internal Trade Ministry of Commerce. 3) to propose guidelines in using Sufficiency Economy Philosophy for application in life of Government Officer the Department of Internal Trade Ministry of Commerce. According to Yamane's thought, the sample of this study consists of 215 people calculated by Accidental Sampling. Researcher collects and analyzes the data from the questionnaires with descriptive statistics method i.e. Simple Statistics such as Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation. In addition, researcher compares and test the difference of mean with t-test and One-way Anova.

The results showed that most Government Officer the Department of Internal Trade Ministry of Commerce have a medium level of knowledge and understanding in the Sufficiency Economy Philosophy and have a high level of behavior in using Sufficiency Economy Philosophy for application in life ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.870). The behavior comparative analysis classified by personal status found that the different sex, age, education, the operation, knowledge and understand are different in using Sufficiency Economy Philosophy for application in life with relativity value at 0.05.

KEYWORDS: Sufficiency Economy Philosophy, Knowledge, Living Behavior

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นอันดับแรกด้วยความเชื่อที่ว่าเมื่อเศรษฐกิจดีจะส่งผลให้การพัฒนาด้านอื่น ๆ ดีตามไปด้วย แต่ในความเป็นจริงกลับไม่เป็นเช่นนั้น ดังจะเห็นได้จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนไทยเกิดปัญหาหลากหลายด้าน ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากสังคมไทยให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม จนทำให้มนุษย์เกิดความจำเป็นต้องดิ้นรนทำทุกวิถีทางเพื่อตอบสนองในสิ่งที่ตนเองต้องการ นำความรู้ความสามารถของตนไปแสวงหาผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงจรรยาบรรณและความเดือดร้อนที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้อื่น ขอบเพียงให้ตนเองได้รับประโยชน์สูงสุดก็พอ จึงเกิดการแข่งขันกันเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินตราโดยไม่จำกัดรูปแบบ เช่น การดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมาย การฉ้อโกงรวมถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวง (อารีย์ เชื้อเมืองพาน, 2551) ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานั้นเป็นปัญหาที่เกิดจากสถานะเศรษฐกิจที่นำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ทางสังคม เช่น ปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาความยากจน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมจนอาจเกิดปัญหาอาชญากรรมที่รุนแรง ปัญหาต่าง ๆ นั้นได้ถือผลมาจากการนำค่านิยมและวัฒนธรรมต่างชาติที่ไม่เหมาะสมเข้ามาประกอบในการดำเนินชีวิต ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 ที่ได้มุ่งเน้นการใช้แนวความคิดทางตะวันตกมาใช้ในการดำเนินชีวิตและบริหารประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศให้เป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น

และลดความสำคัญของภาคเกษตรกรรมอันเป็นอาชีพหลักของคนไทย ทำให้ระบบเศรษฐกิจขาดความสมดุล แรงงานคนย้ายเข้าสู่เมืองเพื่อรับจ้างและประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการพึ่งพิงต่างประเทศ เช่น การกู้ยืมเงินทุน การนำเข้าวัตถุดิบ เครื่องจักรและเทคโนโลยี ทำให้ประเทศเข้าสู่ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศและสังคมอ่อนแอ ผลของการพัฒนาที่ขาดความสมดุลกับการพัฒนาคุณภาพของประชากรทั้งทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางภาวะวิกฤตินั้นเอง ประชาชนชาวไทยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ประชาชนชาวไทย เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ถึงความสำคัญในการปรับทิศทางการพัฒนาประเทศสู่แนวเศรษฐกิจพอเพียง และทรงพระราชทานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ให้สามารถฝ่าฟันภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งหลักการที่สำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนทางสายกลาง ความไม่ประมาท พึ่งตนเอง โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งต่อมาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงพระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทยได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในทุกภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546)

กรมการค้าภายในเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ มีภารกิจเกี่ยวกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการค้าภายในประเทศ โดยกำกับดูแล ส่งเสริม และพัฒนาการค้าภายในประเทศให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในระบบการค้าเสรี และผู้บริโภคได้รับการพิทักษ์ประโยชน์ โดยมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมาย จัดทำและประสานแผนปฏิบัติการของกรมให้เป็นไปตามนโยบายและแผนปฏิบัติการของกระทรวง รวมทั้งเร่งรัด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของกรม ดำเนินการเกี่ยวกับงานสถิติและประมวลผล พัฒนาระบบ และให้บริการข้อมูลสารสนเทศการค้าภายในประเทศ รวมทั้งจัดระบบ ส่งเสริม และพัฒนาการค้า การตลาด และตลาดภายในประเทศให้เกิดประสิทธิภาพและมีความเป็นธรรม จัดระเบียบและส่งเสริมระบบการค้าสินค้าเพื่อรักษาระดับราคาสินค้าเกษตร ส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรมและป้องกันการผูกขาดตัดตอนทางการค้า จัดระบบราคาและปริมาณสินค้าให้เกิดความเป็นธรรม ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริโภคให้มีบทบาทในการพิทักษ์ประโยชน์ของตนเอง จัดระบบและพัฒนาการชั่งตวงวัดในเชิงพาณิชย์ จัดระเบียบเกี่ยวกับการค้าและการตลาด ตลอดจนกำกับตรวจสอบ และควบคุมการประกอบธุรกิจ และพัฒนากฎหมาย กฎ และระเบียบ รวมทั้งดำเนินการเพื่อส่งเสริมการค้าให้เป็นธรรม จากภารกิจหน้าที่ที่จะเห็นได้ว่ากรมการค้าภายในเป็นหน่วยงานที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงและยั่งยืนโดยตรง จึงเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญ และสมควรที่จะน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนและขับเคลื่อนให้ประเทศมีการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบ เสียสละ ยึดถือความถูกต้องเป็นธรรม เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชน และต้องดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ข้าราชการกรมการค้า

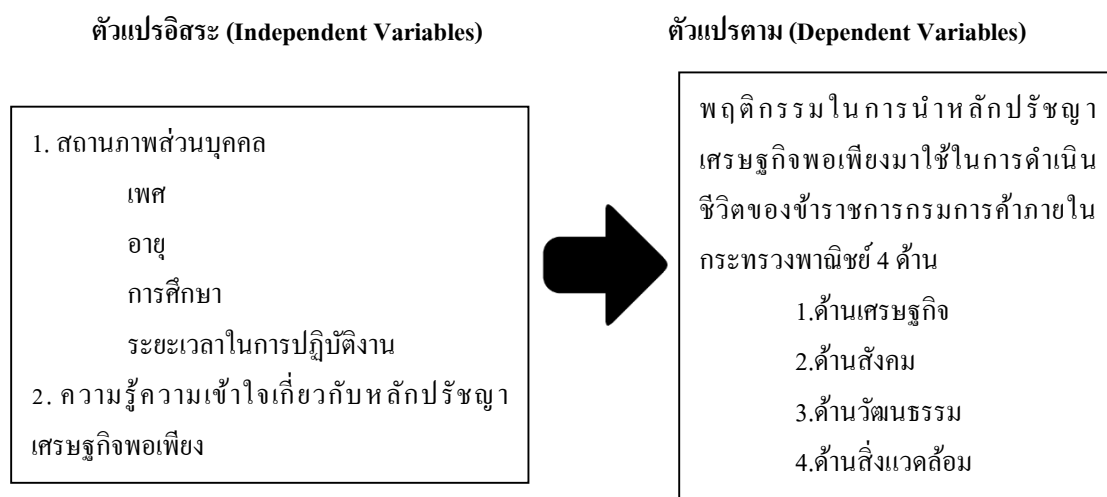
ภายใน กระทรวงพาณิชย์มีความรู้ความเข้าใจและมีพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตมากนักน้อยเพียงใด เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์
- (2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลและความรู้ความเข้าใจ
- (3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และเสนอแนะแนวทางในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ โดยได้นำองค์ความรู้มากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง ความรู้และพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ แตกต่างกันตามเพศ

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ แตกต่างกันตามอายุ

สมมติฐานที่ 3 พฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ แตกต่างกันตามการศึกษา

สมมติฐานที่ 4 พฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ แตกต่างกันตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

สมมติฐานที่ 5 พฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ แตกต่างกันตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรและตัวอย่าง

(1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรของกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ จำนวน 466 คน

(2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรของกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ โดยการคำนวณจากสูตรคำนวณกลุ่มประชากรที่รู้จำนวนประชากรตามสูตรของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1973 : 125) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 215 คน

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม จำนวน 215 ฉบับ โดยแบบสอบถามที่จัดทำขึ้น เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต และเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีแหล่งข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่แจกให้แก่กลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการแจกและรวบรวมแบบสอบถามด้วยตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งมีข้อดี คือ ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ สามารถอธิบายและเก็บแบบสอบถามคืนได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการตอบแบบสอบถามได้ แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานโดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

(2) การวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยแบบทดสอบถูก-ผิด โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

(3) การวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ เป็นการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

(4) การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ โดยจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการทดสอบค่าที (Independent-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA)

(5) การวิเคราะห์ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ โดยใช้วิธีการสรุปวิเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis)

6. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 64.19 อายุระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 37.67 มีการศึกษาใน ระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 69.77 และส่วนใหญ่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 46.98

6.2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับความรู้ปานกลาง จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับความรู้ต่ำ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 27.91 และมีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับความรู้สูง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 12.09

6.3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์

ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ โดยภาพรวมมีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณา แต่ละด้าน พบว่า ด้านสังคม อยู่ในระดับสูงสุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.84$) และด้านวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.76$) ตามลำดับ สำหรับด้านที่อยู่ในระดับต่ำสุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.61$)

6.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ โดยจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัย พบว่า เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

6.5 ผลการวิเคราะห์ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหา/อุปสรรค เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ กลุ่มตัวอย่าง ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพปัญหา/อุปสรรค คือ การใช้จ่ายพุ่มเพื่อย อยากรมียอยากได้ ตกอยู่ภายใต้กระแสบริโภคนิยม มากที่สุด ส่วนข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ กลุ่มตัวอย่าง ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การแนะนำ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต มากที่สุด

7. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้และพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์” สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

7.1 ด้านเพศ

ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีระดับพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับมาก และข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ ที่มีเพศ ที่ต่างกัน มีพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ ตรงงาม (2553) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า เพศที่ต่างกัน มีผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทิดา คำเสือน (2553) ที่ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนของพนักงานครูใน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ที่พบว่า พนักงานครูที่มีเพศต่างกันมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศที่ต่างกัน มีความเอาใจใส่ และศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน

7.2 ด้านอายุ

ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ ทุกช่วงอายุ มีระดับพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับมาก และข้าราชการกรมการคลังภายใน กระทรวงพาณิชย์ ที่มีอายุ ที่ต่างกัน มีพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของทศมนพร พุทธจันทร์ (2547) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาข้าราชการจังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า อายุที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของข้าราชการที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้อง

กับงานวิจัยของนพพร เมื่อนันต์กุล (2549) ที่ศึกษาเรื่อง การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษาเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่า ลูกค้าที่มีอายุมากกว่ามีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตมากกว่าลูกค้าที่มีอายุน้อย จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอายุที่ต่างกัน มีการรับรู้เรื่องราว หรือรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน

7.3 ด้านการศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ทุกระดับการศึกษา มีระดับพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับมาก และข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ที่มีการศึกษา ที่ต่างกัน มีพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของเอื้องทิพย์ เกตุกราย (2551) ที่ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลคลองพระอุดม อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่พบว่าประชาชนในตำบลคลองพระอุดมที่มีการศึกษาต่างกันมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน

7.4 ด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับมาก และข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่ต่างกัน มีพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิสูตร สุจิระกุล (2551) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ที่พบว่า ผู้บริหารที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานมาก มีการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าผู้บริหารที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อยกว่า จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน ทำให้มีทักษะ และความชำนาญในการรับรู้และการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน

7.5 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัย พบว่า ข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับมาก และข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ต่างกัน มีพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของอังฉรา ราชแก้ว (2550) ที่ศึกษาเรื่อง การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของพนักงานขับรถโดยสารประจำทาง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของพนักงานขับรถโดยสารประจำทาง จากการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับ

งานวิจัยของวิไลพร วรจิตตานนท์ (2551) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมในการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความรู้ความเข้าใจที่ต่างกัน ทำให้มีทัศนคติ และกระบวนการคิดวิเคราะห์ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) กรรมการค้ำภายใน กระทรวงพาณิชย์ ควรจัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนาเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

(2) กรรมการค้ำภายใน กระทรวงพาณิชย์ ควรกำหนดนโยบาย ส่งเสริม และสนับสนุน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(3) กรรมการค้ำภายใน กระทรวงพาณิชย์ ควรมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้มีการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรศึกษาวิจัย ความรู้และพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ของข้าราชการกรมการค้ำภายใน กระทรวงพาณิชย์ กับหน่วยงานอื่น ๆ ในกระทรวงพาณิชย์ เพื่อศึกษาความแตกต่างในการดำเนินชีวิตว่ามีความเหมือนหรือความแตกต่างกัน หรือไม่ อย่างไร

(2) ควรศึกษาวิจัย ความรู้และพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ของข้าราชการกรมการค้ำภายใน กระทรวงพาณิชย์ ด้วยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีผลการศึกษาเชิงลึกมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงปริมาณ

(3) ควรศึกษาวิจัยรูปแบบในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการค้ำภายใน กระทรวงพาณิชย์ โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ประกอบกับเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม เพื่อนำมาเป็นตัวแบบในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการกรมการค้ำภายใน กระทรวงพาณิชย์ ใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

9. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมฆินทร์ เมธาวิกุล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ในทุกขั้นตอน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่ได้กรุณาเสียเวลาอันมีค่า เพื่อให้ข้อมูลและให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

10. เอกสารอ้างอิง

- ทศมนพร พุทธจันทร์. (2547). ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาข้าราชการจังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นพพร เมธอนันต์กุล. (2549). การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษาเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นันทิดา คำเอือน. (2553). ศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนของพนักงานครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิไลพร วรจิตตานนท์. (2551). ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. รายงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วิสูตร สุจิระกุล. (2551). การบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมศักดิ์ ตรงงาม. (2553). การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนใน อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546). **วรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อังฉรา ราชแก้ว. (2550). การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของพนักงานขับรถโดยสารประจำทาง จังหวัดปทุมธานี. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อารีย์ เชื้อเมืองพาน. (2551). วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง : ทางรอดพ้นกับดักทางเศรษฐกิจและสังคม. **วารสารแม่โจ้ปริทัศน์**. ปีที่ 9 ฉบับที่ 6.
- เอื้องทิพย์ เกตุกราย. (2551). การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลคลองพระอุดม อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

แนวทางการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาคลังเสบียงทัณฑ์บนครัวการบิน:

กรณีศึกษา บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)

**THE MANAGEMENT OF INFORMATION TECHNOLOGY SYSTEM FOR
SOLVING PROBLEMS ON BONDED STORE IN AIRLINE CATERING
CASE STUDY OF THAI AIRWAYS INTERNATIONAL PUBLIC COMPANY**

ธนกร ณรงค์วานิช

หัวหน้าสาขาวิชาธุรกิจการบิน วิทยาลัยการท่องเที่ยวและการบริการ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: thanakorn.na@spu.ac.th

บทคัดย่อ

ปัจจุบันระบบสารสนเทศได้ถูกนำมาใช้ในธุรกิจการบิน โดยเฉพาะแผนกครัวการบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ได้นำระบบสารสนเทศมาใช้ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับคลังเสบียงทัณฑ์บนซึ่งระบบดังกล่าวถูกควบคุมดูแลโดยกรมศุลกากร และนำมาใช้ในการควบคุมการเบิกจ่ายวัตถุดิบในการผลิตอาหาร อุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องใช้ต่าง ๆ บนเครื่องบิน ระบบสารสนเทศที่นำมาใช้จึงต้องมีความเหมาะสมและสะดวกสำหรับผู้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และเป็นการลดขั้นตอนการทำงานซ้ำซ้อนภายในหน่วยงาน

คำสำคัญ: การจัดการระบบสารสนเทศในครัวการบินไทย

ABSTRACT

At present, information technology system is currently used in airline business especially in Catering Services of Thai Airways International Public Company Limited. This systems has been controlled by Customs and it is used for controlling the disbursement of raw materials in food production, equipment as well as service equipment used on aircraft. The information technology systems to be used must be appropriate and convenient for the practice to streamline operations and reduce the duplication of work within the agency.

KEYWORDS: Information Technology Management for Airline Catering

1. บทนำ

นับตั้งแต่ท่าอากาศยานกรุงเทพ (ดอนเมือง) ได้ปิดตัวลงเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2549 ในเวลา 03.10 น. เป็นการแสดงว่าปฏิบัติการต่าง ๆ ที่เคยปฏิบัติที่ท่าอากาศยานดอนเมืองทุกอย่างได้ยุติลง และเริ่มไปปฏิบัติการยังท่าอากาศยานแห่งใหม่ คือ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน 2549 เป็นต้นไป

บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม และเป็นสายการบินแห่งชาติที่รับผิดชอบกิจการบินพาณิชย์ทั้งเส้นทางบินระหว่างประเทศ และเส้นทางบินภายในประเทศ ก็ได้ดำเนินการย้ายฐานปฏิบัติการไปยังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิด้วยเช่นกันโดยแผนกต่าง ๆ ของบริษัทฯ ได้ย้ายไปปฏิบัติการ ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิตามแผนภูมิการจัดแบ่งหน่วยงานฝ่ายครีวการบินไทย (2549) ได้แก่

1. แผนกบริการลูกค้าภาคพื้น (Ground Customer Services)
2. แผนกบริการลานจอดและอุปกรณ์ภาคพื้น (Ground Support Equipment Services)
3. แผนกพาณิชย์สินค้าและไปรษณีย์ภัณฑ์ (Cargo and Mail Services)
4. แผนกซ่อมบำรุงอากาศยาน (Technical Services)
5. แผนกครีวการบิน (Catering Services)

จากการที่แผนกต่าง ๆ ของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ได้ย้ายมาปฏิบัติการ ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และท่าอากาศยานแห่งใหม่นี้ได้มีการจัดตั้งเป็นเขตปลอดอากร (Free Zone) ขึ้น ซึ่งความหมายของ “เขตปลอดอากร (Free Zone)” หมายถึง เขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม หรือกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศ และผู้ประกอบการในเขตปลอดอากรจะได้รับสิทธิประโยชน์ในการยกเว้นภาษีอากรสำหรับของที่นำเข้าไปอยู่ในเขตพื้นที่เขตปลอดอากร

สรุปได้ว่า เขตปลอดอากร คือ เขตพื้นที่ซึ่งสิ่งของต่าง ๆ ที่นำเข้าจากต่างประเทศ และได้นำเข้าไปไว้ในเขตปลอดอากรที่จัดตั้งขึ้น จะได้รับการยกเว้นภาษีอากรตาม พ.ร.บ.ศุลกากร (2469) ซึ่งหน่วยงานของการบินไทย ทั้ง 5 แผนกที่กล่าวมานี้ แผนกที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเขตปลอดอากร (Free Zone) โดยตรงที่สุด คือ “แผนกครีวการบิน (Catering Services)” เพราะเป็นหน่วยงานที่ต้องมีการนำของเข้ามาจากต่างประเทศทั้งที่เป็นของสายการบินบริษัทเอง และของสายการบินลูกค้า ส่วนใหญ่เป็นเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลือง โดยนำมาเก็บไว้ในคลังเสบียงภัณฑ์บนของครีวการบิน

การที่ครีวการบินต้องนำเข้าซึ่งเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองสำหรับสายการบินบริษัทและสายการบินลูกค้าเพื่อนำมาใช้บริการผู้โดยสารบนเครื่องบินจากต้นทางไปยังปลายทางซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักรไทย ถือว่าเป็นการนำเข้าและส่งออก แต่เดิมเมื่อครีวการบินยังปฏิบัติการอยู่ที่ท่าอากาศยานกรุงเทพ (ดอนเมือง) ก็ได้ปฏิบัติตามระเบียบวิธีปฏิบัติของกรมศุลกากรว่าด้วยคลังเสบียงภัณฑ์บน โดยการควบคุมเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองที่นำเข้ามาเก็บไว้ในคลังเสบียงภัณฑ์บน หรือนำออกจากคลังเสบียงภัณฑ์บนขึ้นไปบริการผู้โดยสารบนเครื่องบิน จะใช้วิธีตัดยอดเบิกจ่ายโดยการใช้ออกสารควบคุม (Documents Control)

ต่อมาเมื่อครีวการบินย้ายการปฏิบัติการมายังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และพื้นที่ของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิได้ถูกกำหนดให้เป็นเขตปลอดอากร กรมศุลกากรได้กำหนดนโยบายให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออกในเขตปลอดอากรต้องเปลี่ยนระบบการทำงานจากงานเอกสารและระบบสารสนเทศ EDI มาเป็น

ระบบ e-Customs (Paperless) (ไร้เอกสาร) ทุกราย ซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหากับผู้ประกอบการครัวการบิน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่มีอยู่ 3 ราย ได้แก่

1. ครัวการบินไทย บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)
2. ครัวการบิน บริษัท LSG Skycheffs จำกัด
3. ครัวการบิน บริษัท บางกอกแอร์เวย์ส จำกัด

ซึ่งครัวการบินทั้ง 3 รายนี้ ก่อนที่จะย้ายมาทำอากาศยานสุวรรณภูมิ ครัวการบินทั้งสามได้ถูกกำหนดให้ต้องเข้ามาอยู่ในเขตปลอดอากร และให้เปลี่ยนระบบสารสนเทศการควบคุมคลังเสบียงภัณฑ์บนจากระบบ EDI มาเป็นระบบ e-Customs (Paperless) ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่ จุติพร วงศ์ไพฑูรย์ และ พ.ท.ดร.เศรษฐพงษ์ มะลิวรรณ (2548) เขียนบทความไว้ แต่ระบบ e-Customs (Paperless) ดังกล่าวกรมศุลกากรยังไม่สามารถจัดตั้งให้ระบบใช้งานได้เต็มที่ ทำให้ครัวการบินไทยและผู้ประกอบการครัวการบินอีก 2 ราย ไม่สามารถเตรียมพร้อมในด้านกำลังคน, ตลอดจนระบบสารสนเทศที่จะรองรับระบบ e-customs (Paperless) ได้อย่างเต็มที่ ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร e-Customs (Paperless) ของกรมศุลกากร
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขในการนำระบบ e-customs (Paperless) มาใช้กับครัวการบินไทย บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)

3. การเข้าสู่ระบบพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร e-Customs (Paperless)

พิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร e-Customs (Paperless) คืออะไร

e-Customs (Paperless) หรือศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ เป็นระบบที่กรมศุลกากรนำเอาอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการให้บริการประชาชนและการบริหารงานของศุลกากร โดยจะเป็นเรื่องของระบบการให้บริการ (Front Office) คือ ระบบที่ผ่านพิธีการนำเข้าเสบียงพัสดุหรือของใช้สิ้นเปลือง ผ่านพิธีการส่งออกเสบียงพัสดุหรือของใช้สิ้นเปลือง

ถ้าเป็นเรื่องของการนำเข้า เเสบียงพัสดุหรือของใช้สิ้นเปลือง เรียกว่า e-Import

ถ้าเป็นเรื่องของการส่งออก เเสบียงพัสดุหรือของใช้สิ้นเปลือง เรียกว่า e-Export ที่เรียกว่าเป็นอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ระบบทั้งหมดที่ออกมานี้มีหลักสำคัญ 3 หลัก คือ

1. การออกแบบระบบการทำงานใหม่ทั้งหมดเพื่อจะลดขั้นตอน โดยเฉพาะลดขั้นตอนทางกายภาพลงมากที่สุด
2. หลังจากออกแบบระบบใหม่แล้ว ก็นำเอาอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งก็คือ การส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลในส่วนของสินค้า ข้อมูล Manifest ผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด

3. เมื่อข้อมูลทั้งหลายเข้ามาอยู่ในระบบเรียบร้อยแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องใช้กระดาษ (Paperless) คือ เป็นการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อผ่านพิธีการโดยไร้เอกสาร ดังนั้นเรื่องของการนำเข้าและการส่งออกสิ่งของพัสดุหรือของใช้สิ้นเปลืองจะใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด

ขั้นตอนการเข้าสู่ระบบผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Customs) ตามประกาศกรมศุลกากรที่ 116/2549 และระเบียบกรมศุลกากรที่ 41/2549 มีขั้นตอนดังนี้

1. ต้องมีผู้ประกอบการ ได้แก่

- 1.1 ผู้ผ่านพิธีการศุลกากร (ผู้นำเข้า-ส่งออก)
- 1.2 ตัวแทนออกของ
- 1.3 ผู้รับผิดชอบการบรรจุ
- 1.4 ตัวแทนผู้รายงานยานพาหนะเข้า-ออก
- 1.5 ธนาคารศุลกากร (Customs Bank)
- 1.6 เคาน์เตอร์บริการ

สำหรับครัวการบินไทยถือว่าเป็นผู้ประกอบการในข้อ 1.4 คือ ตัวแทนผู้รายงานยานพาหนะเข้า-ออก บริเวณเขตปลอดอากรครัวการบินไทย

2. ขั้นตอนการเข้าสู่ระบบ e-Customs

2.1 ผู้ประกอบการ (ครัวการบินไทย) ประสงค์จะรับ-ส่ง ข้อมูลและลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เอง ต้องดำเนินการดังนี้

- จัดหา Software, VANS – Value Network Services (การเชื่อมระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เข้าด้วยกัน) และใบรับรองลงลายมืออิเล็กทรอนิกส์

- ลงทะเบียนตามประกาศกรมศุลกากรที่ 20/2550 ณ ฝ่ายทะเบียนและสิทธิพิเศษกลุ่มงานมาตรฐาน-พิธีการและราคา หรือฝ่ายบริหารงานทั่วไป สำนักหรือสำนักงานศุลกากร หรือด่านศุลกากรทุกแห่ง โดยต้องกรอกแบบ “คำขอลงทะเบียนผู้ผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร”

- ทดสอบการรับ-ส่ง ข้อมูลพร้อมจัดส่งรายงานตามแบบที่สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนด

- เมื่อผู้ประกอบการผ่านการทดสอบเรียบร้อยแล้ว สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะออกรหัสจริง (EDI User) ให้สำหรับใช้ในการรับ-ส่ง ข้อมูลเข้าสู่ระบบ e-Customs

3. ผู้ประกอบการทุกราย ต้องยื่นแบบคำขอเป็นผู้ผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร ตามแบบท้ายประกาศ ต่อฝ่ายทะเบียนและสิทธิพิเศษ กลุ่มงานมาตรฐานพิธีการและราคาศุลกากร หรือต่อฝ่ายบริหารงานทั่วไปสำนักงานศุลกากรหรือด่านศุลกากรก็ได้ เพื่อตรวจสอบหลักฐานและพิจารณาอนุมัติ

4. ปัญหาและข้อขัดข้องในการจัดการระบบสารสนเทศในคลังเสบียงภัณฑ์บนของครัวการบินเพื่อรองรับระบบ e-Customs (Paperless) ของกรมศุลกากร

โดยปกติการนำเข้าเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลือง ไม่ว่าจะเป็นนำเข้าจากต่างประเทศหรือภายในประเทศ เข้าเก็บในคลังเสบียงภัณฑ์บน หรือในเขตปลอดอากรครัวการบิน จะไม่ค่อยมีปัญหาในการนำเข้าเท่าใดนัก

ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเกิดจากการนำของออกนอกเขตปลอดอากรไปบริการผู้โดยสารบนเครื่องบิน ซึ่งปัญหาดังกล่าวคือ

จากเดิมที่ครัวการบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ได้ปฏิบัติงานอยู่ ณ ท่าอากาศยานกรุงเทพ (ดอนเมือง) ภาระเบี่ยงของกรมศุลกากรที่ครัวการบินได้ปฏิบัติมาโดยตลอด คือ ภาระเบี่ยงเกี่ยวกับคลังเสบียงทัณฑ์บน โดยขั้นตอนการดำเนินงานตั้งแต่การนำของเข้ามาจากต่างประเทศ ทั้งที่เป็นของบริษัท และของสายการบินลูกค้า เช่น การนำเข้าวัตถุดิบสำหรับปรุงอาหาร อาหารสด อาหารแห้ง เครื่องดื่ม หรืออุปกรณ์การบริการบนเครื่องบินโดยผ่านพิธีการศุลกากร จะดำเนินการโดยใช้เอกสารใบขนสินค้าแบบ กศก.99/1 นำของออกจากอากาศยานมาเก็บไว้ในคลังเสบียงทัณฑ์บน และทำรายงานแจ้งให้เจ้าพนักงานศุลกากรที่กำกับคลังเสบียงทัณฑ์บนที่ครัวการบินไทยได้ทราบว่า ของที่นำเข้ามานั้นมีอะไรบ้างโดยครัวการบินไทยจะส่งเอกสารของนำเข้าให้กับเจ้าพนักงานศุลกากร และจะบันทึกข้อมูลของที่นำเข้ามาลงในระบบสารสนเทศของครัวการบินไทย และทุกสิ้นเดือนจะทำรายงานการรับเข้าเป็นเอกสาร และส่งข้อมูลให้กรมศุลกากรโดยผ่านระบบ EDI

เมื่อเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองที่นำเข้ามาจากต่างประเทศได้ถูกนำเข้ามาในคลังเสบียงทัณฑ์บนแล้ว หน่วยงานของครัวการบินไทยที่ดูแลคลังเสบียงทัณฑ์บน ได้แก่ ฝ่ายสนับสนุนการผลิตและจัดหาสินค้าแผนกคลังทัณฑ์บน ก็จะใช้ระบบจัดการคลังสินค้า Warehouse Management System-WMS มาใช้ในการดูแลรับเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลือง จัดเก็บ ส่งเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองขึ้นเครื่องบิน ตลอดจนจัดทำรายงานเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลือง

ระบบจัดการคลังสินค้า (Warehouse Management System – WMS) เป็นระบบที่ครัวการบินไทยได้นำมาใช้ในการบริหารข้อมูลคลังสินค้าหรือคลังเสบียงทัณฑ์บน เพื่อให้มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ระบบดังกล่าวจะประกอบด้วยระบบงานหลัก คือ

1. RECEIVING หรือการรับมอบหรือรับของ เมื่อรับของเข้ามาในคลังเสบียงทัณฑ์บนก็จะมีการตรวจสอบและบันทึกจำนวนของที่ได้รับลงในระบบสารสนเทศของครัวการบินไทยทันที และด้วยสาเหตุที่เสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองที่ได้รับมานั้นมาจากต่างสถานที่กันทั้งภายในประเทศและจากต่างประเทศ อีกทั้งการขนส่ง การบรรจุหีบห่อก็แตกต่างกัน ลักษณะที่แตกต่างกันเหล่านี้ย่อมทำให้รายละเอียดในการรับของย่อมแตกต่างกันออกไปด้วย การจัดทำเอกสารรับเข้าและการดำเนินการวิธีแรกรับที่รวดเร็วและถูกต้อง ย่อมทำให้จำนวนของเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองที่ได้รับมานั้นถูกต้อง สามารถนำไปรายงานให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรได้ทันที

2. PUTAWAY หรือ การจัดเก็บ คือ การนำเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองที่รับเข้ามาไปจัดเก็บยังสถานที่และตำแหน่งที่กำหนดไว้

3. STORAGE หรือ การเก็บเข้าคลัง ได้แก่ การขนย้ายเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองที่ได้รับมาเข้าไปเก็บยังตำแหน่งที่กำหนดและจัดวางไว้อย่างเป็นระเบียบ รวมถึงการบันทึกเอกสารเก็บรักษาของที่นำมาเก็บไว้

4. TRANSFER หรือ การโอนย้าย ได้แก่ การโอนย้ายเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองจากคลังเสบียงทัณฑ์บน ไปยังหน่วยผลิตอาหาร หรือส่งไปยังสถานี่ต่างประเทศของบริษัท หรือส่งกลับคืนให้กับสายการบินลูกค้า

5. REPLENISHMENT หรือ การเติมเต็ม ได้แก่ การที่เสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองในคลังเสบียงทัณฑ์บน ทั้งที่เป็นของสายการบินไทยหรือของสายการบินลูกค้าได้ลดจำนวนหรือหมดลง คราวการบินไทยก็จะแจ้งไปยังหน่วยเกี่ยวข้องหรือสายการบินลูกค้า เพื่อให้จัดหาเติมให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

6. PICKING หรือ การนำออกจากที่เก็บ ได้แก่ การนำเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองออกจากที่เก็บเพื่อนำไปปรุงอาหาร หรือนำไปจัดเพื่อนำขึ้นบริการผู้โดยสารบนเครื่องบินของบริษัทและของลูกค้า โดยการนำออกจากที่เก็บจะต้องทำการตัดยอดเบิกจ่ายไว้เป็นหลักฐาน

7. DESPATCH หรือ การจัดส่งของออกไปจากคลังเสบียงทัณฑ์บน ได้แก่ การนำเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองไปขึ้นเครื่องบินเพื่อบริการผู้โดยสารที่จะเดินทางไปต่างประเทศทั้งที่เป็นอาหาร เครื่องดื่ม อุปกรณ์บริการบนเครื่องบินต่าง ๆ

จากระบบงานหลักข้างต้นจะเห็นว่า ระบบจัดการคลังสินค้าเป็นระบบที่สามารถดูแลการปฏิบัติงานภายในคลังเสบียงทัณฑ์บนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คราวการบินไทยจึงได้นำระบบจัดการคลังสินค้ามาใช้ เนื่องจากแต่เดิมคราวการบินไทยจะใช้ระบบสต็อกการ์ดในการตัดยอดเบิกจ่ายเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลือง ที่ได้รับมาจากต่างประเทศและภายในประเทศ หรือนำออกไปบริการผู้โดยสารบนเครื่องบินที่เป็นสายการบินของบริษัทและสายการบินลูกค้า ซึ่งการตัดยอดเบิกจ่ายแต่ละครั้งจะใช้เวลามากในการปฏิบัติงานและไม่สะดวกในการตรวจนับแต่ละเดือน เพราะเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองมีมากมายหลายรายการ ทั้งที่เป็นของสายการบินไทย และสายการบินลูกค้า ทำให้การรายงานยอดคงเหลือของสินค้าคงคลังต่อผู้ดูแลการแต่ละเดือนช้ากว่ากำหนดทุกครั้ง คราวการบินไทยจึงนำระบบจัดการคลังสินค้าเข้ามาบริหารจัดการคลังเสบียงทัณฑ์บนของคราวการบินไทย โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ

1. ลดระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้สั้นลง
2. ลดระยะทางในการปฏิบัติการในการเคลื่อนย้ายให้มากที่สุด
3. สร้างความมั่นใจให้กับสายการบินบริษัท และสายการบินลูกค้าในความถูกต้องของจำนวนเสบียงพัสดุ และของใช้สิ้นเปลือง
4. สร้างความพึงพอใจในการทำงานในแต่ละวันให้แก่ผู้เกี่ยวข้องการปฏิบัติงาน ทั้งการรับเข้าและจ่ายออก

5. สามารถวางแผนอย่างต่อเนื่องในการควบคุม และรักษาระดับการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการบริหารที่เกิดประสิทธิภาพคุ้มค่าในธุรกิจของบริษัทและของลูกค้า

เมื่อคราวการบินไทยได้นำระบบจัดการคลังสินค้าเข้ามาในการบริหารจัดการคลังเสบียงทัณฑ์บนของคราวการบินไทยแล้ว ประโยชน์ที่คราวการบินไทยได้รับจากการใช้ระบบดังกล่าว ได้แก่

1. ความถูกต้องของสินค้าคงคลัง และการทำงานในคลังเสบียงทัณฑ์บน
2. สร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า และพัฒนาระบบการเติมเต็มสินค้า
3. ทำให้ยอดรวมของสินค้าคงคลังน้อยที่สุด
4. ลดจำนวนสินค้าคงคลัง และตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้
5. ใช้วงจรการตัดสินใจน้อยที่สุด และสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ในทันที
6. ทำให้เกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน

7. เกิดประโยชน์ในการใช้พื้นที่ในคลังสินค้าให้มากที่สุด

จากขั้นตอนปฏิบัติงานในคลังเสบียงทัณฑ์บนดังกล่าวข้างต้น ปกติแผนกคลังทัณฑ์บนของศรัทธาการบินไทยจะต้องรายงานข้อมูลการเบิกจ่ายของในคลังเสบียงทัณฑ์บนให้แก่กรมศุลกากรเป็นรายวันและเป็นรายเดือนตามปกติโดยระบบ EDI แต่ปัจจุบันหลังจากที่ศรัทธาการบินได้ย้ายมาปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และได้จัดตั้งศรัทธาการบินอยู่ในพื้นที่เขตปลอดอากร ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นดินแดนต่างประเทศที่ปลอดจากภาระภาษีอากรซึ่งอยู่ในประเทศไทย กรมศุลกากรได้กำหนดให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออกทุกรายในเขตปลอดอากรจะต้องเปลี่ยนระบบการทำงานจากงานเอกสารและระบบสารสนเทศ EDI มาเป็นระบบ e-Customs (Paperless) (ไร้เอกสาร) ซึ่งการเปลี่ยนมาใช้ระบบ e-Customs (Paperless) (ไร้เอกสาร) นั้น ได้ก่อให้เกิดปัญหาให้กับศรัทธาการบินไทยหลายประการ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ปัญหาของศรัทธาการบินไทยที่มีต่อระบบ e-Customs (Paperless)

1. ระบบ e-Customs Paperless ได้ระบุให้ผู้ประกอบการในเขตปลอดอากรศรัทธาการบินต้องทำข้อมูลคำร้องขอนำเข้าออกจากอาคารศุลกากร โดยส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากรทุกครั้งเป็นรายวัน ซึ่งได้สร้างปัญหาในการปฏิบัติงานของศรัทธาการบินไทยคือ

- ในแต่ละวันมีเที่ยวบินหลายเที่ยวบิน (ประมาณ 200 เที่ยวบินต่อวัน) หากต้องมาทำรายงานทุกครั้งว่ามีเสบียงพัสดุหรือของใช้สิ้นเปลืองอะไรบ้างที่นำออกไปจากเขตปลอดอากรศรัทธาการบินทุกเที่ยวบิน จะเกิดอุปสรรคในการทำงาน เช่น พนักงานไม่เพียงพอที่จะทำรายงานทุกวัน เพราะรายละเอียดในแต่ละเที่ยวบินมีจำนวนมาก

- เกิดการทำงานซ้ำซ้อน เนื่องด้วยแผนกคลังทัณฑ์บนของศรัทธาการบินไทย ได้ทำรายงานการเบิกจ่ายเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองที่มีการเบิกออกไปทุกเที่ยวบินในระบบสารสนเทศของศรัทธาการบินไทยอยู่แล้ว และต้องรวบรวมรายงานส่งให้กรมศุลกากรทุกเดือน หากต้องมารอกข้อมูลเพื่อนำส่งให้กรมศุลกากรอีกครั้ง ก็เท่ากับเป็นการทำงานซ้ำซ้อน

2. การที่ระบบ e-Customs (Paperless) (ไร้เอกสาร) ของกรมศุลกากรยังไม่สามารถใช้งานได้สมบูรณ์เต็มที่ ตลอดจนการรายงานการขอนำเข้าออกจากอาคารศุลกากร ศรัทธาการบินไทยจะต้องรายงานโดยผ่านบุคคลที่เป็นสื่อกลางผู้ให้บริการรับส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Value Added Network Services – VANS) หรือ Gateway ก่อนเข้าสู่ระบบของกรมศุลกากรซึ่งการส่งข้อมูลแต่ละครั้งไปให้กรมศุลกากร ศรัทธาการบินไทยต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือค่าทำธุรกรรม ดังนี้

2.1 อัตราเริ่มต้น 1-2 Kbytes แรก จะเรียกเก็บในอัตรา 25 บาท Kbytes ต่อไปเรียกเก็บในอัตรา Kbytes ละ 1 บาท อัตราค่าบริการสูงสุดไม่เกิน 300 บาท

2.2 ถ้าไม่มีอัตราเริ่มต้น จะเรียกเก็บอัตรา Kbytes ละ 1.50 บาท อัตราค่าบริการสูงสุดไม่เกิน 300 บาท

ตามที่ศรัทธาการบินไทยต้องบริการด้านเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลือง รวมถึงอาหารให้แก่สายการบินของบริษัท และสายการบินลูกค้าวันละหลายร้อยเที่ยวบิน ศรัทธาการบินไทยก็ต้องส่งข้อมูลให้กับกรมศุลกากรเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน หากระบบสารสนเทศของศรัทธาการบินไทยสามารถเชื่อมต่อกับระบบ e-Customs (Paperless) (ไร้เอกสาร) ของกรมศุลกากรได้โดยตรง ก็จะช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายโดยไม่ต้องส่งข้อมูลผ่าน

บุคคลที่เป็นสื่อกลางผู้ให้บริการ ส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Value Added Network Services – VANS) หรือ Gateway ก่อนเข้าสู่ระบบสารสนเทศของกรมศุลกากร

3. นอกจากนี้ข้อมูลที่ต้องส่งให้กรมศุลกากรทุกเที่ยวบินเป็นรายวัน ยังมีปัญหาอื่นกับศรัทธาการบินไทย คือ

3.1 ข้อมูลในระบบ e-Customs (Paperless) มีมากเกินไป เช่น

- ต้องแจ้งรายละเอียดว่า เสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองอะไรบ้างที่นำออกมาเขตปลอดอากรศรัทธาการบิน

- เสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองที่นำออกไปมีจำนวนเท่าใด จะนำไปไหนและนำเข้ามาตั้งแต่เมื่อใด

3.2 บางครั้งข้อมูลของเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองที่นำออกจากเขตปลอดอากรศรัทธาการบินมีจำนวนมาก ไม่สามารถจะส่งข้อมูลได้ครบ เนื่องจากระบบ e-Customs (Paperless) ของกรมศุลกากรไม่สามารถรับข้อมูลได้หมด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นรายละเอียดปลีกย่อย จะต้องใช้เวลามากในการกรอกข้อมูล ดังนั้นหากต้องส่งข้อมูลทุกเที่ยวบินและทุกวัน จะไม่สามารถกระทำได้ทันในแต่ละวัน

4. การกำจัด หรือทำลายเศษวัสดุ หรือของที่เหลือหยาบ หรือของที่ใช้ไม่ได้ หรือของที่ไม่ได้ใช้ในแต่ละวัน ซึ่งของเหล่านี้จะมีเป็นจำนวนมากในศรัทธาการบินไทย เช่น เศษขยะ หรือ เศษอาหารที่เหลือจากการผลิตอาหาร เศษขยะที่นำลงมาจากเครื่องบิน หากจะดำเนินการกำจัด, ทำลายสิ่งของเหล่านี้ต้องไปคำร้องขอเข้าไปทำลายทุกเที่ยวบินและต้องส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรด้วย เป็นการเสียเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น ซึ่งแต่เดิมคลังเสบียงภัณฑ์บนที่ท่าอากาศยานดอนเมือง ไม่ต้องใช้ไปคำร้องขอเข้าไปทำลายแต่อย่างใด เพียงแต่แจ้งให้เจ้าพนักงานศุลกากรประจำคลังเสบียงภัณฑ์บนทราบว่าจะมีการนำของไปทำลายหรือกำจัดเท่านั้น

5. สรุป

1. ระบบ e-Customs (Paperless) ของกรมศุลกากรยังไม่สามารถเชื่อมตรงกับศรัทธาการบินไทยได้ ทำให้ศรัทธาการบินไทยไม่สามารถส่งข้อมูลเกี่ยวกับการนำเข้า-ส่งออก ทุกเที่ยวบินทุกวันให้กับกรมศุลกากรได้โดยตรง ต้องทำการส่งข้อมูลผ่านบุคคลที่เป็นสื่อกลางผู้ให้บริการรับส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Value Added Network Services – VANS) หรือ Gateway ก่อนเข้าสู่ระบบของกรมศุลกากรก่อนทุกครั้ง ทำให้ศรัทธาการบินไทยต้องเสียค่าใช้จ่ายในการส่งข้อมูลผ่านเป็นจำนวนมากในแต่ละเดือน

2. การส่งข้อมูลให้กรมศุลกากรทุกวัน ทำให้เกิดการซ้ำซ้อนในการทำงานภายในศรัทธาการบินไทยเพราะโดยปกติศรัทธาการบินไทยก็ได้รับงานการนำเข้าส่งออกซึ่งเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองออกจากเขตปลอดอากรศรัทธาการบินโดยระบบสารสนเทศของการบินไทยให้กรมศุลกากรเป็นประจำทั้งแบบรายวันและรายเดือนอยู่แล้ว แต่ต้องมาส่งข้อมูลให้เข้าสู่ระบบ e-Customs (Paperless) ของกรมศุลกากรอีกครั้งหนึ่งทั้งที่เป็นแบบรายวันและรายเดือนเช่นกัน เท่ากับเป็นการทำงานซ้ำกันถึง 2 ครั้ง

3. บุคลากรของศรัทธาการบินไทยที่มีความสามารถด้านสารสนเทศ มีจำนวนไม่เพียงพอที่จะส่งข้อมูลให้กับกรมศุลกากรได้

4. จำนวนเที่ยวบินในแต่ละวันมีหลายเที่ยวบิน ทำให้ไม่สามารถส่งข้อมูลให้กรมศุลกากรได้ครบทุกเที่ยวบินในแต่ละวัน

5. ข้อมูลในระบบ e-Customs (Paperless) ที่กรมศุลกากรให้ครีวการบินไทยรายงานทุกวันนั้น มีรายละเอียดข้อมูลของที่ต้องกรอกมากเกินไป ครีวการบินไทยไม่สามารถรายงานให้ครบทุกข้อมูลได้ เพราะในแต่ละเที่ยวบินจะมีรายละเอียดจำนวนมาก

จากปัญหาข้างต้น จึงขอเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้ดังนี้

1. ครีวการบินไทยควรพัฒนาระบบสารสนเทศของครีวการบินไทย และพัฒนาบุคลากรด้านสารสนเทศให้เพียงพอสำหรับการรองรับระบบ e-Customs (Paperless) ดังกล่าว หากสามารถพัฒนาระบบสารสนเทศและบุคลากรให้สามารถใช้งานได้อย่างเต็มที่จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการต้องส่งข้อมูลผ่านบุคคลที่เป็นสื่อกลางผู้ให้บริการรับส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Value Added Network Services-VANS) หรือ Gateways ได้

2. ข้อมูลในระบบ e-Customs (Paperless) ควรจัดทำให้กระชับและสั้นลง ไม่ให้มีรายละเอียดมากเกินไป

3. การส่งข้อมูลให้กรมศุลกากรโดยระบบสารสนเทศจากครีวการบินไทย ควรส่งข้อมูลเข้าไปยังกรมศุลกากรโดยตรง และให้เจ้าพนักงานศุลกากรที่กำกับครีวการบินไทยเป็นผู้คอยตรวจตราผ่านระบบ (Monitor) ว่าข้อมูลที่ส่งให้กรมศุลกากรนั้นถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ จะเป็นการช่วยลดเวลาในการปฏิบัติงานทั้งของครีวการบินไทย และเจ้าพนักงานศุลกากรผู้กำกับคลังเสบียงภัณฑ์บนด้วย

4. ครีวการบินไทยควรติดตั้งระบบ RFID (Radio Frequency Identification Data) สำหรับการนำเข้าส่งออกซึ่งเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองในเขตปลอดอากรครีวการบิน

ตามปกติกิจกรรมโลจิสติกส์ต้องการความรวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำในระดับสูง การแลกเปลี่ยนสารสนเทศจึงมีความจำเป็น โดยเฉพาะระบบเครือข่ายการติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการคลังเสบียงภัณฑ์บน ซึ่งต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในระบบ เช่น การบันทึกข้อมูลการนำเข้าและส่งออกของเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองเข้าในเขตปลอดอากรครีวการบินและข้อมูลดังกล่าวก็ไปบันทึกเข้ากับระบบสารสนเทศของกรมศุลกากรด้วยเช่นกัน ดังนั้นการนำระบบนี้มาประยุกต์ใช้กับระบบโลจิสติกส์และซัพพลายเชน ซึ่งจะเน้นประสิทธิภาพข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์ต่อการส่งมอบแบบทันเวลา (Just in time) และควบคุมการจัดเก็บเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลือง ก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของครีวการบินไทย

6. ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาและข้อขัดแย้งในการจัดการระบบสารสนเทศในคลังเสบียงภัณฑ์บนของครีวการบินไทย เพื่อรองรับระบบ e-Customs (Paperless) ของกรมศุลกากรนั้น สามารถสรุปแนวทางการแก้ปัญหาหลักใหญ่ๆ ก็คือ

1. ควรมีการพัฒนาปรับปรุงระบบสารสนเทศ ระหว่างครีวการบินไทยกับกรมศุลกากรโดยให้ระบบ RFID ของครีวการบินไทยเชื่อมต่อได้โดยตรงกับระบบ e-Customs (Paperless) ของกรมศุลกากร

2. ครีวการบินไทยการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในระบบสารสนเทศให้มากขึ้น

3. หากครัวการบินไทยติดตั้งระบบ RFID ซึ่งเป็นระบบสารสนเทศที่ทันสมัยที่สุดในปัจจุบัน การปฏิบัติงานก็จะรวดเร็วและประหยัดเวลา เพราะเพียงอ่านข้อมูลจากตัวป้ายก็จะทำให้ทราบข้อมูลทั้งหมด และระบบ RFID ก็เป็นที่นิยมแพร่หลายไปทั่วโลก เหมาะกับใช้ตรวจสอบเสบียงพัสดุและของใช้สิ้นเปลืองทุกชนิดที่นำเข้ามาและนำออกไปจากคลังเสบียงทัณฑ์บน ทั้งที่เป็นของสายการบินของบริษัทหรือสายการบินลูกค้า เพื่อเป็นการประหยัดเวลาในการทำงานซ้ำซ้อน หรือลดการทำงานด้านเอกสาร และยังคงตรงกับวัตถุประสงค์ของกรมศุลกากรที่ต้องการให้ระบบการปฏิบัติงานในเขตปลอดอากรครัวการบินเป็นระบบ Paperless ด้วย

ในปัจจุบันเขตปลอดอากร ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ กรมศุลกากรก็ได้ติดตั้งตัวอ่าน RFID ไว้ที่ทางเข้าออกของท่าอากาศยาน หรือจุดผ่านเข้าออก (Checking Post) ของเขตปลอดอากรทุกจุด ผู้ประกอบการอื่นๆ เช่น ผู้ประกอบการนำเข้า-ส่งออกก็ได้ใช้บริการในระบบนี้อยู่แล้ว สำหรับครัวการบินไทยหากต้องการจะพัฒนาการประกอบการให้ทันสมัย สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่น ๆ ได้ ก็ควรจะต้องลงทุนในด้านการติดตั้งระบบ RFID ดังกล่าว ถึงแม้จะมีการลงทุนสูงแต่เพื่อการแข่งขันในยุคปัจจุบันและครัวการบินไทยก็พร้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเงินทุนและบุคลากร นอกจากนี้ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ก็เป็นหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงคมนาคม และการติดตั้งระบบดังกล่าวก็เพื่ออำนวยความสะดวกในการบริการให้แก่ลูกค้า ซึ่งเท่ากับการส่งเสริมการปฏิบัติงานและทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจตามหลัก Customer Relationship Management จึงไม่น่าจะเป็นปัญหาสำหรับครัวการบินไทยในเรื่องการติดตั้งระบบดังกล่าว เพียงแต่อาจต้องใช้เวลาในการอนุมัติงบประมาณเท่านั้น

โดยปกติหัวใจสำคัญของโลจิสติกส์ คือ การนำระบบสารสนเทศมาจัดการประสานงานบูรณาการเพื่อให้เกิดการไหลของข้อมูลจากต้นน้ำไปยังปลายน้ำได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นการนำระบบ RFID มาใช้ในครัวการบินไทย ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติงานภายในองค์กรแล้ว ยังเป็นการทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุด และระบบ RFID ยังสามารถรองรับระบบ e-Customs (Paperless) กับกรมศุลกากรได้ด้วยซึ่งสมประสงค์ดังความต้องการทั้งของครัวการบินไทยและกรมศุลกากร (Win Win) ด้วยกัน

7. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการคลัง, กรมศุลกากร, กฎหมายศุลกากร มาตรา 2 วรรค 15, มาตรา 97 ตี - 97 ทศ และ พ.ร.บ.

ศุลกากร พ.ศ. 2469 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ศุลกากร (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2543 เรื่อง เขตปลอดอากร. ค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2551.

กระทรวงการคลัง, กรมศุลกากร, พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 3, มาตรา 8 ทวิ เรื่อง การจัดตั้งคลังเสบียงทัณฑ์บน. มาตรา 58 เรื่อง การนำของเข้าเก็บและนำออกจากคลังเสบียงทัณฑ์บน, มาตรา 97 เบญจ เรื่อง การยกเว้นอากรสำหรับของที่ได้นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อนำเข้าไปในเขตปลอดอากร, มาตรา 97 อัฐ เรื่อง ยกเว้น ค่านาการ ในการส่งของออกไปนอกราชอาณาจักร หากของนั้นนำเข้าเขตปลอดอากร. ค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2551.

กระทรวงการคลัง, กรมศุลกากร, (2548) ประกาศกรมศุลกากร เรื่อง E-Customs Paperless. ค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2551.

กระทรวงการคลัง, กรมศุลกากร, ประกาศศุลกากรที่ 116/2549 หมวดที่ 4 ส่วนที่ 1 เรื่อง กระบวนการศุลกากรเกี่ยวกับการนำเข้าและการผ่านพิธีการในขนส่งสินค้าเข้าทางอิเล็กทรอนิกส์ หมวดที่ 4 ส่วนที่ 5 เรื่อง กระบวนการศุลกากรเกี่ยวกับการนำของออก. ค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2551.

กระทรวงการคลัง, กรมศุลกากร, ประกาศศุลกากรที่ 20/2559 เรื่อง การลงทะเบียนเป็นผู้ผ่านพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากร. ค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2551.

กระทรวงการคลัง, กรมศุลกากร, ระเบียบศุลกากรที่ 41/2549 และประกาศศุลกากรที่ 116/2549 หมวดที่ 3 ส่วนที่ 2 ข้อ 18(3) เรื่อง การผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์. ค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2551.

กระทรวงการคลัง, กรมสรรพสามิต, ประมวลรัษฎากร มาตรา 80/1(2). พ.ร.บ.สรรพสามิต พ.ศ. 2527 มาตรา 100. ค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2551.

กระทรวงการคลัง, กรมสรรพสามิต. (2527). พ.ร.บ.สรรพสามิต มาตรา 100 เรื่องการยกเว้นอากรขาออก

กระทรวงการคลัง, กรมสรรพสามิต. (2544). ประมวลรัษฎากร มาตรา 80(2)(8) และพ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 35)พ.ศ. 2544 เรื่อง การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มของสินค้าต่างประเทศที่นำเข้าไปในเขตปลอดอากร.

กระทรวงการคลัง, กรมสรรพสามิต. (2550) ประมวลรัษฎากร มาตรา 80/166. เรื่อง การเสียภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ ศูนย์ สำหรับการขายสินค้า หรือให้บริการที่กระทำในราชอาณาจักร ระหว่างผู้ประกอบการ

กระทรวงคมนาคม, (2509). รายงานประจำปี 2509 บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)

กระทรวงคมนาคม, (2549, ธันวาคม 19). แผนภูมิการจัดแบ่งหน่วยงานฝ่ายครัวการบินไทย คำสั่งที่ 28/2550.

บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ที่ประกอบกิจการอยู่ในเขตปลอดอากร.ค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2551.

กระทรวงพาณิชย์, (2535). พ.ร.บ. บริษัทมหาชนจำกัด.

จิตติพร วงศ์ไพฑูรย์, พ.ท.ดร.เศรษฐพงษ์ มะลิสวรรณ, เทคโนโลยี (2548) RFII) และผลกระทบต่อประเทศไทย นภพล แสกรุง. (2548)เอกสารว่าด้วยกฎหมายศุลกากร เรื่อง คลังเสบียงทัณฑ์บน และเขตปลอดอากรท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ศักดิ์ ดันต์ทิวสุทธิ์. (2551) หนังสือการจัดการคลังสินค้าเรื่องขั้นตอน The Cycle Activities Warehouse Operator และ Warehouse Management System.

Albert Humphrey, (2543) **Advocated that the six categories**, สำนักพิมพ์ ซีเอ็ด.

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเรือสำราญในท่าเรือแะพักภูเก็ต

TRAVELING BEHAVIORS OF CRUISE PASSENGERS

IN PHUKET PORT OF CALL

นครินทร์ ทั้งทอง

หัวหน้าหลักสูตรการจัดการบริการธุรกิจเรือสำราญ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: nakarin.th@spu.ac.th

เกวลี อินมุลน้อย

อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการบริการธุรกิจเรือสำราญ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: kewalee.in@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางด้านข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเรือสำราญชาวต่างชาติในท่าเรือแะพักภูเก็ต ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ จำนวนผู้ร่วมเดินทาง จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวในท่าเรือแะพักภูเก็ตจำนวนครั้งที่เดินทางท่องเที่ยวโดยเรือสำราญ ระยะเวลาการท่องเที่ยว ชนิดของโปรแกรมท่องเที่ยว การเดินทางกลับมาเที่ยวซ้ำ พฤติกรรมการซื้อสินค้าของที่ระลึกและความพึงพอใจในการเดินทางท่องเที่ยวในท่าเรือแะพักภูเก็ต โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือนักท่องเที่ยวเรือสำราญชาวต่างชาติ จำนวน 400 คน ที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ ท่าเรือแะพักภูเก็ต จังหวัด ภูเก็ต ในช่วงเดือนมกราคม ถึง มีนาคม ปี พ.ศ. 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวเรือสำราญชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในท่าเรือแะพักภูเก็ตมีสัดส่วนเป็นเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21-60 ปี มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีและมีรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ในช่วง 30,000-49,999 ดอลลาร์สหรัฐ นิยมเดินทางท่องเที่ยวกันเป็นคู่ โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางท่องเที่ยวเรือสำราญเป็นครั้งที่สามและเดินทางมาท่องเที่ยวภูเก็ตเป็นครั้งแรก ด้านโปรแกรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเรือสำราญส่วนใหญ่เลือกโปรแกรมการท่องเที่ยวโปรแกรม Phuket Tour and shopping และ Phuket Highlights เมื่อสอบถามถึงระดับความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวในภูเก็ต พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและนักท่องเที่ยวอยากจะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในอนาคต

คำสำคัญ: เรือสำราญ, การท่องเที่ยว

ABSTRACT

The objectives of this research included the investigation of international cruise tourists' demographic and traveling behaviors in Phuket. Also, the influence on certain behaviors such as gender, age, education levels, incomes, number of travel companion, length of stay, travel frequency, types of tourism activities, number of repeated tourists, souvenirs' expenditure behaviors and traveling satisfaction of Phuket Port of Call. The data was collected from international cruise tourists at Phuket Port of Call during January 2016 to March, 2016 via questionnaires, and they were analyzed by the automated statistic software. Other statistical methods for analyzing the data were Frequency Distribution and Percentage.

It was found that the number of international cruise tourist was almost equally between men and women, with the age between 21-60 years. Most of respondents had earned at least university degree. The annual income of the cruise tourists is about 30,000-49,000 US dollars. The international cruise tourists travelled with their couples. They have experienced in travelling on the cruise and this is their first time in Phuket Port of Call. Phuket Tour and Shopping and Phuket Highlights were the popular program. The cruise tourists are satisfied with their trip and Phuket is become the repeated destination in the future.

KEYWORDS: Cruise, Tourism

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมหลักของชาติที่นำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทยเป็น จำนวนมหาศาลในแต่ละปี ซึ่งองค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) ได้คาดการณ์ว่า ในปี พ.ศ. 2563 จะมีจำนวน นักท่องเที่ยวเดินทางระหว่างประเทศจากทั่วโลกเพิ่มขึ้น 1,500 ล้านคน (สมาคมการตลาดท่องเที่ยวไทย, 2555) และรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วระดับต้น ๆ คือ การท่องเที่ยวเรือสำราญ

ธุรกิจการท่องเที่ยวเรือสำราญถือเป็นธุรกิจประเภทหนึ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีอัตราการ ขยายตัวและเติบโตเร็วที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับธุรกิจการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ โดยมีอัตราการเติบโตร้อยละ 7.6 ต่อปี (CLIA, 2012 ;Sun et al., 2011b) ซึ่งพิจารณาได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวเรือสำราญซึ่งคาดการณ์ว่าในปี ค.ศ. 2014 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเรือสำราญจำนวน 21.70 ล้านคน (CLIA, 2013) จำนวนการส่งต่อเรือสำราญ ขนาด ของเรือสำราญที่ใหญ่ขึ้นเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น (Weaver, 2005a, 2005b) โดยในปี 2013 จำนวน เรือสำราญทั่วโลกมีจำนวน 393 ลำ สำหรับปี ค.ศ. 2014-2018 คาดการณ์ว่าจะมีการต่อเรือสำราญอีกจำนวน 46 ลำ (CLIA, 2014) และมีการสร้างท่าเรือแวะพักเพิ่มมากขึ้นตามเมืองท่าต่าง ๆ ทั่วโลก โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มหลักที่ นิยมเดินทางท่องเที่ยวโดยเรือสำราญมีภูมิลำเนาอยู่ในทวีปอเมริกาเหนือ มีช่วงอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป และมีรายได้ สูงกว่า 40,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี (FCCA, 2012)

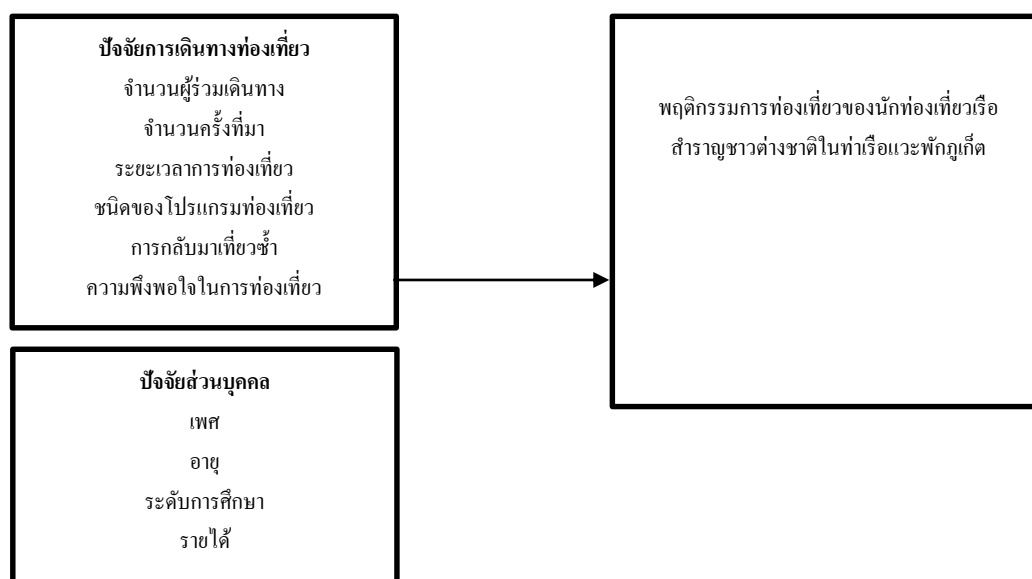
สำหรับธุรกิจการท่องเที่ยวเรือสำราญในประเทศไทย ประเทศไทยเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในแถบทวีป เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเขตพื้นที่ท่องเที่ยวในเอเชียถือเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่บริษัทเรือสำราญให้ความสนใจใน

การทำตลาดและเป็นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ที่บริษัทเรือสำราญจำนวนมากนำเรือของมาลงในแถบนี้ โดยในปี 2016 มีการคาดการณ์ว่าจะมีเรือสำราญจำนวน 60 ลำมาให้บริการกับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะนำนักท่องเที่ยวจำนวนกว่า 3.1 ล้านคนมาท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย (CLIA, 2016) ดังนั้นประเทศไทยจึงกลายเป็นหนึ่งในจุดแวะพักในเส้นทางท่องเที่ยวของบริษัทเรือสำราญในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งปัจจุบันท่าเรือแวะพักของประเทศไทยที่ให้บริการกับนักท่องเที่ยวเรือสำราญได้แก่ ท่าเรือแวะพักแหลมฉบัง ท่าเรือแวะพักภูเก็ต ท่าเรือแวะพักเกาะสมุยเป็นต้น ซึ่งจากข้อมูลแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่ผ่านท่าเรือภูเก็ตในปี พ.ศ. 2542-2551 พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวเรือสำราญมีอัตราแนวโน้มที่สูงขึ้นทุกปี โดยในแต่ละปีจะมีจำนวนเรือเข้ามาเทียบท่ายังท่าเรือภูเก็ตปีละไม่น้อยกว่า 30 ลำ โดยในปี พ.ศ. 2549 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตสูงถึง 199,690 คน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับเรือสำราญส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายสูง (อ้างถึงใน นครินทร์, 2554) ประกอบกับนโยบายของประเทศไทยตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 5 ซึ่งต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเรือสำราญและท่าเรือแวะพักต่างๆ ในประเทศไทยอีกทั้งยังต้องการขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้และวางแผนรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ในอนาคต ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเรือสำราญจึงมีความจำเป็นอย่างมากในการนำมาใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจวางแผนปรับปรุงและพัฒนาท่าเรือแวะพัก อีกทั้งมีงานวิจัยจำนวนน้อยชิ้นที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเรือสำราญ โดยเฉพาะพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของบริษัทเรือสำราญในท่าเรือแวะพักภูเก็ต ซึ่งยังไม่ได้ได้รับการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ให้ความสนใจและเล็งเห็นถึงความสำคัญของนักท่องเที่ยวกลุ่มเรือสำราญกลุ่มนี้และนำมาสู่การศึกษาในครั้งนี้ โดยการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของบริษัทเรือสำราญชาวต่างชาติในท่าเรือแวะพักภูเก็ตซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของบริษัทเรือสำราญเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการบริการด้านต่าง ๆ และเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้ดียิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของบริษัทเรือสำราญชาวต่างชาติในท่าเรือแวะพักภูเก็ต

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเรือสำราญชาวต่างชาติในท่าเรือแะพักภูเก็ต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเรือสำราญชาวต่างชาติในท่าเรือแะพักภูเก็ต โดยในงานศึกษานี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire)

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวเรือสำราญชาวต่างชาติ ที่เดินทางท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศไทย ณ ท่าเรือแะพักภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ระหว่างเดือน มกราคม ถึง มีนาคม ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 60,748 คน จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางแสดงจำนวนตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 383 ราย เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดการจัดเก็บแบบสอบถามไว้เป็นจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และปัจจัยการเดินทางท่องเที่ยว ประกอบด้วย จำนวนผู้ร่วมเดินทาง จำนวนครั้งที่มา ระยะเวลาการท่องเที่ยวและชนิดของโปรแกรมท่องเที่ยว

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับเรื่องปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ของนักท่องเที่ยวเรือสำราญชาวต่างชาติ โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ส่วนที่สอง เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ ปัจจัยการเดินทางท่องเที่ยว ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามเรื่อง จำนวนผู้ร่วมเดินทาง จำนวนครั้งที่มา ระยะเวลาการท่องเที่ยวและชนิดของโปรแกรมท่องเที่ยว การกลับมาเที่ยวซ้ำ ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเรือสำราญชาวต่างชาติ โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ส่วนที่สามเป็นข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว โดยข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้นักท่องเที่ยวเขียนข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับท่าเรือแะแพกภูเก็ต

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือ นักท่องเที่ยวเรือสำราญที่เดินทางมายังท่าเรือแะแพกภูเก็ต โดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) แต่เนื่องจากในการศึกษานี้ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนในแต่ละท่าเรือแะแพก ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ W.G. Cochran ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดการจัดเก็บแบบสอบถามไว้เป็นจำนวน 400 ตัวอย่าง

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวเรือสำราญแล้ว นำแบบสอบถามที่ได้ไปลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) คือการอธิบายลักษณะของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และปัจจัยการเดินทางท่องเที่ยวโดยใช้สถิติ ร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency)

5. สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวเรือสำราญชาวต่างชาติ

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ					
ชาย	187	46.80	ระดับการศึกษา		
หญิง	213	53.20	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	30	7.50
อายุ			มัธยมศึกษา	103	25.80
ไม่เกิน 20 ปี	13	3.20	ปริญญาตรี	201	50.20
21-30 ปี	103	25.80	ปริญญาโท	58	14.50
31-40 ปี	151	37.80	ปริญญาเอก	8	2.00
41-50 ปี	52	13.00	รายได้เฉลี่ยต่อปี		
51-60 ปี	39	9.80	30,000- 39,000 ดอลลาร์สหรัฐ	93	23.52
มากกว่า 60 ปี	42	10.5	40,000- 49,000 ดอลลาร์สหรัฐ	231	57.75
รวม			50,000- 59,000 ดอลลาร์สหรัฐ	32	8.00
			60,000- 69,000 ดอลลาร์สหรัฐ	19	4.75
			มากกว่า 70,000 ดอลลาร์สหรัฐ	25	6.25
			รวม		
	400	100.00		400	100.00

จากตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวเรือสำราญจำนวนทั้งสิ้น 400 คน จากท่าเรือแวนคูเวอร์ พบว่าในจำนวนนักท่องเที่ยว 400 คน เป็นเพศชายจำนวน 187 คนคิดเป็นร้อยละ 46.80 เพศหญิง จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.20 ซึ่งนักท่องเที่ยวเรือสำราญส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปีซึ่งมีจำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.80 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 อันดับที่สาม คือ นักท่องเที่ยวเรือสำราญที่มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 52 คนคิดเป็นร้อยละ 13.0 อันดับที่สูง อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 42 คนคิดเป็นร้อยละ 10.5 อันดับที่สูงอายุ 51-60 ปี มีจำนวน 39 คนคิดเป็นร้อยละ 9.80 อันดับสุดท้ายคือช่วงอายุไม่เกิน 20 ปีมีจำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 3.20 ตามลำดับ โดยนักท่องเที่ยวเรือสำราญส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นปริญญาตรี จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.80 อันดับที่สามจบการศึกษาอยู่ในระดับชั้นปริญญาโท จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 อันดับี่ 4 มีการศึกษาดำรงระดับชั้นมัธยม จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 อันดับสุดท้ายคือนักท่องเที่ยวที่จบระดับปริญญาเอก จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 สำหรับด้านรายได้เฉลี่ยต่อปีของนักท่องเที่ยวเรือสำราญ พบว่านักท่องเที่ยวเรือสำราญส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย อยู่ในช่วง 40,000-49,999 ดอลลาร์สหรัฐ จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.75 อันดับที่สองคือ รายได้ต่อปีอยู่ในช่วง 30,000-39,999 ดอลลาร์สหรัฐ จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.25 อันดับี่สามคือมีรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ในช่วง 50,000-59,999 จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 อันดับี่สี่ คือมีรายได้ต่อปีมากกว่า 70,000 ดอลลาร์สหรัฐ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 และอันดับสุดท้ายคือมีรายได้ต่อปีมีรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ในช่วง 60,000-69,999 จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.75 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัจจัยการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเรือสำราญชาวต่างชาติ

ปัจจัยการเดินทางท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ	ปัจจัยการเดินทางท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนผู้ร่วมเดินทาง			จำนวนครั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยวภูเก็ต		
คนเดียว	50	12.50	ครั้งแรก	298	74.50
สองคน (เป็นคู่)	203	36.00	ครั้งที่สอง	52	13.00
สามคนขึ้นไป (เป็นกลุ่ม)	147	51.50	สามครั้งขึ้นไป	50	12.50
จำนวนครั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยเรือสำราญ			ระยะเวลาในการท่องเที่ยว		
ครั้งแรก	116	29.00	ไม่พักค้างคืน	400	100.00
ครั้งที่สอง	113	28.20	การกลับมาเที่ยวซ้ำ		
สามครั้งขึ้นไป	171	42.80	อยากกลับมาเที่ยวซ้ำ	304	76.00
			ไม่อยากกลับมาเที่ยวซ้ำ	96	24.00
ความพึงพอใจต่อท่าเรือแะพักภูเก็ต			โปรแกรมการท่องเที่ยว		
พึงพอใจมากที่สุด	77	19.25	Elephant adventure	41	10.25
พึงพอใจมาก	258	64.50	Snorkeling at Phi Phi Island	35	8.75
พึงพอใจปานกลาง	62	15.50	PhangNga Bay	28	7.00
พึงพอใจน้อย	2	0.5	Phuket Tour and shopping	124	31.00
พึงพอใจน้อยที่สุด	1	0.25	Phuket Highlights	121	30.25
			Shopping tour	18	4.50
			Phuket on your own	33	8.25
รวม	400	100.00	รวม	400	100.00

จากตารางที่ 2 ปัจจัยการเดินทางท่องเที่ยว ผลจากเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยการเดินทางท่องเที่ยวในด้านจำนวนครั้งในการเดินทางมาท่องเที่ยวในท่าเรือแะพักภูเก็ต พบว่า นักท่องเที่ยวเรือสำราญส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในท่าเรือแะพักภูเก็ตเป็นครั้งแรกมีจำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 74.50 รองลงมาคือเดินทางมาประเทศไทยเป็นครั้งที่สองจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 และอันดับที่สามเคยเดินทางมาประเทศไทยตั้งแต่สามครั้งขึ้นไปจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาจากข้อมูลในตารางเกี่ยวกับจำนวนครั้งในการเดินทางท่องเที่ยวโดยเรือสำราญพบว่า นักท่องเที่ยวเรือสำราญส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยเรือสำราญตั้งแต่สามครั้งขึ้นไป ซึ่งมีจำนวนสูงถึง 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.80 ในขณะที่ลำดับที่สอง เป็นนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางท่องเที่ยวโดยเรือสำราญเป็นครั้งแรกมีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 และอันดับสุดท้ายคือเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวโดยเรือสำราญเป็นครั้งที่สองมีจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.20 ตามลำดับ สำหรับด้านระยะเวลาในการท่องเที่ยวในท่าเรือแะพักภูเก็ต พบว่านักท่องเที่ยว 400 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100 ไม่แะพักค้างคืนบนท่าเรือแะพักภูเก็ต ที่ส่วนด้านจำนวนผู้ร่วมเดินทาง พบว่านักท่องเที่ยวเรือสำราญส่วนใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยวเป็นคู่ซึ่งมีจำนวน 203 คน คิดเป็น

ร้อยละ 51.00 อันดับที่สองจะนิยมเดินทางท่องเที่ยวเป็นกลุ่มตั้งแต่สามคนขึ้นไป จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 สำหรับอันดับสุดท้ายจะเป็นนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางท่องเที่ยวคนเดียวมีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 สำหรับเรื่องโปรแกรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเรือสำราญได้เข้าร่วมในทำเรือแะพักภูเก็ต พบว่าในทำเรือแะพักภูเก็ต โปรแกรมทัวร์ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเรือสำราญมากที่สุดสามอันดับแรกคือ Phuket tour and shopping มีจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 รองลงมาคือ โปรแกรม Phuket Highlights จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 อันดับที่ได้แก่โปรแกรม Elephant adventure มีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.25 ตามลำดับ ส่วนในเรื่องเกี่ยวกับการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวที่ทำเรือแะพักภูเก็ต นักท่องเที่ยวเรือสำราญยืนยันอยากที่จะกลับมาเที่ยวซ้ำจำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 76.00 ในทางตรงกันข้าม นักท่องเที่ยวจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 เลือกที่จะไม่เดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ สำหรับการผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเรือสำราญต่อทำเรือแะพักภูเก็ต นักท่องเที่ยวเรือสำราญส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ พอใจมาก จำนวนมากที่สุด มีจำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 64.50 รองลงมาคือระดับพอใจมากที่สุด มีจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.25 พึงพอใจปานกลาง มีจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 และพื่อน้อย มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 และพึงพอใจน้อยที่สุด มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.25 ตามลำดับ

6. อภิปรายผล

เมื่อพิจารณาผลจากการวิจัยในด้านปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าสัดส่วนของจำนวนนักท่องเที่ยวเรือสำราญเมื่อแยกตามเพศมีจำนวนใกล้เคียงกันซึ่งสอดคล้องกับ (นกรินทร์, 2554) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางกันเป็นคู่สามี ภรรยา ประกอบกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่บริษัทเรือสำราญแสดงออกไปถึงนักท่องเที่ยวเช่น Love boat, Honeymoon Cruise เป็นต้น นอกจากนี้อาจเป็นเพราะค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว เนื่องจากห้องพักบนเรือสำราญโดยปกติจะกำหนดผู้เข้าพักห้องละ 2 คนถ้านักท่องเที่ยวต้องการพักคนเดียวจะต้องจ่ายเงินเพิ่มสูงกว่าปกติ ต่อมาเมื่อพิจารณาด้านอายุของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 21-50 ปีซึ่งสอดคล้องกับ (FCCA, 2012) ด้านการศึกษานักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีและมีรายได้ในช่วงตั้งแต่ 40,000-79,999 ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับ Field, Clark and Koh (1985) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาสูงจะมีอาชีพการงานที่ดีมั่นคงและนำมาซึ่งรายได้จำนวนมากจึงมีศักยภาพในการท่องเที่ยวเรือสำราญและทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ถูกมองว่าเป็นนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง

สำหรับด้านปัจจัยการเดินทางท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวทำเรือแะพักภูเก็ตเป็นครั้งแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทำเรือแะพักภูเก็ตเป็นทำเรือแะพักที่มีชื่อเสียงในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และยังถือเป็นเส้นทางใหม่สำหรับการท่องเที่ยวทางเรือสำราญ แต่เมื่อถามนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับจำนวนครั้งในการเดินทางท่องเที่ยวเรือสำราญกลับพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยเดินทางท่องเที่ยวโดยเรือสำราญมาแล้วทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการท่องเที่ยวเรือสำราญเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบ All inclusive ซึ่งได้รวมการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่างให้กับนักท่องเที่ยวไว้แล้วนักท่องเที่ยวเรือสำราญไม่ต้องเสียเวลาและความยุ่งยากในการจัดเตรียมจัดหาสิ่งต่าง ๆ และมีความสะดวกสบายกว่าการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น

ประเด็นต่อมาเป็นเรื่องเกี่ยวกับระยะเวลาในการท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวเรือสำราญเป็นนักท่องเที่ยวแบบ Excursionist ซึ่งเดินทางท่องเที่ยวในท่าเรือแะพักภูเก็ตแบบ one day trip ทั้งนี้เป็นเพราะโปรแกรมการท่องเที่ยวเรือสำราญถูกออกแบบให้เป็นแบบ one day trip และเดินทางต่อไปยังท่าเรือแะพักอื่น ๆ นอกจากนี้อาจเป็นเพราะราคาค่าจอดเรือที่มีราคาค่อนข้างสูงและนักท่องเที่ยวต้องการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย ต่อมาเมื่อพิจารณาในเรื่องเกี่ยวกับโปรแกรมการท่องเที่ยวในท่าเรือแะพักภูเก็ตพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกโปรแกรม Phuket sightseeing and shopping และ Phuket Highlights ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวมองว่าภูเก็ต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระยะเวลาในการท่องเที่ยวในท่าเรือแะพักภูเก็ตที่มีอยู่อย่างจำกัดทำให้นักท่องเที่ยวเลือกที่จะเดินทางไปสัมผัสสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นสัญลักษณ์ เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของภูเก็ต อันดับรองลงมาคือ Elephant adventure และ Snorkeling at Phi Phi Island ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกาะพีพีได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเกาะที่มีความสวยงามระดับโลก มีชายหาดและน้ำทะเลที่สวยงามติดอันดับโลกและซึ่งชื่อของเกาะพีพีได้ถูกรู้จักจากนักท่องเที่ยวโดยผ่านทางภาพยนตร์และนักแสดงระดับฮอลลีวูด อาทิ ภาพยนตร์เรื่องเดอะบีช ภาพยนตร์เรื่องเจมส์ บอนด์ 007 นอกจากนี้ภูเก็ตยังมีกิจกรรมผจญภัยสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการการผจญภัยและสัมผัสธรรมชาติ เช่น การขี่ช้างเข้าไปในสวนยางพารา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Warnick et al. (2005) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของภาพยนตร์ The beach ที่มีต่อการตัดสินใจของนักศึกษาในการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยและพบว่าภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ปรากฏในภาพยนตร์มีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ประเด็นต่อมาคือเรื่องการกลับมาเที่ยวซ้ำ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยากกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวในท่าเรือแะพักมีอยู่อย่างจำกัดในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในท่าเรือแะพักมีความน่าสนใจและมีจำนวน มากไม่สามารถท่องเที่ยวแบบคัมคัมได้ในวันเดียวอีกทั้งท่าเรือแะพักภูเก็ตยังมีกิจกรรมยามค่ำที่น่าสนใจเช่น Night life at Patong Beach ซึ่งสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวมายังภูเก็ตเปรียบเสมือนการมาสำรวจพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ประเด็นสุดท้ายคือเรื่องของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเรือสำราญที่มีต่อท่าเรือแะพักภูเก็ต พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับการท่องเที่ยวในท่าเรือแะพักภูเก็ต ในระดับมากเป็นจำนวนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ (Ross and Iso-Ahola, 1991) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่ใช้ในการพิจารณาพฤติกรรมการท่องเที่ยวทั้งนี้อาจเป็นเพราะภูเก็ตเป็นท่าเรือแะพักที่มีความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว อาทิ ความสวยงามของหาดทราย แหล่งช้อปปิ้ง กิจกรรมริมชายหาด แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น หมู่เกาะป็นหยี เกาะพีพี กิจกรรมการขี่ช้างในสวนยางพารา กิจกรรมการดำน้ำ เป็นต้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ภาครัฐและเอกชนผู้เกี่ยวข้องควรพิจารณาการบริหารจัดการเรื่องจุดจอดของเรือคาตามารานในการขนถ่ายนักท่องเที่ยวจากเรือสำราญเพื่อเข้ามายังท่าเรือแะพักเนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีกำหนดพื้นที่จุดจอดที่ชัดเจน นอกจากนี้สิ่งที่ควรปรับปรุงคือ เรื่องอัตราค่าบริการของรถแท็กซี่และการบริการของพนักงานขับแท็กซี่

(2) ภาครัฐควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานบริเวณท่าเรือเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวขณะขึ้น-ลงจากเรือ เช่น หอขึ้นน้ำ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) เนื่องจากการศึกษานี้ ได้ศึกษาเฉพาะในท่าเรือแะพักภูเก็ต ดังนั้นครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเรือสำราญในท่าเรือแะพักอื่น ๆ ของประเทศไทย เช่น ท่าเรือแะพักกรุงเทพ ท่าเรือแะพักแหลมฉบัง เป็นต้น

(2) ควรศึกษาปัจจัยดึงดูด ปัจจัยผลักดันของนักท่องเที่ยวเรือสำราญในการตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวในท่าเรือแะพักภูเก็ตของประเทศไทย

8. เอกสารอ้างอิง

- นครินทร์ ทั้งทอง. (2554). พฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเรือสำราญชาวต่างชาติในประเทศไทย กรณีศึกษา บริษัทปรีนเซส คลาสไลน์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สิรินสา ฉัตรศุภกุล. (2556). ภาพรวมสถานการณ์การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลก. **TAT Review Magazine**, ฉบับที่ 2/2556, 8-9. สืบค้นจาก <http://www.etatjournal.com/web/menu-read-web-etatjournal?catid=0&id=509>
- CLIA. (2013). The overview: 2013 CLIA cruise market overview. Retrieved from <http://www2.cruising.org/Press/overview2013/>.
- Cruise Lines International Association. (2014). 2014 CLIA Cruise Market Overview Statistical Cruise Industry Data Though 2014. Retrieved from <http://www.cruising.org/sites/default/files/pressroom/Infographic.pdf>
- Cruise Lines International Association. (2016). 2016 CLIA Cruise Market Overview Statistical Cruise Industry Data Though 2016. Retrieved from https://www.cruising.org/docs/default-source/research/2016_clia_sotci.pdf (access 14.05.16)
- Field, D. R., Clark, R. N., and Koth, B. A. (1985). "Cruise Ship Travel in Alaska: A Profile of Passengers." **Journal of Travel Research**, 24(1): 2-8
- Florida- Caribbean Cruise Association, (2012). Cruise Industry Overview- 2012. State of the Cruise Industry. Retrieved from <http://www.f-cca.com/downloads/2012-Cruise-Industry-Overview-statistics.pdf> (access 12.12.14)
- Marti, B. (2004). Trends in world and extended-length cruising (1985-2002). **Marine Policy**, 28, 199-211
- Ross, E.L.& Iso-Ahola (1991). Sightseeing Tourists' Motivation And Satisfaction. **Annals of Tourism Research**, 18, 266-237
- Sun, X., Jiao, Y., Tian, P., 2011. Marketing research and revenue optimization for the cruise industry: a concise review. **Int. J. Hospitality Manage.** 30, 746-755.

- Warnick, R.B., Bojanic, D.C. and Siriangkul, A., 2005. Movie Effects on the Image of Thailand Among College Student Travellers. In: PEDEN, J.G., AND SCHUSTER, R.M., comps. eds. Proceedings of the 2005 Northeastern Recreation Research Symposium 10-12 April 2005 Bolton Landing, NY. Newtown Square, PA: U.S. Forest, 355-364.
- Weaver, A., 2005b. Spaces of containment and revenue capture: 'super-sized' cruise ships as mobile tourism enclaves. *Tourism Geogra.: Int. J. Tourism Space, Place Environ.* 7, 165–184.

เจตคติความคิดเหมารวมของนักศึกษาที่แสดงออกต่อพฤติกรรมกลุ่ม
STEREOTYPED ATTITUDES OF STUDENTS THAT ARE EXPRESSED
TOWARDS GROUP BEHAVIOR

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลดา ทวีคุณ
สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
E-mail: chollada_taweekoon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ศึกษาระดับเจตคติความคิดเหมารวมและศึกษาปัญหาการคบเพื่อนของนักศึกษาที่แสดงออกต่อพฤติกรรมกลุ่ม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 95 คน ใช้เครื่องมือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .811 ผลการศึกษาเจตคติความคิดเหมารวมของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงดี มีเจตคติความคิดเชื่อว่าคนในกลุ่มมีลักษณะบางอย่างเหมือนกันและแตกต่างกัน ด้านความรู้สึกสามารถควบคุมอารมณ์และแสดงพฤติกรรมปกติได้ เลือกพูดคุยกุญแจที่จำเป็นหรือทำเป็นไม่เห็นหากต้องเผชิญหน้ากับคนที่ไม่ชอบ นักศึกษามีพฤติกรรมสืบเนื่องมาจากความคิด ความรู้สึกของอารมณ์ที่สลับซับซ้อนและคงไว้เจตคติของตนเอง เป็นผลที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างบุคคลสู่การใช้กลไกป้องกันตนเอง เช่น การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง การแสดงปฏิกิริยาตรงกันข้าม แกล้งสนทนากันเป็นมิตรเมื่อเข้ากลุ่ม มีเจตคติสร้างอคติต่อกลุ่มเรื่องความไม่ชอบ การกีดกันและการรู้คิดแบบเหมารวม แนวทางการปรับพฤติกรรมที่เหมาะสมคือการยอมรับตนเองตามความเป็นจริงเพื่อการปรับตัว

คำสำคัญ: เจตคติ ความคิดเหมารวม การแสดงพฤติกรรมกลุ่ม มหาวิทยาลัย

ABSTRACT

The purpose of this quantitative and qualitative research was to investigate the students' stereotyped attitudes and problems of fellowship that are expressed towards their group behavior by examining the thoughts, feelings and behavior expression of ninety five students in Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi during the academic year 2016. The research instruments included questionnaire and interview, and the statistics used to analyze the data included percentage, mean, and standard deviation. The reliability of the questionnaire was 0.811. The results of the study found that the stereotyped attitudes of these students were

at a moderate level, most of them were female, and their academic achievement was moderate to good. They believed that some people in their group have some similarities and differences. As for feelings, they can control emotions and express normal behavior as well as choose to talk only as necessary or pretend not to see if they have to face people whom they do not like. In addition, these students behave based on their complex thoughts, feelings and emotions and maintain their own attitudes, which result from conflicts between individuals into their self-defense mechanisms, such as self-rationalization, reverse reactions, faking of friendly conversation when joining the group, creation of dislike prejudice within the group, and stereotyped exclusion and cognition. An appropriate behavioral modification is self-actualization for adaptation.

KEYWORDS: Attitude, Stereotype, Expression of group behavior, University

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

คุณค่าของมหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 การสอนที่สำคัญที่สุดไม่ใช่การสอนสาระวิชาเพียงอย่างเดียว ครูต้องให้ทักษะการดำรงชีวิตครูต้องเติมเต็มเอาใจใส่เด็กพัฒนาศิษย์ในทุกๆ ด้าน (วิจารณ์ พานิช, 2559) การใช้ชีวิตของวัยรุ่นที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดี สามารถจัดการกับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้อย่างราบรื่นนั้นวัยรุ่นนั้นต้องดำเนินชีวิตมาอย่างราบรื่นสามารถจัดการกับชีวิตตนเองได้ แต่หากวัยรุ่นประสบปัญหาชีวิตที่มีสภาพชีวิตที่เป็น “วัยวิกฤต” เด็กจะมีความสับสนทางจิตมาก มีความขัดแย้งทางจิตใจ ไม่ทราบบุคลิกภาพของตนเอง จะกลายเป็นวัยรุ่นที่หลงลืมตน หลงผิด สับสน เหนง ว้าวุ่น ทำให้ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมในที่สุด ชลลดา ทวีคุณ (2556, 159-160) กล่าวถึงการปรับตัวว่า เมื่อนักคนมีความเครียดหรือวิตกกังวลการปรับตัวจะช่วยให้เรายอมรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วพยายามหาวิธีการแก้ไขลดหรือขจัดปัญหา อาจอยู่ในสภาพการณ์ที่ค่อนข้างเลวร้ายมากๆ ซึ่งอาจจะพยายามแก้ไขด้วยตนเองหรือได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่น เมื่อปัญหาลดคลายลง สภาพต่างๆ เช่น ความคิดความรู้สึกของเราจะดีขึ้น ความทุกข์และความตึงเครียดก็ทุเลาไปส่งผลให้มีความสุขมากขึ้น ดังที่ชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin, 1859) กล่าวถึงการปรับตัวเป็นคุณลักษณะสำคัญของสิ่งมีชีวิต เพื่อให้ชีวิตสามารถดำรงชีพอยู่ได้สิ่งมีชีวิตจะต้องปรับตัวให้เข้าสภาวะแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภัยอันตราย เนื่องจากมนุษย์ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ซึ่งไม่เป็นไปตามความต้องการของตนจึงใช้กลไกต่างๆ เพื่อลดความกดดันภายในใจ แรงผลักดันภายในและแรงผลักดันภายนอกมีอิทธิพลต่อการปรับตัว โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการคือ เพื่อเอาชนะสภาพแวดล้อมหรือปัญหาเพื่อดำรงอยู่และปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและปัญหานั้นเพื่อรักษาสมดุลนั้นไว้ (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภากรณ์, 2559: 209)

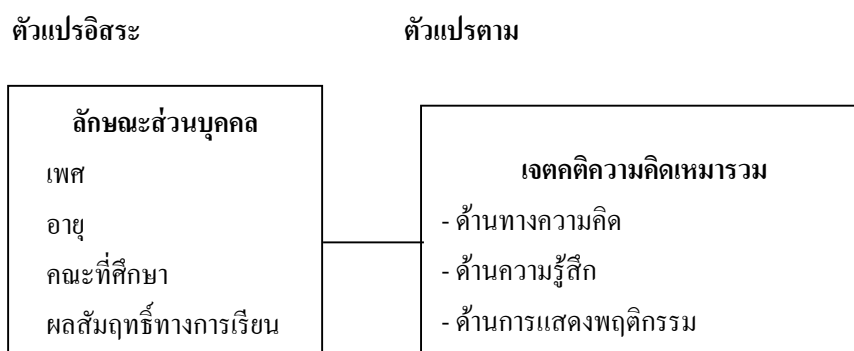
การศึกษาเรื่องเจตคติความคิดเหมาวมของนักศึกษาที่แสดงออกต่อพฤติกรรมกลุ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับเจตคติความคิดเหมาวมที่แสดงออกต่อพฤติกรรมกลุ่ม และศึกษารายกรณีของนักศึกษาที่มีปัญหาการคบเพื่อนในชั้นเรียน ศึกษาจากแนวทางการมีเจตคติความคิดเหมาวมด้านความคิด ความรู้สึก และการแสดงพฤติกรรม ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 95 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาที่เรียนรายวิชาเทคนิคการพัฒนบุคลิกภาพ (Personality Development Techniques) ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเข้ากลุ่มเพื่อฝึกปฏิบัติ การระดมความคิด การทำงานเป็นทีม

การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ความมีวินัยต่อตนเองและต่อกลุ่ม ซึ่งพบว่านักศึกษาขาดความร่วมมือในการเรียนร่วมกัน มีลักษณะพฤติกรรมซ้ำๆ นักศึกษาไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงในการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในด้านเจตคติโดยรวมของกลุ่มที่มีต่อกันเพื่อความเข้าใจในการจัดรูปแบบการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และพบว่ามึ้นักศึกษารายหนึ่งที่ใช้ชีวิตการเรียนแบบโดดเดี่ยว ขอรับคำปรึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีความคับข้องใจ ความขัดแย้งในใจ มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีความเครียดและวิตกกังวลในระดับมากมาก่อน และปัจจุบันมีความคุ้นเคยกับการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในการเรียนการเข้ากลุ่มเพื่อนเสมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น และยังคงใช้การปรับตัวในลักษณะเลือกที่จะมีชีวิตที่สร้างสรรค์โดยการพัฒนาศักยภาพตนเองหรือเลือกที่จะหลบหนีโดยการยอมรับผู้อื่นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เผชิญอยู่ ใช้การปรับตัวแบบการระงับใจหรือการสะกดกลืน (Suppression) การศึกษานี้จึงมีรูปแบบผสมเป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาระดับเจตคติความคิดโดยรวมของนักศึกษาที่มีต่อการแสดงออกต่อพฤติกรรมกลุ่ม
- (2) เพื่อศึกษารายกรณีของนักศึกษาผู้มีปัญหาการคบเพื่อนในชั้นเรียน

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การศึกษารื่องเจตคติความคิดโดยรวมของนักศึกษาที่แสดงออกต่อพฤติกรรมกลุ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับเจตคติความคิดโดยรวมที่แสดงออกต่อพฤติกรรมกลุ่ม และศึกษารายกรณีนักศึกษามีปัญหาการคบเพื่อนในชั้นเรียน ศึกษาจากแนวทางการมีเจตคติความคิดโดยรวมด้านความคิด ความรู้สึก และการแสดงพฤติกรรม ของนักศึกษา

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

กำหนดประชากรแบบเฉพาะเจาะจงคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ที่เรียนรายวิชาเทคนิคการพัฒนบุคลิกภาพ (Personality Development Techniques) จำนวน 95 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ศึกษาตัวแปรอิสระ คือคุณลักษณะทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ คณะที่ศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวแปรตาม คือ เจตคติโดยรวมของนักศึกษา เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบทางเจตคติ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทางความคิด ด้านความรู้สึกละ และด้านการแสดงพฤติกรรม เป็นข้อคำถามด้านละ 10 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 30 ข้อ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับนักศึกษารายกรณีที่มีปัญหาการคบเพื่อนในชั้นเรียน วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ค่าความเชื่อมั่น .811

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 95 ฉบับ และจัดเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างได้รับทราบ แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยได้ จำนวน 95 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 กรณีนักศึกษามีปัญหาการคบเพื่อนในชั้นเรียน จัดเวลาการและสถานที่ให้ข้อมูลภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อความสะดวกและเหมาะสมในการสัมภาษณ์ การให้ข้อมูลและการแนะนำเกี่ยวกับการวางตัวระหว่างศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ของข้อมูลที่ได้ หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ และในส่วนของข้อมูลรายกรณีศึกษาใช้การสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างรอบด้าน และเป็นประโยชน์ต่อการให้คำแนะนำแนวทางการปรึกษา

5. สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 84.2 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 87.4 ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับ 2.01-3.00 จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 74.7

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเจตคติความคิดเหมาวมของนักศึกษา

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

รายด้าน	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล (ระดับความคิดเห็น)
ด้านทางความคิด	3.64	.39621	ปานกลาง
ด้านความรู้สึก	3.46	.41081	ปานกลาง
ด้านการแสดงพฤติกรรม	3.05	.57443	ปานกลาง
ภาพรวม	3.39	.36402	ปานกลาง

การศึกษารายการประกอบเจตคติความคิดโดยรวมของนักศึกษาในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.39) เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นเจตคติความคิดโดยรวมของนักศึกษาด้านทางความคิด ค่าเฉลี่ย 3.64 ด้านความรู้สึกมีค่าเฉลี่ย 3.46 และด้านการแสดงพฤติกรรม ค่าเฉลี่ย 3.05 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลด้านทางความคิด

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล (ระดับความคิดเห็น)
1. ท่านให้คุณค่าความเท่าเทียมและสิทธิทางเพศของชายและหญิง	4.31	.826	มาก
2. ท่านเชื่อว่าทุกคนในกลุ่มมีลักษณะบางอย่างเหมือนกันและแตกต่างกัน	4.25	.684	มาก
3. ท่านแสดงพฤติกรรมเชิงบวกเพราะตรงกับความรู้สึกชอบ	4.09	.670	มาก
4. ท่านคิดว่าลักษณะนิสัยซึ่งใจเห็นแก่ตัวเป็นที่รังเกียจของกลุ่ม	3.89	.962	มาก
5. ท่านเชื่อว่าการคิดโดยรวมตามภาพความคิดของเราและทำตามนั้นมีจริง	3.68	.733	มาก
ภาพรวมรายด้าน	3.64	.396	ปานกลาง

การศึกษาระดับความคิดเห็นเจตคติความคิดโดยรวมของนักศึกษาด้านทางความคิด พบว่าในภาพรวมเจตคติด้านทางความคิดมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษามีระดับความคิดเห็นเจตคติทางความคิด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 ลำดับแรก คือ การให้คุณค่าความเท่าเทียมและสิทธิทางเพศของชายและหญิง (ค่าเฉลี่ย 4.31) รองลงมาคือ เชื่อว่าทุกคนในกลุ่มมีลักษณะบางอย่างเหมือนกันและแตกต่างกัน (ค่าเฉลี่ย 4.25) ถัดมาคือ การแสดงพฤติกรรมเชิงบวกเพราะตรงกับความรู้สึกชอบ

(ค่าเฉลี่ย 4.09) คิดว่าลักษณะนิสัยขี้โกงเห็นแก่ตัวเป็นที่รังเกียจของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.89) เชื่อว่าการคิดเหมารวมตามภาพความคิดของเราและทำตามนั้นมีจริง (ค่าเฉลี่ย 3.68) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลด้านความรู้สึก

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล (ระดับความคิดเห็น)
1. ท่านควบคุมอารมณ์และแสดงพฤติกรรมปกติได้เมื่อจำเป็นต้องพูดคุย	3.88	.823	มาก
2. ท่านเก็บอาการความรู้สึกไม่ชอบไว้โดยสามารถแสดงพฤติกรรมปกติได้	3.82	.758	มาก
3. ท่านจะทำเป็นไม่เห็น มองไปทางอื่นหากต้องเผชิญหน้ากับคนที่ท่านไม่ชอบ	3.75	.850	มาก
4. ท่านพยายามหลีกเลี่ยงในการทำงานร่วมกับคนที่ท่านไม่ชอบ	3.46	.909	ปานกลาง
5. ท่านเป็นคน que เปลี่ยนความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบได้ยาก	3.42	.941	ปานกลาง
ภาพรวมรายด้าน	3.46	.410	ปานกลาง

การศึกษาระดับความคิดเห็นเจตคติความเหมารวมของนักศึกษาด้านทางความรู้สึก พบว่าในภาพรวมเจตคติด้านทางความรู้สึก มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักศึกษา มีระดับความคิดเห็นเจตคติทางความคิด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับแรกคือ ควบคุมอารมณ์และแสดงพฤติกรรมปกติได้เมื่อจำเป็นต้องพูดคุย (ค่าเฉลี่ย 3.88) รองลงมาคือ ท่านเก็บอาการความรู้สึกไม่ชอบไว้โดยสามารถแสดงพฤติกรรมปกติได้ (ค่าเฉลี่ย 3.82) ถัดมาคือ ท่านจะทำเป็นไม่เห็น มองไปทางอื่นหากต้องเผชิญหน้ากับคนที่ท่านไม่ชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.75) ท่านพยายามหลีกเลี่ยงในการทำงานร่วมกับคนที่ท่านไม่ชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.46) ท่านคิดว่าท่านเป็นคน que เปลี่ยนความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบได้ยาก (ค่าเฉลี่ย 3.42) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลด้านการแสดงพฤติกรรม

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล (ระดับความคิดเห็น)
1. ท่านมีแนวโน้มปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้	3.86	.807	มาก
2. ท่านแสดงพฤติกรรมปกติเสมือนว่าอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีตัวตน	3.39	1.114	ปานกลาง
3. ท่านมักพูดด้วยคำสั้นๆ พูดเฉพาะที่จำเป็นกับกลุ่มหรือคนที่ไม่ชอบ	3.31	.946	ปานกลาง
4. ท่านเคยแสดงออกทางลบต่อกลุ่มหรือคนที่ท่านไม่ชอบ	3.18	.863	ปานกลาง
5. ท่านพยายามถอยห่างเมื่อพบเจอเป้าหมายที่ท่านไม่ชอบ	3.09	1.011	ปานกลาง
ภาพรวมรายด้าน	3.05	.574	ปานกลาง

การศึกษาระดับความคิดเห็นเจตคติความคิดเหมาวมของนักศึกษาด้านการแสดงพฤติกรรม พบว่า ภาพรวมเจตคติด้านการแสดงพฤติกรรมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.05) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีระดับความคิดเห็นเจตคติด้านการแสดงพฤติกรรม โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับแรก คือ มีแนวโน้มปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ (ค่าเฉลี่ย 3.86) รองลงมาคือ ท่านแสดงพฤติกรรมปกติเสมือนว่าอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีตัวตน (ค่าเฉลี่ย 3.39) ถัดมาคือ ท่านมักพูดด้วยคำสั้นๆ พูดเฉพาะที่จำเป็นกับกลุ่มหรือคนที่ไม่ชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.31) ท่านเคยแสดงออกทางลบต่อกลุ่มหรือคนที่ท่านไม่ชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.18) ท่านพยายามถอยห่างเมื่อพบเจอเป้าหมายที่ท่านไม่ชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.09) (ตารางที่ 4)

ส่วนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์กรณีศึกษานักศึกษาผู้มีปัญหาในการคบเพื่อนในชั้นเรียน

ศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เป็นรายกรณีให้กับนักศึกษาผู้มีปัญหาในการคบเพื่อนในชั้นเรียน 1 ราย มุ่งศึกษาการให้ความช่วยเหลือนักศึกษาที่ใช้การปรับตัวรูปแบบต่างๆ เพื่อความอยู่รอดในชีวิตการเรียนในมหาวิทยาลัย ด้วยการใช้เทคนิควิธีการให้คำปรึกษาอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ให้นักศึกษาได้วางแผนทางการใช้ชีวิตที่เหมาะสมในการเรียน ใช้ชีวิตการเรียนอยู่ในสังคมมหาวิทยาลัยต่อไปอย่างไม่มี ความวิตกกังวล ผลการศึกษากการให้คำปรึกษา สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะภูมิหลังของผู้รับคำปรึกษา นักศึกษาหญิง ชื่อ แอน (ชื่อสมมติ) อายุ 20 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเอกชนที่มีชื่อเสียงเน้นการสอนภาษาอังกฤษ ปัจจุบันศึกษาสาขาการบัญชี ชั้นปีที่ 3 อาศัยอยู่กับคุณแม่และคุณยาย แอนรักคุณแม่มากเพราะแม่อบรมสั่งสอนดี พุดจาไเพราะ ไม่ดี ไม่คู่เป็นคนใจเย็น ไม่สนิทกับคุณยาย เพราะคุณยายไม่รักแม่ และไม่ได้อยู่ด้วยกันตั้งแต่เล็ก คุณยายชอบบ่น ชอบนิทาไปพูดกับคนอื่นว่าแม่และแอนนิสัยไม่ดี ไม่ค่อยดูแลยาย เรื่องเงินค่าใช้จ่ายมีเพียงพอ คุณแม่มีเงินเดือนมาก มีบ้านและที่ดินหลายที่ จึงไม่ลำบากอะไร นิสัยส่วนตัวของแม่และแอนไม่ชอบไปเที่ยว กิจวัตรประจำวัน มีแม่บ้านจ้างมาทำงานบ้าน ทำอาหารกินกับแม่สองคน เรื่องครอบครัวพ่อแม่เลิกกันตั้งแต่แอนอยู่มัธยมต้นอยู่กับแม่มาเพียงลำพัง ตอนสมัยเด็กรักพ่อมาก คิดพ่อมาก เวลาพ่อแม่ทะเลาะกันจะร้องไห้ไม่ยอมหยุด เมื่อโตขึ้นเริ่มรู้ว่าพ่อเป็นผู้ชายที่ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่ทำงาน (อดีตทำงานรัฐวิสาหกิจ) อยู่บ้านของแม่ที่จังหวัดปทุมธานี ไม่ได้ทำอะไร ขอเงินแม่ใช้ครั้งละเป็นหลักหมื่นถึงหลักแสน บอกว่าต้องเอาไปให้เพื่อนไปลงทุน ซึ่งไม่มีความก้าวหน้าอะไร เมื่อไม่ได้เงินก็คำหาขายค้าย ตะโกนเสียงดังข่มขู่ทุกอย่าง แม่และแอนไม่ค่อยกล้าไปบ้านที่พ่ออยู่ เพราะอายชาวบ้าน แอนไม่ชอบพ่อจากเคยรักพ่อกันมากเปลี่ยนเป็นเกลียดพ่อ

2. ความคิดเกี่ยวกับตนเอง เอกลักษณะเด่นของตนเองคือเรียนภาษาอังกฤษได้ดีมาก ชอบเล่นกีฬาฮ็อกกี้เคยเป็นนักกีฬาทีมชาติเมื่อครั้งอยู่มัธยมปลายชั้นปีที่ 6 ถึงช่วงที่เรียนมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 มีความภาคภูมิใจเรื่องผลการเรียน เรียนได้คะแนน 3 กว่าขึ้นไป พยายามทำคะแนนให้ดีผลการเรียนเริ่มดีขึ้น เพราะเราแยกตัว อยู่กับตัวเองให้มากขึ้น ไม่วิ่งตามเขา ความภาคภูมิใจมีมากตอนที่ใช้ชีวิตในต่างประเทศ เคยไปเรียนภาษาที่ออสเตรเลียภูมิใจกับการเป็นนักกีฬาฮ็อกกี้ทีมชาติไทย ทำให้เปิดโลกรู้จักผู้คนมากมาย สิ่งที่ชอบและทำได้ดีมาก คือภาษาอังกฤษ ทุกวันนี้ฝันใจเรียนบัญชี ที่เรียนบัญชีเพราะคุณแม่ให้เรียน (คุณแม่จบบัญชี) เป็นคนที่เพื่อนไม่ได้ยอมรับอย่างจริงจัง เมื่อมีผลประโยชน์เขาจะคิดกับเราเพราะเราช่วยเหลือในวิชาภาษาอังกฤษ เราจึงพูดทำดีเข้ากลุ่มด้วยดี พยายามปรับตัวเข้ากับกลุ่มไปด้วยกับเขา แต่ทำให้ผลการเรียนตกต่ำลง ขณะนี้ถอยห่างบ้างตั้งใจเรียนให้จบเร็วที่สุดและพยายามทำให้เกรดดีขึ้น

การควบคุมตนเอง ด้านความคิดและอารมณ์ความรู้สึก เป็นคนขี้นั่นในความคิดตนเอง แต่พยายามควบคุมการกระทำเช่น ไม่แสดงออกสีหน้า การพูด การยิ้ม การนั่งเฉย ไม่ตรงกับความรู้สึก ก็ต้องพยายามทำเพื่อความอยู่รอดไปซึ่งเข้าใจว่าข้อเสียการใส่หน้ากากอยู่ทุกวันเมื่อพบเพื่อน ทำให้ตัวเองบางครั้งสับสนและมีความเครียด เป็นคนอารมณ์ร้อนและ โกรธแรงแต่ต้องเก็บความรู้สึกกับเพื่อนเหมือนเล่นสงครามประสาทกัน คิดว่าตนเองมีจริยธรรมในระดับปานกลาง เรื่องแฟนไม่มี ไม่คบใครเพราะอยากตั้งใจเรียนให้จบ มีเรื่องที่ไม่สามารถบอกใครได้คือเรื่องที่ถูกเพื่อนตบตี มีความคิดจะแก้แค้น ไม่ได้บอกแม่เพราะจะมีเรื่องเดือดร้อนกันมาก อาจารย์ในสาขาไม่มีความเป็นกลาง เชื้อกลุ่มใหญ่นั้นหมด ทำให้น้อยใจและไม่ชอบอาจารย์ในสาขาเลย เมื่อเครียดจะนัดเพื่อนเก่าไปเล่นไอซ์สเก็ต เล่นดนตรี ดูหนังที่บ้าน อยู่ในห้องคนเดียว สุขภาพดีไม่ปวดหัว นอนหลับยาวได้ แต่ว่าจะนอนใช้เวลานานเพราะคิดไปเรื่อยในหลายๆ เรื่อง

3. ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลง เรื่องครอบครัว อยากให้พ่อเปลี่ยนนิสัยเป็นแบบอย่างพ่อที่ดี หยุดทำร้ายแม่ด้วยคำพูดและการกระทำ สงสารแม่อยากพาแม่ไปอยู่ต่างประเทศ อยากให้เพื่อนเปิดใจรับตนเอง เปลี่ยนทัศนคติยอมรับความเป็นเพื่อน จริงใจต่อเราไม่ใช่คบเมื่อมีผลประโยชน์ ต้องการให้อาจารย์ในสาขาคูแลเด็กให้ทั่วถึง เกิดเหตุตนเองถูกรุมทำร้ายแจ้งไปเรื่องก็เงียบไป อาจารย์มีทัศนคติเชิงลบไม่มีความเป็นกลาง เลือกรูปแบบเข้าข้างกลุ่มผู้กระทำผิด

4. เรียงลำดับเรื่องสำคัญที่วางแผนที่จะทำระยะสั้นระยะยาว ลำดับแรก ตั้งเป้าหมายเรื่องต้องการไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ จะทำเกรดให้ดีขึ้นในภาคเรียนต่อไป ลำดับที่สอง เรื่องเพื่อนพยายามอยู่ให้ได้เข้าร่วมเฉพาะที่จำเป็น สามารถเก็บอารมณ์ได้ พูดเท่าที่จำเป็นมั่นใจว่าทำได้เพราะทำมานานแล้ว ลำดับสุดท้าย เรื่องความไม่เข้าใจกันในบ้าน ทำใจยอมรับได้บ้าง ไม่ได้บ้างก็ปล่อยไป

5. ตั้งเป้าหมายทำงานต่อไปด้วยกัน ผู้ให้คำปรึกษาให้กำลังใจขอให้นักศึกษาปฏิบัติตามที่ได้วางแผนร่วมกัน การเปลี่ยนแปลงที่ตนเองคิดว่าไปคิดให้คนอื่นเปลี่ยนแปลง ทำความฝันให้สำเร็จ เรื่องคบเพื่อนให้ปล่อยวาง มองความสำเร็จของตนเองเป็นหลักทำตามที่ต้องการ จะดีขึ้นทุกๆ ด้าน มีความเป็นไปได้สูงเพราะไม่อุปสรรคด้านอื่น เข้าใจผู้อื่น เข้าใจตัวเอง รักตัวเองรักคนรอบข้าง เห็นคุณค่าในตนเอง และพัฒนาตนเองไปให้ถึงที่สุด มุ่งมั่นในการเรียนให้เต็มที่ เพื่อชีวิตที่ดีในอนาคต และขอให้สำเร็จดังที่ตั้งใจไว้

6. อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยเจตคติความคิดเหมาวมของนักศึกษา

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี ศึกษาคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงดี มีความคิดเจตคติเหมาวมด้านความคิดเกี่ยวกับการให้คุณค่าความเท่าเทียมและสิทธิทางเพศของชายและหญิง เชื่อว่าคนในกลุ่มมีลักษณะบางอย่างเหมือนกันและแตกต่างกัน เจตคติเหมาวมด้านความรู้สึกเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์และแสดงพฤติกรรมปกติได้เมื่อจำเป็น เก็บอาการความรู้สึกได้เมื่อต้องเผชิญหน้ากับคนที่ไม่ชอบจะทำไมเห็น เจตคติเหมาวมด้านการแสดงพฤติกรรมมีแนวโน้มปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ สามารถแสดงพฤติกรรมปกติเสมือนว่าอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีตัวตนจะพูดด้วยคำสั้นๆ หรือพูดเฉพาะที่จำเป็นกับกลุ่มหรือคนที่ไม่ชอบ

จากผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีพฤติกรรมที่สืบเนื่องมาจากความคิด ความรู้สึกที่มีสภาพของอารมณ์ที่สลับซับซ้อน เป็นการตัดสินใจในการแก้ปัญหาโดยยังคงไว้เจตคติที่ตนเองประสบมา ซึ่งเป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในกลุ่ม เกิดความขัดแย้งในลักษณะระหว่างกลุ่ม และระหว่างบุคคล ความขัดแย้งใจดังกล่าวนำมาสู่การใช้กลไกป้องกันตนเอง เช่น การแสดงปฏิกิริยาแกล้งทำ (reaction-formation) การทำตัวให้เหมือน (identification) การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (rationalization) ใช้หลักการการเรียนรู้เป็นกลไกป้องกันตนเอง เช่น การทำตัวให้เหมือน การเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่น แสดงการสนทนาเป็นมิตรที่ไม่สอดคล้องกับความรู้สึกแท้จริง เข้ากลุ่มทำกิจกรรมไปด้วยกัน (ทำตัวเนียนๆ) การลบพฤติกรรมการใช้กลไกป้องกันตนเองที่ไม่เหมาะสมนี้สามารถขจัดออกไปได้ด้วยการเรียนรู้ใหม่ สร้างนิสัยใหม่ (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2558 : 8) นักศึกษามีเจตคติความคิดเหมารวมคือมีความรู้สึกเป็นกลุ่มในและกลุ่มนอก แยกกลุ่มค่อนข้างชัดเจนทำให้เกิดการสร้างอคติต่อกลุ่ม ตามแนวการศึกษาของ นพมาศ อึ้งพระ ชีรเวทิน (2555 : 273) การอคติ (prejudice) และการเหมารวม (stereotypes) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนที่เป็น affective คืออคติเกี่ยวกับความชอบไม่ชอบ ส่วนที่เป็น behavior คือพฤติกรรมกีดกัน และส่วนที่เป็น cognitive คือการรู้คิดหรือการเหมารวมหรือ stereotypes ด้านแนวทางการปรับพฤติกรรมของกลุ่มที่เหมาะสมควรใช้แนวคิดทฤษฎีของ Carl Rogers โดยการพยายามพัฒนาและปรับตัวตนตามที่ตนมองเห็น ตัวตนตามที่เป็นจริง และตัวตนตามอุดมคติ ในการพิจารณาได้ตรงและประเมินตนด้วยความใจกว้างและยอมรับความเป็นจริงเพื่อให้เห็นตัวตนอย่างถูกต้อง เพื่อเป็นข้อมูลที่จะใช้ปรับตัวในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นต่อไป (รัตติกรณ จงวิศาล, 2550 : 48-49)

2. ผลการวิจัยการให้คำปรึกษารายกรณี

ผลการศึกษาพบว่าผู้รับคำปรึกษามีภูมิหลังด้านครอบครัว สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวดี ผู้ปกครองมีรายได้สูง มีความสามารถในการส่งเสริมการศึกษาเล่าเรียนได้เต็มที่ ผู้รับคำปรึกษามีความสามารถทางการเรียนค่อนข้างดีและดีมาสำหรับภาษาต่างประเทศ สถานะครอบครัวหย่าร้าง ไม่รักพ่อเพราะพ่อไม่เป็นตัวแบบที่ดี ทำให้เกิดความคับข้องใจและแสดงความก้าวร้าว จากกรณีการคบเพื่อนมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มและระหว่างบุคคล ผู้รับคำปรึกษามีความขัดแย้งขึ้นทำร้ายร่างกายกัน มีความวิตกกังวลและแสดงปฏิกิริยาตรงข้ามกับความเป็นจริงมาเป็นเวลานานอย่างต่อเนื่อง

พบว่านักศึกษาใช้การปรับตัวแบบแสดงปฏิกิริยาตรงกันข้ามกับความปรารถนาที่แท้จริง (Reaction formation) เป็นกลไกการป้องกันตนเพื่อลดความวิตกกังวล ให้สามารถยืนหยัดและปกป้องตนจากสิ่งคุกคามภายนอก (วรารณ ตระกูลสฤษดิ์, 2545 : 5) แนวคิดของฟรอยด์ ความก้าวร้าวเป็นสัญชาตญาณ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความเจ็บปวดทางกาย ทางวาจา ทางใจได้ ความก้าวร้าวจะรุนแรงมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความปรารถนาของตนถูกขัดขวางกีดกันมากน้อยแค่ไหน (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2558 : 13) ในมุมมองของ Self-esteem นักศึกษามีความรู้สึกภูมิใจเมื่อเขาสามารถจัดการกับงานหรือสิ่งที่ทำได้ และจะรู้สึกอับอายถ้าเขาล้มเหลว การได้รับความรู้สึกจัดการได้ (sense of mastery) เป็นแหล่งของความภูมิใจที่เป็นที่มาของ Self-esteem ผลที่เกิดขึ้นจะเริ่มจากตระหนักในตนเองเด็กจะเริ่มคัดค้านพ่อแม่ จะแสดงความปฏิเสธและต่อต้าน อาการต่อต้านนี้จะเริ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่งในช่วงวัยรุ่น (นพมาศ อึ้งพระ ชีรเวทิน, 2546 : 174) นอกจากนั้นการควบคุมตนเอง (Self-control) เป็นการสร้างการตระหนักรู้ (Awareness) ตามแนวคิดของ Mikulas (1986) (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2556 : 352) ด้านความรู้สึกแห่งตน (Sense of self) ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลบิดเบือนการรับรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความรู้สึก

แห่งตน และเป็นความเชื่อของบุคคลว่าสามารถจะทำให้สิ่งที่ปรารถนานั้นให้สำเร็จ โดยทั้งสองลักษณะนี้มีผลต่อการควบคุมตนเองโดยตรง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ครูอาจารย์ผู้สอนควรนำความรู้ความแตกต่าง ความเป็นปัจเจกบุคคลและความรู้สึกทางจิตใจ เพื่อการช่วยเหลือนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม

(2) การวิจัยนี้เป็นกรณีตัวอย่างของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางสภาพอารมณ์ที่เกิดจากภายในและภายนอก ควรนำไปใช้ในการเฝ้าระวังการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการปรับตัวด้านอื่น ที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรม เพื่อศึกษาประเด็นการปรับตัวที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ให้การสนับสนุนการทำวิจัย

9. เอกสารอ้างอิง

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. 2559. **จิตวิทยานุคลิกภาพและพฤติกรรมสุขภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชลลดา ทวีคุณ. 2556. **เทคนิคการพัฒนาบุคลิกภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

นพมาศ อึ้งพระ (ธีรเวคิน). 2546. **ทฤษฎีบุคลิกภาพและการปรับตัว**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นพมาศ อึ้งพระ (ธีรเวคิน). 2555. **จิตวิทยาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2550. **มนุษย์สัมพันธ์ : พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. 2545. **จิตวิทยาการปรับตัว**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. 2557. “การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21.” **เอกสารการอบรม : บริบทและความท้าทายของอุดมศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21**.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2558. **จิตวิทยานุคลิกภาพร่วมสมัยและจิตบำบัด**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2556. **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) 2558. **รายงานสถานการณ์ ประชากรไทย พ.ศ. 2558 โฉมหน้าครอบครัวไทยยุคเกิดน้อย อายุยืน**.

Mikulas,W. 1986. Self-control: Essence and development. **The Psychological Record** 36, 297-308.

บทวิเคราะห์ความเหมือน-ความแตกต่างของโครงสร้างภาษาจีนและภาษาไทย
AN ANALYSIS OF SIMILARITIES AND DIFFERENCES OF CHINESE AND
THAI LANGUAGE'S STRUCTURE

ภัสนันท์ ศรีอภิพันธุ์

วิทยาลัยนานาชาติจีน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

E-mail: phatsanan.s@bu.ac.th

บทคัดย่อ

จากประสบการณ์การวิจัยและศึกษาการเขียนภาษาจีนของนักเรียนไทยในระดับอุดมศึกษา ผู้เขียนพบว่า ข้อผิดพลาดในการเขียนของนักเรียนไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ การใช้เครื่องหมายวรรคตอนในภาษาจีนไม่ถูกต้อง การใช้คำศัพท์ผิดหรือไม่ตรงกับความต้องการจะสื่อ และการเขียนประโยคที่ผิดโครงสร้างไวยากรณ์จีน ซึ่งข้อผิดพลาดเหล่านี้ มีสาเหตุหนึ่งมาจากความไม่เข้าใจโครงสร้าง และไม่สามารถจับประเด็นลักษณะของภาษาจีนได้ ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของโครงสร้างภาษาจีนและภาษาไทย โดยอ้างอิงทฤษฎีทางภาษา ได้แก่ ทฤษฎีการเปรียบเทียบวิเคราะห์ และทฤษฎีอันตรภาษา มาเป็นหลักในการวิเคราะห์ และประกอบการอธิบาย ซึ่งผู้เขียนแบ่งหัวข้อการเปรียบเทียบออกเป็น 3 ด้านหลักตามประเภทหลักของข้อผิดพลาดที่พบในการเขียน ซึ่งช่วยให้นักศึกษาหรือผู้ที่สนใจภาษาจีนสามารถเข้าใจและเห็นถึงความแตกต่างของทั้งสองภาษาได้ชัดเจนขึ้น รวมถึงสามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อการศึกษาภาษาจีนในขั้นสูงต่อไป

คำสำคัญ: ความเหมือนและความแตกต่าง ภาษาจีนและภาษาไทย

ABSTRACT

Refer to writer's experience of researching and studying Chinese writing of Thai college student found that the errors can classify into 3 main types, such as the mistake of using Chinese's punctuation, vocabularies and grammar. These errors occur from the misunderstanding of Thai student. This paper aims to analyze the similarities and differences of Chinese language and Thai language's structure through referring language theories such as comparative analysis theory, interlanguage theory, as the main method of analysis and explanation. Hopefully, this paper can help students or those who are interested in Chinese language understand more clearly and be useful as a guideline for further study in Chinese.

KEYWORDS: The Similarities and differences, Chinese and Thai language

1. บทนำ

“ภาษาจีน” เป็นภาษาที่ได้รับความนิยมและใช้อย่างแพร่หลายมากที่สุดในโลก จากผลสำรวจสถิติของเว็บไซต์นานาชาติ Internet World Stats (IWS) พบว่าภาษาจีน เป็นภาษาที่มีประชากรใช้พูดเป็นภาษาแม่มากที่สุดในโลกเป็นอันดับหนึ่งโดยคิดเป็นจำนวนประชากรราวๆ 900-1000 ล้านคน หรือ ประมาณร้อยละ 13-16 ของจำนวนประชากรทั่วโลก รองลงมาเป็นภาษาฮินดู ภาษาสเปน และภาษาอังกฤษตามลำดับ ในส่วนของภาษาที่ใช้ทางอินเทอร์เน็ตภาษาจีนจัดเป็นภาษาที่ได้รับความนิยมและมีผู้ใช้เป็นอันดับสองรองจากภาษาอังกฤษ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 24-25 ของประชากรโลก จากข้อมูลอ้างอิงดังกล่าวจะเห็นได้ว่าภาษาจีน เป็นภาษาที่มีผู้คนให้บทบาทและความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าภาษาอื่นๆ และยังเป็นภาษาที่หลายๆประเทศใช้เป็นภาษาแม่หรือนิยมเรียนเป็นภาษาที่สองอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์และแนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรมของประเทศจีนที่แข็งแกร่งมากขึ้นส่งผลให้ประเทศจีนมีบทบาททั้งต่อภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และต่อภูมิภาคอื่นๆของโลกแม้แต่องค์การสหประชาชาติก็ยังจัดให้ภาษาจีนเป็นหนึ่งในหกภาษาหลักที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารขององค์การสหประชาชาติ (สายฝนวรรณสินธพ, 2554 : 97) สำหรับการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมจีนในประเทศไทย มีคนไทยให้ความสนใจและตอบรับกระแสการเรียนภาษาจีนเป็นอย่างมาก และมีแนวโน้มเพิ่มความนิยมมากขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปิดการค้าเสรี (FTA) กับประเทศจีน ส่งผลให้ตลาดแรงงานของไทยต้องการบุคลากรที่มีความรู้ภาษาจีนเพิ่มมากขึ้นในทุกๆระดับ เช่นในธุรกิจอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การโรงแรมหรือการทำธุรกิจระหว่างประเทศกับจีน ได้หัน รวมไปถึงจนถึงประเทศที่ใช้ภาษาจีนในการติดต่อสื่อสาร โดยจะสังเกตได้จากการเร่งบรรจุภาษาจีนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลไปจนถึงระดับอุดมศึกษาของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน

สำหรับประเทศไทย ภาษาจีนจัดเป็นภาษาต่างประเทศภาษาหนึ่งที่ได้รับนิยามไปไม่น้อยกว่าภาษาอังกฤษ หรือภาษาญี่ปุ่น แต่เนื่องจากรูปแบบ ระบบโครงสร้างทางภาษาที่แตกต่างกันของภาษาไทยและภาษาจีน จึงส่งผลให้การเรียนภาษาจีนสำหรับคนไทยไม่ใช่เรื่องง่ายนัก มีผลจากงานวิจัยของนักวิชาการมากมายที่ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาแม่ต่อภาษาที่ 2 และภาษาต่างประเทศในเรื่องของการทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ภาษาใหม่ลดลง ซึ่งอิทธิพลดังกล่าวนี้นักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกัน L.Selinker (Interlanguage :International Review of Applied Linguistics, 1972) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่าเป็น “สภาวะการฝังแน่นทางภาษา (fossilization)” หรือการฝังแน่นของกฎบางส่วนในภาษาแม่ที่อยู่ในความคิดของผู้เรียนภาษาที่ 2 หรือ ภาต่างประเทศ โดยไม่จำกัดว่าผู้เรียนได้เรียนและฝึกฝนภาษานั้นมานานเท่าใดนอกจากนี้การถ่ายโอนหน่วยภาษาจากภาษาแม่มายังภาษาที่จะเรียน (Language transfer) ยังเป็นสาเหตุให้เกิดการแทรกซ้อนทางภาษา (interference) (ฤทัย พาณิช, 2559: 67) ซึ่งนำไปสู่ปรากฏการณ์ข้อผิดพลาดการใช้ภาษาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การฟัง การพูด การอ่าน หรือการเขียน

¹Internet World Stats (IWS) เป็นเว็บไซต์นานาชาติที่รวบรวมและอัปเดตข้อมูลด้านสถิติ เช่นสถิติประชากร ข้อมูลวิจัยตลาดออนไลน์กว่า 243 ประเทศและภูมิภาคทั่วโลก

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงศึกษารวบรวมข้อมูลรูปแบบ ระบบโครงสร้างทั้งของภาษาจีนและภาษาไทย จากแหล่งสืบค้นข้อมูล และจากการศึกษาผ่านข้อผิดพลาดที่พบในการเขียนภาษาจีนของนักเรียนไทย นำมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ สรุปเป็นประเด็นเพื่อมุ่งเป็นแนวทางในการศึกษาให้กับผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจภาษาจีนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- (1) วิเคราะห์และจำแนกความเหมือนและความแตกต่างของทั้งสองภาษาในแต่ละด้าน เช่น เครื่องหมายในการเขียน ความหมายของคำ โครงสร้างของคำ เป็นต้น
- (2) สามารถเป็นแนวทางหรือหลักความเข้าใจพื้นฐานให้กับนักศึกษาและผู้สนใจศึกษาภาษาจีน

3. ทฤษฎีทางภาษากับการคิดวิเคราะห์

เนื่องจากบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของโครงสร้างภาษาจีนและภาษาไทยผ่านการศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาจีนของนักเรียนไทย ดังนั้นผู้เขียนจึงนำทฤษฎีทางภาษามาประกอบการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อขอการศึกษาได้ โดยทฤษฎีทางภาษาที่สำคัญและถูกนำมาอ้างอิงในบทความ แบ่งออกเป็น 3 ทฤษฎีหลัก คือ ทฤษฎีการเปรียบเทียบวิเคราะห์ ทฤษฎีอันตรภาษา และทฤษฎีการเปรียบเทียบข้อผิดพลาด

(1) **ทฤษฎีการเปรียบเทียบวิเคราะห์ (Comparative Analysis Theory)** ในปีค.ศ. 1957 Robert Lado นักภาษาศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้ตีพิมพ์หนังสือเรื่อง *Linguistics across Cultures* ขึ้น โดยเนื้อหากล่าวถึงการนำวิธีการเปรียบเทียบมาใช้วิเคราะห์เพื่อเข้าใจปัญหาในการเรียนภาษา อันเกิดจากผลกระทบของภาษาแม่ต่อภาษาที่สอง ซึ่ง Robert Lado ให้แนวคิดถึงประเด็นที่ควรให้ความสำคัญในการเรียนภาษา คือการนำภาษาแม่และภาษาที่ต้องการศึกษามาเปรียบเทียบเพื่อหาข้อแตกต่างอย่างได้ชัดเจน ที่อาจก่อให้เกิดอุปสรรคหรือความยากลำบากในการเรียนเป็นอย่างมาก และในขณะเดียวกันก็สามารถหาข้อแตกต่างส่วนน้อย เพื่อนำมาเป็นข้อได้เปรียบในการศึกษาภาษามากยิ่งขึ้น โดย Robert Lado เรียกปรากฏการณ์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภาษาแม่นี้ว่า “การถ่ายโอนทางภาษา” ซึ่งลักษณะร่วมที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันจะถูกจัดว่าเป็น “การถ่ายโอนภาษาในเชิงบวก” ส่วนลักษณะที่ไม่เหมือนกันหรือมีความแตกต่างกันอย่างมากจะถูกจัดว่าเป็น “การถ่ายโอนภาษาในเชิงลบ”

(2) **ทฤษฎีอันตรภาษา (Interlanguage Theory)** อันตรภาษา เป็นภาษาที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างการเรียนรู้ภาษาเป้าหมายหรือภาษาใหม่โดยมีนักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกา L. Selinker เป็นผู้บัญญัติและเสนอทฤษฎีอันตรภาษาขึ้นในปีค.ศ. 1972 ซึ่งทฤษฎีนี้อธิบายถึงกระบวนการเรียนรู้ภาษาเป้าหมายหรือภาษาใหม่ของผู้ศึกษาแต่ละบุคคลว่ามีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มุ่งประเด็นไปที่การพัฒนาการใช้ภาษา โดยอธิบายถึงปัจจัยภายนอกและภายในที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนตัวอย่างปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1) ปัจจัยสภาพทางสังคมของผู้เรียนที่มีส่วนทำให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการฟังและพูดภาษาที่สองได้ 2) ปัจจัยเรื่องเจตคติที่ผู้เรียนมีต่อภาษาที่เรียน ตัวอย่างปัจจัยภายใน ได้แก่ การศึกษาภาคภายในสมองที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนรู้ภาษาเป้าหมายหรือใหม่ซึ่งทำให้สามารถแยกแยะภาษาที่เรียนจนสามารถเข้าใจโครงสร้างของภาษาใหม่ได้ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐกันต์สุขชื่น, 2559: 13)

นัยสำคัญของบทความ

จากการศึกษาระบบโครงสร้างภาษาจีนและภาษาไทย มีนักภาษาศาสตร์ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเชื้อสายระหว่างภาษาจีนและภาษาไทยอยู่เป็นจำนวนมากไม่น้อย อย่างเช่น เรื่องเดช(2531) นักวิชาการภาษาตระกูลไทย ถือว่าภาษาไทยเป็นตระกูลภาษาย่อยภาษาหนึ่งในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต ซึ่งเป็นตระกูลภาษาที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย โดยแบ่งออกเป็น 4 สาขา ได้แก่ 1) สาขาภาษาจีน 2) สาขาภาษาไทย 3) สาขาแม้วเย้า 4) สาขาทิเบตพม่า (เรื่องเดช ปิ่นเชื้อนชัย, 2531 อ้างในรองศาสตราจารย์ ดร. เมฆม สอดส่องกฤษ 2558: 5) เหลียงหมิ่น และจางจวินหฺว นักวิชาการชาวจีน ได้ให้ข้อสรุปว่าภาษาไทยเป็นภาษาตระกูลเดียวกับภาษาจีน-ทิเบต หลังจากการศึกษาคำศัพท์ภาษาจีนและไทยที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือเรียกอีกอย่างว่า คำศัพท์ร่วมเชื้อสาย (Liang Min, Zhang Junru, 1996: 7) นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของนักภาษาศาสตร์อีกมากเกี่ยวกับคำร่วมเชื้อสาย ที่เป็นหลักฐานสนับสนุนแนวคิดที่ว่าภาษาไทยและภาษาจีนเป็นภาษาในตระกูลเดียวกัน อาทิเช่นผลงานของ หลี่ฟางกู่ย(1976) และกงฉวินหฺว(2002) นักวิชาการที่มีชื่อเสียงของประเทศจีนเป็นต้น หรือผลงานวิจัยของนักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกา Paul K. Benedict ที่ถึงแม้จะไม่เห็นด้วยว่าภาษาไทยกับภาษาจีนเป็นภาษาที่มาจากระบบเดียวกัน แต่ก็ได้ให้ข้อคิดว่าภาษาไทยและภาษาจีนเป็นภาษาที่มีความคล้ายคลึงกันเนื่องจากการยืมภาษามาใช้นั่นเอง (Paul K. Benedict, 1975)

ซึ่งจากข้อสรุปและแนวคิดของนักวิชาการและนักภาษาศาสตร์ดังกล่าว จะเห็นว่าภาษาไทยและภาษาจีนจัดเป็นภาษาที่มีส่วนคล้ายคลึงกัน แต่เพราะเหตุใดเรายังพบข้อผิดพลาดในการเรียนภาษาจีนของนักเรียนไทยอยู่ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงใช้กระบวนการวิเคราะห์สรุปโครงสร้างความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาไทยและภาษาจีนในรูปแบบที่เข้าใจง่ายซึ่งจะกล่าวในบทถัดไป

การเปรียบเทียบและวิเคราะห์โครงสร้างภาษาจีนและภาษาไทย

ภาษาจีนและภาษาไทยจัดเป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน เสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่าง แสดงความหมายและการนำไปใช้ที่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่านักภาษาศาสตร์และนักวิชาการส่วนมากให้ข้อสรุปว่าทั้งภาษาจีนและภาษาไทยเป็นภาษาที่มาจากตระกูลเดียวกัน แต่ก็ยังมีรายละเอียดบางส่วนที่ยังคงซึ่งความแตกต่างเช่น ความแตกต่างทางด้านตัวอักษร โครงสร้างคำ โครงสร้างไวยากรณ์ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เราจึงพบพฤติกรรมการนำความคุ้นชินของการใช้ภาษาแม่มามาใช้ในการเรียนภาษาจีน ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดในการเรียนภาษาจีนขึ้น ผู้เขียนได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบโครงสร้างของทั้งสองภาษา เพื่อหาข้อแตกต่าง โดยแบ่งออกเป็นด้านใหญ่ๆ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเครื่องหมายวรรคตอน ด้านคำศัพท์ และด้านไวยากรณ์

(1) เครื่องหมายวรรคตอน

ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยต่างก็มีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนของตัวเอง ซึ่งเครื่องหมายวรรคตอนบางอัน มีรูปและทำหน้าที่เหมือนหรือใกล้เคียงกัน แต่บางเครื่องหมายมีรูปเดียวกันแต่กลับแสดงหน้าที่ที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากตารางเปรียบเทียบด้านล่างต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบหน้าที่ของเครื่องหมายวรรคตอนที่มีรูปเหมือนกันในภาษาจีนและภาษาไทย

เครื่องหมายวรรคตอน	ภาษาจีน ²	ภาษาไทย
,	ในภาษาจีนเรียกว่า “ไ่้วฮ่าว” (逗号) ใช้สำหรับคั่นเนื้อหาในประโยคทั้งประโยค ความเดียวและประโยคความรวม	“จุลภาค” ในภาษาไทยมักใช้เพื่อจุดประสงค์หลัก 2 ประการ (1) ใช้เพื่อแบ่งตำแหน่งหรือหน่วยของจำนวนตัวเลข เช่น 2,30065,00024,000,000 เป็นต้น (2) ใช้ในพจนานุกรมเพื่อแบ่งแยกความหมายของคำออกจากกัน
:	“เม้าฮ่าว”(冒号) มักวางไว้หลังคำเพื่อแสดงคำพูด และใช้เพื่อแสดงหรือใช้เพื่อยกตัวอย่างอธิบายบทความหรือเนื้อหาที่กล่าวมาก่อนหน้า ยกตัวอย่างเช่น 妈妈对我说: “回家的路上, 需要注意安全!”	“ทวิภาค” โดยปกติใช้เพื่อแบ่งส่วนเวลา เช่น ๑๒:๐๐ น.(12:00)๑๕:๐๐ น.(19:00)และยังใช้เพื่อแสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนอีกด้วย เช่น 1:2 (หนึ่งต่อสอง)3:4 (สามต่อสี่)
“ ”	“เหยี่ยนฮ่าว”(引号) ภาษาจีนใช้เพื่อบรรยายหรือเพื่อแสดงความพิเศษของคำนั้นๆ	วิธีใช้ “อัญประกาศ” ในภาษาไทยจะใกล้เคียงกับการใช้เหยี่ยนฮ่าวในภาษาจีน แต่สิ่งที่เพิ่มเติมคือ เรามักจะใช้อัญประกาศกับชื่อหนังสือ ชื่อบทความต่างๆด้วย

(2) คำศัพท์

“คำ” ของทั้งภาษาจีนและภาษาไทย ต่างมีความหลากหลายและมีโครงสร้างที่ซับซ้อน ดังนั้นผู้เขียนจึงแบ่งการวิเคราะห์เปรียบเทียบออกเป็น 2 ด้านใหญ่ๆ คือ ความหมายของคำ และ โครงสร้างของคำ

(2.1) ความหมายของคำ

เมื่อเราใช้ระดับในการแสดงความหมายของคำหรือการแสดงความหมายในระดับเชิงลึกเป็นเกณฑ์ เราจะสังเกตว่า มีคำในภาษาจีนอยู่จำนวนไม่น้อยที่สามารถแสดงความหมายเดียวกัน แต่แฝงระดับความลึกซึ้งที่แตกต่างกันซึ่งคำเหล่านี้ในบางครั้งเมื่อแปลเป็นภาษาไทยกลับแสดงความหมายออกมาได้เพียงระดับเดียวเท่านั้น

²อ้างอิงจากหนังสือเรื่อง “ศิลปะการใช้เครื่องหมายวรรคตอน” เขียนโดย ชานปิ่นฮั่น ในปีค.ศ.2006 อ้างอิงจากหน้าที่ 71 129 และ

กล่าวคือคำในภาษาไทย 1 คำ โดยทั่วไปสามารถแสดงความหมายได้ 1-2 ความหมายส่วนคำที่แสดงความหมายแฝงเชิงลึกจะมีอยู่ไม่มาก เช่น คำในภาษาอังกฤษ “understand” ภาษาจีนมีคำที่สามารถใช้แสดงความหมายนี้ได้ เช่น 懂、明白、了解、理解 โดยแต่ละคำแสดงความหมายในระดับที่ลึกซึ้งแตกต่างกัน

“懂” (dǒng) หมายถึงรับรู้หรือเข้าใจ “明白” (míngbái) หมายถึงเข้าใจชัดเจน “了解” หมายถึงเข้าใจฝ่ายตรงข้าม โดยแฝงความหมายจากไม่รู้เรื่องราวจนสามารถเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดได้ ส่วน “理解” แสดงความหมายเข้าใจอย่างมาก จากที่ไม่รู้เรื่องราวจนสามารถเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างแจ่มชัด จากคำอธิบายดังกล่าวจะสังเกตถึงระดับขั้นการแสดงความหมายของคำในภาษาจีนที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ในขณะที่ภาษาไทยสามารถใช้คำว่า “เข้าใจ” ในการแสดงความหมายของคำในภาษาจีนดังกล่าวทั้งหมด ฉะนั้นหากผู้เรียนไม่สามารถจับประเด็นหรือเข้าใจระดับการแสดงความหมายของคำในภาษาจีนได้อย่างชัดเจน ก็จะทำให้เกิดความสับสนในการเลือกใช้คำและเกิดอุปสรรคในการเรียนภาษาจีนได้ง่ายขึ้น

(2.2) โครงสร้างของคำ

โครงสร้างคำระหว่างภาษาจีนและภาษาไทยมีทั้งส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกัน โดยส่วนโครงสร้างคำที่แตกต่างกันเห็นได้ชัดเจน มักพบในคำประสมที่มีโครงสร้าง “ส่วนหลักและส่วนขยาย” ในภาษาจีน โครงสร้างของคำประสมจะอยู่ในรูป ส่วนขยาย + ส่วนหลัก กล่าวคือคำที่เป็นส่วนขยายจะถูกวางไว้หน้าส่วนหรือคำที่เป็นความหมายหลัก ในขณะที่โครงสร้างคำประสมของภาษาไทย จะวางส่วนหรือคำหลักไว้ข้างหน้าส่วนที่นำมาขยาย (ส่วนหลัก + ส่วนขยาย) ดังจะเห็นได้จากตารางเปรียบเทียบด้านล่าง

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบโครงสร้างคำประสมระหว่างภาษาจีนและภาษาไทย

ภาษาจีน (ส่วนขยาย + ส่วนหลัก)	ภาษาไทย (ส่วนหลัก + ส่วนขยาย)
英语 (yīng yǔ)	ภาษาอังกฤษ (语 yǔ + 英 yīng)
红色 (hóng sè)	สีแดง (色 hóng+ 红 sè)
长裙 (cháng qún)	กระโปรงยาว (群 cháng+ 长 qún)
手表 (shǒu biǎo)	นาฬิกาข้อมือ (表 shǒu + 手 biǎo)
金币 (jīn bì)	เหรียญทอง (币 jīn + 金 bì)

(3) โครงสร้างไวยากรณ์

โครงสร้างประโยคของภาษาจีนและภาษาไทยประกอบด้วยส่วนประกอบหลัก 4 ส่วน ได้แก่ ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย (ส่วนขยายคำนาม ส่วนขยายคำกริยา และส่วนเสริม) โดยโครงสร้างประโยคหลักของทั้งสองภาษาประกอบด้วย “ประธาน + กริยา + กรรม (ซึ่งจะมีหรือไม่มีก็ได้)” เหมือนกัน แต่มีการเรียงลำดับส่วนประกอบที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน สามารถแบ่งการวิเคราะห์ห้ออกได้เป็น 2 ส่วนดังนี้

(3.1) การเรียงลำดับของส่วนขยายคำนาม

ส่วนขยายคำนามคือส่วนที่สามารถทำหน้าที่ขยายได้ทั้งภาคประธานและภาคกรรม โดยคำที่สามารถทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำนามมีอยู่หลายประเภทด้วยกัน อาทิคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา ตัวเลข รวมไปถึงวลีต่างๆ(เหมียว ดงเสียว, 2004: 83) ในภาษาจีนส่วนขยายคำนามจะถูกวางไว้ข้างหน้าคำหลักเสมอโดยมักจะมี “的(de)” คั่นกลางระหว่าง เพื่อแสดงการแบ่งแยกของส่วนขยายกับส่วนคำหลักให้เห็นได้อย่างชัดเจน ในขณะที่การเรียงลำดับในภาษาไทยจะเอาส่วนคำหลักวางไว้ข้างหน้าแล้วจึงตามด้วยส่วนขยายเช่น

ภาษาไทย	กระเป๋าตังค์ ของ พ่อ
	钱包的爸爸
ภาษาจีน	พ่อ ของ กระเป๋าตังค์
	爸爸的钱包

หรือแม้แต่การเรียงลำดับส่วนขยายคำนามที่มีหลายส่วนประกอบหรือหลายตำแหน่ง ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยเองต่างก็มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดเจน ในภาษาจีนโดยทั่วไป ส่วนขยายที่เป็นคำกริยา คำคุณศัพท์ หรือคำนามจะถูกวางไว้เป็นตำแหน่งแรก ตำแหน่งที่ 2 จะเป็นส่วนขยายที่บอกจำนวน ตัวเลขต่างๆ ตำแหน่งที่ 3 เป็นคำสรรพนาม เช่น คำว่า นี่ นั้น นั่น และส่วนสุดท้ายตำแหน่งที่ 4 เป็นส่วนของคำนามและหรือสรรพนามที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายบอกความสัมพันธ์ ในภาษาไทยการเรียงลำดับส่วนขยายเหล่านี้มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ดังจะสังเกตได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ภาษาไทย	รองเท้า คู่ใหม่ สามคู่ นั้นของเธอสวยมาก
	鞋子新 三双那的你好看很。
ภาษาจีน	เธอ ของ นั้น สามคู่คู่ใหม่รองเท้าสวย
	你 的 那 三双 新 鞋子 很好看。
ภาษาไทย	ฉันชอบทานอาหารจีน
	我喜欢吃菜中国。
ภาษาจีน	ฉันชอบทานจีน อาหาร
	我喜欢吃中国菜。

(3.2) การเรียงลำดับของส่วนขยายคำกริยา

ส่วนขยายคำกริยา คือคำหรือวลีที่ทำหน้าที่ขยายเฉพาะแต่คำกริยา โดยคำที่สามารถทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำกริยาได้แก่ คำกริยาวิเศษณ์ โครงสร้างคำนุพบท คำนามบอกเวลา คำนามบอกตำแหน่ง คำกริยา คำช่วยกริยา คำคุณศัพท์ คำสรรพนาม เป็นต้น (เหมียว ดงเสียว, 2004: 86-87) โดยทั่วไปการวางตำแหน่งส่วนขยายคำกริยาในภาษาจีนจะวางไว้หน้าคำหลักที่ถูกขยายเสมอ ส่วนการเรียงลำดับส่วนขยายคำกริยาที่มีหลายตำแหน่งในภาษาจีนนั้น จะประกอบไปด้วย ตำแหน่งที่ (1) ส่วนขยายบอกเวลา (2) ส่วนขยายบอกตำแหน่ง สถานที่ (3) ส่วนขยายแสดงขอบเขต (4) ส่วนขยายบอกระดับ (5) ส่วนขยายบอกความรู้สึกหรือรูปแบบ (6) ส่วนขยายบอกเป้าหมายหรือทิศทาง เป็นต้น (เหมียว ดงเสียว, 2004: 86-87)ซึ่งในภาษาไทยมีลำดับการเรียงที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

ภาษาไทย	เขาย้งทำงานมาก 他努力工作很。
ภาษาจีน	เขามากย้งทำงาน 他很努力（地）工作。 （* 地 ในที่นี้เป็นตัวคั่นเพื่อแบ่งแยกคำที่เป็นส่วนหลักและคำส่วนขยาย)
ภาษาไทย	เธอนอนอยู่ในห้องซัดซัดทำไมบอกว่าตัวเองไม่อยู่ละ 你睡觉在里寝室明明为什么说 自己不在呢？
ภาษาจีน	เธอสัดซัดอยู่ในนอนทำไมบอกว่าตัวเองไม่อยู่ละ 你明明在寝室里睡觉，为什么说自己不在呢？
ภาษาไทย	พรุ่งนี้เธอไปพบฉันที่ออฟฟิศตอนสิบโมงเช้า ก็แล้วกัน 明天你去找我在办公室十点上午吧。
ภาษาจีน	เธอพรุ่งนี้เข้าตอนสิบโมงไปออฟฟิศพบฉันก็แล้วกัน 你明天上午十点去办公室找我吧。

4. สรุป

จากการวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของโครงสร้างภาษาจีนและภาษาไทย ผ่านการอ้างอิง ทฤษฎีทางภาษา อาทิ ทฤษฎีการเปรียบเทียบวิเคราะห์และทฤษฎีอัตรภาษา มาช่วยในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ จะสังเกตเห็นข้อแตกต่างระหว่างสองภาษาได้อย่างชัดเจน ปรากฏในด้านเครื่องหมายเว้นวรรคตอน ด้านคำศัพท์ และด้านโครงสร้างไวยากรณ์ ดังที่ได้อธิบายไปแล้วข้างต้น สรุปผลออกมาได้ว่าทั้งภาษาจีนและภาษาไทยต่างก็มี เครื่องหมายเว้นวรรคตอน โดยเครื่องหมายเว้นวรรคตอนที่ใช้ในรูปลักษณะเดียวกัน บางส่วนทำหน้าที่เหมือนหรือ คล้ายกัน ในขณะที่บางส่วนทำหน้าที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ในด้านของโครงสร้างคำศัพท์และโครงสร้าง ประโยคนั้น ความแตกต่างที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ การวางตำแหน่งส่วนหลัก ส่วนขยาย และ ลำดับการเรียงส่วน ขยายในประโยคที่สลับกลับกัน ในภาษาจีนจะนำส่วนขยายวางไว้หน้าส่วนหลักเสมอ ซึ่งความแตกต่างนี้อาจ ส่งผลต่อผู้เรียนภาษาจีนให้เกิดความสับสน นำไปสู่การเกิดข้อผิดพลาดในการเรียนภาษาจีนได้ ดังนั้นผู้เขียนจึง หวังเป็นอย่างยิ่งว่านักเรียน นักศึกษา หรือผู้ที่สนใจศึกษาภาษาจีน สามารถนำหลักข้อมูลสรุปเปรียบเทียบความ เหมือน ความแตกต่างระหว่าง 2 ภาษา ไปศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ นำไปพัฒนา และสามารถใช้เป็นแนวทาง เพื่อการศึกษาภาษาจีนต่อไป

5. ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผู้เรียนสามารถนำเอาข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการเรียนภาษาจีน เพื่อลดอุปสรรคในการเรียนและเพิ่มความเข้าใจภาษาจีนได้มากขึ้น

2. สามารถนำรูปแบบการเปรียบเทียบเชิงวิเคราะห์ไปใช้เป็นแนวปฏิบัติในการเรียนการสอนภาษาจีน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ตรงจุด นักเรียน นักศึกษา หรือผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้ต่อยอดในการศึกษาระดับที่สูงขึ้นไปได้

3. ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลความเหมือนความแตกต่างระหว่างภาษาไทยและภาษาจีน ไปเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาหรือวิจัยเชิงลึก ในประเด็นอื่นๆ เช่น การเปรียบเทียบคำศัพท์ระหว่างภาษาไทยและภาษาจีน การศึกษาโครงสร้างไวยากรณ์จีนและไทย แนวทางการเรียนการสอนภาษาจีน เป็นต้น

6. เอกสารอ้างอิง

กำชัย ทองหล่อ. 2550. **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: รวมสาสน์.

ณัฐกันต์สุขชื่น. 2559. “แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอันตรภาษาในเชิงงานปฏิบัติศาสตร์: วัจนกรรมขอไทย.”

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ 2, 1 (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม): 13.

เมฆม สอดส่องกฤษ. 2559. **นานาชาติของชนกลุ่มน้อยในประเทศจีนตอนใต้ภาคที่ 2 : ภาษาตระกูลไท (เล่มที่ 1).**

อุบลราชธานี :มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ฤทัย พาณิช. 2559. “การจัดการเรียนการสอนภาษาที่สองโดยใช้วิธีการสอนไวยากรณ์-แปล.” **วารสาร**

มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 13, 1 (มกราคม – เมษายน): 67.

สายฝนวรรณสินธพ. 2554. “ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออกเสียงพยัญชนะสระและวรรณยุกต์ในภาษาจีนกลางของนักศึกษาวิชาเอกภาษาจีนและนักศึกษาคณะแพทยแผนจีนมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.” **มฉก.**

วิชาการ 14, 28 (มกราคม – มิถุนายน): 97.

เหินจิ่งเหวิน. 2551. **ไวยากรณ์ภาษาจีนฉบับเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

Benedict, Paul K.. 1975. **Austro-Thai Language and Culture, With a Glossary of Roots**. New Haven :

HRAF Press.

Corder, S. Pit. 1967. “The Significance of Learner’s Error.” **International Review of Applied Linguistics in Language Teaching**. 5 : 161-170.

Funders and Founders. 2015. “World’s Top Languages.” [Online]. Available <http://www.internetworldstats.com> (10 October 2017).

L. Selinker. 1972. **Interlanguage : International Review of Applied Linguistics**. Cambridge : Cambridge University Press.

Robert Lado. 1957. **Linguistics across Cultures**. Michigan : University of Michigan Press.

Rod Ellis. 1994. **Second Language Acquisition**. Oxford : Oxford University Press.

Terence Odlin, Michael H., Jack C. Richards. 2003. **Language Transfer : Cross-linguistic Influence in Language Learning**. Cambridge : Cambridge University Press.

梁敏, 张均如. 1996. **侗台语族概论**. 北京: 社会科学出版社.

苗东霞. 2004. **HSK 考前强化: 语法**. 第 83 页. 北京: 北京语言大学出版社.

兰宾汉. 2006. **标点符号运用艺术**. 第 71, 129, 143 页. 北京: 中华书局.

姚金玲.2008.探析泰国学生汉语写作中的母语迁移现象.广西民族大学.
广州外国语学院编.2011.泰汉词典.北京：商务印书馆.

การเติบโตของธุรกิจโฮสเทลในปัจจุบันกับการเข้าถึงกลุ่มตลาดเป้าหมาย

THE HOSTEL TRENDS TO IDENTIFY ITS TARGET MARKET

พริยา สุขกิจเจ

อาจารย์ประจำวิทยาลัยการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม บางเขน

E-mail : pearaya.su@spu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้อธิบายโดยอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิด ที่เป็นการอธิบายถึงธุรกิจที่พักแบบประหยัด (Hostel) ในปัจจุบันภาพรวมของธุรกิจบริหารงานโดยเจ้าของกิจการ เป็นการลงทุนที่ไม่มากนัก ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของที่พัก คือการแชร์พื้นที่ร่วมกันตั้งแต่ ห้องพัก ห้องน้ำ พื้นที่เอนกประสงค์ และพื้นที่ครัว การเติบโตในช่วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า กว่าร้อยละ 20 ของที่พักแรมในประเทศไทยเป็นที่พักแรมประเภทนี้ แสดงถึงการขยายตัวของธุรกิจและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศ ที่ขยายตัวไปตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่สำคัญภายในประเทศ อาทิ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ เชียงราย ภูเก็ต กระบี่ พัทยา ในเรื่องการทำตลาดกับกลุ่มเป้าหมาย และใช้ช่องทางสื่อออนไลน์ในการทำกลยุทธ์ตลาดกับกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากกลุ่มลูกค้าที่เข้าพัก เป็นกลุ่มวัยรุ่น 18-35 ปี ที่นิยมใช้การสืบค้นข้อมูลจากออนไลน์เป็นหลัก ทำการจอง การอ่านรีวิว การให้คะแนน และการบอกต่อจากกลุ่มนักท่องเที่ยวด้วยกันเอง แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามให้ลูกค้าจองตรงกับทางโรงแรมด้วยเช่นเดียวกันเพื่อประหยัดการใช้เว็บไซต์ออนไลน์และเลี่ยงการชำระค่าธรรมเนียมผ่านคนกลาง ผู้ประกอบธุรกิจจำเป็นต้องใส่ใจในการสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนของลูกค้า เพราะถือเป็นจุดขายและเอกลักษณ์ของธุรกิจนี้ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ได้

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตลาดโฮสเทล, โฮสเทล

ABSTRACT

This article explains based on the concept that describes the current hostel business as a whole. The hostel business is currently managed by the owner, where do not require a very large investment. The unique character of the hostel is to share the rooms, bathrooms, living and kitchen space. According to the data collection on the growth rate from the past to present, over 20% of Thailand's accommodations are hostels. This represents the expansion of the domestic tourism industry and business that spread out in major attraction cities such as Bangkok, Chiang Mai, Chiang Rai, Phuket, Krabi, and Pattaya. In terms of marketing with the target customers, the owners should rely more on online media because the customers group in the age of 18-35 years old are most commonly used online search engine to get information, make reservations, read reviews, and give recommendations. At the same time, owners try to make customers book directly to save on the use of online

sites and avoid paying fees. The hostel operators should focus on creating activities among their customers because it is one of the selling points of this business. Therefore, the business operators must continue to develop in order to meet the needs of customers.

KEYWORDS: Strategies for Hostel , Hostel

1. บทนำ

ภาพรวมธุรกิจโรงแรมทั่วประเทศปี 2559 เติบโตเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ทั้งในด้านจำนวนห้องพัก อัตราการเข้าพักและค่าห้องพัก โดยได้รับปัจจัยหนุนที่สำคัญจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวถึง 32.58 ล้านคน ขยายตัวที่ร้อยละ 8.91 จากปีก่อนหน้า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นขยายตัวร้อยละ 4.32 จากการส่งเสริมของภาครัฐบาล (สิริทิพย์ ฉล่อง. ธุรกิจโรงแรม (Hotel Industry) กุมภาพันธ์ 2560. กรุงเทพมหานคร: หน่วยวิเคราะห์เศรษฐกิจภาคบริการส่วนเศรษฐกิจรายสาขา ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก)

แนวโน้มการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันเปลี่ยนไป นักท่องเที่ยวเดินทางคนเดียวมีมากขึ้น เพราะต้องการอิสระและอยากพึ่งพาตัวเองหรือนักท่องเที่ยวอิสระ (Free Individual Traveler) ที่พักแบบประหยัด คือห้องพักที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวสะพายเป้ (Backpacker) และ ด้วยมุ่งเน้นสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวที่มีงบประมาณจำกัด และไม่เน้นความสะดวกสบายในการพักผ่อน ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะเตียงสองชั้น โดยในหนึ่งห้องจะสามารถพักได้ราว 4-8 คน มีล็อกเกอร์ (Locker) สำหรับเก็บสัมภาระส่วนตัว ห้องน้ำจะเป็นห้องน้ำรวม ห้องพักผ่อนใช้ร่วมกันรวมถึงห้องครัวที่จะมีอุปกรณ์ครัวคอยบริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการประกอบอาหารเอง บางแห่งอาจจะมีบริการอาหารเช้าที่ทางโรงแรมเตรียมไว้ให้ (จิตมณี นิธิปรีชา. กรกฎาคม 2558)

จากตัวเลขการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวอิสระเข้าพักตามลำพัง (Free Individual Traveler) ในประเทศไทย ส่งผลให้กลุ่มที่พักประเภทโรงแรมต้องมีการปรับตัวด้านกลยุทธ์การตลาดอย่างมาก อีกทั้งการขยายตัวที่พักราคาประหยัดเพิ่มสูงขึ้น อาทิ เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ การแชร์ที่พักในเว็บไซต์ (Airbnb) และ ที่พักแบบประหยัด (Hostel) ซึ่งทำให้เห็นว่าทุกคนสามารถเป็นเจ้าของธุรกิจที่พักได้

ปัจจุบันทางรัฐบาลกำลังเร่งผลักดันประเทศไทยสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งสำหรับภาคธุรกิจ และภาคเอกชนจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวสู่ยุคที่เศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมโดยมีองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อนอยู่ โดยมีลำดับตามแผนคือ การเปลี่ยนจากการทำธุรกิจขนาดย่อมที่ภาครัฐต้องคอยช่วยเหลือสนับสนุนเป็นผู้ประกอบการเต็มตัวที่มีศักยภาพสูง ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าว สอดคล้องกับธุรกิจซึ่งเป็นกลุ่มผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความเข้าใจธุรกิจที่พัก ธุรกิจการให้บริการที่พักประเภทที่พักแบบประหยัดมีอัตราการเกิดของธุรกิจโรงแรมในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาเพิ่มสูงขึ้น ทั้งผู้ประกอบการชาวไทยและนักลงทุนต่างชาติที่สนใจเข้าร่วมทุนกับนักธุรกิจไทย รวมถึงการขยายตัวของธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กขนาดกลางและที่พักแบบราคาประหยัดมีการเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน อีกทั้งการขยายตัวมิได้ถูกจำกัดอยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่ได้ขยายออกไปยังหัวเมืองแต่ละภูมิภาคอีกด้วย อาทิ เชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา

ทั้งนี้จากการขยายการลงทุนในโรงแรมระดับสามดาวลงมา รวมทั้งการขยายตัวของที่พักทดแทนในพื้นที่ทำให้มีจำนวนที่พักเกินความต้องการในบางพื้นที่ โดยเฉพาะด้านราคา การขึ้นราคาที่พักและบริการจึงทำให้ยากส่งผลกระทบต่ออัตราการเข้าพักและการยกระดับการให้บริการของกิจการ ผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องสร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เน้นความสะดวกสบายเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม (สิริทิพย์ ฌลอง, 2560)

2. วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อศึกษาเข้าใจถึงธุรกิจที่พักราคาประหยัด
- (2) เพื่อศึกษาการเติบโตของธุรกิจในปัจจุบัน
- (3) เพื่อศึกษาการตลาดของธุรกิจในปัจจุบัน

3. ที่พักประเภท โฮสเทล

การให้บริการของโรงแรมและที่พักราคาประหยัด (Hotel and Hostel) มีความแตกต่างกัน เรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้แก่ลูกค้า ที่พักราคาประหยัดเป็นสถานที่พักแรมของนักท่องเที่ยวที่เน้น เรื่องราคา ต้องการเพียงสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น เตียงนอน และที่เก็บของ เครื่องปรับอากาศ และอินเทอร์เน็ต มีพื้นที่ส่วนกลางที่ไว้ร่วมกัน เช่น ห้องน้ำ ครว และพื้นที่สำหรับการพักผ่อน รวมถึงการจัดกิจกรรมสันทนาการให้ลูกค้าได้เข้าร่วม ลักษณะการให้บริการจะมีความคล้ายคลึงกันในมหาวิทยาลัยในต่างประเทศหรือที่เรียกกันว่า สถานพักแรมเยาวชน (Youth Hostel) ซึ่งเป็นที่นิยมสำหรับเยาวชน สิ่งอำนวยความสะดวกในระดับเดียวกับหอพักนักศึกษา มีประเภทห้องพักให้เลือกแบบ สักคน แปะคน สิบสองคน ตามแต่ลักษณะของโครงสร้างอาคาร หรือเป็นห้องพักรวมสำหรับผู้หญิงโดยเฉพาะ ที่พักแบบประหยัด (Hostel) แตกต่างจากโรงแรม (Hotel) ตรงราคา บรรยากาศอบอุ่น เป็นมิตร ความเป็นธรรมชาติ มีพื้นที่สร้างสรรค์กิจกรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ และการบริการตัวเองเป็นหลัก ในขณะที่โรงแรมมีห้องพัก สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการที่สะดวกครบครัน มีพนักงานคอยดูแล

เนื่องจากธุรกิจการให้บริการที่พักแบบประหยัด (Hostel) เป็นการเริ่มต้นธุรกิจที่ใช้เงินลงทุนไม่สูง สามารถออกแบบและสร้างเอกลักษณ์ให้โดดเด่นได้ สามารถกำหนดสิ่งที่เป็นความเฉพาะตัวของธุรกิจได้ การให้บริการแบบเป็นกันเอง การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้า แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือ การจัดกิจกรรมให้ลูกค้าระหว่างเข้าพัก และความมีส่วนร่วมของเจ้าของธุรกิจ การดำเนินธุรกิจแบบเป็นกันเองจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ซึ่งต่างจากการให้บริการของธุรกิจโรงแรม ที่การบริการเป็นหน้าที่ของพนักงาน ผู้ทำหน้าที่เท่านั้น (บุญทริกา สิริโสภาสัย, 2554) จากข้อมูลการวิจัย วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า กลุ่มลูกค้าที่เข้าใช้บริการที่พักแบบประหยัด (Hostel) จะเป็นกลุ่มลูกค้าวัยรุ่นมากกว่า ร้อยละ 80 เป็นชาวต่างชาติ อายุไม่เกิน 30 ปี โดยปัจจัยการเลือกเข้าพักของเอเชียและยุโรปมีความต่างกัน ของเอเชียให้ความสำคัญกับ ทำเลที่ตั้ง ราคา และความคุ้มค่า ตามลำดับ แต่สำหรับกลุ่มยุโรปให้ความสำคัญกับ เรื่องของ ราคา บรรยากาศภายในที่พักราคาประหยัด (Hostel) และทำเล มีอิทธิพลสำหรับกลุ่มลูกค้านี้ ให้ความสำคัญกับเรื่องของการวิว และ

การเลือกจากทำเล ความใกล้กับสถานีรถไฟ สถานีขนส่ง ใกล้แหล่งท่องเที่ยวทั้งกลางวัน กลางคืน และพื้นที่โดยรอบปลอดภัย (วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559)

ในมุมมองภาครัฐ เนื่องด้วยธุรกิจนี้เป็นธุรกิจที่เพิ่งเริ่มมีในประเทศไทยราว 4 ปีก่อน การดำเนินการขอใบอนุญาตยังผิวน้ำตอนของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ส่งผลให้ธุรกิจนี้ยังขาดการวางแผนควบคุมรายละเอียดที่ควบคุมโรงแรม เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559 ที่ผ่านมา จึงมีการออกกฎกระทรวงเพื่อควบคุมโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กฎกระทรวงให้บังคับใช้ 5 ปี

2. ในกรณีที่กฎกระทรวงมิได้กำหนดเรื่องใดไว้ให้นำข้อกำหนดเรื่องนั้นตามกฎกระทรวงอื่น ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปมาใช้บังคับแก่อาคารตามกฎกระทรวงนี้โดยอนุโลม เว้นแต่ข้อกำหนดเกี่ยวกับบันไดหนีไฟให้ยึดตามข้อบังคับนี้

3. กฎกระทรวงนี้ ให้ใช้บังคับแก่อาคารที่มีอยู่ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้บังคับใช้และจะเปลี่ยนการใช้อาคารมาประกอบธุรกิจโรงแรมดังต่อไปนี้

(1) โรงแรมที่ให้บริการเฉพาะห้องพัก

(2) โรงแรมที่ให้บริการห้องพักและห้องอาหาร หรือสถานที่สำคัญที่สำคัญสำหรับบริการอาหารหรือสถานที่สำหรับประกอบอาหาร

4. การยื่นคำขอใบอนุญาตเปลี่ยนการใช้อาคารมาประกอบธุรกิจโรงแรมตามกฎกระทรวงนี้ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามที่ได้รับอนุญาตภายในห้าปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้บังคับใช้ ในกรณีที่ต้องมีการตัดแปลงอาคารก่อนการขอรับใบอนุญาตเปลี่ยนการใช้อาคาร ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาต หรือแจ้งและดำเนินการตามตรา 39 ทวิ เพื่อตัดแปลงอาคารภายในสองปีนับตั้งแต่วันที่กฎกระทรวงนี้บังคับใช้

5. อาคารที่จะเปลี่ยนการใช้มาประกอบธุรกิจโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรมให้มีที่ว่างของอาคารไม่น้อยกว่า 10 ใน 100 ส่วนของพื้นที่ชั้นใดชั้นหนึ่งของอาคารและต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

- อาคารไม่เกินสองชั้นที่มีจำนวนห้องพักในอาคารหลังเดียวกันไม่เกิน 10 ห้อง

- อาคารที่ไม่ใช่อาคารตาม (1) ที่มีจำนวนห้องพักในชั้นเดียวกันไม่เกิน 20 ห้อง

- เสาคาน ดง พื้น บันได โครงหลังคา และผนังของอาคารตั้งแต่สามชั้นขึ้นไปต้องทำด้วยวัสดุถาวรที่เป็นวัสดุทนไฟ

6. การนำอาคารประเภทอื่นมาประกอบธุรกิจโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรมให้ใช้ข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวอาคาร ระยะเชิงของอาคาร ระยะหรือระดับระหว่างอาคารกับอาคารหรือเขตที่ดินของผู้อื่น หรือระหว่างอาคารกับถนน ตรอก ซอย ทางเท้า ทางสาธารณะ และที่จอดรถยนต์ ตามประเภทอาคารที่กฎหมายกำหนดในขณะที่ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้าง

การทำธุรกิจที่พักแบบประหลาดในปัจจุบันยังมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่ยังเป็นเปิดให้บริการที่ยังไม่ถูกต้องตามหลักของกฎหมายการควบคุมอาคาร การทำธุรกิจที่พักแบบประหลาด (Hostel) จัดอยู่ในกลุ่มธุรกิจโรงแรม เนื่องจากมีห้องพักเกิน 4 ห้อง และให้เช่าไม่ป็นรายเดือน จึงจำเป็นต้องยื่นเรื่องต่อเจ้าหน้าที่เขตเพื่อขอเปลี่ยนประเภทการใช้งานอาคารจากเพื่อการพักอาศัยเป็นการขออนุญาตดำเนินธุรกิจโรงแรมตามกฎหมายกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจโรงแรม พ.ศ. 2551 (พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547. ภาษี

โรงแรม.ใบอนุญาตจดทะเบียนโรงแรม) โดยก่อนจะเริ่มทำการปรับปรุงอาคารบ้านพัก หรือตึกแถวที่มีอยู่เจ้าของโครงการและนักออกแบบควรจะต้องศึกษาเรื่องระยะถอยร่น ขนาดพื้นที่ใช้สอยระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ การวางแผนเรื่องของอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งความแข็งแรงของโครงสร้างอาคารสำหรับการใช้งานของคนจำนวนมาก เพราะข้อบังคับสำหรับบ้านพักอาศัยกับอาคารสาธารณะมีข้อบังคับที่แตกต่างกันอยู่หลายจุด (Laksanasamrith, 2017)

4. การเติบโตของธุรกิจโฮสเทล

จากการศึกษาข้อมูลระดับตัวเลขของการขยายตัวสำหรับธุรกิจที่พักแบบประหยัด (Hostel) ใน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia) ที่มีตัวเลขเพิ่มสูงขึ้นในสัดส่วนของจำนวนเตียงที่สูงถึง 51,795 เตียง จาก 1,201 ที่พักแบบประหยัด (Hostel) และประเทศที่มีอัตราการเติบโตสูงสุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันดับหนึ่งคือ อินโดนีเซีย รองลงมา คือไทย และเวียดนามตามลำดับ ส่วนสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีราคาค่าที่พักต่อคืนเฉลี่ยสูงสุดถึง US20\$ ต่อเตียง การให้บริการแบบเตียงสองชั้นนั้น จะถูกแบ่งส่วนทางการตลาดโดยที่พักแบบประหยัดรูปแบบแคปซูล มีลักษณะเป็นกล่อง มีสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างส่วนตัว เช่น โทรทัศน์ โต๊ะเขียนหนังสือ (Capsule Hostel) ที่กำลังเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ในงานวิจัยของ C9 Research (2016) ได้กล่าวถึงการเติบโตของที่พักแบบประหยัด (Hostel) ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และ ได้ขยายตัวตามเมืองที่ไม่ใช่หัวเมืองใหญ่กว่า 79% ยกเว้นประเทศไทยที่มีการขยายตัวทั้งสองส่วน การบริหารงานของที่พักราคาประหยัด (Hostel) และทั้งในและต่างประเทศใช้วิธีการบริหารงานโดยเจ้าของบริหารกิจการเองมากกว่าการจ้างบริหารงาน ซึ่งไม่ได้ทำให้เกิดความต่างเรื่องราคาจากการบริหารงานและการให้บริการ

การท่องเที่ยวในปัจจุบันพบว่า แนวโน้มการท่องเที่ยวคนเดียว (Solo Traveling) ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2557 ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่คาดว่าจะออกเดินทางท่องเที่ยวคนเดียวมากขึ้น โดยผลสำรวจของ Visa Global Travel Intentions Study ปี 2558 ที่สอบถามนักท่องเที่ยวจำนวน 13,000 คนจาก 25 ประเทศ พบว่ามีการท่องเที่ยวคนเดียว ร้อยละ 24 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับปี 2557 และจากแนวโน้มดังกล่าวทำให้ธุรกิจที่พักแบบประหยัดเติบโตขึ้นเป็นอย่างมาก ซึ่งมีเหตุผลหลักคือเรื่องราคาและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวด้วยกัน การเติบโตของธุรกิจการให้บริการ ที่พักแบบประหยัด (Hostel) มีอัตราการขยายตัวสูง ปัจจุบันมีมากกว่า 2,000 แห่ง โดยคิดเป็นร้อยละ 12 จากที่พักแรมทั้งหมด และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จากผลงานวิจัยดังกล่าว การทำให้ธุรกิจที่พักแบบประหยัด (Hostel) ประสบความสำเร็จจะต้องตอบโจทย์กลยุทธ์ทั้ง 5 ด้าน คือ (อัฐิญา ภูณณมกุล. 2559) เข้าใจความต้องการต้องดึงดูดผู้คนของสถานที่มาเป็นจุดขาย สร้างที่พักแบบประหยัดให้สามารถตอบสนองความต้องการได้เป็นอย่างดี เข้าถึงช่องทางการจองที่ครอบคลุมทั่วโลก เข้าหาลูกค้าเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดี และใส่ใจในทุกรายละเอียดของลูกค้า

การขยายตัวของธุรกิจโรงแรมเพิ่มมากขึ้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา การลงทุนของกลุ่มโรงแรมต่างชาติที่สนใจลงทุนในจังหวัดหัวเมืองศูนย์การเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลหน่วยวิเคราะห์เศรษฐกิจภาคบริการ ธนาคารออมสิน พบว่าจังหวัดที่มีการขยายธุรกิจโรงแรม กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ชลบุรี มีแนวโน้มการขยายตัวของผู้ประกอบการรายเล็กเพิ่มมากขึ้น โรงแรมชั้นประหยัดค่อนข้างเป็นที่นิยม (สิริทิพย์ ฉลอม. 2560) หรือการซื้อกิจการเข้ามาบริหารเอง และการเกิดใหม่ของนักลงทุนหน้าใหม่ แต่ที่เห็นได้ชัดคือการ

เพิ่มมากขึ้นของการแข่งขันธุรกิจโรงแรมระดับสามดาวลงมา โดยประเมินจากใบอนุญาตก่อสร้างอาคารเพื่อการโรงแรมทั่วประเทศ เปรียบเทียบจากไตรมาสแรกของปี 2559 อยู่ที่ 1,936 อาคาร เพิ่มจากไตรมาสสามของปี 2558 ถึงร้อยละ 68.51 สะท้อนถึงการแข่งขันในตลาดราคาอย่างเข้มข้น (ผู้จัดการออนไลน์, 2559) ตลาดโรงแรม-รีสอร์ท โดยภาพรวมยังคงมีการแข่งขันสูง จากทั้งกลุ่มธุรกิจโรงแรมด้วยกัน หรือการนำห้องมาปล่อยให้เช่าผ่าน แอร์บีบีเอ็นบี (Airbnb) โดยเฉพาะตลาดในกรุงเทพฯ ถือว่ามีผู้ประกอบการค่อนข้างมาก แต่แนวโน้มของโรงแรมขนาดเล็ก ที่พักแบบประหยัด (Hostel) กลับมีแนวโน้มที่ดี และมีสัญญาณขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำ ที่ทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในการเดินทางมากขึ้น อีกส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่นักเดินทางรุ่นใหม่ต้องการทดลองประสบการณ์ใหม่ๆ ในการท่องเที่ยว เข้าพักที่ใหม่ๆ เพื่อแชร์ประสบการณ์เหล่านี้ไปยังเครือข่ายสังคมออนไลน์ของตัวเอง และนี่ก็ถือเป็นโอกาสการเติบโตใหม่ๆ ของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิติ รัตนปรีชาเวช, 2560)

การติดต่อสื่อสารทางการตลาดแบบผสมผสาน แบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ได้แก่ การทำตลาดออนไลน์ โดยผ่านตัวแทนจำหน่ายห้องพักที่ได้รับความนิยมผ่านเว็บไซต์มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกรณ์ เหลืองพิพัฒน์ (2555) พบว่าการตัดสินใจจองที่พักประเภท โฮสเทล เกิดจากการรับรู้ของผู้บริโภคจากการทำตลาดออนไลน์ โดยผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ จะใช้วิธีจองห้องพักผ่านเว็บไซต์ พิจารณาความเห็นออนไลน์ ก่อนทำการจองและการทำตลาดผ่านเว็บไซต์ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ดังนั้นการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการจองห้องพัก ถือเป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยประชาสัมพันธ์เชิงการตลาดได้เป็นอย่างดี (วิยะดา ไทยเกิด, 2557) ธุรกิจการให้บริการจองที่พักแบบออนไลน์เติบโตอย่างต่อเนื่องและมีการแข่งขันสูง จึงทำให้เกิดธุรกิจคนกลางในการรับจองที่พักโรงแรม (Online Travel Agent) ที่ให้บริการจองที่พักโรงแรมรวมถึงบริการด้านการท่องเที่ยวต่างๆ เติบโตอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ตัวอย่าง เช่น Agoda, Expedia, Priceline, Traveloka, Orbitz, Booking.com และ Asia Web Direct รวมถึงการจองผ่านเว็บไซต์ของโรงแรมเองด้วยเช่นกัน (นิวัฒน์ ชาติตะวิทยากุล, 2557)

5. กลยุทธ์การตลาดสำหรับธุรกิจโฮสเทล

การตลาดสำหรับธุรกิจบริการ (Service Marketing Mix) ของสินค้านั้น โดยพื้นฐานจะประกอบด้วย 4P's แต่ส่วนผสมทางการตลาดของตลาดบริการจะแตกต่างจากส่วนผสมทางการตลาดโดยทั่วไป ได้เสนอแนวคิดใหม่ในเรื่องส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการบริการ โดยเฉพาะส่วนประสมทางการตลาดสำหรับบริการดังกล่าว ประกอบด้วยส่วนประสมทางการตลาดเดิมได้แก่ Product, Price, Place และ Promotion รวมกับส่วนประสมอีก 3 ส่วน ได้แก่ People, Process และ Physical Evidence ดังนั้นส่วนประสมสำหรับการตลาดบริการ จึงประกอบด้วย 7P's (ชัยสมพล ชาวประเสริฐ, 2549 : 63-83) ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ซึ่งบริษัทใช้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541: 35-36) สอดคล้องกับผลงานวิจัย ของประภาพรณ ทูทองคำ และ จอมกัณฑ์ คลังระหัด, 2559) ที่ได้สรุปเนื้อหาในส่วน ของ **ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ** ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแบบประหยัด ว่ามีการพัฒนารูปแบบของที่พักให้คงสภาพดีอยู่เสมอ และด้านการให้บริการ ควรให้บริการลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ให้ลูกค้ารู้สึกมีความสุขประทับใจตลอดระยะเวลาที่ใช้บริการ **ด้านราคา** ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนใหญ่ ใช้วิธีการตั้งราคาแบบยืดหยุ่นซึ่งการตั้งราคาผลิตภัณฑ์และบริการประเภทนี้ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยดังนี้

หากผู้ประกอบการสามารถปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบของที่พักรให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า และมีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการให้บริการอย่างครบครันมากกว่าคู่แข่ง ก็ส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถตั้งราคาได้สูงกว่าคู่แข่งได้ ซึ่งมีผลทั้งด้านราคาการประกอบการและอาจมีจำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทนา อินสว่าง และคณะ พบว่า การประสบความสำเร็จของ สะพายเป้ โฮสเทล เกิดจากหลักการแบ่งกลุ่มทางการตลาดโดยการทำการกำหนดตลาดเป้าหมาย พิจารณาจุดยืน (Segmentation Targeting Positioning:STP) ทางโรงแรมได้นำหลักการตลาดกลุ่มย่อย โดยแบ่งตามเกณฑ์อายุและรูปแบบการใช้ชีวิต ซึ่งเป็นตลาดกลุ่มเล็กคือ กลุ่มนักเดินทางสะพายเป้ (Backpacker) เพื่อลดปริมาณคู่แข่งกับ โรงแรมขนาดใหญ่และการนำเสนอความแตกต่าง ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ประกอบการทำเลที่ตั้งในการทำธุรกิจที่ใกล้แหล่งสถานที่ท่องเที่ยว และเดินทางได้สะดวก เพื่ออำนวยความสะดวก โดยอาจเลือกตั้งอยู่ในซอยที่ไม่ลึกมากนัก เพื่อลดต้นทุนแต่ยังลูกค้าเหมือนเดิม และควรมีช่องทางในการจัดจำหน่าย ระบบการชำระเงินค่าบริการที่สะดวกและหลากหลายช่องทางการส่งเสริมการตลาด ผู้ประกอบการ ให้ความสำคัญในเรื่องการโฆษณาที่พิกของตนเอง ที่นอกเหนือจากการลดราคาของที่พักรหรืออาจมีการจัดกิจกรรม เช่น การเล่นเกมสัปดาห์ หรือถ่ายรูปคู่กับที่พักร และแชร์รูปภาพลงบนอินเทอร์เน็ตได้รับส่วนลด เป็นต้น ด้านบุคลากร ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร ในเรื่องของการให้บริการ เช่น มีการจัดอบรมพนักงานเพื่อให้พนักงานได้พัฒนาปรับปรุงเรียนรู้อยู่เสมอ ด้านกระบวนการบริการ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักรให้ความสำคัญกับด้านกระบวนการเป็นอย่างมาก เพราะหากที่พักรมีระบบการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับที่พักรหรือมีการบริการที่ให้ความสะดวกสบายให้กับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลูกค้าก็จะรู้สึกเชื่อมั่นและไว้วางใจในการที่จะเข้ามาใช้บริการในครั้งต่อไป การทำงานอย่างเป็นระบบจึงสำคัญสำหรับการทำงาน ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักรแบบประหยัดให้ความสำคัญในเรื่องของสภาพแวดล้อม ความปลอดภัยเป็นสิ่งที่ลูกค้าที่เข้าพักใช้เป็นตัววัดในการตัดสินใจเลือกที่พักร และด้านความสะดวกของพื้นที่ภายใน เพื่อให้ลูกค้าเกิดความเชื่อและไว้วางใจ สอดคล้องกับงานวิจัย ของชิลลี่ (2556) พบว่า การสื่อสารการตลาดในกลุ่มผู้บริโภคชาวจีน ให้ความสำคัญกับการออกแบบโครงสร้างอาคาร การจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อมภายในที่พักร พร้อมบริการประทับใจ โดยจะต้องมีราคาไม่สูงเมื่อเทียบกับโรงแรมห้าดาว

6. สรุป

ธุรกิจที่พักรในรูปแบบของที่พักรแบบประหยัด (Hostel) เป็นการให้บริการที่พักรูปแบบประหยัดที่สามารถสร้างเอกลักษณ์ในการออกแบบได้ สร้างความโดดเด่นให้กับธุรกิจ ในมุมมองผู้ประกอบการธุรกิจนั้นการลงทุนทำที่พักรแบบประหยัดทำเลที่ตั้งควรเป็นสถานที่ที่เดินทางได้สะดวก และมีความปลอดภัย เช่น ใกล้กับสถานีขนส่งหมอชิต ถนนข้าวสาร หรือ ป้ายรถเมล์เน้นการลงทุนที่ไม่สูง สามารถคืนทุนเร็ว การบริหารงานของธุรกิจประเภทนี้ในประเทศไทยเจ้าของกิจการมักเป็นผู้ดำเนินการบริหารงานเองมากกว่าจ้างบริหารงานส่วนภายในที่พักรไม่เน้นสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องพัก ลักษณะของห้องพักเป็นการแชร์พื้นที่ภายในห้อง และพื้นที่ส่วนกลางร่วมกัน เช่น ห้องอาบน้ำ ครูว์ ห้องอเนกประสงค์ นิยมจัดกิจกรรมให้กับลูกค้าที่เข้าพัก เกมสัปดาห์หรือกิจกรรมสันทนาการ เพื่อให้ลูกค้ามีโอกาสนในการพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ ร่วมกัน โดยอัตราการคิดราคาขายจะคิดเป็นเตียงซึ่งต่างจากโรงแรมที่คิดเป็นห้องพัก มีทั้งห้องสี่เตียงหกเตียง และสิบเตียง กลุ่มลูกค้า

เป้าหมายที่จะเข้าพักอายุโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 18-35 ปี มีลักษณะนิสัยชอบเดินทางท่องเที่ยว คนเดียวหรือกลุ่มเพื่อน ชอบการพบปะพูดคุยกับสังคม และตัดสินใจเข้าพักจากการอ่านรีวิวและการบอกต่อ

การตลาดสำหรับกลุ่มเป้าหมายการจองที่พักนิยมจองห้องพักผ่านระบบการจองห้องพักออนไลน์ ไม่นิยมจองโดยตรงกับทางที่พัก การทำการตลาดกับกลุ่มลูกค้าจึงเป็นการทำการตลาดบนโลกออนไลน์มากกว่าการทำตลาดแบบออฟไลน์เพราะกลุ่มลูกค้าใช้การจองผ่านคนกลาง (Online Travel Agent : OTA)

การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวส่งผลให้ธุรกิจที่พักแบบประหยัดเติบโตอย่างรวดเร็ว คิดเป็นร้อยละ 12 ของที่พักนักท่องเที่ยวทั้งหมดเกิดการขยายตัวไปยังจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของไทยและหัวเมืองแหล่งท่องเที่ยว อาทิ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ พัทยา ภูเก็ต กระบี่ เป็นต้น และมีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่อง

7. เอกสารอ้างอิง

จิตมณี นิธิปรีชา.. กรกฎาคม 2558. โครงการจัดตั้งธุรกิจกรีน แคปซูลโฮสเทล เพื่อรักษาวิถีชุมชน. ปรินญา

นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจบัณฑิตและการผลิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
บุริม โอทกานนท์ และอัฐิญา ปุณณมากุล. 2559. งานวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์การทำธุรกิจโฮสเทลให้ประสบความสำเร็จ. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประภาพรณ จูทองคำ, จอมภัก คลังระหัด. 2559. กลยุทธ์การตลาดเชิงสร้างสรรค์ของโฮสเทลในเขต

กรุงเทพมหานคร.

วิยะดา ไทยเกิด. 2557. ลักษณะการยอมรับนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจองที่พักออนไลน์ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการและความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการจองที่พักออนไลน์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สิริทิพย์ จลอง. ธุรกิจโรงแรม (Hotel Industry). กุมภาพันธ์ 2560. กรุงเทพมหานคร : หน่วยวิเคราะห์เศรษฐกิจภาคบริการส่วนเศรษฐกิจรายสาขา ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน

นิวัฒน์ ชาดะวิทยากุล. 2557. OTA: Online Travel Agency คืออะไรสำคัญกับการตลาดยุคดิจิทัลอย่างไร.

เข้าถึงเมื่อ 12 ตุลาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.digithun.com/ota-onlinetravel-agency/>.

ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. 2549. การตลาดบริการ. บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด : กรุงเทพมหานคร.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. 2534. กลยุทธ์การตลาดสำหรับการจัดการธุรกิจบริการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิศิทธิพัฒนา.

บุณทริกา สิริโกศลชัย. **หลับดีโฮสเทล (Experience is the key)**. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก

<http://www.brandage.comModules/Desk.topModules/ArticleDetail.aspx>.

THANAPOL RAKTHAM. 2560. เว็บไซต์ Smart Finder

Ekkarach Laksanasamrith. 2560. เว็บไซต์ dsignsomething.com

- 2016, C9 Hotelworks Market Research/hostel trends

การศึกษาข้อผิดพลาดการเรียนรู้คำกริยา “看 (kàn)” ในภาษาจีนของนักเรียนไทย
THE STUDY OF ERRONEOUS IN LEARNING VERB "SEE" OF GIVING IN
MANDARIN CHINESE "KÀN" OF THAI STUDENTS

ภรณ์ สุขสันต์ดี

อาจารย์ประจำ วิทยาลัยนานาชาติจีน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

E-mail: phoranee.s@bu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อผิดพลาดในการเรียนรู้คำกริยา “看 (kàn)” ในภาษาจีน ในแต่ละความหมายของนักเรียนไทย จากการศึกษาพบว่า นักเรียนเกิดข้อผิดพลาดในเรื่องการใช้คำใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกันมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้คำอ้อมและยกย่อน การหลบเลี่ยงคำ การสร้างคำใหม่ การผสมหรือปนเป การเลือกใช้คำไม่เหมาะสม การแปลตรงจากภาษาแม่ ตลอดจนไม่สามารถทำได้ ส่วนข้อผิดพลาดในการลำดับไม่ถูกต้อง เป็นข้อผิดพลาดที่พบน้อยที่สุด ในการเรียนรู้คำกริยานี้ของนักเรียนไทย การเกิดข้อผิดพลาดสาเหตุเนื่องมาจากการได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ อีกทั้งการขาดความเข้าใจต่อคำกริยานี้ในแต่ละความหมาย

คำสำคัญ: ข้อผิดพลาด คำหลายความหมายในภาษาจีน คำกริยา“看 (kàn)”

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the types of errors of Thai students in learning verb "see" of giving in Mandarin Chinese "kàn" , The finding revealed that the students' errors mainly involved similarity, followed by hybridity, avoidance, coin, hybridity, overrepresented definitions ,mother-tongue literal translation and can't made the answer. Moreover, the disordering of words and components are occasionally found. the causes all of errors of the Thai students in learning Chinese "kàn" were the negative transfer of the mother tongue, they can't fully understand the senses of Chinese "kàn" , and the other senses are difficult for Thai students to learn well.

KEYWORDS: error, Polysemy in Chinese, verb "kàn"

1. บทนำ

คำหลายความหมาย (Polysemy) หมายถึง คำที่มีรูปเขียนเหมือนกัน มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์ในลักษณะเครือข่ายโดยความหมายจะ อยู่ในมโนทัศน์เดียวกัน (Taylor, 1995; Lakoff, 1987; Kövecses, 2002;)

คำกริยา “ดู” หรือ “看 (kàn)” (อ่านออกเสียงว่า “ค่าน”) ซึ่งต่อไปในเอกสารจะแสดงเพียงตัวอักษรจีน “看”) ในภาษาจีนเป็นคำที่มีจำนวนการปรากฏใช้สูงในประโยคและบริบทต่างๆ เนื่องด้วยเป็นคำที่มีหลากหลายความหมาย (一词多义) ทำให้ “看” เมื่ออยู่ในประโยคหรือบริบทที่ต่างกัน การแปลหรือการสื่อสารจะมีความหมายที่แตกต่างกันออกไป โดยในปัจจุบันคำกริยา “看” มีความหมายถึงสิบความหมาย¹ ได้แก่ “ใช้สายตาสัมผัสรับรู้เป้าหมายโดยตรง” “สังเกต ตัดสิน” “เยี่ยมเยียน” “ปฏิบัติต่อ ดูแล แสดงต่อ” “ตรวจรักษา” “คิดว่า เห็นว่า” “ลองก่อน และค่อยสังเกตผลสรุปของสิ่งนั้น” “บอกหรือเตือน” “ผ่านการสังเกตแล้วจึงชี้ขาดว่า จะต้องเกิดเหตุการณ์นั้นๆ ขึ้น” และ “อยู่ที่หรือขึ้นอยู่กับ” ซึ่งคำว่า “ดู” ในภาษาไทยนั้น ก็ทำหน้าที่เป็นคำกริยา และเป็นคำที่มีหลากหลายความหมายเช่นเดียวกัน โดยในปัจจุบัน คำกริยา “ดู” มีความหมายห้าความหมาย² ได้แก่ “ใช้สายตาสัมผัสรับรู้เป้าหมายโดยตรง” “สังเกต ตัดสิน” “อยู่ที่หรือขึ้นอยู่กับ” “ดูแลรักษา เฝ้าดู” และ “ทำนายดวงชะตา” จากการนำคำกริยาภาษาจีน “看” และคำกริยาภาษาไทย “ดู” มาเปรียบเทียบกันทางความหมายแล้วจะเห็นได้ว่า “看” และ “ดู” มีความหมายที่เหมือนกันอยู่ตามความหมาย และมีความหมายที่ไม่เหมือนกันถึงเก้าความหมาย ซึ่งในการเรียนรู้คำกริยาภาษาจีน “看” ในความหมาย “ใช้สายตาสัมผัสรับรู้เป้าหมายโดยตรง” “เยี่ยมเยียน” และ “ปฏิบัติต่อ ดูแล แสดงต่อ” ของนักเรียนไทยนั้น นักเรียนต่างเข้าใจอย่างชัดเจนและใช้ได้ถูกต้องไม่ต่างจากเจ้าของภาษาจึงไม่ได้ปรากฏข้อผิดพลาดใดๆ มากนัก แต่ในการเรียนคำกริยา “看” ในความหมาย “สังเกต ตัดสิน” “ตรวจรักษา” “คิดว่า เห็นว่า” “บอกหรือเตือน” “ผ่านการสังเกตแล้วจึงชี้ขาดว่า จะต้องเกิดเหตุการณ์นั้นๆ ขึ้น” “ลองก่อน และค่อยสังเกตผลสรุปของสิ่งนั้น” และ “อยู่ที่หรือขึ้นอยู่กับ” ของนักเรียนไทยนั้น เป็นเรื่องยากที่นักเรียนจะเข้าใจและใช้ได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการเรียนรู้ขึ้น

จากความแตกต่างของคำว่า 看 กับคำว่า ดู ในภาษาไทย ซึ่งเป็นปัญหาต่อเรียนรู้ของนักเรียนไทยเกี่ยวกับเรื่องคำที่มีหลากหลายความหมาย ด้วยเหตุนี้จึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ข้อผิดพลาด ในการเรียนรู้คำกริยา “看” (อ่านออกเสียงว่า “ค่าน”) ซึ่งก็เป็นคำที่มีหลากหลายความหมายและนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนคำหลายความหมายอื่นๆ ในภาษาจีนต่อไป

2. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อผิดพลาด (Error analysis) คือ การวิเคราะห์ข้อผิดพลาด คือการศึกษาข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สองว่า เกิดความเบี่ยงเบนจากภาษามาตรฐาน (Corder, 1973) การศึกษา

¹ 吕叔湘、丁声树.《现代汉语词典（第6版）》,北京：商务印书馆 2012

² ราชบัณฑิตยสถาน. 2006. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร, นานมีบุ๊คส์.

ดังกล่าวยังช่วยให้ทราบถึงข้อผิดพลาดและสาเหตุอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาและลดข้อผิดพลาดในการเรียนภาษาของผู้เรียน และเพื่อพัฒนาการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

โจวเลี่ยวปิง (2007) ได้ศึกษาแนวความคิดเรื่องข้อผิดพลาดในการใช้คำศัพท์ของนักเรียนชาวต่างชาติที่เรียนภาษาจีน ศึกษาโดยจำแนกประเภทตามลักษณะของข้อผิดพลาด ได้แก่ หนึ่ง การหลบเลี่ยงคำ (回避) คือกลยุทธในการตัดทอนหรือลดทอนในการสื่อสาร หรืออาจจะพูดได้ว่าเป็นการยอมแพ้ทางการสื่อสาร หรือทำให้โครงสร้างในการสื่อสารมันง่ายขึ้นโดยการให้การลดทอนหรือการหลีกเลี่ยงทางภาษา สองคือการสร้างคำใหม่ (生造) คือ การใช้รูปแบบทางภาษาที่2สร้างคำศัพท์เพื่อมาทดแทนคำศัพท์ในภาษาที่2อีกชนิดหนึ่งโดยจัดต่อรูปแบบทั่วไปของภาษาที่ใช้ ถึงแม้ในบางครั้งผู้เรียนจะสามารถสื่อเจตนาของภาษาออกมาได้อย่างเข้าใจ แต่ก็ยังถือเป็นข้อผิดพลาดอยู่ดี สามคือ การใช้คำอ้อมและยอกย้อน (迂回) คือ การแสดงทัศนคติโดยใช้การอ้อมของภาษาหรือ การบอกเป็นนัย แทนการบอกโดยตรง โดยที่ผู้สื่อสารสามารถแยกออกในเอกลักษณ์เฉพาะที่มีอยู่หนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งของสิ่งๆนั้น อีกทั้งผู้สื่อสารยังพยายามที่จะสื่อถึงสิ่งๆนั้นโดยการพรรณาลักษณะเฉพาะให้เกิดเป็นสิ่งที่เป็นตัวเป็นตนขึ้น สี่คือ การใช้คำใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน (近似) คือการใช้คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน หรือมีความหมายแตกต่างกันไม่มาก โดยที่ลึ้มคำนึงถึงในส่วนปัจจัยความแตกต่างทางด้านอื่นของคำและความหมาย จึงทำให้เกิดการใช้ที่ปะปนกัน จนกลายเป็นข้อผิดพลาดในที่สุด ห้าคือ การใช้คำผสมหรือปนเป (杂糅) คือการใช้โครงสร้างทางการใช้ในภาษาถูกรบกวน หรือทำให้ยุ่งเหยิง ในข้อผิดพลาดนี้มักพบบ่อยในการเรียนรู้ภาษาที่1 โดย (ลวีซูเซียง1952; จูเต๋อซี,2002) ทั้งสองให้ความเห็นว่า คือการใช้คำที่ต้องใช้โครงสร้างอันนี้ หรือใช้โครงสร้างอันนั้น จนสุดท้ายนำทั้งสองโครงสร้างมาใช้ร่วมกัน หกคือ การเลือกใช้คำไม่เหมาะสม (误代) คือข้อผิดพลาดที่เกิดจากการเลือกใช้คำไม่เหมาะสมกับบริบท เช่น คำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกัน แต่วิธีการใช้ ต่างกัน หรืออักษรตัวเดียวกันแต่ความหมายและวิธีการ ใช้ต่างกัน หรือวิธีการใช้เหมือนกันแต่ความหมายตรงข้ามกัน เจ็ด คือ การใช้คำผิด (误用) คือการใช้แปลตรงตัวจากภาษาแม่ โดยขาดการตระหนักถึงโครงสร้าง ความหมาย ตลอดจนวิธีใช้ของในภาษาที่2 จนทำให้เกิดของผิดพลาดขึ้น สุดท้ายคือ การลำดับไม่ถูกต้อง (错序) คือ ข้อผิดพลาด ที่เกิดจากการลำดับหรือการวางส่วนประกอบต่างๆ ใน ประโยคไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์จีน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและตัวอย่าง

นักเรียนในระดับอุดมศึกษาตลอดจนผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ผ่านการสอบวัดระดับทางภาษาจีน (HSK) ในระดับ4-6 จำนวน120คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ตัวอย่างประโยคภาษาจีนที่มีการใช้คำกริยา “看” ในแต่ละความหมาย รวม20ประโยค คัดมาจากหนังสือ《新汉语水平考试模拟试题集》สำนักพิมพ์ Beijing Language Culture University ปี 2010 ระดับ1-6

3.2.2 ขอบเขตการทดสอบคือ วัดการใช้ผิดพลาดในคำกริยา “看” ทั้งสิบความหมายได้แก่ “ใช้สายตาสัมผัสรับรู้เป้าหมายโดยตรง” “สังเกต ตัดสิน” “เยี่ยมเยียน” “ปฏิบัติต่อ ดูแล แสดงต่อ” “ตรวจรักษา” “คิด

ว่า เห็นว่า” “ลองก่อน และค่อยสังเกตผลสรุปของสิ่งนั้น” “บอกหรือเตือน” “อยู่ที่หรือขึ้นอยู่กับ ” “ผ่านการสังเกตแล้วจึงชี้ขาดว่าจะต้องเกิดเหตุการณ์นั้นๆขึ้น” ความหมายละ2ข้อ โดยในกระบวนการการคัดเลือกประโยคผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของประโยคที่จะนำมาทำแบบทดสอบจาก อาจารย์หลัวซู่ ที่อาจารย์ที่ปรึกษาชาวจีน จากมหาวิทยาลัย 上海财经大学

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในช่วงเดือนกันยายนจนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 โดยให้นักเรียนที่การสอบวัดระดับทางภาษาจีน(HSK)ในระดับ4-6 จำนวน 120 คน ทำแบบทดสอบการแปลไทยเป็นจีน จำนวน 20ข้อ ซึ่งใน20ข้อจะวัดการใช้คำกริยา “看” สืบความหมาย ความหมายละ2ข้อ โดยในการทำแบบทดสอบ ไม่อนุญาตให้นักเรียนใช้พจนานุกรมและเครื่องมือสืบค้นต่างๆ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาข้อผิดพลาดในการใช้คำกริยา “看” ของนักเรียนไทยในแต่ละด้าน และวิเคราะห์ให้เห็นถึงความผิดพลาดแต่ละด้านโดยชี้ให้เห็นถึงลักษณะของความผิดพลาด โดยกำหนดประเด็นข้อผิดพลาดที่ศึกษาแปดด้าน ได้แก่ “การหลบเลี่ยงคำ” “การสร้างคำใหม่” “การใช้คำอ้อมและยอกย้อน” “การใช้คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน” “การใช้คำผสมหรือปนเป” “การเลือกใช้คำไม่เหมาะสม” “การใช้คำผิดการลำดับไม่ถูกต้อง” ที่ประยุกต์มาจากแนวความคิดเรื่องข้อผิดพลาดทางคำศัพท์ของนักเรียนชาวต่างชาติที่เรียนภาษาจีนที่ศึกษาโดย โจวเลี่ยวปิง (2007)

4.ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อผิดพลาดในการเรียนรู้คำกริยา “看” ในสืบความหมายของนักเรียนไทยที่ได้จากแบบทดสอบการแปลแบบแปลไทยเป็นจีนจำนวน 20 ข้อ รวม 120 ชุด สามารถจำแนกประเภทคำตอบที่มีข้อผิดพลาดในการใช้คำกริยา “看” ได้ออกมาเป็น8ประเภทด้วยกัน ได้แก่ การหลบเลี่ยงคำ การสร้างคำใหม่ การใช้คำอ้อมและยอกย้อนการใช้คำใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน การใช้คำผสมหรือปนเป การเลือกใช้คำไม่เหมาะสม การแปลตรงจากภาษาแม่ และข้อผิดพลาดอื่นๆแยกเป็น การลำดับไม่ถูกต้อง และไม่สามารถทำได้ ดังต่อไปนี้

4.1 การหลบเลี่ยงคำ (回避)

จากแบบทดสอบ มีการปรากฏการข้อผิดพลาดประเภท การหลบเลี่ยงคำ โดยในความหมาย “บอกหรือเตือน” ปรากฏข้อผิดพลาด การหลบเลี่ยงคำ มากที่สุด และในความหมายนี้ เกิดการใช้ผิดพลาดบ่อยที่สุดในนักเรียนที่ผ่านการสอบวัดระดับ HSK4 และพบมากที่สุดในความหมาย “บอกหรือเตือน” โดยทั่วไปการเกิดข้อผิดพลาดประเภทการหลบเลี่ยงคำ ในการใช้คำกริยา “看” เป็นเพราะนักเรียนไทยไม่คุ้นเคยที่จะใช้คำกริยา “看” ในบางความหมาย จึงเกิดความกลัวที่จะใช้คำกริยา “看” ผิดพลาด นอกจากนี้ นักเรียนไทยยังตั้งใจที่จะหลีกเลี่ยงคำที่มีความยากในการแสดงความหมายโดยการข้ามผ่านคำดังกล่าวหรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่ใช้เลย ซึ่งโดยทั่วไปเป็นเพราะได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ จึงเพิกเฉยที่จะใช้คำกริยา “看” เช่น

(1) ดู น้ำแกงจะเย็นแล้ว รีบกินเถอะ

ประโยคที่ต้อง 看汤快凉了，快吃吧！	ประโยคที่เกิดข้อผิดพลาด 汤快凉了，赶快吃！ X น้ำแกงเย็นแล้ว รีบกิน！
-----------------------------	--

ตัวอย่างข้อที่ (1) ในข้อนี้ คำกริยา “看” แสดงถึงความหมาย “บอกหรือเตือน” แต่ภาษาไทยคำว่า “ดู” ไม่มีวิธีการใช้หรือการความหมายเช่นนี้จึงทำให้ให้นักเรียนเล็งที่จะไม่ใช้คำกริยา “看” ที่ในที่นี้แปลว่า “ระวัง”

4.2 การสร้างคำใหม่ (生造)

จากแบบทดสอบ พบว่า ในการใช้คำกริยา “看” ของนักเรียนไทยปรากฏข้อผิดพลาดในประเภท การสร้างคำใหม่ไม่มากนัก โดยพบการใช้ผิดพลาดในนักเรียนที่ผ่านการสอบวัดระดับHSK4ผ่านมากที่สุด โดยในสิบความหมายของคำกริยา “看” มีสี่ความหมายที่พบข้อผิดพลาดประเภท การสร้างคำใหม่ และพบมากที่สุดในความหมาย “สังเกต ตัดสิน” เช่น

(2) เมื่อวานฉันถูกใจเสื้อเชิ้ตตัวหนึ่ง

ประโยคที่ต้อง 昨天我 <u>看上</u> 一件衬衫。	ประโยคที่เกิดข้อผิดพลาด 昨天我 <u>点心</u> 一件衬衫。 X เมื่อวานฉัน <u>ขนม</u> เสื้อเชิ้ตตัวหนึ่ง
--------------------------------------	---

ตัวอย่างข้อที่ (2) นักเรียนไทยถือความหมายของ “点” คือ “การสั่งหรือเลือก” ดังเช่นคำว่า “点菜” (อ่านออกเสียงว่า เตียน-ซ่าย) ที่แปลว่า “สั่งอาหาร”³ มารวมเข้ากับ “心” (อ่านออกเสียงว่า ซิน) ที่แปลว่า ใจ จึงเกิดการสร้างคำใหม่ คำว่า “点心” (อ่านออกเสียงว่า เตียน-ซิน) เพื่อมาใช้แทน โดยที่นักเรียนไทยหลงคิดว่าคำว่า “点心” หมายถึง การที่จิตใจคือความคิดพึงใจเลือกในสิ่งๆหนึ่ง ทำให้เกิดข้อผิดพลาดนี้ขึ้น ซึ่งความหมายที่แท้จริงของคำว่า “点心” คือ “ขนมหรืออาหารว่าง”⁴ โดยทำหน้าที่เป็นคำนามไม่ใช่คำกริยาอีกดังหาก แต่ถึงแม้จะเกิดข้อผิดพลาดขึ้น แต่เราก็สามารถพิจารณาและรู้ถึงจุดมุ่งหมายของคำศัพท์ที่นักเรียนจะสื่อถึง แต่ถึงอย่างไรก็ไม่เหมาะสมตามกฎเกณฑ์ของการใช้ภาษาจีนกลางอยู่ดี ด้วยเหตุนี้สะท้อนให้เห็น ถึงแม้ว่านักเรียนจะผ่านการสอบวัดระดับ HSK แล้วก็ตาม นักเรียนยังคงไม่สามารถเข้าใจคำกริยา “看” ในแต่ละความหมายได้อย่างลึกซึ้งอยู่ดี

4.3 การใช้คำอ้อมและยกย่อน (迂回)

แบบทดสอบ พบว่า ในการใช้คำกริยา “看” ของนักเรียนไทยปรากฏข้อผิดพลาดในประเภทการใช้คำอ้อมและยกย่อนไม่มากนัก โดยในสิบความหมายของคำกริยา พบข้อผิดพลาดมากที่สุดในความหมาย “คิดว่า” เนื่องจากตอนที่นักเรียนไทยใช้คำกริยา “看” ในการแสดงออกถึงแต่ละความหมาย และเมื่อพบอุปสรรคในการใช้คำกริยา “看” นักเรียนไทยมักจะใช้คำลีในการการอ้อมความหมาย เช่น

³ ไซส์ เลี้ยวรู้. 2549. พจนานุกรมจีน-ไทย. กรุงเทพมหานคร. ทฤษฎี. หน้า 96

⁴ ไซส์ เลี้ยวรู้. 2549. พจนานุกรมจีน-ไทย. กรุงเทพมหานคร. ทฤษฎี. หน้า 425

⁵ ไซส์ เลี้ยวรู้. 2549. พจนานุกรมจีน-ไทย. กรุงเทพมหานคร. ทฤษฎี. หน้า 97

(3) คุณเห็นว่าฉันควรเปลี่ยนเสื้อผ้าไหม

ประโยคที่ต้องการ 你 <u>看</u> 我该换衣服吗?	ประโยคที่เกิดข้อผิดพลาด 你 <u>觉得</u> 我要不要换我的衣服 X คุณ <u>รู้สึก</u> ฉันต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าของฉันไหม
--	---

ตัวอย่างข้อที่ (3) นักเรียนไทยต้องการที่จะแสดงถึงคำกริยา “看” ในความหมาย “คิดว่า เห็นว่า” แต่เป็นเพราะยังไม่เข้าใจในคำกริยา “看” อย่างลึกซึ้ง จึงใช้คำว่า “觉得”(ออกเสียงว่า เจวี่-เตอ) ที่แปลว่า “รู้สึก” มาแสดงความหมายแทน

จะเห็นได้ว่าความผิดพลาดประเภทการอ้อมคำเกิดขึ้นเนื่องจาก ในขณะสื่อสารหากนักเรียนพบกับอุปสรรคทางภาษา เพื่อที่จะทำให้การสื่อสารดำเนินต่อไป พวกเขาจึงเลือกการอ้อม เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความหมายนั้นๆ แทน และจากจุดนี้ก็ทำให้เราแน่ใจได้ว่าการเรียนรู้คำกริยา “看” ถือว่าเป็นอุปสรรคหนึ่งในการเรียนภาษาจีนของนักเรียนไทย

4.4 การใช้คำใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน (近似)

จากแบบทดสอบ พบว่าการผิดพลาดในประเภท การใช้คำใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน ซึ่งในข้อผิดพลาดประเภทการใช้คำใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน ในความหมาย “อยู่ที่หรือขึ้นอยู่กับ” ความหมาย “บอกหรือเตือน” ความหมาย “ปฏิบัติต่อ ดูแล แสดงต่อ” ความหมาย “ตรวจรักษา” และความหมาย “คิดว่า เห็นว่า” โดยทั้งหมดล้วนเกิดผลกระทบมาจากภาษาแม่ทั้งสิ้น จากจุดนี้สามารถสรุปได้ว่า นักเรียนที่ผ่านการสอบวัดระดับHSK4จนถึงHSK6 ยังขาดความเคยชินที่จะใช้คำกริยา “看” ในแต่ละความหมายแสดงความหมาย เช่น

(4) พวกเราจะชนะหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับเธอ

ประโยคที่ต้องการ 咱们能不能赢就 <u>看</u> 你了。	ประโยคที่เกิดข้อผิดพลาด 我们赢或者输就 <u>依靠</u> 了你。 X พวกเราจะชนะหรือแพ้ก็ <u>อาศัย</u> เธอแล้ว
--	---

ตัวอย่างข้อที่(4) ในประโยคนี้นักเรียนไทยต้องการแสดงออกถึง ต้อง “พึ่งพาหรืออาศัยบุคคลหรือสิ่งๆ หนึ่ง” ถึงจะประสบความสำเร็จ แต่เนื่องด้วยนักเรียนยังไม่เข้าใจคำกริยา “看” ในความหมาย “อยู่ที่หรือขึ้นอยู่กับ” อย่างลึกซึ้ง ดังนั้นจึงใช้ “依靠” (อ่านออกเสียงว่า “อี-เข้า”) ที่แปลว่า “อาศัย หรือ พึ่งพา” มาแสดงความหมาย “看” ซึ่ง “依靠” (อ่านออกเสียงว่า “อี-เข้า”) มีความหมายรวมถึง มุ่งหวัง (指望) ดังนั้นสรุปได้ว่านักเรียนต้องการจะใช้ “依靠” มาสื่อ “การมุ่งหวังให้บุคคลหรือสิ่งๆ หนึ่งมาบรรลุปเป้าหมายที่มีอยู่”

4.5 การผสมหรือปนเป (杂糅)

จากแบบทดสอบ พบว่าถึงแม้เกิดจำนวนข้อผิดพลาดประเภท การผสมหรือปนเปในการใช้คำกริยา “看” ในความหมายต่างๆ ของนักเรียนไทยไม่สูงนัก แต่ในการใช้คำกริยา “看” มีถึงห้าความหมายที่เกิดข้อผิดพลาดนี้

⁶ ฝ่ย เลี้ยวรุ่ย. 2549. พจนานุกรมจีน-ไทย. กรุงเทพมหานคร. ทฤษฎี. หน้า 228

⁷ ฝ่ย เลี้ยวรุ่ย. 2549. พจนานุกรมจีน-ไทย. กรุงเทพมหานคร. ทฤษฎี. หน้า 452

ขึ้น โดยเกิดข้อผิดพลาดสูงสุดที่ความหมาย “ผ่านการสังเกตแล้วจึงชี้ขาดว่าจะต้องเกิดเหตุการณ์นั้นๆขึ้น” และปรากฏว่านักเรียนที่ผ่านการสอบวัดระดับHSK4 มีการใช้ผิดพลาดในความหมายนี้มากที่สุด เช่น

(5) ดูท่าแล้วคงจะโกรธมาก

ประโยคที่ต้องการ 看樣子挺生氣的。	ประโยคที่เกิดข้อผิดพลาด 看他樣子，估計是很生氣。 X ดูท่าเขาแล้วคาดว่าจะโกรธมาก
------------------------------	--

ตัวอย่างข้อที่ (5) นักเรียนนอกจากจะใช้ “看-(他) 樣子” (อ่านออกเสียงว่า “ค่าน-(ทา)-ย่าง-จื่อ”) ที่แปลว่า “ดูท่าแล้ว” แล้วยังใช้ “估計” (อ่านออกเสียงว่า “กุ-จี”) ที่แปลว่า “คาด ประเมิน” ผสมเข้าไปอีก “看(他)樣子” และ “估計” นั้น ไม่สามารถใช้พร้อมกันได้ เนื่องจากความหมายคือ “การคาดคะเนสถานการณ์” ทั้งคู่

4.6 การเลือกใช้คำไม่เหมาะสม (误代)

จากแบบทดสอบ พบว่านักเรียนไทยเรียนรู้การใช้คำกริยา “看” ในแต่ละความหมาย ปรากฏข้อผิดพลาดในการใช้ในประเภทการเลือกใช้คำไม่เหมาะสมอยู่บ้าง แต่ก็มีการใช้คำกริยา “看” ผิดถึงเจ็ดความหมายในข้อผิดพลาดนี้ ข้อผิดพลาดประเภท การเลือกใช้คำไม่เหมาะสม มีการใช้ผิดมากที่สุดในความหมาย “ปฏิบัติต่อดูแล แสดงต่อ” ซึ่งในความหมายนี้พบข้อผิดพลาดมากที่สุดนักเรียนที่ผ่านการสอบวัดระดับHSK4 และ HSK5 เช่น

(6) ฉันควรจะปฏิบัติต่อดาราดังเหล่านี้อย่างไร?

ประโยคที่ต้องการ 我应该怎么样看待这些大明星呢?	ประโยคที่เกิดข้อผิดพลาด 我应该如何遵守这些明星? X ฉันควรปฏิบัติอย่างไรกับดาราเหล่านี้
-------------------------------------	--

ตัวอย่างข้อที่ (6) “遵守” (อ่านออกเสียงว่า “จุน-โซ่ว”) มีความหมายว่า “เคารพ หรือ ปฏิบัติตามข้อกำหนด” ดังนั้นไม่สามารถนำมาใช้แทนความหมาย “看待” (อ่านออกเสียงว่า “ค่าน-ไ้”) ที่แปลว่า “ปฏิบัติ (ต่อบุคคล)”⁸ ได้

4.7 การใช้คำผิด (误用)

จากแบบทดสอบ พบว่ามีนักเรียนบางส่วนเกิดข้อผิดพลาดในประเภท การใช้คำผิด อันเนื่องมาจากอิทธิพลของภาษาแม่ ขึ้นในขณะเรียนรู้คำกริยา “看” โดยเกิดข้อผิดพลาดโดยการแปลตรงจากภาษาแม่ในความหมาย “เขียน” การเกิดข้อผิดพลาดในประเภทนี้เนื่องมาจากคำศัพท์ในภาษาจีนกลางและภาษาไทยมีโครงสร้างการใช้ที่คล้ายคลึงกัน แต่ความหมายกลับไม่ได้คล้ายคลึงกันเสียทั้งหมด ในส่วนที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน ก็มีโครงสร้างในการใช้แสดงความหมายที่แตกต่างกัน นักเรียนไทยที่ไม่เข้าใจในจุดนี้ยิ่งลึกลงเมื่อถึงตอนนำไปใช้ก็จะเกิดข้อผิดพลาดประเภทการแปลตรงจากภาษาแม่ขึ้นได้ เช่น

⁸ เวย์ เสี่ยวรุ่ย. 2549. พจนานุกรมจีน-ไทย. กรุงเทพมหานคร. ทฤษฎี. หน้า 155

⁹ เวย์ เสี่ยวรุ่ย. 2549. พจนานุกรมจีน-ไทย. กรุงเทพมหานคร. ทฤษฎี. หน้า 518

(7) หากที่ฉันจะหาเวลากลับไปเยี่ยมพ่อแม่ที่บ้านเกิด

ประโยคที่ต้องการ	ประโยคที่เกิดข้อผิดพลาด
我很难找时间去老家看父母。	很难有时间回家乡找父母。 X หากที่จะมีเวลากับไปหาพ่อแม่ที่บ้านเกิด

หากยึดหลักตามภาษาจีนกลาง คำกริยา “看” ตัวอย่างข้อที่ (7) ใช้ในความหมาย “เยี่ยมเยียน” หากนำมาเทียบในภาษาไทยแล้วคือคำว่า “เยี่ยม” หรือ “เยี่ยมเยียน” ดังนั้นจะเห็นได้ว่าไม่ได้ใช้คำว่า “ดู” ที่ในภาษาจีนคือคำกริยา “看” เลย ด้วยเหตุนี้เพราะการรบกวนของภาษาแม่ นักเรียนไทยจึงใช้คำว่า “找” (อ่านออกเสียงว่า “เจ้า”) ที่แปลว่า “หา”¹⁰ มาแทนความหมายโดยทันที เนื่องจากในภาษาไทยคำว่า “หา” มีความหมายว่า “เยี่ยม” หรือ “เยี่ยมเยียน” ด้วย

4.8 ข้อผิดพลาดอื่นๆ

4.8.1 การลำดับไม่ถูกต้อง (错序)

จากแบบทดสอบ จะเห็นได้ว่า นักเรียนไทยเกิดข้อผิดพลาดในประเภทการลำดับไม่ถูกต้อง น้อยมาก โดยไม่พบความผิดพลาดในประเภทนี้กับนักเรียนที่ผ่านการสอบวัดระดับ HSK6 เลข และพบข้อผิดพลาดการลำดับไม่ถูกต้อง มากที่สุดในความหมาย “ตรวจรักษา” ของคำกริยา “看” เช่น

(8) หมอหวางได้รักษาโรคของผมนจนหายดีแล้ว

ประโยคที่ต้องการ	ประโยคที่เกิดข้อผิดพลาด
王大夫把我的病看好了。	王医生已经给我看病好了。 X หมอหวางรักษาโรคให้ฉันหายแล้ว

ตัวอย่างข้อที่ (8) หากยึดหลักตามภาษาจีนกลาง คำกริยา “看” ในความหมายนี้คือ “ตรวจรักษา” ซึ่งเมื่อเทียบในภาษาไทยจะเท่ากับคำว่า “รักษา” ดังนั้นจะเห็นได้ว่าไม่ได้ใช้คำว่า “ดู” ที่ในภาษาจีนคือคำกริยา “看” เลย อีกทั้งในตำราเรียนภาษาจีนระดับต้นบางเล่ม ยกตัวอย่าง “สนั่นยี่เจียวเจิง” (汉语教程) ไม่ได้มีการอธิบายการใช้ คำกริยา “看” ว่าสามารถใช้ในความหมาย “ตรวจรักษา” ได้ จะมีก็เพียงคำว่า “看病” (อ่านออกเสียงว่า “ก่าน-ปิ้ง”) ที่แปลว่า “ไปหาหมอ(เพื่อรักษาโรค)”¹¹ ดังนั้นเมื่อให้นักเรียนแปลความหมายในประโยค นักเรียนจึงใช้คำว่า “看病” แทนที่ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดการใช้ที่ไม่ถูกต้องตามไวยากรณ์จีนขึ้นเนื่องจาก “看病” เป็นคำสมานกริยา หรือ คำที่มีความหมายมาจากคำสองคำรวมกัน (VO) โดยพยางค์หน้าของคำนี้เป็นคำกริยา พยางค์หลังเป็นกรรม(คำนาม) จึงไม่สามารถมีอะไรมาวางต่อท้ายได้อีก

4.8.2 ไม่สามารถทำได้

จากแบบทดสอบ มีนักเรียนไทยบางส่วนที่เมื่อเรียนรู้คำกริยา “看” ในแต่ละความหมาย รู้สึกได้ถึง ความยุ่งยากและซับซ้อน อันเนื่องมาจากในภาษาไทย คำว่า “ดู” ที่เทียบเคียงได้กับคำว่า “看” ในภาษาจีนกลาง

¹⁰ เหยี เลี้ยวรุ่ย. 2549. พจนานุกรมจีน-ไทย. กรุงเทพมหานคร. ทฤษฎี. หน้า 486

¹¹ เหยี เลี้ยวรุ่ย. 2549. พจนานุกรมจีน-ไทย. กรุงเทพมหานคร. ทฤษฎี. หน้า 233

ไม่ได้มีความหมายหลากหลายเท่า ดังนั้นเมื่อนักเรียนต้องการแสดงความหมายจึงไม่รู้ว่าควรใช้คำกริยา “看” อย่างไรถึงจะเหมาะสม ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถเขียนคำตอบออกมาได้

5. อภิปรายผลการวิจัย

ในการเรียนรู้คำกริยา “看” ของนักเรียนไทย พบข้อผิดพลาดในการใช้คำกริยา “看” ในแต่ละความหมายเป็นจำนวนไม่น้อย โดยข้อผิดพลาดส่วนมากพบในประเด็นการใช้คำใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกันมากที่สุด

ผู้วิจัยเห็นสาเหตุ คือ หนึ่ง อิทธิพลจากภาษาแม่ ผู้วิจัยเห็นตรงกับ หลู่เจี้ยนจี (1994) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนมักใช้ คำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือใกล้เคียง หรือมีความหมายแตกต่างกันไม่มาก โดยที่ลืมนำถึงในส่วนปัจจัยความแตกต่างทางด้านอื่นของคำ สองคือ กลยุทธ์การสื่อสาร หวังเจี้ยนจิน (1994) กล่าวว่า เพื่อให้บทสนทนายังคงดำเนินต่อไป นักเรียนจึงหลีกเลี่ยงการใช้คำที่ไม่คุ้นเคย เนื่องจากนักเรียนให้ความสำคัญกับเนื้อหาในบทสนทนา มากกว่าที่จะคำนึงถึงองค์ประกอบของคำที่จะนำมาใช้ โดยผู้วิจัยเห็นว่า ทั้งนี้ทั้งนั้นสาเหตุอาจเกิดจากการความรู้ความเข้าใจทางคำศัพท์ที่มีจำกัดของผู้เรียนร่วมด้วย สรุปได้ว่านักเรียนยังไม่สามารถเข้าใจในการใช้คำกริยา “看” ในแต่ละความหมายได้อย่างถ่องแท้ ถึงแม้จะผ่านการสอบวัดระดับทางภาษาจีน (HSK) ระดับ 4-6 แล้วก็ตามอีกทั้งยังสามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้คำหลายความหมาย (一词多义) ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจความหมายตามบริบท เป็นเรื่องที่ยากต่อนักเรียนไทยในการเรียนรู้ จึงเสนอแนะให้มีการวิจัยต่อยอดในการคิดแผนการสอนคำหลายความหมายต่อนักเรียนไทยในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เชิธรชัย เอี่ยมวรเมธ. 2010. **พจนานุกรมฉบับจีน-ไทย**. กรุงเทพมหานคร. รวมสาส์น.
- เผย์ เสี่ยวรุ่ย. 2549. **พจนานุกรมจีน-ไทย**. กรุงเทพมหานคร. ทฤษฎี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2006. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร. นานมีบุ๊คส์.
- Croft, William, & D. Alan Cruse. 2004. **Cognitive Linguistics**, Cambridge & New York, Cambridge University Press.
- Lakoff, George & Mark Johnson. 1980. **Metaphors We Live**, Chicago, University of Chicago, New York: Basic Books.
- 刘红英, 2009, **新汉语水平考试模拟试题集 1-6 级**, 北京, 北京语言大学出版社.
- 吕叔湘、丁声树, 2012, **现代汉语词典 (第 6 版)**, 北京, 商务印书馆.
- 孟琮, 2012, **汉语动词用法词典**, 商务印书馆.
- 周小兵, 2007, **外国人学汉语语法偏误分析**, 北京, 北京语言大学出版社.

“ทศมินทรราชสุดดี” สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

“พระเจ้าผู้ทรงเป็นความหวังของพสกนิกร” บทอาศิรวาทเฉลิมพระเกียรติ

ในวโรกาสวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษา 28 กรกฎาคม 2560

**“HOPE OF ALL THAI” THE COMMENDATION POETRY TO
COMMEMORATE TO THE KING MAHA VAJIRALONGKORN
BODINDRADEBAYAVARANGKUN ON THE OCCASION OF
HIS BIRTHDAY ON JULY 28TH, 2017**

ภัทรเวช พุ่มเพ็ญ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

E-mail: bhathraveh.fu@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

บทอาศิรวาทเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูรในวโรกาสวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษา 28 กรกฎาคม 2560 ผ่านหน้าหนังสือพิมพ์เป็นวาระกรรมเฉลิมพระเกียรติในแบบยุคสมัยใหม่ที่มีการนำเสนอผ่านสื่อมวลชนหลักอย่างสื่อหนังสือพิมพ์ ในด้านของรูปแบบเป็นการนำเสนอด้วยลักษณะของคำประพันธ์ด้วยบทร้อยกรอง นอกจากนี้เนื้อหาเพื่อถวายพระพรชัยมงคลแล้ว ยังสะท้อนภาพสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในฐานะที่ทรงเป็นศูนย์รวมใจของคนไทย ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระบุญญาธิการและมีพระบารมีแผ่ไพศาลผ่านพระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติ แตกต่างจากการเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นสมมติเทพที่สามารถบันดาลความสุขแก่ประชาชน อีกทั้งยังทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็น “ความหวังของพสกนิกร” ประกอบด้วยคุณสมบัติของพระมหากษัตริย์ที่ทรงพระบารมีและพระบุญญาธิการ

คำสำคัญ: บทอาศิรวาทเฉลิมพระเกียรติ, สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ABSTRACT

The commendation poetry to commemorate to King Maha Vajiralongkorn Bodindra debayavarangkun on the occasion of his birthday on July 28th 2017, as circulated through the front page of newspapers, is a modern work of literature that sought to honor His Majesty as the soul of the nation. By portraying the King as a meritorious icon, whose magnificence brought joy to the masses through his conduct of royal duties, this particular poem differentiates itself from previous works that have thus far portrayed the Thai king as a

demigod in the tradition of divine kingship. This leads to the conclusion that the core message of the poem is to present King Rama X as the hope of all Thais.

KEYWORDS: commendation poetry, King Maha Vajiralongkorn Bodindradebayavarangkun

1. บทนำ

การนำเสนอบทประพันธ์ประเภทร้อยกรองที่มีเนื้อหาเพื่อเทิดทูนพระเกียรติคุณ นับเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการสวดหรือสรรเสริญพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏมาช้านาน โดยมากมักเรียกว่า “อาศิรวาท” หรือ “อาเศียรวาท” หรืออาจเรียกว่า “วรรณกรรมขอพระเกียรติ” ซึ่งมีปรากฏมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ประมาณปี พ.ศ. 2017 - 2058 (ปราโมทย์ สกลรักความสุข, 2554, น.1) โดยกวีจะประพันธ์บทประพันธ์ประเภทร้อยกรองมีเนื้อหาสรรเสริญพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นสมมติเทพ หรือเทวราชา เช่นใน ขุนพ่ายโคลงฉันในสมัยอยุธยาตอนต้น ปรากฏบทอาศิรวาทพระเกียรติคุณของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ว่าทรงถือกำเนิดจากเทพเจ้า 11 พระองค์ ทรงเป็นนักรบที่ชาญฉลาด เชี่ยวชาญกลศึก รวมทั้งทรงเป็นปราชญ์ที่รอบรู้สรรพศาสตร์ทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งในปัจจุบันบทอาศิรวาทพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์มักปรากฏให้เห็นอย่างแพร่หลายในทุกสื่อไม่ว่าจะเป็นสื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อนิตยสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เรามักเห็นอย่างชินตาผ่านหน้าสื่อหนังสือพิมพ์

สำหรับบทอาศิรวาทที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ บ่อยครั้งมักปรากฏอยู่ส่วนบนมุมซ้ายสุดของหน้าหนังสือพิมพ์ หรือด้านในของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับในวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันบรมราชาภิเษก วันคล้ายวันพระราชสมภพ หรือวันประสูติของพระบรมวงศานุวงศ์ การนำเสนอบทอาศิรวาทบนหน้าหนังสือพิมพ์นั้น ส่วนใหญ่จะมีรูปแบบที่ไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก กล่าวคือมักปรากฏภาพพระบรมฉายาลักษณ์ หรือพระฉายาลักษณ์ พร้อมด้วยคำประพันธ์ที่มีรูปแบบหรือฉันทลักษณ์แบบต่างๆ มีเนื้อหาสรรเสริญพระเกียรติคุณและการถวายพระพรใน โอกาสดังกล่าว และในโอกาสจิตสมัยวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา นับเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาครั้งแรกนับตั้งแต่ทรงราชย์สืบต่อจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนปวงชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าต่างได้จัดกิจกรรมเพื่อเทิดพระเกียรติแสดงความจงรักภักดี และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทยอย่างเสมอมา ด้วยเหตุนี้บทอาศิรวาทเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูรที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อหนังสือพิมพ์จึงมีความสำคัญที่น่าสนใจที่จะนำมาศึกษาในฐานะที่เป็นวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติวันเฉลิมพระชนมพรรษาครั้งแรกนับแต่ทรงขึ้นทรงราชย์

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมบทอาศิรวาทเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 65 พรรษา ในปี พ.ศ. 2560 ที่ปรากฏบนผ่านการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ เพื่อศึกษาลักษณะการประพันธ์ทั้งในด้านรูปแบบ เนื้อหาที่ปรากฏในบทอาศิรวาท และการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายถึงสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูรที่ปรากฏในบทอาศิรวาทว่ากวีหรือผู้ประพันธ์ได้สื่อความหมายถึงพระองค์ท่านอย่างไร ทั้งนี้จากการรวบรวมบทอาศิรวาท

จากหนังสือพิมพ์ฉบับที่เผยแพร่ในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 จำนวน 7 ฉบับ โดยปรากฏบทอาศรัยบทจำนวน 37 ชิ้น ซึ่งบทอาศรัยบทบางชิ้นที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ซ้ำกันจะนับว่าเป็น 1 ชิ้น โดยสามารถจำแนกจำนวนบทอาศรัยบทตามรายชื่อหนังสือพิมพ์ดังปรากฏข้อมูลตามตารางต่อไปนี้

หนังสือพิมพ์	บทอาศรัยบท (จำนวนชิ้น)
ไทยรัฐ	10
ข่าวสด	8
มติชน	5
แนวหน้า	5
เดลินิวส์	3
โพสต์ทูเดย์	5
กรุงเทพธุรกิจ	1
รวมทั้งสิ้น	37

2. “ทศมินทรราชา ราชสุดี”

จากการศึกษาบทอาศรัยบทเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 65 พรรษา ที่ได้เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ภาคภาษาไทย ฉบับวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 จำนวน 37 ชิ้น พบว่ามีลักษณะการประพันธ์ร่วมกันหลายลักษณะ ทั้งด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหาที่ปรากฏในบทอาศรัยบท และการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายถึงสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรืออาจเรียกได้ว่ามีแบบแผนร่วมกันทั้งในด้านรูปแบบการประพันธ์ ด้านการนำเสนอเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาเพื่อนำเสนอภาพสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) **ด้านรูปแบบการประพันธ์** : จากการศึกษารูปแบบการประพันธ์บทอาศรัยบทเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 65 พรรษา จำนวน 37 ชิ้น ที่เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ทั้ง 7 ฉบับ พบว่ามีการนำรูปแบบของคำประพันธ์ที่หลากหลาย ทั้งกลอน โคลง กาพย์ และฉันท์ หากแต่มีจำนวนแตกต่างกันไป ดังตารางต่อไปนี้

รูปแบบคำประพันธ์	จำนวน (ชิ้น)
กลอนสุภาพ	27
โคลงสี่สุภาพ	5
โคลงมหาวชิราวุธ	1
กาพย์ยานี 11	2
กาพย์ฉบัง 16	1
อินทรวชิราฉันท์	1
รวมทั้งสิ้น	37

จากตารางจำแนกรูปแบบการประพันธ์บทอาศิรวาทเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร จำนวน 37 ชิ้น ที่เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ทั้ง 7 ฉบับ พบว่ามีบทอาศิรวาทที่ใช้รูปแบบกลอนสุภาพมากที่สุดถึง 27 ชิ้น รองลงมาคือโคลงจำนวน 6 ชิ้น แบ่งออกเป็นโคลงสี่สุภาพจำนวน 5 ชิ้น และโคลงมหาวิหังจำนวน 1 ชิ้น รองลงมาคือบทอาศิรวาทรูปแบบกาพย์จำนวน 3 ชิ้น แบ่งออกเป็นกาพย์ยานี 11 จำนวน 12 ชิ้น และกาพย์ฉบัง 16 จำนวน 1 ชิ้น นอกจากนี้ยังปรากฏบทอาศิรวาทในรูปแบบของฉันทเพียง 1 ชิ้น คืออินทริวิเชียรฉันท

การที่ผู้ประพันธ์นิยมแต่งบทอาศิรวาทด้วยรูปแบบคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพมากที่สุด อาจเป็นเพราะกลอนสุภาพหรือกลอน 8 อาจจะเป็นคำประพันธ์ที่มีฉันทลักษณ์ไม่ได้ยากจนเกินไป ไม่มีการบังคับเสียงวรรณยุกต์หากแต่การลงเสียงทำวรรณยุกต์นิยมใช้วรรณยุกต์บางเสียงเพื่อให้เกิดความไพเราะ สามารถทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในเนื้อหาคำประพันธ์ได้ง่ายมากกว่ารูปแบบการประพันธ์ประเภทอื่น ดังจะขอยกตัวอย่างต่อไปนี้

เสวยราชย์สว่างรัตนส์สวัสดิ์หล้า วชิราลงกรณศรี

“เฉลิมพระชนมพรรษา” พระจักรี สดุดีเอกบดินทร์ปิ่นปวงไทย (ไทยรัฐ, 2560, น.1)

ส่วนรูปแบบ โคลง กาพย์ และฉันทนั้นเป็นการประพันธ์ในรูปแบบที่มีความโอ้อ่าสง่างาม มีความเป็นทางการ จังหวะในการอ่านมีความขริบขลัง และต้องอาศัยต้องความสามารถเชิงกวี (ธานินทร์ จัตุหะศรี, 2547, น. 2) เพราะเนื่องจากคำประพันธ์รูปแบบ โคลง กาพย์ และฉันทเป็นคำประพันธ์ที่มีฉันทลักษณ์ที่ค่อนข้างรัดกุม มีการบังคับรูปวรรณยุกต์ คำเอก คำโท รวมไปถึงการบังคับใช้คำกรหรือคำลหุในการประพันธ์ฉันท ดังจะขอยกตัวอย่างต่อไปนี้

องค์ภูมิรินทร์ปิ่นแก้ว	จอมไผท
อัครยศเลิศไกร	เด่นด้าว
พระเกียรติยิ่งจอมไตร	สถิตคู่ เสมอกาล
เป็นมิ่งไทยเกริกก้าว	ส่องฟ้านางาม
น้ำพระทัยเย็นทั่วทั้ง	ธรณินทร์
ธ เสด็จชุบชีวิต	สุขล้ำ
ทวยราษฎร์ต่างขลิบ	ราชวัตร ขจรงาม
ตรึงแน่นกลางใจคำ	คู่แคว้นสยามมา
“ราชภัก” ประณตน้อม	ภักดี
ทูนเทิดไท้องค์ภูมิ	ผองข้าฯ
“วชิราลงกรณ” ขวัญชีวี	จงสฤษดิ์ สมฤทัย
พรเทพภูมิภพหล้า	ก่อให้เกิดเจริญชนม์ (มติชน, 2560, น. 29)

นอกจากนี้ยังมีการนำพระปรมาภิไธยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มาประพันธ์บทอาศิรวาทในรูปแบบของโคลงกระทู้จำนวน ๑ บท เป็นการแสดงให้เห็นถึงปฏิภาณไหวพริบของผู้ประพันธ์ได้เป็นอย่างดี

สมเด็จพระ กษัตริย์ไท	ไพฑูริย์ พระเอย
เจ้าอยู่หัว พระทรงชัย	ราชบุรุษน้อย
มหาวชิรา อคิษฐ์	เทิดพระเกียรติ
लगरण เหล่าราชบุรุษพร้อม	แซ่ซ้องสดุดี
บดินทร เจ้า	วชิรา
เทพย สยามเทวา	โอบเอื้อ
วรวง เหล่าประชา	ฉลองศก
กฐ พระทรงกุดเกื้อ	พสกซ้องสรรเสริญ
รัช ไทยเทิดเจ้า	ทรงพระเจริญ
กาล พสกสรรเสริญ	เทิดไท้
ที่ เย็นร่วมสุขเกิน	ไทยถิ่น
สิบ บุรพกษัตริย์ไท	มันแท้พระขวัญยืน (ข่าวสด, 2560, น. ๒๒)

(2) ด้านเนื้อหา : บทอาศิรวาทนอกจากจะเป็นวรรณกรรมที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อสรรเสริญถวายพระพรหรือยกย่องพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ในโอกาสสำคัญต่างๆ แล้ว ยังสามารถถ่ายทอดเนื้อหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ได้ ซึ่งจากการศึกษาบทอาศิรวาทเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร จำนวน ๓๗ ชิ้น พบว่านอกจากจะมีการแสดงให้เห็นถึงการถวายพระพรในโอกาสมหามงคลวันเฉลิมพระชนมพรรษาแล้ว ยังมีการถ่ายทอดเนื้อหาที่แสดงถึงพระบุญญาธิการ ทรงเป็นความหวังของพสกนิกรชาวไทย พระปรีชาสามารถ พระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติ และเนื้อหาที่มีการกล่าวถึงการทรงรับพระราชสมบัติสืบต่อจากสมเด็จพระบรมชนกนาถ

(2.2.1) เนื้อหาที่สรรเสริญพระบารมีและพระบุญญาธิการ ในฐานะที่ทรงเป็นเทวราชา หรือสมมติเทพ เปรียบประดุจเทพที่จุติลงมาเกิดเพื่อโปรดประชาชน ในห้วงมรรคาใต้พระบรมโพธิสมภาร ดังตัวอย่าง

พระจุติจากสวรรค์อันไพจิตร	เป็นมหานฤมิตทุกทศ
เฉลิมราชชาดิวงศ์พงษ์จักรา	เฉลิมองค์ทรงศักดิ์ค้ำฟ้าไทย (แนวหน้า, 2560, น.1)
สมเด็จพระทศมราชนาถวิเศษ	พระโปรดเกล้าทุกขภัยไทยศรี
เฉลิมพระชนมพรรษานาปรีดี	น้อมภักดีถวายพระพรบวรชัย (ข่าวสด, 2560, น.8)

นอกจากนี้ยังปรากฏเนื้อหาที่กล่าวถึงพระบารมีที่ปรากฏ และแผ่ไพศาลทำให้อาณาประชาราษฎร์มีความสงบสุขร่มเย็น และทรงได้รับการสดุดีจากทั่วทุกสารทิศ ดังตัวอย่าง

เฉลิมธรรมเฉลิมไทยเฉลิมทิพย์	ทิศทั้งสิบแซ่ซ้องเกริกก้องหล้า
เฉลิมพระชนม์เจริญยิ่งพระมิ่งฟ้า	บำรุงราษฎร์ศาสนาประชาชี
พระราชากู่แคว้นแผ่นดินสยาม	ฉัตรไทยงามเลิศล้วนถ้วนถิ่นที่
ถวายราชสักการะสดุดี	พระบารมีจรัสหล้าส่องฟ้าดิน (ข่าวสด, 2560, น.28)
ภูมินทร์องค์ปิ่นแก้ว	จอมไพท

อัครยศเลิศไกร	เด่นด้าว
พระเกียรติยิ่งจอมไตร	สถิตคู่ เสมอกาล
เป็นมิ่งไทยเกริกก้าว	ส่องฟ้านภางาม (มติชน, 2560, น. 29)
ขอเคชะพระบารมีศรีประเทศ	ทรงปกเกล้าคุ้มเกล้าชาวสยาม
เสียดแซ่ซ้องก้องไกลทั่วเขตคาม	เทิดพระนามนฤปดิจักรวิวงศ์ (แนวหน้า, 2560, น. 19)

(2.2.2) เนื้อหาที่แสดงว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นความหวังของพสกนิกร ซึ่งนอกจากจะทรงดำรงพระราชสถานะผู้สืบราชสันตติวงศ์รับราชสมบัติต่อจากพระบรมราชชนกแล้ว พระองค์ยังทรงเป็นความหวังของพสกนิกร หลังจากการเสด็จสวรรคตของสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ปวงชนชาวไทยมีความโศกเศร้า ห่มหมองและไร้ซึ่งศูนย์รวมใจ ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดบทอาศรัยที่แสดงให้เห็นว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นที่พึ่งและความหวังของพสกนิกร ดังตัวอย่างบทอาศรัยที่ว่า

ฝากชีวิไว้แนบแทบยุคลบาท	ธ คุ้มราษฎร์ประสพสุขทุกสมัย
มวลประชาชนบ้น้อมหลอมรวมใจ	ถวายชัยขอพระองค์ทรงพระเจริญ (ไทยรัฐ, 2560, น.2)
พระองค์เปี่ยมพระเมตตาประชารายฤทธิ์	พระเกียรติก็่องประกาศช้องประสาน
ทรงโอบอ้อมชาวประชาพระราชทาน	ทุกถิ่นฐานสร้างความหวังพลังใจ (ข่าวสด, 2560, น. 19)
พลังแห่งแผ่นดินหมดสิ้นแล้ว	เหลือพระทูลกระหม่อมแก้วเป็นความหวัง
ปวงประชาไม่หวั่นหวาดเพียงลำพัง	จักพร้อมพร้องอุ่นด้วยพระบารมี
นับแต่นี้ต่อไปในวันหน้า	พระผ่านฟ้าจะสานสุขทุกถิ่นที่
ทศพิศราชธรรมนำความดี	ส่องทั่วพื้นปฐพีแผ่นดินไทย (โพสต์ทูเดย์, 2560, น. 1)

(2.2.3) เนื้อหาที่แสดงว่าทรงสืบราชสันตติวงศ์ จากบทอาศรัยที่ถวายพระพรสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจำนวน ๓๗ ชิ้น มีเนื้อหาที่กล่าวถึงการสืบราชสมบัติต่อจากสมเด็จพระบรมราชชนกนาถ เป็นที่ชื่นชมของปวงพสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่า ดังตัวอย่างบทอาศรัยว่า

เทิดพระเกียรติองค์ราชันเป็นขวัญรัฐ	สืบร่มฉัตรทรงปกครองปกป้องหล้า
เจริญยศเจริญศรีพระปรีชา	พระศักดิ์ชนแซ่ซ้องก้องเกริกไกล (ไทยรัฐ, 2560, น. 32)
เริ่มวาระที่พระองค์ทรงครองราชย์	เปล่งโอกาสจริยวัตรนิรันดย์
สืบพระราชประเพณีศรี โชคชัย	เอกมโหฬารยาแห่งธานี (ไทยรัฐ, 2560, น. 8)
คือฉัตรแก้วเรืองรองของทวยราษฎร์	กราบพระบาทถวายพระพรอดิศรสมัย
ทรงสืบราชสันตติวงศ์ธำรงพิไล	ปกครองไทยให้ยืนยงขอ “ทรงพระเจริญ” (ข่าวสด, 2560, น. 32)
อัญเชิญไฉรรัตน์ซ้อง	สุขสานต์
บุญยิ่งบุญญาธิการ	พร้งพร้อม
ทรงราชย์สืบไอศุรีย์สราญ	เย็นยิ่ง
ศิริสวัสดิ์มนัสน้อม	เทิดไท้เฉลิมพระชนม์ (เดลินิวส์, 2560, น. 1)

ทรงเจริญตามรอยยุคลบาท
ทรงยึดมั่นพระปณิธานผ่านฟ้าไทย

ชนกนาถองค์ราชายุ้งใหญ่
ศูนย์รวมใจไทยทั้งชาติราษฎร์รักดี
(แนวหน้า, 2560, น. 6)

(2.2.4) เนื้อหาถวายพระพร จากบทอาศิรวาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในบทอาศิรวาททั้ง ๓๗ ชิ้น พบว่ามีการนำเสนอถวายพระพรควบคู่กันไปพร้อมกับการกล่าวสดุดี การกล่าวถึงพระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติ พระเกียรติยศและพระเกียรติคุณ รวมถึงการทรงราชย์สืบต่อพระราชบิดา อีกทั้งยังมีแบบแผนในการกล่าวถวายพระพรที่ผู้ประพันธ์มักจะถวายพระพรด้วยการกล่าวถึงการหลอมรวมใจของปวงชนชาวไทยเพื่อถวายพระพร ผสมกับการอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้มาถวายพระพรแด่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังตัวอย่างที่ปรากฏ

ยี่สิบแปดกรกฎากัมเกศิ
ครบกหสิบห้าพระชันษาครัน
ธ ประสงค์ได้ได้สมภิรมย์มาด
ห้วงเป็นแก้วแวววรรณสมัญญา
ขอพระยศแผ่ไปให้ไพศาล
ทีมาอุโกโหตุองค์บวร

องค์ภูมิวิฆรามไหศวรรค์
ขอรำชนจูงเกษมเปรมปรีดา
อีกแล้วคลาคลั่นตักยให้หรรษา
องค์มหาวชิราลงกรณ
บารมีสร้านแผ่ไปดุจไกรสร
ประนมกรทูลถวายชัยมงคล (ไทยรัฐ, 2560, น. 10)

ทรงเจริญตามรอยยุคลบาท
ทรงยึดมั่นพระปณิธานผ่านฟ้าไทย
ทรงทำนุบำรุงการศึกษา
คือกษัตริย์ขัตติยะสดุดี
ด้วยพระราชกรณียกิจคนานับ
ทรงห่วงใยไพร่ฟ้าเป็นอาจิน
เทิดมหาวชิราลงกรณ
เฉลิมพระชนมพรรษาพาเพิ่มพูน

ชนกนาถองค์ราชายุ้งใหญ่
ศูนย์รวมใจไทยทั้งชาติราษฎร์รักดี
ด้วยพระพระราชูปถัมภ์นำวิถี
พระทรงมีจริยวัตรฉัตรแผ่นดิน
ทรงสดับถึงทุกข์ให้ถวิล
พระบดินทรเทพยวรางกูร
ถวายพระพร ธ ธำรงทรงไธสุรย์
พงศ์ไพบุลย์จักรีวงศ์ทรงพระเจริญ
(แนวหน้า, 2560, น. 6)

เกิดพระเกียรติองค์ราชันเป็นขวัญรัฐ
เจริญยศเจริญศรีพระปรีชา
ฝากชีวีไว้แนบแทบยุคลบาท
มวลประชาชนบ้น้อมหลอมรวมใจ

สืบร่มฉัตรทรงปกครองปกป้องเหล่า
พระศักดิ์ดาชนแซ่ซ้องก้องเกริกไกล
ธ คู่มีราษฎร์ประสพสุขทุกสมัย
ถวายชัยขอพระองค์ทรงพระเจริญ
(ไทยรัฐ, 2560, น. 32)

น้อมสิริสวัสดิ์โรกาสเฉลิมพระชนม์
พระผู้เป็นร่มเกล้าผองชาวไทย
พระองค์เปี่ยมพระเมตตาประชาราษฎร์
ทรงโอบอ้อมชาวประชาพระราชทาน
พระมหากรุณาธิคุณอุ้นใจพสก
ทั่วเขตคามสยามรัฐเรืองวิไล

พรหมกาลมงคลแห่งสมัย
ประณตให้ถวายบังคมก้มสักการ
พระเกียรติกิจประกาศซ้องประสาน
ทุกถิ่นฐานสร้างควมหวังพลังใจ
พระบารมีแผ่ปกบันดาลให้
พระองค์เป็นดวงหทัยแห่งประชา

น้อมถวายพระพรชัยมงคล
ด้วยจงรักพรหมภักดีเทิดบูชา

รวมฤดีทุกเหล่าชนทุกทิศา
ถวายพระพรทั่วพารา “ทรงพระเจริญ”
(ข่าวสด, 2560, น. 19)

น้อมอัญเชิญพระไครรัตน์ประภัสสร
อดุลยเดชปกเกล้าครองชาติ
ขอกรองสร้อยร้อยมาลัยราชพุกภัย

ถวายพระพรแจ้งจำรัสศรี
ปิ่นปฐมพีเนิ่นนรินทร์กัลปาว (ข่าวสด, 2560, น. 8)
น้อมรำลึกเทิดพระคุณอดุลค่า

แทนใจไทยทุกชีวิตทุกข์
ขอพระเดชพระสยามเทวาธิราช
พร้อมจตุพิชพรบวรทวี

พลีบูชาด้วยจงรักมั่นภักดี
คุณพระศรีรัตนโกสินทรศกคส์ศรี
กตัญญูสิพระทรงเจริญนิรันดร (ข่าวสด, 2560, น. 11)

นอกจากนี้ยังพบว่าบทอาศิรวาทที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อถวายพระพรอย่างเดียวนั้นจะมีลักษณะที่สั้น ไม่มีการบรรยายถึงพระปรีชาสามารถ หรือพระราชกรณียกิจ แต่จะเป็นเพียงบทประพันธ์ที่มีเนื้อหาเพื่อถวายพระพรชัยมงคลเท่านั้น อาทิ

กราบบังคมทูลชัยพรอดิศร
บดินทรเทพยวรางกูร
ทั่วถิ่นไทยไพโรพนามหาสมุทร
พระบารมีปกป้องครองบันดาล

มหาวชิราลงกรณองค์ไอศุขย์
ไทยเกิดขุนขอพระองค์ทรงพระเจริญ (มติชน, 2560)
ถ้วนที่สดดินฟ้ามหาศาล
ยังยืนนานเทิดพระองค์ทรงพระเจริญ
(กรุงเทพธุรกิจ, 2560, น. 1)

(2.2.5) เนื้อหาที่แสดงถึงพระอัจฉริยภาพและพระราชจริยวัตรด้านต่างๆ จากพระราชกรณียกิจต่างๆ ที่ทรงปฏิบัติ ส่วนแล้วแต่แสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพ และพระราชจริยวัตรที่งดงามในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงปฏิบัติมาโดยตลอด นักประพันธ์ต่างถ่ายทอดเนื้อหาที่แสดงพระราชจริยวัตรด้านการทหาร ด้านนักพัฒนา ด้านการศึกษา ตลอดจนพระราชจริยวัตรด้านการบำรุงศาสนาและประชาชน ดังตัวอย่างบทอาศิรวาทที่ว่า

จักรีวงศ์องค์กษัตริย์จักรีธล
ราษฎร์น้อมเกล้าสดุดีศิระกราน

พระปรีชาจอมทัพไทยแผ่ไพศาล
น้อมควมมาลัยเทิดพระองค์ทรงพระเจริญ
(ไทยรัฐ, 2560, น. 18)

ทรงทำนุบำรุงการศึกษา
คือกษัตริย์ขัตติยะสตุดี
ด้วยพระราชกรณียกิจคนานับ
ทรงห่วงใยไพร่ฟ้าเป็นอาจัน

ด้วยพระพระราชูปถัมภ์นำวิถี
พระทรงมีจริยวัตรนิตร์แผ่นดิน
ทรงสดับถึงทุกข์ให้ถวิล
พระบดินทรเทพยวรางกูร (แนวหน้า, 2560, น. 6)

เฉลิมธรรมเฉลิมไทยเฉลิมพิภย์
เฉลิมพระชนม์เจริญยิ่งพระมิ่งฟ้า

ทิศทั้งสิบแซ่ซ้องเกริกก้องหล้า
บำรุงราษฎร์ศาสนาประชาชี (ข่าวสด, 2560, น. 28)

นอกจากเนื้อหาของบทอาศิรวาทที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแล้ว จากการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาศึกษาพบว่าบทอาศิรวาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 28 กรกฎาคม 2560 มีการนำเสนอบทอาศิรวาทถวายพระพรในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา 65 มีบทอาศิรวาทบางบทได้มีการระบุชื่อของบทอาศิรวาทกำกับเอาไว้ แม้ว่าทุกบทจะไม่ได้ประกอบด้วยชื่อบทอาศิรวาท

หากแต่การระบุชื่อของบทอาศิรวาทที่ปรากฏทั้ง 9 บทนั้น ต่างก็มีประเด็นสำคัญที่น่าสังเกตคือ มีการปรากฏแบบแผนการใช้คำ หรือการสร้างคำใหม่ขึ้นมาเพื่อระบุว่าอาศิรวาทดังกล่าวแต่งขึ้นมาเนื่องในโอกาสใด รวมไปถึงการประยุกต์ใช้พระปรมาภิไธยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ มาเป็นส่วนหนึ่งของชื่อบทอาศิรวาท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณสวดี (ไทยรัฐ, 2560, น. 10)
- ทศมินทรราชาสิรวาท 28 กรกฎาคม 2560 (ข่าวสด, 2560, น. 8)
- ถวายพระพรชัยมงคลมหาวชิราลงกรณ (มติชน, 2560, น. 35)
- มหาวชิราลงกรณาสิรวาท (แนวหน้า, 2560, น. 6 พิเศษ)
- ทิมาโยโก โหตุ สยามทศมินทรราชา 28 กรกฎาคม 2560 (แนวหน้า, 2560, น. 1)
- อาเศียรวาทถวายพระพรชัยมงคลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร (มติชน, 2560, น. 29)

นอกจากนี้ยังพบว่าบทอาศิรวาท 2 บทมีการตั้งชื่อบทอาศิรวาทโดยใช้โวหารอุปลักษณ์ในการเปรียบเทียบให้ผู้อ่านเห็นว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เคารพเทิดทูนของปวงชนชาวไทย และทรงเป็นพระราชชาติที่ยิ่งใหญ่ ได้แก่ พระจักรินปิ่นปวงไทย (ไทยรัฐ, 2560, น. 1) และมหาราชาสิรวาท (เดลินิวส์, 2560, น. 2)

(3) **ด้านการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายถึงสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** : ในส่วนของการใช้ภาษาเพื่อนำเสนอภาพสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ผู้ประพันธ์มักถ่ายทอด หรืออ้างถึงโดยการอุปมา ให้ผู้อ่านเห็นว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นที่เคารพและเทิดทูนสูงสุดของปวงชนชาวไทย ผ่านการใช้คำว่า **ปิ่น** **ฉัตร** เปรียบให้เห็นว่าพระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมใจ ทรงเป็นมงคลของพสกนิกรชาวไทย โดยใช้คำว่า **มิ่ง** **ขวัญ**

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังได้เลือกคำที่มีความหมายว่าเป็นสิริมงคลเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นความหวังของปวงชนชาวไทยที่พึ่งพระบรมโพธิสมภาร รวมไปถึงการอุปมาพระองค์ท่านทรงเป็นดวงอาทิตย์ โดยการใช้คำอุปมาผู้ประพันธ์ใช้คำที่มีความหมาย ดังต่อไปนี้

- ปิ่น สดุดีเอกบดินทรปิ่นปวงไทย (ไทยรัฐ, 2560, น. 1)
- ฉัตร คือฉัตรแก้วเรืองรองของทวยราษฎร์ (ข่าวสด, 2560, น. 32)
- มิ่ง เป็นมิ่งมั่นขวัญชาติพิลาสพิไล (ไทยรัฐ, 2560, น. 38)
- เป็นมิ่งไทยเกริกก้าว ส่องฟ้านภางาม (มติชน, 2560, น. 29)
- เป็นมิ่งขวัญนาครบรรชย์ (โพสต์ทูเดย์, 2560, น. 3)
- ขวัญ เทิดพระเกียรติองค์ราชันเป็นขวัญรัฐ (ไทยรัฐ, 2560, น. 9)
- เป็นมิ่งมั่นขวัญชาติพิลาสพิไล (ไทยรัฐ, 2560, น. 38)
- ขอทรงเป็นขวัญชาติ บำรุงศาสนราษฎร์ทั่วไทย (มติชน, 2560, น. 22)
- ดวงใจ พระองค์เป็นดวงหทัยแห่งประชา (ข่าวสด, 2560, น. 19)
- มิตร พระจุติจากสวรรค์อันไพจิตร เป็นมหานฤมิตทุกทิศ (แนวหน้า, 2560, น. 1)
- ดวงอาทิตย์ มหาวชิราลงกรณองค์ไอศุรีย์ (มติชน, 2560)

จะเห็นได้ว่าการใช้คำที่มีความหมายสื่อถึงสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ว่าจะด้วยรูปแบบคำประพันธ์แบบใดก็ตาม ผู้ประพันธ์มักจะนำเสนอคำที่มีความหมายที่สมพระเกียรติ ยกย่องพระองค์ท่านในฐานะที่ทรงเป็นพระประมุข หากแต่เป็นคำที่มีความหมายที่เรียบง่าย ไม่มีศัพท์ที่ยากแก่การเข้าใจ ทั้งนี้อาจจะตีความได้ว่าเพราะการนำเสนอบทอาศิรวาทต่างนำเสนอผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ที่มีผู้อ่านในระดับมวลชน จึงใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจในกลุ่มคนวงกว้างหากแต่ยังคงไว้ซึ่งแก่นและคุณค่าเชิงความหมายเอาไว้ได้เป็นอย่างดี

3. “นฤนาถสยามทศมินทรราชา” พระผู้ทรงเป็นความหวังของพลชนิกรชาวสยาม

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้นจะพบว่าบทอาศิรวาทราชสดุดี นับเป็นวรรณกรรมของพระเกียรติคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่แสดงออกถึงความจงรักภักดี ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชนอย่างหนังสือพิมพ์ การใช้ความเปรียบถึงพระมหากษัตริย์เป็นลักษณะการใช้ภาษาเพื่อสร้างพลังอำนาจในการสื่อสาร กวีต่างได้ถ่ายทอดภาษาที่แสดงถึงสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ว่าทรงเป็นที่เคารพเทิดทูนสูงสุด ทรงเป็นศูนย์รวมใจของคนในชาติ รวมไปถึงทรงเป็นความหวังที่ปวงชนชาวไทยพร้อมฝากชีวิตเอาไว้ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร การใช้ภาษาเพื่ออ้างถึงในลักษณะนี้พบบ่อยครั้งในบทอาศิรวาททั้ง 37 ชิ้นจนอาจจะเรียกว่าเป็นรูปแบบที่กวีใช้คำในการอ้างถึงพระองค์ได้

บทอาศิรวาทที่ได้นำมาศึกษาพบว่า ผู้ประพันธ์ไม่เพียงแต่แสดงเนื้อหาที่ถวายพระพรชัยมงคลในเท่านั้น แต่ผู้ประพันธ์ได้ฉายให้เห็นภาพของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าทรงเป็นสมมติเทพที่สูงส่งจุติลงมาจากสวรรค์เพื่อบำบัดทุกข์ของราษฎรและทรงไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพ และแสดงถึงลักษณะความเป็นมนุษย์ที่เลิศยิ่งกว่ามนุษย์คือทรงมีพระราชสถานะเป็นพระมหากษัตริย์ที่เป็นความหวังของประชาชนชาวไทย การขอให้ทรงคุ้มครองเหล่าทวยราษฎร์ให้มีความร่มเย็นเป็นสุข หรือเป็นศูนย์รวมใจของคนไทยจากการสูญเสียพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยลักษณะดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับที่ประคอง นิมมานเหมินท์ (2542, น. 24) พบว่าภาพของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ได้ปรากฏในบทอาศิรวาทเฉลิมพระเกียรติผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดเอาไว้ว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีความเป็นมนุษย์มากกว่าเป็นเทพเจ้า โดยที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ รวมถึงภาพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ผู้ประพันธ์ถ่ายทอดภาพของพระองค์ในฐานะที่ทรงเป็นพระบรมราชินีนาถ กวีได้ถ่ายทอดภาพของพระองค์ที่ทรงเป็นมนุษย์มากกว่าเทพเจ้า หากแต่ก็ทรงเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐทรงเปี่ยมไปด้วยพระเมตตาประดุจมารดา และมีพระสติปัญญาในการดับทุกข์เข็ญของราษฎร (ธานีรัตน์ จิตุทีศรี, 2547, น. 21)

นอกจากนี้บทอาศิรวาทเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กวีได้ถ่ายทอดภาพของพระองค์ท่านในฐานะผู้ที่สืบราชสันตติวงศ์จากสมเด็จพระราชบิดา ทรงมีพระอัจฉริยภาพด้านต่างๆ ทั้งด้านการเป็นจอมทัพไทย การเป็นผู้ทรงสืบสานพระราชปณิธานของพระราชบิดา พระราชกรณียกิจด้านการบำรุงการศึกษาผ่านโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ บำรุงพระพุทธศาสนา การเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในท้องที่ห่างไกล เป็นต้น เช่นเดียวกับการใช้ความเปรียบแบบอ้างถึง หรือการกล่าวถวายพระพรพระมหากษัตริย์ต่างมีขนบธรรมเนียมที่ถ่ายทอดกันมา หากวรรณกรรมในช่วงอยุธยาตอนปลายมักจะเป็นการกล่าวถึงคุณสมบัตินิพนธ์ของพระมหากษัตริย์ที่เป็นเทพเจ้าที่สามารถบันดาลความอุดมสมบูรณ์ มีพระเดชานุภาพยิ่งใหญ่เหนือคนทั้งปวง ตามคติความเชื่อเรื่องสมมติเทพ ซึ่งมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดจากบทอาศิรวาทในปัจจุบันที่ได้นำมาศึกษา กวีหรือผู้ประพันธ์ไม่ได้

ถ่ายทอดให้เห็นว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นเทพที่บันดาลความสุขให้แก่ราษฎร หากแต่ทรงปฏิบัติด้วยความสามารถที่ทรงเป็นมนุษย์คนหนึ่ง แม้ว่าทรงมีพระบุญญาธิการที่เหนือกว่ามนุษย์ทั่วไป แต่ก็ทรงนำพระสติปัญญามาปฏิบัติให้ประชาชนอยู่ดีกินดี แทนที่การใช้ฤทธิ์แบบเทพ

กล่าวโดยสรุปบทอาศิรวาทเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 65 พรรษา ที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 28 กรกฎาคม 2560 ที่นำเสนอ นับเป็นวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติแบบยุคสมัยใหม่ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชนที่มีความใกล้ชิดแนบแน่น พระราชนิพนธ์ที่ทรงราชสมบัติสืบต่อจากสมเด็จพระราชบิดา ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย และผู้ประพันธ์ต่างได้พยายามถ่ายทอดให้เห็นว่าพระองค์ทรงเป็นความหวังของพสกนิกร

4. เอกสารอ้างอิง

ธานีรัตน์ จตุทะศรี. (2547). “บทอาศิรวาทเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ: ภาพของพระราชินีในอุดมคติ” ในวารสารภาษาและวรรณคดีไทย 21 (ธันวาคม 2547), น. 1 - 26.

ประคอง นิมมานเหมินท์. (2542). “ภาพพระมหากษัตริย์ไทยจากวรรณคดีของพระเกียรติ” ใน วารสารภาษาและวรรณคดีไทย 16 (ธันวาคม 2542), น. 15 - 25.

ปราโมทย์ สกุลรักความสุข. (2554). ความเปรียบเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ในวรรณคดีของพระเกียรติสมัยกรุงศรีอยุธยา ถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. ฉบับวันที่ 28 กรกฎาคม 2560.

หนังสือพิมพ์ข่าวสด. ฉบับวันที่ 28 กรกฎาคม 2560.

หนังสือพิมพ์มติชน. ฉบับวันที่ 28 กรกฎาคม 2560.

หนังสือพิมพ์แนวหน้า. ฉบับวันที่ 28 กรกฎาคม 2560.

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. ฉบับวันที่ 28 กรกฎาคม 2560.

หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. ฉบับวันที่ 28 กรกฎาคม 2560.

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. ฉบับวันที่ 28 กรกฎาคม 2560.

การศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเสนอข่าวทางสมาร์ทโฟน

THE STUDY OF ERRORS LANGUAGE IN SMART PHONE NEWS

สุภากร นพพิชญ์กุล

อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

E-mail : supaporn.no@bu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเสนอข่าวทางสมาร์ทโฟน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากข่าวทุกประเภทจำนวน 948 ข่าวในหน้าหลักของคอลัมน์ LINE TODAY ที่นำเสนอทางสมาร์ทโฟน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – กันยายน 2560 โดยวิเคราะห์ข้อบกพร่องการใช้ภาษาในส่วนเนื้อหาข่าว ทั้งในเรื่องของการใช้คำและข้อบกพร่องในด้านตำแหน่งของคำ/ข้อความ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ และแสดงข้อมูลสถิติด้วยคำร้อยละ ผลการวิจัยพบว่ามีข้อบกพร่องในการเขียนรวม 651 ครั้ง แบ่งเป็นข้อบกพร่องในเรื่องของการใช้คำ 529 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 81.25 และข้อบกพร่องในด้านตำแหน่งของคำ/ข้อความ 122 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 18.74

คำสำคัญ: ข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทย ข่าว สมาร์ทโฟน

ABSTRACT

This research is quality research. The objectives of this research was to study the errors of reporting in smart phone. This research holds 948 news articles in the main page of LINE TODAY from May-September 2017. The research found 651 errors. The most frequently type involved word usage 529 (81.25%) and 122 of position of word and sentence (18.74%).

KEYWORDS: errors in Thai writing, News, Smartphone

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว โลกสมัยใหม่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมแห่งความรู้ มีคนจำนวนมากต้องการบริโภคข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้น โดยมี “สื่อมวลชน” เป็นสื่อกลางในการนำข่าวสารข้อมูลเผยแพร่สู่สาธารณชน ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างไร้ขีดจำกัดในยุคโลกาภิวัตน์นี้เป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้เกิดสื่อมวลชนในรูปแบบใหม่ๆ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีการรวมเทคโนโลยีระหว่างคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต เข้าไว้ด้วยกันในโทรศัพท์แบบสมาร์ทโฟน ทำให้การติดต่อสื่อสาร

ระหว่างคนในสังคมมีความสะดวก รวดเร็ว ผู้รับสารสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ละเอียดมากขึ้น มาลี บุญศิริพันธ์ (2550: 223) กล่าวว่าเหล่านี้เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้สื่อสิ่งพิมพ์อย่างหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ต่างก็ต้องปรับรูปแบบการนำเสนอข่าวสารข้อมูลในรูปลักษณะของหนังสือพิมพ์ไว้กระดาษ หรือที่เรียกกันว่า “หนังสือพิมพ์ออนไลน์”

ภาษาไทยที่ใช้เพื่อการเสนอข่าวเป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ การที่ผู้เขียนข่าวต้องทำงานแข่งกับเวลา จึงอาจทำให้มีข้อบกพร่องด้านการใช้ภาษาเกิดขึ้น นอกจากนี้ ทักษะการเขียนของผู้เขียนข่าวก็มีความสำคัญ ที่ทำให้ภาษาข่าวเปลี่ยนแปลงไปจากภาษามาตรฐาน ประณม จันทิม (2538: 1) และ วลัยรัตน์ อติแพทย์ (2533: 1) กล่าวว่า การเขียนเป็นทักษะที่ต้องอาศัยความรู้ ความคิด และต้องมีการค้นคว้าอย่างกว้างขวาง การที่ผู้เขียนจะสามารถเขียนได้อย่างมีศิลปะ ถูกต้องชัดเจนได้นั้น ต้องอาศัยความเข้าใจ รวมทั้งต้องมีประสบการณ์ในเรื่องที่เขียน และมีความรู้ทางภาษาที่ดีด้วยจึงจะนำไปสู่การเขียนที่มีประสิทธิภาพ

จากการเก็บข้อมูลข่าวที่เผยแพร่ในหน้าหลักของคอลัมน์ LINE TODAY ที่นำเสนอทางสมาร์ตโฟน ผู้วิจัยพบว่า การรายงานข่าวผ่านสมาร์ตโฟนนั้น มีจุดเด่นในเรื่องของการนำเสนอข่าวได้อย่างรวดเร็ว ผู้เขียนข่าวแทรกทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวประกอบการรายงานข่าวได้อย่างน่าสนใจ การใช้ภาษาพบว่ามีทั้งรูปแบบของการรายงานข่าวและการเล่าข่าว ส่วนวนภาษาที่ใช้มีทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่ายังคงปรากฏข้อบกพร่องของการใช้ภาษาในหลายลักษณะ เช่น การใช้ภาษาพูดปะปนในภาษาเขียน การใช้คำไม่ถูกต้องตามความหมาย และการเขียนผิด เป็นต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาในการเสนอข่าวทางสมาร์ตโฟน เพื่อให้เห็นลักษณะต่างๆ ของภาษาที่ใช้เพื่อการนำเสนอข่าว อันจะเป็นแนวทางในการศึกษาความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของภาษาไทยในสังคมอีกรูปแบบหนึ่ง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาข้อบกพร่องของภาษาภาษาที่ใช้ในการนำเสนอข่าวทางสมาร์ตโฟน

3. ทฤษฎีและกรอบแนวคิด

3.1 องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์และการเขียนข่าว

ข่าวคือการรายงานข้อเท็จจริง ข้อมูลรายละเอียด และเหตุการณ์ต่างๆ ให้ปรากฏสู่สาธารณชน โดยเหตุการณ์ที่นำมาเป็นข่าวนั้น จะมีอยู่หลายลักษณะ เช่น เหตุการณ์ที่กำลังเป็นที่สนใจของประชาชนในช่วงเวลาหนึ่งๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต (บุญณรัตน์ พิงคานนท์, 2548) การรายงานข่าวจึงเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องตั้งแต่การแสวงหาข้อมูล รวบรวมข้อเท็จจริง วิเคราะห์ ตรวจสอบ แล้วจึงนำมาเขียนเรียบเรียง โดยสามารถจำแนกข่าวได้หลายประเภท เช่น ข่าวสัมภาษณ์ ข่าวการประชุม ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวอาชญากรรม ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าววิทยาศาสตร์ ข่าวการศึกษา ข่าวสังคม ข่าวกีฬา และข่าวบันเทิง เป็นต้น

เมื่อผู้สื่อข่าวรวบรวมข้อมูลเหตุการณ์ได้แล้ว ก็จะนำข้อมูลที่ได้นำมาเขียนข่าวตามโครงสร้าง โดยโครงสร้างของข่าวตามหลักสากลนิยมจะประกอบด้วย หัวข่าว ความนำ ความเชื่อม และเนื้อข่าว (นาฏยา ตนานนท์, 2546)

หัวข้อ (Headline) เป็นส่วนแรกของข่าว ใช้ตัวหนังสือขนาดใหญ่กว่าธรรมดา มีลักษณะของการสรุป แนะนำเรื่องและสาระสำคัญของข่าว มักใช้คำสั้นๆ กระชับ บ้างก็ใช้คำที่สะดุดตา โดนใจจริง เพื่อเรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน

ความนำ (Lead) เป็นส่วนที่ต่อเนื่องจากหัวข้อใหญ่หรือหัวข่าวย่อ เป็นวรรคแรกของเนื้อหา ทำหน้าที่สรุปสาระที่สำคัญที่สุดของข่าว โดยสรุปว่าข่าวนั้นเกี่ยวข้องกับใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อใด (When) ทำไม (Why) และ อย่างไร (How) นอกจากนี้ความนำยังทำหน้าที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านติดตามอ่านรายละเอียดของข่าวต่อไป

ส่วนเชื่อม (Neck) เป็นส่วนต่อระหว่างความนำกับตัวเนื้อหา ส่วนเชื่อมจะทำหน้าที่โยงไปสู่ตัว เนื้อข่าว ทำให้เกิดสัมพันธภาพทางเนื้อหา เช่น กรณีที่ข่าวนั้นๆ ต้องการทำความเข้าใจเหตุการณ์ที่ผ่านมา ก็จะใช้คำเชื่อมขึ้นต้นเนื้อความว่า สืบเนื่องจาก , หลังจาก , จากกรณีที่ เป็นต้น

เนื้อหาข่าว (Body) เป็นส่วนรายละเอียดเนื้อหาของข่าวทั้งหมด ที่นำเสนอรายละเอียดของเหตุการณ์ โดยมักจะเรียงลำดับความสำคัญของรายละเอียดหรือประเด็นข้อเท็จจริง (ภาคภูมิ หรรณภา, 2554: 77) การเขียนเนื้อความจำเป็นต้องมีข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่เพียงพอ ทั้งยังต้องมีประเด็นที่ต้องการถ่ายทอดชัดเจน แล้วจึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดระเบียบ ก่อนนำไปเรียบเรียงเขียนเป็นเนื้อหาข่าวด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่เยิ่นเย้อ และไม่ใช้ประโยคซับซ้อน

3.2 องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา

จากการศึกษาทฤษฎีและกรอบแนวคิดของการใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์ พบว่า ภาษาหนังสือพิมพ์มีลักษณะเฉพาะตัว ไม่เคร่งครัดในเรื่องของการใช้ภาษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จันทส ทองช่วย (2538) ที่กล่าวถึงลักษณะของภาษาหนังสือพิมพ์ไว้ในบทความเรื่อง “กระแสคลื่นแห่งวัฒนธรรมการใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์ไทยปัจจุบัน” ว่าภาษาหนังสือพิมพ์นั้นไม่ใช่ภาษาแบบแผนที่เป็นแบบเรียนหรือตำราทางวิชาการ ไม่เคร่งครัดในเรื่องความเป็นทางการ แต่เป็นการผสมผสานระหว่างภาษาเขียนกับภาษาพูด ผู้เขียนเลือกใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่ายและเน้นย้ำความรู้สึก ทั้งยังนิยมใช้อักษรย่อ การใช้ชื่อเล่นหรือสมญานาม และการใช้โวหารนามนัย (Metonymy) แทนการกล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยตรงไปตรงมา นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เขียนข่าวใช้คำภาษาอังกฤษในการรายงานข่าวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2538) ที่กล่าวถึงภาษาหนังสือพิมพ์ไว้ในบทความเรื่อง “ภาษากับสื่อมวลชนในทศวรรษหน้า” ว่าสื่อมวลชนจะใช้ภาษาที่แปลกใหม่โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ เช่น ใช้ภาษาอังกฤษในการรายงานข่าวเพิ่มมากขึ้น การใช้ภาษาอังกฤษแทรกสลับกับภาษาไทย การใช้ประโยคกรรมแบบภาษาอังกฤษ มีการเรียบเรียงรูปประโยคและใช้ถ้อยคำสำนวนแบบภาษาอังกฤษ เป็นต้น

ผลการศึกษาวิเคราะห์ภาษาในข่าวหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในด้านภาษาพาดหัวข่าวและตัวข่าวของสรใน รอดนิตย์ (2538) พบว่าภาษาพาดหัวข่าวนั้นมีลักษณะเด่น คือ การใช้คำเรียกแทนบุคคลในข่าว การใช้อักษรย่อ การย่อคำหรือคำย่อ การใช้คำภาษาต่างประเทศ การใช้ลักษณนาม การใช้สมญานาม การหลอกล่อ การใช้สำนวนในรูปแบบใหม่ๆ การใช้โวหารภาพพจน์ และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบความต่างด้านการใช้ภาษาระหว่างพาดหัวข่าวกับตัวข่าว พบความแตกต่างในเรื่องการใช้คำ ประโยค สำนวน และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน โดยผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องถ้อยคำสำนวนใหม่ใน

หนังสือพิมพ์รายวัน ระหว่างปี พ.ศ.2537-2541 ของ น้ำเพชร สายบุญเรือน (2541) พบว่ามีการใช้ถ้อยคำสำนวน ในหนังสือพิมพ์รายวันที่เปลี่ยนไปในหลายลักษณะ เช่น การใช้ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ การดัดแปลงจาก ถ้อยคำสำนวนเดิม การนำถ้อยคำสำนวนเดิมมาใช้ในบริบทใหม่ และการใช้ถ้อยคำสำนวนที่มาจากต่างประเทศ โดยที่มาของถ้อยคำสำนวนนั้น บ้างก็มาจากถ้อยคำสำนวนเดิม เหตุการณ์ ข่าวที่รู้จักกันโดยทั่วไป เทคโนโลยี วิทยาการสมัยใหม่ หรือกิจกรรมเพื่อความบันเทิง

สำหรับการศึกษาวิเคราะห์คำสร้างภาพพาดหัวข่าวจาก หนังสือพิมพ์รายวันพุทธศักราช 2551 ของ พรสุภา อิ่มเนย (2552) พบว่าภาษาหนังสือพิมพ์นั้นมีลักษณะเฉพาะตัวเพราะมีวิธีการเลือกสรรคำเพื่อสร้างความสนใจของผู้อ่าน ซึ่ง ชีรวรา ชะบุรณ์ (2557) ก็ได้ศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาษาพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ พบว่าจากการที่ผู้เขียนข่าวเลือกสรรคำที่สร้างความสนใจในการเขียนพาดหัวข่าวนี้นี้ ทำให้พบว่าลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ การใช้คำเรียกชื่อ การใช้คำสมญานาม การใช้คำย่อ การย่อคำ และการใช้คำภาษาต่างประเทศ

ส่วนการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์บันเทิงของ กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์ (2558) พบว่า การใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์บันเทิงมีลักษณะเด่นที่พบ ได้แก่ การใช้คำและประโยค ประกอบด้วย การใช้คำสแลง การใช้อักษรย่อ การใช้คำเพื่อแสดงจำนวนในลักษณะเดียวกับภาษาต่างประเทศ การใช้ สมญานาม การใช้คำแสดงภาพพจน์ การเรียงคำลักษณะนามไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย การใช้คำตัดสั้น การใช้คำภาษาต่างประเทศ การใช้คำเลียนแบบเสียงพูด การใช้คำภาษาต่างประเทศร่วมกับคำภาษาไทย การใช้ภาษาพูด การใช้คำไม่สุภาพ การสะกดคำผิด การใช้คำผิดความหมาย การละประธานของประโยค การใช้สำนวนและการใช้ตัวอักษรภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

4. กรอบแนวคิด การวิจัย

จากการศึกษาเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับภาษาหนังสือพิมพ์และการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัยเป็นเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่า ภาษาการรายงานข่าวเป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะตัวและน่าสนใจ นอกจากจะมีการใช้ถ้อยคำ และรูปแบบใหม่ๆ ในการรายงานข่าวให้เข้าถึงกลุ่มคน ทุกเพศทุกวัย และปรับทิศทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแล้ว การนำเสนอข่าวที่ต้องให้ทันกับเวลาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พบข้อบกพร่องในการเขียนข่าว โดยผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดของการศึกษาได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ข้อบกพร่องในการเรียงของการใช้คำ	การสะกดคำไม่ถูกต้อง
	การใช้คำไม่ถูกต้องตามความหมาย
	การใช้คำกำกวม
	การใช้คำฟุ่มเฟือย
	การขาดคำหรือกลุ่มคำที่ทำให้ประโยคขาดความสมบูรณ์
	การใช้คำเฉพาะกลุ่ม
	การใช้คำย่อ อักษรย่อ
	การใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน
	การใช้คำลักษณนามไม่ถูกต้อง/ไม่ใช้ลักษณนาม
	การใช้ราชาศัพท์ไม่ถูกต้อง
กลุ่มที่ 2 ข้อบกพร่องในด้านตำแหน่งของคำ/ข้อความ	การเรียงลำดับคำ/กลุ่มคำในข้อความไม่ถูกต้อง
	การเว้นวรรคตอนไม่ถูกต้อง

5. ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาไทยในการเสนอข่าวทางสมาร์ทโฟน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลข่าวทุกประเภทจำนวน 948 ข่าวที่ปรากฏในหน้าหลักของคอลัมน์ LINE TODAY ที่นำเสนอทางสมาร์ทโฟน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – กันยายน 2560 โดยสนใจศึกษาข้อบกพร่องของการใช้ภาษาในส่วนเนื้อข่าว (Body) เท่านั้น ไม่ศึกษาภาษาที่ปรากฏในหัวข่าว ความนำ ส่วนเชื่อม รวมถึงไม่ศึกษาภาษาในบทสัมภาษณ์หรือภาพเคลื่อนไหวที่ผู้เขียนข่าวแทรกเข้ามาในเนื้อหาข่าว

6. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาข้อมูลด้านการใช้ภาษาของข่าวทุกประเภทจำนวน 948 ข่าวที่ปรากฏในหน้าหลักของคอลัมน์ LINE TODAY ที่นำเสนอทางสมาร์ทโฟน ตั้งแต่เดือนเมษายน – กันยายน 2560
3. วิเคราะห์การใช้ภาษาในส่วนเนื้อข่าว (Body) ในประเด็นดังต่อไปนี้
 - 3.1 ข้อบกพร่องในการเรียงของการใช้คำ/สำนวน
 - 3.1.1 การสะกดคำไม่ถูกต้อง
 - 3.1.2 การใช้คำไม่ถูกต้องตามความหมาย
 - 3.1.3 การใช้คำกำกวม
 - 3.1.4 การใช้คำฟุ่มเฟือย
 - 3.1.5 การขาดคำหรือกลุ่มคำที่ทำให้ประโยคขาดความสมบูรณ์
 - 3.1.6 การใช้คำเฉพาะกลุ่ม
 - 3.1.7 การใช้คำย่อ อักษรย่อ

3.1.8 การใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน

3.1.9 การใช้คำลักษณนามไม่ถูกต้อง/ไม่ใช่ลักษณนาม

3.1.10 การใช้ราชาศัพท์ไม่ถูกต้อง

3.2 ข้อบกพร่องในด้านตำแหน่งของคำ/ข้อความ

3.2.1 การเรียงลำดับคำ/กลุ่มคำในข้อความไม่ถูกต้อง

3.2.2 การเว้นวรรคตอนไม่ถูกต้อง

4. นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

และเสนอข้อมูลสถิติคำร้อยละ

5. การอภิปรายผลและแสดงข้อเสนอแนะ

7. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อบกพร่องด้านการใช้ภาษาในส่วนเนื้อหา (Body) ของข่าวทุกประเภทจำนวน 948 ข่าว พบว่ามีข้อบกพร่องจำนวนทั้งสิ้น 651 แห่ง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ข้อบกพร่องในเรื่องของ การใช้คำ		จำนวนที่พบ	คำร้อยละ
	การสะกดคำไม่ถูกต้อง	56	8.60
	การใช้คำไม่ถูกต้องตามความหมาย	42	6.46
	การใช้คำกำกวม	15	2.30
	การใช้คำฟุ่มเฟือย	105	16.12
	การขาดคำหรือกลุ่มคำที่ทำให้ประโยคขาดความสมบูรณ์	67	10.30
	การใช้คำเฉพาะกลุ่ม	32	4.91
	การใช้คำย่อ อักษรย่อ	78	11.99
	การใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน	98	15.05
	การใช้คำลักษณนามไม่ถูกต้อง/ไม่ใช่ลักษณนาม	24	3.69
	การใช้ราชาศัพท์ไม่ถูกต้อง	12	1.84
กลุ่มที่ 2 ข้อบกพร่องในด้าน ตำแหน่งของคำ/ข้อความ	การเรียงลำดับคำ/กลุ่มคำในข้อความไม่ถูกต้อง	58	8.90
	การเว้นวรรคตอนไม่ถูกต้อง	64	9.83

ผลการศึกษาพบว่า ภาษาในการรายงานข่าวทางส마트โฟนมีลักษณะเหมือนกับการรายงานข่าวทางหนังสือพิมพ์ กล่าวคือมีการใช้ภาษาที่แตกต่างไปจากภาษามาตรฐาน ใช้ถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย รูปแบบประโยคแตกต่างจากความเรียงทั่วไป นิยมใช้การย่อคำ ไม่ใช่ลักษณนาม ละประธานและคำขยาย และใช้คำฟุ่มเฟือย เป็นต้น

จากการวิเคราะห์การใช้ภาษาในส่วนเนื้อหา (Body) พบว่ามีข้อบกพร่องในเรื่องของการใช้คำ 10 ลักษณะ และ ข้อบกพร่องในด้านตำแหน่งของคำ/ข้อความ 2 ลักษณะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อบกพร่องในการเรื่องของการใช้คำ

ข้อบกพร่องที่พบมากที่สุดคือ การใช้คำฟุ่มเฟือย 105 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 16.12 รองลงมาคือ การใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน 98 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 15.05 การใช้คำย่อและอักษรย่อ 78 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 11.99 การขาดคำหรือกลุ่มคำที่ทำให้ประโยคขาดความสมบูรณ์ 67 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10.30 การสะกดคำไม่ถูกต้อง 56 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.60 การใช้คำไม่ถูกต้องตามความหมาย 42 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 6.46 การใช้คำเฉพาะกลุ่ม 32 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.91 การใช้คำลักษณะนามไม่ถูกต้อง/ไม่ใช่ ลักษณะนาม 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.69 การใช้คำกำกวม 15 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.30 การใช้ราชาศัพท์ไม่ถูกต้อง 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.84 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างข้อบกพร่องการใช้คำฟุ่มเฟือย

...หลังจากจับกุมตัวนายอนุสรณ์ได้เมื่อคืนที่ผ่านมา พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบปากคำผู้ต้องหา และพยานแวดล้อมตลอดทั้งคืนที่ผ่านมาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว...

LINE TODAY : คุณตัว “ไอ้ตัง” ขึ้นใจ 5 ขวบ ส่งฝากขัง-ค้ำประกัน (11 สิงหาคม 2560)

ตัวอย่างข้อบกพร่องการใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน

...นายพงศ์พันธ์ โกะสวัสดิ์ หรือ “หมี ตลาดแขก” อายุ 37 ปี หนึ่งในผู้ต้องหาที่ผลัดและใช้เท้าถีบลิ้น แบริบโรงพักจนล้ม...

LINE TODAY : จับได้แล้ว “หมี ตลาดแขก” ถีบลิ้นแบริบหนีห้องขังเมืองคอน (14 สิงหาคม 2560)

ตัวอย่างข้อบกพร่องการสะกดคำไม่ถูกต้อง

...เจ้าหน้าที่สอบสวนคดีพิเศษ หรือ ดีเอสไอ สนธิกำลัง เจ้าหน้าที่กรมการปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดชลบุรี ดำรวจท้องเที่ยว ดำรวจท้องที่ เข้าตรวจค้น ร้านอาหาร ภัตตราคาร 9 จุดในเมืองพัทยา...

LINE TODAY : DSI คุมโจมตรวจค้นร้านอาหารจันทน์พัทยา จำหน่ายรังนกปลอม (9 สิงหาคม 2560)

ตัวอย่างข้อบกพร่องการใช้คำไม่ถูกต้องตามความหมาย

...มีการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เป็นหญิงแต่งกายในชุดคอสเพลย์ 3 ราย พุดจาเชิญชวนให้มาดื่ม แอลกอฮอล์ที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง โดยระบุว่าร้านดังกล่าวมีโปรโมชันเบียร์....

LINE TODAY : จับจริง!! สาวเชียร์เบียร์โดนแล้ว โล่พิสดมขณาโปรโมชัน เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (1 สิงหาคม 2560)

ตัวอย่างข้อบกพร่องการใช้คำย่อและอักษรย่อ

...นายสุกฤษฎ์ ฤทธิานนท์ หัวหน้างานบริการวิชาการทางดาราศาสตร์ สตร.เปิดเผยว่า ปรากฏการณ์ จันทรุปราคาบางส่วนในครั้งนี้ เริ่มตั้งแต่เวลาประมาณ 00.23 น. ของวันที่ 8 สิงหาคม....

LINE TODAY : สตร.เผยหลายพื้นที่เฮ! ได้ชม “จันทรุปราคาบางส่วน” เห็นฟ้าหน้าฝน (5 สิงหาคม 2560)

ตัวอย่างข้อบกพร่องการขาดคำหรือกลุ่มคำที่ทำให้ประโยคขาดความสมบูรณ์

พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กล่าวถึงการ พิจารณาแต่งตั้งเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) คนใหม่ว่า ที่ประชุม ครม. มีการพิจารณาแต่งตั้ง ง รักเสนาะ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกระทรวงกลาโหม เป็นเลขาธิการ สมช.คนใหม่เรียบร้อยแล้ว

LINE TODAY : “บิ๊กป้อม” กรณียติ “พล.อ.วัลลภ” เลขา สมช.คนใหม่ สนใจความมั่นคง แคมป์ชาติ (1 สิงหาคม 2560)

ตัวอย่างข้อบกพร่องการใช้คำลักษณนามไม่ถูกต้อง/ไม่ใช้ลักษณนาม

ขณะเดียวกัน ชาวที่ 2 นักศึกษาไทยรอดตกเหวและยังไม่มีการกู้ซากกรงที่ติดอยู่กันเหว ทั้งที่ผ่านมาหลาย วันแล้ว ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนในสหรัฐฯ มากขึ้น

LINE TODAY : ทีมะกันออกข่าว กู้ศพ 2 นศ.ไทยซ้ำ (10 สิงหาคม 2560)

2. ข้อบกพร่องในด้านตำแหน่งของคำ/ข้อความ

ข้อบกพร่องที่พบมากที่สุดคือ การเว้นวรรคตอนไม่ถูกต้อง 64 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.83 ซึ่งค่อนข้าง ใกล้เคียงกับข้อบกพร่องในเรื่องของการเรียงลำดับคำ/กลุ่มคำในข้อความไม่ถูกต้อง ที่พบ 58 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.90

ตัวอย่างข้อบกพร่องการเว้นวรรคตอนไม่ถูกต้อง

ตัวอย่างข้อบกพร่องการเรียงลำดับคำ/กลุ่มคำในข้อความไม่ถูกต้อง

ผลการชันสูตรพบว่าน้องเป็นโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ ตั้งแต่เดือนเมษายนที่ผ่านมา แต่ไม่ได้รับการ รักษา เมื่อเริ่มเข้ามหาวิทยาลัยทำงานร่างกายไม่ได้พักผ่อน ประกอบกับกินอาหารเสริมกล้ามเนื้อ....

LINE TODAY : รุ่นพี่มหา'ลัยดังปิดสังเวียน หลังรุ่นน้องช็อกตายกลางนปฐมนิเทศ-แม่เต็กคาดโรคกำเริบ (5 สิงหาคม 2560)

ตัวอย่างข้อบกพร่องในเรื่องของการเรียงลำดับคำ/กลุ่มคำในข้อความไม่ถูกต้อง

คณะรัฐมนตรี (ครม.) เห็นชอบมาตรการภาษีเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการในพื้นที่น้ำท่วม ภาคอีสาน ได้แก่ มาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการบริจาคและสร้างแรงจูงใจในการบริจาคทรัพย์สิน โดยกำหนดให้เงินบริจาค ตั้งแต่ วันที่ 5 ก.ค. - 31 ต.ค. 60 ทั้งจากบุคคลธรรมดา บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลทั่วไป ที่บริจาคเงินหรือ ทรัพย์สิน เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการ สามารถนำเงินดังกล่าวมาหักลดหย่อนภาษีได้เพิ่ม 1.5 เท่า

LINE TODAY : ครม.เห็นชอบมาตรการภาษีช่วยผู้ประกอบการน้ำท่วม (1 สิงหาคม 2560)

8. การอภิปรายผล

การรายงานข่าวผ่านโทรศัพท์มือถือเป็นการรายงานข่าวอีกช่องทางหนึ่งที่มีความทันสมัย สามารถนำเสนอข่าวได้ทันเหตุการณ์ ด้วยรูปแบบการรายงานข่าวทั้งภาคเช้าและภาคบ่ายเหมือนกับข่าวในหนังสือพิมพ์ กระดาษทั่วไป ภาษาที่ใช้ในการรายงานข่าวเป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ ที่ต้องการสร้างความสนใจของผู้อ่านให้สนใจติดตามเนื้อหาข่าว นอกจากจะมีลีลาการเขียนข่าวที่แตกต่างไปจากการเขียนความเรียงประเภทอื่นๆ แล้ว สำนักข่าวที่เน้นการรายงานข่าวเชิงคุณภาพหรือเชิงปริมาณ เนื้อหาข่าวว่าเป็นข่าวหนักหรือข่าวเบา ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาษาข่าวมีลักษณะเฉพาะตัว

เมื่อเปรียบเทียบข้อได้เปรียบของการรายงานข่าวทางโทรศัพท์มือถือกับสื่อช่องทางอื่นๆ พบว่า ผู้เขียนข่าวนิยมแทรกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว คลิปที่เป็นข่าว คลิปบทสัมภาษณ์ ประกอบการเขียนข่าว ซึ่งทำให้เกิดความน่าสนใจมากกว่าหนังสือพิมพ์ที่เป็นกระดาษ แม้ว่ารูปแบบของการรายงานข่าวในอินเทอร์เน็ตจะมีลักษณะใกล้เคียงกันกับการรายงานข่าวในโทรศัพท์มือถือ แต่การรายงานข่าวในโทรศัพท์มือถือก็ได้รับความสนใจอยู่ไม่น้อย เพราะนอกจากจะสะดวกในการเข้าถึงแอปพลิเคชันแล้ว ยังไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม อีกทั้งหัวข้อเรื่องที่นำมารายงานใน LINE TODAY นั้นมีหลากหลายรูปแบบที่เหมาะสมกับคนทุกเพศทุกวัย และรายงานข่าวได้ครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็นข่าวที่เป็นประเด็นสำคัญในอดีต หรือปัจจุบัน และข่าวนำมาการเผยแพร่ในสื่ออื่น ๆ เช่น ทวิตเตอร์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น นอกจากนี้ผู้อ่านข่าวยังสามารถอ่านข่าวย้อนหลังได้ โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา และผู้เขียนข่าวก็สามารถให้รายละเอียดของข่าวได้อย่างชัดเจนโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่ในการเขียนข่าวอีกด้วย

แม้ว่าภาษาที่ใช้ในการเขียนข่าวจะมีลักษณะพิเศษที่ต่างไปจากงานเขียนประเภทประเภทอื่นๆ ในแง่ที่ผู้เขียนมักเลือกใช้กลวิธีการเขียนที่สามารถสร้างความน่าสนใจ แต่ข้อจำกัดในเรื่องของเวลาที่ต้องการรายงานข่าวอย่างเร่งรีบให้ทันต่อสถานการณ์ รวมถึงทักษะการเขียน และประสบการณ์ในการเขียนข่าวของผู้เขียนข่าว เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องในการใช้ภาษา ผู้เขียนข่าวจึงควรต้องคำนึงถึงการเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับบุคคล โอกาสและกาลเทศะ ทั้งยังต้องระวังในเรื่องของการใช้ภาษากำกวมหรือคลุมเครือ เพื่อให้การนำเสนอข่าวถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุด

9. ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาการใช้ภาษาของข่าวด้วยรูปแบบอื่นๆ เช่น วิธีการเล่าข่าว การรายงานเชิงตีความ การรายงานข่าวเชิงสืบสวน หรือ การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการเขียนข่าวในหนังสือพิมพ์และออนไลน์ เป็นต้น

10. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สุชาวัฒน์ ศศิพัฒน์วงศ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

11. เอกสารอ้างอิง

- กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์. 2558. การใช้ภาษาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์บันเทิง. *ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*. 17(2): 29-38
- ฉันทพิศ ทองช่วย. 2538. กระแสคลื่นแห่งวัฒนธรรมการใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์ไทยปัจจุบัน. *สารสถาบันภาษาไทย*. 2(2): 34-38.
- ธีรวัรา ขะบุรณ์. 2557. วิเคราะห์การใช้ภาษาพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นาฏยา ตนานนท์. 2546. **NEWS REPORTING** การรายงานข่าว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ NUT REPUBLIC.
- น้ำเพชร สายบุญเรือน. 2543. ถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ระหว่างปี พ.ศ.2537-2541. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประณม จันทิม. 2538. *การใช้ภาษาไทยในสื่อมวลชน ปัญหาและแนวทางแก้ไข*. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปณณรัตน์ พิงคานนท์. 2548. *การสื่อสารข่าวและการเขียนข่าวหนังสือพิมพ์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรสุภา อิ่มเนย. 2552. การศึกษาวิเคราะห์คำสร้างภาพพาดหัวข่าวจากหนังสือพิมพ์รายวันพุทธศักราช 2551. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภาคภูมิ วรรณภา. 2554. *การเขียนข่าวเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อินทนิล.
- มาลี บุญศิริพันธ์. 2550. บทบาทหน้าที่ในการนำเสนอข่าวการเมืองของสื่อมวลชนไทย. วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสาร สังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วลัยรัตน์ อติแพทย์. 2523. *การเขียน*. กรุงเทพมหานคร : อรุณลาดพร้าว.
- วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. 2538. ภาษากับสื่อมวลชนในทศวรรษหน้า. *สารสถาบันภาษาไทย*. 2(3): 48-57.
- สรไน รอดนิษฐ์. 2538. การวิเคราะห์ภาษาในข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษากรณีผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

LEGAL MEASURES ABOUT LIABILITY DAMAGE FROM UNSAFE PRODUCTS: CASE STUDY ENVIRONMENTALL FRIENDLY PRODUSTS

สibtารวตรี พันธุ์พงศ์ ฐิวิวัฒน์พงศ์

นักศึกษาระดับชั้นปริญญาโท สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดร.ยศศักดิ์ โกศัยกานนท์

รองศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: yotsaklaw@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยศึกษากรณีผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยทำการศึกษาความรับผิดที่เกิดจากความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ประเทศไทยมีกฎหมายที่ควบคุมความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมีมาตรการความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอยู่แล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถครอบคลุมไปถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้กฎหมายในประเทศไทยควรคำนึงถึงการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจากกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยแก้ไขมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ครอบคลุมไปถึงการก่อให้เกิดความเสียหายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งในพระราชบัญญัตินี้ควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมก็จะทำให้สินค้านั้นได้รับความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

ABSTRACT

This thesis aims at studying about liability for damage arising from unsafe product in case of the environmental friendly product. In respect of liability for damage arising from unsafe product, the study aims at suggesting appropriate legal measure in this regard.

The related laws are the Liability for Damage Arising from Unsafe Product Act B.E. 2551 and the Consumer Protection Act B.E. 2522 Amendment No. 3 B.E. 2556 that already included measure of liability for

damage arising from unsafe products but do not cover damage arising from unsafe products in connection with an environmental impact.

The researcher suggests such Thai laws should take into account of environmental protection by extending coverage to a cause of unsafe product having an effect to environment in relation to damage arising from unsafe products by revision of Section 5 of the Liability for Damage Arising from Unsafe Product Act B.E. 2551 and by keeping in mind of the act, should promote and support production of the environmental friendly product for augmenting safe products as a whole.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันมีการแข่งขันในด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรง อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมของโลก ที่ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร ทำให้ความต้องการสินค้าอุปโภคและบริโภคเพื่อการดำรงชีพมีมากขึ้น เป็นสาเหตุให้ผู้ประกอบการและผู้ผลิตสินค้าต่างๆพยายามคิดค้นวิธีการผลิตแบบสมัยใหม่ เพื่อนำมาใช้ผลิตสินค้าอุปโภคและบริโภคโดยผู้ประกอบการและผู้ผลิตสินค้าต่างๆภาคเอกชนที่จะต้องมีการแข่งขันกันผลิตสินค้า เครื่องอุปโภค และบริโภคออกสู่ตลาด เพื่อตอบสนองกับการเจริญเติบโตและการขยายตัวของจำนวนประชากร ซึ่งการแข่งขันทางธุรกิจถือเป็นการแข่งขันกันเพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาด รวมถึงการแข่งขันกันเพื่อให้ได้เป็นผู้นำตลาด ทำให้องค์กรธุรกิจต่างๆจึงต่างมุ่งศึกษา วิจัย และแสวงหาความรู้สมัยใหม่ อีกทั้งยังพยายามคิดค้นวิจัย โดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาช่วยในการผลิตเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจของตน และตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภคอย่างสูงสุด ซึ่งการแข่งขันดังกล่าวมีความสำคัญยิ่งในการดำเนินธุรกิจที่ต่างก็มุ่งหวังผลตอบแทนคือกำไรสูงสุดในการดำเนินธุรกิจ

เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ซื้อมาครอบครองหรือมีความไม่ปลอดภัยไปใช้ โดยไม่ทราบว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องอย่างไรย่อมก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย หรือจิตใจ ยังรวมถึงทรัพย์สินทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ เช่น กรณีการระเบิดของแบตเตอรี่หรืออุปกรณ์เสริมของโทรศัพท์มือถือที่ไม่ได้มาตรฐานแล้วก่อให้เกิดเพลิงไหม้ไปที่บ้านเรือนของผู้บริโภคสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือกรณีที่ผู้บริโภคใช้เครื่องสำอางหรือผลิตภัณฑ์เสริมความงามบางชนิดแล้วเกิดอันตรายขึ้นกับผิวหนังหรือร่างกายตามมา หรือกรณีที่เครื่องทำน้ำอุ่นเกิดไฟฟ้ารั่วทำให้เกิดไฟดูดผู้ใช้งานเสียชีวิต¹ เป็นต้น เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแล้วก็เป็นปัญหาที่ผู้บริโภคจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือเกิดจากความบกพร่องในตัวผลิตภัณฑ์นั่นเอง ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของผู้บริโภคเพราะผู้บริโภคไม่สามารถพิสูจน์ได้หรือพิสูจน์ได้ยาก เพราะผู้บริโภคไม่สามารถทราบถึงขบวนการและขั้นตอนในการผลิตที่สลับซับซ้อนของผลิตภัณฑ์นั้นได้ ซึ่งปัจจุบันพบว่าจะมีเพียงกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเท่านั้นที่จะเอาผิดผู้ผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ได้ ซึ่งเป็นเพียงขั้นตอนการเยียวยาและแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่ทำให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายได้รับการเยียวยา หรือการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม จึงเป็นสาเหตุทำให้

¹ มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ. (2550). ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน. หน้า 45.

ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคไม่ได้รับการแก้ไขได้อย่างตรงจุด ประเทศไทยจึงควรมีบัญญัติกฎหมายที่สามารถป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย หรือไม่ได้มาตรฐานให้แก่ผู้บริโภคอันเป็นสาเหตุให้เกิดผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้ได้รับการป้องกัน²

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้ศึกษาด้านนิติศาสตร์ และทราบปัญหาจากผลกระทบต่อผู้บริโภคข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะทำการศึกษา และเสนอแนะแนวทางการพัฒนากฎหมายดังกล่าวโดยการนำมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมาพัฒนา เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย และเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้แม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยจะมีกฎหมายหลายฉบับที่ควบคุมเกี่ยวกับสินค้าและผลิตภัณฑ์แต่ก็ไม่สามารถครอบคลุมสินค้าและผลิตภัณฑ์ได้ทุกประเภท อีกทั้งในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 จากการศึกษาพระราชบัญญัติดังกล่าว ยังมิได้มีการกำหนดให้ความคุ้มครองครอบคลุมในส่วนนี้เท่าใดนัก อีกทั้งความตื่นตัวด้านการคุ้มครองความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยนับว่ายังน้อยอยู่มาก ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ยังไม่มีหลักความรับผิดชอบเด็ดขาดหรือความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดที่เกี่ยวกับเรื่องของการก่อให้เกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในเรื่องของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งจะต้องใช้การเปรียบเทียบในกฎหมายต่างๆของประเทศไทย สามารถแบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

1) ความรับผิดชอบเด็ดขาดในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด คือการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลโดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิด ว่าผู้กระทำได้กระทำการโดยประมาทหรือกระทำโดยเจตนา

2) ความรับผิดชอบเด็ดขาดในกฎหมายที่มีโทษทางอาญา คือการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลโดยไม่ต้องคำนึงถึงสภาวะจิตใจของผู้กระทำความผิด ไม่คำนึงว่าผู้กระทำความผิดจะได้กระทำโดยประมาทหรือเจตนาหรือไม่

3) ความรับผิดชอบเด็ดขาดในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเกือบทุกประเด็นในพระราชบัญญัตินี้จะกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องหรือผู้บริโภค โดยผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบโดยเคร่งครัด กล่าวคือผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงการจงใจหรือความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ เพียงแต่ต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าสินค้ามีความชำรุด บกพร่อง และก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวผู้บริโภคอย่างไรเท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบกับ การป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศ เช่น ในสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น สังเกตได้ว่ามีความแตกต่างจากประเทศไทยที่กระบวนการดำเนินคดีเป็นไปอย่างล่าช้าส่งผลให้เมื่อเกิดความเสียหายหรืออันตรายจากสินค้าว่าผู้บริโภคจะได้รับการเยียวยาชดเชยความเสียหายได้นั้นใช้เวลานานมาก ซึ่งอาจทำให้ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ได้รับการเยียวยา และช่วยเหลืออย่างทันทั่วถึง ก่อให้เกิดปัญหาและความเสียหายต่อเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยอย่างมาก อีกทั้งประเทศไทยควรมีนำหลักกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่มีมาตรการป้องกันล่วงหน้าต่อความรับผิดชอบจากผลิตภัณฑ์

² ปิณฑนา เล่าอัครภักย์. (2552). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 46.

(Precautionary Principle for Product Liability Measure) ของประเทศอังกฤษที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน โดยบัญญัติอยู่ใน พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 (Consumer Protection Act 1987 หรือ The CPA) ซึ่งเป็นวิธีการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญมากเนื่องจากการแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหาโดยการจัดการกับความไม่แน่นอนในการผลิตสินค้า หรือความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในประเทศไทยด้วยเช่นกัน เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยในการอุปโภคและบริโภคสินค้า ประเทศไทยจึงควรมีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยให้ครอบคลุมถึงการก่อให้เกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในเรื่องการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม ในการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นธรรม ซึ่งย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศและกลุ่มคนอื่นๆ เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมาย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการคุ้มครองความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาของความเสียหายที่เกิดจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรม และสามารถบังคับใช้ได้จริง

3. สมมติฐานของการวิจัย

หากนำแนวทางการพัฒนามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ด้วยการบัญญัติให้มีการกำหนดมาตรการคุ้มครองก่อนล่วงหน้าให้สอดคล้องกับมาตรการคุ้มครองในภายหลัง อีกทั้งบัญญัติในเรื่องความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัดจากการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิตสินค้าในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยให้ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 และพระราชบัญญัติความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ก็จะสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพในอันที่จะเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้อย่างทันท่วงที และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการค้นคว้าโดยใช้วิธีศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเป็นการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสาร และวารสารกฎหมายที่เกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย คำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ตลอดจนข้อมูลทางกฎหมายจาก

เว็บไซต์อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวกับบทบัญญัติทางกฎหมายต่างๆ รวมถึงคำอธิบาย บทความ หรือข้อคิดเห็นต่างๆ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ กับหลักกฎหมายของไทย รวมถึงคำพิพากษาของศาล แล้วนำมาวิเคราะห์ สรุปผลและเสนอแนะแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

5. สรุปผลการวิจัย

การผลิตสินค้าส่วนมากใช้ความรู้ ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นอย่างมาก ทำให้ในบางครั้งผู้บริโภคไม่สามารถตรวจพบได้ว่าสินค้านั้นมีความปลอดภัยหรือไม่ปลอดภัย หากสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภค อีกทั้งยังรวมไปถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาตินั้น ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กลับมิได้บัญญัติถึงความเสียหายในส่วนนี้ไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งการที่พระราชบัญญัตินี้กล่าวมิได้บัญญัติในเรื่องความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไว้จึงเกิดเป็นปัญหาว่าหากเกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะใช้บทบัญญัติใดในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มากำหนดความรับผิดที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้วิจัยเห็นว่าจึงจำเป็นต้องบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องความเสียหายที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเป็นอุดช่องว่างของกฎหมาย เป็นการเสริมสร้างความปลอดภัยของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งการที่พระราชบัญญัตินี้กล่าวมิได้มีบทบัญญัติครอบคลุมไปถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น มิได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ได้กำหนด เรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาตินั้น พบว่าในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้วางกรอบของการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติไว้ในมาตรา 57 และมาตรา 58

หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดในพระราชบัญญัตินี้เป็นการกำหนดไว้อย่างกว้าง และไม่ครอบคลุมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในเรื่องของผลกระทบที่ไปเกิดกับสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ผู้ประกอบการกระทำสินค้าที่ก่อให้เกิดน้ำเสีย หรือกรณีการปล่อยโคลนลอยแล้วไปตกในป่าหรือบ้านเรือนของประชาชนก่อให้เกิดไฟไหม้ป่า เพราะตัวผลิตภัณฑ์โคลนลอยนั้นทำจากกระดาษหรือผ้าบางๆ ยึดติดกับตัวโคลนด้วยเชือกและลวดอ่อน ใช้กระดาษ ขุบเทียน ขี้ผึ้ง หรือพาราฟินเป็นเชื้อเพลิง เมื่อจะปล่อยจึงจุดไฟสุ่มคว้นให้ลอยขึ้นไปในอากาศปัญหาที่เกิดขึ้นเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการจุดติดไฟของเชื้อเพลิงซึ่งทำให้เกิดกลิ่นและควันส่งผลให้เกิดความรำคาญต่อบ้านเรือนที่อยู่ในบริเวณนั้นได้ นอกจากนี้ก็อีกปัญหาสำคัญที่ตามมาเมื่อเชื้อเพลิงของ โคลนลอยเผาไหม้หมด คือ โคลนลอยจะตกลงไปติดอยู่กับหลังคาบ้านเรือนหรือสายไฟแรงสูง ซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิงไหม้สร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่นั้นได้ รวมถึงหากโคลนลอยที่เผาไหม้ไม่หมดและตกลงสู่พื้นก็จะกลายเป็นปัญหามลพิษในพื้นที่อีกด้วย ซึ่งอาจจะเกิดปัญหาทำให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้เสียหาย ซึ่งปัญหาการไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในพระราชบัญญัติความเสียหายที่เกิดขึ้น

จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษมีบทบัญญัติในเรื่องของการก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ในหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ซึ่งกฎหมายในเรื่องดังกล่าวของประเทศอังกฤษ กล่าวคือความไม่ปลอดภัยของสินค้าใน พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 มาตรา 3 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ความไม่ปลอดภัย” หมายถึง สินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องขาดความปลอดภัยอันพึงคาดหมายได้โดยบุคคลทั่วไป โดยหมายความรวมถึงความปลอดภัยในชิ้นส่วนที่ใช้ในการผลิต หรือประกอบเป็นสินค้าชิ้นสุดท้ายที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ชีวิต ร่างกาย สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับการพิจารณาความไม่ปลอดภัยในสิ่งที่คนทั่วไปมีสิทธิที่จะคาดหวังในความปลอดภัยจากสินค้าจะต้องคำนึงถึงสภาวะแวดล้อม รวมถึง

1) ลักษณะและวัตถุประสงค์ในการนำผลิตภัณฑ์ออกวางจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ที่นำออกจำหน่าย ท้องตลาด เช่น การบรรจุ การใช้เครื่องหมาย และคำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ หรือการคำเตือนเกี่ยวกับการกระทำหรือการควั่นการกระทำในสิ่งที่มีอยู่หรือเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์

2) สิ่งใดก็ตามที่มีเหตุผลอันสมควรคาดหวังได้ว่าควรจะต้องมีหรือเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์นั้น และ

3) ช่วงเวลาที่ผลิตภัณฑ์นั้นถูกนำออกจำหน่ายโดยผู้ผลิตไปยังบุคคลอื่น

ส่วนในสหรัฐอเมริกานั้นมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดไว้ว่าผู้ผลิตจะต้องใช้ความระมัดระวังและป้องกันให้ดีที่สุด เพื่อให้แน่ใจว่าสินค้ามีคุณภาพ และความปลอดภัยต่อการบริโภค มิฉะนั้นแล้วถ้าเกิดความเสียหายขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย อาจทำให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคหรือผู้ใช้สินค้าได้ ถึงแม้ว่าผู้ผลิตหรือผู้ขายจะไม่ได้ประมาทเลินเล่อในการตรวจสอบดูแลการผลิตก็ตาม ดังนั้นหลักความรับผิดโดยเด็ดขาด (Strict Liability) จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญของ Restatement of The Law Third, Torts : Product Liability มาตรา 402 A มุ่งเน้นไปที่ลักษณะสินค้าของจำเลยเป็นผู้ผลิตและความเสียหายจากผลิตภัณฑ์ ตลอดถึงการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะส่วนรวม ยังรวมไปถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญ เช่น ผู้บริโภคที่หมีกัมพิพ หรือทิ้งผลิตภัณฑ์ที่ติดทนนาน ซึ่งสารพิษที่อยู่ในสินค้าดังกล่าวมีความคงทนมาก และย่อยสลายได้ยากลงในแม่น้ำ ท้นที่ที่มีการทิ้งสินค้าดังกล่าวก็สามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศได้ ทำให้สหรัฐอเมริกาเล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจึงได้มีการบัญญัติกฎหมายให้มีความครอบคลุมไปถึงการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยกับกฎหมายต่างประเทศทั้ง 2 ประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ว่า “เมื่อเกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้ว และความเสียหายนั้นกระทบไปถึงสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติ ผู้ประกอบการต้องรับผิด ไม่ว่าการกระทำนั้นจะกระทำโดยประมาทหรือจงใจก็ตาม” ผู้วิจัยเห็นว่าหากเพิ่มข้อความดังกล่าวลงในมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะทำให้ขอบเขตในการรับผิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยนั้นมีความครอบคลุมและสามารถป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่สิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการพัฒนากฎหมายของประเทศไทยให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้

เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งเพื่อประโยชน์ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย สามารถนำมาปรับใช้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างทันท่วงที โดยการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติไว้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ หากมีการแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจากผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้มีการใช้บังคับอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการคุ้มครองและป้องกันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้ดียิ่งขึ้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความหมาย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการคุ้มครองความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
3. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาของความเสียหายที่เกิดจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย
4. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะทางการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรม และสามารถบังคับใช้ได้จริง

7. ข้อเสนอแนะ

1. ควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติใน มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยให้ครอบคลุมถึงการก่อให้เกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เรื่องของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยบัญญัติว่า

“ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทหรือไม่ก็ตาม และเมื่อเกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้ว และความเสียหายนั้นกระทบไปถึงสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะกระทำโดยประมาทหรือจงใจก็ตาม”

ผู้วิจัยเห็นว่าหากเพิ่มเติมข้อความดังกล่าวลงในมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ก็จะช่วยให้ขอบเขตในการรับผิดชอบจากความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยนั้นมีความครอบคลุมและสามารถป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่สิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยให้สามารถนำมาปรับใช้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างทันท่วงที โดยการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติไว้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจากผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้มีการใช้บังคับอย่างเคร่งครัด เกิดความ

เหมาะสมและสอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองและป้องกันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้มากยิ่งขึ้น

2. การบัญญัติพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ออกใช้บังคับเพื่อให้เป็นกฎหมายกลางในการดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการมองเห็นปัญหาในการคุ้มครองผู้บริโภคโดยมาตรการทางกฎหมาย ซึ่งพระราชบัญญัตินี้กล่าวถึงขบวนการคุ้มครองผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบโดยเคร่งครัดของผู้ประกอบการ และจะต้องอาศัยบทบัญญัติในกฎหมายแพ่งหรือการลงโทษผู้ประกอบการตามกฎหมายอาญา เพราะอย่างยิ่งไม่มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องดังกล่าว อีกทั้งกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายกลางแต่กลับไม่มีการนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดบัญญัติไว้ เพียงแต่กำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้พิสูจน์ในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นว่ามีสาเหตุมาจากผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของตนเองเท่านั้น เช่น ในมาตรา 36 ที่กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจในการออกคำสั่งให้ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นผู้ดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค หากผู้ประกอบการพิสูจน์แล้วพบว่าความเสียหายเกิดจากการนำเข้าสู่สินค้าผู้ประกอบการก็ต้องรับผิดชอบ การบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจึงยังมีข้อบกพร่องในเรื่องความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดของผู้ประกอบการ ซึ่งถือเป็นการบัญญัติกฎหมายโดยมิได้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย หลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด คือการกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ตนผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ โดยปกติแล้วบุคคลจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายก็ต่อเมื่อมีการกระทำการใดที่มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งทำให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้น

ผู้วิจัยเห็นควรที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 มาตรา 36 โดยกำหนดว่า “ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ตนผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่” เพื่อเป็นการเพิ่มขอบเขตให้ครอบคลุมไปถึงขั้นตอนการผลิต การนำเข้า หรือการจำหน่ายก็จะทำให้กฎหมายดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการใช้บังคับกับผู้ประกอบการได้มากยิ่งขึ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าโดยทั่วไปบุคคลจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายก็ต่อเมื่อได้กระทำการใดอันเป็นความผิดหรือสิ่งที่ผิด อย่างไรก็ตามหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดนั้นเป็นแนวคิดที่กำหนดให้ต้องมีความรับผิดชอบโดยปราศจากความผิด แต่หลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดนี้ แม้จะเป็นการกำหนดความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัดกว่าหลักกฎหมายทั่วไป แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ความรับผิดชอบนี้เป็นความรับผิดชอบเด็ดขาดหรือโดยสมบูรณ์ไม่ เพราะในเรื่องความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดนั้นกฎหมายจะมีการกำหนดเหตุที่ยกเว้นทำให้บุคคลไม่ต้องรับผิดชอบโดยเคร่งครัดไว้ด้วย เช่น ความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุที่ผู้ได้รับความเสียหายเป็นผู้ก่อขึ้น เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมายได้อย่างแท้จริง เพราะหากนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ก็จะทำให้กฎหมายของประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถอุดช่องว่างในการกระทำความผิดของผู้ประกอบการสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้อีกด้วย

9. เอกสารอ้างอิง

- จิราพร สุทันกิตระ. (2553). พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551. รายงานวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เฉลิมชัย กักเกียรติกุล. (2557). ทฤษฎีกฎหมายความรับผิดชอบในสินค้าที่บกพร่องในสหรัฐอเมริกา. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://chalermchai-nbtc.blogspot.com/2014/03/blog-post_7539.html [2560, 3 พฤศจิกายน].
- ปกรณ์ นิลประพันธ์. (2548). การพัฒนามาตรการคุ้มครองผู้บริโภค. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.lawreform.go.th [2560, 14 มกราคม].
- ปีลันธนา เล่าอัครภักย์. (2552). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพโรจน์ นวนุช. (2553). สินค้าที่ไม่ปลอดภัยอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ. (2550). ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สุกัญญา ขวัญเพชร. (2556). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจนำเข้า. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2552). พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามกฎหมายเยอรมัน. ดุลพาห, 56 (1).

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลผู้ประกอบการเครื่องสำอาง

LEGAL MEASURE RELATING TO CONTROL OF BUSINESS PERSON COSMETIC

ฐิรณารณ คําพฐ

หลักรัฐตรนตศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ

คณะนตศาสตร มหาวิทยาไลยศรีปทุม

E-mail:tirayaporn.tookta@gmail.com

ดร.ยศศักดิ์ โกไศยกานนท์

รองศาสตราจารย์ คณะนตศาสตร มหาวิทยาไลยศรีปทุม

E-mail:yotsaklaw@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลเครื่องสำอาง โดยทำการศึกษาหลักการพื้นฐานของการคุ้มครองผู้บริโภค และการควบคุมและกำกับดูแลเครื่องสำอาง เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาการมีกฎหมายหลายฉบับที่ควบคุมกำกับดูแลเครื่องสำอางของประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 พระราชบัญญัติความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนกันของกฎหมายและส่งผลให้ไม่สามารถควบคุมหรือกำกับดูแลเครื่องสำอางได้อย่างชัดเจน อีกทั้งกฎหมายในประเทศไทยยังไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติเครื่องสำอางแห่งอาเซียน (ASEAN Cosmetic Directive ACD)

ผู้วิจัยเห็นควรให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในประเทศไทยให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติเครื่องสำอางแห่งอาเซียน (ASEAN Cosmetic Directive ACD) ก็จะทำให้กฎหมายสามารถควบคุมและกำกับดูแลเครื่องสำอางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ABSTRACT

This thesis aims at studying legal measure relating to control of cosmetics with reference to fundamental principles of consumer protection, control and supervision of cosmetics in order to suggest appropriate and effective legal measures.

The study finds that several governing Thai laws to supervise and control cosmetics i.e. the Cosmetics Act B.E. 2535 Amendment No. 3 B.E. 2558, the Consumer Protection Act B.E. 2522 Amendment No. 3 B.E.

2556, the Liability for Damage Arising from Unsafe Product Act B.E. 2551 and the Civil and Commercial Code engender overlapping laws and indefinite or ineffective control or supervision of cosmetics. Furthermore, these Thai laws are not pursuance with provisions of the ASEAN Cosmetic Directive (ACD).

The researcher deems appropriate to have revision of these Thai laws to be in line with the ASEAN Cosmetic Directive (ACD) for more efficient control and supervision of cosmetics by law.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันเครื่องสำอางเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวัน ยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีด้านต่างๆก็ยิ่งมีมากขึ้น การผลิตเครื่องสำอางจึงได้ถูกพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามไปด้วย ธุรกิจต่างมีการผลิตและพัฒนาเครื่องสำอางเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนที่ต้องการใช้เครื่องสำอางที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่ง จึงทำให้เครื่องสำอางมีการพัฒนาและการปรับปรุงอยู่อย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งวัฒนธรรมและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาก็มีส่วนที่ทำให้การเลือกใช้เครื่องสำอางเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน แต่ในปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ไม่ค่อยส่งผลกระทบต่อความต้องการของการเลือกซื้อเครื่องสำอางมากนัก เพราะเครื่องสำอางเป็นสินค้าที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ทุกเพศ ทุกวัย ขึ้นอยู่กับว่าผู้บริโภคเครื่องสำอางนั้นมีวัตถุประสงค์ใดในการเลือกบริโภค เครื่องสำอางนั้นจัดได้ว่ามีความหลากหลายทั้งในด้านของรูปแบบ ลักษณะการใช้งาน อีกทั้งยังสามารถหาซื้อได้ง่าย และเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีผู้ผลิตและผู้จำหน่ายหลายราย เพราะเครื่องสำอางเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีผู้บริโภคอยู่ตลอดเวลา ในการเลือกใช้เครื่องสำอางควรเลือกใช้ตามความเหมาะสมกับตนเองเป็นสำคัญเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายจากการเลือกบริโภค

ประเทศไทยได้มีกฎหมายพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 เป็นแม่บทในการกำกับดูแลเครื่องสำอางที่ผลิตหรือนำเข้ามาจำหน่ายตั้งแต่ พ.ศ. 2535 มาจนถึงปัจจุบันและถึงแม้ว่ากฎหมายจะมีข้อกำหนดที่ชัดเจนในเรื่องของการควบคุมเครื่องสำอางแต่ก็จะมีผู้ลักลอบผลิตเครื่องสำอางออกมาวางขายทั้งที่ได้ขึ้นทะเบียน และลักลอบผสมสารอันตรายลงในเครื่องสำอางไม่ว่าจะเป็นสารปรอท (Mercury) ไฮโดรควิโนน (Hydroquinone) แอมโมเนีย (Ammonia) หรือกรดวิตามิน เอ (Retinoic Acid) ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสารที่กฎหมายกำหนดห้ามใช้ในเครื่องสำอางทั้งสิ้น รวมทั้งการจัดทำฉลากเครื่องสำอางที่ไม่ถูกต้อง เช่น การไม่ระบุรายละเอียดของผู้ผลิต หรือผู้นำเข้า การหลอกลวงผู้บริโภคด้วยการหลอกลวงแหล่งที่มาแหล่งผลิตตลอดจนส่วนผสมของเครื่องสำอางจนเป็นเหตุให้ผู้บริโภคหลงเชื่อ และซื้อมาใช้จนได้รับอันตราย เพราะการใช้เครื่องสำอางเหล่านี้มีความเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายจากสารห้ามใช้ต่างๆมีผลทำให้ผู้ใช้เกิดความระคายเคือง เกิดจุดด่างดำ ผิวน้ำดำ เป็นฝ้าถาวรรักษาไม่หาย เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่นเครื่องสำอางที่มีปัญหาและมีผลกระทบต่อผู้บริโภค เช่น ครีมหน้าใส กวาวเครือขาว ครีมรักษาฝ้า ลิปสติก

เครื่องสำอางหน้า เครื่องสำอางตา เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวทำให้การติดตามตัวผู้กระทำผิดมารับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดกับผู้บริโภค อันเนื่องมาจากการใช้เครื่องสำอางไม่ได้มาตรฐาน¹

การควบคุมการโฆษณาเครื่องสำอางอยู่ในอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 โดยการโฆษณาเครื่องสำอางกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องยื่นขออนุญาตก่อนทำการโฆษณา เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ภายนอก ร่างกายจึงไม่มีบทบัญญัติให้ควบคุมการโฆษณาต้องขออนุญาตก่อนทำการโฆษณา จึงไม่มีการบังคับให้ต้องขออนุญาตก่อนทำการโฆษณาแต่อย่างใด โดยให้การโฆษณาเครื่องสำอางนี้อยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 โดยมีปัญหาจากการโฆษณาสรรพคุณเกินกว่าความเป็นเครื่องสำอาง โดยอ้างว่าสามารถบำบัดบรรเทารักษาโรค เช่น ขจัดสิวฝ้า แก่แพ้คัน โรคผิวหนังต่างๆ เป็นต้น อ้างว่าเกิดผลต่อสุขภาพโครงสร้างหรือการกระทำหน้าที่ใดๆของร่างกาย เช่น เสริมทร่วงอก สลายไขมัน ลดความอ้วน ปวดผม กระชับช่องคลอด กระตุ้นการไหลเวียนของโลหิต เป็นต้น มีการโฆษณาสูตรส่วนประกอบและสรรพคุณไม่สอดคล้องกับที่แจ้งไว้กับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีการนำชื่อหน่วยงานไปรับรองผลิตภัณฑ์โดยที่ไม่ได้รับอนุญาต มีการนำข้อความที่ไม่อนุญาตให้แสดงบนฉลากไปใช้ในการโฆษณา หรือมีการอ้างผลของผลิตภัณฑ์ว่าใช้ได้ผลภายในเวลาที่กำหนด จะเห็นได้ว่าการโฆษณาจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐก่อนจึงจะทำการโฆษณาได้ แต่การโฆษณาเครื่องสำอางไม่ต้องได้รับอนุญาตก่อนการโฆษณา เพียงแต่ทำโฆษณาภายในกรอบกฎหมายที่กำหนดไว้เท่านั้น²

มาตรการในด้านการส่งเสริมที่เกี่ยวกับธุรกิจเครื่องสำอาง ยังมีกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการพัฒนาธุรกิจเครื่องสำอางของไทยอยู่หลายประการ เช่น การส่งเสริมการลงทุนของภาครัฐยังไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมพัฒนาการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางอย่างครอบคลุม เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมการลงทุนเครื่องสำอางที่มีอยู่ยังไม่ขยายไปถึงผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมขนาดย่อม (SMEs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ประกอบการผลิตเครื่องสำอางโอท็อป (OTOP) เช่น ผู้ผลิตเครื่องสำอางสมุนไพร ยังขาดความพร้อมในด้านเงินทุนในการพัฒนา และขยายกิจการเครื่องสำอางของประเทศไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกได้ และการใช้สิทธิประโยชน์ในการนำเข้าและส่งออก

จากการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดในการผลิตเครื่องสำอาง พบว่ามีผู้ฝ่าฝืนกฎหมายจำนวนมาก เนื่องจากบทลงโทษที่เบาและไม่รุนแรง โดยมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 เป็นมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลที่ไม่เข้มงวด เนื่องจากผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทุกชนิดเป็นเครื่องสำอางที่ควบคุมกฎหมายได้กำหนดให้มาจดแจ้งรายละเอียดเครื่องสำอางควบคุมต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อผ่านการพิจารณาเอกสารและหลักฐานก็สามารถทำ การผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอางเพื่อขายแก่ผู้บริโภคได้ ภายใต้มาตรการที่ไม่เข้มงวด ทำให้เกิดปัญหาในการควบคุมคุณภาพของมาตรฐาน และไม่ปลอดภัยจากการใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

¹ มานิตย์ จุมปา. (2554) คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 28.

² ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. (2521). การควบคุมโฆษณาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค. วารสารนิติศาสตร์, 10 (2). หน้า 245.

ที่ไม่มีคุณภาพส่งผลให้เกิดอุปสรรคต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของประเทศไทย แม้ภาครัฐได้เปิดโอกาสให้การผลิตเครื่องสำอางทั่วไปเป็นไปโดยเสรี จึงไม่ได้กำหนดให้เครื่องสำอางทั่วไปต้องมาแจ้งรายละเอียด ทำให้ภาครัฐไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับผู้ผลิตหรือแหล่งผลิตเครื่องสำอางทั่วไป ส่งผลให้ไม่สามารถติดตามผลตรวจสอบแหล่งที่มาของเครื่องสำอางได้ อีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาการลักลอบผสมสารอันตราย หรือสารที่กฎหมายห้ามใช้เป็นส่วนผสมในเครื่องสำอาง ซึ่งการกระทำดังกล่าวล้วนสร้างความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคเป็นอย่างมากยิ่งทำให้ไม่สามารถพัฒนาประสิทธิภาพในการติดตามได้ดีเท่าควร

ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในเรื่องเครื่องสำอางของประเทศไทย เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมและคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางของประเทศไทย เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการแข่งขันการผลิตเครื่องสำอางกับนานาประเทศ และกำหนดคุณภาพของเครื่องสำอางให้เทียบเท่ากับต่างประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมาย และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบธุรกิจการผลิตสินค้าเครื่องสำอาง
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบธุรกิจการผลิตสินค้าเครื่องสำอางในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาของการคุ้มครองผู้บริโภคจากความเสียหายที่เกิดจากการใช้เครื่องสำอางที่ไม่มีคุณภาพ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง

3. สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องสำอางของประเทศไทยนั้น มีการกำกับดูแลที่ไม่เข้มงวด และบทลงโทษผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตที่ค่อนข้างเบา รวมทั้งบทบัญญัติทางกฎหมายในการควบคุมและส่งเสริมการประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง ยังมีข้อบกพร่องทำให้การควบคุมและการส่งเสริมของภาครัฐยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยแนวทางในการพัฒนามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบธุรกิจการผลิตเครื่องสำอางของประเทศไทยให้ทันต่อการเจริญเติบโตของธุรกิจเครื่องสำอางในปัจจุบัน ควรมีการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากการใช้เครื่องสำอาง รวมทั้งการส่งเสริมและการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางของประเทศไทยให้มีศักยภาพรองรับรูปแบบการแข่งขันในระดับระหว่างประเทศ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเป็นการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสาร คำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ และวารสาร

กฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบธุรกิจการผลิตเครื่องสำอาง ตลอดจนข้อมูลทางกฎหมายจากเว็บไซต์อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวกับบทบัญญัติทางกฎหมายต่างๆ รวมถึงคำอธิบาย บทความ หรือข้อคิดเห็นต่างๆ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ กับหลักกฎหมายของไทย รวมถึงคำพิพากษาของศาล แล้วนำมาวิเคราะห์ สรุปผลและเสนอแนะแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

5. สรุปผลการวิจัย

สำหรับหลักเกณฑ์การกำกับดูแล และการควบคุมเครื่องสำอางของประเทศไทยที่มีบังคับอยู่ในปัจจุบัน พบว่ากฎหมายแม่บทในการกำกับดูแลเครื่องสำอางคือ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 และกฎหมายรองที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลเครื่องสำอาง ได้แก่ พระราชบัญญัติ ยา พ.ศ. 2510 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 และ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เนื่องจากพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 ไม่สามารถกำกับดูแลเครื่องสำอางได้ครอบคลุมทั่วถึงขาดมาตรการการกำกับดูแล และการควบคุมเครื่องสำอางทำให้ไม่สามารถผลิตสินค้าเครื่องสำอางได้อย่างมีมาตรฐานพบปัญหาหรือข้อบกพร่องจากการกำกับดูแล และการควบคุมเครื่องสำอางของประเทศไทย คือการขึ้นทะเบียนและรับแจ้งเครื่องสำอาง ฉลาก การควบคุมการโฆษณา เครื่องสำอาง การดำเนินการเกี่ยวกับเครื่องสำอางที่ไม่ถูกต้อง และความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังต่อไปนี้

1) มาตรการในการกำกับดูแลและการควบคุมการผลิตเครื่องสำอาง คือปัญหาการขึ้นทะเบียนและการ รับแจ้งเครื่องสำอาง พบว่า มาตรการเกี่ยวกับเครื่องสำอางควบคุมไม่ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการไม่รับแจ้ง เครื่องสำอางควบคุมในกรณีเครื่องสำอางนั้นไม่ปลอดภัยในการใช้เครื่องสำอางนั้นใช้ชื่อไปในทำนองโอ้อวด ไม่ สุภาพ หรืออาจทำให้เข้าใจผิดจากความจริงเครื่องสำอางที่ใช้ชื่อไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมอันดีงามของไทย หรือ ส่อไปในทางทำลายคุณค่าของภาษาไทย หรือสถานที่ผลิตเครื่องมือ และเครื่องใช้ในการผลิตของผู้ผลิตเพื่อขายไม่ ถูกต้องพนักงานเจ้าหน้าที่จะสามารถใช้ดุลพินิจไม่รับขึ้นทะเบียนได้หรือไม่อันเป็นเหตุให้เกิดช่องว่างของ กฎหมายในการควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการรับแจ้งเครื่องสำอาง

เมื่อพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ไม่ได้บัญญัติ เกี่ยวกับการไม่รับแจ้งเครื่องสำอางควบคุมไว้พนักงานเจ้าหน้าที่จะสามารถพิจารณาไม่รับแจ้งเครื่องสำอาง ควบคุมตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการแจ้งการผลิตเพื่อขายหรือนำเข้าเพื่อขายเครื่องสำอาง ควบคุม พ.ศ. 2553 ซึ่งออกตามความในมาตรา 28 ได้หรือไม่ประเด็นนี้ยังไม่มีคำตอบชัดเจนจึงทำให้การบังคับใช้ มาตรการทางปกครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติ เครื่องสำอางแห่งอาเซียน (ASEAN Cosmetic Directive ACD) ซึ่งการกำกับดูแลและการควบคุมการผลิต เครื่องสำอางจะต้องได้รับใบอนุญาตสำหรับการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางก่อนที่จะมีการจดทะเบียนผลิตภัณฑ์ ผู้ขอใบอนุญาตจะต้องจัดให้มีการทดสอบผลิตภัณฑ์ โดยห้องปฏิบัติการภายในประเทศและยื่นใบรับรองการ ทดสอบต่อองค์การวิทยาศาสตร์สุขภาพ สำหรับค่าใช้จ่ายใดๆเกี่ยวกับการทดสอบให้ผู้ยื่นขอใบอนุญาตเป็นผู้ รับผิดชอบ และใบอนุญาตการนำเข้า และใบอนุญาตผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ

2) มาตรการควบคุมการออกฉลากผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง สามารถแยกได้เป็น 2 ประการ ดังต่อไปนี้

(1) การออกฉลากก่อนการจำหน่ายเครื่องสำอาง ในพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 กำหนดให้ฉลากของเครื่องสำอางที่มีการควบคุมฉลากจะต้องใช้ข้อความตรงต่อความจริง และไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับเครื่องสำอางซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้ให้อำนาจดุลพินิจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ว่าข้อความอย่างไรเป็นข้อความที่ตรงต่อความจริง และไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับเครื่องสำอางแม้การให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีดุลพินิจในการพิจารณาให้เหมาะสมแก่สถานการณ์ก็ตามแต่หากพิจารณาในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนนั้นประชาชนไม่สามารถล่วงเห็นว่าข้อความอย่างไรที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด ซึ่งส่วนใหญ่จะทราบก็ต่อเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้มีการดำเนินคดีตามกฎหมายแล้ว

(2) การออกฉลากหลังการจำหน่ายเครื่องสำอาง พบว่าการผลิตเครื่องสำอางหรือนำเข้าเครื่องสำอางมีการดำเนินการทุกจังหวัด และให้ผู้ผลิตหรือนำเข้าสามารถแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเครื่องสำอาง เมื่อมีการตรวจสอบพบว่าการแสดงฉลากที่ไม่ถูกต้องหากพนักงานเจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาคไม่ว่าจะเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายแพทย์สาธารณสุขต้องการให้มีการเลิกใช้ฉลาก หรือแก้ไขฉลากให้ผู้ถูกต้องจะต้องส่งให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจะเป็นผู้เสนอให้คณะกรรมการเครื่องสำอางออกคำสั่งเลิกใช้ฉลากหรือดำเนินการแก้ไขฉลากให้ผู้ถูกต้อง ซึ่งการดำเนินการของคณะกรรมการเครื่องสำอางจะต้องใช้เวลาดำเนินการนาน ดังนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่จึงเลือกที่จะไม่มีการส่งเรื่องให้คณะกรรมการเครื่องสำอางทำให้ไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 ไม่ได้กำหนดบทลงโทษกรณีให้ผู้ผลิตหรือนำเข้าฝ่าฝืนหรือไม่ดำเนินการตามคำสั่งของคณะกรรมการที่ให้เลิกใช้ฉลาก หรือดำเนินการแก้ไขฉลากให้ผู้ถูกต้องจะต้องรับโทษ หรือจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับฉลากที่จะต้องเลิกใช้อย่างไร ซึ่งเป็นเหตุทำให้เกิดช่องว่างของมาตรการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งของคณะกรรมการเครื่องสำอางทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับฉลากไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการผลิตหรือนำเข้าเครื่องสำอางที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติเครื่องสำอางอาเซียน (ASEAN Cosmetic Directive) พบว่า บทบัญญัติเครื่องสำอางอาเซียนเป็นการกำกับดูแลเครื่องสำอางให้เป็นหนึ่งเดียวกันของอาเซียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายใน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในการกำกับดูแลให้เครื่องสำอางที่วางตลาดในอาเซียนมีความปลอดภัย และมีคุณภาพรวมถึงมีสรรพคุณตามที่กล่าวอ้างในเครื่องสำอางนั้น ทั้งนี้ประเทศสมาชิกต้องปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องสำอางให้เป็นการแจ้งรายละเอียดการผลิต หรือการนำเข้าเครื่องสำอางต่อหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลเครื่องสำอางก่อนที่เครื่องสำอางนั้นจะวางจำหน่ายในท้องตลาดสำหรับการแสดงฉลากได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องดำเนินการที่จำเป็นทั้งหมด เพื่อให้มั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่วางจำหน่ายในประเทศสมาชิก แต่ผลิตภัณฑ์ที่มีการแสดงฉลากเป็นไปตามข้อกำหนดการแสดงฉลากเครื่องสำอางของอาเซียน และข้อความที่ให้แสดงจะต้องใช้ตัวอักษรที่มองเห็นได้ชัดเจน และอ่านได้ง่ายในส่วนข้อความระบุเป็นพิเศษในการใช้ที่ต้องปฏิบัติตามโดยเฉพาะที่ระบุไว้ในช่อง “เงื่อนไขการใช้และคำเตือนที่ต้องพิมพ์ไว้บนฉลาก” ต้องปรากฏอยู่บนฉลาก

3) การควบคุมการโฆษณาเครื่องสำอาง มาตรการการคุ้มครองผู้บริโภคสำหรับสินค้าเครื่องสำอางยังไม่เพียงพอ เนื่องจากมีการโฆษณาที่เกินความจริงและไม่เป็นธรรมกับผู้บริโภคของผู้ประกอบการ สามารถโฆษณาข้อความใดๆก็ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และถึงแม้จะมีคำเตือนที่ใช้ประกอบในโฆษณาแต่ลักษณะของคำเตือนก็เกินไปโดยไม่เหมาะสม เนื่องจากมูลค่าของการโฆษณาที่มีราคาสูง ทำให้ต้องโฆษณาอย่างรวดเร็วและคำเตือนก็มีขนาดเล็กมากทำให้ผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสนใจกับคำเตือนดังกล่าวแต่อย่างใด จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ คือบทบัญญัติเครื่องสำอางอาเซียน (ASEAN Cosmetic Directive) พบว่า ประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินการที่จำเป็นทั้งหมดเพื่อให้มั่นใจได้ว่าสรรพคุณผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่กล่าวอ้างนั้นเป็นไปตามข้อกำหนดในแนวทางการกล่าวอ้างสรรพคุณเครื่องสำอางของอาเซียน (ASEAN Cosmetic Claims Guideline) โดยทั่วไปเรื่องของการกล่าวอ้างสรรพคุณผลิตภัณฑ์จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของแต่ละประเทศ และเป็นกฎทั่วไปว่าการกล่าวอ้างสรรพคุณของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจะต้องได้รับการพิสูจน์โดยมีหลักฐานสนับสนุนการกล่าวอ้างดังกล่าวและโดยสูตร หรือตำรับของเครื่องสำอางนั้นๆ บริษัทหรือบุคคลที่รับผิดชอบในการวางผลิตเครื่องสำอางในท้องตลาดจะต้องได้รับอนุญาตให้ใช้บันทึกรายละเอียดหรือรูปแบบการวิจัยที่จัดทำขึ้นทางวิชาการหรือรายงานผลทางคลินิกที่จัดทำให้เป็นที่ยอมรับทางวิทยาศาสตร์โดยมีเหตุผลอันควรในการใช้รูปแบบการวิจัยดังกล่าว

4) การดำเนินการเกี่ยวกับเครื่องสำอางปลอมและความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พบว่าตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มุ่งที่จะคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าที่ได้รับการคุ้มครองได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ก็ยังได้กำหนดข้อพิสูจน์ของผู้ประกอบการที่จะนำมาอ้าง เพื่อจะไม่ต้องรับผิดชอบ ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายฉบับนี้หรือไม่ผู้ประกอบการจะต้องใส่ใจกับกระบวนการการผลิตสินค้า วัตถุดิบที่นำมาผลิตเป็นสินค้ามากขึ้นเพื่อให้สินค้ามีคุณภาพมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคมากขึ้น เมื่อสินค้ามีคุณภาพมีมาตรฐานและมีความปลอดภัยสินค้าเหล่านั้นก็จะเป็นที่ยอมรับในสังคม การบริโภคสินค้าเหล่านั้น ส่งผลถึงยอดขายสินค้าและผลกำไรที่ดียิ่งขึ้นได้ในทางตรงกันข้ามหากมีการผลิตสินค้าที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคแล้วไม่เพียง แต่การถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย แต่อาจส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของสินค้า และผู้ประกอบการได้เหมือนกันจากการพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ก็ยังพบปัญหาบางประการเกี่ยวกับปัญหาการพิสูจน์ของผู้เสียหาย เช่น การเข้าถึงข้อมูลเพื่อพิสูจน์หลักฐาน การเข้าถึงห้องทดลองมีค่าใช้จ่ายในห้องทดลองที่สูง เป็นต้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการกำหนดภาระการพิสูจน์ของฝ่ายผู้เสียหายที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยอย่างไร โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้ามีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับการที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยกระทำได้ยากควรแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวโดยระบุให้ชัดเจนว่าในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัย และผู้เสียหายร้องขอมายังคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเมื่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้สวน และพบว่าคดีมีมูลคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคต้องให้ความช่วยเหลือและดำเนินคดีแทนผู้เสียหาย โดยไม่มีข้อยกเว้นเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมได้โดยทั่วกัน

กล่าวโดยสรุปจากการวิเคราะห์เรื่องหลักเกณฑ์การกำกับดูแล และการควบคุมผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของประเทศไทยและต่างประเทศ ทำให้ได้กรอบแนวทางของหลักเกณฑ์ดังกล่าวนำไปปรับใช้กับกฎหมายไทยใน

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อให้กฎหมายของประเทศไทยสามารถนำไปปรับใช้เกี่ยวกับการกำกับดูแล การควบคุมเครื่องสำอางมีความชัดเจน ความน่าเชื่อถือ และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพทัดเทียมกับต่างประเทศ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความหมาย และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบธุรกิจการผลิตสินค้าเครื่องสำอาง
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบธุรกิจการผลิตสินค้าเครื่องสำอางในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาของการคุ้มครองผู้บริโภคจากความเสียหายที่เกิดจากการใช้เครื่องสำอางที่ไม่มีคุณภาพ
4. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง

7. ข้อเสนอแนะ

1. ควรแก้ไขปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติเครื่องสำอางแห่งอาเซียน (ASEAN Cosmetic Directive ACD) เนื่องจากเป็นพันธกรณีที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติเครื่องสำอางแห่งอาเซียนนั้น นอกจากนี้ยังสามารถช่วยส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องสำอางในประเทศไทยด้วยการพัฒนาระดับมาตรฐานการผลิตเครื่องสำอางโดยนำหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตมาใช้เพื่อให้ผู้ประกอบการนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพของเครื่องสำอาง ส่งผลให้ผู้บริโภคได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล และส่งเสริมสนับสนุนการกำกับดูแลเครื่องสำอางให้กับผู้ประกอบการหรือผู้ลงทุนมีความสามารถในการแข่งขันให้ทัดเทียมกับอารยประเทศต่อไป
2. ควรนำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะสถานที่ผลิต เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์การผลิต ภาชนะบรรจุ เครื่องสำอางและสถานที่นำเข้าเครื่องสำอาง มากำหนดเป็นหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ผู้จดทะเบียนต้องปฏิบัติตามจากเดิมที่กำหนดเป็นเงื่อนไขในการรับจดแจ้งเครื่องสำอาง เนื่องจากกรณีดังกล่าวถือเป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตที่ดีของเครื่องสำอาง (Good Manufacturing Practice GMP) ซึ่งในการตรวจสอบต้องใช้ระยะเวลาอันจึงไม่สอดคล้องกับหลักการที่ได้เปลี่ยนแปลงระบบการขออนุญาตมาเป็นระบบการจดแจ้ง ซึ่งในทางปฏิบัติต้องการดำเนินการรับจดแจ้งเครื่องสำอางภายในระยะเวลา 3 วัน จึงไม่สมควรกำหนดให้หลักเกณฑ์นี้เป็นเงื่อนไขในการพิจารณาขอรับจดแจ้งเครื่องสำอาง แต่ควรนำไปกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ที่ผู้จดทะเบียนต้องปฏิบัติตาม ส่วนการตรวจสอบว่าผู้จดทะเบียนได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวหรือไม่เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาที่จะต้องดำเนินการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์หลังออกสู่ตลาด (Post-Marketing Control) ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติเครื่องสำอางแห่งอาเซียน (ASEAN Cosmetic Directive ACD)

3. ควรมีการกำหนดให้มีความแน่ชัดไว้ในกฎหมายว่าข้อความที่มีลักษณะอย่างไรที่เรียกว่า “ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด” และหลักเกณฑ์ที่กำหนดต้องมีความชัดเจน และต้องมีการเผยแพร่ให้ประชาชนทราบโดยการกำหนดมาตรการให้ฝ่ายปกครองสามารถออกกฎหมายลำดับรอง เช่น ประกาศหรือระเบียบเพื่อให้ผู้ประกอบการได้ทราบก่อนการทำฉลาก และลดการกระทำความผิดที่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย เพื่อเป็นการให้มีการทำฉลากได้อย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคที่สามารถตัดสินใจเลือกซื้อได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้การกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวยังเป็นการควบคุมการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันอีกด้วย ซึ่งตามแนวทางการดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาหากมีข้อความที่มีลักษณะเป็นการบំบัดบรรเทา หรือรักษาโรค โดยแก้ไขในพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 เพิ่มเติมลักษณะของฉลากเครื่องสำอางเพื่อเพิ่มเติมรายละเอียดให้เกิดความชัดเจนและสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของหน่วยงาน โดยกำหนดให้ฉลากต้องใช้ข้อความภาษาไทยและมีขนาดที่อ่านได้ชัดเจนและกำหนดข้อความที่ต้องระบุในฉลากเครื่องสำอาง เช่น ชื่อเครื่องสำอาง ชื่อทางการค้า ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต และผู้นำเข้า ปริมาณ วิธีใช้ คำแนะนำ ชื่อสารที่ใช้เป็นส่วนผสมเครื่องสำอาง รวมทั้งเพิ่มเติมอำนาจของคณะกรรมการเครื่องสำอางในการประกาศกำหนดข้อความอื่นในฉลากเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค

4. ควรกำหนดการกำกับควบคุมเครื่องสำอาง ควรปรับปรุงระบบการกำกับควบคุมเครื่องสำอาง เนื่องจากเดิมที่มีเครื่องสำอาง 3 ประเภท คือเครื่องสำอางควบคุมที่ต้องขอขึ้นทะเบียน เครื่องสำอางควบคุมที่ต้องแจ้งรายละเอียดเครื่องสำอาง และเครื่องสำอางทั่วไป มาเป็นการกำหนดให้เครื่องสำอางทุกชนิดอยู่ภายใต้การกำกับดูแล และการควบคุมในรูปแบบเดียว คือการจดแจ้งรายละเอียดเครื่องสำอางก่อนการผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือรับจ้างผลิตเครื่องสำอางนั้นและเปลี่ยนระบบการควบคุมจากการอนุมัติและอนุญาตมาเป็นการติดตามตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและติดตามเฝ้าระวังความปลอดภัยของผู้บริโภค ตามบทบัญญัติเครื่องสำอางแห่งอาเซียน (ASEAN Cosmetic Directive ACD) ว่าจะต้องได้รับใบอนุญาตสำหรับการประกอบธุรกิจเครื่องสำอางก่อนที่จะมีการจดทะเบียนผลิตภัณฑ์ และผู้ขอใบอนุญาตจะต้องจัดให้มีการทดสอบผลิตภัณฑ์โดยห้องปฏิบัติการภายในประเทศและยื่นใบรับรองการทดสอบต่อองค์การวิทยาศาสตร์สุขภาพ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของเครื่องสำอาง

5. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 เกี่ยวกับรายละเอียดของข้อความโฆษณาเครื่องสำอางที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือข้อความที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อส่วนรวม โดยให้รวมถึงกรณีปริมาณของเครื่องสำอางด้วย เนื่องจากเป็นเรื่องที่ผู้ประกอบการอาจนำไปโฆษณาให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิด และในเรื่องขอบเขตของการห้ามโฆษณาเครื่องสำอางด้วยวิธีการที่เป็นอันตราย โดยให้รวมถึงกรณีการห้ามโฆษณาเครื่องสำอาง ซึ่งใช้วิธีการที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีงามของประชาชนด้วย เช่น การโฆษณาครีมอาบหน้า โดยให้นางแบบอาบหน้าในที่สาธารณะ เป็นต้น ซึ่งในบทบัญญัติเครื่องสำอางอาเซียน (ASEAN Cosmetic Directive) กำหนดให้การกล่าวอ้างสรรพคุณของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจะต้องได้รับการพิสูจน์โดยมีหลักฐานสนับสนุนการกล่าวอ้างเพื่อเป็นการป้องกันการการโฆษณาที่เกินจริง

9. เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. (2521). การควบคุมโฆษณาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค. วารสารนิติศาสตร์, 10 (2). หน้า 245.
- ชมพูนุช หมีนอินทร์. (2556). พฤติกรรมกาซื้อ/ใช้เครื่องสำอางนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ประวิตร พิศาลบุตร. (2540). ผิวสวยหน้าใส. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รวมทรัพย์.
- มานิตย์ จุมปา. (2554). คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรณู โคตรจรัส. (2543). คู่มือคนรักผิว. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีรัตน์ งามนิสัย. (2555). หลักเกณฑ์การควบคุมผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางตามบทบัญญัติเครื่องสำอางแห่งอาเซียน และกฎหมายเครื่องสำอางของสิงคโปร์. เอกสารวิชาการประกอบการพิจารณาแต่งตั้งนักกฎหมายกฤษฎีกาชั้นที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. แนวทางการประเมินความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง. สำนักควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย.
- อัญชลี บุตรวิชา. (2551). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและส่งเสริมการประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง. วิชานิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.